

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

MENĀKIB-I MEKKE
(İNCELEME - METİN - DİZİN)

Ebru KARAMAN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

MENĀKIB-I MEKKE
(İNCELEME - METİN - DİZİN)

Ebru KARAMAN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

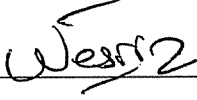
Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

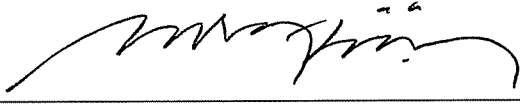
Ebru Karaman tarafından hazırlanan “Menâkıb-ı Mekke (İnceleme-Metin-Dizin)” başlıklı bu çalışma 18/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN (Başkan)

Prof. Dr. Nesrin BAYRAKTAR ERTEN (Danışman)

Doç. Dr. Murat KÜÇÜK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

18.06.2018

[İmza]

Ebru Karaman

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

● **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

○ **Tezimin/Raporumun .....tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

○ **Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

○ **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

18 / 06 / 2018

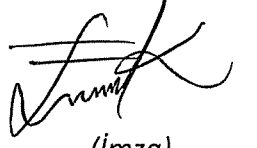
(imza)

Ebru KARAMAN

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr., Nesrin BAYRAKTAR ERTEN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

(İmza)

Ebru KARAMAN

ADAMA

CANIM ANNEME VE CANIM BABAMA...

ÖZET

KARAMAN, Ebru. *Menākıb-ı Mekke (İnceleme - Metin - Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

İslami menakıpların şiirsel bir dille anlatıldığı *Menākıb-ı Mekke* 18. yüzyıla aittir. Üç bölümden oluşan yazmanın incelendiği bu çalışma, menzil yerleri hakkında da geniş bilgiler sunmaktadır. İslami bilgiler vermesinin yanında dönemin dil özelliklerini yansıtmaya ve aruz vezniyle yazılan manzum bir bölüm bulundurması bakımından edebiyatımız için önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu tez üç başlık altında toplanmıştır. Birinci bölüm olan incelemede, dönemin dil özellikleri dikkate alınarak kelimelerin almış olduğu ekler tek tek incelenmiş, dil incelemesi yapılmıştır. Tezin ikinci kısmı olan metin bölümünde, Arap harfleriyle kaleme alınan bu yazmanın Latin harflerine çeviri yazısı yapılmıştır. Son bölüm olan dizinde ise, kelimelerin ait oldukları dil belirtilerek gramatikal dizin yapılmıştır. Ayrıca tezin başında bulunan giriş bölümünde ise yazmaya ait dikkat çeken hususlar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Sözcükler

hac, mekke, menakıp, umre

ABSTRACT

KARAMAN, Ebru. *Menākīb-ı Mekke* (Analysis - Text - Index), Master's Thesis, Ankara, 2018.

The manuscript called *Manakīb-ı Mekke* that describes Islamic menaqıbs in a poetic way belongs to the 18th century. This study, which examines the three-part manuscript, also provides extensive information on range locations. In addition to giving Islamic information, it is an important work for our literature as it reflects the language characteristics of the period and has a verse section written by aruz prosody.

This thesis is composed of three headings. The first part is the review where language features of the period were taken into account and the suffixes that the words took were examined one by one and a language examination was conducted. In the text section, the second part of the thesis, the manuscript, which was preserved in Arabic letters, was translated into Latin letters. In the last section, the index, a grammatical indexing was made by specifying the language to which the words belong. Moreover, in the introduction at the beginning of the thesis, emphasis was put on interesting aspect of the manuscript.

Keywords

hadj, manakīb, mekke, umrah

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iii
ETİK BEYAN	iv
ADAMA	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
ÖN SÖZ	xiii
GİRİŞ	1
TEZİN AMACI	1
METİN HAKKINDA BİLGİLER	2
Dil Özellikleri.....	5
1. BÖLÜM: İNCELEME	9
1.1. Çekim Ekleri	9
1.1.1 Çokluk Eki.....	9
1.1.2. İyelik Ekleri.....	9
1.1.2.1. Birinci Tekil Kişi İyelik Eki.....	9
1.1.2.2. İkinci Tekil Kişi İyelik Eki.....	10
1.1.2.3. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eki.....	11
1.1.2.4. Birinci Çoğul Kişi İyelik Eki.....	11
1.1.2.5. İkinci Çoğul Kişi İyelik Eki.....	11

1.1.2.6. Üçüncü Çoğul Kişi İyelik Eki.....	12
1.1.3. Durum Ekleri.....	12
1.1.3.1. Yalın Durum (Nominatif).....	12
1.1.3.2. Belirtme/Yükleme Durumu Eki (Akuzatif).....	12
1.1.3.3. Yönelme/Yaklaşma Durumu Eki (Datif).....	13
1.1.3.4. Bulunma Durumu Eki (Lokatif).....	14
1.1.3.5. Çıkma/Ayrılma Durumu Eki (Ablatif).....	15
1.1.3.6. Eşitlik Durumu Eki (Ekvatif).....	15
1.1.3.7. İlgî Durumu Eki (Genitif).....	16
1.1.3.8. Birliktelik Durumu Eki (Enstrümantal).....	17
1.1.4. Ek Eylem.....	18
1.2. Yapım Ekleri.....	18
1.2.1. Addan Eylem Yapma Ekleri.....	18
1.2.1.1. +A-.....	18
1.2.1.2. +Gİr-.....	19
1.2.1.3. + I-.....	19
1.2.1.4. +İ-.....	19
1.2.1.5. +İA-.....	19
1.2.1.6. +sA-.....	20
1.2.2. Eylemden Ad Yapma Ekleri.....	20
1.2.2.1. -A.....	20
1.2.2.2. -Ak.....	20
1.2.2.3. -ç.....	21
1.2.2.4. -g.....	21
1.2.2.5. -gA.....	21
1.2.2.6. -gU.....	21
1.2.2.7. - GUn.....	21
1.2.2.8. - I/-U.....	22
1.2.2.9. -k.....	22
1.2.2.10. -m.....	23
1.2.2.11. -n.....	23
1.2.3. Addan Ad Yapma Ekleri	23

1.2.3.1. +ArU.....	23
1.2.3.2. +CA.....	23
1.2.3.3. +cIk/+cUk.....	24
1.2.3.4. +cIIAyIn.....	25
1.2.3.5. +gA.....	25
1.2.3.6. +gAç.....	25
1.2.3.7. +ıl.....	25
1.2.3.8. +ki.....	25
1.2.3.9. +II/+IU.....	26
1.2.3.10. +IIk/+IUk.....	26
1.2.3.11. +ncI.....	27
1.2.3.12. +rA.....	27
1.2.3.13. +sIz.....	28
1.2.4. Eylemden Eylem Yapma Ekleri.....	28
1.2.4.1. -Ar-.....	28
1.2.4.2. -dUr-.....	28
1.2.4.3. -k-.....	29
1.2.4.4. -l-.....	29
1.2.4.5. -mA- (Olumsuzluk).....	30
1.2.4.6. -n-.....	32
1.2.4.7. -r-.....	33
1.2.4.8. -ş-.....	33
1.2.4.9. -t-.....	34
1.2.4.10. -y-<-d-.....	34
1.3. Eylemsiler.....	35
1.3.1. Ad-Eylemler.....	35
1.3.1.1. -mA.....	35
1.3.1.2. -mAk.....	36
1.3.2. Ortaçlar.....	38
1.3.2.1. -AcAk.....	38
1.3.2.2. -An.....	38
1.3.2.3. -Ar.....	39

1.3.2.4. -dUk.....	39
1.3.2.5. -mİş.....	41
1.3.3. Ulaçlar.....	41
1.3.3.1. -A/-U.....	41
1.3.3.2. -AldAn.....	42
1.3.3.3. -AnA dek.....	42
1.3.3.4. -AndA.....	43
1.3.3.5. -dUkCA.....	43
1.3.3.6. -dUkdA.....	43
1.3.3.7. -IcAk.....	43
1.3.3.8. -IncA	44
1.3.3.9. -ken.....	44
1.3.3.10. -mAdAn.....	45
1.3.3.11. -mAksIzIn.....	45
1.3.3.12. -Up.....	46
1.4. İkilemeler.....	48
1.4.1. Aynı Kelimenin Tekrarıyla Oluşturulan İkilemeler.....	48
1.4.2. Zıt Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluşturulan İkilemeler....	48
1.4.3. Eş Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluşturulan İkilemeler....	49
1.4.4. İlaveli İkilemeler.....	49
2. BÖLÜM: METİN.....	51
3. BÖLÜM: DİZİN.....	85
SONUÇ.....	251
KAYNAKÇA.....	252
Ek 1. Orijinal Metin.....	255
Ek 2. Orijinallik Raporu.....	328
Ek 2. Etik Kurul Muafiyet Formu.....	329

KISALTMALAR DİZİNİ

Ar.	Arapça
Bkz.	Bakınız
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
ET	Eski Türkçe
F.	Farsça
İbr.	İbranice
T.	Türkçe
TT	Türkiye Türkçesi
Yun.	Yunanca
<	kelimenin önceki hâli
>	kelimenin sonraki hâli
/	veya

ÖN SÖZ

Toplumun sosyal yaşantısının, düşünce sisteminin, inançlarının, değerlerinin ne denli değiştiğini görmek için o dönemde kaleme alınmış eserleri incelemek gerekmektedir. İncelenen her eserde; kültür, din ve coğrafya gibi unsurlardan ufak da olsa izler bulunmaktadır.

Elimizde bulunan Menākīb-ı Mekke, İslamiyet'in etkisiyle kaleme alınmış bir eserdir. Arap harfleriyle yazılan ve dinî bilgiler ihtiva eden bu yazmada; şiirsel bir dil, öğüt verici bir üslup kullanılmıştır.

Yapılan bu çalışma inceleme, metin ve dizin olmak üzere 3 ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde ise tezin konusu, tezin amacı ve yazmayla ilgili üzerinde durulmaya değer noktalardan bahsedilmiştir.

Eserin birinci bölümü olan incelemede, şekil bilgisi ve ikilemeler üzerinde durulmuştur. Şekil bilgisi ise kendi içinde üçe ayrılmış olup, eklerin görevleri incelenmiştir. Ayrıca eserde geçen ikilemeler bu bölümde ele alınıp ne şekillerde oluşturulduğu vurgulanmıştır.

Metin bölümünde, eserin çeviri yazısı (transkripsiyon) yapılmıştır. Eserde düzeltilmeyi uygun görülen kelimeler düzeltilerek dipnotta belirtilmiştir. Metinde geçen ayetlerin Kur'an'da hangi ayette geçtiği dipnotta yazılmıştır. Metinde geçen hadisler ise Türkçe anlamlarıyla verilmiştir.

Eserin son bölümü olan dizinde ise, kelimeler alfabetik olarak sıralanmış, hangi dile ait olduğu belirtilerek anlamları yazılmış, çekim ekleri gösterilmiştir.

Menākīb-ı Mekke; hac ve umre ibadetlerinin yapılışını, Hz. Muhammed'in ahlakını ve verdiği diğer dinî bilgilerin yanında menzil yerleri hakkında verdiği ayrıntılı bilgilerle seyahatname özelliği de göstermektedir.

Hayatımın her anında bana destek olan canım annem ve canım babam başta olmak üzere tüm aileme en içten teşekkürlerimi sunarım. Bilgisiyle yol gösteren Prof. Dr. Nesrin Bayraktar Erten hocama teşekkür ederim.

Ebru KARAMAN

GİRİŞ

Arap harfleriyle yazılmış olan Menākıb-ı Mekke, dinî içerikli bir eserdir. Gerek Eski Türkçenin gerekse Batı Türkçesinin özelliklerini bünyesinde barındıran bu eser, incelenmeye değerdir. Hem verdiği dinî bilgiler hem döneminin dil özelliklerini yansıtması hem de kullanılan şiirsel dille oldukça ilgi çekicidir. İslamiyet'in etkisiyle dilimize giren Arapça ve Farsça kelimelerin fazlalığı metinde göze çarpmaktadır. Adıllar ve belli başlı eylemler haricinde Türkçe kelime oldukça azdır. Ayrıca yazma kendi içinde üç başlığa ayrılmış olup, her bölümde farklı konular ele alınmıştır.

Birinci bölümde Allah'ın emretmesiyle Kâbe'nin Hz. İbrahim ve Hz. İsmail tarafından yapılması, Mekke'nin neden mübarek bir şehir olduğu, Mekke'nin coğrafi yapısı, Zemzem suyunun bulunuşu ve kutsallığı, kıyamet günü hakkında bilgiler ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. İşlenen her konu ayetlerle ve hadislerle desteklenmiştir.

İkinci bölüm olan Menāsik-i Manzūme bölümünde ise adından da anlaşılacağı üzere "ibadet" konusu üzerinde durulmuştur. Şiirsel bir şekilde kaleme alınan bu bölümün ilerleyen kısımlarında ise menzil yerlerinden bahsedilmiştir. Eskiden hac ve umre ibadetini yerine getirmek isteyen insanlar, kutsal topraklara yürüyerek ya da binekler üstünde uzun süre yolculuk yapmakta idiler. Bu uzun süren yolculuklar esnasında ihtiyaçlarını gidermek için bazı yerlerde durup konaklamışlardır. İşte konakladıkları bu noktalar menzil yeridir. Yazarın menzil yerlerini anlattığı bölümler ise seyahatname niteliği taşımaktadır.

Eserin son bölümü olan Ahlāk-ı Resūlu'llāh Manzūme ise, manzum şekilde yazılan sık sık ayet ve hadislerden kesitler verilen bir bölümdür.

TEZİN AMACI

Arap harfleriyle yazılmış olan Menākıb-ı Mekke'nin Latin harflerine aktarılarak bilim dünyasına kazandırılması amaçlanmıştır. Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan Menākıb-ı Mekke'nin yazıldığı dönemin dil özelliklerini yansıttığının aynı zamanda kendisinden önceki dönem olan Eski Anadolu Türkçesinin izlerini de taşıdığına

morfolojik incelemeler sonucunda ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Hazırlanan dizinle, İslamiyet'in kabulüyle dilimize giren Arapça ve Farsça kelimelerin fazlalığı ortaya çıkarılırken Türkçenin söz varlığının zenginliğine de dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

METİN HAKKINDA BİLGİLER

Menākıb-ı Mekke, Berlin Devlet Kütüphanesi'nin dijital ortamından alınmıştır. Eserin dış ölçüleri 24x16,5 cm olup metnin sayfada kapladığı alan 17,2x10 cm'dir. Eser harekeli nesihle yazılmıştır. Son sayfalardaki resim ve şemalarla birlikte 53 varak olan yazmada, 37 varak incelenmiştir. 1b ve 31b hariç her sayfada 17 satır bulunmaktadır. 31b'de 15, 1b'de ise 13 satır bulunmaktadır.

Eserin ilk bölümünden eserin tercüme edildiği anlaşılmaktadır. Müstensihin adı Muḥammed Ebū'l-Fazıl Sencārī'dir.

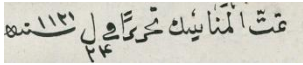
faḳīr Muḥammed Ebū'l-Fazıl Sencārī Mekke-yi Müşerrefe fazlında ba'zı eḫādīs tercüme etmek bābında (1b/07)

Müellife yönelik çalışmalarda hiçbir sonuca varılamamış, herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Eserin adı, yazmanın iç kapağında Menākıb-ı Mekke olarak belirtilmiştir.

Eserin ikinci bölümünün sonuna 23 Şevval 1121 tarihi düşülmüştür. Hicri takvime göre olan 1121 yılı, Miladi takvime göre 1709 yılına denk gelmektedir.

Eserin nazım bölümü olan Aḫlāk-ı Resūlu'llāh Manzūme aruz vezniyle yazılmıştır. Kullanılan aruz vezni ise *feilâtün (fâilâtün) feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)*'dür. Vezni uydurabilmek amacıyla imale ve ulamalara sıkça başvurulmuştur.

daḫı bir yêrde buyurdı 'ulemāya dēye Ḥaḳ

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

sizi evvel bulup_êtdim yine 'ilmi i'tā (32b/06)

+ + - - / + + - - / + + - - / - -

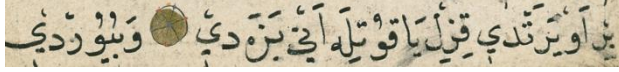
daḫı cāhil dēme ol şaḫşa ki ḳavli fi'li

+ + - - / + + - - / + + - - / - -

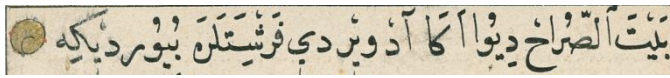
i'tikādıla hıṣāli ṣeh-i Levlāke uya (33a/09)

- + - -/+ + - -/+ + -

Metinde noktalama işaretlerine benzeyen şekiller vardır. Ancak aşağıda da görüldüğü üzere virgülden sonra “ve” bağlacını kullanmak veya söz aktarımı yaparken nokta kullanılması Türkçede olan bir durum değildir. Bu işaretlerin noktalama işareti olarak kullanılmadığı düşünülmektedir.

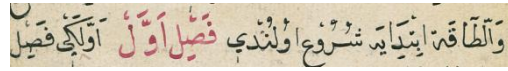

bir ev yarattı kızıl yāqūtıla anı bezedi, ve buyurdu (2a/17)

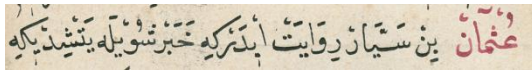
Beyte's-Şurāh dēyü aña ad vērđi feriştelere buyurdu ki. (2b/01)

Eserde bölümleri belirtmek amacıyla müstensih, kırmızı mürekkep kullanmıştır. Kırmızı mürekkeple yazılan bölüm adları, tezde koyu harflerle yazılmıştır.

ve't-ṭākar ibtidāye şürü' olundu **faşl-ı evvel** evvelki faşıl (1b/10)

Metinde bazı muhaddislerin adları da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tezde bu kısımlar da koyu harflerle yazılmıştır.

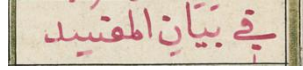
‘**Osmān** bin Seyyār rivāyet eder ki haber şöyle yetişdi ki (3a/02)

Müstensih; menzil yerleri, haccın farz olması için gerekli şartlar gibi maddeler halinde açıklayacağında, kelimelerin altına kırmızı mürekkeple sayıları belirtmiştir. Kırmızı mürekkeple yazılan sayılar bu tezde, eğik yazı ile yazılmıştır.

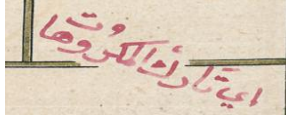

(1)‘aql (2)İslām (3)temeyyüzle (4)zamān (5)ihrām (6)mekān

Müstensih, başlıkları ve haşiyeleri (derkenar) kırmızı mürekkeple yazmıştır. Bu tezde, başlıklar ve haşiyeler koyu harflerle yazılmıştır.

fī beyānī'l-müfsid

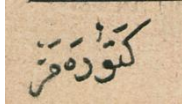
iy tārīkū'l-mekrūhāt

Metin dinî bir metin olduğu için çok sayıda ayet ve hadis geçmektedir. Bu ayetler metinde eğik yazı ile yazılmış Kur'an'da hangi ayette geçtiği dipnotta belirtilmiştir. Buna ek olarak hadisler Türkçeye çevrilmiştir:

rabbenā teḡabbel minnā inneke ente 's-semī'u'l-'alīmü²² (Bakara 127)

'Aleyküm bi's-sevādi'l-a'zam. "Size sevad-ı azam olmak yakışıır." Ḥadis-i Şerif

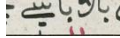
Müstensih, biten her sayfanın köşesine bir sonraki sayfanın ilk kelimesini yazmıştır. Olan ki, eser tahrip olur sayfalar birbirinden ayrılırsa, tekrar sayfaların birleştirilmesi durumunda sayfaların sıralamasında herhangi bir yanlışlık olmasın diye takip kelimesi bulunmaktadır.

Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında bazı yanlışlar vardır. Bu kelime yanlışlarının hepsi, metinde doğru şekilde yazılmış olup, yanlış şekilleri dipnotta belirtilmiştir.

Menzil yerlerinin adları, başka kaynaklarla karşılaştırıldığında farklılıklar görülmüştür.

Bunları müstensihin yanlışları olarak değerlendirmek doğru olmaz. Örneğin “Çağīmān” şeklinde yazılan menzilin adının diğer çalışmalarda Cuğayman¹ olduğu

görülmektedir. Bir diğer önemli örnek ise yazmada “Belābaşı” olarak geçen menzil, diğer kaynaklarda Akabebaşı² olarak geçmektedir. Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi menzillerin, yöreye veya döneme göre adlarında değişimler olduğu düşünülmektedir.

¹ KURTOĞLU 2013: 207.

² ARMAĞAN 2000: 94.

Dil Özellikleri

Menākıb-ı Mekke, 18. yüzyılın başlarına aittir. Tarih olarak bakıldığında Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan bu eser, Eski Anadolu Türkçesi döneminden yaklaşık olarak iki yüz yıl sonrasına ait olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinin izlerini taşımaktadır.

Sıfat yapma eki olan +lığ/+lig, EAT döneminde /ğ/ ve /g/ sesinin düşmesiyle, ekte bulunan ünlü yuvarlaklaşarak +IU olmuştur. Menākıb-ı Mekke’de addan sıfat yapma eki bu şekildedir:

ad+lu 6b/02

ğuşsa+lu 4b/16

-Up ulaç eki her zaman yuvarlak ünlülü kullanılmıştır.

dème-y-üp 32b/16

nazm eyle-y-üp 31b/01

kaç-up 8b/06

gel-üp 4b/03

Bildirme ekinin tarihî seyrine bakıldığında tur- eyleminden ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ek Menākıb-ı Mekke’de bildirme ekinin hem ekleşmiş şekli olan +dUr/+dİr hem de durur şeklinde de kullanılmıştır.

bu+dur 2b/02

var+dur 8a/05

şer durur 15b/12

müşbet durur 19b/12

hālet+dir 30a/07

mezra‘tü’l-āhiret+dir 31b/03,

Eski Anadolu Türkçesinde “gövde” kelimesinde /e/ kullanılırken Menākıb-ı Mekke’de aynı kelimenin hem yuvarlak hem de düz ünlüyle yazıldığı örnekler vardır.

gövde+si+n 13a/14

gevde+y+e 19a/01

Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi yön gösterme eki daima yuvarlak ünlülüdür.

yuk+aru+da 6a/08

iç+erü 7a/13

iç+erü+si+n+e 11a/11

Dönüşlülük adılının sonunda bulunan ünlü, hem yuvarlak hem düz şekillerde görülmektedir:

kendü 31b/02

kendi+η+i 31b/08

Ettirgenlik ekinin (-dUr/-dİr) yuvarlak ve düz ünlülü biçimleri şu şekildedir:

bil-dür-di 33b/03

ên-dür-di 2a/16

ên-dir-ür 10b/09

yetiş-dir 29b/08

EAT dönemindeki gibi birinci tekil kişi iyelik eki, yuvarlak ünlüyle kelimeye bağlanmıştır. Bunun yanı sıra düz ünlülü şekiller de mevcuttur:

ev+i+m+i 2b/08

ev+ü+m+e 4b/02

İkinci tekil kişi iyelik eki +η şeklindedir.

oğlu+η 5a/17

aķlu+η+i 18a/10

başı+η+a 18a/10

ķulları+η+a 26a/09

Üçüncü tekil kişi iyelik eki ET ve EAT dönemlerinde en belirgin eklerden biridir. Menākıb-ı Mekke'de bu ek hem yuvarlak hem düz şekilde kullanılmıştır.

göz+ü+n+i 15b/10

öz+ü+n+i 15b/11

öη+i+n+e 5b/03

yüz+i+n+i 28a/04

Birinci çoğul kişi iyelik ekinde de aynı şekilde hem yuvarlak hem düz ünlülü şekilleri görülmektedir:

pāye+müz 18a/11

pişvā+mız 36a/09

İkinci çoğul kişi iyelik ekinin düz şekli Menākıb-ı Mekke'de geçmemiştir.

cümle+ηüz 32b/07

bilmedükleri+ñüz+i 2a/11

İlgi durumu ekinin Menākıb-ı Mekke'de hem yuvarlak hem düz ünlülü şekilleri görülmüştür:

işim+ün 4a/15

yér+ün 5a/08

ferişteler+iñ 2b/05

Görülen geçmiş zaman ekinin düz ve yuvarlak ünlülü biçimleri görülmüştür.

ét-di-*m* 37b/08

bul-dı-*m* 16b/16

ét-dü-*m* 32b/07

ét-dü-*k* 12a/09

EAT döneminde sıkça karşılaşılan -IsAr gelecek zaman eki de görülmüştür.

kopar-ısar-*dır* 9a/05

İkinci çoğul kişi emir kipinde şu örnek ilgi çekicidir:

édün 30a/17

oluñuz 32a/08

Yani TT'de görüldüğü gibi damak n'sinin olmadığı örnek de vardır, EAT'de karşımıza çıkan -ñUz şekli de mevcuttur.

Geniş zaman çekiminde hem düz hem yuvarlak ünlü görülmüştür.

açıl-ur 29b/03

ķıl-ur 34a/06

bağla-r 35a/09

gir-er-*se* 7a

Artdamaksıllaşmaya örnek olarak:

saña 14b/05

baña 24a/11

Tañrım 6a/02

ET idi-siz> ıssız³

Öndamaksıllaşma da görülmektedir:

yine<yana 7a/08

içün<uçun 10a/05

---

³ERTEN 2016: 50.

Söz başında bulunan /b/ ünsüzünün korunduğu bir kelimeye de rastlanmıştır:

bıyar 22b/02

Söz başında bulunan /t/ ünsüzünün ötümlüleşerek /d/ ünsüzüne dönüştüğü örneklerin yanı sıra ötümlüleşmenin görülmediği örnekler de mevcuttur.

çoğrı 22b/09

tağ 23a/03

tebrenir 19b/ 09

debretme 19b/09

degin 2b/04

Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi işaret adılına, zamir n'si eklenmeden çokluk eki eklenmiştir:

bu+lar+da 20b/04

1. BÖLÜM: İNCELEME

1.1. ÇEKİM EKLERİ

1.1.1. Çokluk Eki

+lAr çokluk eki, adlara gelerek onlara “birden fazla olma” anlamı kazandıran eklerdir.

zālim+ler+e 22b/08

kul+lar+ı+m+a 6a/16

mazlūm+lar 4b/16

guşşalu kişi+ler 4b/16

hācetlū kimesne+ler 4b/16

ev+ler+i 3b/01

ferište+ler 3b/11, 3b/17

ol yer+ler+i 3b/14

taş+lar 3b/17

Adıllara da eklenip “kişi olarak sayıca çok olma” anlamı kazandırmıştır.

a+n+lar+ı 2b/09, 4b/04, 23b/15...

a+n+lar+a 24a/07

Birinci çoğul kişi adılı çoğulluk ifade ettiği halde +lAr çokluk eki eklenerek, adıla “topluluk” anlamı kazandırılmıştır.

biz+ler+i 29b/08

Deyime eklenen +lAr çokluk eki deyimde bulunan eylemi çoğullaştırmıştır.

kan+lar dökerler 2a/09

1.1.2. İyelik Ekleri

1.1.2.1. Birinci Tekil Kişi İyelik Eki

Birinci tekil kişi iyelik eki, ünlü ile biten bir ada ekleniyorsa +m şeklindedir.

kendi+m 16b/16

Tağrı+m 6a/04

yavru+m 22a/02

Eğer eklenen adın son sesi ünsüzse, iyelik eki olan +m'nin önüne yardımcı ünlü eklenir. Bu eklenen yardımcı ünlü kimi zaman yuvarlakken kimi zaman düzdür.

ümīd+i+m 27b/03

söz+ü+m 21b/07

mavtın+i+m 22b/02

pīr+i+m 24a/08

Rabb+ü+m 22b/08

ev+i+m+i 6b/17

ümmet+ü+m+den 9b/02, 32b/02

'arş+u+m+a 3b/11

ümmet+i+m 32b/04

Beytü'l-Ma'mūr+i+m+dır 2b/03

i'tirāf+i+m+dır 27b/03

'arş+u+m+ı 2b/02

cān+i+m 21b/01

1.1.2.2. İkinci Tekil Kişi İyelik Eki

İkinci tekil kişi iyelik eki olarak, İstanbul Türkçesinde yerini /n/ ünsüzüne bırakan damak n'si kullanılmıştır.

kendi+η+i 36a/11

şeref+i+η 33a/04

Tağrı+η+a 6a/03

vücūd+u+η 36b/12

aql+u+η+ı 18a/10

'ömr+i+η+e 31b/04

hācet+ü+η+se 16b/11

öz+ü+η+i 30a/13

yüz+ü+η 22a/11

mecāl+i+η 28a/06

göz+ü+η 21a/05

göz+ü+η 28b/08

'isyān+i+η+ı 18b/13

kendi+η+e 25b/05

qalb+i+η+de 21b/13

senüη zürriyet+i+η+den 4b/02

Rabb+ü+η 20b/15

lütf+i+η+a 28a/08

ata+η+a 6b/08

emānet+ü+η 7a/05

kat+i+η+da 6b/16

İkinci tekil kişi iyelik eki için damak n'sinin kullanılmadığı, /n/ ünsüzünün kullanıldığı da görülmüştür.

senüη üst+ü+n+de 2b/15

1.1.2.3. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eki

Üçüncü tekil kişi iyelik eki, ünlü ile biten ada ekleniyorsa +sı/+si, ünsüz ile biten ada ekleniyorsa +ı/+i şeklindedir.

Ka‘be kapu+sı 11a/02	ana+sı 5a/17
yol+ı+n+a 10a/08	baş amaç+sı 22a/05
cezā+sı+n+ı 29a/01	yüz+i+n+i 28a/04
güc+i 13b/09	dest+i+n+den 35b/01
ikisinin orta+sı 9a/12	cānib+i+n 25b/17
söz+i 35a/08	ev+i 5b/14
öñ+i+n+e 5b/03	zalālet+i+n+e 33b/15
Mesnevī+si+n+de 36a/10	oğ(u)l+ı 5b/07
seyf+i 35b/01	

Üçüncü şahıs iyelik ekiyle kaynaşmış ada, bir kez daha iyelik eki getirildiği örnekler de mevcuttur.

bir+i+si 4a/02
bir+i+si Cebel-i Lübnāndır 4a/02
evlerden bir+i+si 3a/15
on beş evden bir+i+si+dir 3a/10

1.1.2.4. Birinci Çoğul Kişi İyelik Eki

Birinci çoğul kişi iyelik eki +mUz olarak yuvarlak ünlülü kullanılmıştır.

‘ilm+i+müz 36a/03
pāye+müz 18a/11
ilticā+muz 27a/03

1.1.2.5. İkinci Çoğul Kişi İyelik Eki

İkinci çoğul kişi iyelik eki olarak +ñuz/+ñüz eki kullanılmıştır.

cümle+ñüz 32b/07

bilmedükleri+ñüz+i 2a/11

1.1.2.6. Üçüncü Çoğul Kişi İyelik Eki

Üçüncü çoğul kişi iyelik eki +ları/+leri'dir.

anların kanad+ları+n+dan 3a/01

kalb+leri+n 28b/05

ëtdük+leri 3a/07

1.1.3. Durum Ekleri

1.1.3.1. Yalın Durum (Nominatif)

ev 3a/10

taş 6a/06

'umre 10a/11

1.1.3.2. Belirtme/Yükleme Durumu Eki (Akuzatif)

Belirtme durumu eki +ı/+i şeklindedir.

Âdem peygâmbere+i 3b/04

evim+i 2b/08

siz+i 2b/08

şüretin+i 31b/07

gözün+i 24b/16

esrâr+ı 33a/16

namâz+ı 23b/12

Hâcer+i 5b/04

ben+i 27b/05

taşlı mevzı'+y+ı 24b/01

şeytân+ı 12b/17

tuz+ı kor 24a/03

yağ+ı döker 24a/03

Mekke+y+i 5a/13

Belirtme durumu eki, üçüncü tekil veya üçüncü çoğul kişi iyelik ekini alan ada ekleniyorsa +n şeklindedir.

iki+si+n 22a/13

kira+sı+n 4a/16

tüy+i+n gövde+si+n 13a/14

ulu+sı+n 8a/15

ecniha+sı+n 32b/10	biribiri+n 8b/04
du‘ā+ları+n 5a/01	sevābı+n 3a/08
hācet+leri+n 5a/01	kemāli+n 22a/04
mübārek ayağ+ı+n 3b/14	haremi+n 5a/12
avāz+ı+n 3b/08	binā olduğu+n 1b/11
yüz+leri+n 4a/06	ne olduğu+n 1b/11
çüb+i+n 12b/13	şuçları+n 2b/07
rızā+sı+n 3b/02	

Belirtme durumu ekini alacak olan adıl ünlü ile bitiyorsa, adıl ile belirtme durumu ekini bağlamak için zamir n’si kullanılmıştır.

bu+n+ı 27b/05
a+n+ı 2b/03, 4a/04, 22a/03...

İyelik ekinin belirtme durumu ekinin yerine kullanıldığı görülmüştür.

vücūduñ 36b/12

1.1.3.3. Yönelme/Yaklaşma Durumu Eki (Datif)

Yönelme durumu eki +a/+e’dir.

hātırın+a 31b/11	yumuş+a 3a/03
kar(ı)n+a 28b/09	şahş+a 34a/10
hamīr+e 6a/11	aşāğ+a 6a/12
evüm+e 4b/02	kişi+y+e 2a/03
atam+a 2a/01	dēyen+e 27b/07
ferişteler+e 2a/10	yēr+e 3a/05, 3b/04
bunlar+a 2a/15	siz+e 2b/02
yañ+a 5a/07, 23a/07	ēden+e 2b/04

Batı Türkçesinde +a/+e olan yönelme durumu ekinin tarihî seyrine bakıldığında, +ğa/+ge ekin eski şeklidir. Bazı adıllarda +ğa/+ge yönelme durumu ekinin izleri bulunmaktadır.

buña<bu+n+ga 8b/05
aña<a+n+ga 2b/01, 8b/07
baña<ben+ge 3b/10, 4a/12, 24a/11...

sağa<sen+ge 2a/08,28a/08

Aynı adıla yönelme durumu eki eklenirken, yalnızca zamir n'sinin kullanıldığı da görülmüştür.

a+n+a 35a/06

a+n+lar+a 4b/09

Yönelme durumu eki, adı edatlara bağlamıştır.

kıyāmet günin+e dek 11a/09

Mekke+y+e degin 3b/12

kıyāmet+e dek 12a/17

Nūh tūfānın+a degin 4a/03

āhīrin+e dek 10a/03

altmış arşūn+a degin 3b/06

Ādem+e degin 5a/02

kıyāmet+e degin 2b/04

Ḥalīlu'llāh+a degin 5a/02

yēr+e dek 12b/04

Dönüşlülük adılı olan “kendü”, iyelik eki almadan yönelme durumu ekini almıştır.

kendü+y+e 4b/07, 13b/01

Dönüşlülük adılına yönelme durumu ekinin eklenmesiyle üçüncü çoğul kişi iyelik eki olan +ları/+leri'nin sonunda bulunan ünlünün düştüğü örnekler de vardır.

kendü+ler+e 2a/12, 3a/17

1.1.3.4. Bulunma Durumu Eki (Lokatif)

Bulunma durumu ekinin eklendiği ad, ister ötümlü ister ötümsüz ünsüzle bitsin, bu ek +da/+de şeklindedir.

yēr+de 2a/06

yeryüzin+de 2a/09

ben+de 7a/04

cennet+de 14b/11

'Arafāt+da 11a/15

ev+de 2a/02

a+n+da 14b/09, 23b/06

Yalnızca bir örnekte ötümsüz ünsüzle biten ada +te şeklinde eklenmiştir.

ḥaḳīkat+te 37b/05

1.1.3.5. Çıkma/Ayrılma Durumu Eki (Ablatif)

Uzaklaşma, çıkma bildiren bu ek +dAn şeklindedir.

Hak+dan 1b/09	b�ş tağ+dan 4a/01
m�b�rek+den 1b/13	umağ+dan 3b/04
zeberced+den 2a/16	anlar+dan 4b/05
‘Abb�s+dan 2b/11	yedi tağ+dan 5a/13
gök+den 3a/05	

ıkma durumu eki adı edata bağlamıştır.

vağfe+den evvel 16a/08	fen�+dan şonra 34b/14
halk+dan evvel 20a/09	an+dan şonra 7b/01
vağfe+den şonra 20a/09	fen�+dan şonra 34b/14
Akşehir+den evvel 22a/17	zam�n+dan şonra 5b/16
an+dan şonra 7b/01	

Ayrılma durumu eki, eklendiği s zc ge “+dAn dolayı, olduğu için” anlamı kazandırmıştır.

sebeb+den 36b/13
had+dan 26b/17
sebebin+den+dir 3b/09

1.1.3.6. Eşitlik Durumu Eki (Ekvatif)

“Gibi, benzerlik” anlamı kazandıran eşitlik durumu eki +CA şeklindedir.

bir kul �z�d �tmiş+ce 10a/17
bir kul �z�d �tmiş+e 10b/05

Eşitlik durumu eki, miktar yönünden eşitlik anlamı kazandırmıştır.

‘adedin+ce 10b/17	hayli+ce 26a/13
Çok+a 18b/01	ež‘�fin+ca 11a/06
cüz’i+ce 15b/07, 16b/07...	bun+ca 35a/07

1.1.3.7. İlgi Durumu Eki (Genitif)

İlgi durumu eki, ünlü ile biten sözcüklerden sonra +nUḡ, ünsüzle biten sözcüklerden sonra +Uḡ şeklindedir.

sen+üḡ 2b/15, 4b/02, 27b/04	Resūlu'llāh+uḡ <i>kızı</i> 2a/01
bu+nuḡ 2b/06, 30b/01, 20a/07	Ḥaḡ ta'ālā+nuḡ <i>rızāsın</i> 3b/02
şart+uḡ <i>biri</i> 15a/04	anlar+uḡ 3a/01, 3a/17
ay+uḡ <i>on dördüne</i> 9a/05	benim işim+üḡ <i>kirası</i> 4a/15
atası+nuḡ <i>ayağı altına</i> 6a/09	İbrāhīm+üḡ 6a/08
a+nuḡ 3b/10, 21a/03	yér+üḡ 5a/08

İlgi durumu ekinin düz biçimleri de mevcuttur.

ferişteler+iḡ 2b/05	ev+iḡ 3a/14, 3a/16
ikisi+niḡ 22a/04	günāh+iḡ 3b/08
sen+iḡ 31b/07, 35b/16	gören+iḡ 23a/17
anlar+iḡ 33a/17	Peygāmber+iḡ 28a/10
kilīm+iḡ <i>üstine</i> 7b/01	gāfil+iḡ+ <i>dir</i> 15a/17
Beyt+iḡ 10b/09	

“Su” kelimesi ünlü ile bittiği halde +nUḡ ilgi durumu ekini değil de +Uḡ ekini almaktadır. Bu durum istisnadır. (sub>suw>suv>suy>su)⁴

şu+y+uḡ 25a/03

İlgi durumu ekinin, adıları edata bağladığı örnekler de mevcuttur.

a+nun+çün 35b/15

a+nuḡ+çün 7a/06

İlgi durumu eki, +nIn ve +In şeklinde de görülmektedir.

evler+in 30a/02

ev+in 3a/16

Ḥaremeyn+in 12b/01

ḥākimler+in 30a/10

Birinci tekil kişi adılına eklenen ilgi durumu eki ise +im şeklindedir.

⁴ YILMAZ 1997: 123-139.

ben+im 1b/12, 3b/09

1.1.3.8. Birliktelik Durumu Eki (Enstrümantal)

Birliktelik durumu eki, “ile” edatından oluşmuştur. Ancak +IA şeklinde eklediği örnekler de vardır.

şehvet+le 19b/14

gözüm+le 28a/03

benim+le 10a/14

anuş+la 11b/17

ķārin+le 17a/17

Ünlü ile biten sözcüklerden sonra bu ek eklenmeden önce y yardımcı ünsüzünü alır.

tevbe+y+le 28b/08

ayağı+y+la 11b/08

keremi+y+le 5a/01

‘aşābıy+la 2b/13

oğlı+y+la 7a/01

izni+y+le 5b/12

Birliktelik durumu eki, ekin en eski şekli olan +n şeklinde de görülmüştür.

yaya+n 4b/06

Birliktelik durumu eki olarak hem +ile hem de +n'nin aynı ada eklendiği örnek de aşağıdadır.

İbrāhīm+ile+n 7b/08

Olumsuz anlam katan -mAkSİzIn ulaç ekinin sonunda bulunan /n/ sesi de birliktelik durumu ekidir.

ictināb èt-meksizin 19b/03

Bazı örneklerde ise “ile” edatı kelimeye bitişik yazılmıştır.

şevķ+ıla 16b/04

çoklığ+ıla 2b/17

nefs+ile 16a/06

anuş+ıla 4a/11

sür‘at+ile 28a/04

neseb+ile 24b/15

şer‘+ile 25b/02

‘avn-ı Hāķķ+ıla 22a/11

cemā‘at+ile 12a/02

bunuş+ıla 32a/07

étmeg+ile 12a/10

Hakk+ıla 27b/15

1.1.4. Ek Eylem

Ek eylem, ad ve ad soylu sözcüklere eklendiğinde o sözcüklerin yüklem olmasını, eylemlere eklendiğinde ise birleşik zamanlı kipler oluşmasını sağlar.

Ek eylemin görülen geçmiş zaman çekimi aşağıdaki örneklerde gösterilmiştir.

ğanda idi 2a/03

mu‘ayyen idi 16a/14

var idi 35a/16

berāber idi 3b/05

ne idik 31b/08

yēr üstinde idi 3b/06

niçe idi 2a/03

südden ağıdı 4a/09

toptolu idi 19b/08

yoğıdı 9a/04

arada idi 4b/16

Geniş/şimdiki zaman çekiminde birinci tekil kişide +Am/+Um birinci çoğul kişide ise +Uz şeklindedir.

‘āciz+em 28a/07

pür-kušūr+am 28a/07

‘āciz-i zerre+y+üm 25a/04

degil+em 35a/06

ğul+uz 28a/09

1.2. YAPIM EKLERİ

1.2.1. Addan Eylem Yapma Ekleri

1.2.1.1. +A-

+A- addan eylem yapma eki, geçişsiz eylem yapmıştır.

beñze-<beñiz+e- 9a/06, 13b/11

+A- ekinin geçişli eylem yaptığı örnekler de vardır

yarlıga-<yarlığ+ka- 10b/06

1.2.1.2. +Gır-

Yansıma seslere eklenerek eylem yapar. Ünlü ile biten yansıma ses olan “cı”ya ötümlü ünsüz olan +gır- şeklinde eklenmiştir.

çı-gır- 9b/07

1.2.1.3. +I-

Bu eki alan adın geçişli eylem olduğu görülmüştür.

başı ağır+ı- 25b/16

1.2.1.4. +I-

2 defa kullanılmıştır. Sıfatların üzerine eklenerek yeni eylemler türetilmiştir.

yüce+I- 6a/08

kısa+I- 3b/06

1.2.1.5. +IA-

Türkiye Türkçesinde de çokça kullanılan bu ek geçişli eylemler yapmaktadır.

bag+la- 2b/13, 35a/09...

iş+le- 4a/15

yarak+la- 10a/07

söy+le-<söz+le- 25b/03...

bağışla-<bahş+la- 3a/08, 5a/06

bu+la-24b/12

+IA- ekini alıp geçişsiz olan eylemler de vardır.

ag+la-<ıg+la- 2a/14, 30a/12

+IA- ekini alan bazı adlar Türkiye Türkçesinde yalnız başlarına kullanılmayan adlardır, ekle kaynaşmışlardır.

sak+la- 10b/15, 14a/10

añ+la- 19b/05, 22b/17, 31b/12...

diñ+le-<tıñ+la- 18a/08, 18b/04

+IA- ekini alarak eylem olan bazı adlar yansıma adlardır.

ag+la-<ıg+la- 2a/14, 30a/12

1.2.1.6. +sA-

Sıfattan sonra gelerek sığata “gibi olmak, olarak görmek” anlamı kazandırmıştır.

yük+se- 8a/11

1.2.2. Eylemden Ad Yapma Ekleri

1.2.2.1. -A

Ulaç olan -A ekidir. Ancak bu ekin eklendiğı eylemler ulaç yapmak yerine kalıcı adlar yapmaktadır.

kay-a<kadı-a 26a/07, 26a/12

yine<yan-a 4b/01, 5b/11, 7a/08, 17b/11....

kıs-a 3b/06

çevr-e<çevür-e 23a/17, 26a/07...

1.2.2.2. -Ak

-Ak şeklinde olan bu ek, Eski Türkçede -gAk şeklindedir.

yapraq<yapur-gak 9b/12

toprak<topur-gak 4a/06, 27a/13

Bu ekin araç adı yaptığı örnek aşağıda bulunmaktadır.

bin-ek 23a/08

Yapılan eylemin mekanını gösteren ad yapmıştır.

kon-ak 22a/10, 24a/12, 25b/09, 25b/11, 26b/09, 29a/04

1.2.2.3. -ç

Eylemden ad yapma eki olan -ç, soyut ad yapmıştır.

ödünc<öten-ç 13a/13

1.2.2.4. -g

Eski Türkçede sıkça kullanılan eylemden ad yapma ekidir. Verilen örnekte somut ad yapmıştır.

ba-ğ 2b/13, 35a/09

-g eylemden ad ekinin düştüğü de görülmektedir.

yayla-g<yaz+la-g 23a/04

1.2.2.5. -gA

Türkçede işlek şekilde kullanılan bu ek kalıcı ad yapmıştır.

böl-ge 26a/02, 26a/04

1.2.2.6. -gU

Eski Türkçede sıkça karşımıza çıkan -gU+ eylemden ad yapma eki yuvarlak ünlülü olarak kullanılmaktadır.

kaygu<kad-gu 13a/01

1.2.2.7. -GUn

Tek heceli geçişli eylem köküne gelerek onu sıfat yapmıştır. Ötümlü ünsüz olan /z/ den sonra geldiği için ek, -gUn şeklindedir.

düz-gün 22b/06

1.2.2.8. -I/-U

Tek heceli geçişli eylemlere gelerek onları ad yapmıştır.

dahı<tak-ı 2b/09, 2b/10, 3a/16...

sor-u 18a/11

süri<sür-i 22b/04

kuzu sür-ü 24a/17

Bu ek hem soyut hem de somut adlar yapmıştır. Somut adlara örnek olarak:

tol-u 19b/08

koyun sür-ü+si 24a/17

Soyut adlara örnek olarak ise:

togrı<togur-ı 3a/15, 22b/09, 36a/07...

yahşi<yakşı<yakış-ı 4b/07

1.2.2.9. -k

Oldukça sık kullanılan bu ekle, Menākıb-ı Mekke'de de karşılaşılmıştır.

yo-k 16b/12, 19b/06, 20b/04...

gerek<kerge-k 31b/08, 31b/09

Somut ad yapan bu ek, Eski Türkçede olduğu gibi Türkiye Türkçesinde de sıkça kullanılır.

direk<tire-k⁵ 2a/16, 29b/16, 29b/17, 30a/05

Fillere eklenerek sıfat yaptığı örnekler vardır.

yükse-k 8a/11

yumşa-k 27b/12

ıra-k 4b/17

uva-k<uva-k 24b/05

uf-ak<uva-k 26a/06

---

⁵ EKER 2009: 298.

eksik<eksü-k 16b/06, 22b/05

Ünsüz ile biten eylemlere yuvarlak yardımcı ünlü ile bağlanmıştır.

böl-ü-k 19a/15

Eyleme eklenerek alet adı yapmıştır.

yara-k 10a/07

1.2.2.10. -m

Geçişsiz eyleme eklenip soyut ad yapmıştır.

öl-ü-m 13b/07, 13b/08

1.2.2.11. -n

Eylemde yapılan işin “sonucunu” göstermiştir.

yak-ı-n 13a/07

Bu ekin eklendiği eylemi, sıfat yapma özelliği de vardır.

uzu-n 27b/11

1.2.3. Addan Ad Yapma Ekleri

1.2.3.1. +ArU

Yön belirten adların üstüne gelmiştir. Ekin aslı +gArU’dur.

yuk+aru<yok+garu 6a/12, 7b/02, 8a/11

içerü<iç+gerü 7a/13, 11a/11

1.2.3.2. +CA

Aslında eşitlik durumu ekidir. Ekin hem eski şekli olan ötümsüz ünsüzlü hem de ötümlü ünsüzlü şekillerde kullanılmıştır.

+CA addan ad yapma eki “ne” sözcüğüne gelerek farklı anlamlar kazandırmıştır. Ne sözcüğüne eklenen +CA ekinin “sıfat” yaptığı örnekler şu şekildedir:

ni+çe kimseler 27b/17

ni+çe zamān 5b/16, 7a/07, 7a/10

ni+çe mällar 8a/02

ni+çe kullar 8a/03

+CA ekini alan ne sözcüğü “nasıl” anlamı kazanmıştır.

ni+çe 2a/03, 29a/13, 36b/17...

ni+ce 6b/01, 23b/04

Addan ad yapan +CA ekini alan ne sözcüğünün arkasından gelen mümkün sözcüğüyle cümleye “olumsuz” anlam kazandırılmıştır.

niçe mümkün 32a/02, 33a/07, 36a/03, 37a/07

+CA eki “zaman” anlamı da kazandırmıştır.

ni+çe 1b/11

+CA ekini alan ne sözcüğü “çok, bir hayli” anlamı da katmıştır.

ni+çe 32b/02

Akça sözcüğü Türkiye Türkçesinde özellikle *akçe* biçimiyle para anlamında kullanılır. Ses değişikliklerinin anlam farklarına yol açması, dilin ilgi çekici konularından biridir.⁶

aķ+ça<agi+ça⁷ 9b/08

Sıfatlara eklenen +ÇA eki sığata “oldukça” anlamı kazandırmıştır.

hoş+ça 22a/15

haylı+ce 26a/13

1.2.3.3. +cIk/+cUk

Sığata gelerek sevgi ifade eden kelime türetmiştir.

bir+i+cik 31b/11

Eklendiği sözcüğe küçültme anlamı vermiştir.

depe+cük 4b/14, 5b/06, 5b/13

⁶ EKER 2009: 318.

⁷ HAMILTON 2011: 130.

1.2.3.4. +cIIAyIn

Adıllara eklenerek “gibi, kadar” anlamı kazandırmıştır.

bu+n+cılayın 31b/05

sen+cileyin 4b/03

1.2.3.5. +GA

+GA addan ad yapma eki, ötümlü ünsüzden sonra geldiği için +gA şeklinde eklenmiştir.

Ada “hariçlik” anlamı kazandırmıştır.

öz+ge 12b/09, 31b/03, 37a/09

1.2.3.6. +gAç

Topluluk adına eklenerek kelimenin anlamını tekilleştirmiştir.

a+gaç<ı+gaç 9b/05 9b/12, 12b/04

1.2.3.7. +ıl

Türkçede çok yaygın olmayan bu ek, renk adı yapmıştır.

kız+ıl 2a/17, 4b/14, 5b/05, 5b/13, 27b/12...

1.2.3.8. +ki

Zamana veya mekana ait kelimelere eklenerek onları sıfat yapmaktadır.

evvel+ki faşıl 1b/10

evvel+ki 7b/12

yeryüzün+de+ki 3a/05

yanın+da+ki 12b/04

1.2.3.9. +II/+IU

Ekin aslı +līg/+lig'dir. +līg/+lig ekinin sonundaki /g/ ünsüzünün düşmesiyle ekte bulunan ünlü yuvarlaklaşmıştır. EAT döneminde görülen bu özellik Menākıb-ı Mekke'de de görülmekle birlikte ekin düz ünlülü şekli de görülmüştür.

ad+lu 6b/02

deḡ+li 34b/11

hacet+lü 4b/16

azal+lu ola 33b/05

hır+lu 24a/08

Sıfat yapma eki olan +IU, "sahip olma" anlamı katmaktadır.

ḥācet+lü kimesneler 4b/16

gussa+lu kişiler 4b/16

Eklendiği kelimeleri sıfat yapmıştır.

gussa+lu 4b/16

taş+lı 23b/11, 24b/01

+IU sıfat yapma ekini alan adlar, ek eylem olarak yüklem görevinde de kullanılmıştır.

toz+lu+durlar 12b/15

kır+li+dürler 12b/15

1.2.3.10. +IIk/+IUK

Aşağıdaki örnekte bu ekle topluluk adı yapılmıştır.

var+lık 36b/13

Sıfatlara eklenerek onları ad yaptığı görülmüştür.

uzun+luḡ 3b/06

susız+lık 14a/10, 14a/11

ıssız+lıḡ 5b/10

hor+luḡ 12b/17

güç+lik 25b/13

hakir+lık 12b/17

Meslek adına eklendiği de görülmüştür.

çavuş+lık 13a/04

Miktar belirten kelimeler de ifade eder.

çok+luk 2b/17

1.2.3.11. +ncI

Bu ek, asıl sayı adlarına eklenerek sıra sayı sıfatı yapmıştır.

iki+nci 7b/05, 11a/11, 15a/12...

üç+ü+nci 29b/01

dörd+i+nci 11a/12, 23b/09

bêş+i+nci 11a/13, 17b/01, 23b/13...

altı+ncı 11a/13, 17b/12, 17a/06

yêdi+nci 11a/13, 17a/06, 24a/14...

sekiz+i+nci 11a/14, 24a/16

toğuz+u+ncı 11a/14, 16a/09, 24b/03...

on+u+ncı 11a/15, 17a/08, 24b/03

yigirmi+nci 17b/01, 26a/08

1.2.3.12. +rA

Özellikle, yer ve zaman bildiren kim zarflara (son, *taş ‘dış’, iç vb.) gelen ET yönelme durumu eki kalıplaşarak, sonra, içre, taşra üzere gibi ancak birkaç sözcükte yaşayan yapım eki durumuna gelmiştir.⁸

şon+ra 3b/06, 5b/17, 7a/07...

iç+re 14b/12, 16a/17, 23b/16...

Yön ile ilgili adların üstüne gelerek anlamı pekiştirir.

üze+re 8a/12, 12a/04, 16b/05, 17b/10.....

+rA addan ad yapma ekini alan “üze” kelimesi üçüncü çoğul kişi iyelik ekini alınca, +rA ekinin sonunda bulunan ünlü düştüğü görülmüştür:

⁸ EKER 2009: 321.

üze+r+lerine 2a/15

“Üzere” kelimesinin üçüncü tekil kişi iyelik ekini aldığıında, +rA ekinin sonunda bulunan ünlünün de düştüğü görülmüştür.

üzer+ine 2a/16, 2b/17, 6a/08, 6b/03.....

1.2.3.13. +sIz

Soyut ada gelerek “yoksunluk” anlamı vermiştir. Ek, EAT döneminin aksine daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

nur+sız 24a/06

Eklendiği somut adı da anlamca olumsuz yapmıştır.

pir+siz 24a/08

su+sız 14a/10, 14a/11

taş+sız 24a/13

belürsiz<belgür+siz 7b/14

1.2.4. Eylemden Eylem Yapma Ekleri

1.2.4.1. -Ar-

Nesne yüklem bakımından bakıldığında, geçişsiz eylemlere eklenerek o eylemleri geçişli yani oldurgan yapmıştır.

kop-ar- 9a/05

çık-ar- 4a/17, 4b/14, 11b/11

gèd-er-12b/12, 12b/13

1.2.4.2. -dUr-

Aşağıda verilen örneklerde geçişsiz eylemlere -dUr- eki eklenerek bu eylemler geçişli yani oldurgan yapılmıştır.

yetiş-dir- 26a/08, 29b/08

öl-dür- 9b/06, 35b/05

bin-dür- 5b/04

Bu ek, nesne yüklem bakımından bakıldığında geçişli eylemlere eklenip onları ettirgen eylem yapmıştır.

üleş-dür- 12b/12

bil-dir 13b/16, 24b/11, 33b/03...

dön-der- 28a/04

elini öp-dür- 35a/05

ên-dir- 10b/09

ên-dür- 2a/16, 3b/04, 4a/08

1.2.4.3. -k-

Eklendiği eylemi anlam olarak kuvvetlendirmektedir.

ya-k- 27a/01

1.2.4.4. -l-

-l- eylemden eylem yapma ekini alan geçişli eylem, geçişsiz olmuştur.

çak-ı-l- 26a/06

-l- eylemden eylem yapma ekinin eklendiği eylemin, dönüşlü olduğu da görülmüştür.

ayrıl-<adır-ı-l- 36a/07

dök-ü-l- 9b/12

kon-ı-l- 26b/10

Eylemden eylem yapma eki olan -l- ekinin eklendiği eylemi edilgen yapma işlevi de vardır.

yaz-ı-l- 10a/04, 11b/06, 28b/07

yarad-ı-l- 4b/08

yap-ı-l- 27b/12, 29b/17, 30a/04...

vêri-l- 10b/05, 10b/14, 12a/12

urı-l- 24a/11

tuyu-l- 15b/06

tut-ı-l- 10a/04

şefa‘at vêri-l- 10a/05

magfîret vèri-l- 10a/06
 kesi-l- 22b/03, 26a/12
 hasenat vèr-i-l- 11a/06
 haber vèr-i-l- 4a/12
 gör-ü-l- 26a/05, 30a/14
 gönder-i-l- 5b/02
 du‘a vèr-i-l- 10a/09
 aç-ı-l- 30a/03
 dèni-l-7a/06, 18b/06,27a/14 ...
 dik-i-l- 29a/03, 30a/05

1.2.4.5. -mA- (Olumsuzluk)

Eklendiği eylemi olumsuz yapmıştır. Olumsuzluk eki, hem yalın eylemlere hem de yardımcı eylemlerle yapılmış birleşik eylemlere eklenmiştir. Yalın eylemler şu şekildedir:

yat-ma- 22b/10	getür-me- 9b/07
san-ma 16b/16	gèt-me- 22b/09, 22b/12
kon-ma-23a/16, 26a/10, 26b/05	gel-me- 29b/14, 30a/09...
kal-ma- 25a/06, 28a/06, 30a/14	coş-ma 25a/12
gör-me 12b/17, 31b/10, 34a/15	bul-ma- 23b/02, 31b/03
gez-me 18a/15	dè-me 33a/09, 28b/13...

Olumsuzluk ekini yalnızca yalın durumdaki eylemler almaz. Olumsuzluk ekini almadan önce edilgenlik ekini alan eylem de mevcuttur.

görü-l-me- 26a/05 o

Olumsuzluk ekini alan birleşik filler vardır. Bunlar yardımcı fillerle oluşturulan birleşik eylemlerdir. Et- yardımcı eylemiyle oluşturulan birleşik eylemler şunlardır:

zevk èt-me- 34b/01
 tesbih èt-me- 12b/10
 terk èt-me 20a/05
 tereddüd èt-me- 28b/06
 tehlil èt-me- 12b/10
 tekbir èt-me- 12b/10

tecavüz èt-me- 34b/07
 vaz' èt-me- 32b/07
 'udul èt-me- 25a/01
 sükut èt-me 25b/03
 meyl èt-me- 22b/11
 fikir èt-me- 31b/11
 fisk èt-me- 8b/13
 eza èt- 15b/13, 17b/01
 men' èt-me- 13b/05
 refs èt-me- 8b/13
 sa'y èt-me- 32a/11
 lecc èt-me 14b/13
 laf èt-me 16b/02
 himmet èt-me- 13b/11
 hacc èt-me- 13b/07
 islaf èt-me- 22b/09
 izhar èt-me 18b/01
 hata ètme 36b/04

Ol- yardımcı eylemiyle oluşturulan birleşik eylemler ise şunlardır:

habis ol-ma- 15a/09
 münker ol-ma 34a/14, 36a/13
 mülk ol-ma- 34b/03
 mazhar ol-ma 25b/04
 magrure ol-ma 24b/13
 kabul ol-ma- 28b/10
 iktiza ol-ma- 22b/12
 kıyas ol-ma- 34a/08
 karib ol-ma- 33a/17, 34b/11, 37a/16
 kasdı ol-ma- 16a/07
 talib ol-ma- 21b/15
 fuzul ol-ma 19a/03

Eyle- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylemler:

zann eyle-me 34b/02

sarf eyle-me- 33a/02

fahr eyle-me- 35a/14

Kıl- yardımcı eylemiyle oluşturulan birleşik eylem ise şu şekildedir:

hata kıl-ma 33a/13

Anlamca kaynaşmış birleşik eylemlere de gelmiştir, olumsuzluk eki.

hatırına gel-me- 31b/11

fursat bul-ma- 31b/04

ah dê-me- 26b/16

hor bak-ma 31b/04

1.2.4.6. -n-

-n- eylemden eylem yapma eki eklendiği geçişli ve geçişsiz eylemleri dönüşlü yapmaktadır. Dönüşlü yaptığı geçişli eylemler şu şekildedir:

sıhhat bul-u-n- 15a/09

oku-n- 16b/05, 16b/06

ko-n- 23b/03, 26b/05, 26b/10...

Dönüşlü yaptığı geçişsiz eylemler ise:

sıg-ı-n 2a/13, 8b/06, 33b/16

uza-n- 9a/16

tebre-n- 19b/09

debre-n- 19b/10

Özne yüklem bakımından etken eyleme, eylemden eylem yapma eki olan -n- eki eklendiğinde eylemleri edilgen yapmıştır.

sakla-n- 10b/15

döşe-n- 30a/06

dişle-n- 18a/08

bil-i-n- 18a/07, 19b/11, 29a/01...

bul-ı-n- 26b/04, 34b/07

bul-u-n-25a/13, 32b/17...

dê-n- 17b/07, 19b/03, 26b/10, 29b/05...

-n- yapım eki eklenerek edilgen yaptığı yardımcı eylemlerle yapılmış birleşik eylemler de vardır.

zikir olu-n- 7b/16	kıyas olu-n- 8b/09
tafsîl olu-n- 7b/13	'ad olu-n- 25a/16
vaz' olu-n- 9a/11, 9a/15, 9a/17	azad ol-ı-n- 8a/03
şuru olu-n- 1b/10	azad ol-u-n- 13a/06
su'al olu-n- 16b/12	beyân olu-n- 8a/08
nisbet ol-u-n 35b/03	rivayet olu-n- 32b/05
mi'rac ol-u-n- 5a/07	harc ol-u-n- 8a/03
hisab olu-n- 12b/02	oku-n- 28a/16
kılı-n- 28a/16	

1.2.4.7. -r-

Aşağıda bulunan 2 örnekte nesne eylem açısından incelendiğinde, geçişli eylemlere eklenen -r- eylemden eylem yapma eki fiilleri ettirgen yapmıştır.

geç-ür-di 4a/04
yere geç-ür-di 4a/04

Aşağıda bulunan eylemlerde ise geçişsiz eylemlere eklenerek onları geçişli yapmıştır.

toy-u-r- 14a/12, 22b/16
şiş-i-r-<şiş-<şiş- 14a/14

1.2.4.8. -ş-

Özne yüklem bakımından etken olan eylemleri, işteş eylem haline getirmiştir.

gör-i-ş- 30a/15
çek-i-ş- 7a/11
üle-ş- 12b/12
agla-ş- 2a/14

Ancak aşağıda bulunan örneklerde işteşlik anlamı katmamış, dönüşlülük anlamı kazandırmıştır.

yêt-i-ş- 3a/02, 5b/12, 7a/03, 7a/04...
êr-i-ş- 3b/15, 9a/13, 10a/02, 10a/03...

Bu ek, aşağıdaki eylemlere karşılıklı veya birlikte yapılma anlamı vermemiş yani işteşlik anlamı kazandırmamıştır, dđnüşlülük kazandırmış.

yap-ı-ř 9b/11, 33b/01, 36a/16

yak-laş-ıldı 26a/15

1.2.4.9. -t-

Ettirgenlik eki olarak bilinen -t-, ettirgenlik göreviyle kullanılmadığı da olmuştur.

göze-t- 36a/07

-t- eylemden eylem yapma eki hem geçişsiz eylemlere hem de geçişli eylemlere eklenmiştir. Eklendiğı geçişsiz eylemleri geçişli yapmıştır.

yumşa-t- 8a/10

debre-t- 19b/09

yıpra-t- 27b/17

Geçişli eylemlere de eklenip onları ettirgen eylem yapmıştır.

oku-t-ur 22a/02

kak-ı-t- 22a/03

çığır-t- 9b/07

yır-t- 4a/05

yara-t- 2a/17, 2b/07, 10b/09...

Eski Türkçede aldığı ettirgenlik ekiyle ettirgen olduğı halde, Menākıb-ı Mekke'de ettirgenlik anlamı taşımayan eylem de görülmüştür.

ey-i-t- 2a/01, 2a/04, 6b/17, 9a/04...

1.2.4.10. -y-<-d-

Ekin aslı -d- şeklindedir. Batı Türkçesine geçerken -y- olmuştur.

to-y-<to-d- 14a/12, 19b/04, 22b/16

sa-y- 10b/05

koy-<ko-d- 4b/04, 7a/11, 33b/04...

1.3. EYLEMSİLER

Eylemden türedikleri halde cümlede eylem olarak değil de, sıfat, zarf ya da ad göreviyle kullanılan sözcüklere eylemsi denir. Menākıb-ı Mekke'de de gerek Eski Türkçenin gerekse Batı Türkçesinin etkisiyle çokça eylemsi kullanılmıştır.

1.3.1. Ad-Eylemler

1.3.1.1. -mA

Eylemsilerden sonra bulunma durumu eki getirilen örnekler mevcuttur.

ishāl èt-me-*de* 26b/15

fāsīd ol-ma-*da* 18b/08

gez-me-*de* 29a/12

Bazı ad-eylemlerden sonra ise belirtme durumu eki kullanılmıştır.

yürü-me-*si* 25b/11

tır-ma-*sı* 25b/08

Aşağıda bulunan eylemsi ise adeta bir sıfat gibi kullanılmış ad tamlamasını nitelemiştir.

ķayadan kesil-me 'ālī ḥāneler 26a/12

Bazı ad-eylemler ise yüklem görevinde kullanılmıştır.

gèy-me-dür 18b/14

gir-me-dir 16a/13

Aşağıda verilen iki örnekte ise ad-eylemden sonra iyelik eki getirilmiştir.

ayaķ ķaldır-ma-*sı-n-a* 10b/06

canavarların öldür-me-*si-n-i* 9b/06

Ad-eylem ekini alan eylem her zaman eylemsi olarak kabul edilmez. Bazı eylemsiler kalıplaşmış ad olmuştur.

iç-me şuyı 26b/15

1.3.1.2. -mAk

Eklendiği eylemleri ad-eylem yapmaktadır.

ḥammāma gir-mek 21b/06	oruc tut-mağ 9b/14
raḥmet um-mağ 19b/03	yapış-mağ 9b/11
şar-mağ 19a/01	kes-mek 9b/05
yürü-mek 17b/10	şihhat bulun-mağ 15a/09
dè-mek 15b/12	şakız çeyne-mek 26a/03
ķarnını şişir-mek 14a/14	yitir-mek 28a/15
cihāda gönder-mek 10a/08	otur-mağ 28a/14

Et-, eyle-, kıl-, ol- yardımcı eylemlerine getirilerek birleşik eylem yapmıştır.

Et- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylemler şu şekildedir:

emlā èt-mek 36a/03	terk èt-mek 18a/06
ibķā èt-mek 34b/17	şadaķa èt-mek 9b/08
iñşā èt-mek 33a/07	tercüme èt-mek 1b/08
ḥürmeti èt-mek 20b/15	ṭavāf èt-mek 2a/02
cimā' èt-mek 19b/13	ihmāl èt-mek 13a/16
kesir èt-mek 19a/06	'abā èt-mek 21b/11
remī èt-mek 19a/05	

Ol- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylem örnekleri de mevcuttur.

ķarīb ol-mağ 30a/12
fevti ol-mağ 20b/17
'iddet olma-mağ 15a/11
ḥabs olma-mağ 15a/09
la'net ol-mak 25b/02
nażım ol-mağ 26a/13

Eyle- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylemlere örnekler vardır.

kelimāt eyle-mek 32a/09
fahr eyle-mek 24b/17
meş eyle-mek 11b/15
ķazā eyle-mek 18b/09

ķışāş eyle-mek 8b/07

Kıl- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylemler azdır.

nazar kıl-mak 35b/03

hacc ét-mek 10a/14

Aşağıda verilen örneklerde, eyleme eklenen -mAk ad-eylem ekinden sonra yönelme durumu eki gelmiştir. Burada dikkat çeken husus ise -mAk eylemsi ekinin son sesi olan k/k, yönelme durumu eki eklendiğinde ötümlüleşmesidir.

‘urüc eylemege 37a/09

şormağa 19b/08

zer olmağa 35a/13

étmege 34a/17

selām vèrmege 26a/17

emîn olmağa 33b/02

énmege 25b/15

Aynı şekilde -mAk ad-eylem ekinden sonra eklenen belirtme durumu ekinde de, ötümlüleşme görülmüştür.

elini öpdürmegi 35a/05

Türkiye Türkçesine aykırı olarak, bazı eylemsilerle bitişik olarak yazılmış “için” edatı da mevcuttur.

yapmağičün 5a/11

hıfz-ı dîn étmegičün 33b/03

Aşağıda bulunan birleşik eylemlerde ise -mAk ad-eylem ekinden sonra edat getirilmiştir.

dersi étmegile 32a/08

haccı terk étmegile 12a/09

vèrmekle 36b/13

Ad-eylemin cümlemin yüklemi olduğu örnekler de vardır.

ne dèmek-*dir* 32a/14

el öpmek-*dir* 36b/05

tırmağ-*dir* 16a/07

istilām étmek-*dir* 9b/13

delālet étmek-*dir* 20b/07

Ad-eylemler yapı itibariyle eylem olmaktan çıktığı için, adlar gibi durum eki alabilmektedir. Aşağıdaki örneklerde de çıkma durumu ekini almıştır.

bilinmek-*den* 18a/07

almaq-dan 8a/14
 anlamak-dan 19b/05
 taş almak-dan 6a/09

1.3.2. Ortaçlar

1.3.2.1. -AcAk

Menākīb-ı Mekke'de -AcAk ortacı kullanılmıştır.

yêt-ecek *mikdâr şu* 26b/11
 ibâdet éd-ecek *yêrdir* 7b/17
 Hacer-i Esvedî yêrine koy-acak *vaqit* 7a/11

-AcAk ortaç ekini alan eylemin iyelik eki aldığı örnek ise aşağıdadır.

yarad-acak-ı-m *kulları* 2b/07

1.3.2.2. -An

Aşağıda görülen örneklerde -An ortaç ekini alan eylemler, öznesini nitelemektedir.

ta'n eyle-y-en ehl-i şer' 33b/15	mu'tād ol-an <i>şevb</i> 20a/14
maskaṭ-ı re'sim ol-an 23a/02	bākī kal-an <i>vācib</i> 20a/12
şarf éd-en <i>cān</i> 27b/09	kanadlarından çık-an <i>toz</i> 3a/01
fikir éd-en <i>cān</i> 27b/01	ihrām ile ol-an <i>harām</i> 19a/14
orada ol-an <i>menzil</i> 26b/13	zikir ol-an <i>harām</i> 19a/15
konıl-an <i>mevzi'</i> 26b/10	ehl-i ihtirāz ol-an 17b/05
fevt ol-an <i>ṭālib</i> 32b/09	farz ol-an <i>yêrlerde</i> 16b/03
vaş ol-an <i>harām</i> 20b/14	taşriḥ éd-en <i>metni</i> 16b/02
vāşıl ol-an 23a/10	hacc éd-en <i>kişi</i> 13a/10
baş ol-an <i>'ālimleri</i> 22b/16	tutıl-an <i>aylarında</i> 10a/04
gel-en <i>yıl</i> 21a/06	haber vèr-en <i>kişi</i> 6b/12
kudreti ol-an <i>bu bāb</i> 13a/15	yapıl-an <i>evi</i> 5b/14
naql éd-en <i>muḥdiş</i> 20a/02	

- An ortaç ekini alan bazı eylemlerde, ortacın nitelediği özne düşmüştür.

var ʔd-en 18a/12	mubāḥ ol-an 21b/01
berbād eyle-y-en 23b/04	ḥalkı soy-an 24a/09
şāḥibin zāyi‘ ʔd-en 18a/14	rub‘ı gel-en 19b/16
baḥr-i ḥaḳıḳat ol-an 33b/09	zabt ʔd-en- <i>dir</i> 16a/10
pīrim dē-y-en 24a/08	dēnil-en 18b/06
esrārı gör-en 33a/16	şübhe ʔd-en 18a/14
a‘mā ol-an 33a/08	‘ārif ol-an 15b/14
şarf eyleme-y-en 33a/02	münāfiḳ ol-an 14a/16
nāzil ol-an 32b/01	vācib ol-an 20b/04
mess ʔd-en 27a/13	rāzı ol-an 21a/16
mehter ol-an 24a/15	fehmi ol-an 19b/10
ʔşid-en 22a/08	vāşl-ı bātın ol-an 35a/02

Nitelediği adı yani öznesi düşen ortaçlara, çekim eklerinin eklendiği örnekler de görülmüştür.

ta‘zīm ʔd-en- <i>e</i> 35a/06	bā‘iş ol-an- <i>ı</i> 22b/17
gēd-en- <i>e</i> 23a/05	dē-y-en- <i>ler</i> 14b/05
istilām ʔd-en- <i>ler-e</i> 12a/01	fevt ol-an- <i>ı</i> 13b/03
tavāf ʔd-en- <i>ler-e</i> 10b/10	işle-y-en- <i>üñ</i> 4a/15
namāz kıl-an- <i>lar-a</i> 11a/06	gör-en- <i>iñ</i> 23a/17
namāz kıl-an- <i>lar-a</i> 10b/10	ter ḫabī‘at ol-an- <i>a</i> 27a/01
ḳabz-ı rūḫa gel-en- <i>i</i> 23a/01	

Aşağıdaki bu örnekte ise ortaç ekini alan eylem nitelediği öznedenden sonra kullanılmıştır.

ḫācınuñ dīn aḫla-y-an-*ı* 23b/17

1.3.2.3. -Ar

Eylemden sıfat yapma ekini alan eylem, sıfat olarak kullanılır.

aḳ-ar ‘*ayn olup* 14a/02

1.3.2.4. -dUk

Ek eylemin -dUk ortaç eki aldığı örnekler de vardır.

vācib i-düg-i-n 36b/09

‘aql-ı Muḥammed i-düg-i 35b/13

vāhid i-düg-i-n 35b/12

rūḥ-ı ‘ālem i-düg-i 35b/09

-dUk ortaç eki metinde çok sayıda kullanılmış, kendisinden sonra gelen adı nitelik, nicelik, zaman, mekan bakımından belirtmiştir.

ḥaşr ol-duğ-ı *vaḳit* 31b/04

ét-düg-i *taḳdīrce* 13b/04

yūri-düg-i *yēre* 12b/04

üzerine baş-duğ-ı *vaḳit* 8a/10

éndür-düg-i *vaḳit* 4a/08

yap-duğ-ları *vaḳit* 11b/11

ḳıl-duğ-ı *ecilden* 9b/04

anasından toğ-duğ-ı *gün* 8b/14

çoğ ol-duğ-ı *ecilden* 8a/16

bildir-dig-i *fi ‘li ve ḳavli* 33a/11

çıkar-duğ-uñ *yēre* 4a/17

-dUk ortaç ekini alan eylem, çekim eki almıştır.

dīn olma-duğ-ı-n 24b/11

yarlığa-duğ-ı-n 13a/03

yarlığa-dığ-ı-m 2b/08

iste-düg-i-n-e 10b/13

yumşat-duğ-ı-dır 8a/10

yap-duğ-ı 7a/08

ét-dük-leri 3a/07

bilme-dük-ler-i-ñüz-i 2a/11

Yardımcı eylemle kurulan birleşik eylemlere de -dUk ortaç eki eklenmiştir.

ḳıyās ét-düg-ü-ñ-i 34b/01

nāzil ol-duğ-ı-n 13a/02

bāḳī ḳal-duğ-ı-dır 8a/11

‘arz-ı ‘acz eyle-düg-i-n-e 35a/01

naşīb ét-düg-i 34b/17

ne ol-duğ-ı-n 14b/04

binā ol-duğ-ı-n 1b/11

ne ol-duğ-ı-n 1b/11

maḥāl ol-duğ-u-n-ı 34b/06

ehl-i behişt ol-duğ-ı 32b/08

rükn-i a‘zamı ol-duğ-ı-n 14b/02

yuḳaru ḳal-duğ-ı-dır 8a /11

‘aḳıl ol-duğ-ı-n 35b/11

1.3.2.5. -miş

Menākıb-ı Mekke’de de birçok örneğine rastlanılan -miş ortaç ekini alan eylemler, kendisinden sonra gelen adı nitelemiştir.

döşen-miş *mermer* 30a/06

ķuru-miş *şuyun köki* 25a/03

Ortaçların nitelediği addan sonra geldiği örneklere de rastlanılmıştır.

ol kişi Yehūdīye ve Naşrānīye beñze-miş *olur* 13b/11

ol kişi anadan toğ-miş *gibi ola* 12b/07

cemī‘-i halkı ‘ibādet ét-miş *gibidir* 11a/03

ķırķ maķbūl hacc mebrūr ét-miş *gibidir* 11a/01

cemī‘-i mü‘min ve mü‘mine ‘adedince ‘ibādet ét-miş *gibidir* 10b/17

her kişi kim....yétmiş biñ gece ihya ét-miş *gibidir* 10b/16

her kişi kim ..... étse günāhından çıķa anadan toğ-miş *gibi ola* 10b/03

Ortaçlardan sonra eşitlik durumu eki geldiği de görülmektedir.

her kişi kim bu Beyte yedi kez tavāf étse şaysa bir ķul āzād étmiş-*ce* 10b/05

bir kimse Beyte yedi kez..... namāz ķılsa bir ķul āzād étmiş-*ce* 10a/17

1.3.3. Ulaçlar

1.3.3.1. -A/-U

Birleşik eylemler oluştururken kullanılan -A ulaç eki kullanılmıştır.

éd-e-*gör* 37a/10

géd-e-*gör* 15b/05

Günümüzde de kullandığımız bir yapı olan -A....-A ulaç eki, eklendiği eylemin anlamını güçlendirmektedir.

ķan-a ķan-a *içmeye* 14a/17

telbiye éd-e éd-e 3a/06

-A ulaç eki ile aynı şekilde ve anlamda kullanılan bu ek, Batı Türkçesinin yuvarlak ünlüyü tercih etmesinden dolayı daha az kullanılmıştır.

şun-u-*vèrirdi* 5a/15, 6a/06

Dèyü zarfının ise çok farklı kullanımları vardır. Bir özel addan bir unvandan sonra gelen *diye*, “adında, adıyla, unvanıyla” gibi anlamlar verir⁹:

Beyte’ş-şurāh dèyü 2b/01

ehl-i zāhir dèyü ta’n eyleyen ehl-i şer’ün 33b/15

Başkasının sözünü aktarmak için kullanılan dèyü örnekleri de vardır.

baña vahiy oldı tevāzu‘ dèyü eylerdi nidā 35a/14

yā niçün artar ‘umūmī dèyü şorsa 24a/02

şerr-i nās kimdür deyü şorsa 19b/07

ev yap dèyü 6b/12

olmasa aşlı eger şeyh anı étmezdi dèyü 36a/15

Dè- eylemi -U ulaç ekini alarak “olduğu için” anlamı kazandığı örnek de vardır:

hep böyle dèyü cümleye münker olma 36a/13

1.3.3.2. -AldAn

Eski Türkçede -gAll ulaç eki olarak karşımıza çıkan bu ek, Batı Türkçesinde -All olmuştur. -All ulaç eki eklenen eyleme, +dAn çıkma durumu eki eklendiğinde “-DAn beri” anlamı kazandırılır. Ancak ulaç ve çıkma durumu eki olan +dAn eki birleştiğinde -All’nın sonunda bulunan ünlü bazen düşmektedir. Aşağıda görülen örneklerde de aynı durum söz konusudur.

gir-elden 28b/08

Mekkeyi yap-aldan 5a/02

1.3.3.3. -AnA dek

-An ortaç ekini alan eylem arkasından yönelme durumu eki ve sonrasında da “kadar” edatını alarak ulaç olarak kullanılmış, cümledeki eylemin ne kadar sürdüğünü belirtmiştir.

gün bat-ana dek 12b/06

⁹ KORKMAZ 2009: 991.

1.3.3.4. -AndA

Bugün yalnızca ağızlarda karşılaşılan -AndA ulaç eki, metinde -IncA/-DIkçA ulaç eki ile aynı işlevde kullanılmıştır.

‘ad olun-anda 25a/16

1.3.3.5. -dUkCA

-dUk ortaç ekinin +CA eşitlik durumu eki ile birleşmesinden oluşan -dUkCA ulaç eki eklendiği eyleme “-dığı müddetçe” anlamı kazandırmaktadır.

gelme-dükçe 29b/14

1.3.3.6. -dUkdA

Günümüzde pek kullanılmamasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinde bolca kullanılan -dUkdA ulaç eki, -dUk ortaç eki ve +dA bulunma durumu ekinin birleşmesiyle oluşan zaman bildiren bir ektir. Eklendiği eyleme “-dığında, -dığı zaman” anlamı kazandırmaktadır.

gel-dükde 30a/08

kalğ-duğda 26a/14, 27a/04, 29b/09

tuy-duğda 27b/06

şuyı deş-dükde 26b/14

hikmetin şor-duğda 23b/01

gel-dükde 22b/03

çık-dukda 12a/16

yüksek ol-duğda 8a/11

1.3.3.7. -IcAk

Menâkıb-ı Mekke’de de karşılaşılan -IcAk ulaç eki, eklendiği eyleme “-ınca,-ince” anlamı vermektedir.

aşlına var-ıcağ 37a/01
 kalk-ıcağ 27a/08
 yap-ıcağ 4a/11
 du‘ā éd-icek 11a/11
 içerüsine gir-icek 11a/11
 toprak ol-ıcağ 27a/13

1.3.3.8. -IncA

Eski Türkçede -ğınça/-ginçe şeklinde görülen bu ek, Menākıb-ı Mekke’de dönemi itibariyle -IncA/-UncA şeklinde kullanılmıştır. Bu ulaç ekinin en önemli noktası ise “kadar, değin, dek” gibi edatlarla kullanılmasıdır.

ğop-unca-ya *degin* 3b/01

Zaman anlamı veren bu ek, Menākıb-ı Mekke’de de eylemlere eklenerek “-dığı zaman” işlevinde kullanılmıştır.

gel-ince 29a/08
 kalk-ınca 23b/09
 var-ınca 12a/12

-mA olumsuzluk ekinden sonra kullanılan -IncA ulaç eki zaman belirtmekten ziyade koşul bildirmektedir.

bil-me-y-ince 32a/02

1.3.3.9. -ken

Yalnızca *i-* ek eylemiyle kullanılan -ken ulaç eki, metinde bir ad ile *i-* ek eyleminin birleşmesinden oluşan örnekler barındırmaktadır.

destinde iken 35a/13
 miyān-beste iken 35a/07
 meyyit iken 34a/11
 haberin hiç yogıken 31b/07
 mührim iken 18b/07
 elde iken 18a/15

Yardımcı eylemle kurulan birleşik eylemlere de eklenen i- ek eylemi, -ken ulaç ekini aldığı anda eyleme “olduğu zaman” anlamı kazandırmaktadır.

tavāf ederken 4b/09, 11/07

Kip ekini alan eyleme -ken ulaç eki eklendiğinde, arada bulunan i- ek eylemi düşebilir.

inerken 3a/06

1.3.3.10. -mAdAn

-mAdAn ulaç eki Eski Türkçede -mAtI/-mAtIn şeklindedir. Metinde, -mAdIn şeklinde de kullanılmıştır.

mu‘tād ol-madın 15b/05

ta‘dād ol-madın 15b/04

ët-medin 13b/03

bit-meden 25a/10

hacc ol-madan 18b/06

‘umre ol-madan 18b/15

konuş-madan 15a/16

hacc ët-meden 13b/14

‘ālimlere danış-madan 15a/15

iç-meden *ķandum* 19b/04

yë-meden *toydum* 19b/04

aḫz eyle-meden 36a/14

-mAzdAn ulaç eki ise, -mAdIn ekinin fonksiyonunda kullanılır.¹⁰

tur-mazdan *evvel* 18b/05

yaradıl-mazdan *öñdin* 4b/08

öl-mezden *öñürdi* 13b/02

1.3.3.11. -mAkSIZIn

-mAk ad-eylem eki, +sIZ addan ad yapma eki ve +n birliktelik durumu eki ile oluşturulan bu ulaç eki, olumsuz anlam ve yapısı ile -mAdAn ulaç ekine benzemektedir.

¹⁰ GÜLSEVİN 1997: 128.

Sonunda bulunan birliktelik durumu eki ise “-mAmAk1A birlikte” anlamı kazandırmaktadır.

ictināb ét-meksizin 19b/03

1.3.3.12. -Up

Ulaç ekinin ekleneceği eylem ünlü ile bitiyorsa, eylem ile -Up ulaç ekinin arasına /y/ kaynaştırma harfi girer.

eẓber oꞗu-y-up 33b/07

dème-y-üp 32b/16

naẓm eyle-y-üp 31b/01

şoyla-y-up 30a/13

lütf eyle-y-üp 28a/01

teşbīh eyle-y-üp 27a/15

fikri eslāf étme-y-üp 22b/09

himmet étme-y-üp 13b/11

ḥacc étme-y-üp 13b/07

Eğer eylem ünsüz bir harf ile bitiyorsa -Up şeklinde yuvarlak ünlülü ulaç eki kullanılmıştır.

kaç-up 8b/06

gel-üp 4b/03

ḥāẓır gör-üp 37a/10

kaç-up 13b/17

ma‘lūma bil-üp 37a/06

al-up 35b/01

lerze düş-üp 35b/01

ẓahīrine ur-up 35a/11

sūḳa çık-up 35a/10

vér-üp 35a/09

ḥırḳayı dik-üp 35a/07

gör-üp 33b/16

var-up 32b/10

bul-up 32b/06

ḳalbiḳ aç-up 31b/09

ḡam ü hemden ḳurtıl-up 26b/12

dé-y-üp 24a/08

ḥarem-i ḳalbe var-up 36a/06

yaḳın gel-üp 13a/07

var-up 36b/05

al-up 8a/13

getür-üp 8a/07

al-up 6b/09

getür-üp 6b/07

gez-üp 6b/06

ṭur-up 6a/09

bin-üp 5b/03	şuçların bil-üp 2b/07
gönderil-üp 5b/02	gel-üp 3a/07
getür-üp 5a/15	götür-üp2a/13
gèd-üp 5a/04	yarad-up 2a/07
ihrām tut-up 3a/06	
‘âlem-i berri geç-üp 34b/09	
yaraqlay-up 10a/07	

-Up ulaç eki ve bildirme ekinin bileşimi olan -UpdUr ise sanılanın aksine duyulan geçmiş zaman için kullanılmıştır.

tol-updur 30a/11 “dolmuştur”
ol-updur 34a/14 “olmuştur”
kal-updur 34a/09 “kalmıştır”
lâzım ol-updur 33a/01 “lazım olmuştur”

Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik eylemlere de -Up ulaç ekinin kullanıldığı örnekler çoktur. Et- yardımcı eylemi ile kurulan birleşik eylemlere gelen ulaç eki şu şekildedir:

maḥv èd-üp 37b/04	ğasl èd-üp 21b/06
ṭaleb èd-üp 1b/09	daḥl èd-üp 19a/03
ğarḳa-yı nūr èd-üp 37b/04	ittifāk èd-üp 13b/13
seni ızlâli èd-üp 36a/15	mübâhât èd-üp 13a/08
eḳl èd-üp 35a/09	minnet èd-üp 8b/02
ḥizmetin èd-üp 35a/08	ziyâret èd-üp 4b/17
aḥz èd-üp 36a/08	çavuşlık èd-üp 13a/04
netf rîş èd-üp 20b/12	istikşâr èd-üp 11b/11
ḥalk èd-üp 20a/16	

Ol- yardımcı eylemi ile oluşturulan birleşik eylemlere eklenen ulaç örnekleri aşağıda verilmiştir.

ṭâlib ol-up 31b/04	iki gözi ol-up 11b/17
levḥ-i maḥfûz ol-up 36a/01	keffâret ol-up 9b/11
‘âlim ol-up 33a/13	zarûrî ol-up 8b/08
tevfîḳ ol-up 19b/07	râzı ol-up 2b/05
aḳar ‘ayn ol-up 14a/02	bir ol-up 37a/11

Kıl- yardımcı eylemi meydana getirilen birleşik eylemlerde vardır.

kı1-up ihsānı sezā 32b/07

hāk-ber-ser kı1-up 33a/02

namāz kı1-up 3a/08

1.4. İKİLEMELER

İkilemeler aynı veya zıt anlamlı kelimelerin art arda kullanılması ile oluşturulan anlamı daha kuvvetlendiren kelime gruplarıdır. Menākıb-ı Mekke'de farklı yollarla oluşturulmuş ikilemeler görülmüştür.

1.4.1. Aynı Kelimenin Tekrarıyla Oluşturulan İkilemeler

Aynı kelimenin tekrar edilmesiyle oluşturulan ikilemelere örnek olarak:

biribirin 8b/04

çok çok 11b/01

ba'zı ba'zı 25b/07

tuçdan tuçdan 30a/05

tüm tüm 26a/07

ardan ardan 37a/05

güne güne 23b/10, 27a/05

gāhī gāhī 22a/03

biñ biñ 12a/13

1.4.2. Zıt Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluşturulan İkilemeler

Zıt anlamlı kelimelerin yan yana kullanılmasıyla oluşturulan ikilemeler ise:

gece gündüz 15b/11, 22b/04, 28a/05

baħr u berr 30a/11

subħ u mesā 31b/13, 32a/11

ŧeb ü rüz 33a/02
 bay u gedā 33b/04
 maḥv u beḳā 36b/15
 dūnyā vü ‘uḳbā 21b/15
 ‘abd u ümm 35a/08
 ŧāh u gedā 35a/15
 ŧayf u ŧitā 36a/09
 arz u semā 35b/08
 ḥayrla ŧer 37a/02

1.4.3. Eŧ Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluŧturulan İkillemeler

Eŧ anlamlı kelimelerin art arda kullanılmasıyla da ikilemeler oluŧturulmuŧtur.

gehī gāhī 26b/03
 neŧv ü nemā 36b/02
 ḥayl u ḥaŧem 25a/08
 āhıla vā 33a/02
 dīn u īmāna 36a/12
 ŧıfāt u esmā 34b/08
 çün ü çerā 33a/03
 zālle vü muzille 33b/05
 hezl ü ‘abeŧ 31b/05
 ḥamd u ŧükür 29b/12
 çayır çemen 29a/07
 ŧems ü ḳamer 31b/13
 reyb ü mirā 33b/15
 ‘izz ü ŧeref 33a/03
 ğam u hem 26b/12

1.4.4. İlaveli İkillemeler

İkilemede bulunan ilk kelimenin durum eki aldığı örnekler aŧağıdadır.

yoğa yok 16b/17

başdan başa 25a/14

İlk kelimenin anlamlı ikinci kelimenin anlamsız olduğu ikilemeye örnek olarak ise:

çadır çedir 29a/12

2. BÖLÜM: METİN

Menākıb-ı Mekke¹¹

1b (1) *bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahīm* (2) *el-ḥamdu li'llāhi'l-lezī ce'ale'l-beyte'l-ḥarāma kıbleten li'l-enām ve kāle* (3) *fe vellu vucūhekum şatrehu¹² ve ce'alehu ḥaramen āminen ve ḥarrama fī* (4) *'l-aḳṫār kaṫre ve ce'ale fīhi āyātun beyyinātun maḳā[m]u İbrāhīme* (5) *ve afāza sabrahu ve's-şalavātu 'alā men usriye bihi mine'l-mescidi elḥarām* (6) *ve şereḫe şadrehu ve 'alā ilāhe ve aşḫābihi'l-lezīne 'arefe ḳadrehü* (7) *ve aṫā 'ū emrehu emmā ba'du būdā'ī faḳīr Muḫammed Ebū'l-Fazıl* (8) Sencārī Mekke-yi Müşerreffe fazlında ba'zı eḫādīs tercüme (9) etmek bābında Ḥaḳdan isti'ānet ṫaleb edüp 'alā ḳadri'l-vusu' (10) ve't-ṫāḳar ibtidāye şürü' olundu **faşl-ı evvel** evvelki faşıl (11) Ka'benün evvel niçe binā olduğın ve ṫavāfa sebep ne olduğın (12) beyān eder Mücāhid rivāyet eder benim atam Hüseyin bin 'Alī (13) birle Ka'bede ṫavāf ederduk Ḳudsü mübārekden bir muḫteşem **2a** (1) kişi geldi atama selām vėrdi eyitdi ki ey Resūlu'llāhuḅ (2) kıızı oğlı baḅa ḫaber vėr ki bu evde evvel ṫavāf etmek neden oldı (3) ve niçün oldı ve ḳanda idi ve bu ev niçe idi atam bu kişiye (4) iki kitāb ođuduḅ mı ya'nī Tevrīt ve İncīl kişi eyitdi ne'am (5) oğudum atam eyitdi Allāhü ta'alā Ḳur'ānda buyurdu ki *innī* (6) *cā'ilun fī'l-arzı ḫalīfe¹³* ma'nāsı budur ki ṫaḫḳīḳ ben yėrde ḫalīfe (7) ederin dėdi feriştelere dėdiler ki n'ėdersin yaradup (8) biz saḅa ṫahlīl ve tesbīḫ ve ṫaḳdīs biz ederüz ğayrī kimesne (9) ḫalīfe olsa yėryüzinde fesād ederler ḳanlar dokerler (10) Ḥaḳ ta'alā feriştelere cevāb vėrdi ki *innī ā'lemu mā lā ta'lemün¹⁴* (11) ya'nī ṫaḫḳīḳ ben bilürin siz bilmedükleriḅüzü feriştelere (12) eyle şandılar ki Ḥaḳ ta'alā kendülere ḳaḳıdı ḫışım etdi (13) vardılar 'Arş altına şıġındılar parmaḳların götürüp (14) aġlaşdılar üç sā'at 'Arş-ı 'Azīmi ṫavāf etdiler (15) Ḥaḳ ta'alā kemāl kerem birle bunlara nazar ḳıldı üzerlerine (16) endürdi 'Arş altında zebercedden¹⁵ dört direk üzerine (17) bir ev yaratdı kıızıl yāḳūtıla anı bezedi ve buyurdu **2b** (1) Beyte's-Şurāḫ dėyü aḅa ad vėrdi feriştelere buyurdu ki (2) 'Arşımı ḳoḅ bu evi ṫavāf edüḅ ki size geḅez budur bu benim (3) Beytü'l-

¹¹ Başlık metnin sağ üst köşesine dikey şekilde yazılmıştır.

¹² Bakara 150

¹³ Bakara 30

¹⁴ Bakara 30

¹⁵ Metinde zebercetden yazılmış.

Ma'mûrımdır her gün yêtmiş biñ ferişte anı tavâf (4) ederler tâ kıyâmete degin evvel edene nevbet degmez (5) Allâhü ta'âlâ ferîştelerin bu işinden râzı¹⁶ olup bunlara eyitdi ki (6) eniñ yeryüzinde bu ev gibi bunun berâberinde bir ev yapıñ tavâf (7) edün tâ yeryüzinde yaradacağım kulları suçların bilüp (8) gelseler ol evimi tavâf etseler sizi yarlıgadığım gibi (9) anları dañı yarlığarın dedü bu kişi eyitdi ey Resûlu (10) 'llâhuñ kıızı oğlı Tavrîtda ve İncilde dañı sen dedügün gibi (11) buldum dedü ve hep rivâyet eder 'Abdu'llâh bin 'Abbâsdan (12) rażıya'llâhü 'anhümâ eydür Hâzreti Cebrâ'il bir gün Peyğamber¹⁷ Hâzreti (13) 'aleyhi's-selâm geldi 'aşâbıyla başını bağlamış ve toza ğark (14) olmuş Peyğamber¹⁸ hâzreti şalla'llâhü ta'âlâ 'aleyhi ve's-sellem¹⁹ şordı ki (15) yâ Rûhu'l-Emîn bu ne tozdur ki senün üstünde görürün dedü (16) Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm eyitdi yâ Muhammed Ka'betu'llâhı ziyâret êtdim (17) ferîşteler Hâcer-i Esved üzerine müzdehim olup ya'nî çoklığıla **3a** (1) tavâf êtdiler bu toz anlaruñ kanadlarından çıkan tozdur dedü (2) '**Oşmân** bin Seyyâr rivâyet eder ki haber şöyle yetişdi ki (3) kaçan Hâk ta'âlâ bir ferîşteye yeryüzinde yumuşa²⁰ gönderse (4) ol ferîşte destür diler eydür ki yâ Rabbi başa destür (5) vër tâ yeryüzindeki eviñi ziyâret edeyin dër gökden yere (6) enerken telbiye ede ede ener nitekim hâcılar ihrâm tutup (7) êtdükleri gibi gelüp Beytu'llâhı ziyâret eder iki rek'at (8) namâz kıilup şevâbın imân ehline bağışlarlar **Leys** bin Ma'âz (9) rażıya'llâhü 'anhü eydür Resûlu'llâh şalla'llâhü 'aleyhi ve's-sellem²¹ (10) êtdi ki işbu ev Hâk ta'âlâ evlerinden on bês evden birisidir (11) dedü yêdisi dünyâ göğinden 'Arşa degindir ve yêdisi (12) dünyâ göğinden 'Arşa degindir ve bu yêdisi bu gökden yedi (13) kat yer altına degindir ğâyet de ulusu 'Arş altında (14) Beyte'l-Ma'mûrdır her eviñ bu ev hâremi vardır eger ol (15) evlerden birisi düşeydi toğrı bu eviñ üstine düşeydi (16) ve dañı her evin ehli vardır niteki bu eviñ ehli Âdem oğlanlarıdır (17) anlaruñ dañı kendülere münâsib ehli vardır tâ kıyâmet **3b** (1) kopuncaya degin ol evleri 'imâret tutarlar gece ve gündüz (2) Hâk ta'âlânun rızâsın isterler inşâ'allâhü ta'âlâ kabûl olur (3) **İbni 'Abbâs** rażıya'llâhü 'anh rivâyet eder vaqtâ²² ki Allâhü ta'âlâ (4) Âdem peygâmberi 'aleyhi's-şalavâtu ve's-selâm uçmağdan

¹⁶ Metinde râzı yazılmış.

¹⁷ Metinde Peyğamber yazılmış.

¹⁸ Metinde Peyğamber yazılmış.

¹⁹ Metinde ve sellem yazılmış.

²⁰ Metinde yumuşa yazılmış.

²¹ Metinde ve sellem yazılmış.

²² Metinde vaqtâ yazılmış.

yere endürdi (5) ise mübârek başı dünyâ göğine berâber idi iki ayakları (6) yer üstünde idi sonra uzunluğu kışaldı altmış arşuna (7) degin Âdem peygâmbere ‘aleyhi’s-salavâtü ve’s-selâm etti ki yâ Rabbi (8) başa n’oldı ki ferîşteler avâzın eşidimez oldum Allâhü ta‘âlâ (9) eyitdi ki günâhın sebebindendir var benim için bir ev yap (10) anın çevresinde tavâf et beni an ve başa yalvar niteki (11) ferîşteler ‘Arşuma ve Beyte’l-Ma‘mûruma etdiler dedi Allâhü ta‘âlâ (12) Âdem peygâmbere Hindistândan Mekkeye degin yeri ayağı altında (13) durdı her bir deniz ve her bir yarı ve tağları bir adım ederdi (14) her yere ki mübârek ayağın başdı ol yerleri Hağ ta‘âlâ ‘imâretler (15) ve şehirler eyledi çünkü Mekkeye erişdi Cebrâ’il Hâzreti (16) ‘aleyhi’s-selâm yeri kanadı ile urdı yer dibinden bünyâd açıldı (17) ferîşteler taşlar getirürlerdi her bir taşı otuz kişi **4a** (1) getirmezler idi Âdem peygâmbere Mekkeyi beş tağdan yaptı (2) birisi Cebel-i Lübânandır ve birisi Mekke de Tûr-ı Sînâdır ve birisi (3) Cebel-i Cüdîdir ve birisi ve birisi Mekke de Cebel-i Hirâdır Nûh Tûfânına (4) degin oturdu Allâh ta‘âlâ Nûh tûfânında anı yere geçürdi (5) yeri deve örgücü gibi kaldı sey²³ iki yanın yırtmışdı (6) gelürlerdi ol toprağa yüzlerin sürerlerdi her ne dilerse (7) Hağ ta‘âlâ anı kabûl ederdi **İbni ‘Abbâs** razıya’llâhü ‘anhümâ (8) rivâyet eder ki Hağ ta‘âlâ Hacer-i Esvedî uçmağdan yere endürdüğü (9) vakit südden ağıdı nûrî dört yanına şu’le vürürdi (10) vaktâ²⁴ ki Âdem peygâmbere gördi ise aldı kuçdı (11) yüregine başdı anınla üns tutdı Mekkeyi yapıcak (12) sağ güşesinde kodı **‘Osmân** bin Sâc eydür başa haber (13) şöyle vürildi ki ol zamân Âdem peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm (14) Mekkeyi yaptı fâriğ oldı ise eyitdi ki yâ Rabbi her işi (15) işleyenün kirası vardır benim işimün dağı kirası var mıdır (16) dedi Hağ ta‘âlâ eyitdi ki ne’am vardır sen ‘amelinün kirasın (17) dile Âdem peygâmbere eyitdi yâ Rabbi diledim ki çıkardığın yere **4b** (1) yine iletisin dedi Hağ ta‘âlâ eyitdi ki eyle olsun (2) seni dağı ve senün zürriyetinden her kişi kim bu benim evüme (3) gelüp ziyâret eder sencileyin günâhına ikrâr eder suçın (4) diler seni dağı anları dağı fazlı keremim birle uçmağa koyarın (5) ve anlardan râzı²⁵ olurun dedi Âdem peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm (6) Hindüstândan Mekkeye yetmiş kez yayan hacc etti ferîşteler (7) kendüye eydürler idi yâ Âdem haccını yahşi eyle biz sen (8) yaradılmazdan öndin iki bin yıl hacc eder[d]ük dediler (9) Âdem peygâmbere anlara eyitdi tavâf ederken ne dördünüz ferîşteler (10) *subhâna’llâhi ve’l-hamduli’llâhi ve lâ ilâhe illa’llâhu*

²³ Metinde sîl yazılmış.

²⁴ Metinde vakatâ yazılmış.

²⁵ Metinde râzı yazılmış.

va'llāhu ekber (11) okurduk dēdiler Peygāmbere²⁶ 'aleyhi's-selām bunlara eyitdi (12) *lā havle ve lā kuvvete illā bi'llāhi'l-'aliyyu'l-'azīm* ziyāde ēdūñ (13) dēdi **Mücāhid** rivāyet ēder ki Nūh tūfānında Beytu'llāhi (14) göge çıkardılar yeri bir kızıl depecük kaldı sey²⁷ üstine (15) çıkmaz idi illā ḥalā'ik bilürler idi ki Beytu'llāh şöyle (16) arada idi mazlūmlar ve guşşalu kişiler ve ḥācetlü kimesneler (17) ırāq yerlerden gelürler idi ziyāret ēdūp tavāf ēderlerdi **5a** (1) Ḥaḳ ta'ālā keremiyle du'āların ve ḥācetlerin ḳabūl ēderdi (2) feriştelere Mekkeyi yapaldan Ādeme degin ve Ādemden Ḥalīlu'llāha (3) degin tā ḳiyāmet gününe mūkerrem ve mu'azzamdur egerçi bir millet (4) gēdūp yerine bir millet daḫı gelürse feriştelere ḥod (5) Ādemden evvel ziyāret ēderlerdi şevābını ve ecrini imān (6) ehline bağışlarlardı '**Oşmān** bin Sāc rivāyet ēder İbrāhīm (7) Ḥalīlu'r-rahmān mi'rāc olundu göklerden yaña nazar ētdi (8) yerūñ maşriḳdan ve maḡribine nitekim Allāh ta'ālā Ḳur'an-ı Kerīminde buyurur (9) *ve kezālike nurī İbrāhīme melekūte's-semāvāti ve'l-'arzi veliyekūne* (10) *mine'l-mūḳinīne*²⁸ elāya İbrāhīm 'aleyhi's-selām yeryüzinde (11) Mekke yerin ihtiyār²⁹ ētdi yapmaḡıçūn feriştelere eyitdiler (12) yā Ḥalīlu'llāh yeryüzinde Allāh Haremīn ihtiyār ētdūñ dēdiler (13) Ḥalīlu'llāh Mekkeyi yēdi taḡdan yapıdı³⁰ و و و feriştelere ol (14) taḡlardan taş getürürlerdi İsmā'il 'aleyhi's-selām (15) yēni ile getürüp atasına şunuvēriridi İbrāhīm (16) peygāmbere Beytu'llāhi yapardı ammā ḳışşası budur ki Allāhü ta'ālā (17) İbrāhīme daḫı eyitdi kim begim yā İbrāhīm oḡluñ İsmā'il ve anası **5b** (1) Hāceri ilet benim evimde sākin ēt ol sā'at Feres-i (2) Ḥayāt gönderilüp ḥāzır oldı İbrāhīm 'aleyhi's-selām (3) kendü binüp İsmā'ili önüne aldı henüz süd emerdi (4) anası Hāceri ardına bindürdi Cebrā'ili buyurdu ki (5) Mekke Deresine var dēdi ol günler Beytu'llāh yeri bir kızıl (6) depecük gibiydi İbrāhīm Cebrā'ile eyitdi ne'am İbrāhīm (7) Hācere buyurdu ki bu yerde oḡlı ile sākin ola anda (8) İbrāhīm 'aleyhi's-selām eyitdi ki *rabbenā innī eskentu* (9) *min zurriyetī bi vādīn ḡayri zī zer'in inde beytike'l-muḥarrami*³¹ elāya (10) andan bu ikisini bu ıssızlık yerde ḳodı gētdi kendü (11) yine Şama geldi Muḥammed bin İshāḳ eydür baña ḥaber (12) yetişdi ki bir ferişte Allāh ta'ālā izniyle Hācere³² geldi (13) eyitdi ki melūl olma bu kızıl

²⁶ Metinde Peygāmbere yazılmış.

²⁷ Metinde sīl yazılmış.

²⁸ En'am 75

²⁹ Metinde ihtiyār yazılmış.

³⁰ Kırmızı mürekkeple şekil çizilmiş.

³¹ İbrāhīm 37

³² Metinde Hācere yazılmış.

depecük yerini İbrāhīm ve İsmā‘īl (14) yaparlar Hāḡ ta‘ālānuḡ yeryüzinde evvel yapılan evi budur (15) **Sa‘id** bin Cübeyr rivāyet eder İbni ‘Abbāsdan eydür ki (16) İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām Şamda eğlendi bir niçe zamāndan (17) sonra Mekkeye geldi İsmā‘īl gördi oturmuş **6a** (1) devḡa altına oḡ demreni biler İbrāhīm İsmā‘īle selām (2) vèrdi İbrāhīm eyitdi yā İsmā‘īl Taḡrım baḡa bir iş buyurdi (3) İsmā‘īl eyitdi yā ata Taḡrıḡa muḡī‘ ol saḡa ne buyurdi ise (4) dèdi İbrāhīm eyitdi Taḡrım baḡa bir ev yap dèdi (5) ḡurı geldiler ikisi bile Ka‘benüḡ bünyādın ḡazdılar eydürdi ki (6) *rabbenā teḡabbel minnā inneke ente’s-semī‘u’l-‘alīmu*³³ İsmā‘īl ḡaş şunu (7) vèrirdi İbrāhīm yapardı vaḡtā³⁴ ki Ka‘benüḡ dīvārları (8) yüceldi ise İbrāhīmüḡ üzerine meşāḡḡat oldı yuḡaruda (9) ḡurup aşaḡıdan ḡaş almaḡdan İsmā‘īl atasınuḡ (10) ayaḡı altına bir ḡaş ḡodı İbrāhīm Peyḡamberüḡ³⁵ mübārek (11) ayaḡları ḡamīre batar gibi ol ḡaş içine batdı her yaḡa (12) meyl ètse aşaḡa ve yuḡaru bilesince ènerdi ve ḡıḡardı (13) Hālid bin ‘Ar‘ara rivāyet eder ‘Alī³⁶ İbni Ebī Ḥalībden (14) raḡıya’llāhü ‘anh eydür Taḡrı ta‘ālānuḡ ne vaḡit ki emri (15) vārid oldıysa İbrāhīm Peyḡamber³⁷ ki var benim için bir ev yap (16) ḡullarıma ḡaḡır niteki Kelām-ı Ḥadīmimde buyurur *ve ezzin* (17) *fī’n-nāsi bi’l-ḡaccı ye’tuke*³⁸ İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām ‘āciz **6b** (1) ḡaldı nice yapacaḡım bilmedi Hāḡ ta‘ālā bir yèl gönderdi (2) Sekīne adlu başı var idi geldi Ka‘benüḡ yerine (3) ḡökdı İbrāhīm anuḡ üzerine yapdı vaḡtā³⁹ ki Hacer-i (4) Esved yerine geldi İsmā‘īle eyitdi ki var bir ḡaş (5) iste işbu yerde ḡoyayın tā ki ḡalā’iḡ iḡtidā edeler (6) hidāyet bulalar dèdi İsmā‘īl ḡaḡlarda gezüp ḡaş (7) isterdi Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām Hacer-i Esvedı getürüp (8) İsmā‘īle vèrdi eyitdi ki yūri bu ḡaşı ataḡa (9) vèr ol yerde ḡosun dèdi İsmā‘īl ḡaşı alup (10) İbrāhīme getürdi İbrāhīm eyitdi yā İsmā‘īl bu ḡaşı (11) saḡa kim vèrdi ḡandan aldun dèdi İsmā‘īl eyitdi (12) şol saḡa ve baḡa ev yap dèyü ḡaber vèren kişi vèrdi dèdi (13) ḡut bu ḡaşı ataḡa vèr ol yere ḡosun dèdi (14) ve bir rivāyet de budur ki vaḡtā⁴⁰ ki Nūḡ ‘aleyhi’s-selām Ḥūfānı (15) oldıysa Hāḡ ta‘ālā Ebū Ḥube[y]s⁴¹ Ḥaḡına eyitdi bu ḡaş (16) senüḡ ḡatıḡda emānet olsun her ḡaçan kim görseḡ benim (17) dostum İbrāhīm benim

³³ Bakara 127

³⁴ Metinde vaḡatā yazılmış.

³⁵ Metinde peyḡamberüḡ yazılmış.

³⁶ Metinde ‘Alī yazılmış.

³⁷ Metinde peyḡamber yazılmış.

³⁸ Hacc 27

³⁹ Metinde vaḡatā yazılmış.

⁴⁰ Metinde vaḡatā yazılmış.

⁴¹ Metinde Ebū Ḥubes yazılmış.

evimi yapar eyit kim yā İbrāhīm **7a** (1) **Hāzihi emānetūke** vargil algıl dēdi kaçan ki İbrāhīm oğlıyla (2) günde bir şaf⁴² yapardı ol vaqıt ki Hacer-i Esved yerine (3) yetişdi nāgāh Ebū Kube[y]s⁴³ Tağı āvāz vērđi İbrāhīmün (4) mübārek sem‘ine yetişdi eyitdi ki yā İbrāhīm gel bende (5) emānetün vardır al dēdi bu tağa Cebel-i Ebū Kube[y]s Tağı (6) dēnildi anuñcün ki Hacer-i Esvede iktibās olundu (7) ba‘zı ‘ulemādan rivāyetdūr ki niçe zamāndan şonra İbrāhīm (8) Peygāmbere⁴⁴ yapduğı yıkıldı ‘Amālika kavmi yine yaptılar (9) ol dağı yıkıldı şonra Cürhüm⁴⁵ kavmi yaptı ol dağı (10) yıkıldı niçe zamāndan şonra Kureyş kavmi yaptılar (11) Hacer-i Esvede yerine koyacak vaqıt çekişdiler eyitdiler ki (12) çünkü nizā‘ eder oldılar dēdiler ki evvel kim ki bu kapudan (13) içeri girerse Hacer-i Esvede yerine ol kosun (14) dēdiler nāgāh gördiler ki Hāzreti Muḥammed Muşafā şalla’llāhü (15) ta‘ālā ‘aleyhi ve’s-sellem⁴⁶ geldi eyitdiler ki yā Muḥammed gel Hacer-i (16) Esvede yerine sen ko dēdiler Muḥammed Muşafā şalla’llāhü (17) ‘aleyhi ve’s-sellem⁴⁷ buyardı bir kilim getürdiler Hacer-i Esvede **7b** (1) ol kilimin⁴⁸ üstine kodılar andan şonra buyardı ki cemī‘-i (2) Kureyş bile tutalar ol vaqıt ki yukarı getürdiler Hāzreti (3) Muḥammed şalla’llāhü ‘aleyhi ve’s-sellem⁴⁹ Hacer-i Esvede yerine kodı (4) hem Kureyşün hātırı hoş heb getürmiş gibi oldılar (5) **el faşlu’s-sānī** ikinci faşıl Mekke-yi Müşerreffe ve Ka‘be-yi Mu‘azzamanuñ (6) fezā’ilin beyān eder nitekim Hāq celle ve ‘alā Kur‘ān-ı Mecīdinde buyurur (7) *inne evvele beytin vuzi ‘a’ li’n-nāsi llezī bi bekkete mubāreken ve huden* (8) *lil ‘ālemīne*⁵⁰ *fīhi āyātun beyyinātun maḳāmu İbrāhīme ve men deḫalehu* (9) *kāne āminen ve lillāhi ‘ale’n-nāsi ḥiccu’l-beyti meni’s-teṭā‘a ileyhi* (10) *sebīlen ve men kefere fe innallāhe ganiyyun ‘ani’l-‘ālemīne*⁵¹ (11) bu āyet-i şerīf delālet eder ki yeryüzinde bundan efzal ev olmaya (12) ve evvelki oldur ki evvel melā’ike binā etdi fażl-ı sābıqda (13) tafşıl olundu ve ba‘zılar eyitdiler evvel Ādem Peygāmbere⁵² ‘aleyhi’s-selām (14) yaptı şonra Nūḥ tufānında belürsiz oldu

⁴² Metinde şāf yazılmış.

⁴³ Metinde Ebā Kubes yazılmış.

⁴⁴ Metinde peygāmbere yazılmış.

⁴⁵ Metinde Cürhem yazılmış.

⁴⁶ Metinde ve sellem yazılmış.

⁴⁷ Metinde ve sellem yazılmış.

⁴⁸ Metinde kilimin yazılmış.

⁴⁹ Metinde ve sellem yazılmış.

⁵⁰ Āli ‘İmrān 96

⁵¹ Āli ‘İmrān 97

⁵² Metinde peygāmbere yazılmış.

İbrāhīm (15) ‘aleyhi’s-selām yaptı sonra Cürhüm⁵³ sonra ‘Amālika sonra (16) Kureys yaptı niteki zıkr olundu ve ba‘zılar eyitdi (17) bundan evvel evler yapıldı ammā bu evvel ‘ibādet edecek yérdir **8a** (1) ve Bekke Mekkenüñ adıdur ve ba‘zılar eyitdiler Bekke Beytün (2) ismidir mübāreken bereketi zāhirdür kim yolına niçe mällar (3) harc olunur ve niçe kullar azād olınur ve *huden lil ‘ālemīn* (4) zīrā cemī‘-i ‘ālemün kıblesidir ol sebebden hüdndür⁵⁴ fihi (5) ya‘nī hareminde *āyātun beyyinātun*⁵⁵ ya‘nī zāhir āyetler vardur (6) *maḳāmu İbrāhīm*⁵⁶ Maḳām-ı İbrāhīmdür çünki maḳām-ı İbrāhīmün (7) ciheti müte‘addid oldı āyātun dēyü cemī‘-i ‘ibādeti ile getirüp (8) müferri⁵⁷ ile beyān olundu ya‘nī Maḳām-ı İbrāhīmilen ki (9) müferridir⁵⁸ ve ta‘addüdi cihātı oldur ki ol taş ayağı batmışdır (10) ve ol taş yumşatduğıdır üzerine başduğı (11) vaḳit ve yukaru ḳalduğıdır binā yüksek olduḳda ve bākī (12) ḳalduğıdır mürür ve her üzre hattā Ḳarāmiṭe ḳavmi Ḳacer-i (13) Esvedı alup memleketlerine iletdiler idi Ḳaḳ ta‘ālā (14) anları Maḳāmı almaḳdan ḳor⁵⁹ idi yāḫūd Allāhü ta‘ālā cins (15) āyātdan ulusun zıkr etdi ki Maḳām-ı İbrāhīmdür (16) ve ḳalanının zıkrı tay etdi çok olduğı ecilden ve (17) *ve men daḫalehu kāne āminen*⁶⁰ ya‘nī her kim ḫarāma dāḫil olsa **8b** (1) dünyāda emīn olur fitneler şerrinden nitekim Ḳaḳ ta‘ālā (2) Kureyşe minnet edüp dēr ki *e ve lem numekkin lehum ḫaramen āminen*⁶¹ (3) *ve yuteḫaṭṭafu ‘n-nāsu min ḫavlihim*⁶² eyā ben anlara ḫaremi emīn (4) vērmedim mi ve ḫālbuki etrāfından biribirin ḳapardı (5) ve bu ecilden İmām Ebū Ḳanīfe raḫıya’llāhü ‘anh buña zāhib (6) oldı ki bir kimse ḳan etse ḳaçup arz-ı Ḳareme şıḡınsa (7) ve aña lāzım gelse ḳışāş eylemek arz-ı Ḳaremden etmeseler (8) tā ki zārūrī olup arz-ı Ḳaremden çıḳa ve arz-ı Ḳarāda (9) ḳışāş oluna veyāḫūd āḫiret azābından emīn (10) olur niteki Ḳazreti Resül şalla’llāhü ‘aleyhi ve’s-sellem⁶³ (11) buyurur ki *men ḫacce ve lem yerfuṣ ve lem yefsuḳ race’a*⁶⁴ min (12) *zunūbihi ke-yevme veledethu*

⁵³ Metinde Cürhem yazılmış.

⁵⁴ Metinde hüdendür yazılmış.

⁵⁵ Hacc 72

⁵⁶ Āli ‘İmrān 97

⁵⁷ Metinde müferred yazılmış.

⁵⁸ Metinde müferreddir yazılmış.

⁵⁹ Metinde kor yazılmış.

⁶⁰ Āli ‘İmrān 97

⁶¹ Kasas 57

⁶² ‘Ankebüt 67

⁶³ Metinde ve sellem yazılmış.

⁶⁴ Metinde ḫarace yazılmış.

*ummuhū*⁶⁵ “Hacı efendi, ailesi ve akrabalarından dört yüz kişiye şefa‘at hakkına sahip olur.” *Hadis-i Şerif* ma‘nāsı budur ki (13) bir kişi hacc étse ve refş⁶⁶ ve fişk étmese günāhından çıkar (14) niçeki anasından tođduđı gün gibi olur ve dađı (15) Hāzreti Resūlu’llāh şalla’llāhū ‘aleyhi ve’s-sellem⁶⁷ buyurur ki (16) *men māte ft ihde’l-ħarameyni bu’ise yevme’l-kiyāmeti āminen* (17) ma‘nāsı budur ki her kim Hāremeyni’ş-Şerīfeyniñ birisinde **9a** (1) olsa kıyāmet güninde emīn kopa yāhūd muṭlak ola (2) İbni Mes‘ūd rivāyet éder eydür Hāzreti Resūlden şalla’llāhū (3) ‘aleyhi ve’s-sellem⁶⁸ bir gün seniyye⁶⁹ Hācūn⁷⁰ üstine durdı (4) ve ol gün Hācūnda⁷¹ dađı mađbere yođıdı ve eyitdi (5) ta‘ālā bu buķ‘adan yétmiş kişi koparıdır yüzleri ayuñ (6) on dördüne beñzer her birisi yétmiş biñ kişiye şefā‘at (7) éde ve dađı rivāyet éder Peyğāmbere⁷² hāzretinden şalla’llāhū (8) ta‘ālā ‘aleyhi ve’s-sellem⁷³ eydür Baķī‘⁷⁴den ve Hācūndan⁷⁵ ki Mekkeniñ (9) ve Medīneniñ mađbereleridir bu iki mađberelerden cennete şaçalar (10) ve dađı rivāyetdür Peyğāmbere⁷⁶ hāzreti şalla’llāhū ‘aleyhi ve’s-sellem⁷⁷ (11) buyurur ki ol mescid ki yérde vaż‘ olundu Mescid-i (12) Aķşādur andan Mescid-i Hāramdur ve ikisiniñ ortası (13) kırk yıldır ne namāz vaķti érişürse anda kıl ki fażilet (14) andadur ve dađı Peyğāmbere⁷⁸ hāzreti şalla’llāhū ‘aleyhi ve’s-sellem⁷⁹ (15) buyurur ki ol buķ‘a ki yère ve vaż‘ olunmuşdur Ka‘be yeridür (16) sonra yer anuñ altında uzanmışdır ve ol tağ ki yère (17) vaż‘ olunmuşdır Cebel-i Ebū Kūbeysdir sonra tağlar **9b** (1) anıñ altına ve dađı rivāyetdür Hāzreti Peyğāmbere şalla’llāhū (2) ‘aleyhi ve’s-sellem⁸⁰ buyurur ki evvel şefā‘ati ben ümmetümden ehl-i (3) Medīneye ve ehl-i ve ehl-i Tā‘ife éderin dēdi ve dađı (4) Allāhū ta‘ālā bu evi müşerref ve mufazżal kıldıđı ecilden (5) yaş ağacı ve yaş otın kesmek ħarām étđi ve canavarların (6) öldürmesini ħarām étđi ve bir kimse bir nesne

⁶⁵ Metinde evummuhu yazılmış.

⁶⁶ Metinde refş yazılmış.

⁶⁷ Metinde ve sellem yazılmış.

⁶⁸ Metinde ve sellem yazılmış.

⁶⁹ Metinde seliyye yazılmış.

⁷⁰ Metinde Hācūn yazılmış.

⁷¹ Metinde Hācūnda yazılmış.

⁷² Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁷³ Metinde ve sellem yazılmış.

⁷⁴ Metinde Baķī‘a yazılmıştır.

⁷⁵ Metinde Hācūndanki yazılmış.

⁷⁶ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁷⁷ Metinde ve sellem yazılmış.

⁷⁸ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁷⁹ Metinde ve sellem yazılmış.

⁸⁰ Metinde ve sellem yazılmış.

bulsa (7) getürmeye illā çığırtmayınca **Hasan-ı** Başrī rażıya'llāhü 'anh (8) eydür bilmezem yeryüzinde bir yer ki bir akça şadağa etmek (9) yüz bişe geçe illā Mekkede ve dağı bilmezem yeryüzinde (10) bir yer ki bir hasenāt yüz bişe geçe illā Mekkede ve dağı (11) bilmezem bir nesne ki ana yapışmak cemī'-i günāhlara keffāret (12) olup yapraklar ağaçlardan dökülür gibi illā Mekkede (13) Hacer-i Esved ile Rükni-i Yemānī istilām etmektir ve dağı Mekkede (14) bir gün oruc tutmak yüz biş oruca gezer İbni 'Ömer (15) rażıya'llāhü 'anh rivāyet eder Peyğāmbere⁸¹ hażreti şalla'llāhü (16) 'aleyhi ve's-sellem⁸² buyurur ki Mekkede bir ramazān efzaldır (17) biş ramazāndan ğayrī yerde İbni 'Abbās rażıya'llāhü **10a** (1) 'anhümā rivāyet eder ki Peyğāmbere⁸³ hażreti şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem⁸⁴ (2) buyurur ki bir kişi ramazān ayına erişse evvelinden (3) āhirine dek şıyāmına ve kıyāmına erişse ol kişiye (4) yüz biş ay yazılır Mekkeden ğayrıda tutulan ramazān (5) aylarında ve her gün için bir mağfiret bir şefā'at (6) verilir ve her gece için bir şefā'at bir mağfiret (7) verilir ve her gün için bir at yaraqlayup Allāhü ta'ālā (8) yolına cihāda göndermek şevābı hāşıl⁸⁵ olur ve (9) her gün için bir müstecāb du'ā verilir ve dağı rivāyetdir (10) Hażreti Peyğāmbere şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem⁸⁶ buyurur ki r⁸⁷ (11) ramazānda bir 'umre hacca berāberdir bu hağisi Buğārī ve Müslim (12) ve Ebū Dāvud ve İbni Māce ve Tirmizī⁸⁸ ve Taberānī ve İmām Ahmed (13) ve 'Abdu'r-re[z]zāk⁸⁹ rivāyet etmişlerdir ve bir rivāyetde eydür (14) ramazān ayında bir 'umre benimle bir hacc etmek gibidir bu hağisi (15) Taberānī ve Hađīb rivāyet etmişlerdir ve dağı Peyğāmbere⁹⁰ hażreti (16) şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem⁹¹ buyurur ki bir kimse Beyte yedi kez (17) tavāf etse ve iki rek'at namāz kılsa bir kul āzād etmişce **10b** (1) şevāb vere ve dağı Peyğāmbere⁹² hażreti şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem⁹³ (2) eydür her kişi kim Beytu'llāhī elli kez tavāf etse günāhından (3) çıka

⁸¹ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁸² Metinde ve sellem yazılmış.

⁸³ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁸⁴ Metinde ve sellem yazılmış.

⁸⁵ Metinde hāşıl yazılmış.

⁸⁶ Metinde ve sellem yazılmış.

⁸⁷ Metinde bu şekilde yazılmış.

⁸⁸ Metinde Termidī yazılmış.

⁸⁹ Metinde 'Abdu'r-rezāk yazılmış.

⁹⁰ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁹¹ Metinde ve sellem yazılmış.

⁹² Metinde Peyğāmbere yazılmış.

⁹³ Metinde ve sellem yazılmış.

anadan toğmuş gibi ola ve dağı Hazreti Resül (4) şalla'llähü 'aleyhi ve's-sellem⁹⁴ eydür her kişi kim bu Beyte yedi kez (5) tavâf etse şaysa bir kul âzâd etmişçe şevâb vèrile (6) ve bir ayak kaldırmasına illâ Hağ ta'âlâ bir günâhın yarlıgayup (7) yerine bir hasene yaza ve dağı Hazreti Peyğamber şalla'llähü (8) 'aleyhi ve's-sellem⁹⁵ eydür Hağ ta'âlâ bu Beyt için yüz yigirmi rahmet (9) yaratmışdır ki her gün her gece bu Beytiñ üzerine endirür (10) altmışı tavâf edenlere ve kırkı namâz kılanlara ve yigirmisi (11) Ka'betu'llâhı nazâr edenlere ve dağı buyurur ki her kişi kim Ka'beyi (12) yedi kez tavâf etse her kademine yetmiş biñ derece vère (13) ve yetmiş biñ şefâ'at vère istediğine Ehl-i Beytine (14) ve Müslimânlara eger isterse dünyâda vèrile ve eger isterse (15) âhirete şaklına ve dağı her kişi kim Hicrde⁹⁶ iki rek'at namâz (16) kılsa Rükni-Şâmî cihetden yetmiş biñ gece ihya etmiş (17) gibidir ve cemî'-i mü'min ve mü'mine 'adedince 'ibâdet **11a** (1) etmiş gibidir ve kırk maqbûl hac mebrûr etmiş gibidir (2) ve dağı her kişi kim Ka'be kapusu muqâbelesinde namâz kılsa (3) Hağ ta'âlâya cemî'-i halkı 'ibâdet etmiş gibidir ve anuñ (4) üzerine yetmiş biñ melek şalavât êde ve dağı her kişi kim (5) Mağâm-ı İbrâhîm ardında namâz kılsa geçmiş günâhı yarlıgana (6) ve ardında namâz kılanlara ez'âfinca hasenât vèrile ve Hağ (7) ta'âlâ anı feza'-i ekberden emîn êde ve Hağ sübhânehü ve ta'âlâ (8) Cebrâ'ile ve Mîkâ'ile ve cemî'-i melâ'ikeye emr êde ol kişiye (9) istiğfâr edeler kıyâmet günine dek ve dağı yeryüzinde (10) bir şehir yoğdur ki on beş yerde du'â kabûl ola illâ Mekkede (11) içerüsine giricek du'â edicek müstecâbdur ikinci Hacer-i (12) Esveddür üçüncü Rükni-Yemânîde dördüncü Mîzâb altında (13) beşinci Hicr-i⁹⁷ İsmâ'ilde altıncı da Mültezimdir yedinci Mağâm-ı (14) İbrâhîm ardında sekizinci yer Zemzemdir toğuzuncı Şafâda (15) onuncı Merve ve birinci Mevkıf-ı 'Arafâda on ikinci (16) Meş'ari'l-Harâmda on üçüncü Cemerât-i Selâşede tamâm on beş (17) yerde tamâm olur her ne du'â etseler kabûl olur **11b** (1) ve her ne hacet dileseler revâ ola bu mağâmda da çoğ (2) çoğ du'â edeler ve dağı rivâyetdir Hazreti Peyğamber şalla'llähü (3) 'aleyhi ve's-sellem⁹⁸ eydür bir kişi yedi kez tavâf etse *subhâna* (4) *'llâhi ve'l-ğamdulillâhi ve lâ ilâhe illa'llâhu ve'llâhu ekber ve lâ ħavle* (5) *ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi* bu tesbîhden ġayrî söz söylemeye (6) on günâhı mağv ola ve on hasene yazıla ve on derecesi (7) ref' oluna ve her kişi kim tavâf ederken söz söylese

⁹⁴ Metinde ve sellem yazılmış.

⁹⁵ Metinde ve sellem yazılmış.

⁹⁶ Metinde Hacerde yazılmış.

⁹⁷ Metinde Hacer-i yazılmış.

⁹⁸ Metinde ve sellem yazılmış.

(8) rahmete bata ayağıyla şu içinde yürüye ve dağı rivāyetdir (9) Peyğāmbere⁹⁹ şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹⁰⁰ eydür yā 'Ā'işe Hicrede¹⁰¹ namāz (10) kıl Beyte girmek istersen bir Hicr¹⁰² Beytün bir pāresidir (11) velākin kavmün istikşār edüp bunu çıkardılar Ka'beyi (12) yaptıkları vakit ve dağı Peyğāmbere¹⁰³ şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹⁰⁴ (13) eydür Hacer-i Esvedile Mağām-ı İbrāhīm ikisi cennet yāğūtlarından (14) iki yāğūtdur ve dağı Peyğāmbere¹⁰⁵ şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹⁰⁶ eydür (15) Hacer-i Esved ve Rükni-i Yemānīyi mesh eylemek günāhları döker (16) ve dağı buyururlar ki bu Hacer-i Esved kıyāmet gününe gelür (17) iki gözi olup anuñla görür ve dili olur ki anuñla söyler **12a** (1) şahādet eder Hağğıla istilām edenlere ve dağı buyurur ki (2) bir kişi Mescid-i Harāmda cemā'atile namāz kılsa Hağğ ta'ālā (3) ol kişiye biñ ve beş yüz biñ namāz yazsa **Ebū Bekri**'n-Nağğāşi (4) 'l-Müfessir eydür bu rivāyet üzre Mescid-i Harāmda bir namāz yigirmi (5) beş biñ ve altı ay ve yigirmi gece 'ömür miğdārı namāza geçer (6) ve eger bir gün bir gece namāz kılsa ya'nī beş vakit namāz kılsa (7) yüz yètmiş yèdi yıl dağı toğuz ay ve on gece namāza geçer (8) ve Mekke-yi Müşerrefenün fezā'ili gāyet çoğdur ammā biz ihtişār (9) edtüğ **el-faşlu's-sāliş** bu faşıl haccuñ fezā'ilin ve haccı terk (10) etmegile vebālin beyān eder Peyğāmbere¹⁰⁷ hağğreti şalla'llāhü (11) 'aleyhi ve's-sellem¹⁰⁸ eydür ki bir kişi hacca ve 'umreye çıkssa her bir adımına (12) tā yerine varınca biñ biñ hasene vèrile ve her bir adımına (13) biñ biñ seyyi'e mağv ola ve biñ biñ derece ref' ola (14) bu hağğisi İbni 'Asākir Ebū Hüreyreden rivāyet eder ve dağı (15) Peyğāmbere¹⁰⁹ hağğreti şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹¹⁰ buyurur ki bir kişi (16) evinden çıkdukda hac veyā 'umre niyyetine çıkssa ve yolda ölse (17) kıyāmete dek anuñ üzerine cārī ola ve her kişi **12b** (1) Haremeynin birisinde ölse kıyāmet gününde 'arz olunmaya (2) ve hisāb olunmaya ve diler ki cennete gire ve dağı buyurur ki (3) hıçbir Müslim yoğdur telbiye ede illā anuñ sağ yanında ve şol (4) yanındaki taş ve ağaç

⁹⁹ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹⁰⁰ Metinde ve sellem yazılmış.

¹⁰¹ Metinde Hacerde yazılmış.

¹⁰² Metinde Hacer yazılmış.

¹⁰³ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹⁰⁴ Metinde ve sellem yazılmış.

¹⁰⁵ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹⁰⁶ Metinde ve sellem yazılmış.

¹⁰⁷ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹⁰⁸ Metinde ve sellem yazılmış.

¹⁰⁹ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹¹⁰ Metinde ve sellem yazılmış.

ve kesek telbiye ede yürüdüğü yere dek (5) sağında ve solunda ve dağı buyurur ki hiçbir mahrem yokdur (6) tamām günü Allāh için telbiye ede gün batana dek illā gün (7) anuñ günāhı ile bile bata ve ol kişi anadan toğmuş gibi (8) ola ve dağı eydürler ki iki ‘umre mābeyninde olan günāha (9) keffāretidir ve hacc-ı mebrūruñ cennetden özge cezāsı yokdur (10) ve hiçbir hacc bir tesbīh ve bir tekbīr ve bir tehlīl etmeye illā (11) anuñla bir beşāret ola ve dağı buyurur ki “haccıla ‘umreyi (12) üleşdürüñ bu ikisi günāhıla fakrı gederür nitteki (13) körük demürüñ ve altun ve gümüş çübin¹¹¹ gederür”¹¹² ve dağı (14) buyurur ki Hakk ta‘ālā ‘arefe aḥşamında ‘arefe ehline melā’ikeye (15) mübāhāt görüñüz kirli ve tozludurlar ve şahādet (16) edüñ ki ben bunları yarlıgadam ve dağı buyururlar ki (17) şeytānı görmediler hiçbir gün hakīrlık ve horluk **13a** (1) ve kaygularuñ ‘arefe günü gibi ve bu ecilden böyle olur ki (2) görür Hakk ta‘ālānuñ rahmeti nāzil olduğın ve Hakk ta‘ālā (3) ulu günāhları yarlıgaduğın illā mükerebdür güninde böyle oldu (4) ol vaķit ki Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām melā’ikeye çavuşlık (5) edüp küffār üzerine sürerdi ve dağı buyururlar ki (6) bir gün olmaya cehennemden çok kul ve ḥalā’ik āzād oluna (7) ‘arefe günü gibi ve Hakk ta‘ālā taḥkīk yakın gelüp ve onlarla (8) melā’ike mübāhāt edüp der ki bunlar ne ister ve dağı (9) Bizrānī Mūsā-yı Eş‘ariden rivāyet eder ki Peyğāmbere¹¹³ ḥazreti (10) şalla’llāhü ‘aleyhi ve’s-sellem¹¹⁴ eydür hacc eden kişi şefā‘at eder (11) ehlinden dört biñ kişiye ve dağı buyurur ki bir kişi (12) hacc etse farzın edā eder ve bir kişi iki hacc etse (13) Allāhü ta‘ālāya ödünc vērür ve bir kişi üç hacc etse Hakk ta‘ālā (14) anuñ tüyin ve gövdesin cehennem odına ḥarām eder (15) ammā gerekdir ki zinhār haccı ta‘cīl ede kudreti olan (16) bu bābı da ihmāl etmek gāyet ‘azīm günāhdır nitteki (17) ḥazreti Peyğāmbere¹¹⁵ şalla’llāhü ‘aleyhi ve’s-sellem¹¹⁶ buyurur haccı isti‘cāl **13b** (1) edüñ hiçbiriñüz bilmez ki kendüye ne ‘arız olur andan (2) bir kişi ki te’ḥīr etse ve sonra hacc etse ölmezden öñürdi (3) fevt olanı tedārik eder ve eger etmedin ölse gerekdir (4) vaşıyyet ede etdüğü taqđirce emri şedīd ve günāhı (5) ekīddür ve dağı buyururlar ki bir kişi hacdan men‘ etmese (6) bir zarūrī ḥacet yāḥūd bir marāz-ı ḥābis yāḥūd bir Sultān-ı (7) Cābir hacc etmeyüp ölse ister ise Yehūdī ölümün (8) olsun ve ister ise Naşrānī ölümün olsun (9) bu ḥadīs-i şerīf işāret eder her kimesne hacca güci yetse

¹¹¹ Metinde çubin yazılmış.

¹¹² Nesāi ve Tirmizī rivāyet etmişlerdir.

¹¹³ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹¹⁴ Metinde ve sellem yazılmış.

¹¹⁵ Metinde Peyğāmbere yazılmış.

¹¹⁶ Metinde ve sellem yazılmış.

(10) mevāni'-i şer'iyyesi olmasa ol kişi Yehūdīye ve Naşrānīye (11) benzemiş olur hacc seferine himmet étmeyüp ħor ve gegez (12) tutmaqlıktan Ebū Huzey[f]e ve Mücāhid ve Tāvūs¹¹⁷ razıya'llāhü (13) 'anhümā ittifāk édüp eyitdiler eger bir kişiniñ üzerine hacc (14) farz olsa mevāni'-i şer'iyyesi olmasa hacc étmenden ölse (15) biz anuñ üstüne namāz kılmazuz dediler **hātıme** bu hātıme Zemzem (16) şuyınuñ fezā'ilin bildürür Hāzreti Resül şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹¹⁸ (17) eydür Cebrā'il 'aleyhi's-selām ne vaķıt ki ökçesiyle kaçup Zemzem **14a** (1) şuyı çıķdıysa İsmā'ilin anası etrāfına kum yıgđı (2) eger kendi hāline kosaydı akar 'ayn olup akardı (3) ve dağı Hāzreti Peyğamber¹¹⁹ şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem¹²⁰ buyurur ki (4) *mā'i zemzem limā şuribe lehu* ma'nāsı budur ki Zemzem şuyı (5) ne niyyete içilür ol niyyet olur ve dağı bir rivāyetde (6) *zemzem şifā'un min kulli dā'in* ma'nāsı budur ki Zemzem (7) şifādur her derde ve bir hadīs-i āharda Zemzem şuyı (8) ne niyyete içilürse ol niyyet olur eger şifā için (9) içerse Hāķ ta'ālā şifā vère ve eger isti'āze için (10) içerse Hāķ ta'ālā şaklaya ve eger şusuzlık için (11) içerse Hāķ ta'ālā şusuzlığın kese ve eger açlık (12) için içerse Hāķ ta'ālā toyura ve bu Zemzem (13) Cebrā'ilün hezmesi ve İsmā'ilün siķāsıdır (14) ve bir hadīs-i āharda Zemzem şuyıla karnını (15) şişirmek nifākdan bir yelkendir (16) ya'nı münāfik olan bu şudan (17) kana kana içmeye ve's-selām

Menāsik-i Manzūme¹²¹

14b (1) *bismi'llāhi'r-raĥmāni'r-raĥīm* (2) şart-ı İslāmdan birinün rükn-i a'zamı olduğın (3) naş haber vèrdi teyakķun èt nedür hacc-ı şerif (4) her umür-ı nakle rabt èt tã bilesin ne olduğın (5) ol vaķıtde saña şer'an deyenler taĥķıķ zarif (6) hacca luğatde kaçda dèrler ıştılāhısın beyān (7) eyle Seyyid cümle ihvāna ola zāhir 'ayān (8) fi'l-i hāş ile zamān-ı hāşda zā'ir olmalı (9) ol mekān-ı hāş kim sa'y édüp anda olmalı (10) hāzreti hacc-ı şerifün ıştılāh ma'nāsı bu (11) zabta 'azim eyle 'amel èt bulasın cennetde bu (12) bès gün içre tām olacak cümle ef'āl-i hacc (13) ba'zı fāzıl böyle taşrīh eylemişdir ètme lec **15a** (1) **fi beyān-ı vücüb-ı şerā'it-i'l-hac** (2) kaç durur dèrseñ vücüb-ı şart-ı haccı zū'l-hilmi (3) (1) tã'at (2) İslām (3) 'akıl (4) ħürriyet (5) bulūğ (6) vaķıt (7) 'ilim (4) bu yèdi şartuñ biri olmaya farz olmaz o hacc (5) 'akıl ile dīn olamaz var cehle tevbe èt kaç (6) **fi**

¹¹⁷ Metinde Tāvus yazılmış.

¹¹⁸ Metinde ve sellem yazılmış.

¹¹⁹ Metinde Peyğamber yazılmış.

¹²⁰ Metinde ve sellem yazılmış.

¹²¹ Metinde sağ üst köşeye dikey olarak yazılmış.

beyān-ı şerā'it-i'l-edā (7) yā ne miqdārdur edā-yi şart dēnürse fi'l-mesā (8) beş velākin müsterek beyne'r-ricāli ve'n-nisāyı (9) emn-i rah habs olmamak şihhat bulunmak fi'l-beden (10) bunlar 'ām bākī nisāya hāş durur şorasın keyden (11) 'iddet olmamak ikinci 'avdete mahrem gerek (12) gēdemez şer'an bilā-mahrem gēde ta'zīr gerek (13) böyledür şer'-i Muhammed men'e kādirdir emīr (14) 'ālime i'lām-ı farz icrāsı lāzım lil emīr (15) şimdi bunlar kaldılar 'ālimlere danışmadan (16) el deger mi dānişe fāsīd ile konuşmadan (17) şimdi meydān fāsīd keder gāfiliğdir cāhiliğ **15b** (1) fehmi yok temiz yokdur hākim olan zāhilüğ (2) baksa eslāfuğ¹²² tevārihide ne idi kārı (3) 'ālim 'āmiller idi cümle Yār-ı Gārı (4) kaldı şüret uğrusı va'llāhi ta'dād olmadın (5) gēdegör 'uqbāya Seyyid-i zerre mu'tād olmadın (6) hey'ete bakşañ tıyulmaz kavlü fi'l-i Bāyezīd (7) cüz'ice im'ān ēdersen fi'lidür fi'l-i Yezīd (8) ehl-i dünyā olunursa fehmine vērde kelāl (9) terk-i 'ilmi hetk-i 'ırzı cehl ile zulm-ı zālāl (10) āh hüccāc yērde kalmaz hākim açsın gözünü (11) nuşret ētsün gēce gündüz hālīş ētsün özünü (12) cümleden fāsīd ne dēmek şer durur 'ācil cezā (13) mā'adāsı 'ibret alsun ētmesün halka ezā (14) **Seyyidi** kaşır ēt yēter 'ārif olan anlar dutar (15) anlamazsa ēl için cem' oluna dīnin şatar (16) **fi beyān-ı şerā'it-i şihhati'l-edā** (17) yazdılar dağı¹²³ tokuzdur şart-ı şihhat li'l-edā **16a** (1) zabtına sa'y ēdene her kim ise cānım fidā (2) (1)'akıl (2)İslām (3)temeyyüzle (4)zamān (5)ihrām (6)mekān (3) (7)bī-cimā' ol (8)yıl edā fi'le (9)'azīmet keyfekān (4) **fi beyān-ı şerā'it-i vukū'-ı 'ine'l-farz** (5) mevte dek ibkā ve İslām 'akıl hürriyet edā (6) kendi nefisile eger kādır ise olur edā (7) ğayrīden olmaya kaşdı dağı niyyet nāfile (8) vakfeden evvel cimā' olursa fāsīd gāfile (9) tokuzuncı şartı bulüğdur bālīga olur hıtab (10) bu otuz şartı oldı cümle zabt ēdendir müstetāb (11) **fi beyān-ı'l-ihrām** (12) el-ihrām hüve'd-duhūl fi't-tezām hürmetü mā yekūn aleyhi hilālen kıl iltizām (13) girmedir ma'nā-yı ihrām iltizāmihı şol harām (14) şey-i kem Hıllı mu'ayyenidi kable'l-iltizām (15) **fi beyān-ı ferā'izi'l-haccı** (16) fi'l-hakīka farz üç ihrām vukūf ile tavāf (17) Raḥmetu'llāhı metni içre altıdır hıfz eyle şāf **16b** (1) telbiye¹²⁴ niyyet vukūfu tertīb tavāfı mutlak tavāf (2) niyyeti taşrīh eden metni muşannif ētme lāf (3) farz olan yerlerde *lebbeyk* yā anuğ mişli ile (4) farz tamām olur dağı taklīd-i kurbān şevkıla (5) oğuna tāmēn vürūd üzre ziyād olsa ḥasen (6) bundan eksik oğuna mekrūh olur olmaz ḥasen (7) niyyete kaşd dēdiler cüz'ice turmağdır vukūf (8) mā'adā tafşilin im'ān ile ol şāhib vukūf

¹²² Metinde islāf yazılmış.

¹²³ Metinde dağı yazılmış.

¹²⁴ Metinde telbiyye yazılmış.

(9) **fī beyānı'l-vācibātu** (10) vācibāt yigirmi iki on tokuz sünnet tamām (11) hācētünşe zabtın ét cehil ile rabt olmaz rümām (12) hācıyam dērseş su'āl olunsa yoķ şer'ī cevāb (13) cehil ile şey hāşıl¹²⁵ olmaz kıanda bulursın şevāb (14) otuz üç yıldır işim Hāķķa bu hāķķı Hāķ ile (15) da'vet ammā buldum az hāķķa tābi' Hāķ ile (16) şanma kim kendim tamām étđim işim buldım tamām (17) yoĝa yoķ cürmi kuşürım hādde geçmişdür tamām

17a (1) evvel-i Mīķātdan (1) iħrām (2) sa'yudur beyne's-Şafā (2) daĝı ve'l-Merve üçüncü ibtidāsı¹²⁶ (3) min Şafā (3) (4) istidāmedür¹²⁷ nehāren lil ĝurüb fī'l-vuķūf (4) olmaya vaķfen nehāren cüz'ün (5) mine'l-leylde vuķūf (5) Müzdelifede (6) vaķfedur ba'de't-ţulū' fecr-i nehār (6) budur altıncısı yēdincisidür (7) remy-i cimār¹²⁸ (7) hāķķ (8) taķşır tokuzuncusu vedā' için (9) tavāf (8) (10) fī't-tavāf meşy oldı onuncı (11) rek'atāndır li't-tavāf (9) on ikinci (12) tahāretdür (13) teyāmün on üçü (10) 'aks ēder ba'zı kilāb anlardur itin ard kıçı (11) (14) setr-i 'avret kadr-i mayestür (15) tahāret min şiyāb (12) dī on altıncı (16) tavāf-ı nezā'irin¹²⁹ oldı meşāb (13) on yēdincisi (17) tavāf ekşere ola ziyād (14) ol tavāf ola (18) verā-yi fī'l-haţīm ét i'tiyād (15) ķable hāķķın (19) remy-i cemre fī'n-naħrı ma'nāda 'ām (16) müfrid ķārin temettü' ol durur tafşıl 'ām (17) remyi hāķķ beyninde ķārinle temettü' çün cezā

17b (1) (20) zebħ-i ķurbān oldı yigirmincisi kesr étme ezā (2) bu ikisiniñ zebħi yevm-i naħr içindedür imām (3) hāķķ taķşır fī'l-harem yigirmi iki vācib tamām (4) vācibün ħükmi lüzüm-ı dem durur ét ihtirāz (5) ne olacaķ dēmez hayā ēder olan ehl-i ihtirāz (6) **fī beyān-ı sūneni'l-mü'ekkede** (7) müfrid bi'l-hacc için dēndi sūnendendür tavāf (8) ķārin āfāķiyedür evvel ķudüm ber ihtilāf (9) şavt-ı ulāda remli sa'y içre étmek hervele (10) hīne üzre yürümeķ bāķıda zıddı her veleh (11) Müzdelifede oldı beşincisi beytütet yine (12) oldı altıncı mübeyyet¹³⁰ cānım eşit yevmü'l-Mine (13) 'inde'l-iħrām ĝusl ile lübs-i izārıla ridā (14) rek'ate'l-iħrām muķaddem şonra iħrām ét edā (15) on biri tekrār *lebbeyk* ibtidā¹³¹ vü istilām (16) vaż'-ı yed taķbıl ile Rükni Yemānī istilām (17) fī't-tavāfi'l-haccı 'umre ıztībā'dur on beşi

18a (1) istilām ét sa'y eyle beyne't-tavāf pāk ét işi (2) zıkr-i envā'-i du'ā vāriddür efzalı fī't-tavāf (3) sa'y-ı eşvātu muvālāt oldı bil beyne't-tavāf (4) ħuţbe üç mevzı'da maħşüş ĝusül yevm-i

¹²⁵ Metinde hāşıl yazılmış.

¹²⁶ Metinde iptidāsı yazılmış.

¹²⁷ Metinde istidāmedür yazılmış.

¹²⁸ Metinde cemār yazılmış.

¹²⁹ Metinde nerā'irin yazılmış.

¹³⁰ Metinde mübiyet yazılmış.

¹³¹ Metinde iptidā yazılmış.

ma‘rifet (5) hükm-i sünnetdir isā’et mā‘adāda evveli terk (6) farzı terk etmek gibidir cāhile evlāyı terk (7) kaldı bilinmekden aşla hükm-i şer‘ün rütbesi (8) dürr-i meknūn olsa dinlenmez yok ise rütbesi (9) zann ederler şimdi rütbe māl ile cāh cemāl (10) aklıñı başıña al bak böyle mi dēr Zū’l-Celāl (11) mālī cāhı pāyemüz var deyü bunda şorudan (12) yarın anda zāhir olur ne işlere aña var eden (13) ‘ilm ü fazl u zirve-yi taḫvāyadur anda nazar (14) şübhe eden şāhibin zāyi‘ eden gibi gezer (15) gezme ruḫşat elde iken tevbe eyle yal eyle (16) Seyyidi gel ‘āmil ol iş bitmez aşla kāl ile (17) **Seyyidi** dün maḫşada vërme vücūdıña elem **18b** (1) çokça izhār etme Hakkı ḫasīm elindedür kalem (2) **fī beyānı’l-müfsid** (3) müfsid-i haçdur cimā‘ dübr-i ḫuble bī-nizā‘ (4) ger nikāhen yā sefāhen dinle sen ehl-i fezā‘ (5) vaḫfeye ṭurmazdan evvel ekşer ‘umre olmadan (6) ger ölürse bu dēnilen kaldı ol ḫacc olmadan (7) müḫrim iken her biri etse cimā‘yı keyfekān (8) her birinün ḫaccı fāsīd olmada yokdur gümān **nā-nisyān ‘ilmden mekrūhāt** (9) lāzım oldı cümlesine eylemek ḫaccın ḫazā (10) ḫārin ger mu‘temir hüküm eyledi şāhib ḫazā (11) **fī beyānı’l-mekrūhāt** (12) cümle mekrūhāt ḫacca dēdiler yigirmi dört (13) nazmına sa‘y eyle lütf et buğz u ‘isyānıñı ört (14) eşhūr-i ḫaccdan muḫaddem geymedür iḫrām biri (15) ḫārinün iḫrām ḫacca ‘umre soñ mekrūh yeri (16) vèreler iḫrāma izn-i cāya¹³² vü ‘īdine¹³³ (17) men‘ ede soñra āzār eyle ridāyı ‘aḫdine **19a** (1) gevdeye bir şey şarmaḫ intifā‘ ile duḫūl (2) taḫt-ı estāra ḫazer et etme şer‘isiz duḫūl (3) böyledür şer‘-i Muḫammed daḫl edüp olma fuzūl (4) terk-i beytütetle¹³⁴ ḫuṭbe daḫı te’ḫīr-i nüzūl (5) (13)mescidü (14)cemre ḫaşasin remyi (15)remī etmek kebīr (6) (16)messü ṭayyib şemmi ve (17)fevākih daḫı (18)kesir etmek kebīr **iy fī leyālī eyyām Minā** (7) şevb-i neces ile (19)ṭavāf beytüte (20)fī yevmi’l-Minā (8) kııl müyesser yā İlāhī cümleye vèrgil mutī¹³⁵ (9) (21)ḫalk rub‘ ile ṭavāf (22)ibtidā ḡayri’l-ḫacer (10) ref‘ ü (23)zıkre fi’ṭ-ṭavāf vèrmez rızā İbni ḫacer **el-vuḫūf ba‘de’l-cem‘ beyne’s-şalāteyn** (11) beyne’s-Sebū‘eyn (24)ṭavāfuñ cem‘i mekrūh bī-şalavāt (12) tārike **Seyyid** şefā‘at ede Fahr-i Kā’ināt (13) **fī beyān-ı māyahrümü ‘ale’l-muḫrim iy tārikü’l-mekrūhāt** (14) mührime iḫrām ile olan ḫarām kırk beş ḫarām (15) dört bölük oldı velākin zikir olan kırk beş ḫarām (16) on sekizde dem taşadduḫ on üç on yerde behā (17) bāḫī ḫalan üçde cānım cebr-i nāḫışu’lilbehā **19b** (1) dem taşadduḫ kıymet ile cebr-i noḫsān her ne

¹³² Metinde çāya yazılmış.

¹³³ Metinde ‘aydına yazılmıştır.

¹³⁴ Metinde beytütule yazılmış.

¹³⁵ Metinde mutī yazılmış.

var (2) cümle vâcib cümleye terk eylemez rahmet umar (3) rahmet ummak ictinâb
 etmeksizin dendi muhâl (4) içmeden kandum ve toydum yemededen dnmek muhâl (5)
 baba ana dilinde anlamakdan kaldı nâs (6) ba'ışı ve'llâhi şek yok dênilürse şerr-i nâs (7)
 şerr-i nâs kimdür deyü tevfiķ olup şorsa bir kişi (8) kütbü eslâf¹³⁶ toptolu idi şormağa
 korsa biri (9) gel Merâma Seyyidi debretme derdiñ tebrenir (10) cüz'ice fehmi olan
 anlar murâdı debrenir (11) Hâķ bilinmez halk ile bil halk bilinir Hâķ ile (12) böyledür
 hükm-i selef müşbet durur bu Hâķ ile (13) evvelâ etmek cimâ' u lems ü kuble 'ankâ¹³⁷
 (14) üçü şehvetle muķayyed siyyemâ¹³⁸ mu'ānaķa (15) kaşş-ı lihye rub'u re'is halkıla
 lübs-i kāmīş (16) vech-i re'isiñ rub'ı gelen kāmilen örtmek desīs (17) **fī hâcer-i āhâr**
20a (1) taṭayyüble¹³⁹ tedehhün lübs-i şevb maṭbū'¹⁴⁰ muṭayyib (2) meger mağsül öle
 maşbū' bulunmaya muṭayyib (3) daḡı terk eyleye remyi tecāvüz êde mīķātī (4) bilâ-
 ihrâm tecāvüzdür geçe gün yâ ekşer evķāti (5) ṭavâf-ı şadı sa'yun ekşerin terk êtme on
 dördü (6) tedāvī terk vâcib ekl-i ṭayyib te'hîre vêrdi (7) bu ma'dūd on sekiz vâcib bunun
 terkinde vâcib şât (8) velâkin¹⁴¹ iki eylemez bil şât (9) ṭavâfi halkdan evvel vaķfeden
 şonra cimâ' cānī (10) cünüb¹⁴² hayz u nifâsıyla ziyâret oldiçün şānī (11) bu iki fi'li
 'işyâna baķarla ili olana vâcib (12) hâzer êt **Seyyidi** nazm êt nedür bâķī kalan vâcib (13)
¹⁴³ (14) (1)taṭayyüb 'uzvı nokşānı (2)gêye mu'tād olan şevbi (15) yürüye (3)baş
 (4)vechin daḡı gündüz az ola hūnī (16) rub'udan azı (5)halk êdüp daḡı ġayrîde (6)halk
 ser (17) ve hem (7)kaşş-ı ezâfir başdan az yâhūd ola (8)ekşer **20b** (1) 'uzuvdan azı
 (9)tedhîn¹⁴⁴ ve daḡı (10)üç taş birin terk-i (2) ṭavâfi (11)naķl êden muḡdiş daḡı (12)şadr-
 ı ṭavâf terk-i (3) ṭavâfdan da (13)ziyâret çün aķallı terk oldı on üç (4) taşadduķdur olan
 vâcib bularda ġayrī yok şey hîç (5) **fī beyân-ı mālizeme minhül-ķiyâmeti** (6) (1)ķatl-i
 şaydu birre (2)işâret (3)kesr-i beyze (4)netf rîş (7) daḡı êtmekdir (5)delâlet ger êderse
 bâṭıl iş (8) (6)kesri (7)ķaṭ'i ü (8)'uzvı (9)cerh (10) ķaṭ'-ı şecer daḡı (11)nebât (9) **iy**
kesr-i cenâh iy ķaṭ'-i ķavâ'im iy iy 'uzv minehü iy müstehleken iy şecere'l-harâm
iy ķaṭ'-ı nebâtü'l-harâm (10) kıymeti vâcib bu on yerde 'amel êt kıl şebât (11) **fī**

¹³⁶ Metinde islâf yazılmış.

¹³⁷ Metinde 'ānaķa yazılmış.

¹³⁸ Metinde siyyemâ yazılmış.

¹³⁹ Metinde taṭayyible yazılmış.

¹⁴⁰ Metinde maṭbūğ yazılmış.

¹⁴¹ Boşluk bırakılmış.

¹⁴² Metinde cünüb yazılmış.

¹⁴³ Boşluk bırakılmış.

¹⁴⁴ Metinde tūdhîn yazılmış.

beyān-ı māyecibu fihi ceyyidü'n-nokşān (12) (1)cerhi netf (2)rīş édüp (3)şağa vère nokşān aña (13) bu üçünden vācib olur cebrü nokşān aña (14) vaşf olan kırk bēş harām oldu beyān eyler merām (15) niçe étmek hürmeti Rabbün dēdi Beyti'l-Harām (16) **fi beyān-ı aḥkām-ı fevtü'l-ḥaccı** (17) vuḳūf fevti olmaḳ ile fevt olur ḥacc **21a** (1) şürütü olmaya bātıl olur ḥacc (2) aña lāzım taḥallül éde 'umre (3) sürer ef'āl-i 'umre āḥir 'umre (4) Minā¹⁴⁵ günine yetişirse ḥacc (5) ki ḳurbān vācib olmaz gel gözün ac (6) gelen yıl yā daḫı şonra ḳazāsı (7) olur vācib budur Ḥaḳḳuḳ ḳazāsı (8) temettü' müfrid olursa bu aḥkām (9) ola ḳārin olur 'aksi üzre aḥkām (10) ṭavāf-ı 'umre sa'yı aydır anuḳ çün **ṭavāf lil 'umre iy sa'y-ı lehā** (11) éder ḥaccuḳ fevātı için ṭavāfi (12) Ḥudā mesrūd éde ehl-i ṭavāfi (13) ikisi çün daḫı ḫalk ile sa'yı (14) éder isḳāt-ı¹⁴⁶ dem ḫalk ile sa'yı (15) ki ḫacdan ḡayrī şey ḳalmaz ḳazāya (16) dēr āmennā olan rāzı¹⁴⁷ ḳazāya (17) **fi beyān-ı mā yübāḫu lil muḫrimi ve lā yelzemü bi fi'lihi şey'en 21b** (1) otuz altı oldu cānım muḫrime olan mubāḫ (2) lāzım olmaz bir cināyet budurur hükmi mubāḫ (3) ḳatli- (1)ḫayye (2)fare (3)'aḳreb (4)kelb (5)ḡurāb (6)nemil¹⁴⁸ (7)ba'üz (4) (8)ḫad'āt (9)sereṭān (10)ḳurāt (11)zabbü¹⁴⁹ (12)berāḡiṣ (13)sülḫafāt¹⁵⁰ (14)ibl (15)baḳar (16)ḡanem (17)decāc (5) dōrt şeyi zebḫ ile şayd (18)semek cā'iz şıfāt (6) (19)ḡasl édüp (20)ḫammāma girmek daḫı cā'iz durur güddüm (7) (21)maḫmil-i (22)Fustāṭı (23)istizlāl Beyte yoḳ sözüüm (8) (24)şedd-i hemyān lübs-i (25)ḫātem ḳat'-ı (26)eşcār-ı (27)ḫaşıṣ (9) ratb ü¹⁵¹ yābis fi'l-ḫarem cā'iz degül olsa ḫaşıṣ (10) (28)iktiḫālī min ḡayri ṭib (29)dühni şikāk (30)ekli semīn (11) (31)dühn ü (32)lahm ü (33)şahm ü (34)ilkāyı 'abā étmek cebīn (12) ḡasl-ı şevb ḳaşd-ı nezāfet daḫı tecdīd libās (13) **Seyyidi** 'azmi ḫulūş ét ḳalmasın ḳalbiḡde pās (14) bu otuz altı mubāḫ oldu beyān eyle 'ayān (15) 'ilme ṭālib olmayan dünyā vü 'uḳbāda yaban (16) *bismi'llāhi'r-raḫmāni'r-raḫīm* (17) biḡ yüz on tārīḫine oldu muşādif 'azm-i ḫac **22a** (1) Ḥaḳ ta'ālā vèrdi ḳudret olamaz taḳdīre lec (2) iki yavrım ḳodum evde yèr oḳur oḳudur (3) ol biri okur ol anı ḡāḫi ḡāḫi ḳaḳıdır (4) ikisiniḡ de kemālin ḡöstere Ḥallāḳ-ı Hū (5) Seyyidin baş maḳşadı Ḥaḳdan degil illā ki bu (6) daḫı sā'ir ehl-i Ḥaḳ evlādına vèr yā İlāḫ (7) 'ilm ü fazlı şöyle kim def' édeler

¹⁴⁵ Metinde Mīna yazılmış.

¹⁴⁶ Metinde eşḳāt-ı yazılmış.

¹⁴⁷ Metinde rāzı yazılmış.

¹⁴⁸ Metinde nemil yazılmış.

¹⁴⁹ Metinde zabbü yazılmış.

¹⁵⁰ Metinde selḫfāt yazılmış.

¹⁵¹ Metinde i yazılmış.

dünyâda âh (8) Seyyidi eder recâ kim eşiden âmîn deye (9) az ‘amel ile anı Hâk ‘âlâ maķâma ta ķoya (10) gel merâma Şehr-i KoŐantından cümle ķonak (11) nazma al her birin ‘avn-ı Hâķķıla olsun yüzün ak (12) hâcınuñ baş maķŐadı ‘ilm-i menâsik yeri bu (13) ikisin eyle beyân tâ bulasın cennetde bu (14) Üsküdar Gekbûze Derbend İznik ve Lefke Hân (15) Söğüt Eskişehir Kâzî Hüsrev hoşça cân (16) fi’l-haķķıka biri Pâyâs¹⁵² biri Bulavadin (17) AkŐehirden evvel İŐhâķlı bulamadım dâdın **22b** (1) İlğın Ladikle Konya İsmil¹⁵³ ü Karamanar (2) mavtımın Şehr-i Ergili andadır ‘âlî bınar (3) vaķtı geldükde coŐar hâcet kesilse Őuğla¹⁵⁴ (4) ni‘mete had yok süri çok gece gündüz Çağlar (5) ‘itikâdı pâķ kavm eksik degil kuzu koyunları (6) hâmduli’llâh Şimdi pek keŐrettedir düzgünleri (7) eski kuzgun göçdi nevbet geldi bil ‘âlimlere (8) eyleye Rabbüm hidâyet göçecek zâlimlere (9) fikri eslâf¹⁵⁵ etmeyüp her biri toğrı getmeye (10) Hâk kelâmı tutmaya bir gece râhat yatmaya (11) ‘âlim istignâda olsa zâlime meyl etmese (12) iķtizâ olmasa Şer‘an hiçbirine getmese (13) pek güzel olmaz mıydı câhil kemâl bulmaz mıydı (14) ‘âlime cümle ‘adâlet ser-te-ser tolmaz mıydı bir (15) bu hitâbum cümleye maĐŐuş¹⁵⁶ degildür kese (16) baş olan ‘âlimleri toyurmaz oldu biñ kese (17) anladuñ mı inhidâmı¹⁵⁷ dîne bâ‘iş olanı **23a** (1) anlamazsañ nefye ‘azm et kabz-ı rûha geleni (2) gel Merâma maŐkaķ-ı re’sim¹⁵⁸ olandır Yenihân (3) altı sâ‘atdir oradan tağ içinde Çiftehân (4) (23)Hân Yayla vü (24)Çaķıtı¹⁵⁹ ‘âlimleri çok (25)Adana (5) (26)Misis (27)Kurdķulağı (28)Payâs (29)Beleñ Şor gedene (6) (30)‘Antakya (31)Zenkâkiye¹⁶⁰ (32)Şu‘ür¹⁶¹ (33)Madîķ¹⁶² (34)Hama (7) (35)HumuŐ¹⁶³ (36)İkiķapulu gir çık o birinden yaña (8) (37)Nebke¹⁶⁴ ile dahı (38)Kudeyfe¹⁶⁵ oldu otuz toķuz tamâm (9) vâŐıl ol (39)Őâm-ı Őerife kalmasın kalbde zulâm (10) Şehr-i Őâmda tâ Merâma vâŐıl olan menzilin (11) cümlesin nazm eylesen herkes bilürdi menzilin (12) kalb-i hüccâca feraħ ilkâsına yok

¹⁵² Metinde pâyâd yazılmış.

¹⁵³ Metinde İsmid yazılmış.

¹⁵⁴ Metinde Őuğlar yazılmış.

¹⁵⁵ Metinde islâf yazılmış.

¹⁵⁶ Metinde maĐŐuş yazılmış.

¹⁵⁷ Metinde anhidâmı yazılmış.

¹⁵⁸ Metinde musķıt-ı re’sim yazılmış.

¹⁵⁹ Metinde Çiķıtı yazılmış.

¹⁶⁰ Metinde Zenbîķa yazılmış.

¹⁶¹ Metinde Őuğr yazılmış.

¹⁶² Metinde Mîdik yazılmış.

¹⁶³ Metinde HamiŐ yazılmış.

¹⁶⁴ Metinde Binek yazılmış.

¹⁶⁵ Metinde Kadife yazılmış.

iştibâh (13) bâ'ışı tezkîr olur éder du'âyı iştibâh (14) nâm hân (1) Tarhana sükkân yok vâsi' kaža **Tarhana Hânı sâ'at: 5** (15) Menzil-i Evvel odur çaķ¹⁶⁶ şuyı yok anda āzā (16) şāniyen¹⁶⁷ dīle dēnür biz kōnmadıķ geçdik anı (17) çevresi şöyle helāk kim göreniņ titrer teni **23b** (1) hikmetin şordukda dēdiler 'Arab étdi helāk (2) ben dēdim bulmaya ni'met görse şu olsun serāb (3) kōnılan şānī Kuteybe arz-ı ni'met bī-şümār¹⁶⁸ (4) böyle berbād eyleyen Hāķdan nice rahmet umar (5) şālişi anuņ Müzeyrib mebde çöl bī-naẓîr (6) cümle halk anda müsāvî ger faķîr ü ger vezîr (7) bu üçüņ tertîb ile sâ'at kaç dērseņ cevāb (8) beş on iki sekiz ve'llāhi¹⁶⁹ a'lem bi'ş-şavāb (9) daķı dördinci Müzeyribden kalkınca Mefraķa (10) zāhir olur gūne gūne ol kōnaķda tefriķa (11) deve otı çokdur anda taşlı tağlar arası (12) çok kişi kılmaẓı namāzı daķı yüzler karası (13) mücde olsun 'Ayn-ı Zarķadır beşinci şuyı çok (14) anda da kılmaẓı namāzı dīnsiziņ hiç nūrı yok (15) hāķimūņ görmez gözi kim bile bula anları (16) dört mezāhib içre şek yokdur mubāħdır kanları (17) hācınuņ dīn anlayanı āh éder her günde biņ **24a** (1) anı men' éderse eger artar 'umūmî günde biņ (2) yā niçün artar 'umūmî dēyü şorsa bir kişi (3) tuzı çok kor yağı döker ibrik çalar bitmez işi (4) ismi 'akkām şüreti insān gezer hayvān mişāl (5) bunlarıņdır bu belā hāķimleriņ cümle vebāl¹⁷⁰ (6) ba'zı nürsüz var namāz kılmaẓı yine nāmı Velî (7) şübhe étme anlara dēmez Velî illā deli (8) hırsıza hırlu dēyüp pīrsizlere pīrim dēyen (9) şer'î münkerdür ya cāhildir odur halkı şoyan (10) söz budur ve'llāhi cāhil tevbe eyle gel uyan (11) baņa ketmi el vērmez étsem urılır ađza uyan (12) 'Ayn-ı Zarķadır kōnaķ altıncıdır (2) Belķā¹⁷¹ Ovası **Belķā Ovası sâ'at: 13** (13) şuyı yumuđriķ gibidir liki taşsız ovası (14) Hān (7) Kaķrāndur yēdinci şuyı hoş vâsi' każā **Kaķrān Hān sâ'at: 12** (15) şöyle esdi rūzigār mih-ter¹⁷² olan çekdi āzā (16) sekizinciye (5) Haşā dēnmiş ve Tābūt Kūrusı (17) iki sâ'at şuyı var çok kuzu koyun sürüsü **Tābūt Kūrusı sâ'at: 12 24b** (1) énişi var éndi hüccāc taşlı mevzı'yı bī-şümār¹⁷³ (2) yalın ayak ekşeriyā kavm-i cāhil ke'l-hımār (3) tokuzuncısı (9) 'Üneyze onuncısı (10) Ma'ān (4) sehl éde feyyāz muţlak ūlūdur çün müste'ān **'Üneyze sâ'at: 12 Ma'ān sâ'at: 9** (5) kara taşı var uvaķ yok otı şuyı bī-emān (6) hoş gelür zevvāra bir hāletdir yokdur gūmān (7)

¹⁶⁶ Metinde caķ yazılmış.

¹⁶⁷ Metinde şāniyen yazılmış.

¹⁶⁸ Metinde bī-şimār yazılmış.

¹⁶⁹ Metinde va'llāhü yazılmış.

¹⁷⁰ Metinde vübāl yazılmış.

¹⁷¹ Metinde Belķ yazılmıştır.

¹⁷² Metinde mehter yazılmış.

¹⁷³ Metinde bī-şimār yazılmış.

Beyt-i Ekrem Tūr-ı Sīnā Ravza-yı Faḥrī'l-Münā (8) maṭlab ola niçe hoş gelmez aña küllü 'anā (9) şuyı var ḥendeḳden aḳar inciri ḥurması var (10) Ḥaḳ budur cem' olmuş anda ḥürre cehl-i ḥürre nār (11) cehli ile dīn olmaduḡın bildir ān bize Resūl (12) dēr bular ḥāşā bu fi'li eyle ki bizdendir Resūl (13) dēmedi mi olma maḡrūre kızım eyle 'amel (14) sen anı geḳdiḡ mi ḥinzīr yandır terk-i 'amel (15) iftiḥār¹⁷⁴ olmaz nesebile dēdi Ḥay ü Zū'l-Celāl (16) bī-'amel aḳ gözüñi ve'llāhi bu söz *kellezi*¹⁷⁵ *lāl*¹⁷⁶ (17) māl-ı cāh kuvvet ensāb¹⁷⁷ ile faḥr eylemek **25a** (1) fi'l-i kāfirdir 'udül etmeye kılıc yā görüñ (2) on birincisi (11)Belābaşı (12)Cuḡaymān¹⁷⁸ on iki '**Aḳabebaşı sā'at: 18 Cuḡaymān sā'at: 14** (3) ibtilādır bu iki de ḳurumuş şuyuḡ köki (4) 'āciz-i zerreyüm bu ḥüccāc ḳuluña eyle naḳar (5) şübhe yoḳ zū'l-ḥāne dārında ne varısa sēzer (6) münkerāt-ı zulm-i fişka ḳalmamış aşla 'aded (7) def'ine yoḳ ḳudretim 'afv eyle yā Rabbi meded (8) zīnet ü ḥayl¹⁷⁹ ü ḥaşem ḥākimleri ḳalmış ḡarīḳ (9) pādişāh ḳeksın 'azābın ḳaldı ayaḳda arıḳ¹⁸⁰ (10) rüşvet aldı ber ü baḥri bitmeden ḳaldı giyāh (11) aḳ olur yūzi yedinde varısa rüşveti siyāh (12) gel Merāma coşma Seyyid derdiñe ara 'ilāc (13) pādişāh uyanmaya bir derde bulunmaz 'ilāc (14) Sürḥ-Ser¹⁸¹ ētdi ihāta 'ālemi başdan başa (15) diḳḳat ētseñ ḡāliben andan durur beg paşa (16) ḳanda beg paşa ḥavāş 'ad olunanda bī-şümār (17) şöyle üslüb ḳullanur şākird degil ehl-i ḳumār **25b** (1) Ḥaḳ cezāsın vère her kim bile de ēde sükūt (2) la'net olmak şer'ile sābit daḡı bulmaya ḳut (3) söyle lütf eyle denī dūnyā içün ētme sükūt (4) olma maḡzar la'nete lütf eyle bu nuşım tüt (5) kendiñe kendiñ gerekse Ḥaḳda dā'im ḳıl şebāt (6) tā ḳiyāmetde şefā'at ēde Faḥr-i Kā'ināt **Peyḡamber Eşmesi daḡı dēnür laṭif şuyı vardur** (7) on üçüncü (13)Zāt-ı Ḥacca ba'zı ba'zı ḥurması (8) ḥarrı ḡālib şöyle kim ḳābil degildir ṫurması **Zāt-ı Ḥacc sā'at: 10** (9) ḳavmi çok maḥşül yoḳ andan ḳonaḳ (14)Ḳā'u'l-Basī¹⁸² (10) Ḳā-i Bisrāt daḡı dērler mā'adā Ḳā'u'l-Basī¹⁸³ **Ḳā'u'l-Basī sā'at: 13** (11) şuyı yoḳ ammā güzel yürümesi ḳolay ḳonaḳ (12) (15)'Āşī Ḥurma on bēş nazm olsun yüzüñ aḳ '**Āşī Ḥurma sā'at: 11** (13) ḡüçliḡiniñ başı

¹⁷⁴ Metinde iftiḥār yazılmış.

¹⁷⁵ Bakara 259

¹⁷⁶ Yāsın 40

¹⁷⁷ Metinde insāb yazılmış.

¹⁷⁸ Metinde Çāḡimān yazılmış.

¹⁷⁹ Metinde ḥāy yazılmış.

¹⁸⁰ Metinde 'arık yazılmış.

¹⁸¹ Metinde sürḥüser yazılmış.

¹⁸² Metinde ḳā'u'l-basī yazılmış.

¹⁸³ Metinde ḳā'u'l-basī yazılmış

(16)Muğāyir şuyı yok hem bülğası¹⁸⁴ (14) on yedinci şuyı çokdur ismi (17)Haydar Qal'esi **Muğāyir sâ'at: 16 Haydar Qal'esi sâ'at: 6** (15) fi'l-ḥakīka ênmege lâyıq Muğāyir çok taş (16) az kişi bulur selāmet ekşeride ağırır baş (17) iki cānibin ihāta eylemiş sengi siyāh **26a** (1) şuyı çok yaş otı yok ammā ki çok yābis giyāh (2) on sekiz (18)Bölge Mu'azzam Dārü'l-Ḥamrā¹⁸⁵ on toköz **Bölge Mu'azzam sâ'at: 18** (3) āteş-i ḥaddan ziyāde çeynemek cā'iz şakız (4) bölge şuyı mā'-i rahmet ile tolmış māl-ā-māl (5) çok vaqitde dēdiler görülmemiştir bu ne ḥāl (6) (18)Dārü'l-Ḥamrā¹⁸⁶ bir ufağ mermer çakılı bir każā **Dārü'l-Ḥamrā Şaḡu'l-'Acüz sâ'at: 18 ve Pirinç Ovası dērler** (7) çevresi tüm tüm kayalar iktizā êtmış każā (8) (19)Medāyin-i Şāliḥdir yigirminci yetiştir yā Raḥīm (9) kıl müyesser cümle ḥacı kullarıya yā Raḥīm (10) Dārü'l-Ḥamrādan¹⁸⁷ 'Ulāya¹⁸⁸ konmadılar sürdiler **'Ulā sâ'at: 17** (11) ins ü ḥayvāna velākin ḥaylī zahmet vērdirler (12) kayadan kesilme 'ālī ḥāneler var bī-a'dād¹⁸⁹ (13) cümle nazım olmak olursa ḥaylice lāzım midād (14) oradan kalkduğda menzil nāmına dēnmiş **'Ulā ya'nī 'Ulāya konmağdur** (15) yaklaşıldı baş merāma dēyelüm şalli 'alā (16) her murāda şübhe yok sensin mübelliğ kulları **ya'nī Dārü'l-Ḥamrādan** (17) tā selām vērmege tevfiğ ile cümle dilleri **26b** (1) ḥurması tağ çam gibi şöyle bitmiş ḥaddi yok (2) liki bir esfel mekāna düşmiş aşla meddi yok (3) şuyı var aḡar yer altından gehī gāhī çıkar (4) şu bulına bir maḡalde kişi zahmet mi çeker (5) konmadık Maḡrāndan geçdik ve konduğ bir kıra (6) iki cānib tağ taşlar cümleñün yüzi kara **Maḡrān sâ'at: 16** (7) otı şuyı yok velākin yok muğaylāna 'aded (8) cümlesi yine kayırılmaz çünki a'lādır şaded (9) üç konağ aldık ikiden yine ol tağlar medīd (10) ol konılan mevzī'a dēndi qarīb Bi'r-i Cedīd **ve daḡı dērler Şa'bü'n-Ni'am bir ismine sâ 'at: 11** (11) ḥamdu'llāhi yētecek miğdārı şuyı buldılar (12) ḡam ü hemden kırtılıp her biri mesrūr oldılar (13) orada olan menzile dērler Hediyye Eşmesi (14) şuyı deşdükte çıkar içse Tayāsin Çeşmesi **Hediyye Eşmesi sâ'at: 18** (15) 'aynı içme şuyı ishāl êtmede yok iştibāh (16) içme zinhār tut vaşiyet dēmeyesin tā-key āh (17) deve ölmüş ḥaddan efzūn lāşesi daḡı koğar **27a** (1) ter ḡabī'at olana zahmet vērdir belki yağar (2) ben ḡakīr çekdim elem def' êtdi Mevlā-yı Raḥīm (3) ilticāmuz aḡadur kullarıñun ḡālīn 'alīm (4) oradan kalkduğda menzil nāmına dēr

¹⁸⁴ Metinde balğa yazıyor.

¹⁸⁵ Metinde Dār-ı ḡamr yazılmış.

¹⁸⁶ Metinde Dār-ı ḡamrā yazılmış.

¹⁸⁷ Metinde Dār-ı ḡamrā yazılmış.

¹⁸⁸ Metinde 'Alā yazılmış.

¹⁸⁹ Metinde 'adād yazılmış.

Fuḥleteyn¹⁹⁰ (5) şuyın içdük vèrdi Rabbüm gūne gūne rāḥatın **Fuḥleteyn sā‘at: 18** (6) ba‘de bir menzile geldik adı Vādī‘l-Ḳurā (7) ḥaddi geçmiş ḥaddi daḥı zāt¹⁹¹u ḥayvān bī-mirā **Vādī‘l-Ḳurā sā‘at: 14** (8) kalkıcaḳ andan menzil şehri Fahr-i Kā‘ināt (9) *şalli yā Rabbi ‘aleyhim ve‘mḥu ‘annā seyyi‘āt* **Medīne-yi Münevvere sā‘at: 15** (10)¹⁹² (11) ne mümkün vaşf ola ol zāt-i eşref böyle bir dilden (12) Velī mehmā teyessür aḡalum tā çıkmayuk yoldan (13) vücūdın mess eden toprak olıcaḳ cümleden efzal (14) daḥı vaşfa ne ḥacet dēnile fāzıl veyā efzal (15) Ḥudā cūdın vücūdın şemse teşbīh eyleyüp eyitdi (16) nümāyān Ravza-yı Pāki tefekkür eyle baḳ ne ètdi (17) niçe yüz biḡ Resūli ravzasın Ḥaḳ eyledi ihfā **27b** (1) bu fażlı fikir eden cāna kılar mı zerrece maḥfi¹⁹³ (2) şefā‘at sendedir sende liyāḳat yok durur bende (3) ümīdim i‘tirāfımdır daḥı yok zerre şey bende (4) recāmı kesmezem Rabbüm senüḡ iḥsān-ı baḡrıḡdan (5) yüzim yokdur günāhım çok beni ḥıfz eyle ḳaḡrıḡdan (6) niyāzım cümle hüccācdan bunu tıyduḳda hep āmīn (7) dēyeler dēyene cümle vère maḳşūdunı emīn (8) ‘amūdī Ravza-yı Pākiḡ ‘adedde üç yüz on beş tām (9) bu mālı şarf eden cāna Ḥudā iḥsānın ède ‘ām (10) adımla iki yüz iki ènin ol Ravza-yı Pākiḡ (11) uzunı üç yüz adımdır beşine devlet ol ḥākiḡ (12) kızıl ḳumdur içi yumşaq yapılmış dōrt kenārında (13) menāre sekrini sükkān èderler mi ola Dārende (14) ḳapusu dōrttür illā birisi cümleden fāzıl (15) ki zīrā vaḡy-i Ḥaḳḳıla gelmiş andan yārī Cebrā‘il (16) yatır yanında Yār-ı Ğār ile hem Ḥazreti Fārūḳ (17) göremez niçe kimseler Velī yıpratsalar çaruḳ **28a** (1) kerem lütf eyleyüp Rabbüm ziyāret ni‘metin vèrdi (2) derūnımda faḳaḡ bākī Kızılbaş kāfirüḡ dèrdi (3) gözümle gördüm ey mü‘min ḳaçan varsa ḳarīb yāre (4) yürür sür‘atile dīnsiz dōnderir yüzini dīvāra (5) gece gündüz niyāz eyle ḥavāle eyle Ğaffāra (6) mecālīḡ ḳalmadı Seyyid cezā-yı ḳaḡr-ı Ḳaḡhāra (7) pür-ḳuşūram ‘ācizem hīç cürmıme olmaya ‘ad (8) i‘tirāfım saḡa ma‘lūm lütfiḡa yā var mı ḥad (9) biz ḳuluz bizden ḥaḡā sizden ‘aḡā vaşf-ı Ḳadīm (10) ol güzel Peyḡāmberiḡiḡ¹⁹⁴ ḡātırı içün yā Ḳadīm (11) şad-hezārı ‘iḡyān-ı fıḡḳa ‘afv eyle eyle naḡar (12) ba‘de tevbe ètsün ètsün cümle ‘iḡyāndan ḡazer (13)¹⁹⁵(14) o şehri envār-ı¹⁹⁶ ‘ālemde oldu bir gün oturmaḳ (15) ne mümkün def‘ ola ārzü ḡuḳūḳ yèrine yitirmek (16) kılındı cum‘a oḳundu

¹⁹⁰ Metinde Fuḥleteyn yazılmış.

¹⁹¹ Metinde zād yazılmış.

¹⁹² Metinde satır boş bırakılmış.

¹⁹³ Metinde maḥfi yazılmış.

¹⁹⁴ Metinde Peyḡāmberiḡiḡ yazılmış.

¹⁹⁵ Boşluk bırakılmış.

¹⁹⁶ Metinde envār-ı yazılmış.

hadīs hükm-i inşatı¹⁹⁷ (17) huzūri Ḥazreti ‘Alīde¹⁹⁸ ‘aks êtdiler inşatı¹⁹⁹ **28b** (1) ne bilsin zāhil cāhil bu ḥālāte dēye münker (2) bilen daḥı ne mümkindir dēye ḥāşā aḡa münker (3) sükūt āşārı yok ḡayrī ikinci dā’-i ḥubb-i cāh (4) anı def’ êtmez illā Mehdī yā kaşd êde pâdişāh (5) cevā yā şurre cürmi ḡalblerin hep eylemiş berbād (6) neden dērseḡ çiger ḡanı tereddüd êtmesün ‘ubbād (7) yazılmışdır kütüblerde firār êtdi veliyyu’llāh (8) mazālimler girelden aç gözün tevbeyle eyle āh (9) buyurdı Ḥazreti Sa‘da gire bir loḡma bir ḡarna (10) ḡabül olmaya dēr kırk ‘ām nazār êdendi bu ḡarna (11) Cenāb-ı Ḥazreti Şārī’ dēye bir münkere münker (12) o münkerdir ‘ale’t-te’bīd ḡürseḡ sen daḥı fe’enker (13) cehāletdir şaḡın zinhār dēme kim bunda cā’iz bu (14) eger dērseḡ sefāhetdir bulasın cennet içre bu (15) teraḡḡısı muḡadderdir velākin bunda ‘işyāniḡ (16) ḡazer²⁰⁰ êt imdi tecdīden eger varısa ‘işyāniḡ (17) teşekkī Ḥazreti Allāha ḡaldı ḡayra yok çāre **29a** (1) vère ‘ācil cezāsını biline kim yüzi ḡara (2) dön imdi Seyyidi semt-i Merāma bāḡıyi i’lām (3) êde ol muntaḡır bir ḡün dikilür ḡazret-i i’lām (4) şehr-i nūr-ı Faḡr-i ‘Ālemden ḡonaḡ ḡor bī-ḡubūr **Medīne-yi Münevvereden ve’l-ḡalīfe sā‘at: 2** (5) oradan Menzil-i Cedīde bulduḡ envā-yi ḡubūr (6) şuyı otı ḡavunı ḡurması ve ḡarpuzı çok **ḡubūr-ı Şühedā sā‘at: 12** (7) merza‘a ḡāşıl²⁰¹ olur çayır çemen yeryüzi yok (8) tā Cüdeyde menzile gelince zābt êt min-ḡubūr **Cüdeyde sā‘at: 16** (9) sengi esved taḡ ‘alī ḡalbe hīç gelmez sürür (10) nāmı Bedir olan mekāna êndik andan bī-elem **nāmı Bedir sā‘at: 14** (11) otı şuyı ḡarpuzı keşretde hīç yokdur elem (12) gezmede çadır çedir ‘avretlerinde yok ḡayā (13) cehl-i ḡasvet ‘ālemi tutdı niçe olsun ḡayā (14) ḡā’a geldik oradan bir nāmı Meymün Ovası **nāmı Meymün sā‘at: 16** (15) şuyı yokdur gerçi ammā otı çok düz ovası (16) oldu otuz ikinci menzil ismi Rābi’ şuyı çok **Rābi’ Eşmesi sā‘at: 16** (17) girdiler iḡrāma ḡuccāc dēme kim ḡeymezi yok **29b** (1) otuz üçüncü Ḥulbaş daḥı Ḥudeyde dēnür aḡa (2) döndi ḡuccāciḡ yüzi maḡşūdı Aḡşādan yaḡa **Güzelce Birke daḥı dērler sā‘at: 10** (3) Faḡr-i ‘Ālem ḡürmetine sehl êde Ḥallāḡ-ı Hū (4) her ne‘am keşretde bulduḡ siyyemā ḡarpuzı şu (5) Menzil-i Erba’ selāşin dēndi ‘Uşfān²⁰² ḡumı aḡ (6) ḡuyusına Faḡr-i ‘Ālem êtmış ilḡā-yi büzāḡ²⁰³ (7) şıḡḡati imdi muḡarrer lezzetinde

¹⁹⁷ Metinde enşatı yazılmış.

¹⁹⁸ Metinde ‘Ālīde yazılmış.

¹⁹⁹ Metinde enşatı yazılmış.

²⁰⁰ Metinde ḡazer yazılmış.

²⁰¹ Metinde ḡāşıl yazılmış.

²⁰² Metinde ‘Uşfān yazılmış.

²⁰³ Metinde büzāḡ yazılmış.

yok gümān (8) Zemzeme dahı yetiştir bizleri Rabbüm emān (9) oradan kalkdukdā Menzil-i Vādī-yi şāh-ı Nisā (10) yā İllāhī kıl müyesser Beytiñi ‘inde’l-mesā **Fāṭıma Vādisi sâ‘at: 16** (11) yevm-i sebt içre duḥūl oldu müyesser Ka‘beye (12) şad-hezārān ḥamd ü şükür ét vāşıl oldık Ka‘beye (13) münkere etinden sükūt ét def‘e çün yokdur maḥāl (14) gelmedükçe Ḥazreti Mehdi anuñ def‘i muḥāl (15)²⁰⁴(16) direkler beş yüz on dördtür teyaḳḳunla kemerler (17) direkler üzre yapılmış Velī üç kat kemerler **30a** (1) uzunı üç yüz ondur anı iki yüz yigirmi (2) kireç taş ile mebnā evlerin çoğı degirmi (3) tamām kırk yerden açılır kapusu Ḥazreti Beytiñ (4) yapılmış Ḥazreti Beyt ol Ḥarāmın ortasında tā (5) otuz iki direk tuçdan tuçdan dikilmiş çevresinde tā (6) tavāf için döşenmiş mermer ile her cevāniler (7) ne ḥāletdir çoğın gördüm Kızılbaş ecānibler (8) muḳābil bāba geldükde ayakların başar tekrār (9) vaḥiy niçün ‘Alīye gelmedi dēr ğayz eder tekrār (10) yumar ḥākimlerin gözin tefārīḳ şāl kuşak sīm zer (11) cihān rüşvetile māl-ā-māl topludur cümle baḥr ü berr (12) karīb olmak gerek Mehdi ḥurūcı Seyyidi ağla (13) Ḥudā vaḳtin bilür şabr ét özünjı soylayup sağla (14) ziyāret-gāhı ‘āliler görüldi kalmadı ḥasret (15) cinān-ı lā-yezālīde görüñ def‘ ola ḥayret (16) menāzil bābı ḥüccācıñ menāsik emrini icmāl (17) beyān édün ki ḥüccācdan du‘ā maḳsūd ‘ale’l-icmāl **30b** (1) bununuñ tārīḫi yüz ondur işāret bā u ğayn u kaf (2) ḥulūşa ülfet eyle tā ola buḳası kalbiñ şāf (3) temmeti’l-menāsik-i taḥrīren 23 L 1121 **31a**

Aḥlāk-ı Resūlu’llāh Manzūme²⁰⁵

31b (1) gūş-i²⁰⁶ ḥūşuñ tut āyā cevher hikmet cūyā / saña bu dürleri nazm eyleyüp étdim ihdā (2) kimi āyāt u ḥadīs ü kimi aḥbār-ı kirām / yok durur bunda benim kendü kelāmım kaṭ‘en (3) dünyā kim mezra‘tü’l-āḥiretdir ḳaleme hebā / özge fırsatdır anı bulmayasın bir dem ola (4) bir nefes ‘ömriñe ḥor bakma ki ḥaşr olduğı vaḳit / ins ü cin tālib olup bulmayalar fırsat aña (5) ne revā buncılayın ‘ömür girān-māye²⁰⁷ gèy sen / edesin hezl ü ‘abeş yerlere şarf u ifnā (6) *inne’l-insāne le fi ḥusrin*²⁰⁸ ni gūş étmesen / a‘zamu’l-ḥusri mażiyü’l-vaḳit Behzli hevā (7) raḥm-i māderde seniñ şüretiñi étđi dürüst / ḥaberiñ hiç yogıken kıldı ğaybdan peydā (8) andan evvel ne idik ḥātırına geldi mi hiç / merci’in

²⁰⁴ Boş bırakılmış.

²⁰⁵ Metinde sağ üst köşeye dikey olarak yazılmıştır.

²⁰⁶ Metinde gūş yazılmış.

²⁰⁷ Metinde girān-i māye yazılmış.

²⁰⁸ Asr 2

n'olsa gerek kendiñi bildiñ mi ola (9) başar ƙalbiñ açup gör ne dër evvel nefsiñ / ba'de eyle nazar nolsa gerekdir dünyā (10) nūr-ı Hāƙƙıla cihān pür-nūr ola sen görmeyesin / gèdesin böyle hemān şeş-cihetiñ ğaflet ola (11) niye geldik biricik 'ālime fikir ètmeyesin / gelmeye hātırına mebde-i²⁰⁹ merci' ƙať'en (12) ne durur sem'i başar şemm ü kelāmı sende / aƙladuñ mı ne durur 'ālem-i nevm ü rü'yā (13) devr èder seb'-i ƙabāƙ üstüne pervāne mişāl / saña hızm̄et èdeyor şems ü ƙamer şubħ u mesā (14) seni *fī aħsen-i taƙvīm̄in*²¹⁰ ile ta'zīm ètdi / geldi hāƙƙında Kelām ve *leƙad kerremnā*²¹¹ (15) ol ğanīmet ki aña reşƙ èder aşhāb-ı kubūr / hāmduli'llāhi ki müyesserdir o dem şimdi saña **32a** (1) ƙaleb 'ilme anı şarf èdüp evvel cehd èt / ƙıldıñ i'lāmı²¹² imāmü'l-'amele çün ışfā (2) iƙtidādır 'amel āyāt ü hādīse şahbe / bilmeyince niçe mümkün teba'iyet āyā (3) **daƙƙ-ı ebvāb-ı ferādīs/ 'ulūm ile müdām** (4) *udhulūhā biselāmin*²¹³ / **dèyeler bir gün ola** (5) göz sevādıyla beyāzından eşedd-i aƙreb / cehli ile'l-küfr haber vèrdi şeh ü *ev ednā*²¹⁴ (6) 'ilmile çün bilinür Hāzreti Ƙur'ān-ı 'Azīm / bunuñile bilinür mucize-yi şems-i Hüdā (7) bunuñıla bulur Allāhını her yèrde ƙişi / bunuñıla görür evşāf-ı Hüdāyı beyyinā (8) 'ilm ü Ƙur'ānı ta'allūm daħı dersi ètmegile / baña mensüb oluñuz bunlarla dèdi Hüdā (9) ne şerefdür buñı Ƙur'ān u hādīsüñ şuğlı / kelimāt eylemek Allāhü ve Resülıla ola (10) hābl ü Ƙur'ānü ve ehadīse teşebbüs ƙıldı / kümmel-i ehl-i şafā hulusı²¹⁵ aşhābı vefā (11) nevm-ü 'ālim yèg ola cāhilüñ ihyāsından / ne revādır aña sa'y ètmeyesin şubħ u mesā (12) *uṭlubū'l-'ilme mine'l-mehdi ile'l-laħdi "İlmi beşikten mezara kadar talep ediniz."* *Hadis-i Şerif* daħı / ƙaleb 'ilmin èder saña vücübın inhā (13) rüze-yi rüz-i ƙıyām şöyle bir sineden / nazarü'l-'ālim hayır dèdi maħbüb-ı Hüdā (14) ol sa'ādet saña besdir ki ède Hāƙ 'ilm naşīb / ne demekdir nazar èt *yulhihimu*²¹⁶ *li's-su'edā* (15) zāt-ı pākiyle ulu'l-'ilmi ma'an zik̄ir ètdi / şehida'llāhüye ƙıl sem' şühüduñ ilƙā (16) *Rabbi zidnī*²¹⁷ 'amelen gelmedi ta'līm-i du'ā / naşş-ı ƙāťı'dır anuñ fazlına *zidnī 'ilmen*²¹⁸ (17) zümre-yi mürde nihād-i cühelā 'ālim ile / hīç mesāvī ola mı dèdi Kelāmında Hüdā **32b** (1) evvelā nāzil olan āyet-i İkrādur kim / ism-i Rab üzre anı ƙıldı muƙaddem Mevlā (2) fazl-ı 'ālim

²⁰⁹ Metinde mibdā-ı yazılmış.

²¹⁰ Tīn 4

²¹¹ İsrā 70

²¹² Metinde il'āmı yazılmış.

²¹³ Hicr 46

²¹⁴ Necm 9

²¹⁵ Metinde hulusı yazılmış.

²¹⁶ Hicr 3

²¹⁷ Tāhā 114

²¹⁸ Tāhā 114

niçedür ‘âbid ile dèdi Resûl / ümmetümden recl-i aḥḳar ile ben meşelâ (3) dèdi a‘mâl-i keşire ola cehlile ḳalîl / ‘amel cüz’î bulur ‘ilmile teḳşîr-i behâ (4) bâ‘iş-i ‘işmet-i ümmetün ‘ulemâdır dèdi hem / ümmetim hâlik olur olmasa şînf-ı ‘ulemâ (5) hem rivâyet olunur vezn ola yevmü’l-mîzân / şu midâd-ı ‘ulemâyı dimâ-yı şühedâ (6) daḫı bir yèrde buyurdı ‘ulemâyı dèye Ḥaḳ / sizi evvel bulup ètdim yine ‘ilmi i‘tâ²¹⁹ (7) sizde vaż‘ ètmedim ‘ilmiñi ‘azâb eyleyem / cümleñüz maḡfîret ètdüm ḳılıp iḥsânı sezâ (8) oldı âşârıla şâbit ‘ulemâ-yı ümmet / eşref-i ehl-i behişt²²⁰ olduḡı mı reyb ü mirâ²²¹ (9) ba‘ş²²² olur iki melek ḳabrine ta‘lîm eyler / fevt olan ṭâlib ilme dèdi tâ rûz-i cezâ (10) taḥt-ı aḳdâmına ferş eyleyeler ecniḥasın / râh-ı ṭullâba varup ḫayl-i melegi lâ (11) ki ‘ilmdir sebab ḫalk nizâmı’d-dâreyn / bâ‘iş neşr-i kütüb merdümek arz u semâ (12) **ne şerefdür ki şabî / vaḳt-i şürü’ında aña (13) vâlideyninden olur / cümleten âşâm cüdâ** (14) ‘ulemâdır çü nübüvvet Benî İsrâ’il / enbiyânun dèdi vârişleridir hem ‘ulemâ (15) mâ-ḫılkat âyetine ḳıl begim im‘ân-ı nazar / ya ‘rifûneyile²²³ beyân oldı ‘ibâdet ammâ (16) ya ‘rifûni dèmeyüp lafz-ı ‘ibâdetle ḡaraż / sebab ma‘rifeti ṭâlîbe eyler îmâ (17) imdi ‘ilmiñ ‘amele eyle muḳârin sa‘y èt / ikisile bulunur âyîne-yi zât-ı Ḥudâ **33a** (1) ikisi birbirine lâzım olupdur kim / birisile yalnız maşlahat olmaz cidden (2) ‘ömrini ‘ilm ü ‘amel cem‘ine şarf eylemeyen / ḫâk-ber-ser²²⁴ ḳılıp ètsün şeb ü rûz âhıla vâ (3) bâ‘iş ü ‘izz ü şeref ‘ilim ü ‘ameldir taḫḳîḳ / *kunt u kenze “Ben gizli bir hazineydim.”* *Hadis-i Şerif* nazar èt ḳılama şaḳın çün ü çerâ (4) şerefiñ kâlibdir heykel ve şüretle ise / iki kez râh-ı bevlden ḳıḳup olduḡ peydâ (5) mâlıla olsa şeref Aḫmed ü Mûsâdan e‘azz / ki Ebü Cehlile Fir‘avun olurdu ḫâşâ (6) baḫş-ı zâd eyledi Ḳârûna ve èdirse ‘ulüm / (6) biri taḥte’l-arzın ve biri mâ-fevḳe semâ (7) ḫâşıl-ı mâ daḫı Allâh ve Resûlı ola çün / niçe mümkindir anun fażlını ètmek inşâ (8) ‘âlim oldur ki aña zâhir ola ‘ayn-ı Ḳadîm / bunda a‘mâ olan oldur yine anda a‘mâ (9) daḫı câhil dème ol şaḫşa ki ḳavli fi‘li / i‘tikâdıla ḫişâli şeh-i Levlâke uya (10) i‘tikadıñ şaḳın âşârını ḳıldı beyân / yètmiş üç fırḳadan ancak biridir ehl-i Hüdâ (11) bize ol fırḳayı bildirdiḡi fi‘li ve ḳavli / i‘tikâd ü ‘ameli ḫaṭt-ı şer‘ içre ola (12) daḫı isneyn ve seb‘îniñ içinde sünneti / fırâḳ-ı zâllenün ḫayline

²¹⁹ Metinde a‘tâ yazılmış.

²²⁰ Metinde bihişt yazılmış.

²²¹ Metinde merâ yazılmış.

²²² Metinde be‘aş yazılmış.

²²³ En‘âm 20

²²⁴ Metinde ḫâk-berün-ser yazılmış.

oldı rü'esā (13) *fe huve*²²⁵ redd haberi anları ta'yīn etti / el-ḥazer her birine 'ālim olup kılma ḥaṭā (14) mü'min-i mu'temed şer'i pür-eṣām olsa / Menzil-i Āḥar-ı 'Uḫbāda cinān-ı 'ulyā (15) i'tikād-ı sünen şer'e muḥālif olsa / kendi kāfir 'ameli lağv ve yeri nār-ı ebeden (16) ḳad zer'enā'l-cehennemdeki esrārı gören / kim durur *bel hum ezallu*²²⁶ bilüp étmez ifşā (17) bir ḳabīle gele ki īmāna ḳārib olmayalar / onların şavmı şalavāti dedı çok ola **33b** (1) geldi ol dem ki dēnildi keşre'd-Decālūn / el-ḥazer pek yapışın şer'e daḫı ki odurur rāh-ı tāma²²⁷ (2) āḫir sūre-i Kehfi²²⁸ oḳusun dedı Resūl / her kim anlardan emīn olmaḡa eylerse recā (3) daḫı bildürdi '*Aleyküim bi's-sevādi'l-a'zam*. "*Size sevad-ı azam olmak yakıdır.*" *Ḥadis-i Şerif* ḫıfz-ı dīn étmeḡiçün ümmete şāh-ı 'uḫbā (4) hem beyān etti bize kim 'ulemāyı ḳoya nās / bir zamān ola ki cūhhāle²²⁹ uya bay ü gedā (5) vēreler cehlile fetvāyı olalar zālle ü muzille / gör meşārıḳda *fażallu*²³⁰ ve *azallu*²³¹ kim ola (6) dēmedi mi Ḥazreti Allāh Resūli aṣḫābı / ol kelāmı ki taşavvuf dēyi söyler cūhelā (7) ne şerī'at ne ṭarīḳat ne ḫaḳīḳatde ḫabīr / (7) küfri ezber oḳuyup dēr ki ḫaḳīḳatde rehā (8) **muḫarriḳ nārı tecellide / vücūd olmaz hīç** (9) **māhī-yi baḫr-i ḫaḳīḳat / olan ölmez gūyā** (10) pīri pür-ḫikmet ve müsteḡriḳdur²³² yay-ı şühūd / dedı ḫaḳḳında anuḡ küll-i lisān-ı dānā (11) dedı Ḥazret ki ḫaḳīḳat benim aḫvālimdir / daḫı aḳvālim olur şer'-i mübīne baḫra (12) ḳavl-i meşrū' ü ḫaḳīḳate olur aḫvāl ḳamū / terk-i ḳāl eyler anuḡ tābi'i ḳılmaz da'vā (13) ḳīl ü ḳāl ile o kim baḫṣ ḫaḳīḳat eyler / bī-ḫaberdir dili ḫālīdir anıḡ ṭabıl-āsā (14) bu nuḳūş-ı siyeh eylerdi sevdā dēme kim / kelimi tīrededir āb u ḫayāt ü ma'nā (15) ehl-i zāhir dēyü ta'n eyleyen ehl-i şer'ün / yoḳdur ilḫād ü zālāletine hīç reyb ü mirā (16) şerlerinden şıḡm Allāha reh-i şer'i görüp / dīni īmānıḡı ḫıfz eyleye tā kim Mevlā (17) vecd-i ḫālāt taḫalluḳa şühūd ü cürde / ḳīl ü ḳāl oldu bugün ḫırḳa eyle tāc ü 'abā **34a** (1) vecd ü ḫāle bu şıfātlarla vuşūl-ı emr-i maḫāl / kibr ü buḡuz u ḫased ü ḫırş u cehl ü 'ucb u riyā (2) ḫarem 'ālem Lāhūte erer kimde ola / 'ilm ü ḫilm ü edeb ḫalk ü seḫā ve cid²³³ ü şafā (3) vaşl eder 'ālem-i Ḳudsa bu ḫışāl-ı ḫamse / ḳillet-i ekli ü nevm ü 'uzlete şamt ü rızā (4) baṭnı Cāyi'de durur hikmet o nur-ı

²²⁵ Şu 'ara 78

²²⁶ A'raf 179

²²⁷ Metinde tamā yazılmış.

²²⁸ Kuran-ı Kerim'in 18. suresi.

²²⁹ Metinde cehhāle yazılmış.

²³⁰ Furkān 9

²³¹ Furkān 42

²³² Metinde müsteḡraḳdur yazılmış.

²³³ Metinde ced yazılmış.

Hudā / hem eşitdiñ ki tecevvü‘de durur va‘d-i liķā (5) hīç bu mümkün mi ki ten-
 perveri²³⁴ hammāl ḥabs²³⁵ / ola şāyeste-yi²³⁶ envār-ı şıfāt ü āsimā (6) ehl-i Kārūda ve
 encās bu emşāli olımaz / çün melek cāna kıılır mā‘ideyi nūr-ı gıdā (7) nazār eyleñ dañı
 la ya ‘rifuhum ğayrīye / evliyā taht kıbāb²³⁷ “Velilerim kubbelerimin altındadır. Onları
 benden başkası kimse bilemez.” Kutsi Hadis içre olurlar ihfā (8) **girür ol ziyye²³⁸ ki /**
hīç kıyās olmayasın (9) ‘uķalā bilmez anı ķanda / ķalupdur ḥumķa (10) imdi her
 şahşa şaķın kıılma ḥaķāretle nazār / şāyed²³⁹ ıķlīm-i beķānuñ o da bir şāhı ola (11) bir
 nefesde seni meyyit iken ihyā eyler / nefes-i mürşid kāmil durur enfās-ı²⁴⁰ Hudā (12)
 saña izhār eder aḥvāl-i kıyām ḥaşrı / çü zuhūr eyleye ‘İsā toĝa maĝribden zekā (13)
 dāñil-i cennet firdevs éde dünyāda seni / çünki ihyā olasın ba‘de kıyāmü’l-Mevlā (14)
 lıki bundan ḥaşr ét münker olmayasın / kıatı çok kimse bu tenhāda²⁴¹ olupdur helāka²⁴²
 (15) her biri āyinedir āḥara iz‘ān eyle / birin inkār édüp ilḥādı²⁴³ şaķın görme revā (16)
 meleküt felek ve arza duḥūl étmezisen / defi‘yyetile tevellüd eger étmezsen aḥā (17)
 şeş-cihet²⁴⁴ cümle füyüzāt-ı İlāhiyye durur / kııl hemān aḥz füyüz étmege taḥşil-i du‘ā
34b (1) şöyle kim cem‘i ma‘a’l-fıraķla zevk étmeyesin / ola tevḥıdı kıyās étdüĝüñi
 ilḥādı hevā²⁴⁵ (2) bāb u tevḥıde ‘ubūdiyyeti zann eyleme zıd²⁴⁶ / ‘Abda oldı Resül üzre
 muķaddem inā (3) ‘Abd odur k’anda taşarruf eyle mülk olmaya hīç / rızķ-ı melbūs ve
 vücūdı dañı Mevlāñıñ ola (4) şol ki taķlīd ile ķal eyler Ene’l-Ḥaķ sırrın / hem
 ‘ubūdiyyeti kendinden éder devir ü cüdā (5) bī-edebdir aña bī-şek ve mirā oldı ḥarām /
 ḥarem-i ḥaş serā perde-yi şāh-ı a‘lā (6) bu enāniyyet ve ‘aklıla maḥāl olduĝunu / ḥarre
 Mūsā şa ‘ıķan²⁴⁷ āyeti eyler inhā (7) étmedi sidreyi bir zerre tecāvüz Cibrıl / Refrefile
 bulunur mertebe-yi Ev Ednā²⁴⁸ (8) şeh-i esrārı ma‘nā-yı şıfāt ü esmā / Ravza-yı Terk dü-

²³⁴ Metinde ten-pürvārı yazılmış.

²³⁵ Metinde ḥabs yazılmış.

²³⁶ Metinde şāyiste-yi yazılmış.

²³⁷ Metinde kıbāb yazılmış.

²³⁸ Metinde zeyye yazılmış.

²³⁹ Metinde şāyid yazılmış.

²⁴⁰ Metinde infās yazılmış.

²⁴¹ Metinde tebhāda yazılmış.

²⁴² Metinde helekā yazılmış.

²⁴³ Metinde elḥādı yazılmış.

²⁴⁴ Metinde şeş-cehet yazılmış.

²⁴⁵ Metinde hüvā yazılmış.

²⁴⁶ Metinde zād yazılmış.

²⁴⁷ A‘raf 143

²⁴⁸ Necm 9

‘ālemden olur cehr-güşā (9) ‘ālem-i berri geçüp bahra duhūl eylerseñ / şaķın emvāc kıyās eyleme ‘ayn-ı deryā (10) çünki ol bahra nihāyet daķı gāyet yokdur / ‘ayn-ı deryādan anı bil degil ‘aynı hāşā (11) ittiḥādıla ḥulūle ḥazer ét olma ķarīb / ol deñli kim ola müstelzim işbāt-ı sivā (12) **cümle zerrāt-ı cihān / mażharı esmā ü şifāt** (13) **‘aynı ve ğayrı degil / zāta şifāt ü esmā** (14) çün beķāya èresin yine fenādan şonra / saņa lābüd durur²⁴⁹ elbetde beķā içre fenā (15) *ve’s-cüd*²⁵⁰ ile ‘amel ét bundadır ol ḥavf-ı ‘aẓīm / *inne’l-insāne le yetġā en raāhustaġnā*²⁵¹ (16) *in şeker tum le ezīdennekum in ‘āminden*²⁵² / behre-dār ol aņa izḥār-ı ‘acizden zīrā (17) saņa ol şükri naşīb étdüġi bir ni‘metdir / şükriñ anıñ daķı vācīd durur étmek ibķā **35a** (1) lāzım ol şükre yine şükür zıkr-i *summe fe’summe* / ‘arz-ı ‘acz eyledüġine sebep oldurur ‘urefā (2) vāşl-ı bāṭın Ḥazrete olan oldur mürşid / çeşmine *fe’ttebi ‘ünī*²⁵³ bī kıla kehl-i celā (3) saņa aḥlāķ-ı Resūli dēyeyim bir miķdār / kimde ol ḥulķı bulursañ teba‘iyyet ol aņa (4) bu Hüreyre buyurur on sene ḥızmet étdim / niçün étdiñ bu işi dēmedi bir kerre baņa (5) elini kimseye öpdürmegi men‘ eyleridi / nerede olsa cülüs eylerdi bī-pervā (6) aņa ta‘zīm édene dēr idi ana İbni İmrān / degilem mīr-i melek belki de bir ‘abd-i Ḥudā (7) bunca eşrāfi miyān-beste iken ḥıdmetine / ḥırķayı kendi diküp ġusl édüp étmezdi ‘abā²⁵⁴ (8) herkesiñ ḥızmetin édüp sözi *lebbeyk* idi hep / da‘vet anı aşḥāb ü şabī ‘abd ü ümme²⁵⁵ (9) ‘alefin nāķasına kendi vērüp baġlar idi / ekl édüp ḥādımle eyleridi kenz-i²⁵⁶ fenā (10) meclis gelse kılup şaffi ta‘ālā bir ḥac / yalnızuz sūķa çıkup eyler idi bey‘ ü şirā²⁵⁷ (11) sūķdan ḥamlini zāḥīrine urup ḥāmildi / kimseye vērmez idi her ne ķadar étse recā (12) hem nübüvvet sāde ḥimāra daķı eylerdi redīf / birisi bizde bunuñ var mıdır Ebū Derdā (13) aņa zer olmaġa ‘arz oldı cibāl-i Mekke / daķı destinde iken cümle ġanā’im²⁵⁸ cem‘ān (14) ümmetim hīçbirisi birine faḥr eylesün / baņa vahiy oldı tevāzu‘ dēyü eylerdi nidā (15) iftiḥār eylemeñüz *el mu’minūne*²⁵⁹ *iḥvetun*²⁶⁰ / cümle bir pādişāḥıñ

²⁴⁹ Metinde lābid durur yazılmış.

²⁵⁰ Alak 19

²⁵¹ Alak 6-7

²⁵² İbrahim 7

²⁵³ Ali İmran 31

²⁵⁴ Metinde abā yazılmış.

²⁵⁵ Metinde ammā yazılmış.

²⁵⁶ Metinde kenz-i yazılmış.

²⁵⁷ Metinde bey‘-i şirā yazılmış.

²⁵⁸ Metinde ġanāyım yazılmış.

²⁵⁹ Metinde el mū’minū yazılmış.

²⁶⁰ Metinde küllü yazılmış.

ğullar sîre şâh ü gedâ (16) bu tevâzu‘la yine şöyle mehâbet var idi / Ra‘da ahz eyleridi kem nazar êtseydi aña (17) kaşd êdüp bahş ile gelmişdi aña bir kâfir / sell-i seyf eyledi ol Hâzrete bir küh-ı tenhâ **35b** (1) cismine lerze düşüp seyfi düşer destinden / Hâzret alup kılıcın yine kılur aña ‘atâ (2) bu hışâl ile taħalluk êdüp aşhâb-ı ‘izâm / buldılar devlet-i ‘uzemâ²⁶² derecât-ı ‘ulyâ (3) zâtına nisbet olunsaydı anuñ şüreti ger / hîç bu maqđür-ı beşer miydi nazar kılmak aña (4) bilür ol kimse ki Yâsin ile Tâhâyı bilür / anlar ol kimse ki *nûn ve ‘l-kalemi*²⁶³ anlar ola (5) öldürür mahîyi²⁶⁴ mevtiyi haqîkat çoyın²⁶⁵ / âb u hayvânda ‘atşân feyâfi-yi fenâ (6) mahzen-i²⁶⁶ kenz ü cûdı ü kalem levh-i zuhûr / maţla‘-ı şems-i haqîkat şeşe ıqlîm-i²⁶⁷ beķâ (7) İsm-i A‘zam odur ol nûr ile Hâlik bilinür / k’oldu ol nûrıla mecmû‘-ı halâ‘ik peydâ (8) munkaţı‘ olsa anuñ nûrî cihândan bir ân / mahv olur şems ü kamer insile cinnü arz u semâ (9) **rûh-ı ‘âlem idügi / şems ü zuhâdan ezher** (10) **hele bir zerresin i‘lâm / édeyim kıl işfa**²⁶⁸ (11) dèdi bir gün ki kalem evvel maħlûk oldı / yine bir def‘ada ‘aqlı olduğın êtdi inhâ (12) def‘a-yı sâlişede rûhını ta‘yîn êtdi / cümle vâhid idügin bildiler ol dem ‘uķalâ²⁶⁹ (13) ‘âlim-i ekber rûh oldı çü ‘aql-ı evvel / ol ise ‘aql-ı Muhammed idügi dèndi saña (14) nefsi külliye dahı ‘âlime kalb olmışdır / oldı hem nefis fûrüzende-yi²⁷⁰ şâh-ı ‘uķbâ (15) anuñün dèdiler ‘âlime insân-ı kebîr / rûh-ı ‘âlem odur anuñla durur arz u semâ (16) eger ol mihr-i haqîkat seniñ ey Haq tâlib²⁷¹ / maţla‘-ı kalbiñe bir gün ki ziyâ göster ola (17) rûhı ‘aqlıla müsemmâ olasin Ümm-i Kitâb / levh-i maħfûz olasin kalbiñe ni‘me‘l-büşrâ **36a** (1) hem olup nefsile mecmû‘a-yı mahve‘l-benân / rûh-ı taķvâyı kaķu ey dünyâ (2) âşinâ Neccârî²⁷²-şeref nefsi anuñ / müntehâ-yı Rüsül ve kemmel erbâb-ı şafâ (3) ‘ilmimiz kaţre degil ol dahı gelmez kâle / niçe mümkindir anuñ fazlını êtmek emlâ (4) imdi ol nûrî ‘ilmidir ki odur çeşm-i habîb / künhini kimse anuñ bilmedi illâ ki Hudâ (5) bildi emn odur dâhl-i mes‘ûdine Haq / kâne amen ile taħkîk aña eyler imâ (6) şıdk-ı

²⁶¹ Hucurât 10

²⁶² Metinde ‘uzmâ yazılmış.

²⁶³ Kalem 1

²⁶⁴ Metinde mahîyi yazılmış.

²⁶⁵ Metinde çoyan yazılmış.

²⁶⁶ Metinde mahzen-i yazılmış.

²⁶⁷ Metinde ıqlim-ı yazılmış.

²⁶⁸ Metinde aşfâ yazılmış.

²⁶⁹ Metinde ‘uķlâ yazılmış.

²⁷⁰ Metinde fûrüzinde yazılmış.

²⁷¹ Metinde tâlib yazılmış.

²⁷² Metinde Necârî yazılmış.

ihlâşıla ‘azim eylersin ol belde / harem-i albe varup ‘Arş-ı Mu‘allâda ara (7) **toğrı yoldan şaın / ayrılma reh-i şer‘i gözet** (8) **seni uttâ‘-ı arık**²⁷³ / **ahz edüp eyler eşyâ** (9) pişvâmız yeze ber nehc mu‘ayyen aldı / ana bu yoldan érer āfileler şayf ü şitâ²⁷⁴ (10) şeyh nāısdur o uttâ‘-ı arıkūn²⁷⁵ birisi / Mesnevīsinde beyān eyledi ūn Mevlānā (11) kendini at‘-ı merātibde ıyās eylersen / devr édersen yine bir ‘arşada ūn bağel rāhı (12) i‘tikādında hālel²⁷⁶ varısa hōd²⁷⁷ hāvf-ı ‘azīm / dīn ü imāna vedā eyler anuğla sūfehā (13) līki hep böyle dēyü cümleye mūnker olma / itidā ıl ana her kim ére sevk-i hūsnā (14) kavlı ü fi‘linde eđer şer‘e muhālif görseñ / ihtirāz ét seni ahz eylemeden nār-ı lazā (15) olmasa aşlı eđer şeyh anı étmezdi deyü / seni ızlāli edüp iblīs ılır ehl-i şeā (16) pek yapış şer‘-i mūbīne kim odur hābl-i metīn / ol durur ‘urve-yi vuşka²⁷⁸ o hūdūda Mevlā (17) anı emr étđi Hūdā ıldı vaşıyyet ol şāh / anadan inā²⁷⁹ eđer olsaydı ılurdı īşā **36b** (1) kim şerī‘at durur a‘zānı arıkāt dēđi hem / varā-ı ma‘rifet eşmār hāııle rızā (2) ğuşn-ı²⁸⁰ evrāı şemer bī-şecer olmaz tahı / cümleye līk vèren şāhibidir neşv ü nemā²⁸¹ (3) **bāın şer‘i arıkāt / anuđ içre ‘irfān** (4) **ma‘rifet içre hāıat / bunu bil étme hāā** (5) zann éder şūfī arıkāt varup el öpmekdür / ol durur ehl-i arıkāt k‘ède şer‘i icrā (6) cümleñüñ mazharıdır Hāzreti ur‘ān-ı ‘Azīm / ki ilā *seb‘ati ebunun* “*Kuran zahir ve batındır. Batının içinde de yēđi batın vardır.*” *Hadis-i Şerif* saa vèrmez mi şifā (7) imtişāl ile bugün āyet-i *fe‘l-yebkū*²⁸² / gelmek istersen eđer ırma hemān eyle bükā (8) seyyi‘ātın hāsenāta tebdil ıla ol ān / tevbe-yi ‘abd ile lertzān olur ‘Arş-ı ‘Ulā (9) *fezkurū‘llāhe kıyāmen ve u‘ūden*²⁸³ emri / zikri vācib idüğin her nefis eyler imā (10) göze ek *fa‘tebirū*²⁸⁴ kehlini Maħbūbuđ olur / cümleyi fikir ét *fī enfusikum*²⁸⁵ den peydā (11) ‘āmil ol *men yetevekkel*²⁸⁶ ile sa‘ādete

²⁷³ Metinde uttā‘-ı arık yazılmış.

²⁷⁴ Metinde şetā yazılmış.

²⁷⁵ Metinde uttā‘-ü arıkūn yazılmış.

²⁷⁶ Metinde hālel yazılmış.

²⁷⁷ Metinde hōd yazılmış.

²⁷⁸ Metinde ‘irve-i veşekī yazılmış.

²⁷⁹ Metinde enā‘ yazılmış.

²⁸⁰ Metinde ğaşn-ı yazılmış.

²⁸¹ Metinde neşv-i nūmā yazılmış.

²⁸² Tevbe 82

²⁸³ Nisā 103

²⁸⁴ Haşr 2

²⁸⁵ Zāriyāt 21

²⁸⁶ Tālāk 3

èresin / fâriğ ol *kad ce'ale'l-Allāhu li kulli şey'in kadren*²⁸⁷ (12) *iz rameyte*²⁸⁸ āyeti ile tedebbür her ân / çek vücūduñ aradan ālet-i Hağ ol ser ü pā (13) varlığıñ şāhibine vèrmekle tebdīl èt / ol sebebden dènilür vāşıl-ı Hağğa budalā (14) oldu *lā havle ve lā kuvvete illā bi'llāhi* / 'adem-i kudreti nābūd-i vecdiñ gūyā (15) taleb-i 'ilm ü 'amel cümle anuñ ihsānı / cezbe ü vecd-i²⁸⁹ şafā keşf-i 'atā mahv ü beğā (16) garre olma 'amel ü 'ilm ü kerāmāte şağın / emr-i iblīs ile vèrmez mi şifā Bā'ūrā (17) niçe mağrūr olasın sende vücūd olamıcağ / *mā zekā min ehadin*²⁹⁰ āyeti yètmez mi sağa **37a** (1) 'ameliñ rūhıla dudruğ ise ħod emr-i Ĥudā / aşlına varıcağ ol gör hele sen kimsin (2) cümle mağlūķı anuñ 'ilm ü 'amel ħayrla şer / kādır ü Fā'il-i Muṭlağdır èder keyfe yeşā (3) līki bundan ħazer èt mā'il-i cebr olmayasın / ki füyūzāt-i²⁹¹ İlāhiyyede yoğdur ibtā'²⁹² (4) feyz-i Hağ vāħid ve fark eyler anı isti'dā / mār semmü ve şadağadur olur aqṭār-ı ħayā (5) bezr kendim yine kendüm olur ardan ardan / muğtağāsı ne ise herkesiñ eyler ibda (6) 'ilm-i metbū' kağā bil anı metbū'-ı kağer / 'ilmi sen tābi'-i ma'lūma bilüp ètme ħağā (7) 'ilm ü ma'lūm Ĥudā ħiçbiri mechūle degil / niçe mümkindir ède cebrī taşavvur 'uğalā (8) gör ve *lā yey'esu*²⁹³ *lā ye'menu mekra'llāhi*²⁹⁴ / el-ħazer ye's ve emnden ki budur emr-i Ĥudā (9) sekr ü mağva Ĥazreti Ķudsa 'urūc eylemege / mü'minüñ özge cenāħın durur ħavf-ı recā (10) buğa sa'y eyle ki *lā e'budu Rabben lem erahu* "Görmediğim Rabb'e ibadet etmem, görüyorum ki ibadet ediyorum." Hz.Ali'nin sözü / Hağğı ħāzır görüp andan ède gör tā'at ağa (11) tā'at u savm u şalavātıñ eger olsaydı peğir / rūhı vü nefsiñ bir olup ħalmaz idi sende hevā (12) Hağ ta'ālā dèdi Ķur'an-ı Mecīdinde şalavāt / şāhibin münker ü fağşādan èder nehiy ü dehā (13) nehy-i fağşā ile münker eger ètmezse şalavāt / buyurur Ĥazret ağa *lem necid*²⁹⁵ *illā bu'den* (14) ger müyesser ola 'irfān ve ħulūş-ı niyyet / ekli şürbile menāmiñ 'amel-i şālih ola (15) *niyyetu'l-mu'minu ħayrun* "Müminin niyeti amelinden daha hayırlıdır." Hadis-i Şerif ile *nevmu'l-ālimu* "Alimin uykusu dahi ibadettendir." Hadis-i Şerif / bāğı 'irfān ve ħulūş içre olur cilve-nümā (16) muğliş ve 'ārif o durur olmaya yā nezdiñ ħarīb / ħaremi ħāşı süveydāsına eşkālī sivā

²⁸⁷ Tālāk 3

²⁸⁸ Enfāl 17

²⁸⁹ Metinde vücud-i yazılmış.

²⁹⁰ Nūr 21

²⁹¹ Metinde feyūzāt yazılmış.

²⁹² Metinde ebtā yazılmış.

²⁹³ Yūsuf 87

²⁹⁴ A'raf 99

²⁹⁵ Metinde nezid yazılmış.

(17) dili ‘Adnda²⁹⁶ ‘ayān / olsa eger ‘ayn-ı **Qadīm 37b** (1) ki yarın Cennet-i ‘Adn / içre olur keşf-i ‘aṭā (2) nuru ses bu cihān sāye ü hemsāye nūr / kıl bu hemsāyeṅi envāra mübeddil ser ü pā²⁹⁷ (3) bildi sen nūr-ı āyet-i *medde* ‘z-zillī²⁹⁸ / degil ol nūrına zann eyler anı ehl-i ğiṭā (4) maḥv édüp zulmet zillīyi gözinde devr ét / ğarqa-yı nūr édüp ol nūrıla olsun (5) cem‘ü ve temkīn ile mūcibiyetin ifnā eyle / lücce-yi baḥr-ı ḥaḳīḳatte vēr asayış aṅa (6) meyi bī-cürmile lā yā ki ü hūş-yār²⁹⁹ ile eyle / bezmi bī-vaḳit ve mekānı aṅa kıl cāy-ı şafā (7) dēr ğarreyi şurdan anı teb‘īd eyle / deriyi bī-sūret ve bī-reṅe anı kıl ilkā (8) cümleden fazlu umūrın saṅa tefvīz³⁰⁰ étim / ihtiyādı³⁰¹ ile irādāti kıl vefḳ-i rızā (9) *şāniyi inne me‘a’l-‘usur*³⁰² / ile **şerḥ-i şadır ét** (10) **fānī fi’llāh olana / lāzım olur yūs-r-i beḳā**

²⁹⁶ Metinde ‘Adnīda yazılmış.

²⁹⁷ Metinde bā yazılmış.

²⁹⁸ Furkān 45

²⁹⁹ Metinde heş-yār yazılmış.

³⁰⁰ Metinde taġvīz yazılmış.

³⁰¹ Metinde ihtiyādı yazılmış.

³⁰² İnşirāh 5

3. BÖLÜM: DİZİN

A

āb: [*F.*] Su, mā.

āb u ḥayāt [*F.+Ar.*] ‘İçeni
ölümsüzleştirdiğine inanılan ve
nerede olduğu bilinmeyen bir
kaynağın suyu, bengi su’ Bkz. āb
u ḥayvān

ā.+ü 33b/14

āb u ḥayvān [*F.+Ar.*] Bkz. āb u
ḥayāt

ā.+da 35b/05

‘abā: [*Ar.*] Dervişliğin simgesi olmuş
önü açık hırka.

‘a. 21b/11, 33b/17

‘abd: (1) [*Ar.*] Allah’ın kulu.

‘abd-i Ḥudā [*Ar.+F.*] ‘Allah’ın
kulu’

‘a. 35a/06, 35a/08

‘Abd: (2) [*Ar.*] Rab, Allah.

‘A. 34b/03

‘A.+a 34b/02

‘Abdu’llāh bin ‘Abbās: Ravi.

‘A.+dan 2b/11

‘Abdu’r-rez[z]āk: Ravi.

‘A. 10a/13

‘abes: [*Ar.*] Şaka, asılsız söz.

‘a. 31b/05

‘ābid: [*Ar.*] Tapan, tapınan, ibadet
eden.

‘ā. 32b/02

‘ācil: [*Ar.*] Acil, ivedisi olan, acele
eden, aceleci.

‘ā. 15b/12, 29a/01

‘āciz: [*Ar.*] Aciz, güçsüz, iktidarsız,
zayıf, gevşek, elinden iş gelmez.

‘ā.+em 28a/07

‘āciz kal- [*Ar.+T.*] ‘güçsüz kalmak,
güçsüz düşmek’

‘ā.-dı 6a/17

‘āciz-i zerre [*Ar.*] ‘son derece
zavallı’

‘ā.+yüm 25a/04

açıl-: Açılmak, görünmek, ortaya
çıkma, aşikār olmak.

a.-dı 3b/16

a.-ur 30a/03

açlık: Açlık, karnı aç olan kimsenin
durumu.

a. 14a/11

‘ad: (1) [*Ar.*] Sayma, sayılma.

‘ad ol- [*Ar.+T.*] ‘saymak’

‘a.-maya 28a/07

‘ad olun- [*Ar.+T.*] ‘sayılmak’

‘a.-anda 25a/16

ad: (2) Ad, bir kimseyi veya nesneyi anlatmaya, açıklamaya veya çağırmaya yarayan söz, ad.

a.+ı 27a/06

a.+ıdur 8a/01

ad vēr- ‘adlandırmak, tesmiye etmek’

a.-di 2b/01

‘adālet: [Ar.] Adalet, hak ve hukuku gözetme, doğruluk, türe.

‘a. 22b/14

Adana: Adana.

A. 23a/04

‘aded: [Ar.] Adet, rakam, miktar beyan eden kelime veya işaret.

‘a. 25a/06, 26b/07

‘a.+de 27b/08

‘a.+ince 10b/17

ādem: (1) [Ar.] İnsan, er, kişi.

ādemoġlanları [Ar. +T.] ‘insan, kimse’

ā.+dır 3a/16

Ādem: (2) [Ar.] Bkz. Ādem Peygāmbere

Ā. 4b/07

Ā.+den 5a/02

Ā.+denevvel 5a/05

Ā.+edegin 5a/02

Ādem Peygāmbere [Ar.] ‘ilk insan, ilk peygamber’. Bkz. Ādem

Ā. 3b/07, 4a/01, 4a/10, 4a/17, 4b/05,

4b/09, 7b/13

Ā.+e 3b/12, 4a/13

Ā.+ı 3b/04

‘adem: [Ar.] Yokluk, bilinmezlik.

‘adem-i kudret [Ar.] ‘gücün yokluğu, kuvvetsizlik’

‘a.+ı 36b/14

adım: Adım, yürümek için atılan ayak.

a.+dır 27b/11

a.+ına 12a/11, 12a/12

a.+la 27b/10

adım et- ‘adım atmak’

a.-erdi 3b/13

‘Adn: [Ar.] Peygamberlere ve şehitlere mahsus olan cennet.

‘A.+da 37a/17

āfākī: [Ar.] Mekke’ye gidip de orada kalmayan (kimse).

ā.+yedür 17b/08

‘afv: [Ar.] Af, bağışlama.

‘afv eyle- [Ar. +T.] ‘af eylemek,

bağışlamak, birinin suçunu

görmemek, kabahate bakmamak’

‘a. 25a/07, 28a/11

ağaç: Ağaç, uzun yaşayabilen, yüksek gövdeli, sapları iri ve dalları geniş bitki.

a. 12b/04

a.+lardan 9b/12

ağız: Ağız, yüzde yemek yemeye, soluk alıp vermeye ve ses çıkarmaya yarayan organ.

a.+a 24a/11

ağla-: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

- a. 30a/12
- ağlaş-:** Ağlaşmak, birlikte ağlamak,
karşılıklı ağlamak.
- a.-dılar 2a/14
- āh:** [F.] Maddi ve manevi bir acı
hissedildiğinde kullanılır.
- ā. 15b/10, 22a/07
- ā.+ıla 33a/02
- āh de-*[F.+T.] ‘acı ile içini çekmek’
- ā.-meyesin 26b/16
- āh ét-* [F.+T.] ‘yakınmak, inlemek’
- ā.-er 23b/17
- āh eyle-* [F.+T.] ‘üzgün, pişman
şekilde iç çekmek’
- ā. 28b/08
- aḥ:** [Ar.] Kardeş, dost.
- a.+a 34a/16
- āḥar:** [Ar.] Başka, diğer, özge, gayrı.
- a.+a 34a/15
- aḥbār:** [Ar.] Haberler.
- aḥbār-ı kirām* [Ar.] ‘uluların
haberleri’
- a. 31b/02
- āḥir:** [Ar.] Son.
- a. 21a/03, 33b/02
- a.+inedek 10a/03
- āḥiret:** [Ar.] Öteki dünya, ahiret.
- ā.+e 10b/15
- āḥiret azābı* [Ar.] ‘ebedî alemde,
işlenen günahların karşılığında
çekilecek ceza’
- ā.+ndan 8b/09
- aḥkām:** [Ar.] Hükümler.
- a. 21a/09
- aḥkām ol-* [Ar.+T.] ‘hüküm olmak’
- a.-a 21a/08
- aḥlāk:** [Ar.] İnsanın yaratılışında var
olan ruhsal ve zihinsel güzellikler.
- aḥlāk-ı Resūl* [Ar.] ‘Hz.
Muhammed’in ahlakı’
- a.+ı 35a/03
- Aḥmed:** Hz. Muhammed.
- A. 33a/05
- aḥsen:** [Ar.] Çok güzel, daha güzel.
- aḥsen-i takvīm* [Ar.] ‘en mükemmel
zaman’
- a.+inile 31b/14
- aḥşam:** Akşam.
- a.+ında 12b/14
- aḥvāl:** [Ar.] Haller, durumlar.
- a. 33b/12
- a.+imdir 33b/11
- aḥvāl-i kıyām* [Ar.] ‘ayağa kalkma
halleri’
- a. 34a/12
- aḥz:** [Ar.] Alma, ele geçirme.
- a. 34a/17
- aḥz ét-* [Ar.+T.] ‘ele geçirmek’ Bkz.
aḥz eyle-
- a.-üp 36a/08
- aḥz eyle-*[Ar.+T.] Bkz. aḥz ét-
- a.-meden 36a/14
- a.-ridi 35a/16
- ‘Ā’iše:** Hz. Muhammed’in hanımı.

- ‘Ā. 11b/09
- aķ:** Ak, beyaz, siyah ve kara karşıtı.
a. 29b/05
a.+ıdı 4a/09
- aķ-:** Akmak, bir yerden bir yere doğru gitmek.
a.-ar 26b/03, 24b/09
a.-ardı 14a/02
aķar ‘ayn ol- [T.+Ar.+T.] ‘akar su pınar olup yeryüzüne çıkmak’
a.-up 14a/02
- ‘Aķabebařı:** Menzil yeri.
‘A. 25a/02
- aķal:** [Ar.] Pek az, çok az.
a.+i 20b/03
- aķça:** Bir paranın üçte biri kıymetinde, gümüşten yapılmış, eski Osmanlı sikkesi.
a. 9b/08
- ‘aķd:** [Ar.] Sözleşme.
a.+ine 18b/17
- ‘aķıl:** [Ar.] Akıl, insana özgü olan düşünme ve anlama yetisi, us, zihin.
‘a. 15a/03, 15a/05, 16a/02, 16a/05
‘a.+ı oldugın 35b/11
‘a.+ıla 34b/06
‘aķl-ı evvel [Ar.] ‘yaratılışla ilgili olan akıl ve zekâ’
‘a. 35b/13
- ‘aķl-ı Muħammed idügi [Ar.+Ar.++T.]* ‘Hz. Muhammed’in akklı olduğu’
‘a. 35b/13
‘aķlunu başına al- [Ar.+T.+T.] ‘akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak’
a. 18a/10
- ‘akkām:** [Ar.] Hacca insan ve eşya taşıyan kafilenin hizmetçisi.
‘a. 24a/04
- ‘aks:** [Ar.] Yansıma.
‘aks ét- [Ar.+T.] ‘yansımak, bir yere çarpıp geri dönmek’
‘a.-diler 28a/17
‘a.-er 17a/10
- aķřā:** [Ar.] En son, uç, zirve.
a.+dan 29b/02
- ‘aksi:** [Ar.] Ters, zıt, muhalif, mugayir.
‘a. 21a/09
- Aķřehir:** Konya ilinin bir ilçesi.
A.+denevvel 22a/17
- aķřār:** [Ar.] Taraflar, yönler.
aķřār-ı ĥayā [Ar.] ‘namusun her yönü’
a. 37a/04
- aķvāl:** [Ar.] Sözler.
a.+im 33b/11
- al-:** Almak, ele geçirmek, elde etmek, yakalamak.
a. 7a/05
a.-dı 4a/10, 5b/03

- a.-dık 26b/09
 a.-dun 6b/11
 a.-gıl 7a/01
 a.-makdan 6a/09, 8a/14
 a.-up 6b/09, 8a/13, 35b/01
- a‘lā:** [Ar.] En yüksek, en üst.
 a. 1b/09, 22a/09
 a.+dır 26b/08
 a.+ya 26a/10
- ‘ale:** [Ar.] “Üst, üzre, fevk” anlamlarda ön ek olarak kullanılanve yeni kelimeler oluşturan bu sözle, Osmanlıca Türkçesinde de sıkça karşılaşılmaktadır.
 ‘ale’l-icmāl [Ar.] ‘toplu olarak, topluca’
 ‘a. 30a/17
 ‘ale’l-muħrim [Ar.] ‘muħrim, hac veya umre ibadetini yapmak için ihrama giren (niyet edip telbiye getiren) kimseye ihramda bulunduğu sürede verilen ad’
 ‘a. 19a/13
 ‘ale’l-te’bīd [Ar.] ‘ebedileştirerek, ölümsüzleştirerek’
 ‘a. 28b/12
- ‘alef:** [Ar.] Basit ve bayağı duygular.
 ‘a.+in 35a/09
- ‘ālem:** [Ar.] Evren, kâinat.
 ‘ā. 34a/02
 ‘ā.+i 25a/14, 29a/13
 ‘ālem-i berr [Ar.] ‘toprak âlemi’
- ‘ā.+i 34b/09
 ‘ālem-i Kıuds [Ar.] ‘Tanrı âlemi’
 ‘ā.+a 34a/03
 ‘ālem-i nevm [Ar.] ‘uyku âlemi’
 ‘ā. 31b/12
 ‘ālem-i rü’yā [Ar.] ‘rüya âlemi’
 ‘ā. 31b/12
- a‘lem:** [Ar.] Çok bilen, bilgili.
 a. 23b/08
- ālet:** [Ar.] Vasıta.
 ālet-i Haḳ [Ar.] ‘Allah’ın vasıtası’
 ā. 36b/12
- ‘aleyhi’ş-şalavātü ve’s-selām:** [Ar.] Allah’ın salat ve selamı onun üzerine olsun.
 ‘a. 3b/04, 3b/07
- ‘aleyhi’s-selām:** [Ar.] Allah’ın selamı onun üzerine olsun.
 ‘a. 2b/16, 3b/16, 4a/13, 4b/05, 4b/11, 5a/10, 5a/14, 5b/02, 5b/08, 5b/16, 6a/17, 6b/07, 6b/14, 7b/13, 7b/15, 13a/04, 13b/17
- ‘ālī:** [Ar.] Yüksekte, yüce.
 ‘ā. 22b/02, 29a/09, 26a/12
 ‘ā.+ler 30a/14
- ‘Alī:** [Ar.] Hz. Ali.
 ‘A.+ye 30a/09
 ‘Alī İbni Ebī Ṭālib ‘Hz. Ali’ Bkz. ḫāzret-i ‘Ālī
 ‘A.+den 6a/13
- ‘ālim:** [Ar.] Bilgin, bilgili kimse, bilgiç.
 ‘ā. 15b/03, 22b/11, 27a/03, 33a/08

- ‘ā.+e 15a/14, 22b/14, 31b/11,
35b/14, 35b/15
- ‘ā.+ile 32a/17
- ‘ā.+lere 15a/15, 22b/07
- ‘ā.+leri 22b/16, 23a/04
- ‘*ālim-i ekber* [Ar.] ‘en büyük âlim’
- ‘ā. 35b/13
- ‘*ālim ol-* [Ar.+T.] ‘bilgin olmak’
- ‘ā.-up 33a/13
- Allāh:** [Ar.*al(harf-i tarif)+ilāh*] Tanrı,
Allah.
- A. 12b/06, 33a/07
- A.+a 33b/16
- A.+ımı 32a/07
- A.+ü 32a/09
- Allāh Hāremi* [Ar.] ‘Mekke’
- A.+n 5a/12
- Allāh ta‘ālā* [Ar.] ‘yüce Allah’ Bkz.
Allāhü ta‘ālā
- A. 4a/04, 5a/08, 5b/12
- Allāhü ta‘ālā* Bkz. Allāh ta‘ālā
- A. 2a/05, 2b/05, 3b/03, 3b/08, 3b/11,
5a/16, 8a/14, 9b/04, 10a/07
- A.+ya 13a/13
- Allāhü ta‘ālā yolu* [Ar.+T.] ‘Allah’ın
yolu, Hak yolu’
- A.+na 10a/07
- alt:** Alt, aşağı, üst karşıtı.
- a.+ına 6a/10, 9b/01
- a.+ında 3b/12, 6a/01, 9a/16, 11a/12
- altı:** Altı, beş ile yedi arasındaki sayı.
- a. 12a/05, 23a/03
- a.+dır 16a/17
- altıncı:** Altıncı, beşinciden sonra gelen.
- a. 17b/12
- a.+da 11a/13
- a.+dır 24a/12
- a.+sı 17a/06
- altmış:** Altmış, elli dokuzdan sonra
gelen sayı.
- a. 3b/06
- a.+ı 10b/10
- altun:** Altın, yüksek değerli, yumuşak
ve kolay işlenen bir maden.
- a.+un 12b/13
- ‘ām:** [Ar.] Herkese özgü, halka ait.
- ‘ā. 15a/10, 17a/15, 17a/16, 28b/10
- ‘*ām ét-*[Ar.+T.] ‘yaygınlaştırmak’
- ‘ā.-e 27b/09
- a‘mā:** [Ar.] Kör, gözleri görmeyen.
- a. 33a/08, 33a/08
- a‘māl:** [Ar.] Ameller, işler.
- a‘māl-i kālīl* [Ar.] ‘namazı kılan bir
kimsenin, namaz içinde yapılması
uygun olmayan davranışta
bulunması’
- a. 32b/03
- a‘māl-i keşīr* [Ar.] ‘namazı bozan
çok hareket’
- a.+e 32b/03
- ‘Amālika:** [Ar.] En eski Arap kabilesi
olduğu kabul edilen yarı efsanevi
göçebe topluluk. Bkz. ‘Amālika
kavmi

- ‘A. 7b/15
‘*Amālika kavmi* [Ar.] Bkz. ‘Amālika
‘A. 7a/08
‘**amel:** [Ar.] İş, eylem, kâr, fiil.
‘a. 22a/09, 32a/02, 32b/03, 33a/02,
36b/16, 37a/02
‘a.+dir 33a/03
‘a.+e 32b/17
‘a.+i 33a/11, 33a/15
‘a.+in 37a/01
‘a.+inün 4a/16
‘*amel ét-* [Ar.+T.] ‘ibadet etmek’
Bkz. ‘amel eyle-
‘a.14b/11, 20b/10, 34b/15
‘*amel eyle-* [Ar.+T.] Bkz. ‘amel ét-
‘a. 24b/13
‘*amel-i şālih ol-* [Ar.+Ar.+T.] ‘iyi,
güzel, faydalı, sevaba ve Allah’ın
rızasına sebep olacak davranışlar
yapmak’
‘a.-a 37a/14
‘**amelen:** [Ar.] Fiilen, işleyerek,
çalışarak.
‘a. 32a/16
‘**āmennā:** [Ar.] “İnandık ve onayladık”
anlamında bir söz.
ā. 21a/16
‘**āmil:** [Ar.] İşleyen, yapan, fail.
‘ā. 18a/16
‘ā.+leridi 15b/03
‘*āmil ol-*[Ar.+T.] ‘bir işi yapan kişi
olmak’
‘ā. 36b/11
‘**āmīn:** [Ar.] Dua sonunda, “Olsun, Allah
versin.” anlamında söylenir.
a. 22a/08, 27b/06
‘**ammā:** [Ar.] Fakat, lakin, ancak, ne var
ki.
a. 5a/16, 7b/17, 12a/08, 13a/15,
16b/15, 25b/11, 26a/01, 29a/15,
32b/15
‘**amūdī:** [Ar.] Dikey, dikine, dik.
a. 27b/08
‘**ān:** [Ar.] Bir an.
a. 24b/11, 35b/08, 36b/08, 36b/12
‘**aḡ-:** Anmak, hatıra getirmek, yâd
eylemek.
a. 3b/10
a.-a 32b/12
a.-alum 27a/12
‘**ana:** Anne.
a. 24b/08
a.+dan 10b/03, 12b/07, 36a/17
a.+sı 5a/17, 5b/04, 14a/01
a.+sından 8b/14
‘*anadan toğmuş gibi ol-* ‘günahsız
olmak’ Bkz. *anasından toğduğu
gün gibi ol-*
a.-a 10b/03, 12b/07
‘*ana dili* ‘bir kimsenin annesinden
öğrendiği dil’
a.+nde 19b/05
‘*anasından toğduğu gün gibi ol-* Bkz.
anadan toğmuş gibi ol-

- a.-ur 8b/14
- ancağ:** Ancak, lakin, fakat, amma.
- a. 33a/10
- ‘ānqa:** [Ar.] Uzun boyun.
- a. 19b/13
- ağla-:** Anlamak, akıl erdirmek, idrak etmek, zihin almak.
- a.-dunmı 22b/17, 31b/12
- a.-makdan 19b/05
- a.-mazsa 15b/15
- a.-mazsan 23a/01
- a.-r 15b/14, 19b/10, 35b/04
- a.-yanı 23b/17
- ‘Anṭakya:** Hatay ilinin ilçesi.
- ‘A. 23a/06
- ara:** Ara, meydan, orta, iç.
- a.+daidi 4b/16
- a.+dan 36b/12
- a.+sı 23b/11
- ara-:** Aramak, maddi, manevi bulmaya çalışmak.
- a. 25a/12, 36a/06
- ‘Arab:** [Ar.] Arap kavminin genel adı.
- ‘A. 23b/01
- ard:** Sırt, arka, geri, son, pest, kış, pes, ön karşıtı.
- a.+ına 5b/04
- a.+ında 11a/05, 11a/06, 11a/14
- ardan* ‘sonradan’
- a.+ardan 37a/05
- ‘arefe:** [Ar.] Bayramdan önceki gün.
- Bkz. ‘arefe günü
- ‘a. 12b/14
- ‘arefe aḥşamı* [Ar.+T.] ‘bayramdan önceki günün akşamı’
- ‘a.+nda 12b/14
- ‘arefe ehli* [Ar.] ‘arife gününde cemaat’
- ‘a.+ne 12b/14
- ‘arefe günü* [Ar.+T.] Bkz. ‘arefe
- ‘a. 13a/01, 13a/07
- arık:** Bakımsız, zayıf, cılız.
- a. 25a/09
- ‘ārız:** [Ar.] Sonradan ortaya çıkan.
- ‘ārız ol-* [Ar.+T.] ‘sonradan ortaya çıkmak’
- ‘ā.-ur 13b/01
- ‘arif:** [Ar.] Bilen, bilgili, söz anlar.
- ‘ā. 37a/16
- ‘ārif ol-* [Ar.+T.] ‘bilgili olmak’
- ‘ā.-an 15b/14
- ‘arṣa:** [Ar.] Yer, zemin, toprak.
- ‘a.+da 36a/11
- ‘Arṣ:** [Ar.] Allah’ın dokuzuncu kat gökte tasavvur olunan kudret ve azamet tahtı.
- ‘A. 2a/13, 2a/16
- ‘A.+adegindir 3a/11
- ‘A.+adegindir 3a/12
- ‘A.+uma 3b/11
- ‘A.+umı 2b/02
- ‘Arṣ altı* [Ar.+T.] ‘yeryüzü’
- ‘A.+na 2a/13
- ‘A.+nda 2a/16, 3a/13

- ‘Arş-ı *Azīm* [Ar.] ‘en büyük arş’
 ‘A.+i 2a/14
 ‘Arş-ı *Mu‘allā* [Ar.] ‘büyük arş’
 ‘A.+da 36a/06
 ‘Arş-ı *Ulā* [Ar.] ‘gökyüzünün en üst katı’
 ‘A. 36b/08
- arşun:** Arşın, kol miktarı yapılan ve orta parmak ucundan omuza kadar olan ölçü.
 a.+adegin 3b/06
- art-:** Artmak, üremek, çoğalmak.
 a.-ar 24a/01, 24a/02
- arż:** (1) [Ar.] Yer, yeryüzü.
 a. 32b/11, 35b/08, 35b/15
 a.+a 34a/16
arż-ı Harem [Ar.] ‘Harem-i Şerif’
 a.+de 8b/07
 a.+den 8b/08
 a.+e 8b/06
- arż-ı Hıl* [Ar.] ‘Hac zamanında Mekke dışında ihrama girilen yerin dışında bulunan saha’
 a.+de 8b/08
- arż-ı ni‘met* [Ar.] ‘iyilik memleketi’
 a. 23b/03
- ‘**arż:** (2) [Ar.] Büyük bir zata ifade eme, anlatma.
 ‘*arż eyle-* [Ar.+T.] ‘sunmak, takdim etmek’
 ‘a.-dügine 35a/01
 ‘*arż ol-* [Ar.+T.] ‘sunulmak’
- ‘a.-dı 35a/13
 ‘*arż olun-* [Ar.+T.] ‘ifade edilmek’
 ‘a.-maya 12b/01
 ‘*arż-ı ‘acz eyle-* [Ar.+Ar.+T.]
 ‘âcizliğini ifade etmek’
 ‘a.-dügine 35a/01
- ārżü:** [F.] Arzu, istemek, özleme, meyl, talep, heves, temenni.
 ā. 28a/15
- ‘**aşāb:** [Ar.] İplikçik.
 a.+ıyla 2b/13
- āşām:** [Ar.] Günahlar.
 ā. 32b/13
- āşār:** [Ar.] Nişanlar, alametler.
 ā.+ı 28b/03
 ā.+ıla 32b/08
 ā.+ını 33a/10
- āsāyiş:** [F.] Huzur, güven.
 ā. 37b/05
- aşhāb:** [Ar.] Sahipler.
 a. 35a/08
 a.+ı 33b/06
aşhāb-ı ‘izām [Ar.] ‘ileri gelenler’
 a. 35b/02
aşhāb-ı kubūr [Ar.] ‘kabirdekiler’
 a. 31b/15
- aşıl:** [Ar.] Gerçek.
 a.+ına 37a/01
- ‘**Āşī Hurma:** Menzil yeri.
 ‘Ā. 25b/12, 25b/12
- āsīmā:** [F.] Akılsızlık, beyinsizlik.
 a. 34a/05

aşla: [Ar.] Hiçbir vakit.

a. 18a/07, 18a/16, 25a/06, 26b/02

aşlı: [Ar.] Gerçek, hakiki.

a. 36a/15

aşağa: Bkz. aşağı

a. 6a/12

aşağı: Aşağı, alt, alt taraf, yukarı karşıtı.

Bkz. aşağı

a.+dan 6a/09

āşinā: [F.] Tanıdık, haberli.

ā. 36a/02

at: Binek, yük ve koşu amacıyla

yetiştirilen ve beslenen evcil

hayvan.

a. 10a/07

ata: Ata, baba.

a. 6a/03, 28a/09

a.+m 1b/12, 2a/03, 2a/05

a.+ma 2a/01

a.+na 6b/08, 6b/13

a.+sına 5a/15

a.+sınun 6a/09

‘aṭā: [Ar.] Bağışlama, vergi, ihsan.

‘aṭā kıl- [Ar.+T.] ‘bağışlamak’

‘a.-ur 35b/01

āteş: [F.] Yakıcı, parlayıcı.

āteş-i ḥad [F.+Ar.] ‘şeriat

hükümlerine göre verilen cezanın

yakıcılığı’

ā.+dan 26a/03

‘aṣṣān: [Ar.] Susuzluk, susama.

‘a. 35b/05

āvāz: [F.] Ses, seda.

ā.+ın 3b/08

āvāz vēr- [F.+T.] ‘ses çıkarmak’

ā.-di 7a/03

‘avdet: [Ar.] Dönme, dönüş.

‘a.+e 15a/11

‘avn: [Ar.] Yardım, destek.

‘avn-ı Ḥakk [Ar.] ‘Allah’ın yardımı’

‘a.+ıla 22a/11

‘avret: [Ar.] Seks organı, avret mahalli.

‘a.+lerinde 29a/12

ay: Ayın dünya etrafında bir tur atması

ile ölçülen zaman dilimi.

a. 10a/04, 12a/05, 12a/07

a.+dır 21a/10

a.+ına 10a/02

a.+ında 10a/14

a.+larında 10a/04

a.+un 9a/05

ayun on dördü ‘yüzü çok güzel

(kadın veya kız)’

a.+ne 9a/06

āyā: [F.] Şaşma ve soru ile beraber iyi

dilek ifade eder.

ā. 31b/01, 32a/02

ayak: Ayak, insan ve hayvanın

yürümesine yarayan uzuv, kadem.

a. 10b/06

a.+da 25a/09

a.+ı 3b/12, 6a/10, 8a/09

a.+ın 3b/14

a.+ıyla 11b/08

- a.+ları 3b/05, 6a/11
ayağ kaldır- ‘adım atmak’
a.-masına 10b/06
ayağkların bas- ‘bir yere varmak’
a.-ar 30a/08
- ‘ayān:** [Ar.] Açık, belli.
‘a. 21b/14
‘*ayān ol-* [Ar.+T.] ‘belli olmak’
‘a.-a 14b/07
‘a.-sa 37a/17
- āyāt:** [Ar.] Ayetler.
ā. 31b/02, 32a/02
- āyet:** [Ar.] Kur’an’da her bir surede bulunan cümlelerin her biri.
ā.+i 34b/06, 36b/07, 36b/12, 36b/17
ā.+ine 32b/15
ā.+ler 8a/05
āyet-i İkrā [Ar.] ‘Alak suresi 1. ayet’
a.+dur 32b/01
āyet-i şerīf [Ar.] ‘şerefli ayet’
a. 7b/11
- āyīne:** [F.] Ayna, gözgü.
ā.+dir 34a/15
āyīne-yi zāt-ı Hudā [F.+T.+F.]
‘Allah’ın zatının aynası, mürşidin kalbi’
ā. 32b/17
- ‘ayn:** (1) [Ar.] Pınar, kaynak.
‘a. 19a/11
‘*ayn-ı deryā* [Ar.+F.] ‘denizin kaynağı’
‘a. 34b/09
- ‘a.+dan 34b/10
‘ayn: (2) [Ar.] Bir şeye çok benzeyen.
‘*ayn-ı Kadīm* [Ar.] ‘Allah’ın benzeri’
‘a. 33a/08, 37a/17
- ‘Ayn-i Zarqa:** Menzil yeri.
‘A.+dır 23b/13, 24a/12
- ‘aynı:** [Ar.] Aynı, tıpkı.
‘a. 26b/15, 34b/10, 34b/13
- ayrıl-:** Ayrılmak, biri diğerinden uzaklaşmak, uzak kalmak.
a. -ma 36a/07
- az:** Az, eksik olan, çok karşıtı.
a. 16b/15, 22a/09, 25b/16
a.+ı 20a/16, 20b/01
az ol- ‘miktarca eksik olmak’
a.-a 20a/15, 20a/17
- a‘zā:** [Ar.] Üyeler
a‘zā-yı tarīkat [Ar.] ‘tarikât üyeleri’
a. 36b/01
- ‘azāb:** [Ar.] Ahirette günahkarlara , şirk ve küfür sahibine verilecek ceza ve eziyet.
‘*azāb eyle-* [Ar.+T.] ‘cezalandırmak’
‘a.-yem 32b/07
‘*azābın çek-* [Ar.+T.] ‘eziyet görmek’
‘a.-sin 25a/09
- āzād:** [F.] Özgür, hür.
āzād ét- [F.+T.] ‘özgür bırakmak’
ā.-mişçe 10a/17
ā.-mişçe 10b/05

āzād olun- [F.+T.] ‘özgür
bırakılmak’ Bkz. *āzād olun-*
ā.-ur 8a/03

āzād olun- [F.+T.] Bkz. *āzād olun-*
ā.-a 13a/06

‘azallu: [Ar.] Dalalete düşen.

azallu ol- [Ar.+T.] ‘dalalete düşmüş
olmak, doğru yoldan sapmak’
a.-a 33b/05

a‘zam: [Ar.] En büyük.

a‘zamu’l-ḥusr [Ar.] ‘en büyük zarar’
a.+i 31b/06

azar: [F.] Tekdir, paylama.

azar eyle- [F.+T.] ‘çıkışmak,
paylamak’
a. 18b/17

‘azim: [Ar.] Kesin niyet.

‘a+i 21b/13
‘azim ét- [Ar.+T.] ‘niyet etmek’
Bkz. ‘azim eyle-
‘a. 23a/01
‘azim eyle- [Ar.+T.] Bkz. ‘azim ét-
‘a. 14b/11
‘a.-rsin 36a/06
‘azm-i hac [Ar.] ‘hac niyeti’
‘a. 21b/17

‘azīm: [Ar.] Ulu, iri, kocaman.

‘azīm günāh [Ar.+F.] ‘büyük günah’
‘a.+dır 13a/16

‘azīmet: [Ar.] Bir yere doğru hareket,
yola çıkma, gitme.

‘a. 16a/03

B

bā: [Ar.] Resmi evraklarda ve
mektuplarda Recep ayı için
kullanılır. Ebced hesabına göre 2.
b. 30b/01, 37b/02

bāb: (1) [Ar.] Kapı.

b. 34b/02
b.+a 30a/08
b.+ı 30a/16

bāb: (2) [Ar.] Tür, kategori.

b.+da 13a/16
b.+ında 1b/09

baba: Ata, peder.

baba dili ‘bir kimsenin babasından
öğrendiği dil’
b.+nde 19b/05

ba‘de: [Ar.] Sonra.

b. 27a/06, 28a/12, 31b/09, 34a/13
ba‘de’l-cem [Ar.] ‘cem olduktan
sonra’
b. 19a/10
ba‘de’ṭ-tulū [Ar.] ‘zuhur ettikten
sonra’
b. 17a/05

bāğ: [F.] Bahçe.

bāğ-ı irfān [F.+Ar.] ‘kültür
bahçesi’
b. 37a/15

bagel: [F.] Ilık su.

b. 36a/11

bağışla-: Bağışlamak, karşılıksız
vermek, bahşetmek.

- b.-rlar 3a/08
b.-rlardı 5a/06
bağla-: Bağlamak, ip ve benzeri şeyler dolayarak düğüm yapmak.
b.-miş 2b/13
b.-ridi 35a/09
bağır: [Ar.] Deniz veya büyük göl.
b. 30a/11
b.+a 33b/11, 34b/09, 34b/10
bağış: [Ar.] Sözü edilen konu.
b. 33b/13, 35a/17
bağış: [F.] Bağışlama, armağan, hibe.
b.+ı 33a/06
bā'is: [Ar.] Sebep, neden.
b. 32b/11, 33a/03
b.+i 19b/06, 23a/13
bā'is ol- [Ar.+T.] 'sebepl olmak'
b.-anı 22b/17
bā'is-i 'işmet-i ümmet [Ar.]
'ümmetin masumluğunun nedeni'
b.+ün 32b/04
bak-: Bakmak, görmek, özenle gözden geçirmek.
b. 18a/10, 27a/16
b.-sa 15b/02
b.-san 15b/06
bağar: [Ar.] Sığır veya sığır cinsi.
b. 21b/04
b.+la 20a/11
bākī: [Ar.] Sonsuz, ebedî.
b. 15a/10, 28a/02
b.+da 17b/10
b.+yi 29a/02
bākī kal- [Ar.+T.] 'sonsuz olmak'
b.-an 19a/17, 20a/12
b.-duğıdır 8a/11
Bākī: [Ar.] (Cennetü'l-Bakī)
Medine'de Müslümanların kurduğı ilk mezarlık.
B.+dan 9a/08
bālīg: [Ar.] Erkeklik çağına erişmiş olan.
b.+a 16a/09
ba's: [Ar.] Diriltme, yeniden can verme.
ba's ol- [Ar.+T.] 'dirilmek'
b.-ur 32b/09
baş-: Basmak, ayakla çiğnemek.
b.-ar 30a/08
b.-dı 3b/14, 4a/11
b.-duğı 8a/10
başar: [Ar.] Görmeklik, görüş, görme.
b. 31b/09, 31b/12
baş: Baş, insan ve hayvanların en yukarı kısmı, göz, kulak, ağız, burun gibi organların bulunduğı vücudun en önemli yeri.
b. 20a/15, 22a/05, 22a/12, 26a/15
b.+dan 20a/17, 20a/17
b.+ı 3b/05, 6b/02, 25b/13
b.+ını 2b/13
başdanbaşla 'baştan sona'
b. 25a/14
başı ağırı- 'bir sorunu olmak'
b.-r 25b/16

- baş ol-* ‘iktidar olmak’
b.-an 22b/16
- bat-:** Batmak, içine girmek, dalmak.
b.-ar 6a/11
b.-dı 6a/11
b.-mışdır 8a/09
- bâtil:** [Ar.] Hakk’ın dışında olan varlıklar.
b. 20b/07
bâtil ol- [Ar.+T.] ‘Allah katında geçerli olmamak’
b.-ur 21a/01
- batın:** [Ar.] İç, dâhilî, gizli.
b. 36b/03
- batını:** [Ar.] Soy, nesil, kuşak.
b. 34a/04
- Bâ‘urâ:** Önceleri iyi bir müminken daha sonra Hz. Musa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği için cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.
B. 36b/16
- bay:** Zengin, varlıklı.
b. 33b/04
bay ü gedâ [T.+F.] ‘zengin ve yoksul’
b. 33b/04
- ba‘zı:** [Ar.] Bazı, birkaç, birtakım.
b. 1b/08, 7a/07, 14b/13, 17a/10, 24a/06
b.+lar 7b/13, 7b/16, 8a/01
ba‘zı ba‘zı [Ar.] ‘arada sırada’
b. 25b/07
- Bedir:** [Ar.] Menzil yeri.
B. 29a/10, 29a/10
- beg:** Dost, efendi, arkadaş.
b. 25a/15, 25a/16
b.+im 5a/17, 32b/15
- behâ:** [Ar.] Güzellik, zarafet.
b. 19a/16
- behre-dâr:** [F.behre+dâr] Hissedar.
behre-dâr ol- [F.behre+dâr+T.] ‘hissedar olmak’
b. 34b/16
- Behz:** [Ar.] Benu Selim kabilesinden bir cemaatin adı.
B.+li 31b/06
- beķâ:** [Ar.] Ölmezlik, ebedilik.
b. 34b/14, 36b/15
b.+ya 34b/14
- Bekke:** [Ar.] Mekke’nin eski adı.
B. 8a/01, 8a/01
- belâ:** [Ar.] Bela, gam, keder, tasa.
b. 24a/05, 25a/02
- Belâbaşı:** Menzil yeri.
B. 25a/02
- belde:** [Ar.] Belde, yer, ülke, memleket.
b. 36a/06
- Beleğ:** Hatay’ın bir ilçesi.
B. 23a/05
- Belķâ Ovası:** Menzil yeri.
B. 24a/12, 24a/12
- belki:** [F.] Belki, ihtimal, muhakkak, olabilir, umulur.

- b. 27a/01
b.+de 35a/06
belürsüz: Belirsiz.
belürsüz ol- ‘belirsiz olmak, belli olmamak’
b.-dı 7b/14
ben: Ben, birinci tekil kişi adılı.
b. 2a/06, 2a/11, 8b/03, 9b/02, 12b/16, 23b/02, 27a/02, 32b/02
b.+bana 2a/02, 3a/04, 3b/08, 3b/10, 4a/12, 5b/11, 6a/02, 6a/04, 6b/12, 24a/11, 32a/08, 35a/04, 35a/14
b.+de 7a/04, 27b/02, 27b/03
b.+i 3b/10, 27b/05
b.+im 1b/12, 2b/02, 3b/09, 4a/15, 5b/01, 6a/15, 6b/16, 6b/17, 31b/02, 33b/11
b.+imle 10a/14
b.+üm 4b/02
Benī İsrā’il: [Ar.] İsrail oğulları.
B. 32b/14
beñze-: Benzemek, iki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak, birbirini andırmak.
b.-miş olur 13b/11
b.-r 9a/06
ber: (1) [Ar.] Kara toprak, toprak, bahr karşıtı.
b. 30a/11, 36a/09
ber ü baħr [Ar.] ‘kara ve deniz’
b.+i 25a/10
ber: (2) [F.] Alan, götüren, çeken.
b.17b/08
berāber: [F.] Beraber, birlikte bulunan, yan, huzur.
b.+dir 10a/11
b.+idi 3b/05
b.+inde 2b/06
berāğīs: [Ar.] Pireler.
b. 21b/04
berbād: [F.] Berbat, viran.
berbād eyle- [F.+T.] ‘berbat eylemek, yıkmak, altüst etmek, bozmak’
b.-miş 28b/05
b.-yen 23b/04
bereket: [Ar.] Bereket, nimet, bolluk.
b.+i 8a/02
bes: [F.] Elverir, yeter, kâfi.
b.+dir 32a/14
bēs: Beş, dördten sonra gelen sayı.
b. 4a/01, 12a/06, 14b/12, 15a/08, 23b/08
b.+ine 27b/11
bēs yüz biñ ‘beş yüz bin’
b. 12a/03
bēs yüz on dört ‘beş yüz on dört’
b.+dür 29b/16
beşāret: [Ar.] Müjde.
beşāret ol- [Ar.+T.] ‘müjde olmak’
b.-a 12b/11
bēşinci: Beşinci, beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.

- b. 11a/13, 23b/13
b.+si 17b/11
- bey‘:** [Ar.] Küçük ticaret, satma, satış.
bey ü şirā [Ar.] ‘alışveriş’
b. 35a/10
- beyān:** [Ar.] Açıklama, bildirme.
beyān ét- [Ar.+T.] ‘açıklamak’ Bkz.
beyān kıl-, beyān eyle-
b.-er 1b/12, 7b/06, 12a/10
b.-ün 30a/17
b.-di 33b/04
beyān eyle- [Ar.+T.] Bkz. beyān ét-
b. 14b/06, 21b/14, 22a/13
b.-di 36a/10
beyān kıl- [Ar.+T.] Bkz. beyān ét-
b.-dı 33a/10
beyān ol- [Ar.+T.] ‘açıklanmak’
b.-dı 20b/14, 21b/14, 32b/15
beyān olun- [Ar.+T.] ‘açıklanılmak’
b.-dı 8a/08
- beyāz:** [Ar.] Beyaz, aklık.
b.+ından 32a/05
- beyn:** [Ar.] Arada, araya.
b.+inde 17a/17
beyne ‘r-ricāli ve ‘n-nisā [Ar.]
‘erkekler ve kadınlar arasında’
b.+yı 15a/08
beyne ‘ş-Şafā ve ‘l-Merve [Ar.] ‘Safa
ve Merve dağları arasında’
b. 17a/01
beyne ‘ş-şalāteyn [Ar.] ‘iki namaz
arasında’
- b. 19a/10
beyne ‘s-Sebū ‘eyn [Ar.] ‘iki Sebu
arasında’
b. 19a/11
beyne ‘t-tavāf [Ar.] ‘tavaf sırasında’
b. 18a/01, 18a/03
- Beyt:** [Ar.] Kâbe.
B. 10b/08
B.+e 10a/16, 10b/04, 11b/10, 21b/07
B.+in 10b/09
B.+ini 29b/10
B.+ün 8a/01, 11b/10
Beyte ‘l-Ma ‘mūr [Ar.] ‘Kâbe’
B.+dır 3a/14
B.+ımdır 2b/03
B.+uma 3b/11
Beyte ‘ş-Şurāh [Ar.] ‘temiz ev’
B. 2b/01
Beyt-i Ekrem [Ar.] ‘Hz.
Muhammed’in evi’
B. 24b/07
Beyti ‘l-Ḥarām [Ar.] ‘Kâbe’nin
bulunduğu sahadaki mescidin adı’
B. 20b/15
Beytu ‘llāh [Ar.] ‘Kâbe’
B. 4b/15, 5b/05
B.+ı 3a/07, 4b/13, 5a/16, 10b/02
- beytūte:** [Ar.] Geceleme, gece kalma,
geceyi bir yerde geçirme. Bkz.
beytütet
b. 19a/07
- beytütet:** [Ar.] Bkz. beytūte

- beytütet ol-* [Ar.+T.] ‘gece olmak’
b.-dı 17b/11
- beyyine:** [Ar.] Delil, kanıt.
b. 32a/07
- beze-:** Bezemek, süslemek, donatmak,
tezyin etmek.
b.-di 2a/17
- bezir:** [Ar.] Baharat, keten tohumu.
b.+i 37a/05
- bezm:** [F.] İçki meclisi, dostlar
toplantısı, meclis.
b.+i 37b/06
- bıñar:** Pınar, yerden çıkan su, çeşme.
b. 22b/02
- bi:** [Ar.] Ön takı olan bu edat, başına
eklendiği söz veya söz öbeğine
ile, için anlamı veya ikileme
kavramı kazandırarak zarf grubu
oluşturur.
bi’l-ḥacc [Ar.] ‘hac ile’
b. 17b/07
bi’ş-şavāb [Ar.] ‘doğrulukla,
dürüstlikle’
b. 23b/08
- bī:** [F.] Olumsuzluk edatı.
bī-a’ dād [F.+Ar.] ‘sayısızca’
b. 26a/12
bī-’amel [F.+Ar.] ‘amelsiz, amel
olmadan’
b. 24b/16
bī-cimā’ [F.+Ar.] ‘cinsel
münasebetsiz’
b. 16a/03
bī-cürm [F.+Ar.] ‘suçsuz’
b.+ile 37b/06
bī-edeb [F.+Ar.] ‘edepsiz’
b.+dir 34b/05
bī-elem [F.+Ar.] ‘dertsiz’
b. 29a/10
bī-emān [F.+Ar.] ‘emin olmadan’
b. 24b/05
bī-ḥaber [F.+Ar.] ‘habersiz.’
b.+dir 33b/13
bī-ḫubūr [F.+Ar.] ‘dar olmayan,
geniş’
b. 29a/04
bī-mekān [F.+Ar.] ‘mekânsız’
b.+1 37b/06
bī-mirā [F.+Ar.] ‘iki yüzlülük
olmaksızın’
b. 27a/07
bī-nazīr [F.+Ar.] ‘benzersiz, eşsiz’
b. 23b/05
bī-nizā’ [F.+Ar.] ‘kavgasız,
çekişmesiz’
b. 18b/03
bī-pervā [F.] ‘korkusuz’
b. 35a/05
bī-renk [F.] ‘renksiz’
b.+e 37b/07
bī-şalavāt [F.+Ar.] ‘salavatsız’
b. 19a/11
bī-şūret [F.+Ar.] ‘kılıksız’
b. 37b/07

bī-şecer [F.+Ar.] ‘ağaçsız’

b. 36b/02

bī-şek [F.+Ar.] ‘şüphesiz’

b. 34b/05

bī-şümār [F.] ‘sayısız’

b. 23b/03, 24b/01, 25a/16

bī-vaḳt [F.+Ar.] ‘vakitsiz, zamansız’

b. +i 37b/06

bil-: Bilmek, anlamak, tanımak, bilgisi olmak.

b. 18a/03, 19b/11, 20a/08, 22b/07,

34b/10, 36b/04, 37a/06

b.-di 36a/05, 37b/03

b.-diler 35b/12

b.-dinmi 31b/08

b.-e 7b/02, 23b/15

b.-ede 25b/01

b.-en 28b/02

b.-esin 14b/04

b.-medi 6b/01, 36a/04

b.-medüklerinüzi 2a/11

b.-meyince 32a/02

b.-mez 13b/01, 34a/09

b.-mezem 9b/08, 9b/09, 9b/11

b.-sin 28b/01

b.-üp 2b/07, 33a/16, 37a/06

b.-ür 30a/13, 35b/04, 35b/04

b.-ürdi 23a/11

b.-ürin 2a/11

b.-ürleridi 4b/15

bilā: [Ar.] Olumsuzluk edatı.

bilā-iḥrām [Ar.] ‘ihramsız’

b. 20a/04

bilā-maḥrem [Ar.] ‘gizli olmayan’

b. 15a/12

bildir-: Bildirmek, anlatmak, haber vermek. Bkz. bildür-

b. 24b/11

b.-digi 33a/11

bildür-: Bkz. bildir-

b.-di 33b/03

b.-ür 13b/16

bile: Beraber, birlikte.

b. 6a/05, 12b/07

bile-: Bilemek, keskinleştirmek, keskin hale getirmek.

b.-r 6a/01

bilesince: Beraberinde, yanına alarak, birlikte.

b.+since 6a/12

bilin-: Adı bilinmek, adı çıkmak.

b.-e 29a/01

b.-ir 19b/11

b.-mekden 18a/07

b.-mez 19b/11

b.-ür 32a/06, 32a/06, 35b/07

biḡ: On kere yüz, dördüncü hanede yazılan rakam.

b. 9b/17, 12a/03, 22b/16, 23b/17, 24a/01

biḡ biḡ ‘binlerce, pek çok’

b. 12a/12, 12a/13, 12a/13

biḡ yüz on ‘bin yüz on’

b. 21b/17

bin-: Binmek, hayvanın üstüne çıkmak.

b.-üp 5b/03

binā: [Ar.] Yapı yapma, kurma, tesis.

b. 8a/11

binā ét- [Ar.+T.] ‘yapıyı kurmak’

b.-di 7b/12

binā ol- [Ar.+T.] ‘yapılmak,

kurulmak’

b.-dugın 1b/11

b.-sun 37b/04

bindür-: Bindirmek, binmesini

sağlamak.

b.-di 5b/04

bir: (1) Sayının en küçüğü, yek.

b. 1b/13, 2a/17, 2b/06, 2b/12, 3a/03,
3b/09, 3b/13, 4b/14, 5a/03, 5a/04,
5b/05, 5b/12, 5b/16, 6a/02, 6a/04,
6a/10, 6a/15, 6b/01, 6b/04, 6b/14,
7a/02, 7a/17, 8b/06, 8b/13, 9a/03,
9b/06, 9b/06, 9b/08, 9b/08, 9b/10,
9b/10, 9b/11, 9b/14, 9b/16,
10a/02, 10a/05, 10a/05, 10a/06,
10a/06, 10a/07, 10a/09, 10a/11,
10a/13, 10a/14, 10a/14, 10a/16,
10a/17, 10b/05, 10b/06, 10b/06,
10b/07, 11a/10, 11b/03, 11b/10,
11b/10, 12a/02, 12a/04, 12a/06,
12a/06, 12a/11, 12a/11, 12a/12,
12a/15, 12b/10, 12b/10, 12b/10,
12b/11, 13a/06, 13a/11, 13a/12,
13a/13, 13b/02, 13b/05, 13b/06,
13b/06, 13b/06, 13b/13, 14a/05,

14a/07, 14a/14, 14a/15, 19a/01,

19b/07, 21b/02, 22b/10, 24a/02,

24b/06, 25a/13, 26a/06, 26a/06,

26b/02, 26b/04, 26b/05, 26b/10,

27a/06, 27a/11, 28a/14, 28b/09,

28b/09, 28b/11, 29a/03, 29a/14,

31b/03, 31b/04, 32a/04, 32a/13,

32b/06, 33a/17, 33b/04, 34a/10,

34a/11, 34b/07, 34b/17, 35a/03,

35a/04, 35a/06, 35a/10, 35a/15,

35a/17, 35a/17, 35b/08, 35b/10,

35b/11, 35b/11, 35b/16, 36a/11

b.+i 15a/04, 18b/07, 18b/14, 19b/08,

22a/03, 22a/16, 22a/16, 22b/09,

26b/12, 33a/06, 33a/06, 34a/15

b.+idir 33a/10

b.+in 20b/01, 22a/11, 34a/15

b.+inden 23a/07

b.+ine 33a/13, 35a/14

b.+inün 14b/02, 18b/08

b.+isi 3a/15, 4a/02, 4a/02, 4a/02,

4a/03, 27b/14, 35a/12, 36a/10

b.+isidir 3a/10

b.+isile 33a/01

b.+isinde 8b/17, 12b/01

bir ol- ‘toplanmak’

b.-up 37a/11

bir: (2) [Ar.] İyilik, ihsan, bağış.

b.+e 20b/06

Bi’r-i Cedīd: [Ar.] Yeni kuyu.

B. 26b/10

birbirin: Bir öbürünü, diğerini.

b. 8b/04

b.+e 33a/01

biricik: Kıymetli, sevgili.

b. 31b/11

birle: Beraber.

b. 1b/13, 2a/15, 4b/04

bit-: Bitmek, sona ermek, tamam

olmak, hitam bulmak.

b.-meden 25a/10

b.-mez 18a/16, 24a/03

b.-miş 26b/01

biz: Biz, birinci çoğul kişi adılı.

b. 2a/08, 2a/08, 4b/07, 12a/08,

13b/15, 23a/16, 28a/09

b.+de 35a/12

b.+den 28a/09

b.+dendir 24b/12

b.+e 24b/11, 33a/11, 33b/04

b.+leri 29b/08

Bizrānī: Özel ad.

B. 13a/09

bölge: Bölge, sınırları idari, ekonomik

birliğe, toprak, iklim ve bitki

özelliklerinin benzerliğine veya

yaşayan insanların aynı soydan

gelmiş olmalarına göre belirlenen

toprak parçası, mıntıka.

b. 26a/02, 26a/04

Bölge Mu‘azzam: Menzil yeri.

B. 26a/02

bölük: Parça, kısım, grup.

bölük ol- ‘parça haline gelmek’

b.-dı 19a/15

böyle: Böyle, bu türlü, bu tarzda, bunun gibi.

b. 13a/01, 13a/03, 14b/13, 23b/04,

27a/11, 31b/10, 36a/13

b.+dür 15a/13, 19a/03, 19b/12

b.+mi 18a/10

bu: İşaret sıfatı.

b. 2a/02, 2a/03, 2a/03, 2b/02, 2b/02,

2b/05, 2b/06, 2b/09, 2b/15, 3a/01,

3a/12, 3a/12, 3a/14, 3a/15, 3a/16,

4b/02, 5b/07, 5b/10, 5b/10, 5b/13,

6b/08, 6b/10, 6b/13, 6b/15, 7a/05,

7a/12, 7b/11, 7b/17, 8b/05, 9a/05,

9a/09, 9b/04, 10a/11, 10a/14,

10b/04, 10b/08, 10b/09, 11b/01,

11b/05, 11b/16, 12a/04, 12a/09,

12a/14, 12b/12, 13a/01, 13a/16,

13b/09, 13b/15, 14a/12, 14a/16,

14b/10, 14b/11, 15a/04, 16a/10,

16b/14, 17b/02, 18b/06, 19b/12,

20a/07, 20a/11, 20b/10, 20b/13,

21a/08, 21b/14, 22a/05, 22a/12,

22a/13, 22b/15, 23b/07, 24a/05,

24b/12, 24b/16, 25a/03, 25a/04,

25b/04, 26a/05, 27b/01, 27b/09,

28b/01, 28b/10, 28b/13, 28b/14,

30b/02, 31b/01, 33b/14, 34a/01,

34a/03, 34a/05, 34a/06, 34a/14,

34b/06, 35a/04, 35a/04, 35a/16,

35b/02, 35b/03, 36a/09, 37b/02,

37b/02

b.+dur 2a/06, 2b/02, 5a/16, 5b/14,
6b/14, 8b/12, 8b/17, 14a/04,
14a/06, 17a/06, 21a/07, 24a/10,
24b/10, 37a/08

b.+durur 21b/02

b.+larda 20b/04

b.+na 8b/05, 37a/10

b.+nda 18a/11, 28b/13, 28b/15,
31b/02, 33a/08

b.+ndadır 34b/15

b.+ndan 7b/11, 7b/17, 16b/06,
34a/14, 37a/03

b.+nı 11b/11, 27b/06, 32a/09

b.+nlar 13a/08, 15a/10, 15a/15

b.+nlara 2a/15, 2b/05, 4b/11

b.+nları 12b/16

b.+nlarıyla 32a/08

b.+nlarıdır 24a/05

b.+nu 36b/04

b.+nun 2b/06, 20a/07, 30b/01,
35a/12

b.+nunıla 32a/07, 32a/07

b.+nunile 32a/06

bugün ‘bugün, içinde bulunulan gün’

b. 33b/17, 36b/07

budala: Akılsız, ahmak, bön.

b. 36b/13

buğuz: [Ar.] Gizli kin, geriden geriye
nefret etme. Bkz. buğz

b. 34a/01

buğz: Bkz. buğuz

b.+u 18b/13

Buhārī: Kur’an’dan sonra en güvenilir
kitap kabul edilen el-Cāmi‘u’ş-
şahīh adlı eseriyle tanınmış büyük
muhaddis.

B. 10a/11

buḡ‘a: [Ar.] Ülke, memleket.

b. 9a/15

b.+dan 9a/05

bul-: Bulmak, arayarak veya tesadüfen
elde etmek.

b.-a 22a/16, 23b/15

b.-amadım 22a/17

b.-asın 14b/11, 22a/13, 28b/14

b.-dılar 26b/11, 35b/02

b.-dım 16b/16

b.-duk 29a/05, 29b/04

b.-dum 2b/11, 16b/15

b.-maya 23b/02

b.-mayasın 31b/03

b.-sa 9b/06

b.-up 32b/06

b.-ur 32a/07, 32b/03

b.-ursan 35a/03

b.-ursın 16b/13

bula-: Bulamak, lekeletmek, kirletmek.

b.-r 24b/12

bulın-: Bulunmak, ararken ele
geçirmek. Bkz. bulun-

b.-a 26b/04

b.-ur 34b/07

bulūğ: [Ar.] Erin olma.

b. 15a/03

b.+dur 16a/09

bulun-: Bkz. bulın-

b.-maya 20a/02

b.-maz 25a/13

b.-ur 32b/17

bunca: Bunca, bu denli, bu kadar.

b. 35a/07

buncılayın: Böyle, bu tarzda, bu hâlde.

b. 31b/05

buyur-: Buyurmak, emretmek,

hükmetmek.

b.-dı 2a/17, 2b/01, 5b/07, 6a/02,

7a/17, 7b/01, 28b/09, 32b/06

b.-diise 6a/03

b.-du 2a/05, 5b/04

b.-ur 5a/08, 6a/16, 7b/06, 8b/11,

8b/15, 9a/11, 9a/15, 9b/02, 9b/16,

10a/02, 10a/10, 10a/16, 10b/11,

12a/01, 12a/15, 12b/02, 12b/05,

12b/11, 12b/14, 13a/11, 13a/17,

14a/03, 35a/04, 37a/13

b.-urlar 11b/16, 12b/16, 13a/05,

13b/05

bükā: [Ar.] Ağlama, girye.

bükā eyle- [Ar.+T.] ‘ağlamak’

b. 36b/07

bülğa: [Ar.] Varlık.

b.+sı 25b/13

bünyād: [F.] Temel, esas.

b. 3b/16

b.+ın 6a/05

C

cāh: [Ar.] Yüksek makam, onurlu mevki.

c. 18a/09

c.+ı 18a/11

cāhil: [Ar.] Cahil, bilmeyen, bilmez.

c. 22b/13, 24a/10, 28b/01, 33a/09

c.+dir 24a/09

c.+e 18a/06

c.+iğ 15a/17

c.+ün 32a/11

cā’iz: [Ar.] İşlenmesinde veya

yapılmasında sakınca olmayan,

uygun, mübah, müsaadeli,

ruhsatlı.

c. 21b/05, 21b/09, 26a/03, 28b/13

c.+durur 21b/06

cā’iz ol- [Ar.+T.] ‘işlenmesinde

dinen bir sakınca bulunmamak’

c.-sa 21b/09

cān: (1) [F.] Derviş, ermiş.

c. 22a/15

c.+a 27b/01, 27b/09, 34a/06

c.+ım 17b/12, 19a/17, 21b/01

cān: (2) [F.] Hayat.

cānım fidā [F.+Ar.] ‘can kurban’

c. 16a/01

canavar: [F.] Hayvan.

c.+ların 9b/05

cānī: [Ar.] Katil, adam öldüren, cinayet

işleyen (kimse).

c. 20a/09

cānib: [Ar.] Yön, taraf.

- c. 26b/06
c.+in 25b/17
cārī: [F.] Yürürlükte olan, geçmekte olan, hazır.
cārī ol- [F.+T.] ‘yürürlükte olmak’
c.-a12a/17
cāy: [F.] Yer, mahal, mevki.
cāy-ı şafā [F.+Ar.] ‘eğlence yeri’
c. 37b/06
Cāyi’: Yer adı.
C.+dedurur 34a/04
cebel: [Ar.] Dağ, tepe, zirve.
Cebel-i Cūdī [Ar.] ‘Cudi dağı’
C.+dir 4a/03
Cebel-i Ebā Kubeys [Ar.] ‘Ebu Kubeys Dağı’
C.+dir 9a/17
Cebel-i Ebā Kubeys Tağı
[Ar.+Ar.+T.] ‘Ebu Kubeys Dağı’
C. 7a/05
Cebel-i Lübnān [Ar.] ‘Lübnan Dağı’
C.+dir 4a/02
cebīn: [Ar.] Cesaretsiz, yüreksiz, korkak.
c. 21b/11
cebir: [Ar.] Zor, kahır, zorlama.
c.+i 37a/07
c.+ü 20b/13
cebr-i nokşān [Ar.] ‘eksiği tamamlama’
c. 19b/01
cebr-i nākış [Ar.] ‘eksikliğin zorluğu’
c. 19a/17
Cebrā’il: [İbr.] Allah ile Hz. Muhammed arasında iletişimi kuran en büyük meleklerden biri.
Bkz. Cibrīl
C. 2b/16, 6b/07, 13a/04, 13b/17, 27b/15
C.+e 5b/06, 11a/08
C.+i 5b/04
C.+ün 14a/13
Cebrā’il Hāzreti [İbr.+Ar.] Bkz. Cebrā’il
C. 3b/15
ced: [Ar.] Ata, dede.
c. 34a/02
cehālet: [Ar.] Bilmezlik, cahillik, ümmilik.
c.+dir 28b/13
cehd: [Ar.] Gayret, çalışma.
cehd ét- [Ar.+T.] ‘gayret etmek, çalışıp çabalamak, azmetmek’
c. 32a/01
cehennem: [Ar.] Cehennem, tamu.
c. 13a/14
c.+den 13a/06
cehennem odı [Ar.+T.] ‘cehennem ateşi’
c.+na 13a/14
cehil: [Ar.] Bilmezlik, bilgisizlik. Bkz. cehl
c.+ile 16b/11, 16b/13
cehl: Bkz. cehil

- c. 34a/01
 c.+e 15a/05
 c.+i 32a/05
 c.+iile 24b/11
 c.+ile 15b/09, 32b/03, 33b/05
cehl-i k̄asvet [Ar.] ‘acımasızlığın bilgisizliği’
 c. 29a/13
cehl-i h̄ürre [Ar.] ‘cariye olmayan kadının bilgisizliği’
 c. 24b/10
cehr: [Ar.] Yüksek sesle konuşma.
cehr-güşā [Ar.] ‘yüksek sesle söyleten’
 c. 34b/08
cem’: [Ar.] Toplama, biriktirme, devşirme, yığma.
 c.+i 19a/11, 34b/01
 c.+ine 33a/02
 c.+ü 37b/05
cem’ ol- [Ar.+T.] ‘toplanmak’
 c.-miş 24b/10
cem’ olun- [Ar.+T.] ‘toplanılmak’
 c.-a 15b/15
cemā‘at: [Ar.] Bir yere toplanmış insanlar, güruh, takım, bölük.
 c.+ile 12a/02
cemāl: [Ar.] Yüz güzelliği, hüsün.
 c. 18a/09
cem‘ān: [Ar.] Bir yerde toplanarak.
 c. 35a/13
cemerāt: [Ar.] Cemreler.
cemerāt-i selāse [Ar.] ‘(Cemre-i Ūlā, Cemre-i Vüstā, Cemre-i Kübrā) Üç cemre.’
 c.+de 11a/16
cemī’: [Ar.] Bütün, hep, cümle.
 c.+i 9b/11, 10b/17, 11a/08
cemī’-i ‘ālem [Ar.] ‘bütün âlem’
 c.+ün 8a/04
cemī’-i halk [Ar.] ‘yaratılanların hepsi’
 c.+ı 11a/03
cemī’-i ‘ibādet [Ar.] ‘ibadetlerin tümü’
 c.+i 8a/07
cemī’-i Kureyş [Ar.] ‘Kureyş’in hepsi’
 c. 7b/01
cemre: [Ar.] Hacıların Kurban Bayramı günlerinde Mina’da attıkları küçük taşların her birini ve bu taşların atıldığı üç ayrı yeri ifade eder.
 c. 19a/05
Cenāb-ı Hāzreti Şari’: Şeriat hükümlerini uygulayan ve uygulamaya koyan, kanun koyan (kimse), Hz.Muhammed.
 C. 28b/11
cenāh: [Ar.] Yön, taraf.
 c.+ındurur 37a/09

- cennet:** [Ar.] Cennet, ahirette müminler için ayrılan yüce mekân, uçmak, behişt, firdevs.
 c. 11b/13, 28b/14
 c.+de 14b/11, 22a/13
 c.+den 12b/09
 c.+e 9a/09, 12b/02
Cennet-i 'Adn [Ar.] ‘peygamberler, şehitler ve sıddıkların gireceği cennet’
 C. 37b/01
- cerh:** [Ar.] Yaralama.
 c. 20b/08
 c.+i 20b/12
- cevā:** [Ar.] Aşk acısı.
 c. 28b/05
- cevāb:** [Ar.] Bir soruya karşı söylenen söz, karşılık, soru karşıtı.
 c. 16b/12, 23b/07
cevāb vēr- [Ar.+T.] ‘soruya karşılık olarak söz söylemek’
 c.-di 2a/10
- cevānī:** [F.] Gençlik.
 c.+ler 30a/06
- cevher:** [Ar.] Kendi nefsi olan şey, öz, zat.
 c. 31b/01
- cezā:** [Ar.] Suç, kabahat ve cinayet sahibine yasalara göre verilen hüküm, azap.
 c. 15b/12, 17a/17
 c.+sı 12b/09
- c.+sın 25b/01
 c.+yı 28a/06
cezā-yı kahr-ı Kahhār [Ar.] ‘Kahhar’ın kahrediciliğinin yerine gelmesi’
 c.+a 28a/06
cezāsını vēr- [Ar.+T.] ‘müstahak olanın cezasını tertip ve icra etmek’
 c.-e 29a/01
- cezbe:** [Ar.] Kendini dine verenlerin hayrete dalma durumu.
 c. 36b/15
- cibāl-i Mekke:** [Ar.] Mekke dağları.
 c. 35a/13
- Cibril:** Bkz. Cebrā’il
 C. 34b/07
- cid:** [Ar.] Bir işi ciddiyetle yerine getirme, işe sıkı sarılma.
 c. 34a/02
- cidden:** [Ar.] Gerçekten, hakikaten, ciddi olarak.
 c. 33a/01
- cihād:** [Ar.] Din uğruna savaşma.
 c.+a 10a/08
- cihān:** [Ar.] Dünya, âlem.
 c. 30a/11, 31b/10, 37b/02
 c.+dan 35b/08
- cihāt:** [Ar.] Yönler.
 c.+ı 8a/09
- cihet:** [Ar.] Yer, mahal, hat, semt.
 c.+den 10b/16

- c.+i 8a/07
- cilve-nümā:** [Ar.cilve+ F.nümā] Cilve gösteren veya yapan (kimse).
c. 37a/15
- cimā':** [Ar.] İnsanda çiftleşme.
c. 18b/03, 20a/09
c.+y1 18b/07
cimā' ét- [Ar.+T.] 'cinsel ilişkiye girmek'
c.-mek 19b/13
cimā' ol-[Ar.+T.] 'cinsel ilişkide bulunmak'
c.-ursa 16a/08
- cin:** [Ar.] İns yani insandan farklı olarak görünmez bir cins yaratık. Bkz. cinn
c. 31b/04
- cinān:** [Ar.] Cennetler, uçmaklar.
cinān-ı lā-yezālī [Ar.] 'sonu olmayan cennetler'
c.+de 30a/15
cinān-ı 'ulyā [Ar.] 'yüce cennetler'
c. 33a/14
- cināyet:** [Ar.] Hac veya umrede, vacip olan ibadetlerden birinin terk edilmesi, zamanında yapılmaması veya ihramlı iken yasak olan fiil ve davranışların yapılmasına denir.
c. 21b/02
- cinn:** Bkz. cin
c.+ü 35b/08
- cins:** [Ar.] Tür.
cins āyāt [Ar.] 'çeşitli ayetler'
c.+dan 8a/14
- cism:** [Ar.] İnsan ve hayvan bedeni.
c.+ine 35b/01
- coş-:** Coşmak, heyecan ve galeyana gelmek.
c.-ar 22b/03
c.-ma 25a/12
- cūd:** [F.] El açıklığı, cömertlik.
c.+ı 35b/06
c.+ın 27a/15
- Cuğaymān:** Menzil yeri.
C. 25a/02, 25a/02
- cum'a:** [Ar.] Cuma, haftanın altıncı günü.
c. 28a/16
- cüyā:** [F.] Arayan, arayıp soruşturma.
c. 31b/01
- cüdā:** [F.] Ayrı, ayrılmış.
c. 32b/13
cüdā ét- [F.+T.] 'ayrılmak'
c.-er 34b/04
- Cüdeyde:** Cüdeyde höyüğü.
C. 29a/08, 29a/08
- cühelā:** [Ar.] Bilgisizler, bilmezler.
c. 33b/06
- cühhāl:** [Ar.] Cahiller, bilgisizler.
c.+e 33b/04
- cülūs:** [Ar.] Oturma.
cülūs eyle- [Ar.+T.] 'oturmak'
c. -rdi 35a/05

cümle: [Ar.] Cümle, bütün, hep,
birlikte.

c. 14b/07, 14b/12, 15b/03, 16a/10,
18b/12, 19b/02, 22a/10, 22b/14,
23b/06, 24a/05, 26a/09, 26a/13,
26a/17, 27b/06, 27b/07, 28a/12,
30a/11, 34a/17, 34b/12, 35a/13,
35a/15, 35b/12, 36b/15, 37a/02

c.+den 15b/12, 27a/13, 27b/14

c.+nün 26b/06, 36b/06

c.+nüz 32b/07

c.+si 26b/08

c.+sin 23a/11

c.+sine 18b/09

c.+ye 19a/08, 19b/02, 22b/15,
36a/13, 36b/02

c.+yi 36b/10

cümleten: [Ar.] Bütün, hep, hep
birlikte.

c. 32b/13, 37b/08

cünüb: [Ar.] Boy abdesti alma durumu.

c. 20a/10

cürde: [Ar.] Çıplak vücut.

c. 33b/17

Cürhüm: [Ar.] Kahtaniler'e mensup
eski bir Arap kabilesi. Bkz.

Cürhüm Kavmi

C. 7b/15

Cürhüm kavmi [Ar.] Bkz. Cürhüm

C. 7a/09

cürm: [Ar.] Kabahat, günah, suç.

c.+i 28b/05

c.+im 16b/17

c.+ime 28a/07

cüz: [Ar.] Kısım, parça.

c.+ün 17a/04

cüz'î: [Ar.] Kısmi, küçük, önemsiz.

c. 32b/03

c.+ce 15b/07, 16b/07, 19b/10

Ç

çadır: [F.] Deri, kıl dokuma veya

keçeden yapılmış yaygıların

direklere tutturulmasıyla kurulan

barına, otağ, oba.

ç.+çedir 29a/12

çağır-: Bağırarak, haykırmak.

ç. 6a/16

çağ: Tam, kesinlikle.

ç. 23a/15

çağıl-: Mıhlanıp yerleşmek.

ç.-ı 26a/06

Çağıt: Menzil yeri.

Ç. 23a/04

çal-: Vurmak, çarpmak.

ç.-ar 24a/03

çam: Çam, dikenden ibaret olan

yaprağını kışın da dökmez ağaç.

ç. 26b/01

çäre: [F.] İlaç, deva, tedbir.

ç. 28b/17

çaruğ: Çarık, köylülerin giydikleri

ayakkabı, sığır derisinden olup

kenarlarındaki deliklerine

- geçirilen deri şeritlerle veya kinnapla ayağa bağlanır.
ç. 27b/17
- çavuş:** Şeyhe yardımcı olan ve manevi olgunluğa ermiş bulunan kimse.
çavuşluk ét- ‘Şeyhe yardımcı olmak’
ç.-üp 13a/04
- çayır:** Çayır, gerek tabii gerek suni olarak üzerinde gür ot biten yer.
ç. 29a/07
- çek-:** Çekmek, bir ucundan tutup uzatmak veya yükseltmek.
ç. 36b/12
ç.-di 24a/15
- çekiş-:** Çekişmek, tutuşmak, kavga etmek, mücadele etmek.
ç.-diler 7a/11
- çemen:** [F.] Otlarla örtülü yer, çimen.
ç. 29a/07
- çeşm:** [F.] Göz.
ç.+ine 35a/02
çeşm-i habîb [F.+Ar.] ‘sevgilinin gözü’
ç. 36a/04
- çeşme:** [F.] Pınar, su kaynağı.
ç.+si 26b/14
- çevre:** Çevre, etraf, civar, kenarlar.
ç.+si 23a/17, 26a/07
ç.+sinde 3b/10, 30a/05
- çığırt-:** Çağırtmak.
ç.-mayınca 9b/07
- çık-:** Çıkmak, içeriden dışarıya gitmek, huruç etmek.
ç. 23a/07
ç.-a 8b/08, 10b/03
ç.-an 3a/01
ç.-ar 8b/13, 26b/03, 26b/14
ç.-ardı 6a/12
ç.-dıysa 14a/01
ç.-dukda 12a/16
ç.-mazidi 4b/15
ç.-sa 12a/11, 12a/11, 12a/16
ç.-up 33a/04, 35a/10
- çıkâr-:** Çıkarmak, dışarı atmak, kovmak, ihraç etmek.
ç.-dılar 11b/11
ç.-dugun 4a/17
- Çiftehân:** Menzil yeri.
Ç. 23a/03
- çiger:** [F.] Ciğer, bağır.
ç. 28b/06
- çok:** Ölçüsü fazla olan, bol, az karşıtı.
ç. 13a/06, 22b/04, 23a/04, 23b/12, 23b/13, 24a/03, 24a/17, 25b/09, 25b/15, 26a/01, 26a/01, 26a/05, 29a/06, 29a/15, 29a/16, 33a/17, 34a/14
ç.+ça 18b/01
ç.+çok 11b/01
ç.+dur 12a/08, 23b/11, 25b/14, 27b/05
ç.+ı 30a/02
ç.+ın 30a/07

çok ol- ‘sayıca fazla olmak’

ç.-duğı 8a/16

çoğluğ: Bir şeyin çok olması, ziyadelik, bolluk.

ç.+ıla 2b/17

çoyın: İşlenmemiş dökme demir.

ç. 35b/05

çök-: Çökmek, yere oturmak, çömelmek.

ç.-di 6b/03

çöl: Kumluk ve susuz ova, beyaban.

ç. 23b/05

çüb: [F.] Saman, ot vesaire parçacığı.

ç.+in 12b/13

çü: [F.] Bağlandığı ana cümledeki eylemin zamanını bildiren edat.

ç. 32b/14, 34a/12, 35b/13

çün: (1) [F.] Eklendiğı cümleye madem, -dığı için anlamı veren edat.

ç. 24b/04, 29b/13, 32a/01, 33a/07, 36a/11

çün: (2) [F.] Eklendiğı cümleye -ınca, -dığında anlamlarını veren edat.

ç. 17a/17, 20b/03, 21a/13, 32a/06, 34a/06, 34b/14, 36a/10

çün ü çerā kıl- [F.+T.] ‘nasıl ve niçin demek’

ç.-ama 33a/03

çünki: (1) [F.] Cümleye -ınca, -dığı zaman anlamları kazandıran edat.

ç. 3b/15, 7a/12, 8a/06, 34a/13

çünki: (2) [F.] Madem, -dığı için anlamları veren edat.

ç. 26b/08, 34b/10

D

da: Kendinden önceki ve sonraki söz veya söz öbeğı ile bağ kurar.

d. 11b/01, 23b/14, 34a/10

dā: [Ar.] Hastalık.

dā'-i ħubb-i cāh [Ar.] ‘makam arzusu hastalığı, şöret düşkünlüğü hastalığı’

d. 28b/03

dād: [F.] Doğruluk, adalet.

d.+ın 22a/17

dağı: Başka, diğer, özge.

d. 2b/09, 2b/10, 3a/16, 3a/17, 4a/15, 4b/02, 4b/04, 4b/04, 5a/04, 5a/17, 7a/09, 7a/09, 8b/14, 9a/04, 9a/07, 9a/10, 9a/14, 9b/01, 9b/03, 9b/09, 9b/10, 9b/13, 10a/09, 10a/15, 10b/01, 10b/03, 10b/07, 10b/11, 10b/15, 11a/02, 11a/04, 11a/09, 11b/02, 11b/08, 11b/12, 11b/14, 11b/16, 12a/01, 12a/07, 12a/14, 12b/02, 12b/05, 12b/08, 12b/11, 12b/13, 12b/16, 13a/05, 13a/08, 13a/11, 13b/05, 14a/03, 14a/05, 15b/17, 16a/07, 16b/04, 17a/02, 19a/04, 19a/06, 20a/03, 20a/15, 20a/16, 20b/01, 20b/02, 20b/07, 20b/08, 21a/06, 21a/13, 21b/06,

21b/12, 22a/06, 23a/08, 23b/09,
23b/12, 25b/02, 25b/06, 25b/10,
26b/10, 26b/17, 27a/07, 27a/14,
27b/03, 28b/02, 28b/12, 29b/01,
29b/02, 29b/08, 32a/08, 32a/12,
32b/06, 33a/07, 33a/09, 33a/12,
33b/01, 33b/03, 33b/11, 34a/07,
34b/03, 34b/10, 34b/17, 35a/12,
35a/13, 35b/14, 36a/03

dâhil: [Ar.] Giren, duhul eden.

dâhil ol- [Ar.+T.] ‘girmek’

d.-sa 8a/17

dâhil et- [Ar.+T.] ‘müdahale etmek,
içine sokmak’

d.-üp 19a/03

dâhil-i cennet [Ar.] ‘cennetlik’

d. 34a/13

dâhl-i mes’ūd [Ar.] ‘mutluluğa dâhil’

d.+ine 36a/05

dâ’im: [Ar.] Devam eden, devam üzere
olan, eksik ve kesintisi olmayan
sürekli.

d. 25b/05

dağk: [Ar.] Vurmak, çalmak.

dağk-ı ebvâb-ı ferâdīs [Ar.] ‘cennetin
kapılarının çalınması’

d. 32a/03

danış-: Danışmak, bir iş hakkındaki
niyeti birine söyleyip onun da
düşünce ve görüşünü sormak,
istişare etmek.

d.-madan 15a/15

dâniş: [F.] Bilgi.

d.-e 15a/16

dâr: [F.] İdama mahkûm olanları asmak
için dikilen direk, darağacı.

d.+ında 25a/05

Dârü’l-Ḥamrâ: Menzil yeri.

D. 26a/02, 26a/06, 26a/06

D.+dan 26a/10, 26a/16

da’vâ: [Ar.] İnsanın haiz olmadığı sıfat
ve fazileti taşıdığını iddia etmesi.

d. 33b/12

da’vet: [Ar.] Çağırma, celp, bir yerde
bulunmayı teklif etme.

d. 16b/15, 35a/08

de: Bkz. da

d. 6b/14

dê-: Demek, söylemek, ağızdan bir söz
çıkarmak.

d.-di 2a/07, 2b/09, 2b/11, 2b/15,

3a/01, 3a/11, 3b/11, 4a/16, 4b/01,

4b/05, 4b/13, 5b/05, 6a/04, 6a/04,

6b/06, 6b/09, 6b/11, 6b/12, 6b/13,

7a/01, 7a/05, 9b/03, 20b/15,

24b/15, 32a/08, 32a/13, 32a/17,

32b/02, 32b/03, 32b/04, 32b/09,

32b/14, 33a/17, 33b/02, 33b/10,

33b/11, 35b/11, 36b/01, 37a/12

d.-digün 2b/10

d.-diler 2a/07, 4b/08, 4b/11, 5a/12,

7a/12, 7a/14, 7a/16, 13b/15,

16b/07, 18b/12, 23b/01, 26a/05,

35b/15

- d.-dim 23b/02
d.-me 33a/09, 28b/13, 29a/17, 33b/14
d.-medi 35a/04
d.-medimi 24b/13, 33b/06
d.-mek 15b/12
d.-mekdir 32a/14
d.-meyüp 32b/16
d.-mez 17b/05, 24a/07
d.-r 3a/05, 8b/02, 13a/08, 18a/10,
21a/16, 24b/12, 27a/04, 28b/10,
30a/09, 31b/09, 33b/07, 37b/07
d.-rdi 28a/02
d.-rdünüz 4b/09
d.-ridi 35a/06
d.-rler 14b/06, 25b/10, 26a/06,
26b/10, 26b/13, 29b/02
d.-rseñ 15a/02, 16b/12, 23b/07,
28b/06, 28b/14
d.-ye 22a/08, 28b/01, 28b/02,
28b/11, 32b/06
d.-yeler 27b/07, 32a/04
d.-yelüm 26a/15
d.-yen 24a/08
d.-yene 27b/07
d.-yenler 14b/05
d.-yeyim 35a/03
d.-yi 33b/06
d.-yüp 24a/08
- debren-:** Kımıldanmak, hareket etmek,
çabalamak. Bkz. tebren-
d.-ir 19b/10
- debret-:** Kımıldatmak, hareket
ettirmek.
d.-me 19b/09
- decāc:** [Ar.] Tavuk, horoz gibi evcil
hayvanlar.
d. 21b/04
- def:** [Ar.] Savma, savuşturma, men
etme.
d.+e 29b/13
d.+i 29b/14
d.+ine 25a/07
def' ét- [Ar.+T.] 'kovmak'
d.-di 27a/02
d.-eler 22a/07
d.-emez 28b/04
def' ol- [Ar.+T.] 'savuşmak'
d.-a 28a/15, 30a/15
- def'a:** [Ar.] Defa, kere, kez, nevbet.
d.+da 35b/11
def'a-yı sālīse [Ar.] 'üçüncü kez'
d.+de 35b/12
- defi'yyet:** [Ar.] Defalar.
d.+ile 34a/16
- degil:** Değil, isim cümlesinde yükleme
veya başka öğelere olumsuzluk
anlamı veren kelime, olumsuzluk
edatı. Bkz. degül
d. 22a/05, 22b/05, 25a/17, 34b/10,
34b/13, 36a/03, 37a/07, 37b/03
d.+dir 25b/08
d.+dür 22b/15
d.+em 35a/06

degirmi: Yuvarlak, müdevver.

d. 30a/02

degül: Bkz. degil

d. 21b/09

dehā: [Ar.] Kavrayışı yüksek, kavrayışı derin.

d. 37a/12

delālet: [Ar.] Yol gösterme, rehberlik.

delālet ét- [Ar.+T.] ‘şahitlik etmek’

d.-er 7b/11

d.-erse 20b/07

d.-mekdir 20b/07

deli: Akıl ve bilinci yerinde olmayan,

çılgın, mecnun, divane, meczup.

d. 24a/07

dem: [F.] Soluk, nefes.

d. 19a/16, 19b/01, 31b/03, 31b/15,
33b/01, 35b/12

demür: Demir, çok bilinen sert maden.

d.+ün 12b/13

dên-: Denmek, konuşulmak.

d.-di 17b/07, 19b/03, 26b/10, 29b/05,
35b/13

d.-mek 19b/04

d.-miş 24a/16, 26a/14

d.-ür 23a/16, 25b/06, 29b/01

d.-ürse 15a/07

denī: [Ar.] Alçak, zelil.

denī dünyā [Ar.] ‘alçak dünya’

d. 25b/03

dênil-: Denilmek, sözü edilmek.

d.-di 7a/06, 33b/01

d.-e 27a/14

d.-en 18b/06

d.-ür 36b/13

d.-ürse 19b/06

deñiz: Deniz, yeryüzünün su ile kaplı yerleri.

d. 3b/13

deñli: Kadar, dek.

d. 34b/11

depecük: Tepecik, küçük tepe.

d. 4b/14, 5b/06, 5b/13

Derbend: Menzil yeri.

D. 22a/14

derd: [F.] Dert, keder, acı, tasa, gussa.

d.+e 14a/07, 25a/13

d.+in 19b/09

d.+ine 25a/12

derecāt: [Ar.] Dereceler.

derecāt-ı ‘ulyā [Ar.] ‘çok yüce dereceler, mertebeler’

d. 35b/02

derece: [Ar.] Derece, mertebe, paye.

d. 10b/12, 12a/13

d.+si 11b/06

deri: Deri, insan ve hayvan etini

kaplayan ve bütün bedenini örten kabuk, cilt, post.

d.+yi 37b/07

ders: [Ar.] Ders, bir bilimin veya

bilginin öğrenilmesi için her gün alınan eğitim.

dersi ét- [Ar.+T.] ‘eğitim almak’

- d.+mekile 32a/08
- derün:** [F.] Gönül, kalp, yürek.
d.+ımda 28a/02
- desīs:** [Ar.] Gizli.
d. 19b/16
- dest:** [F.] El.
d.+indeiken 35a/13
d.+inden 35b/01
- destūr:** [F.] İzin, müsaade.
destūr dile- [F.+T.] ‘izin istemek’
d.-r 3a/04
destūr vēr- [F.+T.] ‘izin vermek’
d. 3a/04
- deş-:** Deşmek, yarmak, delip çıkarmak.
d.-dükde 26b/14
- deve:** Deve, boynu uzun, sırtında
hörgücü bulunan yük hayvanı.
d. 26b/17
deve ott ‘bir bitki’
d. 23b/11
deve örgüci ‘develerin sırtında
bulunan çıkıntı’
d. 4a/05
- devha:** [Ar.] Ulu ağaç, görkemli yapı.
d. 6a/01
- devir:** [Ar.] Bazı tarikat dervişlerinin
dönerek zikir ve semah etmesi.
devir ét- [Ar.+T.] ‘zikir ve semah
etmek’
d.-er 34b/04
devr ét- [Ar.+T.] ‘devretmek,
dönmek, dolaşmak’
- d. 37b/04
- d.-er 31b/13
- d.-ersen 36a/11
- devlet:** [Ar.] Mutluluk, baht, talih,
saadet.
d. 27b/11
devlet-i ‘użemā [Ar.] ‘büyüklerin
devleti’
d. 35b/02
- dëyü:** Diye, diyerek.
d. 2b/01, 6b/12, 8a/07, 18a/11,
19b/07, 24a/02, 33b/15, 35a/14,
36a/13, 36a/15
- dik-:** Dikmek, iğne ve iplikle derz
etmek.
d.-üp 35a/07
- dikil-:** Dikilmek, ayakta durmak, dik
durmak.
d.-miş 30a/05
d.-ür 29a/03
- dikḳat:** [Ar.] Önem vermek.
dikḳat ét- [Ar.+T.] ‘ineden inceye
düşünmek veya bakmak’
d.-sen 25a/15
- dil:** (1) İnsan ve hayvanların ağızlarında
bulunan gıda yutmaya ve
konuşmaya yarayan organ.
d.+den 27a/11
d.+i 11b/17, 33b/13, 37a/17
d.+leri 26a/17
- dil:** (2) [F.] Gönül, yürek, kalp
d.+e 23a/16

dile-: Dilemek, istemek, arzu etmek.

d. 4a/17

d.-dim 4a/17

d.-r 4b/03, 12b/02

d.-rse 4a/06

dimā: [Ar.] Kanlar.

dimā-ı şühedā [Ar.] ‘şehitlerin

kanları’

d. 32b/05

dīn: [Ar.] Allah’a inanma ve ibadet etme konusunda herkesin veya her milletin tuttuğu yol.

d. 15a/05, 22a/16, 23b/17, 36a/12

d.+e 22b/17

d.+i 33b/16

d.+in 15b/15

dīn ol- [Ar.+T.] ‘din haline gelmek’

d.-maduğın 24b/11

diğle-: Dinlemek, işitmek üzere kulak vermek.

d. 18b/04

diğlen-: Dinlenmek.

d.-mez 18a/08

dīnsiz: [Ar.+T.] Hiçbir dinle

mütedeyyin olmayan veya dinin

ahkâmına riayet etmeyen, mülhit.

d. 28a/04

d.+in 23b/14

direk: Düz ve uzun ağaç.

d. 2a/16, 30a/05

d.+ler 29b/16, 29b/17

dīvār: [F.] Duvar, binalarda bölümleri ayırmaya yarayan yapı unsuru.

d.+a 28a/04

d.+ları 6a/07

dost: [F.] Sevilen kimse, yakın arkadaş, muhip, yâr.

d.+um 6b/17

dök-: (1) Düşürmek, ıskat etmek.

d.-er 11b/15

dök-: (2) Bir sıvıyı veya bir maddeyi bulunduğu kap veya yerden diğer bir kaba boşaltmak.

d.-er 24a/03

dökül-: Dökülmek, düşmek, akmak.

d.-ür 9b/12

dön-: Dönmek, arkaya doğru geri gelmek, avdet etmek.

d. 29a/02

d.-di 29b/02

dönder-: Geri çevirmek, kabul etmemek.

d.-ir 28a/04

dördinci: Dört derecesinde bulunan, üçüncü ile beşinci arasında bulunan. Bkz. dördüncü

d. 23b/09

dördüncü Bkz. dördüncü

d. 11a/12

dört: Dört, üç ile beş arasında bulunan sayı.

d. 2a/16, 4a/09, 19a/15, 21b/05,

27b/12

- d.+dür 27b/14
dört biş ‘dört bin’
 d. 13a/11
dört mezāhib [T.+Ar.] ‘4 mezhep:
 Hanefi, Maliki, Şafii, Hanbeli’
 d. 23b/16
- döşen-:** Zemini kaplanmak.
 d.-miş 30a/06
- du‘ā:** [Ar.] Allah’a yakarma ve
 yalvarma.
 d. 10a/09, 11a/10, 30a/17
 d.+ların 5a/01
 d.+yı 23a/13
du‘ā ét- [Ar.+T.] ‘Tanrı’ya
 yakarmak’
 d.-eler 11b/02
 d.-icek 11a/11
 d.-seler 11a/17
- dudruḥ:** Tutulmak.
 d. 37a/01
- duḥūl:** [Ar.] İçine girme, dâhil olma.
 d. 19a/01
duḥūl ét- [Ar.+T.] ‘dâhil etmek’
 Bkz. duḥūl eyle-
 d.-me 19a/02
 d.-mezisen 34a/16
duḥūl eyle- [Ar.+T.] Bkz. duḥūl ét-
 d.-rsen 34b/09
duḥūl ol- [Ar.+T.] ‘dâhil olmak’
 d.-dı 29b/11
- dün:** [Ar.] Bayağı, aşağılık.
 d. 18a/17
- dur-:** Durmak, bulunmak, kalmak,
 devam etmek, ebedî olmak.
 d.-dı 3b/13, 9a/03
 d.-ur 34a/04, 35b/15
- dut-:** Tutmak, sahip ve maliki olmak.
 d.-ar 15b/14
- dü:** [<F.do] İki.
dü-‘ālem [F.do+ Ar.‘ālem] ‘dünya
 ve ahiret, iki cihan’
 d.+den 34b/08
- dübür:** [Ar.] Bir işin sonu.
dübür-i kuble [Ar.] ‘öpücüğün arkası’
 d. 18b/03
- dühn:** [Ar.] Güzel koku, rayiha.
 d. 21b/11
 d.+i 21b/10
- dünyā:** [Ar.] içinde yaşadığımız âlem,
 yerküre, kâinat.
 d. 3a/11, 3a/12, 3b/05, 31b/03,
 31b/09, 36a/01
 d.+da 8b/01, 10b/14, 21b/15, 22a/07,
 34a/13
- dür:** [Ar.] İnci.
 d.+leri 31b/01
dürr-i meknūn ol- [Ar.] ‘parlak inci
 olmak’
 d.-sa 18a/08
- dürüst:** [F.] Doğru, düzgün, sağlam.
dürüst ét- [F.+T.] ‘sağlamlaştırmak’
 d.-di 31b/07
- düş-:** Düşmek, yukarıdan aşağıya
 birdenbire inmek, atlamak.

d.-er 35b/01

d.-eydi 3a/15, 3a/15

d.-miş 26b/02

d.-üp 35b/01

düz: Düz, inişi, yokuşu, çukuru, tepesi olmayan.

d. 29a/15

düzgün: Doğru.

d.+leri 22b/06

dārende: [F.] Saklayan, koruyan.

d. 27b/13

E

e‘azz: [Ar.] Pek aziz ve kıymetli olan, saygın (kimse).

e‘azz ol- [Ar.+T.] ‘saygın kişi olmak’

e.-urdu 33a/05

Ebū Bekri’n-Naqqāşi’l-Müfessir:

Tefsir âlimi.

E. 12a/03

Ebū Cehl: Hz. Muhammed’in ve İslam’ın azılı düşmanlarından biri.

E.+ile 33a/05

Ebū Dāvud: Ravi.

E. 10a/12

Ebū Derdā: Dımaşk kadılığı ve Kur’an muallimliği yapan sahabe.

E. 35a/12

Ebū Huzey[f]e: Sahabe.

e. 13b/12

Ebū Hüreyre: Muhaddis.

E.+den 12a/14

Ebū Kube[ly]s Tağı: [Ar.+T.] Ebu Kubeys Dağı.

E. 7a/03

E.+na 6b/15

ecānib [Ar.] Yabancılar, ecnebler.

e.+ler 30a/07

ecil: [Ar.] Sebep, illet.

e.+den 8a/16, 8b/05, 9b/04, 13a/01

ecir: [Ar.] Mükâfat, sevap.

e.+ini 5a/05

ecniha: [Ar.] Cenahlar, kanatlar.

e.+sın 32b/10

edā: [Ar.] Tarz, üslup.

e. 16a/03, 16a/05, 17b/14

edā et- [Ar.+T.] ‘dinî buyrukları yerine getirmek’

e.-er 13a/12

edā ol- [Ar.+T.] ‘yapılmak’

e.-ur 16a/06

edā-yı şart [Ar.] ‘şartın yerine getirilmesi’

e. 15a/07

edeb: [Ar.] Edep, terbiye.

e. 34a/02

ef‘āl: [Ar.] Fiiller.

ef‘āl-i hacc [Ar.] ‘haccın fiilleri’

e. 14b/12

ef‘āl-i umre [Ar.] ‘umrenin fiilleri’

e. 21a/03

efzāl: [Ar.] Daha faziletli, daha üstün.

e. 7b/11, 27a/13, 27a/14

e.+dır 9b/16

- e.+ı 18a/02
efzūn: [F.] Fazla, çok, yukarı, aşkın.
 e. 26b/17
eğer: Eğer, şart edatı, şayet.
 e. 3a/14, 10b/14, 10b/14, 12a/06,
 13b/03, 13b/13, 14a/02, 14a/08,
 14a/09, 14a/10, 14a/11, 16a/06,
 24a/01, 28b/14, 28b/16, 34a/16,
 35b/16, 36a/14, 36a/15, 36a/17,
 36b/07, 37a/11, 37a/13, 37a/17
egerçi: Her ne kadar... olsa da, vakıa...
 ise de...
 e. 5a/03
eglen-: Durmak, konaklamak, kalmak.
 e.-di 5b/16
eḥādīs: [Ar.] Hadisler.
 e. 1b/08
 e.+e 32a/10
ehil: [Ar.] Sahip, malik, mutasarrıf.
 e.+i 3a/16, 3a/16, 3a/17, 9b/03
 e.+inden 13a/11
 e.+ine 3a/08
Ehl-i Beyt [Ar.] ‘Hz. Muhammed’in
 yakın akrabası’
 E.+ine 10b/13
ehl-i dūnyā olun- [Ar.] ‘dünyada
 adamı olmak, dünya işlerine
 kendisini kaptıran kimse olmak’
 e.-ursa 15b/08
ehl-i fezā’ [Ar.] ‘feza ehli’
 e. 18b/04
ehl-i gıṭā [Ar.] ‘örtü sahibi, örtülü’
 e. 37b/03
ehl-i Ḥaḳ [Ar.] ‘Hak ehli’
 e. 22a/06
ehl-i Hūdā [Ar.] ‘Kur’an ehli’
 e. 33a/10
ehl-i iḥtirāz ol- [Ar.] ‘günah
 işlemekten sakınan kişi olmak’
 e.-an 17b/05
ehl-i ḳārūd ?
 e.+a 34a/06
ehl-i ḳumār [Ar.] ‘kumarbaz’
 e. 25a/17
ehl-i Medīne [Ar.] ‘Medine halkı’
 e.+ye 9b/02
ehl-i ṣeḳā [Ar.] ‘alçaklık ehli’
 e. 36a/15
ehl-i ṣer’ [Ar.] ‘şeriata uyan’
 e.+ün 33b/15
ehl-i Ṭā’if [Ar.] ‘Taif halkı’
 e.+e 9b/03
ehl-i tarīḳat [Ar.] ‘tarikat ehli’
 e. 36b/05
ehl-i tavāf [Ar.] ‘tavaf ehli, tavaf
 yapan kimse’
 e.+ı 21a/12
ehl-i zāhir [Ar.] ‘zuhur edenin ehli’
 e. 33b/15
ekīd: [Ar.] Açık ve kati.
 e.+dür 13b/05
ekl: [Ar.] Yeme.
 e.+i 21b/10, 37a/14
ekl ét- [Ar.+T.] ‘yemek yemek’

- e.-üp 35a/09
ekl-i tayyib [Ar.] ‘güzel, sağlıklı yemek’
 e. 20a/06
- ekşer:** [Ar.] En çok, daha ziyade.
 e. 18b/05, 20a/04
 e.+e 17a/13
 e.+in 20a/05
ekşer ol- [Ar.+T.] ‘çok olmak’
 e.-a 20a/17
- ekşerî:** [Ar.] En ziyade, çoklukla.
 e.+de 25b/16
- ekşeriyyâ:** [Ar.] En çok, en ziyade.
 e. 24b/02
- eksik:** Eksik, bütün olmayan, nakıs, tam karşıtı.
 e. 16b/06, 22b/05
- el:** (1) İnsanın tutmak, işlemek, asılmak gibi işlerde kullandığı iki uzvun beheri, sapı, dest.
 e.+deiken 18a/15
 e.+indedür 18b/01
el deg- ‘el ile dokunmak’
 e.-er 15a/16
el öp- ‘saygı gösterilen yaşlı kimselerin sağ elinin üstünü önce dudağa değdirip sonra alna götürmek’
 e.-mekdür 36b/05
elini öpdür- ‘bir kişinin, elinin başka kişiler tarafından öpülmesini sağlaması’
- e.-megi 35a/05
- ël:** (2) Halk, insanlar, herkes.
 è. 15b/15
- el:** (3) Arapça “*harf-i ta’rif*” olup kelimelerin başında bulunur.
el-faşlu’s-s-şālīs [Ar.] ‘üçüncü fasıl’
 e. 12a/09
el-faşlu’s-s-şānī [Ar.] ‘ikinci fasıl’
 e. 7b/05
el-vukūf [Ar.] ‘vukuf’
 e. 19a/10
- elbetde:** [Ar.] Mutlaka, kuşkusuz, şüphesiz.
 e. 34b/14
- elem:** [Ar.] Sıkıntı, ızdırap, keder, dert.
 e. 29a/11
elem çek- [Ar.+T.] ‘sıkıntı yaşamak’
 e.-dim 27a/02
elem vër- [Ar.+T.] ‘sıkıntı yaşatmak’
 e.-me 18a/17
- el-ḥazer:** [Ar.el+hazer] Sakıncalı.
 e. 33a/13, 33b/01, 37a/08
- elli:** Elli, beş defa on, yüzün yarısı.
 e. 10b/02
- elver-:** Yetmek, kâfi olmak, kifayet etmek.
 e.-mez 24a/11
- emân:** [Ar.] Emin olma durumu.
 e. 29b/08
- emānet:** [Ar.] Emanet, birine güvenerek bir şeyi bırakma.
 e.+ün 7a/05

- emānet ol-* [Ar.+T.] ‘birine emanet edilmek’
e.-sun 6b/16
- emīn:** (1) [Ar.] Şüphe etmeyen, kesin bilen.
e. 27b/07
e.+den 37a/08
emīn ét-[Ar.+T.] ‘şüphelerden arındırmak’
e.-e 11a/07
emīn ol- [Ar.+T.] ‘şüphe etmemek’
e.-maga 33b/02
e.-ur 8b/01, 8b/09
- emīn:** (2) [Ar.] Korkusuz, güvenilir.
e. 9a/01
emīn vér- [Ar.+T.] ‘güvenilir hâle getirmek’
e.-medimmi 8b/03
- emir:** [Ar.] Buyurma, buyruk, ferman.
e.+i 6a/14, 13b04, 36b/09
e.+ini 30a/16
emir ét- [Ar.+T.] ‘buyurmak’
e.-e 11a/08
e.-di 36/17
e.+i 6a/14, 13b04, 36b/09
e.+ini 30a/16
emr-i Hudā [Ar.+F.] ‘Allah’ın emri’
e. 37a/01, 37a/08
emr-i iblīs [Ar.] ‘şeytanın emri’
e. 36b/16
- emīr:** [Ar.] Bir ülkenin başı, bey, reis.
e.15a/13
- emlā:** [Ar.] Topluluklar, cemaatler.
emlā ét- [Ar.+T.] ‘toplamak’
e.-mek 36a/03
- emn:** [Ar.] Korkusuzluk, eminlik.
emn-i rāh [Ar.+F.] ‘güvenli yol’
e. 15a/09
- emsāl:** [Ar.] Benzerler, örnekler.
emsāli ol- [Ar.+T.] ‘benzeri olmak’
e.-ımaz 34a/06
- emvāc:** [Ar.] Dalgalar.
e. 34b/09
- ēn:** En, genişlik, arz, boy karşıtı.
e.+in 27b/10
- ēn-:** İnmek, yukarıdan aşağı doğru gelmek, çıkmak karşıtı.
ē.-di 24b/01
ē.-dik 29a/10
ē.-er 3a/06
ē.-erdi 6a/12
ē.-erken 3a/06
ē.-in 2b/06
ē.-işi 24b/01
ē.-mege 25b/15
- enāniyyet:** [Ar.] Benlik, gurur, hodbinlik.
e. 34b/06
- enbiyā:** [Ar.] Nebiler, peygamberler.
e.+nun 32b/14
- encās:** [Ar.] Pis şeyler.
e. 34a/06
- ēndir-:** İndirmek, yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan

- aşağıya inmesini sağlamak. Bkz.
 èndür-
 è.-ür 10b/09
- èndür-:** Bkz. èndir-
 è.-di 2a/16
 è.-diise 3b/04
 è.-dügi 4a/08
- Enel-Hak:** [Ar.] Hallac-ı Mansur'un söylediği "Ben Hakkım!" anlamındaki bu söz, sonradan terimleşmiş ve yaygınlaşmıştır. E. 34b/04
- enfās:** [Ar.] Nefesler.
enfās-ı Hudā [Ar.+F.] 'Allah'ın nefesleri'
 e. 34a/11
- ensāb:** [Ar.] Nesepler, soylar.
 e.+ile 24b/17
- envā':** [Ar.] Türler.
envā'-yi hubūr [Ar.] 'çeşitli âlimler, türlü bilginler'
 e. 29a/05
- envār:** [Ar.] Nurlar.
 e.+a 37b/02
- èr-:** Yetişmek, vasıl olmak.
 è.-e 36a/13
 è.-er 34a/02, 36a/09
 è.-esin 34b/14, 36b/11
- erbāb:** [Ar.] Ehil, muktedir.
erbāb-ı şafā [Ar.] 'temizlik ustası'
 e. 36a/02
- èriş-:** Erişmek, yetişmek.
 e.-di 3b/15
 e.-se 10a/02, 10a/03
 e.-ürse 9a/13
- es-:** Esmek, 'hava' oynamak, 'yel' hareket etmek.
 e.-di 24a/15
- esfel:** [Ar.] En aşağı, alçak, bayağı.
 e. 26b/02
- eski:** Yaşlı, ihtiyar.
 e. 22b/07
- Eskişehir:** Menzil yeri.
 E. 22a/15
- eslāf:** [Ar.] Geçmişler.
 e.+un 15b/02
eslāf èt- [Ar.+T.] 'eskitmek'
 e.-meyüp 22b/09
- esmā:** [Ar.] İsimler.
 e. 34b/13
- eşmār:** [Ar.] Ürünler.
 e. 36b/01
- esrār:** [Ar.] Sırlar, gizemler, gizlilikler.
 e.+ı 33a/16
- esved:** [Ar.] Kara, siyah.
 e. 29a/09
- eşed:** [Ar.] Çok şiddetli.
eşedd-i akreb [Ar.] 'çok yakın'
 e. 32a/05
- eşhür:** [Ar.] Aylar.
eşhür-i hac [Ar.] 'hac ayları'
 e.+dan 18b/14
- èşit-:** İşitmek, kulakla algılamak, duymak.

- è. 17b/12
 è.-din 34a/04
 è.-en 22a/08
eşidimez ol- ‘duyamayacak hâle gelmek’
 è.-dum 3b/08
- eşkâl:** [Ar.] Şekiller.
eşkâl-i sivâ [Ar.] ‘başka şekiller’
 e. 37a/16
- eşrâf:** [Ar.] Şerifler, saygınlar.
 e.+ı 35a/07
- eşref:** [Ar.] En şerefli.
eşref-i ehl-i behişt [Ar.+Ar.+F.] ‘cennetliklerin en şerefli’
 e. 32b/08
- eşyâ:** [Ar.] Yük, hamule.
 e. 36a/08
- et:** Canlıların bedeninde kemik ile deri arasındaki madde.
 e. 21b/04
 e.+inden 29b/13
- êt-:** Etmek, eylemek, yapmak, kılmak, fiile getirmek.
 è. 37b/09
 è.-di 27a/16
 è.-dim 35a/04
 è.-e 34a/13
 è.-er 37a/02, 37a/12
 è.-erin 2a/07
 è.-mek 21b/11
 è.-meseler 8b/07
 è.-mezdi 36a/15
- è.-miş 29b/06
 è.-se 18b/07
 è.-sem 24a/11
 è.-üp 36a/15, 37b/04
èdegör- ‘yapmaya devam etmek’
 è. 37a/10
- eţrâf:** [Ar.] Etraf, taraflar, yanlar.
 e.+ına 14a/01
 e.+ından 8b/04
- ev:** Ev, toplumda her ailenin ayrı olarak oturması ve yerleşmesi için yapılmış yer, hane, beyt, mesken.
 e. 2a/03, 2a/17, 2b/06, 2b/06, 3a/10, 3a/14, 3b/09, 6a/04, 6a/15, 6b/12, 7b/11
 e.+de 2a/02, 22a/02
 e.+den 3a/10
 e.+i 2b/02, 5b/14, 9b/04
 e.+imde 5b/01
 e.+imi 6b/17
 e.+in 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/16
 e.+inden 12a/16
 e.+ini 3a/05
 e.+ler 7b/17
 e.+lerden 3a/15
 e.+leri 3b/01
 e.+lerin 30a/02
 e.+lerinden 3a/10
 e.+üme 4b/02
- evkât:** [Ar.] Vakitler, zamanlar, çağlar.
 e.+i 20a/04
- evlâ:** [Ar.] Daha iyi, uygun.

- e.+yı 18a/06
- evlād:** [Ar.] Çoluk, çocuk.
e.+ına 22a/06
- evliyā:** [Ar.] Veliler, velayet ve keramet sahibi, Allah'a yakın kimseler.
e. 34a/07
- evşāf:** [Ar.] Vasıflar, sıfatlar.
evşāf-ı Hudā [Ar.+F.] 'Allah'ın sıfatları'
e.+yı 32a/07
- evvel:** [Ar.] Birinci, ilk.
e. 1b/11, 2a/02, 2b/04, 5b/14, 7a/12, 7b/12, 7b/13, 7b/17, 7b/17, 9b/02, 17b/08, 30b/03, 31b/09, 32a/01, 32b/06, 35b/11
e.+i 18a/05
e.+inden 10a/02
evvel-i Mīkāt [Ar.] 'Mikat'tan önce'
e.+dan 17a/01
- evvelā:** [Ar.] Birinci olarak, birinci derecede, her şeyden evvel, iptida, en evvel.
e. 19b/13, 32b/01
- evvelki:** [Ar.] Birinci, ilk.
e. 7b/12
evvelki faşıl [Ar.] 'birinci fasıl'
e. 1b/10
- ey:** Ünlem, nida sözü. Bkz. iy
e. 2a/01, 2b/09, 28a/03, 35b/16
- eyā:** [F.] Hey, ey!
e. 8b/03
- eyit-:** Söylemek, demek. Bkz. eyt-
- e. 6b/17
- e.-di 2a/01, 2a/04, 2a/05, 2b/05, 2b/09, 2b/16, 3b/07, 3b/09, 4a/14, 4a/16, 4a/17, 4b/01, 4b/09, 4b/11, 5a/17, 5b/06, 5b/08, 5b/13, 6a/02, 6a/03, 6a/04, 6b/04, 6b/08, 6b/10, 6b/11, 6b/15, 7a/04, 7b/16, 9a/04, 27a/15
- e.-diler 5a/11, 7a/11, 7a/15, 7b/13, 8a/01, 13b/13
- eyle:** Onun gibi.
e. 2a/12, 4b/01, 24b/12
- eyle-:** Eylemek, yapmak, inşa etmek.
e. 4b/07
e.-mez 20a/08
e.-r 33b/13, 34b/04, 36a/08
e.-rdi 33b/14, 35a/12
e.-ridi 35a/09, 35a/10
- eyt-:** Bkz. eyit-
e.-di 3a/10
e.-ür 2b/12, 3a/04, 3a/09, 4a/12, 5b/11, 5b/15, 6a/14, 9a/02, 9a/08, 9b/08, 10a/13, 10b/02, 10b/04, 10b/08, 11b/03, 11b/09, 11b/13, 11b/14, 12a/04, 12a/11, 13a/10, 13b/17
e.-ürdi 6a/05
e.-ürler 12b/08
e.-ürleridi 4b/07
- ezā:** [Ar.] Eziyet, cefa, cevir, incitme, can yakma.
e. 23a/15, 24a/15

- ezā èt-* [Ar.+T.] ‘eziyet etmek’
e.-me 17b/01
e.-mesün 15b/13
- ez‘āf:** [Ar.] Katlar, fazlalıklar.
e.+ınca 11a/06
- ezber:** [F.] Ezber, bakmadan okuma ve
buna alışma, hıfz.
e. 33b/07
- ezher:** [Ar.] Pek beyaz ve parlak.
e. 35b/09
- F**
- faḥr:** [Ar.] Övünme, büyüklenme.
faḥr eyle- [Ar.+T.] ‘övünmek,
kıvanç duymak’
f.-mek 24b/17
f.-mesün 35a/14
Faḥr-i ‘Ālem [Ar.] ‘Hz. Muhammed’
Bkz. Faḥr-i Kā’ināt
F. 29b/03, 29b/06
Faḥr-i Kā’ināt [Ar.] Bkz. Faḥr-i
‘Ālem
F. 19a/12, 25b/06
- faḥṣā:** [Ar.] Akla ve mantığa aykırı söz
veya iş.
f.+dan 37a/12
- Fā‘il-i Muṭlaḳ:** [Ar.] Allah.
F.+dır 37a/02
- faḳaṭ:** [Ar.] Yalnız, ancak, lakin, ama,
şu da var ki.
f. 28a/02
- faḳīr:** (1) [Ar.] Kimsesiz, zavallı,
bīçare.
f. 23b/06
- faḳīr:** (2) [Ar.] Fenafillah mertebesi,
yani varlıktaki her olgunun
Allah’a ait olduğu inancını ifade
eden söz.
f. 1b/07
- faḳr:** [Ar.] Yoksulluk, züğürtlük.
f.+ı 12b/12
- fānī fi’llāh:** [Ar.] Allah’ın varlığı içinde
yok olma.
fānī fi’llāh ol- [Ar.+T.] ‘Allah’ın
varlığı içinde yok olan kişi olmak’
f.-ana 37b/10
- fāriḡ:** [Ar.] Mutlu, rahat, huzur içinde,
asude (kimse).
fāriḡ ol- [Ar.+T.] ‘mutlu olmak’
f. 36b/11
f.-diise 4a/14
- farḳ:** [Ar.] Anlama.
farḳ eyle- [Ar.+T.] ‘kavramak,
sezmek, anlamak’
f.-r 37a/04
- farz:** [Ar.] İslam dinince özür
olmadıkça yapılması zorunlu olan
namaz, oruç, hac, zekât gibi
ibadet.
f. 16a/16, 16b/04
f.+ı 18a/06
f.+ın 13a/12
farz ol- [Ar.+T.] ‘yapılması dinen
zorunlu olan şeyler’
f.-an 16b/03

- f.-maz 15a/04
f.-sa 13b/14
- faşıl:** [Ar.] Bir kitabın bölümleri.
f. 7b/05, 12a/09
faşl-ı evvel [Ar.] ‘ilk bölüm’
f. 1b/10
- fāsīd:** (1) [Ar.] Karıştııcı, münafık, fesat çıkarıcı.
f. 15a/16, 15a/17, 15b/12
f.+indir 15a/17
fāsīd ol- [Ar.+T.] ‘fesatlık çıkarıcı kişi olmak’
f.-mada 18b/08
- fāsīd:** (2) [Ar.] Yanlış, bozuk.
f. 16a/08
- Fāṭıma Vādīsī:** Menzil yeri.
F. 29b/10
- fāzıl:** [Ar.] Faziletli, erdemli.
f. 14b/13, 27a/14, 27b/14
- fazilet:** [Ar.] İnsanda olan güzel vasıf, onun yaradılışındaki iyilik, iyi huy, erdem.
f. 9a/13
- fazl:** [Ar.] İyilik, erdem, lütuf.
f. 4b/04, 18a/13, 37b/08
f.+ı 22a/07, 27b/01
f.+ına 32a/16
f.+ında 1b/08
f.+ını 33a/07, 36a/03
fazl-ı ‘ālim [Ar.] ‘âlimin hüneri, marifeti’
f. 32b/02
- fazl-ı sâbık* [Ar.] ‘önce olanın fazlı’
f.+da 7b/12
- fecir:** [Ar.] Tan yerinin ağarması.
fecr-i nehār [Ar.] ‘gecenin başlaması’
f. 17a/05
- fe’enker:** [Ar.] Nekir ile.
f. 28b/12
- fehmi:** [Ar.] Anlama, kavrama, idrak etme.
f.+i 15b/01
f.+ine 15b/08
fehmi ol-[Ar.+T.] ‘anlayışı olmak’
f.-an 19b/10
- felek:** [Ar.] Evren, dünya, âlem.
f. 34a/16
- fenā:** [Ar.] Yokluk, yok olma, geçip gitme.
f. 34b/14, 35b/05
fenādan sonra [Ar.+T.] ‘kulun nefsi ile ilgili duygularından arındıktan sonraki hâli, beka’
f. 34b/14
- ferah:** [Ar.] Şen, şakrak sıkıntıda olmayan, sevinçli.
f. 23a/12
- Feres-i Ḥayāt:** [Ar.] Cebrail’in atı.
F. 5b/01
- ferište:** [F.] Melek.
f. 2b/03, 3a/04, 5b/12

- f.+ler 2a/07, 2a/11, 2b/17, 3b/08,
3b/11, 3b/17, 4b/06, 4b/09, 5a/02,
5a/04, 5a/11, 5a/13
- f.+lere 2a/10, 2b/01
- f.+lerin 2b/05
- f.+ye 3a/03
- ferş:** [Ar.] Serme, döşeme, yayma.
ferş eyle- [Ar.+T.] ‘sermek,
döşemek, yaymak’
f.-yeler 32b/10
- fesād:** [Ar.] Fenalık, kötülük, karışıklık.
fesād ét- [Ar.+T.] ‘fenalık etmek,
kötülük yapmak’
f. -erler 2a/09
- fetvā:** [Ar.] Şeyhülislam ve müftü
tarafından verilen şariate
uygunluk veya aykırılık hükmü
veya kararı.
fetvāyı vēr- [Ar.+T.] ‘dinî konularda
hüküm vermek’
f.-eler 33b/05
- fevākih:** [Ar.] Meyveler.
f. 19a/06
- fevāt:** [Ar.] Hac yapmak üzere ihrama
girmiş olan bir kimsenin herhangi
bir sebeple Arafat vakfesine
yetişememesidir.
f.+ı 21a/11
- fevt:** [Ar.] Ölüm.
fevt ol- [Ar.+T.] ‘ölmek’ Bkz.
fevti ol-
f.-an 32b/09
- f.-anı 13b/03
- f.-ur 20b/17
fevti ol- [Ar.+T.] Bkz. fevt ol-
f.-makile 20b/17
- feyāfi:** [Ar.] Susuz çöller, sahralar.
f.+yi 35b/05
- feyyāz:** [Ar.] Çok cömert, eli açık.
f. 24b/04
- feyz:** [Ar.] Görünme, tecelli.
feyz-i Haḳ [Ar.] ‘Allah’ın tecellisi’
f. 37a/04
- feza’:** [Ar.] Korkma.
feza ‘-i ekber [Ar.] ‘büyük korku,
ümitsizlik’
f.+den 11a/07
- fezā’il:** [Ar.] Erdemler, faziletler.
f.+i 12a/08
f.+in 7b/06, 12a/09, 13b/16
- fıraḳ:** [Ar.] Gruplar.
fıraḳ-ı zālle [Ar.] ‘İslam dininin
belirlediği yoldan ayrılan, ondan
uzaklaşan topluluklar’
f.+nün 33a/12
- fırḳa:** [Ar.] Bölük, takım, halk.
f.+dan 33a/10
f.+yı 33a/11
- fısq:** [Ar.] Doğru yoldan çıkma.
fısq ét- [Ar.+T.] ‘doğru yoldan
çıkma, Allah’a karşı isyan
etmek’
f.-mese 8b/13

- fî:** [Ar.] Arapça prepozisyon olarak “-da, -de, içinde, bulunma vb.” anlamlarıyla eklendiği söz ile birleşik söz varlıkları oluşturur.
- f. 15a/01, 15a/06, 15b/16, 16a/04, 16a/11, 16a/15, 16b/09, 17b/06, 18b/02, 18b/11, 19a/07, 19a/13, 19b/17, 20b/05, 20b/11, 20b/16, 31b/14
- fî beyân-ı ahkâm-ı fevtü'l-ḥacc*
[Ar.+Ar.+T.+Ar.] ‘haccı bozan hükümlerin beyanında’
- f.+ı 20b/16
- fî beyân-ı ferâ'izi'l-ḥacc* [Ar.] ‘haccın farzlarının beyanı içinde’
- f.+ı 16a/15
- fî beyāni'l-iḥrām*[Ar.] ‘ihramın açıklanması hakkında’
- f. 16a/11
- fî beyāni'l-mekrūhāt* [Ar.] ‘mekruhların açıklanması hakkında’
- f. 18b/11
- fî beyāni'l-müfsid* [Ar.] ‘bozucunun açıklanması hakkında’
- f. 18b/02
- fî beyāni'l-vācibāt* [Ar.] ‘vaciplerin açıklanması hakkında’
- f.+ı 16b/09
- fî beyân-ı māyahrümü 'ale'l-muḥrim*
[Ar.] ‘ihramlı iken haram olmayaların beyanı hakkında’
- f. 19a/13
- fî beyân-ı māyecibu fîhi ceyyidü'n-noḫṣān* [Ar.] ‘eksik olan güzelliğe dair gerekmeyenlerin beyanı hakkında’
- f. 20b/11
- fî beyân-ı mālizeme minhü'l-kıyāmet*
‘kıyamette gerekli olmayanların beyanı hakkında’
- f.+ı 20b/05
- fî beyân-ı sūneni'l-mü'ekked* [Ar.] ‘sağlam sünnetlerin açıklanması hakkında’
- f.+e 17b/06
- fî beyân-ı şerā'iti'l-edā* [Ar.] ‘yerine getirme şartlarının açıklanması hakkında’
- f. 15a/06
- fî beyân-ı şerā'it-i şihḥati'l-edā*
[Ar.] ‘eda etmenin geçerliliğinin şartlarının beyanı hakkında’
- f. 15b/16
- fî beyân-ı şerā'it-i vukū'-ı 'ine'l-farż*
[Ar.] ‘farzın düşmesinin şartlarının beyanı hakkında’
- f. 16a/04
- fî beyân-ı vücūb-ı şerā'iti'l-ḥacc* [Ar.] ‘hac şartlarının vaciplerinin beyanı hakkında’
- f. 15a/01
- fî'l-beden* [Ar.] ‘bedende’
- f. 15a/09

- fī'l-ḥakīka* [Ar.] ‘gerçekte, hakikatte, gerçekten, doğrusu’
f. 16a/16, 22a/16, 25b/15
- fī'l-ḥarem* [Ar.] ‘haremdede’
f. 17b/03, 21b/09
- fī'l-ḥaṭīm* [Ar.] ‘Kâbe’nin kuzeybatı duvarının karşısında yarım daire şeklindeki duvar’
f. 17a/14
- fī'l-mesā* [Ar.] ‘akşamüstü, akşam’
f. 15a/07
- fī'l-vukūf ol-* [Ar.+Ar.+T.] ‘arife günü Arafat’ta durmak’
f.-maya 17a/03
- fī'n-naḥr* [Ar.] ‘hayvan kesmede’
f.+ı 17a/15
- fī't-tavāf* [Ar.] ‘tavafta’
f. 17a/08, 18a/02, 19a/10
- fī't-tavāfi'l-ḥacc* [Ar.] ‘hac tavafı sırasında’
f.+ı 17b/17
- fih:** [Ar.] Onun içine veya içinde, ona dair.
f.+i 8a/05, 20b/11
- fikr:** [Ar.] Fikir, tefekkür.
f.+i 22b/09
fikir ét- [Ar.+T.] ‘düşünme, tefekkür, endişe’
f. 36b/10
f.-en 27b/01
f.-meyesin 31b/11
- fī'l:** [Ar.] İş, davranış, amel.
- f.+e 16a/03
f.+i 24b/12, 33a/09, 33a/11
f.+idür 15b/07
f.+inde 36a/14
fī'l-i Bāyezīd [Ar.] ‘Bayezid’in hareketi’
f. 15b/06
fī'l-i ḥāş [Ar.] ‘eren, ermiş kişinin fiilleri’
f.+da 14b/08
fī'l-i 'iṣyān [Ar.] ‘isyan hareketi’
f.+a 20a/11
fī'l-i kāfir [Ar.] ‘kâfirin davranışı’
f.+dir 25a/01
fī'l-i Yezīd [Ar.] ‘Yezid’in ameli’
f. 15b/07
- firār:** [Ar.] Kaçış.
firār ét- [Ar.+T.] ‘kaçmak, savuşmak, izinsiz ve gizliden kaçmak’
f.-di 28b/07
- Fir'avun:** [Ar.] Allah olduğu iddia ettiği için Hz.Musa’nın mücadelesi ettiği Mısır hükümdarı.
F. 33a/05
- firdevs:** [Ar.] Cennet, uçmak.
f. 34a/13
firdevs ét- [Ar.+T.] ‘cennet hâline getirmek’
f.-e 34a/13
- fitne:** [Ar.] Kötülük, bela, mihnet, sıkıntı.

f.+ler 8b/01

Fuḥleteyn: Menzil yeri.

F. 27a/04, 27a/05

furşat: [Ar.] Uygun zaman, elverişli

durum, elden kaçırılmayacak

faydalı vakit, durum ve şart.

f.+dır 31b/03

furşat bul- [Ar.+T.] ‘uygun, elverişli

zaman bulmak’

f.-mayalar 31b/04

fuzül: [Ar.] Lüzumsuz, fazla şey veya

sözler.

fuzül ol- [Ar.+T.] ‘gereksiz olmak’

f.-ma 19a/03

fürüzende: [F.] Yanıcı.

fürüzende-yi şāh-ı ‘uḳbā

[F.+F.+Ar.] ‘ceza şahının

yakıcılığı’

f. 35b/14

füyüz: [Ar.] Feyizler, erdemler.

füyüz ét- [Ar.+T.] ‘erdem göstermek’

f.-mege 34a/17

füyüzāt: [Ar.] Feyizler, erdemler.

füyüzāt-ı İlāhiyye [Ar.] ‘Tanrı’nın

feyizleri’

f.+de 37a/03

f.+durur 34a/17

G

Ġaffār: [Ar.] Kulların suç ve günahlarını

bağışlayan Allah (Allah’ın

sıfatlarından).

Ġ.+a 28a/05

ġāfil: [Ar.] Yapacağını ve bundan

dolayı başına geleceğini önceden

düşünmeyip ihmal eden, gaflette

bulunan (kimse).

ġ.+e 16a/08

ġ.+indir 15a/17

ġaflet: [Ar.] Kulun Allah’tan habersiz

olması hâli.

ġaflet ol- [Ar.+T.] ‘dalgin, habersiz

olmak’

ġ.-a 31b/10

ġāhī: [F. *gāh* + Ar. *ī*] Bazı kere, bazen

de ara sıra.

g.+gahi 22a/03

ġālib: [Ar.] Yenen, üstün, galebe çalan.

ġ. 25b/08

ġāliben: [Ar.] Üstünlükle, galip olarak.

ġ. 25a/15

ġām: [Ar.] Tasa, kaygı, keder, dert.

ġ.+dan 26b/12

ġanā’im: [Ar.] Ganimetler.

ġ. 35a/13

ġanem: [Ar.] Koyun.

ġ. 21b/04

ġanīmet: [Ar.] Emek ürünü olmayan

kazanç.

ġ. 31b/15

ġaraż: [Ar.] Maksat, niyet, sebep.

ġ. 32b/16

ġarīḳ: [Ar.] Gark olmuş, suya batmış.

ġ. 25a/08

ġarḳ: [Ar.] Suya batma.

- ğark ol-* [Ar.+T.] ‘boğulmak,
batmak, öldürülmek’
ğ.-miş 2b/13
ğarka-yı nūr [Ar.] ‘nura batma’
ğ. 37b/04
- ğarre:** [Ar.] Gafil kişi.
ğ.+yi 37b/07
ğarre ol- [Ar.+T.] ‘gafil olmak’
ğ.-ma 36b/16
- ğasl:** [Ar.] Yıkama, yıkanma.
ğasl ét- [Ar.+T.] ‘ölüyü yıkamak’
ğ.-üp 21b/06
ğasl-ı sevb [Ar.] ‘kıyafet yıkama’
ğ. 21b/12
- ğayb:** [Ar.] Göz önünde olmayan,
bilinmeyen, gizli.
ğ.+dan 31b/07
- ğāyet:** [Ar.] Gayet, son, bitim, nihayet.
ğ. 12a/08, 13a/16, 34b/10
ğ.+de 3a/13
- ğayn** [Ar.] Osmanlı Türkçesi
alfabesinin yirmi ikinci harfi olup
ebced düzeninde bin sayısının
karşılığıdır.
ğ. 30b/01
- ğayr:** [Ar.] Özge, başka, gayrı, değil.
ğ.+a 28b/17
- ğayrı:** [Ar.] Başka, özge, farklı, diğer.
ğ. 2a/08, 9b/17, 10a/04, 11b/05,
20b/04, 21a/15, 21b/10, 28b/03
ğ.+da 10a/04
ğ.+de 20a/16
- ğ.+den 16a/07
ğ.+ya 34a/07
ğayri’l-ħacer [Ar.] ‘başka taş’
ğ. 19a/09
- ğayrī:** [Ar.] Başkasıyla ilgili, başkasına
özgü.
ğ. 34b/13
- ğayz:** [Ar.] Öfke, kızgınlık, hiddet.
ğayz ét- [Ar.+T.] ‘öfkelenmek’
ğ.-er 30a/09
- ğēce:** Gece, akşam güneşin batımından
gün ağarınca kadar geçen süre.
Bkz. *ğēce*
g. 3b/01, 10a/06, 10b/09, 12a/05,
12a/06, 12a/07, 22b/04, 22b/10
g.+gündüz 28a/05
ğēce gündüz ‘bütün gün’
g. 15b/11
- ğēç-:** Geçmek, bir yerden başka bir yere
gitmek.
g.-dik 23a/16, 26b/05
g.-dinmi 24b/14
g.-e 9b/09, 9b/10, 20a/04
g.-er 9b/14, 12a/05, 12a/07
g.-miş 11a/05, 27a/07
g.-mişdür 16b/17
g.-üp 34b/09
ğēçmiş günāh [T.+F.] ‘önce işlenen
günahlar’
g.+ı 11a/05
- ğēce** Bkz. *ğēce*
g. 10b/16

- geçür-:** Geçirmek, takmak, koymak, yerleştirmek.
g.-di 4a/04
- gedā:** [*F.*] Dilenci, yoksul, bay karşıtı.
g. 33b/04, 35a/15
- gèder-:** Gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak, izini bırakmamak.
g.-ür 12b/12, 12b/13
- gehī:** [*F. geh +Ar. ī*] Bazen, ara sıra.
g.+gahi 26b/03
- Gekbūze:** Gebze.
G. 22a/14
- gel-:** Gelmek, öne doğru çıkmak, beriye hareket etmek.
g. 7a/04, 7a/15, 18a/16, 19b/09, 21a/05, 22a/10, 23a/02, 24a/10, 25a/12
g.-di 2a/01, 2b/13, 5b/11, 5b/12, 5b/17, 6b/02, 6b/04, 7a/15, 31b/14, 33b/01
g.-dik 27a/06, 29a/14, 31b/11
g.-dükde 22b/03, 30a/08
g.-e 33a/17
g.-en 19b/16, 21a/06
g.-eni 23a/01
g.-ince 29a/08
g.-medi 30a/09, 32a/16
g.-medükçe 29b/14
g.-mek 36b/07
g.-mez 29a/09, 36a/03
g.-miş 27b/15
g.-mişdi 35a/17
- g.-se 35a/10
g.-seler 2b/08
g.-üp 3a/07, 4b/03
g.-ür 11b/16
g.-ürlerdi 4a/06
g.-ürleridi 4b/17
g.-ürse 5a/04
- geñez:** Kolay, asan.
g. 2b/02, 13b/11
genez tutmaklık ‘kolay sanmak’
g.+dan 13b/12
- ger:** Eğer.
g. 18b/04, 18b/06, 18b/10, 20b/07, 23b/06, 23b/06, 35b/03, 37a/14
- gerçi:** Her ne kadar ise de.
g. 29a/15
- gerek:** Lazım, yarar.
g. 15a/11, 15a/11, 15a/12, 30a/12, 31b/08
g.+dir 13a/15, 31b/09
g.+dür 13b/03
g.+se 25b/05
- gèt-:** Gitmek, yürümek, yürüyerek uzaklaşmak.
g.-di 5b/10
g.-e 15a/12
g.-emez 15a/12
g.-ene 23a/05
g.-esin 31b/10
g.-mese 22b/12
g.-meye 22b/09
g.-üp 5a/04

- gèdegör-* ‘gidiver’
g. 15b/05
- getür-:** Getirmek, uzak yerden yakına sevk ve nakletmek.
g.-di 6b/10
g.-diler 7a/17, 7b/02
g.-meye 9b/07
g.-mezleridi 4a/01
g.-miş 7b/04
g.-üp 5a/15, 6b/07, 8a/07
g.-ürlerdi 3b/17, 5a/14
- gevde:** Vücut, beden, ceset, cüsse, gövde. Bkz. gövde
g.+ye 19a/01
- gèy-:** Elbise, fes, kavuk, çizme benzeri giysileri vücuda geçirmek, giymek.
g.-e 20a/14
g.-mezi 29a/17
- gez-:** Gezmek, yürümek, dolaşmak, devretmek, hareket etmek.
g.-er 18a/14, 24a/04
g.-me 18a/15
g.-mede 29a/12
g.-üp 6b/06
- gibi:** Benzetme ve örnek ifade eder.
g. 2b/06, 2b/08, 2b/10, 3a/07, 4a/05, 6a/11, 7b/04, 9b/12, 10b/03, 12b/07, 13a/01, 13a/07, 26b/01, 33a/16
g.+dir 10a/14, 11a/03, 24a/13
g.+ydi 5b/06
- gibi ol-* ‘bir duruma yaklaşmak, benzemek’
g.-ur 8b/14
- gir-:** Girmek, içeri varmak, sokulmak, çıkmak karşıtı.
g. 23a/07
g.-e 12b/02, 28b/09
g.-elden 28b/08
g.-erse 7a/13
g.-icek 11a/11
g.-medir 16a/13
g.-mek 11b/10, 21b/06
g.-ür 34a/08
- girān-māye:** [*F.girān+māye*] Değeri yüksek, kıymetli, değerli.
g. 31b/05
- giyāh:** [*F.*] Bitki, taze ot, yeni bitki, nebat.
g. 25a/10
- göç-:** Göçmek, bir yerden bir başka yere gitmek, yurt değiştirmek.
g.-di 22b/07
g.-ücek 22b/08
- gök:** Gök, yerin göze görülebilen ufuklardan itibaren yukarıda kubbenin içi gibi görülen kısmı, sema.
g.+den 3a/05, 3a/12
g.+inden 3a/11, 3a/12
g.+ine 3b/05
g.+lerdenyana 5a/07
göğe çıkar- ‘gökyüzüne yükseltmek’

g.-dılar 4b/14
gönder-: Göndermek, yollamak,
 salmak, yöneltmek.
 g.-di 6b/01
 g.-mek 10a/08
 g.-se 3a/03
gönderil-: Gönderilmek, yollanılmak.
 g.-üp 5b/02
gör-: Görmek, görme gücü ile varlıkları
 bütünüyle algılamak.
 g. 31b/09, 33b/05, 37a/01, 37a/08
 g.-di 5b/17
 g.-diise 4a/10
 g.-diler 7a/14
 g.-düm 28a/03, 30a/07
 g.-emez 27b/17
 g.-en 33a/16
 g.-enin 23a/17
 g.-me 34a/15
 g.-mediler 12b/17
 g.-meyesin 31b/10
 g.-mez 23b/15
 g.-se 23b/02
 g.-sen 6b/16, 36a/14
 g.-ün 25a/01
 g.-ünüz 12b/15
 g.-üp 33b/16, 37a/10
 g.-ür 11b/17, 13a/02, 32a/07
 g.-ürsen 28b/12
 g.-ürün 2b/15

görüş- Görüşmek, iki veya ziyade adam
 birbirini görmek, buluşmak,
 mülakat etmek.
 g.-in 30a/15
görüül- Bir varlık olarak göz yardımıyla
 algılanmak.
 g.-di 30a/14
 g.-memişdir 26a/05
göster- Göstermek, gördürmek.
 g. 35b/16
 g.-e 22a/04
götür- Götürmek, yakından uzağı alıp
 gitmek, nakletmek.
 g.-üp 2a/13
gövde: Bkz. gevde
 g.+sin 13a/14
göz: Göz, insanda ve hayvanda görme
 organı, ayn.
 g. 32a/05
 g.+i 11b/17, 23b/15
 g.+in 30a/10
 g.+inde 37b/04
 g.+ümle 28a/03
göze kehlini çek- [T.+Ar.+T.] ‘göze
 sürme çekmek’
 g. 36b/10
gözün ac- ‘gerçeklerin farkına
 varmak’ Bkz. gözünü aç-
 g. 21a/05, 28b/08
gözünü aç- Bkz. gözün ac-
 g. 24b/16
 g.-sın 15b/10

gözet-: Gözetmek, korumak, saklamak,
destek vermek.

g. 36a/07

güne-güne: [F.] Çeşit çeşit, rengârenk,
türlü türlü.

g. 23b/10, 27a/05

gurüb: [Ar.] Yok etme, zeval bulma,
zail olma.

ğ. 17a/03

güsül: [Ar.] Cünüp olduktan sonra veya
hayız ve lohusalıktan arınmak için
bütün bedeni abdest alarak
yıkama durumu.

ğ. 18a/04

ğ.+ile 17b/13

güsül et- [Ar. +T.] ‘bütün bedeni
abdest alarak yıkamak’

ğ.-üp 35a/07

ğuşn: [Ar.] Ağaç dalı.

ğuşn-ı evrâk-ı semer [Ar.] ‘meyve
yapraklarının dalı’

ğ. 36b/02

ğuşşalu: Acılı, sıkıntılı.

ğ. 4b/16

güş: [F.] Dinleme, işitme.

güş et- [F. +T.] ‘dinlemek’

g.-me 31b/06

güş-i hüş [F.] ‘dikkatle dinleme’

g.+un 31b/01

güşe: [F.] Köşe, bucak.

g.+sinde 4a/12

güyâ: [Ar.] Sanki, diyelim ki.

g. 33b/09, 36b/14

güç: Güç, kuvvet, takat, kudret.

güci yet- ‘istenilen fiili

gerçekleştirmek için gerekli

kuvvete sahip olmak’

g.-se 13b/09

güçlik: Zahmet.

g.+inin 25b/13

güd-: Gözetmek, gözlemek.

g.-düm 21b/06

gümân: [F.] Şüpheli, kuşku.

g. 18b/08, 24b/06, 29b/07

gümüş: Gümüş, parlak, beyaz renkte,
kolay işlenebilen kıymetli bir
maden.

g.+ün 12b/13

gün: (1) Dünyanın kendi eksenini

üzerinde bir kere dönmesinden

oluşan yirmi dört saatlik zaman.

g. 2b/12, 8b/14, 9a/03, 9a/04, 9b/14,

10a/05, 10a/07, 10a/09, 10b/09,

12a/06, 12b/06, 12b/17, 14b/12,

20a/04, 28a/14, 29a/03, 32a/04,

35b/11

g.+de 7a/02, 23b/17, 24a/01

g.+i 12b/06

g.+inde 13a/03

g.+ki 35b/16

g.+ler 5b/05

gün: (2) Güneş.

gün bat- ‘gündüzün bitip, akşamın
olması’

g.-a 12b/07

g.-ana dek 12b/06

günāh: [F.] Dinin kurallarını yerine getirmemek veya bu kurallara aykırı hareket etmekle oluşan suç.

g.+a 12b/08

g.+ı 11a/05, 11b/06, 12b/07, 13b/04

g.+ıla 12b/12

g.+ım 27b/05

g.+ın 3b/09, 10b/06

g.+ına 4b/03

g.+ından 8b/13, 10b/02

g.+lara 9b/11

g.+ları 11b/15

günāhın yarlığa- [F.+T.] ‘günahı bağışlamak’

g.-yup 10b/06

günāhları dök- [F.+T.]

‘günahlardan arındırmak’

g.-er 11b/15

gündüz: Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı, gece karşıtı.

g. 3b/01, 20a/15, 22b/04

güzel: Güzel, göze iyi görünen.

g. 25b/11, 28a/10

güzel ol- ‘göze hoş görünmek’

g.-mazmıydı 22b/13

Güzelce Birke: Menzil yeri.

G. 29b/02

H

haber: [Ar.] Haber, yeni bilgi, son olarak duyulan söz veya hadis.

h. 3a/02, 5b/11

h.+i 33a/13

h.+in 31b/07

haber vër- [Ar.+T.] ‘bildirmek’

h. 2a/02

h.-di 14b/03, 32a/05

h.-en 6b/12

haber vëril- [Ar.+T.] ‘bildirilmek, duyurulmak’

h.-di 4a/12

habır: [Ar.] Haber ile ilgili.

h. 33b/07

habis: [Ar.] Tutma, tutuklama, alıkoyma.

h. 34a/05

habs ol- [Ar.+T.] ‘tutuklu olmak, baskı altında bulunmak’

h.-mamak 15a/09

habl: [Ar.] İp, urgan, halat.

h. 32a/10

habl-i metīn [Ar.] ‘İslam dini’

h. 36a/16

hac: [Ar.] İslam’ın beş şartından biri olan Zilhicce ayında, Mekke’de Kâbe’yi ziyaret ve tavaf etmeyi öngören ibadet.

h. 35a/10

h.+dan 21a/15

hacc: Bkz. hac

h. 12a/16, 12b/10, 13b/11, 13b/13,
15a/04, 20b/17, 21a/01, 21a/04
h.+a 10a/11, 12a/11, 13b/09, 14b/06,
18b/12, 18b/15
h.+dan 13b/05
h.+ı 12a/09, 13a/15, 13a/17, 18b/08
h.+ıla 12b/11
h.+ın 18b/09
h.+ını 4b/07
h.+un 12a/09, 21a/11
hacc ét- [Ar.+T.] ‘hac ibadetini
yerine getirmek’
h.-en 13a/10
h.-erdük 4b/08
h.-di 4b/06
h.-dügi 13b/04
h.-meden 13b/14
h.-medin 13b/03
h.-mek 10a/14
h.-meyüp 13b/07
h.-se 8b/13, 13a/12, 13a/12, 13a/13,
13b/02
hacc ol- [Ar.+T.] ‘hac vazifesini
yerine getirmek’
h.-madan 18b/06
hacc-ı mebrūr [Ar.] ‘şartlarına
dikkat ederek hiç günah
işlemeden yapılan ve kabul edilen
hac’
h.+un 12b/09
hacc-ı şerīf [Ar.] ‘şerefli hac’
h. 14b/03

hacer: [Ar.] Taş.

hacer-i āḥar [Ar.] ‘diğer taş, başka
taş’

h. 19b/17

Hacer-i Esved [Ar.] ‘Kâbe’nin
duvarında bulunan ve cennetten
geldiği rivayet olunan meşhur
kara taş’

H. 2b/17, 6b/03, 7a/02, 9b/13,
11b/16

H.+dür 11a/11

H.+e 7a/06

H.+i 4a/08, 6b/07, 7a/11, 7a/13,
7a/15, 7a/17, 7b/03, 8a/12, 11b/15

H.+ile 11b/13

Hācer: [Ar.] Hz. İbrahim’in ikinci
karısı, Hz. İsmail’in annesi.

H.+e 5b/07, 5b/12

H.+i 5b/01, 5b/04

hācet: [Ar.] İhtiyaç, lüzum, iktiza.

h. 13b/06, 22b/03, 27a/14

h.+lerin 5a/01

h.+ünse 16b/11

hācet dile- [Ar.+T.] ‘gerekli olan
şeyi istemek’

h.-seler 11b/01

hācetlū [Ar.+T.] ‘gerekli’

h. 4b/16

hāci: [Ar.] Hac ibadetini yerine getirmiş
kimse.

h. 26a/09

h.+lar 3a/06

- h.+nun 22a/12, 23b/17
h.+yam 16b/12
- Hacün:** Mekke’de bir dağ.
H. 9a/03
H.+da 9a/04
H.+dan 9a/08
- had:** (1) [Ar.] Sınır, iki ülkenin veya iki beldenin kesiştiği yer, hudut.
h. 22b/04
h.+di 26b/01, 27a/07, 27a/07
- had:** (2) [Ar.] Şeriat hükümlerine göre verilen ceza.
h. 28a/08
h.+dan 26b/17
h.+e 16b/17
- had’ât:** Bir hayvan.
h. 21b/04
- hâdim:** [Ar.] Hizmet eden, hizmetçi, hizmetkâr.
h.+le 35a/09
- hadîs:** [Ar.] Hz. Muhammed’in söz ve davranışları.
h. 28a/16, 31b/02
h.+e 32a/02
h.+i 10a/11, 10a/14, 12a/14
h.+ün 32a/09
hadîs-i âḥar [Ar.] ‘başka hadis’
h.+da 14a/07, 14a/14
hadîs-i şerîf [Ar.] ‘Hz. Muhammed’in sözleri’
h. 13b/09
- hāk:** [F.] Toprak.
- h+in 27b/11
hāk-ber-ser kıl- [F.+Ar.+F.] ‘Fars edebiyatında “Toprak başına” anlamında kullanılan kargış söylemek’
h.-up 33a/02
- Hak:** [Ar.] Allah.
H. 16b/14, 19b/11, 22a/09, 22b/10, 24b/10, 25b/01, 27a/17, 32a/14, 32b/06, 35b/16, 36a/05
H.+da 25b/05
H.+dan 1b/09, 22a/05, 23b/04
H.+ıla 12a/01
H.+ile 16b/15, 19b/11, 19b/12
H.+ka 16b/14, 16b/15
H.+kı 18b/01, 37a/10
H.+in 27b/11
H.+un 21a/07
Hak celle ve ‘alā [Ar.] ‘yüce ve ulu Allah’
H. 7b/06
Hak subḥānehu ve ta ‘ālā [Ar.] ‘Allah, her türlü kusur ve eksiklikten uzak ve yüce olan Allah’
H. 11a/07
Hak ta ‘ālā [Ar.] ‘yüce Allah’
H. 2a/10, 2a/12, 2a/15, 3a/03, 3a/10, 3b/14, 4a/07, 4a/08, 4a/16, 4b/01, 5a/01, 6b/01, 6b/15, 8a/13, 8b/01, 10b/06, 10b/08, 11a/06, 12a/02, 12b/14, 13a/02, 13a/07, 13a/13,

- 14a/09, 14a/10, 14a/11, 14a/12,
22a/01, 37a/12
H.+nun 3b/02, 5b/14, 13a/02
H.+ya 11a/03
- ḥaḳāret:** [Ar.] Hakaret, saygısızca davranma, hürmetsizlik etme, hor ve hakir görme.
h.+le 34a/10
- ḥaḳīḳat:** [Ar.] Allah yolunda “beka-billah (iradelerini Allah ile ebedileştiren) mertebesine ulaşan kullar veya sufiler için kullanılan bir söz.
h. 33b/11, 33b/13, 35b/05, 36b/04
h.+de 33b/07, 33b/07
h.+e 33b/12
- ḥaḳīḳī:** [Ar.ḥaḳīḳ+ī] Gerçekle ilgili, hakikate mensup, gerçekten.
h.+le 36b/01
- ḥākim:** [Ar.] Yüksek rütbeli memur, kadı, vali.
h. 15b/10
h.+leri 25a/08
h.+lerin 24a/05, 30a/10
h.+ün 23b/15
ḥākim ol- [Ar.+T.] ‘hükmetmek’
h.-an 15b/01
- ḥaḳīr:** [Ar.] Hor, bayağı, adi, kişiliksiz.
h. 27a/02
ḥaḳīrlıḳ ‘bayağılık, kişiliksizlik’
h. 12b/17
- ḥaḳḳında:** İlgili, dair, müteallik.
h.31b/14, 33b/10
- ḥāl:** [Ar.] Oluş, bulunuş, suret, heyet, keyfiyet.
h. 26a/05
h.+e 34a/01
h.+in 27a/03
h.+ine 14a/02
- ḥalā’iḳ:** [Ar.] Esir olarak alınan hizmetçi kız veya kadın.
h. 4b/15, 6b/05, 13a/06
- ḥālāt:** [Ar.] Hâller.
h.+e 28b/01
- ḥālbuki:** Hâlbuki, öyle iken, şu da var ki.
h. 8b/04
- ḥalel:** [Ar.] Bozukluk.
h. 36a/12
- ḥālet:** [Ar.] Keyfiyet, nitelik, durum, hâl.
h.+dir 24b/06, 30a/07
- ḥālī:** [Ar.ḥāl+ī] Açık yer, boş, içinde bir şey olmayan.
h.+dir 33b/13
- Ḥalīd bin ‘Ar‘ara:** (Hālid b. Velīd) Hz. Muhammed’in Seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabe.
H. 6a/13
- ḥalīfe:** [Ar.] Hz. Muhammed’in ölümünden sonra İslam’ın koruyucusu ve dinî lideri olan kimse.
h. 2a/06

- ḥalīfe ol-[Ar.+T.]* ‘dinî lider olmak’
ḥ.-sa 2a/09
- ḥālik:** (1) [Ar.] Helak olan, yokluk içinde ölen.
ḥālik ol-[Ar.+T.] ‘helak olmak’
h.-ur 32b/04
- Ḥālīk:** (2) [Ar.] Allah’ın adlarından.
Ḥ. 35b/07
- Ḥalīlu’llāh:** [Ar.] Hz. İbrahim.
Ḥ. 5a/12, 5a/13
Ḥ.+adegin 5a/02
- ḥālīş:** [Ar.] Karışık ve sahte olmayan, safi, temiz, doğru, hilesiz.
ḥālīş ét-[Ar.+T.] ‘temizlemek, saflaştırmak’
ḥ.-sün 15b/11
- ḥalk:** (1) [Ar.] Aynı soydan gelen insanlar.
ḥ. 17a/07, 17a/17, 17b/03, 19a/09, 19b/11, 20a/16, 21a/13, 21a/14, 23b/06, 32b/11, 34a/02
ḥ.+a 15b/13
ḥ.+ı 16b/14, 24a/09
ḥ.+ın 17a/15
ḥ.+ile 19b/11
ḥalk ét-[Ar.+T.] ‘yaratmak’
ḥ.-üp 20a/16
- ḥalk:** (2) [Ar.] Tıraş etme.
ḥ+danevvel 20a/09
ḥ.+ıla 19b/15
- Ḥallāḳ-ı Hū:** [Ar.] Yaratıcı Allah.
Ḥ. 22a/04, 29b/03
- Ḥama:** Menzil yeri.
Ḥ. 23a/06
- ḥamd:** [Ar.] Şükür.
ḥamd ét-[Ar.] ‘şükretmek’
ḥ. 29b/12
ḥamduli’llāh [Ar.] ‘Allah’a hamd olsun’ Bkz. ḥamduli’llāhi
ḥ. 22b/06, 26b/11
ḥamduli’llāhi [Ar.] Bkz.
ḥamduli’llāh
ḥ. 31b/15
- ḥāmīl:** [Ar.] Taşıyan yükleyen.
ḥ.+di 35a/11
- ḥamīr:** [Ar.] Hamur.
ḥ.+e 6a/11
- ḥaml:** [Ar.] Anne karnındaki çocuk.
ḥ.+ini 35a/11
- ḥammāl:** [Ar.] Taşıyıcı, hamal.
ḥ. 34a/05
- ḥammām:** [Ar.] Hamam, banyo.
ḥ.+a 21b/06
- ḥān:** (1) [F.] Gerek yol üzerinde gerek şehrin içinde yolcu, misafir ve yabancıların konaklamaları için yapılmış ayrı ayrı odaları bulunan büyük bina.
ḥ. 23a/14
- Ḥān:** (2) Menzil yeri.
Ḥ. 22a/14, 23a/04, 24a/14
- ḥāne:** [F.] Ev, beyit, mesken.
ḥ.+ler 26a/12
- ḥarām:** [Ar.] Dince yasak olan.

- h. 16a/13, 19a/14, 19a/15, 20b/14
 h.+a 8a/17
 h.+ın 30a/04
ḥarām ét-[Ar.+T.] ‘yasak etmek’
 h.-er 13a/14
 h.-di 9b/05, 9b/06
ḥarām ol-[Ar.+T.] ‘dince yasak
 olmak’
 h -an 19a/14
 h.-dı 34b/05
- ḥarc:** [Ar.] Sarfedilen para, masraf.
ḥarc olun-[Ar.+T.] ‘masraf
 yapılmak’
 h.-ur 8a/03
- ḥarem:** [Ar.] Girişi herkese açık
 olmayan saygın veya kutsal yer.
 h. 34a/02
 h.+i 3a/14, 8b/03, 37a/16
 h.+inde 8a/05
ḥarem-i ḥāş [Ar.] ‘özel ev, oda’
 h. 34b/05
ḥarem-i ḳalb [Ar.] ‘kalbin gizliliği’
 h.+e 36a/06
- Ḥaremeyn:** [Ar.] Mekke ve Medine.
 H.+in 12b/01
Ḥaremeyni ’ş-Şerīfeyn [Ar.] ‘Kâbe
 ile Ravza-yı Mutahharayı içine
 alan Mekke ile Medine’
 H.+in 8b/17
- ḥarr:** [Ar.] Hararet, sıcaklık, sıcak.
 h.+ı 25b/08
- ḥāş:** [Ar.] Özgü, özel, mahsus.
- h. 37a/16
 h.+durur 15a/10
- Ḥaşā:** Menzil yeri.
 H. 24a/16
- Ḥasan-ı Başrī:** İslam âlimi.
 H. 9b/07
- ḥaşāsın:** ?
 h. 19a/05
- ḥased:** [Ar.] Buğuz, çekemezlik,
 kıskançlık.
 h. 34a/01
- ḥasen:** [Ar.] Güzel.
 h. 16b/05
ḥasen ol-[Ar.+T.] ‘güzel olmak’
 h.-maz 16b/06
- ḥasenāt:** [Ar.] İyilikler, güzellikler.
 h. 9b/10
 h.+a 36b/08
ḥasenāt veril-[Ar.+T.] ‘güzelliklerin
 verilmesi’
 h.-e 11a/06
- ḥasene:** [Ar.] İyilik, güzellik, hayırlı iş.
 h. 10b/07, 11b/06, 12a/12
- ḥāşıl:** [Ar.] Ortaya çıkan, biten, türeyen.
ḥāşıl-ı mā [Ar.] ‘suyun çıkışı’
 h. 33a/07
ḥāşıl ol-[Ar.+T.] ‘ortaya çıkmak’
 h.-maz 16b/13
 h.-ur 10a/08, 29a/07
- ḥaşım:** [Ar.] Düşman, rakip, yağı.
 h. 18b/01
- ḥasret:** [Ar.] Özlem, tutku.

- h. 30a/14
- hāṣā:** (1) Uzak dursun.
h. 24b/12, 28b/02
- hāṣā:** (2) [Ar.] Asla, hiçbir zaman.
h. 33a/05, 34b/10
- haṣem:** [Ar.] Aile, aile bireyleri.
h. 25a/08
- haṣiṣ:** [Ar.] Kuru ot.
h. 21b/09
- haşır:** [Ar.] Toplama, bir araya getirme.
h.+1 34a/12
haşır ét- [Ar.+T.] ‘toplamak’
h. 34a/14
haşır ol- [Ar.+T.] ‘toplanmak’
h.-duğı 31b/04
- haṭā:** [Ar.] Yanlış, kusur.
h. 28a/09
haṭā ét- [Ar.+T.] ‘yanlış yapmak’
Bkz. haṭā kıl-
h.-me 36b/04, 37a/06
haṭā kıl- [Ar.+T.] Bkz. haṭā ét-
h.-ma 33a/13
- hāṭır:** [Ar.] Hatır, gönül, kalp.
h.+1 7b/04, 28a/10
hāṭırına gel- [Ar.+T.] ‘hatırlamak’
h.-dimi 31b/08
h.-meye 31b/11
hatırı hoş getir- [Ar.+F.+T.] ‘güzel
şekilde hatırlamak’
h.-mişgibioldılar 7b/04
- haṭīb:** [Ar.] Camide vaaz veren veya
hutbe okuyan kimse.
- h. 10a/15
- hātīme:** [Ar.] Yazma eserlerin son
bölümü.
h. 13b/15, 13b/15
- haṭ:** [Ar.] Sınır, çizgi.
haṭṭ-ı şer’ [Ar.] ‘din kuralları sınırı’
h. 33a/11
- hattā:** [Ar.] Bundan da öte, daha
kötüsü.
h. 8a/12
- havāle:** [Ar.] Gönderme.
havāle eyle- [Ar.+T.] ‘göndermek,
ulaştırmak’
h. 28a/05
- havāş:** [Ar.] Bir ülkede bilim, fen,
mevki ve asalet bakımından ileri
gelenler.
h. 25a/16
- havf:** [Ar.] Korku, korkma.
havf-ı ‘azīm [Ar.] ‘büyük korku’
h. 34b/15, 36a/12
havf-ı recā [Ar.] ‘rücu etme
korkusu’
h. 37a/09
- Ḥay:** [Ar.] Diri, canlı, meyyit karşıtı.
Allah’ın adlarından.
Ḥ. 24b/15
- hayā:** [Ar.] Utanma, utanma duygusu.
h. 29a/12, 29a/13
hayā ét- [Ar.+T.] ‘utanmak’
h.-er 17b/05
- Ḥaydar Qal‘esi:** Menzil yeri.

- H. 25b/14, 25b/14
- hayır:** [Ar.] İyilik, iyi, faydalı iş, fayda, şer karşıtı. Bkz. hayr
- h. 32a/13
- hayl:** [Ar.] Grup.
- h. 25a/08
- h.+ine 33a/12
- hayl-i melek* [Ar.] ‘melek grubu’
- h.+i 32b/10
- haylî:** [F.] Çok, birçok.
- h. 26a/11
- haylice:** [F.] Çokça, epeyce.
- h. 26a/13
- hayr** [Ar.] Bkz. hayır
- h.+la 37a/02
- hayret:** [Ar.] Şaşma, şaşakalma, ne yapacağını bilmeme.
- h. 30a/15
- hayvân:** [Ar.] Hayvan, duyu, duyu ve hareket yeteneği olan canlı yaratık.
- h. 24a/04
- h.+a 26a/11
- hayz:** [Ar.] Kadınlarda aybaşı, âdet görme.
- h. 20a/10
- hazer:** [Ar.] Sakınma.
- hazer ét-* [Ar.+T.] ‘sakınmak’
- h. 19a/02, 20a/12, 28b/16, 34b/11, 37a/03
- h.-sün 28a/12
- hâzır:** [Ar.] Hazır, huzurda bulunan, göz önünde olan.
- h. 37a/10
- hâzır ol-* [Ar.+T.] ‘hazır durumda bulunmak’
- h.-dı 5b/02
- hâzret:** [Ar.] Kutsal ve saygın değer veya kimselerin adlarının başlarına getirilen unvan.
- h. 33b/11, 35b/01, 37a/13
- h.+e 35a/02, 35a/17
- h.+i 29a/03
- Hâzreti ‘Alî* Bkz. ‘Alî İbni Ebî Tâlib
- H.+de 28a/17
- Hâzreti Allah* ‘Allahü ta‘ala’
- H.+a 28b/17
- Hâzreti Allah Resûlî* ‘Hz. Muhammed’
- H. 33b/06
- Hâzreti Beyt* [Ar.] ‘Kâbe’
- H. 30a/04
- H.+in 30a/03
- Hâzreti Cebrâ’il* [İbr.; “Allah’ın kulu”] Allah ile Hz. Muhammed arasında iletişimi kuran en büyük meleklerden biri’
- H. 2b/12
- Hâzreti Fârûk* ‘Hz.Ömer’
- H. 27b/16
- hâzreti hacc-ı şerîf* [Ar.] ‘şerefli hac’
- h.+ün 14b/10

Ḥazreti Kud̄s[Ar.] ‘şerefli Kud̄s’
Ḥ.+a 37a/09

Ḥazreti Qur’an-ı ‘Azīm [Ar.]
‘Kur’an-ı Kerim’

Ḥ. 32a/06, 36b/06

Ḥazreti Mehdī [Ar.] ‘Dünyanın son
zamanlarında ortaya çıkıp doğru
inancı ve adaleti yeryüzüne hâkim
kılacağına inanılan kurtarıcı’

Ḥ. 29b/14

Ḥazreti Muḥammed [Ar.] ‘Hz.
Muhammed’

Ḥ. 7b/02

Ḥazreti Muḥammed Muṣṭafā [Ar.]
‘Hz. Muhammed’

Ḥ. 7a/14

Ḥazreti Peygāmb̄er [Ar.+F.] ‘Hz.
Muhammed’

Ḥ. 9b/01, 10a/10, 10b/07, 11b/02,
14a/03

Ḥazreti Peygāmb̄er ‘aleyhi’s-selām
‘Hz. Muhammed’

Ḥ. 2b/12

Ḥazreti Resūl [Ar.] ‘Hz.
Muhammed’

Ḥ. 8b/10, 10b/03, 13b/16

Ḥ.+den 9a/02

Ḥazreti Resūlu’llāh ‘Hz. Muhammed’
Ḥ. 8b/15

Ḥazreti Sa’d ‘(Sad bin Ebi Vakkas)
Hz. Muhammed’in okçusu’

Ḥ.+a 28b/09

hebā: [Ar.] İsrâf ve telef.
h. 31b/03

Hediye Eşmesi: Menzil yeri.
H. 26b/13, 26b/14

helāk: [Ar.] Ölme, geberme, fevt, mort.
h. 23a/17

helāk ét- [Ar.+T.] ‘yok etmek’

h.-di 23b/01

helāk ol- [Ar.+T.] ‘mahvolmak’

h.-updur 34a/14

hele: Hele, özellikle.

h. 35b/10, 37a/01

hem: [F.] Hem, iki veya daha çok
unsurun birlikte söylenmesi
durumunda atıf yerinde ikilemeli
olarak kullanılır.

h. 7b/04, 20a/17, 25b/13, 27b/16,
32b/04, 32b/05, 32b/14, 33b/04,
34a/04, 34b/04, 35a/12, 35b/14,
36a/01, 36b/01

h.+den 26b/12

hemān: [F.] Derhâl, çabucak.

h. 31b/10, 34a/17, 36b/07

hem-sāye: [F. *hem*+ *sāye*] Komşu.

h. 37b/02

h.+ni 37b/02

ḥendeḳ: Kale, yol, tarla vb. çevresinde,
geçmeye engel olacak biçimde,
uzunlamasına kazılmış derin
çukur.

ḥ.+den 24b/09

henüz: [*F.*] Henüz, bu ana dek, daha,
yeni, ancak.

h. 5b/03

hep: Hep, her vakit, daima, sürekli.

h. 2b/11, 7b/04, 27b/06, 28b/05,
35a/08, 36a/13

her: [*F.*] Her, cümle, hep, beher.

h. 3a/14, 3a/16, 4a/06, 4b/02, 6a/11,
6b/16, 8a/12, 10a/05, 10a/06,
10a/07, 10a/09, 10b/02, 10b/04,
10b/09, 10b/09, 10b/11, 10b/12,
10b/15, 11a/02, 11a/04, 11a/17,
11b/01, 11b/07, 12a/11, 12a/12,
12a/17, 13b/09, 14a/07, 14b/04,
17b/10, 18b/07, 18b/08, 19b/01,
22a/11, 22b/09, 23b/17, 26a/16,
26b/12, 29b/04, 30a/06, 32a/07,
33a/13, 33b/02, 34a/10, 34a/15,
35a/11, 36b/09, 36b/12

h.bir 3b/13, 3b/13, 3b/17

h.+birisi 9a/06

h.+gün 2b/03

h.+yere 3b/14

her iş [*F.+T.*] ‘işlerin hepsi’

h.+i 4a/14

herkes: [*F. her+ kes*] Herkes, bütün
insanlar, sıradan kimseler, halkın
tamamı.

h. 23a/11

h.+in 35a/08, 37a/05

her kim: [*F.+T.*] Kim olursa olsun.

h. 8a/17, 8b/17, 25b/01, 36a/13

h.+ise 16a/01

hervele: [*Ar.*] Hac ve umrede Safa ve
Merve arasında say yaparken belli
bir mesafenin süratli ve canlı bir
yürüyüşle geçilmesini ifade eder.

h. 17b/09

hetk: [*Ar.*] Yırtmak.

hetk-i ırz [*Ar.*] ‘ırza saldırma’

h.+ı 15b/09

hevā: [*Ar.*] İstek, arzu.

h. 31b/06, 37a/11, 34b/01

hey’et: [*Ar.*] Görünüş, şekil, suret,
kıyafet.

h.+e 15b/06

heykel: [*Ar.*] Taştan veya tunç ve
benzeri maddeden yapılan insan
ya da hayvan sureti, put, sanem.

h. 33a/04

hezl: [*Ar.*] Eğlence, şaka, alay.

h. 31b/05

hezme: Elle basıldığında veya
sıkıldığında oluşan çukur.

h.+si 14a/13

hıdmet: [*Ar.*] Görev, iş.

h.+ine 35a/07

hıfz: [*Ar.*] Saklama, koruma.

hıfz eyle- [*Ar.+T.*] ‘saklamak,
korumak’

h. 16a/17, 27b/05

h.-ye 33b/16

hıfz-ı dīn ilet- [*Ar.+Ar.+T.*] ‘dini
ezberlemek’

- h.-megiçün 33b/03
- Hıll:** [Ar.] Harem bölgesi ile Mikat sınırları arasında kalan yerlere denir.
- Ḥ.+i 16a/14
- hınzır:** [Ar.] Pis ve katı yürekli, gaddar, hain.
- ḥ. 24b/14
- hırka:** [Ar.] Dervişlerin giydikleri üst libası.
- ḥ. 33b/17
- ḥ.+yı 35a/07
- hırlu:** Düzenli.
- h. 24a/08
- hırş:** [Ar.] Hırs, açgözlülük, şiddet ve tamahla bir şeyin üzerine düşme.
- h. 34a/01
- hırsız:** Hırsız, başkalarının malını çalan adam, uğru.
- ḥ.+a 24a/08
- hışâl:** [Ar.] Hasletler, huylar.
- ḥ.+i 33a/09
- ḥ.+ile 35b/02
- hışâl-i ḥamse* [Ar.] ‘beş huy’
- ḥ. 34a/03
- hışım:** [F.] Kızgınlık, öfke.
- hışım ét-* [F.+T.] ‘kızmak, öfkelenmek’
- ḥ.-di 2a/12
- hıṭâb:** [Ar.] Birine söz söyleme, sözü bir adama söyleme.
- ḥ.+um 22b/15
- ḥıṭâb ol-* [Ar.+T.] ‘birine söz söylemek’
- ḥ.-ur 16a/09
- hiç:** [F.] Hiç, olumsuz cümlelerde fiilin anlamını pekiştirir. Bkz. hîç
- h. 34b/03
- Ḥicr:** [Ar.] Kâbe ile Kâbe’nin karşısında bulunan duvar arasındaki boşluk. Bkz. Ḥicr-i İsmâ‘îl
- Ḥ. 11b/10
- Ḥ.+de 10b/15, 11b/09
- Ḥicr-i İsmâ‘îl* [Ar.] Bkz. Ḥicr
- Ḥ.+de 11a/13
- hiç:** [F.] Bkz. hîç
- h. 20b/04, 23b/14, 28a/07, 29a/09, 29a/11, 31b/07, 31b/08, 32a/17, 33b/08, 33b/15, 34a/05, 34a/08, 35b/03
- h.+bir 12b/03, 12b/05, 12b/10, 12b/17
- h.+biri 37a/07
- h.+birine 22b/12
- h.+biriniz 13b/01
- h.+birisi 35a/14
- hidâyet:** [Ar.] Doğru yolu arama, doğru yola girme.
- hidâyet bul-* [Ar.+T.] ‘doğru yola ulaşmak’
- h.-alar 6b/06
- hidâyet eyle-* [Ar.+T.] ‘doğru yolu göstermek’

- h.-ye 22b/08
- hikmet:** [Ar.] Sır, ne olduğu anlaşılmaz
sebeup ve hakikat.
- h. 31b/01, 34a/04
- h.+in 23b/01
- hilm:** Tabiat yavaşlığı, mülayimlik,
usluluk, sert, hiddetli olmayış,
sabırlılık, tahammülsüzlük.
- h. 34a/02
- himâr:** [Ar.] Erkek eşek.
- h.+a 35a/12
- himmet:** [Ar.] İyilik, kerem.
himmet et- [Ar.+T.] ‘lütfetmek,
iyilikte bulunmak, yardımcı
olmak’
- h.-meyüp 13b/11
- Hindistân:** Hindistan. Bkz. Hindüstân
H.+dan 3b/12
- Hindüstân:** Bkz. Hindistân
H.+dan 4b/06
- hîne:** [Ar.] Onurluluk, şerefli olma
durumu.
- h. 17b/10
- hisâb:** [Ar.] Defter tutma, alacak
vereceğin kaydı.
hisâb olun- [Ar.+T.] ‘hesap
sorulmak’
- h.-maya 12b/02
- hizmet:** [Ar.] Hizmet, iş görme, vazife,
memurluk.
hizmet et- [Ar.+T.] ‘çalışmak’ Bkz.
hizmetin et-
- h.-dim 35a/04
- h.-eyor 31b/13
- hizmetin et-* [Ar.+T.] Bkz. *hizmet et-*
- h.-üp 35a/08
- hod:** [F.] Kendi.
- h. 5a/04, 36a/12, 37a/01
- hor:** [F.] Hakir, zelil, müptezel.
- h. 13b/11
- hor bak-* [F.+T.] ‘küçük görmek’
- h.-ma 31b/04
- hor tutmaklık* [F.+T.] ‘küçük
sanmak, aşağı görmek’
- h.+dan 13b/12
- horluk:** Hakaret.
- h. 12b/17
- hoş:** [F.] Hoş, iyi, tayyip.
- h. 7b/04, 24a/14
- hoş gel-* [F.+T.] ‘iyi bir etki
yaratmak’
- h.-mez 24b/08
- h.-ür 24b/06
- hoşça:** Hoş bir tarzda, iyice, güzelce,
zararsız.
- h. 22a/15
- Hudâ:** [F.] Allah.
- H. 21a/12, 27a/15, 27b/09, 30a/13,
32a/08, 32a/17, 36a/04, 36a/17,
37a/07
- hudûd:** [Ar.] Hatlar, sınırlar.
- h.+a 36a/16

hukûk: [Ar.] Haklar, toplumda insanın yaşama güvencesini sağlayan değerler bütünü.

h. 28a/15

Hulbaş: Menzil yeri.

H. 29b/01

hulq: [Ar.] İyi veya kötü huy.

h.+ı 35a/03

hulûl: [Ar.] İçe doğma.

h.+e 34b/11

hulûş: [Ar.] Halislik, saflık, doğruluk, yalan ve hileden uzak olma.

h. 37a/15

h.+a 30b/02

hulûş ét- [Ar.+T.] ‘safılaştırmak’

h. 21b/13

hulûş-ı aşhâb-ı vefâ [Ar.] ‘vefa ashabinı safılaştırma’

h. 32a/10

hulûş-ı niyyet [Ar.] ‘iyi niyet, niyetin temizliği’

h. 37a/14

humq: [Ar.] Ahmaklık, bönlük, budalalık.

h.+a 34a/09

Humuş: Menzil yeri.

H. 23a/07

hünî: [F.hün+Ar.î] Kanlı, kan dökmeye meyilli.

h. 20a/15

hurma: [F.] Sıcak iklimde yetişen tatlı bir meyve türü.

h.+sı 24b/09, 25b/07, 26b/01, 29a/06

hurûc: [Ar.] Çıkma, dışarıya doğru yönelme.

h.+ı 30a/12

hüş-yâr: [F. hüş+yâr] Akıllı, bilinci yerinde olan, aklıyla hareket eden (kimse), mest karşıtı.

h.+ile 37b/06

huşbe: [Ar.] İslam’da cuma ve bayram namazları sırasında hutbede imamın verdiği öğüt ve okuduğu dua.

h. 18a/04, 19a/04

huzûr: [Ar.] Huzur, rahat, asayiş.

h.+ı 28a/17

huccâc: [Ar.] Hacılar.

h. 15b/10, 24b/01, 25a/04, 29a/17

h.+dan 27b/06, 30a/17

h.+ın 29b/02, 30a/16

hüdn: [Ar.] Barış.

h.+dür 8a/04

hükûm: [Ar.] Güç, kuvvet, ehemmiyet, nüfuz, hâkimiyet.

h.+i 17b/04, 21b/02

hükûm eyle- [Ar.+T.] ‘hâkim olmak, egemenliği altında bulundurmak’

h.-di 18b/10

hükûm-i inşât [Ar.] ‘susunluk emri’

h.+ı 28a/16

hükûm-i selef [Ar.] ‘eski hükûm’

h. 19b/12

- hük-m-i sünnet* [Ar.] ‘sünnetin hükmü’
h.+dir 18a/05
- hük-m-i şer’* [Ar.] ‘İlahî kanunların hükmü’
h.+ün 18a/07
- Hüreyre:** Çok hadis rivayet etmesiyle tanının sahabe.
H. 35a/04
- hürmet:** [Ar.] Şeref, haysiyet.
h.+ine 29b/03
- hürmeti et-* [Ar.+T.] ‘saygı göstermek’
h.-mek 20b/15
- hürre:** [Ar.] Köle olmayan kadın.
h. 24b/10
- hürriyet:** [Ar.] Hürriyet, özgür olma, esir ve köle olmama, hürlük, azatlık, esaret karşıtı.
h. 15a/03, 16a/05
- Hüseyin bin ‘Alî:** Hz. Ali’nin ikinci oğlu.
H. 1b/12
- I**
- ıklım:** [Ar.] Ülke, memleket.
ıklım-i bekā [Ar.] ‘sonsuz yer’
1. 35b/06
1.+nun 34a/10
- İğın:** Konya velayet ve sancağında kaza.
I. 22b/01
- ıraç:** Uzakta bulunan, uzak.
1. 4b/17
- ısfā:** [Ar.] Saflaştırma, ayıklama, temizleme.
1. 32a/01
ısfā kıl- [Ar.+T.] ‘temizlemek’
1. 35b/10
- ışkāt:** [Ar.] Düşürme.
ışkāt-ı dem [Ar.] ‘kan dökmek’
1. 21a/14
- ıssızlık:** Tenhalık.
ıssızlık yēr ‘tenha yer’
1.+de 5b/10
- ıştılāh:** [Ar.] Herkesin anlamadığı ve yaygın kullanım dışında garip ve kapalı söz.
1.+ısın 14b/06
1. 14b/10
- ızlāl:** [Ar.] Doğru yoldan sapma, dalalete düşme.
1.+i 36a/15
- ıztıbā:** [Ar.] Hac ibadetini yerine getirirken ihrama sarınma.
1.+dur 17b/17
- İ**
- ibā:** [Ar.] Çekinme.
ibā et- [Ar.+T.] ‘kabul etmeme, çekinme, kaçınma, içtinap etme’
i.-mezdi 35a/07
- ‘ibādet:** [Ar.] İbadet, Tanrı buyruklarını yerine getirme, tapınma.
‘i. 32b/15

- 'ibādet ét-* [Ar.+T.] 'din buyruklarını yerine getirmek'
 'i.-ecek 7b/17
 'i.-miş 11a/03
'ibādet étmiş gibi [Ar.+T.+T.]
 'ibadet etmişçesine'
 'i.+dir 10b/17
- ibdā:** [Ar.] Yoktan var etme.
ibdā eyle- [Ar.+T.] 'yoktan var etmek, icat etmek'
 i.-r 37a/05
- ibkâ:** [Ar.] Ebedî kıılma, sürekli ve devamlı olma.
 i. 16a/05
ibkâ ét- [Ar.+T.] 'ebedî kıılmak'
 i.-mek 34b/17
- ibl:** [Ar.] Deve.
 i. 21b/04
- iblis:** [Ar.] Şeytan.
 i. 36a/15
- ibn:** [Ar.] Oğul, veled.
İbni 'Abbās 'Hz. Muhammed'in tefsir ve fıkıh alanlarında otorite kabul edilen ve çok sayıda hadis rivayet eden sahabe'
 İ. 3b/03, 4a/07, 9b/17
 İ.+dan 5b/15
İbni 'Asākir 'ünlü tarihçi ebū'l-Kāsım İbn Asākir'in oğlu, tarihçi, muhaddis'
 İ. 12a/14
İbni Hacer 'muhaddis'
- İ. 19a/10
İbni Māce 'Kütüb-i Sitte'nin altıncı kitabı olduğu kabul edilen es-Sünen'in müellifi, muhaddis'
 İ. 10a/12
İbni Mes'ūd 'ilk Müslümanlardan biri'
 İ. 9a/02
İbni 'Ömer '(Abdullah bin Ömer) Hz. Ömer'in ikinci oğlu'
 İ. 9b/14
İbni İmrān 'kelam, fıkıh ve hadis âlimi'
 İ. 35a/06
- İbrāhīm:** Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın kabul ettiği büyük peygamber. Bkz. İbrāhīm peygamber
 İ. 5a/10, 5a/17, 5b/02, 5b/06, 5b/06, 5b/08, 5b/13, 5b/16, 6a/01, 6a/02, 6a/04, 6a/07, 6a/17, 6b/03, 6b/10, 6b/17, 6b/17, 7a/01, 7a/04, 7b/14
 İ.+e 5a/17, 6b/10
 İ.+ün 6a/08, 7a/03
İbrāhīm Ḥalīlu'r-rahmān
 'Hz. İbrahim'
 İ. 5a/06
İbrāhīm peygamber Bkz. İbrāhīm
 İ. 5a/15, 7a/07
 İ.+e 6a/15
 İ.+ün 6a/10

- ‘ibret:** [Ar.] Yanlış veya kötü davranışlardan alınması gereken sonuç, ders.
‘ibret al- [Ar.+T.] ‘ders almak, herhangi bir yaşanan olaydan ders çıkarmak’
‘i.-sun 15b/13
- ibrîk:** [Ar.] Su ve sulu maddeler koymaya ve saklamaya yarayan kulplu ve emzikli kap.
i. 24a/03
- ibtâ‘:** [Ar.] Gecikme, geciktirme.
i. 37a/03
- ibtidâ:** [Ar.] Başlangıç, ilk, ilklük.
i. 17b/15, 19a/09
i.+sı 17a/02
i.+ye 1b/10
- ibtîlâ:** [Ar.] Müridin Allah’a kavuşma sürecindeki tecrübesi.
i.+dır 25a/03
- icmâl:** [Ar.] Özet, kısaltma, hülâsa.
i. 30a/16
- icrâ:** [Ar.] Uygulama, uyarılama.
i. 36b/05
i.+sı 15a/14
- ictinâb:** [Ar.] Çekinme, uzaklaşma.
ictinâb ét- [Ar.+T.] ‘tereddüt etmek, çekinmek, uzaklaşmak’
i.-meksizin 19b/03
- iç:** İç, herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.
i.+i 27b/12
i.+inde 11b/08, 33a/12
i.+indedür 17b/02
i.+ine 6a/11
- iç-:** İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak, yudumlamak.
i.-dük 27a/05
i.-erse 14a/09, 14a/10, 14a/11, 14a/12
i.-me 26b/16
i.-meden 19b/04
i.-se 26b/14
içerü ‘içeri, iç bölüm’
i. 7a/13
i.+sine 11a/11
içme suyu ‘içilecek su’
i. 26b/15
- içil-:** İçmek eylemine konu olmak.
i.-ür 14a/05
i.-ürse 14a/08
- içre:** İçinde.
i. 14b/12, 16a/17, 17b/09, 23b/16, 28b/14, 29b/11, 34a/07, 34b/14, 36b/03, 36b/04
içre ol- ‘içinde olmak’
i.-a 33a/11
i.-ur 37a/15, 37b/01
- içün:** İçin, sebep ve sonuç belirtir.
i. 3b/09, 6a/15, 10a/05, 10a/06, 10a/07, 10a/09, 10b/08, 12b/06, 14a/08, 14a/09, 14a/10, 14a/12,

- 15b/15, 17a/07, 17b/07, 21a/11,
25b/03, 28a/10, 30a/06
- ‘iddet:** [Ar.] Şeriata göre kocasından ayrılan veya eşi ölen kadının yeniden evlenebilmesi için beklemek zorunda bulunduğu üç defa hayız görüp temizlenmeyi kapsayan bekleme süresi.
‘iddet ol- [Ar.+T.] ‘boşandıktan sonra beklenen sürenin doldurulması’
‘i.-mamak 15a/11
- ifnā:** [Ar.] Bitirme.
ifnā ét- [Ar.+T.] ‘ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek’
i.-esin 31b/05
ifnā eyle- [Ar.+T.] Bkz. ifnā ét-
i. 37b/05
- ifşā:** [Ar.] Yayma.
ifşā ét- [Ar.+T.] ‘açıklamak, herkese duyurmak, yaymak’
i.-mez 33a/16
- iftihār:** [Ar.] Övünme, kıvanma.
iftihār eyle- [Ar.+T.] ‘övünmek, kıvanmak, kıvanç, övünç’
i.-menüz 35a/15
iftihār ol-[Ar.+T.] ‘övülmek’
i.-maz 24b/15
- iḥāṭa:** [Ar.] Kuşatmak, çevrelemek.
iḥāṭa ét- [Ar.+T.] ‘çevirmek, çevrelemek, kuşatmak, sarmak, etrafını almak’ Bkz. iḥāṭa eyle-
- i.-di 25a/14
iḥāṭa eyle- Bkz. iḥāṭa ét-
i.-miş 25b/17
- iḥdā:** [Ar.] Hediye verme.
iḥdā ét- [Ar.+T.] ‘sunmak, hediye vermek’
i. -dim 31b/01
- iḥfā:** [Ar.] Gizleme, saklama.
iḥfā eyle- [Ar.+T.] ‘gizlemek, saklamak, saklı kalmak’
i. -di 27a/17
iḥfā ol-[Ar.+T.] ‘gizlenmek’
i.-urlar 34a/07
- iḥmāl:** [Ar.] Önem vermeme.
iḥmāl ét- [Ar.+T.] ‘gereken ilgiyi göstermemek, boşlamak, savsaklamak, savsamak, önem vermeme’
i.-mek 13a/16
- iḥrām:** [Ar.] Kâbe’ye girerken hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü.
i. 16a/02, 16a/16, 17a/01, 18b/15, 19a/14
i.+a 18b/16
iḥrām ét- [Ar.+T.] ‘ihrama bürünmek’ Bkz. iḥrām gir-
i. 17b/14
iḥrām gir- [Ar.+T.] Bkz. iḥrām ét-
i.-diler 29a/17
iḥrām gey- [Ar.+T.] ‘ihram kıyafetini giyme’ Bkz. iḥrām tut-
i.-medür 18b/14

- ihrām tut-* [Ar.+T.] Bkz. *ihrām* gey-
i.-up 3a/06
- ihsān:** [Ar.] İyilik etme, iyi davranma.
i.+ı 32b/07, 36b/15
i.+ın 27b/09
ihsān-ı bahr [Ar.] ‘yüce yaratıcının
ilminin, feyzinin ve tecellisinin
sonsuzluğunun güzelliği’
i.+ından 27b/04
- ihtilāf:** [Ar.] Ayrılık, anlaşmazlık,
aykırılık, uyuşmazlık.
i. 17b/08
- ihtirāz:** [Ar.] Tereddüt etme, çekinme.
ihtirāz ét- [Ar.+T.] ‘sakınmak,
çekinmek’
i. 17b/04, 36a/14
- ihtişār:** [Ar.] Kısaltma.
ihtişār ét- [Ar.+T.] ‘kısaltmak, bir
yazıyı sözü kısa kesmek’
i.-dük 12a/08
- ihtiyār:** [Ar.] Seçme, tercih etme.
ihtiyār ét- [Ar.+T.] ‘seçmek, üstün
görmek, tercih etmek’
i.-di 5a/11
i.-dün 5a/12
- ihtiyāt:** [Ar.] Herhangi bir konuda
ileriye düşünerek ölçülü
davranma, sakınma.
i.+ı 37b/08
- iḥvān** [Ar.] Aynı tarikatten olan
arkadaşlar, yoldaşlar.
i.+a 14b/07
- iḥyā:** [Ar.] Canlandırma, diriltme.
i.+sından 32a/11
iḥyā étmiş gibi [Ar.+T.+T.]
‘canlandırmışçasına’
i.+dir 10b/16
iḥyā eyle- [Ar.+T.] ‘canlandırmak’
i.-r 34a/11
iḥyā ol- [Ar.+T.] ‘diriltmek’
i.-asın 34a/13
- iki:** İki, birden sonra gelen sayının adı
ve bu sayıyı gösteren rakam.
i. 2a/04, 3a/07, 3b/05, 4a/05, 9a/09,
10a/17, 10b/15, 11b/14, 11b/17,
12b/08, 13a/12, 20a/08, 20a/11,
22a/02, 23b/08, 24a/17, 25b/17,
26b/06, 32b/09, 33a/04
i.+de 25a/03
i.+den 26b/09
i.+si 6a/05, 11b/13, 12b/12, 21a/13,
33a/01
i.+sile 32b/17
i.+sin 22a/13
i.+sini 5b/10
i.+sinin 9a/12, 17b/02
i.+sininde 22a/04
iki biḡ ‘iki bin’
i. 4b/08
iki yüz iki ‘iki yüz iki’
i. 27b/10
iki yüz yigirmi ‘iki yüz yirmi’
i. 30a/01
- ikinci:** İkinci, iki sayısının sıra sıfatı.

- i. 7b/05, 11a/11, 15a/11, 28b/03
- İki kapul:** Menzil yeri.
İ. 23a/07
- İkrār:** [Ar.] Söyleme, bildirme.
İkrār ét- [Ar.+T.] ‘söylemek, dile getirmek, itiraf etmek’
i.-er 4b/03
- İktibās:** [Ar.] Geçici olarak edinme.
İktibās olun- [Ar.+T.] ‘ödünç alınmak, geçici olarak edinilmek’
i.-dı 7a/06
- İktidā:** [Ar.] Uyuma, uyum gösterme, tabi olma.
i.+dır 32a/02
İktidā ét- [Ar.+T.] ‘uymak’ Bkz. *İktidā kı-*
i.-eler 6b/05
İktidā kı- [Ar.+T.] Bkz. *İktidā ét-*
i. 36a/13
- İktiḥāl:** [Ar.] Sürme çekme, çekinme.
i.+i 21b/10
- İktizā:** [Ar.] Gerekli olma, gerekme
İktizā ét- [Ar.+T.] Gerekmek.
i.-miş 26a/07
İktizā ol- [Ar.+T.] ‘gerekmek’
i.-masa 22b/12
- İl:** Belde, ülke, memleket.
i.+i 20a/11
- İlā:** [Ar.] -den,...- kadar.
i. 36b/06
- ‘İlāc:** [Ar.] İlaç, bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde, em, deva.
i. 25a/12, 25a/13
- İlāh:** [Ar.] Tanrı.
İ. 22a/06
İlāhī [Ar.ilāh+-ī] ‘Tanrı’ya özgü, Tanrısal’
İ. 19a/08, 29b/10
- İ‘lām:** [Ar.] Duyurma, bildirme, anlatma.
i. 29a/03
i.+ı 32a/01
i‘lām ét- [Ar.+T.] ‘duyurmak’
i.-e 29a/02
i.-eyim 35b/10
i‘lām-ı farz [Ar.] ‘farzın duyurulması’
i. 15a/14
- İle:** Cümlelerin içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarar.
i. 3b/16, 5b/07, 8a/07, 9b/13, 12b/07, 14b/08, 15a/05, 15a/16, 16a/16, 16b/03, 16b/14, 17b/16, 18a/09, 18a/16, 19a/01, 19a/07, 19a/09, 19a/14, 21a/13, 21a/14, 21b/05, 22a/09, 23a/08, 23b/07, 26a/04, 27b/16, 30a/02, 30a/06, 32a/03, 32b/02, 33b/13, 33b/17, 35a/17, 35b/07, 36a/05, 36b/07,

- 36b/11, 36b/12, 36b/16, 37a/13,
37b/05, 37b/08, 37b/09
- ile'l-küfr:** [Ar.] Küfür üzerine.
i. 32a/05
- ilet-:** İletmek, götürmek, vardırarak,
ulaştırmak, nakletmek.
i. 5b/01
i.-dileridi 8a/13
i.-esin 4b/01
- ilhād:** [Ar.] Allah'ı inkâr, Allah'ın
birliğine inanmama, itikatsızlık.
i. 33b/15
i.+ı 34a/15
i.+i 34b/01
- 'ilim:** [Ar.] İlim, bilme, biliş, bilgi,
bilim. Bkz. 'ilm
i. 15a/03
i.+dir 32b/11
- ilkā:** [Ar.] Kovma, defetme, bırakma.
i. 21b/11, 32a/15
i.+sına 23a/12
ilkā kııl- [Ar.+T.] 'kovmak'
i. 37b/07
ilkā-yi büzāk [Ar.] 'tükürük atma'
i. 29b/06
- illā:** [Ar.] İlle, mutlaka.
i. 4b/15, 9b/07, 9b/09, 9b/10, 9b/12,
10b/06, 11a/10, 12b/03, 12b/06,
12b/10, 13a/03, 24a/07, 27b/14,
28b/04, 36a/04
- illāki:** [Ar. *illā+ F. ki*] Muhakkak ki,
ille.
- i. 22a/05
- 'ilm:** Bkz. 'ilim
'i. 18a/13, 22a/07, 32a/14, 33a/02,
34a/02, 36b/16, 37a/02, 37a/07
'i.+den 18b/08
'i.+dür 33a/03
'i.+e 21b/15, 32a/01, 32b/09
'i.+i 32b/06, 37a/06
'i.+idir 36a/04
'i.+ile 32a/06, 32b/03
'i.+imüz 36a/03
'i.+in 32a/12, 32b/17
'i.+ini 32b/07
'i.+ü 32a/08
'ilm-i metbū' [Ar.] 'uyulan, tabi
olunan ilim'
'i. 37a/06
'ilm-i menāsik [Ar.] 'ibadetlerin
ilmi'
'i. 22a/12
- 'ilmen:** [Ar. *ilm+-en*] İlim bakımından,
ilim yoluyla, bilimsel olarak.
'i. 32a/16
- ilticā:** [Ar.] Güvenilir bir yere sığınma,
korunmak için bir yere girme.
i.+muz 27a/03
- iltizāmihi:** [Ar.] Onların gereklilikleri.
i. 16a/13
- īmā:** [Ar.] Dolaylı olarak anlatma.
īmā eyle- [Ar.+T.] 'işaret etmek,
dolaylı anlatmak'
ī.-r 32b/16, 36a/05, 36b/09

- imām:** [Ar.] Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.
 i. 17b/02
Īmām Aḥmed ‘(Ahmed bin Hanbel) Hanbeli mezhebinin reisi’
 İ. 10a/12
Īmām Ebū Ḥanīfe ‘(İmam-ı A‘zam) Hanefi mezhebinin kurucusu’
 İ. 8b/05
Īmāmü’l-‘Amele ?
 i. 32a/01
- īmān:** [Ar.] İman, İslam dinine inanma.
 ī. 3a/08
 ī.+a 33a/17, 36a/12
 ī.+ını 33b/16
 ī.+ile 16b/08
īmān ét- [Ar.+T.] ‘İslam dinine inanmak’
 ī.-ersen 15b/07
īmān ehli [Ar.] ‘iman sahibi’
 ī.+ne 3a/08, 5a/05
- im‘ān:** [Ar.] Dikkati inceden inceye araştırma.
im‘ān-ı naẓar [Ar.] ‘dikkatlice bakma, inceleme’
 i. 32b/15
- imāret:** [Ar.] Bayındır, mamur.
imāretler eyle- [Ar.+T.] ‘yerleşim yeri yapmak’ Bkz. imāret tut-
 i.-di 3b/14
imāret tut- [Ar.+T.] Bkz. imāretler eyle-
- i.-arlar 3b/01
- imdi:** Şimdi.
 i. 28b/16, 29a/02, 29b/07, 32b/17, 34a/10, 36a/04
- imtişāl:** [Ar.] Verilen emre veya alınan buyruğa bütünüyle uyma.
 i. 36b/07
- inā:** [Ar.] Bekletme, geciktirme, alıkoyma.
 ī. 34b/02
- İncil:** [Ar.] İncil, Hz. İsa’ya indirildiğine inanılan kutsal kitap.
 İ. 2a/04
 İ.+de 2b/10
- incir:** [F.] İncir, dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç.
 i.+i 24b/09
- ‘ind:** [Ar.] Yan, canip.
‘ind’el-iḥrām [Ar.] ‘ihram ile beraber’
 ‘i. 17b/13
‘ind’el-mesā [Ar.] ‘akşamın içinde’
 ‘i. 29b/10
- inhā:** [Ar.] Yetiştirme, eriştirme.
 i. 32a/12
inhā ét- [Ar.+T.] ‘yetiştirmek’ Bkz. inhā eyle-
 i.-di 35b/11
inhā eyle- [Ar.+T.] Bkz. inhā ét-
 i.-r 34b/06

- inhidām:** [Ar.] Çökme, yıkılma, yerle bir olma, tahrip olma, viranlaşma.
i.+ı 22b/17
- inķā’:** [Ar.] Temizlenme, arınma.
i. 36a/17
- inkār:** [Ar.] Yadsıma, ahde vefa etmeme.
inkār ét- [Ar.+T.] ‘yaptığını veya söylediğini saklamak, gizlemek’
i.-üp 34a/15
- ins:** [Ar.] İnsan, beşer, cin ve melek karşıtı.
i. 26a/11, 31b/04
i.+ile 35b/08
- insān:** [Ar.] İnsan, insanoğlu, adam, Allah’ın yarattığı varlıklar içinde akıl ve düşünme yeteneği olan en gelişmiş canlı, beşer.
i. 24a/04
insān-ı kebīr [Ar.] ‘büyük insan’
i. 35b/15
- inşāt:** [Ar.] Suskunluk, susma, susup dinleme, konuşmama.
i.+ı 28a/17
- inşā’a’llāhü ta’ālā:** [Ar.] Allah isterse, Allah nasip etti ise.
i. 3b/02
- inşā:** [Ar.] Yapı kurma, yapı yapma, kurma.
inşā ét- [Ar.+T.] ‘yapı yapmak, kurmak’
i.-mek 33a/07
- inţifā:** [Ar.] Sönme.
i. 19a/01
- irādāt:** [Ar.] İradeler, fermanlar, buyruklar.
i.+i 37b/08
- ’irfān:** [Ar.] Bilme, kavrama, anlama, sezme, kültür.
‘i. 36b/03, 37a/14
- işā:** [Ar.] Vasiyet etme.
işā kııl- [Ar.+T.] ‘vasi tayin etmek’
i.-urdu 36a/17
- ’İsā:** [Ar.] Dört büyük peygamberden biri olup kendisine vahiy yoluyla İncil gönderilmiştir.
‘İ. 34a/12
- isā’et** [Ar.] Kötülük etme, zarar verme.
i. 18a/05
- işbāt:** [Ar.] Kanıt.
işbāt-ı sivā [Ar.] ‘diğerinin kanıtı’
i. 34b/11
- ise:** Edat.
i. 33a/04, 35b/13, 37a/01, 37a/05
- İşhāklı:** Menzil yeri.
İ. 22a/17
- ishāl:** [Ar.] Sürgün, iç sürme.
ishāl ét- [Ar.+T.] ‘sürdürür, bağırsaktan dışarı atar’
i.-mede 26b/15
- isim:** [Ar.] Ad.
i.+i 24a/04, 25b/14, 29a/16
i.+idir 8a/02
i.+ine 26b/10

- İsm-i A'zam* [Ar.] ‘(en büyük ad) Allah’
İ. 35b/07
ism-i Rab [Ar.] ‘Allah’ın adı’
i. 32b/01
- İslām:** [Ar.] İslamiyet, Müslümanlık.
İ. 15a/03, 16a/02, 16a/05
- İsmā‘īl:** Hz. İbrahim’in oğlu.
İ. 5a/14, 5a/17, 5b/13, 6a/02, 6a/03, 6a/06, 6a/09, 6b/06, 6b/09, 6b/10, 6b/11
İ.+e 6a/01, 6b/04, 6b/08
İ.+i 5b/03, 5b/17
İ.+in 14a/01
İ.+ün 14a/13
- İsmil:** Menzil yeri.
İ.+ü 22b/01
- isneyn:** [Ar.] İkinci.
i. 33a/12
- iste-:** İstemek, istek duymak, arzulamak.
i. 6b/05
i.-düğine 10b/13
i.-r 13a/08
i.-rdi 6b/07
i.-rise 13b/07, 13b/08
i.-rler 3b/02
i.-rse 10b/14, 10b/14
i.-rsen 11b/10, 36b/07
- isti‘ānet:** [Ar.] Yardım isteme, destek talep etme.
i. 1b/09
- isti‘āze:** [Ar.] “*e’ūzu bi’llāhi mine’ş-şeytāni’r-racīm*” veya “*ne’ūzu bi’llāh*”, “*el-iyāzu bi’llāh*” gibi dualar okuyarak Allah’a sığınma ve yakarma.
i. 14a/09
- isti‘cāl:** [Ar.] Çabuklandırma.
isti‘cāl ét- [Ar.+T.] ‘acele etmek, çabuklandırmak’
i.-ün 13a/17
- isti‘dā:** [Ar.] Yardım etme, yardıma hazır olma, el uzatma.
i. 37a/04
- istidāme:** [Ar.] Devamını isteme.
i.+dür 17a/03
- istiğfār:** [Ar.] Tövbe etme.
istiğfār ét- [Ar.+T.] ‘Tanrı’dan suçlarının bağışlanmasını dilemek; tövbe etmek’
i.-eler 11a/09
- istiğnā:** [Ar.] İstemez görünme, nazlanma, nazlı davranma.
i.+daolsa 22b/11
- istikşār:** [Ar.] Fazla bulma, çok görme.
istikşār ét- [Ar.+T.] ‘fazla bulmak, çok görmek, çoğumsamak’
i.-üp 11b/11
- istilām:** [Ar.] Kâbe’nin tavafı sırasında Hacer-i Esved’in elle okşanması veya kalabalıktan dolayı uzaktan okşama işaretinin yapılması.
i. 17b/15, 17b/16

- istilām ét-[Ar.+T.]* ‘tavaftayken
Hacer-i Esved’i elle okşamak’
i. 18a/01
i.-enlere 12a/01
i.-mekdir 9b/13
- istizlāl:** [Ar.] Gölgelelik yere girme,
gölgelenme, kuytu bir yere
çekilme.
i. 21b/07
- ‘iṣyān:** [Ar.] Bir düzene veya emre
boyun eğmeme, uymama, itaat
etmeme.
‘i.+dan 28a/12
‘i.+ın 28b/15, 28b/16
‘i.+ını 18b/13
‘iṣyān-ı fışk [Ar.] ‘Allah’a karşı
isyan’
‘i.+a 28a/11
- iṣ:** İş, bir sonuç elde etmek, herhangi bir
şey ortaya koymak için güç
harcayarak yapılan etkinlik,
çalışma.
i. 6a/02, 18a/16, 20b/07
i.+i 18a/01, 24a/03, 35a/04
i.+im 16b/14, 16b/16
i.+imün 4a/15
i.+inden 2b/05
i.+lere 18a/12
- iṣāret:** [Ar.] İşaret, anlam yükletilen
şey, anlamlı iz, im.
i. 20b/06, 30b/01
iṣāret ét-[Ar.+T.] ‘göstermek’
i.-er 13b/09
- iṣbu:** Bu, özellikle bu.
i. 3a/10, 6b/05
- iṣle-:** İşlemek, yapmak, nakışlamak.
i.-yenün 4a/15
- iṣtibāh:** [Ar.] Şüphe, kuşku.
i. 23a/12, 26/15
iṣtibāh ét-[Ar.+T.] ‘şüphe etmek’
i.-er 23a/13
- it:** Köpek.
itin ardı ‘köpeğin arka kısmı’ Bkz.
itin kıcı
i.17a/10
itin kıcı Bkz. itin ardı
i.17a/10
- i‘tā:** [Ar.] Verme, ödeme.
i‘tā ét- [Ar.+T.] ‘vermek, ödemek’
i.-dim 32b/06
- i‘tikād:** [Ar.] İnanç, iman.
i. 33a/11
i.+ı 22b/05
i.+ıla 33a/09
i.+ın 33a/10
i.+ında 36a/12
i‘tikād-ı sünen [Ar.] ‘sünnetlere
inanma’
i. 33a/15
- i‘tirāf:** [Ar.] Başkalarının bilinmesi
sakıncalı görülen bir gerçeği
saklamaktan vazgeçip açıklama,
söyleme, bildirme.
i.+ım 28a/08

- i.+ımdır 27b/03
- i'tiyād:** [Ar.] Alışkanlık, huy.
i'tiyād ét- [Ar.+T.] 'alışkanlık etme,
 huy edinme'
 i. 17a/14
- ittifāk:** [Ar.] Uyuşma, anlaşma.
ittifāk ét- [Ar.+T.] 'anlaşmak,
 uyuşmak'
 i.-üp 13b/13
- ittiḥād:** [Ar.] Birleşme, birlik kurma,
 bir olma.
 i.+ıla 34b/11
- iy** Bkz. ey
iy fī leyālī eyyām [Ar.] 'günler
 geceler içinde'
 i. 19a/06
iy iy uzv-ı minhü [Ar.] 'uzuvların içi'
 i. 20b/09
iy kaṭ'-ı kavā'im [Ar.] 'sayfaların
 kesilmesi'
 i. 20b/09
iy kaṭ'ı nebātü'l-ḥarām [Ar.]
 'yasaklı ağaçların kesilmesi'
 i. 20b/09
iy kesr-i cenāḥ [Ar.] 'kanatların
 kırılması'
 i. 20b/09
iy müstehleken [Ar.] 'sarf edilip
 tüketilen'
 i. 20b/09
iy sa'y-ı lehā [Ar.] 'yararına yapılan
 say'
- i. 21a/10
iy şecere'l-ḥarām [Ar.] 'haram ağaç'
 i. 20b/09
iy tārikü'l-mekrūhāt [Ar.]
 'mekruhların terk edilmesi'
 i. 19a/13
- iz'ān:** [Ar.] Uyuma, bağlanma.
iz'ān eyle- [Ar.+T.] 'uyumak,
 bağlanmak'
 i. 34a/15
- izhār:** [Ar.] Gösterme.
izhār ét- [Ar.+T.] 'belirtmek,
 göstermek, ortaya çıkarmak, açığa
 vurmak'
 i.-er 34a/12
 i.-me 18b/01
izhār-ı 'aciz [Ar.] 'güçsüzlüğün
 ortaya çıkması'
 i.+den 34b/16
- izin:** [Ar.] Bir şey yapmak için verilen
 veya alınan özgürlük, müsaade,
 ruhsat, icazet, mezuniyet.
 i.+iyle 5b/12
izn-i cā [Ar.+F.] 'yer izni, izin
 verilen yer'
 i. +ya18b/16
izn-i 'īd [Ar.] 'bayram izni, tatili'
 i.+ine 18b/16
- İznik:** Menzil yeri.
 İ. 22a/14
- 'izz:** [Ar.] Değer, kıymet, itibar.
 i. 33a/03

K

ķā‘: [Ar.] Ova, yazı, geniş alan.

ķ.+a 29a/14

ķā‘u‘l-Bast ‘menzil yeri’ Bkz. *ķā‘-i*

Bisrāt

ķ. 25b/09, 25b/10, 25b/10

ķā‘-i Bisrāt Bkz. *ķā‘u‘l-Bast*

ķ. 25b/10

ķa‘be: [Ar.] Arabistan’da Mekke’de bulunan mukaddes bina.

K. 9a/15, 11a/02

K.+de 1b/13

K.+nün 1b/11, 6a/05, 6a/07, 6b/02

K.+ye 29b/11, 29b/12

K.+yi 10b/11, 11b/11

ķa‘be-yi Mu‘azzama [Ar.] ‘Kâbe’

K.+nuñ 7b/05

ķa‘betü‘llāh [Ar.] ‘Kâbe’

K.+ı 2b/16, 10b/11

ķābil: [Ar.] Alan, kabul eden.

ķ. 25b/08

ķabīle: [Ar.] Bir soydan türemiş ve bir reis veya beyin liderliğinde birlikte yaşayan topluluk, boy, göçebe halk, aşiret, oymak.

ķ. 33a/17

ķabir: [Ar.] Mezar, metfen, sin.

ķ.+ine 32b/09

ķabl: [Ar.] Ön, önceki.

ķ.+e 17a/15

ķable‘l-iltizām [Ar.] ‘saymadan önce’

ķ. 16a/14

ķabūl: [Ar.] İzin, onay.

ķabūl ét- [Ar.+T.] ‘izin vermek’

ķ.-erdi 4a/07, 5a/01

ķabūl ol-[Ar.+T.] ‘uygun bulunmak’

ķ.-a 11a/10

ķ.-maya 28b/10

ķ.-ur 3b/02, 11a/17

ķabz: [Ar.] Almak.

ķabz-ı rūh [Ar.] ‘ruhun alınması’

ķ.+a 23a/01

ķaç: Kaç, adet hakkında soru sıfatı.

ķ. 23b/07

ķ.+durur 15a/02

ķaç-: Kaçmak, biraz bir tarafa gitmek.

ķ. 15a/05

ķ.-up 8b/06

ķaçan: “*Ne zaman*” sorusu.

ķ. 3a/03, 7a/01, 28a/03

ķaçan kim: Ne zaman ki.

ķ. 6b/16

ķad: [Ar.] Boy, endam.

ķ. 33a/16

ķadar: [Ar.] Nicelik ve derece.

ķ. 35a/11

ķadem: [Ar.] Adım, bir ayak mesafesi.

ķ.+ine 10b/12

ķadīm: [Ar.] Allah’ın adlarından.

ķ. 28a/10

ķādir: [Ar.] Kudret ve kuvvet sahibi, gücü yeter, muktedir (kimse).

ķ. 37a/02

- .+dir 15a/13
 .+ise 16a/06
adir: [Ar.] Değer, kıymet, itibar.
adr-i m yest r [Ar.] ‘ rtenin önemi’
 . 17a/11
af: [Ar.] Kaf () harfinin adı.
 k. 30b/01
afile: [Ar.] Birlikte seyahat eden atlılar takımı.
 .+ler 36a/09
afile: [Ar.] Allah’ın birliğine ve yaratıcılığına inanmayan, Allah’a ortak koşan kimse.
 k. 33a/15, 35a/17
 k.+ n 28a/02
ahir: [Ar.] Aşırı derecede ruhen acı ekme, keder etme, müteessir olma.
 .+ından 27b/05
a-: Kakmak, vurmak, almak.
 .-up 13b/17
aı-: Azarlamak, paylamak.
 .-dı 2a/12
aıt-: Sinir bozmak, rahatsız etmek.
 k.-ır 22a/03
 l: [Ar.] Söz, lakırdı, laf, h l karşıtı.
 k. 18a/16
 . 34b/04
 .+e 36a/03
al-: Kalmak, olduğu yerde durmak.
- .-dı 4a/05, 4b/14, 15b/04, 18a/07, 18b/06, 19b/05, 25a/09, 25a/10, 28b/17, 36a/09
 .-dılar 15a/15
 .-duğudur 8a/11
 .-madı 28a/06, 30a/14
 .-mamış 25a/06
 .-masın 21b/13, 23a/09
 .-maz 15b/10, 21a/15
 .-mazidi 37a/11
 .-mış 25a/08
 .-updur 34a/09
alan: Bulunan, elde mevcut olan.
 .+ının 8a/16
alb: (1) [Ar.] Kalp, göğüs boşluğunda, iki akciğer arasında bulunan ve vücutta kan dolaşımını sağlayan organ, yürek.
 .+de 23a/09
 .+e 29a/09
 .+in 30b/02
 .+inde 21b/13
 .+ine 35b/17
 .+lerin 28b/05
albin a- [Ar.+T.] ‘niyetini anlamak’
 .-up 31b/09
alb-i h cc c [Ar.] ‘hacıların kalbi, niyeti’
 .+a 23a/12
alb: (2) [Ar.] Değişmek.
alb ol- [Ar.+T.] ‘değişmek’

- ķ.-mışdır 35b/14
- ķaldır-:** Kaldırmak, yukarı çıkarmak, refetmek.
- ķ.-masına 10b/06
- ķalem:** [Ar.] Kalem, yazma veya çizme işlerinde kullanılan kamış veya kömürden yapılan alet, kılıç karşıtı.
- ķ. 18b/01, 35b/06, 35b/11
- ķ.+e 31b/03
- ķalıb:** [Ar.] Bir şekil vermeye veya eski durumunu korumaya yarayan araç veya alet.
- ķ.+dır 33a/04
- ķalk-:** Kalkmak, ayak üzere durmak, vaziyeti almak, ayaĝa kalkmak.
- ķ.-dukda 26a/14, 27a/04, 29b/09
- ķ.-ıcaķ 27a/08
- ķ.-ınca 23b/09
- ķamer:** [Ar.] Ay.
- ķ. 31b/13, 35b/08
- ķāmil:** [Ar.] Eksiksiz, bütün, tam, noksansız, mkemmek, kusursuz, tekmiil olmuş, noksan karşıtı.
- ķ.+durur 34a/11
- ķāmilen:** [Ar. *ķāmil+-en*] Eksiksiz olarak, tamamen, bütünüyle.
- ķ. 19b/16
- ķamu:** Kamu, hep, bütün, cemi, dkeli.
- ķ. 33b/12
- ķan:** İnsan ve hayvanların bedeninde damarların içinde akan ve hücrelerde zmlleme, enerji oluşturma görevini saĝlayan kırmızı renkli sıvı, dem.
- ķ. 16a/03
- ķ.+ı 28b/06
- ķ.+ları 23b/16
- ķanlar dk-* ‘ldrmek’
- ķ.-erler 2a/09
- ķan t-* ‘cinayet işlemek, adam öldürmek’
- ķ.-se 8b/06
- ķan-:** Kanmak, yeterince yemek veya içmek, doymak.
- ķ.-dum 19b/04
- ķana ķana i-* ‘doyasıya içmek’
- ķ.-meye 14a/17
- ķanat:** Kanat, kuşlarda ve böceklerde uçmayı saĝlayan organ.
- ķ.+ı 3b/16
- ķ.+larından 3a/01
- ķanda:** Nerede.
- ķ. 16b/13, 25a/16, 34a/09, 34b/03
- ķ.+idi 2a/03
- ķandan:** Nereye, nereden.
- ķ. 6b/11
- ķāne:** [Ar.] ‘Oldu, husule geldi’ anlamında kullanılır.
- ķ. 36a/05
- ķapa-:** Kapamak, açık bir şeyi, bir menfezi kapalı etmek, kapıyı, pencereyi örtmek.
- ķ.-rdı 8b/04

kapu: Kapı, ev, konak, dire ve her tür binanın girilip çıkılacak yeri.

ķ.+dan 7a/12

ķ.+lı 23a/07

ķ.+sı 11a/02, 27b/14, 30a/03

kār: [F.] Kazanç, fayda.

k.+ları 15b/02

ķara: Siyah.

ķ. 24b/05

ķarabınar: Menzil yeri.

ķ. 22b/01

ķarāmiṭe ķavmi: [Ar.] İyilik Allah'tan kötülük Őeytandan Şeklinde ikili bir sapıklıĝa kapılan ve kişisel mülklerin ve kadınların cemiyetin ortak malı olduĝuna inanan bozuk bir fırkadır.

ķ. 8a/12

ķarın: Mide.

ķ.+a 28b/09

ķ.+ını 14a/14

ķarīb: [Ar.] Yakın, yakın olan, uzak olmayan.

ķ. 26b/10, 28a/03

ķarīb ol- [Ar.+T.] 'yakın olmak'

ķ.-ma 34b/11

ķ.-mak 30a/12

ķ.-maya 37a/16

ķ.-mayalar 33a/17

ķārin: [Ar.] Kıran haccı yapan kişi.

ķ. 17a/16, 17b/08, 18b/10

ķ.+le 17a/17

ķ.+ün 18b/15

ķārin ol- [Ar.+T.] 'Kıran haccı yapan kişi olmak'

ķ.-ur 21a/09

ķarn: [Ar.] Çaĝ, vakit, zaman.

ķ.+a 28b/10

ķārūn: [Ar.] Beni İsrail'de pek çok malı ve servetiyle tanınmış bir kimse.

ķ.+a 33a/06

ķarpuz: Karpuz, yuvarlak, dışı yeşil ve bazen yollu ve içi ekseriya kırmızı ve pek sulu meyve.

ķ.+ı 29a/06, 29a/11, 29b/04

ķaş: [Ar.] Kesmek.

ķaşş-ı ezāfir [Ar.] 'tırnakları kesmek'

ķ. 20a/17

ķaşş-ı lihye [Ar.] 'sakalı kesmek'

ķ. 19b/15

ķaşd: [Ar.] Hedef, amaç, niyet, kurgu.

ķ. 16b/07

ķ.+a 14b/06

ķaşd ét- [Ar.+T.] 'niyet etmek'

ķ.-e 28b/04

ķ.-üp 35a/17

ķaşdı ol- [Ar.+T.] 'amacı olmak'

ķ.-maya 16a/07

ķaşd-ı nezāfet [Ar.] 'temizliğe niyet etmek'

k. 21b/12

ķaşır: [Ar.] Kısa kesme, küçültme.

- kaşır ét-* [Ar.+T.] ‘kısa kesmek, küçültmek, kısmak, kesmek’
 k. 15b/14
- kāsi:** [Ar.] Acımasız, duygusuz, hissiz.
 k. 30b/02
- kat:** (1) Sıra, tabaka, biribiri üstüne dizilen sıraların beheri.
 k. 3a/13, 29b/17
 k.+ında 6b/16
- kaṭ’:** (2) [Ar.] Kesme, kesilme, biçme, ayırma.
 k.+i 20b/08
kaṭ’-i eṣcār-i haṣīṣ [Ar.] ‘kuru otların kesilmesi’
 k. 21b/08
kaṭ’-i merātib [Ar.] ‘mertebeleri aşır geçme’
 k.+de 36a/11
kaṭ’-i ṣecer [Ar.] ‘ağaç kesimi’
 k. 20b/08
- kaṭ’en:** [Ar. *kāt+-en*] Asla, hiçbir zaman.
 k. 31b/02, 31b/11
- katı:** Çok.
 k. 34a/14
- katil:** [Ar.] Öldürme, yok etme, helak etme.
kaṭl-i ‘akreb [Ar.] ‘akrebin öldürülmesi’
 k. 21b/03
kaṭl-i ba’üz [Ar.] ‘sivrisineğin öldürülmesi’
 k. 21b/03
kaṭl-i fare [Ar.] ‘farenin katli’
 k. 21b/03
kaṭl-i ğurāb [Ar.] ‘karganın katli’
 k. 21b/03
kaṭl-i ḥayye [Ar.] ‘yılanın öldürülmesi’
 k. 21b/03
kaṭl-i kelb [Ar.] ‘köpeğin öldürülmesi’
 k. 21b/03
kaṭl-i neml [Ar.] ‘karıncanın öldürülmesi’
 k. 21b/03
kaṭl-i ṣayd [Ar.] ‘av hayvanının katli’
 k.+u 20b/06
- Kaṭrān:** Menzil yeri. Bkz. Kaṭrān Ḥān
 K.+dur 24a/14
Kaṭrān Ḥān Bkz. Kaṭrān
 K. 24a/14
- kaṭre:** [Ar.] Damla, damlayan nesne.
 k. 36a/03
- kavim:** [Ar.] Kavim, bir peygamberin gönderildiği topluluk.
 k. 22b/05
 k.+i 25b/09
 k.+ün 11b/11
kaṭm-i cāhil [Ar.] ‘bilgisiz kavim’
 k. 24b/02
- kaṭl** [Ar.] Söz.
 k. 33a/09

- .+inde 36a/14
 .+ü 15b/06
avl-i meşrū [Ar.] ‘meşru söz’
 . 33b/12
- avli:** [Ar.] Söz ile ilgili, söz olarak.
 . 33a/11
- avun:** Kavun, kabak gibi yerde uzanarak hasıl olan büyük meyve.
 .+ı 29a/06
- aya:** Kaya, iri ve sert taş.
 .+dan 26a/12
 .+lar 26a/07
- aygu:** Kaygı, hüznün, keder, gam, tasa.
 .+larun 13a/01
- ayır-:** Kayırmak, kakmak, korumak, himaye etmek, kaygısını çekmek.
 .-maz 26b/08
- az-:** Kazmak, kazma ve benzeri aletlerle toprağı eşmek, açmak.
 .-dılar 6a/05
- azā:** (1) [Ar.] Bütün varlıkların oluşumunu ve yok olması Allah’ın takdirinin oluşması.
 . 18b/10, 37a/06
- azā:** (2) [Ar.] Kadının hükmü, kadılık vazifesi.
 . 23a/14, 24a/14, 26a/06, 26a/07
- azā:** (3) [Ar.] Vaktinde eda olunmayan namaz ve oruç gibi bir ibadetlerin sonradan yerine getirilmesi.
 k.+sı 21a/06, 21a/07
 k.+ya 21a/15, 21a/16
- azā eyle-* [Ar.+T.] ‘kılınamayan namazı veya tutulamayan orucu daha sonraki bir zamanda yerine getirmek’
 .-mek 18b/09
- azī Hüsrev:** Menzil yeri.
 . 22a/15
- ebir:** [Ar.] Büyük, ulu, yüce.
 k. 19a/05, 19a/06
- eder:** [Ar.] Keder, tasa, kaygı, gam, dert.
 k. 15a/17
- effaret:** [Ar.] Bir günahı affettirmek için verilen sadaka veya tutulan oruç ya da bunların yerine verilen diyet.
 k.+dir 12b/09
effāret ol- [Ar.+T.] ‘kefaret yerine gelmek’
 k.-up 9b/11
- ehl:** [Ar.] Göze sürme çekme.
ehl-i celā [Ar.] ‘parlak sürme’
 k. 35a/02
- elāl:** [Ar.] Bezginlik, yorgunluk, bıkkınlık, kırgınlık.
 k. 15b/08
- elām:** (1) [Ar.] Söz, deyiş.
 k.+ı 22b/10, 31b/12, 33b/06
 k.+ım 31b/02
- elām:** (2) [Ar.] Kur’an.
 K. 31b/14
 K.+ında 32a/17

- Kelām-ı Qadīm [Ar.] ‘Kur’an’*
K.+inde 6a/16
- ke’l-ḥimār:** [Ar.] Örtü gibi.
k. 24b/02
- kelim:** [Ar.] Sözcükler.
k.+i 33b/14
- kelimāt:** [Ar.] Kelimeler, sözcükler.
kelimāt eyle- [Ar.] ‘kelimeler söylemek’
k.-mek 32a/09
- kem:** [F.] Kötü, fena.
k. 35a/16
- kemāl:** [Ar.] Olgunluk, pişkinlik, ergenlik.
k. 2a/15
k.+in 22a/04
kemāl bul-[Ar.+T.] ‘olgunluğa ulaşmak’
k.-mazmıydı 22b/13
- kemer:** [F.] Kapı ve pencere gibi bir açıklığın üstünde yarım daire biçiminde oluşturulan mimari yapı.
k.+ler 29b/16, 29b/17
- kenār:** [F.] Kenar, uç, kıyı, çevre.
k.+ında 27b/12
- kendi:** Kendi, öz, zat, nefis. Bkz. kendü
k. 14a/02, 16a/06, 33a/15, 35a/07, 35a/09
k.+m 16b/16, 37a/05
k.+n 25b/05
k.+nden 34b/04
- k.+ne 25b/05
k.+ni 31b/08, 36a/11
- kendü:** Bkz. kendi
k. 5b/03, 5b/10, 31b/02
k.+lere 2a/12, 3a/17
k.+m 37a/05
k.+ye 4b/07, 13b/01
- kenz:** [Ar.] Gümü, hazine.
kenz-i fenā [Ar.] ‘fena hazinesi’
k. 35a/09
- kerāmāt:** [Ar.] Kerametler, lütuflar.
k.+a 36b/16
- kerem:** [Ar.] Soyluluk, büyüklük, asalet, cömertlik.
k. 2a/15
k.+im 4b/04
k.+iyle 5a/01
kerem eyle- [Ar.+T.] ‘iyilik etmek’
k.-yüp 28a/01
- kerre:** [Ar.] Kez, kere, defa.
k. 35a/04
- kes:** [F.] Kimse, kişi.
k.+e 22b/15
- kes-:** Kesmek, kesici bir alet ile ayırmak.
k.-e 14a/11
k.-mek 9b/05
k.-mezem 27b/04
- kese:** [F.] Kese, cepte taşınan ve para koymaya yarayan küçük torba.
k. 22b/16

kesek: Bir yere sıralanıp çemen
yapılmak üzere üstündeki otlar
beraber kesilip çıkarılmış dört
köşeli çayır parçası.

k. 12b/04

kesil-: Kesilmek, kesmek işi yapılmak.

k.-me 26a/12

k.-se 22b/03

kesir: (1) [Ar.] Kıırma, kırılma, parlama.

k. 17b/01

k.+i 20b/08

kesir ét- [Ar.+T.] ‘bozmak,
dağıtmak’

k.-mek 19a/06

kesr-i beyze [Ar.] ‘yumurtanın
kırılması’

k.+e 20b/06

kesir: (2) [Ar.] Fazla, çok.

kesre'd-Decāl [Ar.] ‘Deccal’in
çokluğu’

k.+ün 33b/01

keşret: (1) [Ar.] Çokluk, bolluk,
ziyadelik, fazlalık.

k.+de 29a/11, 29b/04

keşret: (2) [Ar.] Varlıkların var

oluşlarını kendilerinden bilme,
vahdet karşıtı.

k.+dedir 22b/06

keşf: [Ar.] Ortaya çıkarma.

keşf-i 'atā [Ar.] ‘bağışlamanın keşfi’

k. 36b/15, 37b/01

k'êt-: Ki etmek.

k.-e 36b/05

ketim: [Ar.] Bir sözü, bir haberi
saklama, gizli tutma.

k.+i 24a/11

key: (1) [F.] Ne vakit, ne zaman.

k. 15a/10,

key: (2) İyi, makbul.

k. 31b/05

keyfe: [Ar.] Her nasıl.

keyfekān [Ar.] ‘keyif kaynaklı
olarak’

k. 16a/03, 18b/07

keyfe-mā-yeşā: [Ar.] Her nasıl isterse.

k. 37a/02

kez: Kere.

k. 4b/06, 10a/16, 10b/02, 10b/04,
10b/12, 11b/03, 33a/04

ķibāb: [Ar.] Kubbeler.

ķ. 34a/07

ķible: [Ar.] Namazda Kābe’ye doğru
yönelme.

ķ.+sidir 8a/04

ķıl-: Kılmak, etmek, yapmak.

ķ. 32b/15, 34a/17, 37b/02, 37b/06,
37b/08

ķ.-a 35a/02

ķ.-dın 32a/01

ķ.-maz 33b/12

ķ.-up 35a/10

ķ.-ur 34a/06, 36a/15

kılıç: Kılıç, delici ve kesici savaş aleti olan silahlardan en bilineni ve yaygın olanı.

ķ. 25a/01

ķ.+ın 35b/01

kılın-: Yapılmak, edilmek.

ķ.-dı 28a/16

killet: [Ar.] Azlık.

ķillet-i ekl [Ar.] ‘yemeğin azlığı’

ķ.+i 34a/03

kır: Kır, oturulmayan yer, şehir ve köy dışı, sahra.

ķ.+a 26b/05

kırk: Kırk, dört kere on.

ķ. 9a/13, 11a/01, 28b/10, 30a/03

ķ.+ı 10b/10

ķırķ beş ‘kırk beş’

ķ. 19a/14, 19a/15, 20b/14

kışal-: Kısalmak, kısa olmak, boy azalmak, boy azalmak, kısa gelmeye başlamak, çekilmek.

ķ.-dı 3b/06

ķişāş: [Ar.] Öldüreni öldürmek, yaralayanı yaralamak cezası.

ķişāş eyle-[Ar.+T.] ‘bir suçluya başkasına yaptığı kötülüğü aynı biçimde uygulamak’

ķ.-mek 8b/07

ķişāş olun-[Ar.+T.] ‘bir suçluya, başkasına yaptığı kötülüğün aynı biçimde uygulanması’

ķ.-a 8b/09

ķişsa: [Ar.] Anlatılan gerçek veya uydurma hikâye, rivayet.

ķ.+sı 5a/16

ķiyām: [Ar.] Genellikle namaz, ibadet.

ķ.+ına 10a/03

ķiyāmu ’l-Mevlā [Ar.] ‘Allah’ın ayağa kaldırması’

ķ. 34a/13

ķiyāmet: [Ar.] Kıyamet, öteki dünyada bütün ölülerin kalkıp dirilmesi.

ķ.+de 25b/06

ķ.+edegin 2b/04

ķ.+edek 12a/17

ķiyāmet günü [Ar.+T.] ‘kıyamet günü, ölülerin dirileceği gün’

ķ.+nde 9a/, 12b/01

ķ.+ne 5a/03, 11b/16

ķ.+nedek 11a/09

ķiyāmet kop-[Ar.+T.] ‘fâni yaşamın sona ermesi’

ķ.-uncayadegin 3a/17

ķiyās: [Ar.] Bir şeyi diğer şeye

benzeterek veya onu ölçü olarak değerlendirmek.

ķiyās ét- [Ar.+T.] ‘karşılaştırmak, benzetmek bir başkasını örnek almak’

ķ.-dügünü 34b/01

ķiyās eyle- [Ar.+T.] Bkz. ķiyās ét-

ķ.-me 34b/09

ķ.-rsen 36a/11

- ḳiyās ol-* [Ar.+T.] ‘bir şeyle karşılaştırılmak’
 ḳ.-mayasın 34a/08
ḳıymet: [Ar.] Kıymet, değer, paha, bedel, semen.
 ḳ.+i 20b/10
 ḳ.+ile 19b/01
ḳız: Kız, dişi olarak doğan çocuk, erkek karşıtı.
 ḳ.+ı 2a/02, 2b/09
 ḳ.+ım 24b/13
ḳızıl: Kızıl, kırmızı, parlak kırmızı (renk).
 ḳ. 4b/14, 5b/05, 5b/13, 27b/12
ḳızıl yāḳūt [T.+Ar.] ‘kırmızı renkli değerli taş’
 ḳ.+ıla 2a/17
Ḳızılbaş: Şia mezhebinin bir kolu.
 Ḳ. 28a/02, 30a/07
ḳi: Bir sözü veya cümleyi diğer bir söze veya cümleye bağlayan kelime.
 k. 2a/01, 2a/02, 2a/05, 2a/06, 2a/07, 2a/10, 2a/12, 2b/01, 2b/02, 2b/05, 2b/14, 2b/15, 3a/02, 3a/02, 3a/04, 3a/10, 3b/07, 3b/08, 3b/09, 3b/14, 4a/08, 4a/13, 4a/14, 4a/16, 4a/17, 4b/01, 4b/13, 4b/15, 5a/16, 5b/04, 5b/07, 5b/08, 5b/12, 5b/13, 5b/15, 6a/05, 6a/14, 6a/15, 6b/04, 6b/05, 6b/08, 6b/14, 7a/01, 7a/02, 7a/04, 7a/06, 7a/07, 7a/11, 7a/12, 7a/12, 7a/14, 7a/15, 7b/01, 7b/02, 7b/11, 7b/12, 8a/08, 8a/09, 8a/15, 8b/02, 8b/06, 8b/08, 8b/11, 8b/12, 8b/14, 8b/15, 8b/17, 9a/08, 9a/11, 9a/11, 9a/13, 9a/15, 9a/15, 9a/16, 9b/02, 9b/08, 9b/10, 9b/11, 9b/16, 10a/01, 10a/02, 10a/10, 10a/16, 10b/09, 10b/11, 11a/10, 11b/16, 11b/17, 12a/01, 12a/11, 12a/15, 12b/02, 12b/02, 12b/05, 12b/08, 12b/11, 12b/14, 12b/16, 12b/16, 13a/01, 13a/04, 13a/05, 13a/08, 13a/09, 13a/11, 13a/15, 13b/01, 13b/02, 13b/05, 13b/17, 14a/03, 14a/04, 14a/06, 21a/05, 21a/15, 24b/12, 26a/01, 27b/15, 30a/17, 31b/04, 31b/15, 31b/15, 32a/14, 32b/11, 32b/12, 33a/05, 33a/08, 33a/09, 33a/17, 33b/01, 33b/01, 33b/04, 33b/06, 33b/07, 33b/11, 34a/04, 34a/05, 34a/08, 34b/04, 35b/04, 35b/04, 35b/11, 36a/04, 36a/04, 36b/06, 37a/03, 37a/08, 37a/10, 37b/01
ḳibir: [Ar.] Kibir, büyüklük taslama, yukardan bakma, küçümseme.
 k. 34a/01
ḳıl: [Ar.] Söz.
ḳıl ü ḳāl [Ar.] ‘dedikodu’
 ḳ. 33b/13, 33b/17
ḳilāb: [Ar.] Köpekler.
 k. 17a/10

kilim: [F.] Kilim, oturulacak yere veya yatak altına serilen ve dervişlerin omuzlarında taşıdıkları ufak keçe veya seccade.

k. 7a/17

k.+ün 7b/01

kim: (1) Soru adılı.

k. 6b/11, 7a/12, 23b/15, 29a/01,

29a/17, 33b/02, 33b/04, 33b/05

k.+de 34a/02, 35a/03

k.+durur 33a/16

k.+dür 19b/07

k.+i 31b/02, 31b/02

k.+sin 37a/01

kim: (2) “Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

k. 4b/02, 5a/17, 6b/17, 8a/02,

10b/02, 10b/04, 10b/11, 10b/15,

11a/02, 11a/04, 11b/07, 14b/09,

16b/16, 22a/07, 22a/08, 23a/17,

25b/08, 28b/13, 31b/03, 32b/01,

33a/01, 33b/13, 33b/14, 33b/16,

34b/01, 34b/11, 36a/16, 36b/01

kimesne: Kimse.

k. 2a/08, 13b/09

k.+ler 4b/16

kimse: Kim.

k. 8b/06, 9b/06, 10a/16, 34a/14,

35b/04, 35b/04, 36a/04

k.+ler 27b/17

k.+ye 35a/05, 35a/11

kirā: [Ar.] Kira, bir ev, dükkân, hayvan ve benzeri malların geçici olarak

kullanılmak üzere sahibi

tarafından bir başkasına verilmesi.

k.+sı 4a/15, 4a/15

k.+sın 4a/16

kireç: [F.] Kireç, mermer, tebeşir, alçı

taşı gibi birçok taşın maddesini

oluşturan kalsiyum oksit türü

beyaz madde.

k. 30a/02

kirli: Pis.

k.+dürler 12b/15

kişi: Kişi, soylu, asil, necip.

k. 2a/01, 2a/04, 2b/09, 3b/17, 4b/02,

6b/12, 8b/13, 9a/05, 10a/02,

10b/02, 10b/04, 10b/11, 10b/15,

11a/02, 11a/04, 11b/03, 11b/07,

12a/02, 12a/11, 12a/15, 12a/17,

12b/07, 13a/10, 13a/11, 13a/12,

13a/13, 13b/02, 13b/05, 13b/10,

19b/07, 23b/12, 24a/02, 25b/16,

26b/04, 32a/07

k.+ler 4b/16

k.+nin 13b/13

k.+ye 2a/03, 9a/06, 10a/03, 11a/08,

12a/03, 13a/11

kitāb: [Ar.] Yazılmış ve basılmış eser, kitap.

k. 2a/04

ko-: Koymak, eşyayı bir yere

yerleştirmek, eriştirmek, vaz

etmek.

ķ. 7a/16

- .-dı 4a/12, 5b/10, 6a/10, 7b/03
 .-dılar 7b/01
 .-dum 22a/02
 .-n 2b/02
 .-r 24a/03, 29a/04
 .-rsa 19b/08
 .-saydı 14a/02
 .-sun 6b/09, 6b/13, 7a/13
 .-ya 22a/09
- ok:** Kokmak, koku vermek, rayiha neretmek.
 .-ar 26b/17
- k'ol-:** Ki olmak.
 k.-du 35b/07
- olay:** Kolay, zahmetsiz, zor ve gu olmayan.
 . 25b/11
- on-:** Konmak, yolculuk sırasında mola vermek, geceyi geirmek zere durmak, menzil tutmak, konak etmek, ordu kurulmak.
 .-duk 26b/05
 .-madı 26b/05
 .-madık 23a/16
 .-madılar 26a/10
 .-makdur 26a/14
- onak:** Konak, yolculukta gece konacak yer, menzil.
 . 22a/10, 24a/12, 25b/09, 25b/11, 26b/09, 29a/04
 .+da 23b/10
- onul-:** (1) Bir nesnenin bir yere bırakılması.
 .-an 23b/03
- onul-:** (2) Yolculuk esnasında bir yerde mola vermek.
 .-an 26b/10
- onu-:** Konumak, karılıklı sylemek.
 .-madan 15a/16
- onya:**  Anadolu blgesinde bir il.
 . 22b/01
- op-:** Grltl veya tehlikeli bir ey zukur edivermek.
 .-a 9a/01
- opar-:** Koparmak, kesmek.
 .-ıvardır 9a/05
- oy-:** Bkz. o-
 .-a 33b/04
 .-acak 7a/11
 .-arın 4b/04
 .-ayın 6b/05
- oyun:** Ynnden, stnden ve etinden istifade etmek iin beslenen evcil hayvan, koyun.
 .+ları 22b/05
oyun srisi 'koyun topluluu'
 . 24a/17
- ok:** Temel, esas, asıl, mene.
 k.+i 25a/03
- or:** Kr, gz grmez, m.
 k.+idi 8a/14
- uble:** [Ar.] pck, buse.

- ḳuble ʔt-* [Ar.+T.] ‘öpmek’
ḳ.-mek 19b/13
- Ḳubūr-ı Şühedā:** Menzil yeri.
Ḳ. 29a/06
- ḳuḳ-**: Kucaklamak.
ḳ.-dı 4a/10
- Ḳudeyde:** Menzil yeri.
Ḳ. 29b/01
- Ḳudeyfe:** Menzil yeri.
Ḳ. 23a/08
- Ḳudsü mübārek:** [Ar.] Mübarek
Kudüs.
Ḳ.+den 1b/13
- ḳudret:** [Ar.] Kudret, güç, kuvvet,
iktidar.
ḳ.+im 25a/07
ḳudreti ol- [Ar.+T.] ‘güçlü olmak’
ḳ.-an 13a/15
ḳudret vēr- [Ar.+T.] ‘güç, kuvvet
vermek’
ḳ.-di 22a/01
- ḳudūm:** [Ar.] Uzak bir yerden, uzak bir
yoldan gelme, ayak basma,
muvasalat.
ḳ. 17b/08
- ḳūh:** [F.] Dağ.
ḳūh-ı tenhā [F.] ‘yalnız dağ’
ḳ. 35a/17
- ḳul:** Kul, yaratılmış, mahluk.
ḳ. 10a/17, 10b/05, 13a/06
ḳ.+lar 8a/03, 35a/15
ḳ.+ları 2b/07, 26a/16
- ḳ.+larımā 6a/16
ḳ.+larına 26a/09
ḳ.+larınun 27a/03
ḳ.+una 25a/04
ḳ.+uz 28a/09
- ḳum:** Kum, en ufak ve sert taneler
hâlinde olan toprak.
ḳ. 14a/01
ḳ.+dur 27b/12
ḳ.+ı 29b/05
- Ḳur’ān:** [Ar.] Hz.Muhammed’e gönderilen
semavi kitapların sonuncusu olan
kutsal kitap. Bkz. Ḳur’ān-ı Kerīm
Ḳ. 32a/09
Ḳ.+da 2a/05
Ḳ.+ı 32a/08
Ḳ.+u 32a/10
Ḳur’ān-ı Kerīm[Ar.] Bkz. Ḳur’ān
Ḳ.+inde 5a/08
Ḳur’ān-ı Mecīd [Ar.] Bkz. Ḳur’ān-ı
Kerīm
Ḳ.+inde 7b/06, 37a/12
- ḳurāt:** İhramlı iken öldürmekte hiçbir
sakınca bulunmayan bir hayvan.
ḳ. 21b/04
- ḳurbān:** [Ar.] Kurban, Allah yoluna
kesilip fukaraya dağıtılacak
hayvan.
ḳ. 21a/05
- Ḳurdḳulağı:** Menzil yeri.
Ḳ. 23a/05

- Ḳureyş:** [Ar.] Hz. Muhammed'in mensup olduğu Arap kabilesi.
Bkz. Ḳureyş kavmi
Ḳ. 7b/16
Ḳ.+e 8b/02
Ḳ.+ün 7b/04
Ḳureyş kavmi [Ar.] Bkz. Ḳureyş
Ḳ. 7a/10
- ḳurtıl-:** Kurtulmak, tehlike veya bir sıkıntıdan çıkmak.
ḳ.-up 26b/12
- ḳuru-:** Kurumak, bitki kökünden nem çekmeyerek canlılığını yitirmek.
ḳ.-miş 25a/03
- ḳuşūr:** [Ar.] Kusur, eksiklik, noksan.
ḳ.+ım 16b/17
- ḳuşaḳ:** Kuşak, beli sıkı tutmak için sarılan uzun ve dar kumaş.
ḳ. 30a/10
- ḳut:** İkbal, talih, baht.
ḳut bul- 'saadete kavuşmak'
ḳ.-maya 25b/02
- Ḳuteybe:** Dil, edebiyat, Kur'an ilimleri, hadis ve tarih sahalarındaki eserleriyle tanınan âlim.
Ḳ. 23b/03
- ḳuṭṭā':** [Ar.] Kesiciler.
ḳuṭṭā'-ı ṭarīḳ [Ar.] 'yol kesiciler'
ḳ. 36a/08
k.+ün 36a/10
- ḳuvvet:** [Ar.] Kuvvet, zor, güç, takat, kudret.
ḳ. 24b/17
- ḳuyu:** Kuyu, kazılmış, delik, çukur, hufre.
ḳ.+sına 29b/06
- ḳuzḡun:** Pek iri kara karga.
ḳ. 22b/07
- ḳuzı:** Koyun yavrusu, kuzu.
ḳ.+ları 22b/05
ḳuzu sürüsi 'kuzu topluluğu'
ḳ. 24a/17
- küffār:** [Ar.] Kâfirler, Allah'ı inkâr edenler.
k. 13a/05
- küfür:** [Ar.] Allah'a inanmama, ortak koşma veya aykırı sıfatlar yakıştırma.
k.+i 33b/07
- küll:** [Ar.] Hepsi, bütünü.
k.+ü k. 24b/08, 35a/15
küll-i lisān-ı dānā [Ar.+Ar.+F.] 'bilgin dillerin hepsi'
k. 33b/10
- kümmel:** [Ar.] Kâmiller.
k. 36a/02
kümmel-i ehl-i şafā [Ar.] 'sefa ehlinin olgunları'
k. 32a/10
- künh:** [Ar.] Bir nesnenin özü, aslı, hakikisi, temeli.
k.+ini 36a/04
- kürük:** [F.] Deve yavrusu.
k. 12b/13

kütüb: [Ar.] Kitaplar.

k.+lerde 28b/07

kütübü eslāf [Ar.] ‘eski kitaplar’

k. 19b/08

L

lā: [Ar.] “Yok, değil” anlamında

olumsuzluk ifade eden ön edattır.

l. 32b/10

lābüd [Ar.lā+büdd: “ayrılık yok”]

‘gerekli, gerek, yararlı’

l.+durur 34b/14

Ladik: Menzil yeri.

L.+le 22b/01

lāf: [F.] Söz.

lāf ét- [F.+T.] ‘söz söylemek’

l. -me 16b/02

lafız: [Ar.] Ağızdan çıkan anlamlı veya anlamsız söz.

lafz-ı ‘ibādet [Ar.] ‘ibadetin sözü’

l.+le 32b/16

lağv: [Ar.] Yararsız, boş.

l. 33a/15

laḥm: [Ar.] Et.

l. 21b/11

Lāhūt: [Ar.] Uluhiyyet âlemi. Allah’ın en büyük tahtı.

L.+e 34a/02

la‘net: [Ar.] Lanet, Allah’ın

korumasından, merhametinden

uzak olmaya ilişkin beddua, ilenç,

kargıma, kargış.

l.+e 25b/04

la‘net ol- [Ar.+T.] ‘Allah’ın

merhametinden uzak olmak’

l.-mak 25b/02

lāşe: [F.] Leş, ölmüş hayvan bedeni.

l.+si 26b/17

laṭīf: [Ar.] Şirin, hoş, güzel.

l. 25b/06

lā-ya‘kıl: [Ar. lā+ya‘kıl] Kendinden geçmiş, dalgın.

l. 37b/06

lāyık: [Ar.] Layık, yakışan, uygun

düşen, münasip.

l. 25b/15

lāzım: [Ar.] Gerek, terki caiz olmayan.

l. 15a/14, 21a/02, 26a/13, 35a/01

lāzım gel- [Ar.+T.] ‘gerekli olmak’

l.-se 8b/07

lāzım ol- [Ar.+T.] Bkz. lāzım gel-

l.-dı 18b/09

l.-maz 21b/02

l.-updur 33a/01

l.-ur 37b/10

lebbeyk: [Ar.] “Buyurunuz, efendim!”

anlamında bir söz.

l. 16b/03, 17b/15

l.+idi 35a/08

lecc: [F.] Tepme.

lecc ét- [F.+T.] ‘tepmek, tartışmak’

l.-me 14b/13

lecc ol- [F.+T.] ‘inat edilmek, kabul görmemek’

l.-amaz 22a/01

Lefke: Menzil yeri.

L. 22a/14

lems: [Ar.] Dokunma ile duyma.

lems ét- [Ar.+T.] ‘el ile dokunup
duymak, el ile tutmak; dokunma
ile duymak’

1.-mek 19b/13

lerzân: [F.] Titrek, titreyen.

lerzân ol- [F.+T.] ‘titremek,
korkudan titremek’

1.-ur 36b/08

lerze: [F.] Titreme, titreyiş.

1. 35b/01

levh: [Ar.] Arapça yazgı belgesi.

levh-i mahfûz ol- [Ar.] ‘(korunmuş
levha) Allah tarafından takdir
edilen şeylerin yazılı bulunduğu
kutsal levha olmak’

1.-asın 35b/17

levh-i zuhûr [Ar.] Görünen levha.

1. 35b/06

Leyş bin Ma‘âz: Muhaddis.

L. 3a/08

lezzet: [Ar.] Lezzet, tatlılık, hoşluk.

1.+inde 29b/07

li: [Ar.] İçin edatı.

li'l-gurûb [Ar.] ‘güneşin batması
için’

1. 17a/03

li'l-behâ [Ar.] ‘kıymet için, kıymete
ait’

1. 19a/17

li'l-emîr [Ar.] ‘emir için’

1. 15a/14

lil 'umre [Ar.] ‘umre için’

1. 21a/10

li't-tavâf [Ar.] ‘tavaf için’

1. 17a/08

libâs: [Ar.] Giysi, elbise.

1. 21b/12

lik: [F.] Lakin, amma, fakat, ancak.

1. 36b/02

1.+i 24a/13, 26b/02, 34a/14, 36a/13,
37a/03

liyâkat: [Ar.] Güç, iktidar, fazilet,
hüner, marifet.

1. 27b/02

loğma: [Ar.] Lokma, bir defada yutulan
yiyecek.

1. 28b/09

luğat: [Ar.] Sözlük.

1.+de 14b/06

1. 21b/08

lübs: [Ar.] Giyme.

lübs-i izâr [Ar.] ‘peştamal giysisi’

1.+ıla 17b/13

lübs-i kamîş [Ar.] ‘gömlek’

1. 19b/15

lübs-i şevb [Ar.] ‘giysi’

1. 20a/01

lucce: [Ar.] Deniz, derya.

lucce-yi bahr-ı hakîkat [Ar.]

‘Hakikatin engin denizleri’

1.+de 37b/05

lütf: [Ar.] İyilik, yumuşak davranış,
hoşluk, güzellik.

l.+ına 28a/08

lütf ét- [Ar.+T.] ‘iyilik yapmak’

Bkz. lütf eyle-

l. 18b/13

lütf eyle- [Ar.+T.] Bkz. lütf ét-

l. 25b/03, 25b/04

l.-yüp 28a/01

lüzüm: [Ar.] Gerekli, hacet.

lüzüm-ı dem [Ar.+F.] ‘gerekli
zaman’

l.+durur 17b/04

M

mā: (1) [Ar.] Olumsuzluk edatı.

mā-ḥılkat [Ar.] ‘fitratsız’

m. 32b/15

māyecibü [Ar.] ‘lazım olmayan’

m. 20b/11

mā: (2) [Ar.] Su.

mā’-i rahmet [Ar.] ‘yağmur suyu’

m. 26a/04

mā’adā: [Ar.] -den başka, öte.

m. 16b/08, 25b/10

m.+da 18a/05

m.+sı 15b/13

ma’a’l-fıraḳ: [Ar.] Kalabalıkla birlikte,
cemaatle.

m.+la 34b/01

ma’an: [Ar.] Beraber, birlikte.

m. 32a/15

Ma’an: Menzil yeri.

M. 24b/03, 24b/04

mābeyn: [Ar. *mā+ beyn*] Evlerde ara

oda veya konaklarda haremlik ile
selamlık arasındaki daire.

m.+inde 12b/08

Madik: Menzil yeri.

M. 23a/06

ma’dūd: [Ar.] Sayılı, tek tek sayılmış.

m. 20a/07

mā-fevḳ: [Ar.] Üst taraf, yukarı.

m.+e 33a/06

mağfiret: [Ar.] Allah’ın günahları af

buyurması, yarlıgama, rahmet.

m. 10a/05

mağfiret ét- [Ar.+T.] ‘Allah’ın
günahları bağışlaması’

m.-düm 32b/07

mağfiret veril- [Ar.+T.] ‘af
buyrulmak’

m.-ür 10a/06

mağrib: [Ar.] Güneşin battığı yer ve

yön, batı, garp.

m.+den 34a/12

m.+ine 5a/08

mağrūr: [Ar.] Bir şeye güvenen,
güvenli.

mağrūre ol- [Ar.+T.] ‘gururlanan
olmak (kadın)’

m.-ma 24b/13

mağrūr ol- [Ar.+T.] ‘gururlanmak’

m.-asın 36b/17

mağsül: [Ar.] Gusül abdesti almış,
gusletmiş, yıkanmış.

m. 20a/02

maḥāl: [Ar.] Mahaller, yerler.

m. 29b/13

maḥāl ol- [Ar.+T.] ‘yerler olmak’

m.-dugunu 34b/06

maḥal: [Ar.] Yer, mekân.

m.+de 26b/04

Maḥbûb: [Ar.] (*Allah katında*) Hz.

Muhammed.

m.+un 36b/10

maḥbûb-ı Hudâ [Ar.+F.] ‘Allah’ın
sevgilisi, Hz. Muhammed’

m. 32a/13

maḥfi: [Ar.] Gizli, saklı.

maḥfi kı- [Ar.+T.] ‘gizli hale
getirmek’

m.-armı 27b/01

māhī: (1) [F.] Balık.

māhī-yi baḥr-i ḥaḳīḳat ol-

[F.+Ar.+Ar.] ‘Hakikat denizinde
balık olmak’

m.-an 33b/09

māḥī: (2) [Ar.] Mahveden.

m.+yi 35b/05

maḥlûḳ: [Ar.] Halk olunmuş,
yaratılmış, yoktan var edilmiş.

m.+ı 37a/02

maḥlûḳ ol- [Ar.+T.] ‘yaratılmak’

m.-dı 35b/11

maḥmil: [Ar.] Osmanlıca halifesinden
her hac mevsiminde Kâbe’ye

gönderilen armağan takımı.

maḥmil-i Fuṣṭâṭ [Ar.] ‘Kahire’den

devenin sırtında gelen sepet’

m.+ı 21b/07

maḥrem: [Ar.] Haram, şeriatça
yasaklanmış şey.

m. 12b/05, 15a/11, 15a/12

maḥşûl: [Ar.] Toprakta yetiştirilen
şeyler, ürünler.

m. 25b/09

maḥşûş: (1) [Ar.] Yakışır, layık, şayan.

m. 18a/04

maḥşûş: (2) [Ar.] Belli, ortada, aşikâr.

m. 22b/15

maḥv: [Ar.] Yok etme, ortadan
kaldırma.

m. 36b/15

m.+a 37a/09

maḥv ét- [Ar.+T.] ‘yok etmek’

m.-üp 37b/04

maḥv ol- [Ar.+T.] ‘harap olmak’

m.-a 11b/06, 12a/13

m.-ur 35b/08

maḥzen: [Ar.] Depo.

maḥzen-i kenz [Ar.] ‘hazine deposu’

m. 35b/06

mā’ide: [Ar.] Yemek, sofrası.

m.+yi 34a/06

mā’il: [Ar.] Bir tarafa doğru eğilmiş.

- mā'il-i cebr* [Ar.] 'zorlamaya meyilli olmak'
m. 37a/03
- maḳām:** [Ar.] Makam, durulan yer, durak, mekân, mahal.
m.+a 22a/09
M.+1 8a/14
m.+da 11b/01
- Maḳām-ı İbrāhīm* [Ar.] 'Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı yer.
M. 11a/05, 11a/13, 11b/13
M.+dir 8a/15
M.+dür 8a/06
M.+ilen 8a/08
- maḳbere:** [Ar.] Mezar, kabir.
m. 9a/04
m.+lerden 9a/09
m.+leridir 9a/09
- maḳbül:** [Ar.] Kabul olunan.
maḳbül ḥacc [Ar.] 'olması gereken bütün şartların yerine getirildiği hac yapmak' Bkz. maḳbül ḥacc ét-
maḳbül ḥacc ét- [Ar.+Ar.+T.] Bkz. maḳbül ḥacc
m.-mişgibidir 11a/01
- maḳdūr:** [Ar.] Kudret, irade.
maḳdūr-ı beşer [Ar.] 'insanın iradesi'
m.+miydi 35b/03
- maḳşad:** [Ar.] Anlatılmak istenilen şey, niyet, amaç.
m.+a 18a/17
m.+1 22a/05, 22a/12
- maḳşūd:** [Ar.] Kastedilen, amaçlanan.
m. 30a/17
m.+1 29b/02
m.+unı 27b/07
- māl:** [Ar.] Bir kimsenin sahibi olduğu kıymetli ve gerekli.
m. 18a/09
m.+1 18a/11, 27b/09
m.+1a 33a/05
m.+lar 8a/02
māl-ı cāh [Ar.] 'yüksek makam varlığı'
m. 24b/17
- mā-lā-māl:** [Ar. *mā+lā+māl*] Dopdolu, lebalep.
m. 26a/04, 30a/11
- ma'lūm:** [Ar.] Bilinen, bilinmiş, öğrenilmiş.
m. 28a/08, 37a/07
- ma'nā:** [Ar.] Anlam, kavram, mefhum, bir sözün ifade ettiği şey.
m. 33b/14
m.+da 17a/15
m.+sı 2a/06, 8b/12, 8b/17, 14a/04, 14a/06, 14b/10
ma'nā-yı esmā [Ar.] 'adların anlamı'
m. 34b/08

- ma'nā-yı ihrām [Ar.]* 'ihramın manası'
m. 16a/13
- ma'nā-yı şifāt [Ar.]* 'sıfatın anlamı'
m. 34b/08
- mār:** [F.] Yılan.
m. 37a/04
- maraz:** [Ar.] Hastalık.
maraz-ı hābis [Ar.] 'hastalık tarafından alıkonulmak'
m. 13b/06
- ma'rifet:** [Ar.] Bilme, ilim.
m. 36b/04
ma'rifet-i tālib [Ar.] 'talibin ilmi'
m.+e 32b/16
- masbūg:** [Ar.] Değişik renklerle boyanmış, renkli, mülevven.
m. 20a/02
- maskat:** [Ar.] Bir şeyin düştüğü yer.
maskat-ı re's [Ar.] 'doğum yeri'
m.+im 23a/02
- maşlahat:** [Ar.] Barış, güven ve huzur yolu, iyilik yolu.
maşlahat ol- [Ar.+T.] 'güvenli olmak'
m.-maz 33a/01
- maşrıq:** [Ar.] Doğru.
m.+dan 5a/08
- maṭbū':** [Ar.] Güzel, şirin.
m. 20a/01
- maṭla':** [Ar.] Ortaya çıkacak, doğacak yer.
- maṭla'-ı kalb [Ar.]* 'kalbe Allah'ın tecelli etmesi'
m.+ine 35b/16
- maṭla'-ı şems-i haḳīkat [Ar.]* 'Hakikat güneşinin doğuşu'
m. 35b/06
- maṭlab:** [Ar.] İstek, istenen şey.
maṭlab ol- [Ar.+T.] 'istenmek'
m.-a 24b/08
- Maṭrān:** Menzil yeri.
M. 26b/06
M.+dan 26b/05
- maṭṭın:** [Ar.] Oturulan yer, vatan, yurt edilen yer.
m.+ım 22b/02
- maẓālim:** [Ar.] Eziyetler, zulümler, haksızlıklar.
m.+ler 28b/08
- maẓhar:** [Ar.] Nail olma, şereflenme.
m.+ıdır 36b/06
maẓhar ol- [Ar.+T.] 'şereflenmek'
m.-ma 25b/04
maẓhar-ı esmā [Ar.] 'adların şereflişi'
m. 34b/12
maẓhar-ı şifāt [Ar.] 'sıfatların şereflişi'
m. 34b/12
- māzī:** [Ar.] Geçmiş zaman.
maẓiyü'l-vaḳit [Ar.] 'vakit geçmesi'
m. 31b/06

- mazlūm:** [Ar.] Zulüm görmüş,
haksızlığa uğramış.
m.+lar 4b/16
- mebde:** [Ar.] İlk, öncelik, başlangıç, ilk
unsur.
m. 23b/05
mebde-i merci [Ar.] ‘dönülecek
yerin ilki’
m. 31b/11
- mebnā:** [Ar.] Bina yapılan yer.
m. 30a/02
- mebrūr:** [Ar.] İyi, makbul.
mebrūr hacc [Ar.] ‘şartlarına uygun
olarak yapılan hac’ Bkz. mebrūr
hacc ét-
mebrūr hacc ét- [Ar.+Ar.+T.] Bkz.
mebrūr hacc
m.-mişgibidir 11a/01
- mecāl:** [Ar.] Kuvvet, takat, iktidar.
m.+in 28a/06
mecālın kal- [Ar.+T.] ‘gücü
bulunmamak’
m.-madı 28a/06
- mechūle:** [Ar.] Bilinmeyen, bilgisi
dışında olan.
m. 37a/07
- meclis:** [Ar.] Meclis, konuşmak veya
bir işi müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin tamamı,
cemiyet, encümen.
m. 35a/10
- mecmū‘:** [Ar.] Hep, bütün.
mecmū‘-ı halā’ik [Ar.] ‘yaratılanların
hepsi’
m. 35b/07
- mecmū‘a:** [Ar.] Toplanmış,
biriktirilmiş.
mecmū‘a-i maḥve’l-benān [Ar.]
‘mahvolan parmakların hepsi’
m. 36a/01
- medd:** [Ar.] Uzatma, çekme.
m.+i 26b/02
- meded:** [Ar.] Yardım.
m. 25a/07
- medīd:** [Ar.] Uzatılmış, çok uzun süren.
m. 26b/09
- Medīne:** [Ar.] Kutsal belde.
M.+nin 9a/09
Medīne-yi Münevvere [Ar.] ‘menzil
yeri’
M. 27a/09
M.+den 29a/04
- Mefraḥ:** Menzil yeri.
M.+a 23b/09
- meger:** [F.] Meğer.
m. 20a/02
- mehābet:** [Ar.] Hürmetle karışık korku.
m. 35a/16
- Mehdī:** [Ar.] Kıyamete yakın çıkacağı
söylenen ermiş kişi.
M. 28b/04, 30a/12
- mehmā:** [Ar.] Olduğu kadar.
m. 27a/12
- mekān:** [Ar.] Mekân, yer.

- m. 16a/02
m.+a 26b/02, 29a/10
m.+ı 37b/06
mekān-ı ḥāş [Ar.] ‘özel yer’
m. 14b/09
- Mekke:** [Ar.] Kâbe’nin bulunduğu ve hac ile umre ibadetinin ifa edildiği kutsal yer.
M. 5a/11
M.+de 4a/02, 4a/03, 9b/09, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 9b/16, 11a/10
M.+den 10a/04
M.+nin 9a/08
M.+nün 8a/01
M.+ye 3b/15, 4b/06, 5b/17
M.+yedegin 3b/12
M.+yi 4a/01, 4a/11, 4a/14, 5a/02, 5a/13
Mekke Deresi [Ar.+F.] ‘özel yer adı’
M.+ne 5b/05
Mekke-yi Müşerrefe [Ar.]
‘şereflendirilmiş Mekke’
M. 1b/08
M.+nün7b/05, 12a/08
- mekrüh:** [Ar.] Yapılması ve işlenmesi şeriat hükümlerine uymayan.
m. 18b/15, 19a/11
mekrüh ol- [Ar.+T.] ‘yapılması dine uygun olmamak’
m.-ur 16b/06
- mekrühât:** [Ar.] Mekruh olanlar.
m. 18b/08, 18b/12
- melâ’ike:** [Ar.] Melekler.
m. 7b/12, 13a/08
m.+ye 11a/08, 12b/14, 13a/04
- melek:** [Ar.] Melek, Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.
m. 11a/04, 32b/09, 34a/06
- melekût:** [Ar.] Ruhlar ve melekler dünyası.
m. 34a/16
- melül:** [Ar.] Boynu bükük, zavallı.
melül ol- [Ar.+T.] ‘kimsesiz olmak, zavallı olmak’
m.-ma 5b/13
- memleket:** [Ar.] Memleket, bir ülke veya devlet toprağı.
m.+lerine 8a/13
- men‘:** [Ar.] Engelleme, savma, durdurma, yasak etme.
m.+e 15a/13
men‘ ét- [Ar.+T.] ‘engellemek’ Bkz.
men‘ eyle-
m.-e 18b/17
m.-erse 24a/01
m.-mese 13b/05
men‘ eyle- [Ar.+T.] Bkz. men‘ ét-
m.-ridi 35a/05
- menām:** [Ar.] Uyku,düş, rüya.
m.+ın 37a/14
- menāre:** [Ar.] Minare.
m. 27b/13

- menāsik:** [Ar.] Hac sırasında yapılan törenler.
m. 30a/16
- menāzil:** [Ar.] Menziller, konak yerleri, mola verilen yerler.
m. 30a/16
- mensüb:** [Ar.] Bir şahsa veya kuruma ait olan, bunlarla ilişkisi ve bağı olan.
mensüb ol- [Ar.+T.] ‘bir şahsa veya kuruma ait olmak, bunlarla ilişkisi ve bağı olmak’
m.-unuz 32a/08
- menzil:** [Ar.] Seyahat boyunca konaklanan yer, konak.
m. 26a/14, 27a/04, 27a/08, 29a/16
m.+e 26b/13, 27a/06, 29a/08
m.+in 23a/10, 23a/11
Menzil-i Āḥar-ı ‘Uḳbā [Ar.] ‘özel yer adı’
M.+da 33a/14
Menzil-i Cedīd [Ar.] ‘özel yer adı’
M.+e 29a/05
Menzil-i Erba‘ [Ar.] ‘özel yer adı’
M. 29b/05
Menzil-i Evvel [Ar.] ‘özel yer adı’
m. 23a/15
Menzil-i Vādī [Ar.] ‘özel yer adı’
m.+yi 29b/09
- merām:** [Ar.] Arzu, istek, talep.
m.+a 19b/09, 22a/10, 23a/02, 23a/10, 25a/12, 26a/15
- merām eyle-* [Ar.+T.] ‘istemek’
m.-r 20b/14
- merci’:** [Ar.] Dönülecek veya geri gelecek yer.
m.+in 31b/08
- merdümek:** [F.] Küçük adam basit kimse.
m. 32b/11
- mermer:** [Yun.] Beyaz ve renkli cinsleri bulunan ve yapı işlerinde kullanılan billurlaşmış kireç taşı.
m. 26a/06, 30a/06
- mertebe:** [Ar.] Makam, rütbe.
mertebe-yi ev ednā [Ar.] ‘Ev edna mertebesi’
m. 34b/07
- Merve:** [Ar.] Kâbe’nin yakınında bulunan bir tepe.
M.+de 11a/15
- merzā:** [Ar.] Hastalar, sayrılar.
m.+a 29a/07
- mesā:** [Ar.] Akşamüstü, akşam.
m. 31b/13, 32a/11
- meşāb:** [Ar.] Toplanılan yer.
meşāb ol- [Ar.+T.] ‘toplanılan yer olmak’
m.-dı 17a/12
- mesāvī:** [Ar.] Kötülükler, zararlar.
m. 32a/17
- mescid:** [Ar.] Camiden küçük ibadet yeri.
m. 9a/11

- m.+ü 19a/05
- mescid:** [Ar.] Camiden küçük ibadet yeri.
Mescid-i Akşā [Ar.] ‘Kudüs’te bulunan büyük ve kutsal cami’
M.+dur 9a/11
Mescid-i Harām [Ar.] ‘Kâbe’de bulunan en büyük ibadet evi’
M.+da 12a/02, 12a/04
M.+dur 9a/12
- meşelâ:** [Ar.] Mesela, örneğin, söz gelimi.
m. 32b/02
- mesh:** [Ar.] Temizleme.
mesh eyle- [Ar.+T.] ‘temizlemek, el ile sürmek, sığamak’
m.-mek 11b/15
- Mesnevî:** [Ar.] Mevlana’nın ünlü eseri.
M.+sinde 36a/10
- mesrūd:** [Ar.] Dile getirilmiş, zikredilmiş.
mesrūd ét- [Ar.+T.] ‘dile getirmek, söylemek, zikretmek’
m.-e 21a/12
- mesrūr:** [Ar.] Şen, sevinçli, mutlu.
mesrūr ol- [Ar.+T.] ‘sevinçli olmak’
m.-dılar 26b/12
- mess:** [Ar.] Temas etme, dokunma.
m.+ü 19a/06
mess ét- [Ar.+T.] ‘dokunmak’
m.-en 27a/13
- meşakkat:** [Ar.] Acı, eziyet, sıkıntı.
meşakkat ol- [Ar.+T.] ‘eziyet olmak’
m.-dı 6a/08
- meşārīk:** [Ar.] Doğu tarafları.
m.+da 33b/05
- Meş‘ari’l-Ḥarām:** [Ar.] Mekke’de, Arafat ile Mina arasında, Müzdelife’nin sonunda Kuzah tepesinin civarına verilen ad.
M.+da 11a/16
- meşy:** [Ar.] Adımlama, yürüme, yürüyüş.
meşy ol- [Ar.+T.] ‘adımlanılmak, yürünmek’
m.-dı 17a/08
- metbū‘:** [Ar.] Tabi olunan.
metbū‘-ı kader [Ar.] ‘kadere uymak’
m. 37a/06
- metin:** [Ar.] Metin, yazı parçası, bir yazıyı oluşturan unsurların her bir bölümü.
m.+i 16a/17, 16b/02
- mevāni‘:** [Ar.] Engeller.
mevāni‘-i şer‘iyye [Ar.] ‘İslam’a aykırı olan kurallar’
m.+si 13b/10
mevāni‘-i şer‘iyyesi ol- [Ar.+Ar.+T.] ‘İslam’a aykırı olmak’
m.-masa 13b/14
- Mevkîf-ı ‘Arafāt:** [Ar.] Arafat durağı.
M.+da 11a/15
- Mevlā:** [Ar.] Tanrı, Allah.
M. 32b/01, 33b/16, 36a/16

- M.+nın 34b/03
Mevlā-yı Raḥīm [Ar.] ‘yaratana Allah’
 M. 27a/02
- Mevlānā:** Mevleviyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf, âlim ve şair.
 M. 36a/10
- mevt:** [Ar.] Ölüm.
 m.+edek 16a/05
- mevtī:** [Ar.mevt+ī] Ölü ile ilgili, cenazeye özgü.
 m. +yi 35b/05
- mevzī’:** [Ar.] Yer, alan, bölge.
 m.+a 26b/10
 m.+da 18a/04
 m.+yı 24b/01
- mey:** [F.] İçki, şarap.
 m. 37b/06
- mevdān:** [Ar.] Açık alan, düzlük yer, geniş saha, geniş ve düz yer.
 m. 15a/17
- meyil:** [Ar.] Aslına rücu etme.
meyl ét- [Ar.+T.] ‘aslına rücu etmek, dönmek’
 m.-mese 22b/11
 m.-se 6a/12
- Meymūn:** Menzil yeri. Bkz. Meymūn Ovası
 M. 29a/14
Meymūn Ovası Bkz. Meymūn
 M. 29a/14
- meyyit:** [Ar.] Ölü, cenaze.
 m.+iken 34a/11
- mezra’:** [Ar.] Ekim yapılabilecek arazi.
mezra ‘tü’l-āḥiret [Ar.] ‘ahiretin tarlası’
 m.+dir 31b/03
- mi:** Soru edatı.
 m. 15a/16
- midād:** [Ar.] Yazı mürekkebi.
 m. 26a/13
midād-ı ‘ulemā [Ar.] ‘âlimlerin mürekkebi’
 m.+yla 32b/05
- mihr:** [F.] Güneş.
mih-r-i ḥaḳīḳat [F.+Ar.] ‘Hakikat güneşi’
 m. 35b/16
- mih-ter:** [F.] Çok büyük, daha iri.
mih-ter ol- [F. mih+ter+T.] ‘üstün olmak’
 m.-an 24a/15
- Mikā’il:** [Ar.] Allah’ın verdiği rızık ile ilgilenen dört büyük melekten biri.
 M.+e 11a/08
- mikāṭī:** [Ar. mikāt+-ī] Hac dönemini Mekke’de bekleyen Müslüman.
 m. 20a/03
- miḳdār:** [Ar.] Miktar, bütünü parçası, bir bölüm.
 m. 35a/03
 m.+dur 15a/07

- m.+ı 12a/05, 26b/11
millet: [Ar.] Millet, ulus.
 m. 5a/03, 5a/04
min: [Ar.] Eklendiği söze “den, den beri” anlamı verir.
 m. 17a/02, 17a/11, 21b/10
min kubūr [Ar.] ‘mezardan beri’
 m. 29a/08
mine’l-leyl [Ar.] ‘geceden beri’
 m.+de 17a/04
Minā: Etrafı dağlarla çevrili bir vadi.
 M. 19a/06
Minā günü [Ar.+T.] ‘Zilhicce’ nin sekizinci günü’
 M.+ne 21a/04
minnet: [Ar.] Gönül borcu, şükran duyma.
minnet ét- [Ar.+T.] ‘şükran duymak’
 m.-üp 8b/02
mīr: [F.] Baş.
mīr-i melek [F.+Ar.] ‘meleklerin başı, başkanı’
 m. 35a/06
mirā: [Ar.] İki yüzlü.
 m. 32b/08, 33b/15, 34b/05
mi’rāc: [Ar.] Yükselme, göğe çıkma.
mi’rāc olun- [Ar.+T.] ‘yükselmek’
 m.-dı 5a/07
mişāl: [Ar.] Örnek olarak gösterilen şey, örnek.
 m. 24a/04, 31b/13
mişil: [Ar.] Defa, kere.
 m.+i 16b/03
Misis: Menzil yeri.
 M. 23a/05
miyān-beste: [F. *miyān+beste*] İşe hazır, amade.
 m.+iken 35a/07
Mizāb: [Ar.] (Mizab-ı Kâbe) Kâbe’nin üzerine yağın yağmur sularının dışarıya akmasını sağlayan altından yapılmış oluk.
 M. 11a/12
mu’ānaqa: [Ar.] Kucaklaşmış, sarmaş dolaş olmuş.
 m. 19b/14
mu’ayyen: [Ar.] Belirlenmiş, belirli.
 m. 36a/09
 m.+idi 16a/14
mu’azzam: [Ar.] Büyük, iri, kocaman.
 m. 26a/02
 m.+dur 5a/03
mubāh: [Ar.] Yapılmasında dince sakınca olmayan.
 m. 21b/02, 21b/14
 m.+dır 23b/16
mubāh ol- [Ar.+T.] ‘yapılmasında sakınca olmamak’
 m.-an 21b/01
mücibiyet: [Ar.] Gerekli olanlar.
 m.+in 37b/05
mu’cize: [Ar.] İnsan aklının alamayacağı, olağanüstü olay.

- mu‘cize-i şems-i Hüdā [Ar.]*
Kur’an’ın ışığının mucizesi.
m. 32a/06
- mufazzal:** [Ar.] Saygın, üstün.
mufazzal kıl- [Ar.+T.] ‘üstün hâle
getirmek’
m.-duğı 9b/04
- Muğāyir:** Menzil yeri.
M. 25b/13, 25b/14, 25b/15
- muğaylān:** [F.] Deve dikenini.
m.+a 26b/07
- muḥāl:** [Ar.] Olanaksız, imkânsız.
m. 19b/03, 19b/04, 29b/14
- muḥālif:** [Ar.] Uyumsuz, geçimsiz,
muhalefet eden (kimse).
m. 36a/14
muḥālif ol- [Ar.+T.] ‘uyumsuz
olmak’
m.-sa 33a/15
- Muḥammed:** [Ar.] Hz. Muhammed.
M. 2b/16, 7a/15
Muḥammed Muştafā ‘Hz.Muhammed’
M. 7a/16
- Muḥammed bin İshāq:** Meğazi ilminin
kurucusu.
M. 5b/11
- Muḥammed Ebū’l-Fazıl Sencārī:**
Muhaddis.
M. 1b/07
- muḥarrıq:** [Ar.] Çok hararet veren,
susatan.
m. 33b/08
- muḥdiş:** [Ar.] Yeniden yaratan, kuran.
m. 20b/02
- muḥliş:** [Ar.] Yürekten dost olan,
samimi.
m. 37a/16
- muḥrim:** İhramlı iken, haram aylarında
iken.
m.+e 19a/14, 21b/01
m.+iken 18b/07
- muḥteşem:** [Ar.] Görkemli, büyüdü,
haşmetli.
m. 1b/13
- muḥābele:** [Ar.] Cami veya ibadet
yerlerinde halka açık Kur’an
okuma.
m.+sinde 11a/02
- muḥābil:** [Ar.] Karşısında bulunan, yüz
yüze gelen.
m. 30a/08
- muḥāddem:** [Ar.] Sunulan, takdim
edilen, arz edilen.
m. 17b/14, 18b/14, 34b/02
muḥāddem kıl-[Ar.+T.] ‘sunmak’
m.-dı 32b/01
- muḥādder:** [Ar.] Alın yazısı.
m.+dir 28b/15
- muḥārin:** [Ar.] Yakınlaşmış, bitişmiş.
muḥārin eyle- [Ar.+T.] ‘bir araya
getirmek, yaklaştırmak,
bitiştirmek’
m. 32b/17
- muḥarreb:** [Ar.] Yaklaşmış olan yakın.

- m.+dür 13a/03
- muḳarrer:** [Ar.] Kararlaştırılmış, karar verilmiş.
m. 29b/07
- muḳayyed:** [Ar.] Kayıt altına alınmış.
m. 19b/14
- muḳtezā:** [Ar.] Gereken, gerekli olan.
m.+sı 37a/05
- munḳaṭı‘:** [Ar.] Arkası kesilen, tükenen, kalmayan, biten.
m. 35b/08
- muntazır:** [Ar.] Dört gözle bekler ve bekleyen.
m. 29a/03
- murād:** [Ar.] İstek, arzu.
m.+a 26a/16
m.+ı 19b/10
- Mūsā:** [Ar.] Kendisine *Tevrat* adlı kitap indirilen ve Allah ile konuşan peygamber.
M.+dan 33a/05
- Mūsā-yı Eş‘arī:** (Ebū Mūsā el-Eş‘arī) Hakem olayında Hz. Ali’yi temsil eden fakih sahabe.
M.+den 13a/09
- muṣādif:** [Ar.] Tesadüf eden, rastgelen.
muṣādif ol- [Ar.+T.] ‘tesadüf etmek’
m.-dı 21b/17
- muṣannif:** [Ar.] Kitap telif eden, yazan.
m. 16b/02
- mu‘tād:** [Ar.] İtiyat haline getirilmiş, her zamanki gibi.
- mu‘tād ol-* [Ar.+T.] ‘her zamanki gibi, alışılmış, itiyat hâline getirilmiş olmak’
m.-an 20a/14
m.-madın 15b/05
- muṭayyib:** [Ar.] Gönül alan, hoşça davranan.
m. 20a/01, 20a/02
- mu‘temed:** [Ar.] Kendisine güvenilen, emin, itimat edilen.
m. 33a/14
- mu‘temir:** [Ar.] Kâbe’yi tavaf eden.
m. 18b/10
- muṭı‘:** [Ar.] Baş eğen, dinleyen, itaat eden (kimse).
m.19a/08
muṭı‘ ol- [Ar.+T.] ‘baş eğmek’
m. 6a/03
- muṭlaḳ:** [Ar.] Kayıtsız, şartsız, serbest, azade.
m. 16b/01, 24b/04
muṭlaḳ ol- [Ar.+T.] ‘ebedî olmak’
m.-a 9a/01
- muvālāt:** [Ar.] Birinin dostu, yardımcısı olma.
muvālāt ol- [Ar.+T.] ‘birinin dostu olmak’
m.-dı 18a/03
- muẓille:** [Ar.] Doğruluktan saptıran.
muẓille ol- [Ar.+T.] ‘azdıran, doğruluktan saptıranlar olmak’
m.-alar 33b/05

- mübāhāt:** [Ar.] Övünme, böbürlenme.
m. 12b/15
mübāhāt ét- [Ar.+T.] ‘övünmek’
m.-üp 13a/08
- mübārek:** [Ar.] Saygın, aziz, hürmetli.
m. 3b/05, 3b/14, 6a/10, 7a/04
- mübeddil:** [Ar.] Değiştirme işini yapan,
değiştirici.
m. 37b/02
- mübelliğ:** [Ar.] Tebliğ eden, bir haber
veya emri yerine ulaştırılan.
m. 26a/16
- mübeyyet:** [Ar.] İnşa edilmiş.
m. 17b/12
- mücāhid:** [Ar.] Din uğruna savaşan.
m. 1b/12, 4b/13, 13b/12
- mücd:** [F.] Müjde.
mücd ol- [F.+T.] ‘müjde olmak,
sevinç vermek’
m.-sun 23b/13
- müdām:** [Ar.] Sürekli, kesintisiz.
m. 32a/03
- müdü:** [Ar.] Medineler, şehirler.
m.+i 26a/08
- müferrid:** [Ar.] Bir kenara çekilip
kendini dine adayan (kimse).
m.+dir 8a/09
m.+ile 8a/08
- müfrid:** [Ar.] Yalnız kalan.
m. 17a/16, 17b/07
müfrid ol- [Ar.+T.] ‘yalnız olmak’
m.-ursa 21a/08
- müfsid:** [Ar.] Bozan, fenalaştırıcı.
müfsid-i hac [Ar.] ‘haccın bozulması’
m.+dur 18b/03
- mükerrem:** [Ar.] Saygın, muhterem,
muazzez.
m.+dür 5a/03
- mülk:** [Ar.] Bina ve arazi gibi birinin
tasarrufunda bulunan mal.
mülk ol- [Ar.+T.] ‘mala sahip olmak’
m.-maya 34b/03
- Mültezim:** [Ar.] Hacer-i Esved ile Kabe
kapısı arasında kalan kısım.
M.+dir 11a/13
- mü’min:** [Ar.] Allah’ın birliğine, Hz.
Muhammed’in peygamberliği ile
öteki din büyüklerine inanan,
iman sahibi, Müslim.
m. 10b/17, 28a/03, 33a/14
m.+ün 37a/09
- mü’mine:** [Ar.] İnancı tam olan Müslim
(kadın).
m. 10b/17
- mümkün:** [Ar.] Olabilen yapılabilen.
m. 27a/11, 28a/15, 32a/02
m.+dir 28b/02, 33a/07, 36a/03,
37a/07
m.+mi 34a/05
- münāfık:** [Ar.] Hz.Muhammed çağında
Allah’a inanmayan, fakat kendini
Müslüman gösteren (kimse).
münāfık ol- [Ar.+T.]
‘Hz.Muhammed çağında Allah’a

- inanmayan, fakat kendini Müslüman gösteren kişi olmak’
m.-an 14a/16
- münāsib:** [Ar.] Uygun, yakışır, yaraşır.
m. 3a/17
- münker:** [Ar.] Allah’ın hoşlanmadığı, aklın uygun bulmadığı.
m. 28b/01, 28b/02, 28b/11, 37a/13
m.+den 37a/12
m.+dir 28b/12
m.+dür 24a/09
m.+e 28b/11, 29b/13
münker ol- [Ar.+T.] ‘Allah’ı inkâr etmek’
m.-ma 36a/13
m.-mayasın 34a/14
- münkerāt:** [Ar.] İşlenmesi şeriata göre uygun görülmeyen şeyler.
m. 25a/06
münkerāt-ı zulm-i fişk [Ar.] ‘dinsizlik zulmünün münkeratı’
m.+a 25a/06
- müntehā:** [Ar.] Son, nihayet, uç.
müntehā-yı Rüsül [Ar.] ‘son peygamberler’
m. 36a/02
- mürşid:** [Ar.] Doğru yolu gösteren, kılavuz, rehber.
mürşid ol- [Ar.+T.] ‘doğru yolu gösteren kişi olmak’
m.-an 35a/02
- mürūr:** [Ar.] Geçme, bir yerden bir başka yere geçme.
m. 8a/12
- müsāvī:** [Ar.] Eşit.
m. 23b/06
- müşbet:** [Ar.] İspat olunmuş, sağlam, muhkem.
m.+durur 19b/12
- müsemmā:** [Ar.] Tesmiye olunmuş, ad konulmuş.
müsemmā ol- [Ar.+T.] ‘ad konulmak’
m.-asın 35b/17
- Müslim:** (1) Ravi.
M. 10a/11
- Müslim:** (2) [Ar.] Müslüman.
M. 12b/03
- Müslimān:** [Ar.] Müslüman, İslam dinine inanan kimse, Müslim.
M.+lara 10b/14
- müste‘ān:** [Ar.] Kendisinin yardımını istenmiş olan.
m.+dur 24b/04
- müstecāb:** [Ar.] Kabul görülmüş.
m. 10a/09
m.+dur 11a/11
müstecāb du‘ā [Ar.] ‘kabul olunan dua’
m. 10a/09
- müsteğrık:** [Ar.] Kendinden geçmiş bulunan.
m.+dur 33b/10
- müstelzim:** [Ar.] Bir şeyi gerekli gören.

- müstelzim ol-* [Ar.+T.] ‘gerekli olmak’
m.-a 34b/11
- müsteṭāb:** [Ar.] Güzel, latif, makbul.
müsteṭāb ol- [Ar.+T.] ‘güzel, latif olmak.’
m.-dı 16a/10
- müşerref:** [Ar.] Onurlu, şerefli.
müşerref kııl- [Ar.+T.] ‘şerefli hâle getirmek’
m.-duğı 9b/04
- müşterek:** [Ar.] Ortak olan, ortaklık.
m. 15a/08
- müte‘addid:** [Ar.] Sıkça olan.
müte‘addid ol- [Ar.+T.] ‘sıkça olmak’
m.-dı 8a/07
- müyesser:** [Ar.] Kolaylıkla elde edilen.
m. 29b/11
m.+dir 31b/15
müyesser kııl- [Ar.+T.] ‘kolay hale getirmek’
m. 19a/08, 26a/09, 29b/10
müyesser ol- [Ar.+T.] ‘kolay olmak’
m.-a 37a/14
- müzdeḥim:** [Ar.] İzdihamlı.
müzdeḥim ol- [Ar.+T.] ‘izdihamlı olmak’
m.-up 2b/17
- Müzdelif:** [Ar.] Mekke’de bulunan ve hacıların ziyaret ettiği kutsal yer.
M.+de 17a/05, 17b/11

Müzeyrib: Menzil yeri.

M. 23b/05

M.+den 23b/09

N

nā: [F.] Olumsuzluk edatı.

nā-būd-i vecd [F.nā+būd+Ar.]

‘coşkunun yokluğu’

n.+in 36b/14

nā-gāh [F.nā+gāh] ‘zamansız, vakitsiz’

n. 7a/03, 7a/14

nā-nisyān [F.+Ar.] ‘unutulmayan’

n. 18b/08

nāfile: [Ar.] Farz olmayıp isteğe bağlı

olarak kılınan namaz veya öteki

ibadetler.

n. 16a/07

nāḳa: [Ar.] Dişi deve.

n.+sına 35a/09

nāḳıṣ: [Ar.] Eksik, tam olunmayan,

yetersiz, tamam karşıtı.

n.+dur 36a/10

naḳil: [Ar.] Bir yerden diğer bir yere

götürme, taşıma.

naḳl ét- [Ar.+T.] ‘bir yerden başka bir yere taşımak’

n.-en 20b/02

nām: (1) [Ar.] Ad, san.

n. 23a/14

n.+ı 24a/06, 29a/10, 29a/10, 29a/14, 29a/14

n.+ına 26a/14, 27a/04

nām: (2) [F.] Adres.

n. 23a/14

namāz: [F.] Beş vakitte kılınması

Müslümanlar için farz olan ibadet.

n. 12a/03, 12a/04

n.+a 12a/05, 12a/07

namāzı kıl- [F.+T.] ‘namaz ibadetini

yerine getirmek’ Bkz. namāz kıl-

n.-maz 23b/12, 23b/14

namāz kıl- [F.+T.] Bkz. namāzı kıl-

n. 9a/13, 11b/09

n.-anlara 10b/10, 11a/06

n.-maz 24a/06

n.-mazuz 13b/15

n.-sa 10a/17, 10b/15, 11a/02, 11a/05,

12a/02, 12a/06, 12a/06

n.-up 3a/08

namāz vaḳti [F.+Ar.] ‘namaz

kılınması gereken zaman’

n. 9a/13

nār: [F.] Ateş, od.

n. 24b/10

n.+ı 33b/08

nār-ı ebeden [F.+Ar.ebed+en]

‘sonsuz ateş’

n. 33a/15

nār-ı lazā [F.+Ar.] ‘cehennem ateşi’

n. 36a/14

naş: [Ar.] Üzerinde tartışma

götürmeyen Kur’an’ın delil olarak

gösterilen ayetleri.

n. 14b/03

naşş-ı kāṭi [Ar.] ‘Manası açık olan

Kur’an ayetlerinden delil olarak

gösterilen ayet’

n.+dır 32a/16

nās: [Ar.] İnsanlar, adamlar, halk.

n. 19b/05, 33b/04

naşīb: [Ar.] Hak, nasip, pay, kısmet.

naşīb ét- [Ar.] ‘Allah’ın takdir

etmesi’

n.-dügi 34b/17

n.-e 32a/14

Naşrānī: [Ar.; Hz. İsa’nın doğduğu köy

olan Nāsıra adından] Hristiyan.

N. 13b/08

N.+ye 13b/10

nażar: [Ar.] Bakma, bakış.

n. 18a/13

nażar ét- [Ar.+T.] ‘bakmak’ Bkz.

nażar eyle-

n. 32a/14, 33a/03

n.-di 5a/07

n.-endi 28b/10

n.-enlere 10b/11

n.-seydi 35a/16

nażar eyle- [Ar.+T.] Bkz. nażar ét-

n. 25a/04, 28a/11, 31b/09

n.-n 34a/07

nażar kıl- [Ar.+T.] ‘bakmak’

n.-dı 2a/15

n.-ma 34a/10

n.-mak 35b/03

nażaru’l-‘ālim [Ar.] ‘âlimin bakışı’

- n. 32a/13
- naẓım:** [Ar.] Dizme, düzene koyma, tertip, nizam.
- naẓım ol-* [Ar.+T.] ‘düzene konulmak, tertip edilmek’ Bkz. nazım
- n.-mak 26a/13
- nāzil:** [Ar.] Nüzul eden, inen.
- nāzil ol-* [Ar.+T.] ‘nüzul eden olmak’
- n.-an 32b/01
- n.-dugın 13a/02
- naẓm:** [Ar.] Bkz. nazım
- n.+ına 18b/13
- naẓma al-* [Ar.+T.] ‘düzene koymak’
- n. 22a/11
- naẓm ét-* [Ar.+T.] ‘düzene koymak’
- Bkz. nazım eyle-
- n. 20a/12
- naẓm eyle-* [Ar.+T.] Bkz. nazım ét-
- n.-sen 23a/11
- n.-yüp 31b/01
- naẓm ol-* [Ar.+T.] ‘düzene konulmak’
- n.-sun 25b/12
- ne:** Ne, hangi şey ve kim.
- n. 1b/11, 2b/15, 3b/08, 4a/06, 4b/09, 6a/03, 6a/14, 9a/13, 11a/17, 11b/01, 13a/08, 13b/01, 13b/17, 14a/05, 14a/08, 14b/04, 15a/07, 15b/12, 17b/05, 18a/12, 19b/01, 25a/05, 26a/05, 27a/11, 27a/14, 27a/16, 28a/15, 28b/01, 28b/02, 30a/07, 31b/05, 31b/09, 32a/09, 32a/11, 32a/14, 32b/12, 33b/07, 33b/07, 33b/07, 35a/11, 37a/05
- n.+durur 31b/12, 31b/12
- n.+dür 14b/03, 20a/12
- n.+idi 15b/02
- n.+idik 31b/08
- n’èt-* [T.] ‘ne etmek’
- n.-ersin 2a/07
- n’ol-* [T.] ‘ne olmak’
- n.-dı 3b/08
- ne‘am:** [Ar.] Evet, bir işi onaylama sözü.
- n. 2a/04, 5b/06, 29b/04
- nebāt:** [Ar.] Bitki, yerden biten her türlü nesne.
- n. 20b/08
- Nebke:** Menzil yeri.
- N. 23a/08
- Neccārī:** (Habibü’n-Neccārī) Yasin suresi yirminci ayette kıssası anlatılan kişi.
- N.+ı 36a/02
- neden:** Sebep.
- n. 28b/06
- neden ol-* ‘sebep olmak’
- n.-dı 2a/02
- nefes:** (1) [Ar.] Bir soluk alacak kadar vakit, an, dem.
- n. 31b/04

- nefes:** (2) [Ar.] Nefes, ciğere alınıp verilen hava, soluk,dem.
n.+de 34a/11
nefes-i mürşid [Ar.] ‘doğru yolu gösterenin nefesi’
n. 34a/11
- nefiy:** [Ar.] Sürgüne gönderme, sürme.
n.+e 23a/01
- nefs:** [Ar.] Öz, iç, ruh, can.
n. 35b/14, 36b/09
n.+i 36a/02
n.+ile 16a/06, 36a/01
n.+in 31b/09, 37a/11
nefs-i külli [Ar.] ‘Ruhu’l-A‘zām’
n.+ye 35b/14
- nehāren:** [Ar. *nehār+-en*] Gündüzleyin.
n. 17a/03, 17a/04
- nehc:** [Ar.] Yol, usul.
n. 36a/09
- nehiy:** [Ar.] Yasaklama, yaptırmama, engelleme, menetme.
n. 37a/12
nehy-i faḥṣā [Ar.] ‘fuhuşun yasaklanması’
n. 37a/13
- nerē:** Yer bildirme anlamında kullanılır.
n.+de 35a/05
- nesēb:** [Ar.] Nesil, soy, zürriyet, sülale.
n.+ile 24b/15
- nesne:** [*ne irse*] Nesne, varlık, madde, şey.
n. 9b/06, 9b/11
- neşir:** [Ar.] Dağıtma, yayma.
neşr-ü kütüb [Ar.] ‘kitapların dağıtılması’
n. 32b/11
- neşv:** [Ar.] Canlının büyümesi, gelişmesi.
neşv ü nemā [Ar.] ‘manevi gelişme ve ilerleme’
n. 36b/02
- netf:** [Ar.] Kıl alma, kılları temizleme.
n. 20b/06
netf ét- [Ar.+T.] ‘kılları almak’
n.-üp 20b/12
- nevbet:** [Ar.] Sırayla yapılan iş, sıra ile yerine getirilen görev, nöbet, keşik.
nevbet deg- [Ar.+T.] ‘sırası gelmek’
n.-mez 2b/04
nevbet gel- [Ar.+T.] ‘sırası gelmek’
n.-di 22b/07
- nevm:** [Ar.] Rüya.
n. 34a/03
nevm-ü ‘ālim [Ar.] ‘âlimin rüyası’
n. 32a/11
- nezd:** [F.] Yan, yakın, kat, huzur.
n.+in 37a/16
- ni‘am:** [Ar.] Nimetler.
n. 4a/16
- nice:** Nasıl. Bkz. niçe
n. 6b/01, 23b/04
- niçe:** Bkz. nice

- n. 1b/11, 5b/16, 7a/07, 7a/10, 8a/02, 8a/03, 8b/14, 20b/15, 24b/08, 27a/17, 27b/17, 29a/13, 32a/02, 33a/07, 36a/03, 36b/17, 37a/07
- n.+dür 32b/02
- n.+idi 2a/03
- niçün:** Niçin, bir olayın sebebini ve amacını anlamak için kullanılır.
- n. 24a/02, 30a/09, 35a/04
- n.oldı 2a/03
- nidā:** [Ar.] Haykırma, bağırma, çağırma.
- nidā eyle-* [Ar.+T.] ‘haykırmak, bağırma, çağırma’
- n.-rdi 35a/14
- nifāk:** [Ar.] Ara bozuculuk, kovculuk, fitnecilik.
- n.+dan 14a/15
- nifās:** [Ar.] Loğusalık durumu.
- n.+ıyla 20a/10
- nihād:** [F.] Yaratılış, huy.
- nihād-i cūhelā* [F.+Ar.] ‘cahillerin yaratılışı’
- n. 32a/17
- nihāyet:** [Ar.] Nihayet, sonuç, netice, son.
- n. 34b/10
- nikāh:** [Ar.] Nikah.
- n.+en 18b/04
- ni‘me:** [Ar.] Ne güzel, ne tatlı.
- ni‘me’l-būşrā* [Ar.] ‘ne güzel haber’
- n. 35b/17
- ni‘met:** [Ar.] Nimet, Allah’ın nimeti olan yiyecek ve içeceklerle ilgili nesnelere ve özellikle ekmeğe.
- n. 23b/02
- n.+dir 34b/17
- n.+e 22b/04
- n.+in 28a/01
- nisā:** [Ar.] Kadınlar.
- n.+ya 15a/10
- nisbet:** [Ar.] Oranlama, kıyas, mukayese.
- nisbet olun-* [Ar.+T.] ‘kıyas edilmek’
- n.-saydı 35b/03
- niteki:** Nitekim, ne var ki.
- n. 3a/16, 3b/10, 6a/16, 7b/16, 8b/10, 12b/12, 13a/16
- nitekim:** Nasıl ki, olduğu gibi manalarıyla teşbih ifade eder.
- n. 3a/06, 5a/08, 7b/06, 8b/01
- niyāz:** [F.] Dua.
- n.+ım 27b/06
- niyāz eyle-* [F.+T.] ‘dua etmek’
- n. 28a/05
- niye:** Bir olayın nedenini sormak için kullanılır.
- n. 31b/11
- niyyet:** [Ar.] Kurma, kasıt, azim, meram, maksat.
- n. 16a/07, 16b/01
- n.+e 14a/05, 14a/08, 16b/07
- n.+i 16b/02

- n.+ine 12a/16
niyyet ol- [Ar.+T.] ‘isteğin gerçekleşmesi’
 n.-ur 14a/05, 14a/08
- nizā’**: [Ar.] Çekişme, kavga, tutuşma.
nizā’ ét- [Ar.+T.] ‘çekişmek, didişmek, kavga etmek’
 n.-er 7a/12
- nizām**: [Ar.] Bir işe düzen veren ve kural koyan kimse.
nizāmi’ d-dāreyn [Ar.] ‘iki dünyayı düzene koyan’
 n. 32b/11
- noqşān**: [Ar.] Eksilme, azalma.
 n. 20b/12, 20b/13
 n.+ı 20a/14
- n’ol-**: Ne olmak.
 n.+sa 31b/08, 31b/09
- Nūh Tūfānı**: [Ar.] Hz. Nuh zamanında küfür ve dalalete sapmış olan insanoğlu için Allah tarafından ortaya çıkan şiddetli yağmur ve fırtına.
 N. 6b/14
 N.+nadegin 4a/03
- nuqūş**: [Ar.] Nakışlar, işlemeler.
nuqūş-ı siyeh [Ar.+F.] ‘siyah nakışlar’
 n. 33b/14
- nūr**: [Ar.] Nur, aydınlık, ışık, ziya.
 n. 35b/07, 37b/02, 37b/02
 n.+ı 4a/09, 23b/14, 35b/08, 36a/04
- n.+ıla 35b/07, 37b/04
 n.+ına 37b/03
nūr ol- [Ar.+T.] ‘aydınlık olmak’
 n.-a 31b/10
nūr-ı āyet-i medde’z-zıllī [Ar.] ‘(Furkan 45) ayetinin nuru’
 n.+i 37b/03
nūr-ı gıdā [Ar.] ‘yiyeyeceğin nuru’
 n. 34a/06
nūr-ı Hakk [Ar.] ‘Allah’ın nuru’
 n.+ıla 31b/10
nūr-ı Hudā [Ar.+F.] ‘Allah’ın nuru’
 n. 34a/04
- nürsüz**: [Ar.+T.] Nuru olmayan.
 n. 24a/06
- nuşh**: [Ar.] Öğüt, nasihat.
nuşım tut- [Ar.+T.] ‘verilen öğüdü tutmak’
 n. 25b/04
- nuşret**: [Ar.] Yardım, muavenet, müzaheret.
nuşret ét- [Ar.+T.] ‘yardım etmek’
 n.-sün 15b/11
- nübüvvet**: [Ar.] Peygamberlik, nebilik.
 n. 32b/14, 35a/12
- nümāyān**: [F.] Görünen, ortaya çıkan.
 n. 27a/16
- O**
- o**: İşaret sıfatı; uzakta olan nesnelere belirtir. Bkz. ol
 o. 28a/14, 28b/12, 36a/10, 36a/16
- od**: Ateş.

- o.+ına 13a/14
- oğul:** Oğul, erkek çocuk.
- o.+ı 2a/02, 2b/09, 5b/07
- o.+ıyla 7a/01
- o.+un 5a/17
- oğ:** Yayla atılan, ucunda sivri demir ve arkasında tüy bulunan ince ve kısa değnek.
- oğ demreni* ‘ok, yayla atılan, ucunda sivri demir ve arkasında tüy bulunan ince ve kısa değnek’
- o. 6a/01
- oğu-:** Okumak, yazılmış bir şeyi gözden geçirip anlamaya çalışmak ve bunu sesli veya sessiz olarak söylemek, kıraat etmek.
- o.-dum 2a/05
- o.-dunmı 2a/04
- o.-r 22a/02, 22a/03
- o.-rduk 4b/11
- o.-sun 33b/02
- o.-yup 33b/07
- oğun-:** Okunmak, okuma yapılmak.
- o.-a 16b/05, 16b/06
- o.-dı 28a/16
- oğut-:** Okutmak, okumaya yönlendirmek.
- o.-ur 22a/02
- ol:** Bkz. o
- o. 2b/08, 3a/04, 3a/14, 3b/01, 3b/14, 4a/06, 4a/13, 5a/13, 5b/01, 5b/05, 6a/11, 6b/09, 6b/13, 7a/02, 7a/09, 7a/09, 7a/13, 7b/01, 7b/02, 8a/04, 8a/09, 8a/10, 9a/04, 9a/11, 9a/15, 9a/16, 10a/03, 11a/08, 12a/03, 12b/07, 13a/04, 13b/10, 14a/05, 14a/08, 14b/05, 14b/09, 16a/03, 17a/14, 18a/16, 18b/06, 22a/03, 22a/03, 23a/07, 23b/10, 26b/09, 26b/10, 27a/11, 27b/10, 27b/11, 28a/10, 29a/03, 30a/04, 31b/15, 32a/14, 33a/09, 33a/11, 33b/01, 33b/06, 34a/08, 34b/10, 34b/11, 34b/15, 34b/17, 35a/01, 35a/03, 35a/17, 35b/04, 35b/04, 35b/07, 35b/07, 35b/12, 35b/13, 35b/16, 36a/03, 36a/04, 36a/06, 36a/17, 36b/08, 36b/12, 36b/13, 37b/03, 37b/04
- o.+ana 2b/01, 8b/07, 9b/11, 18a/12, 20b/12, 20b/13, 21a/02, 24b/08, 28b/02, 29b/01, 31b/04, 31b/15, 32a/11, 33a/08, 34b/05, 34b/16, 35a/03, 35a/06, 35a/06, 35a/13, 35a/16, 35a/17, 35b/01, 35b/03, 36a/05, 36a/09, 36a/13, 37a/10, 37a/13, 37b/05, 37b/06
- o.+anadur 27a/03
- o.+anda 5b/07, 9a/13, 14b/09, 18a/12, 18a/13, 23a/15, 23b/06, 23b/11, 23b/14, 24b/10, 33a/08
- o.+andadır 22b/02
- o.+andadır 9a/14

o.+andan 5b/10, 9a/12, 13b/01,
25b/09, 27a/08, 27b/15, 29a/10,
37a/10

o.+andandurur 25a/15

o.+andanevvel 31b/08

o.+andansonra 7b/01

o.+anı 2a/17, 2b/03, 4a/04, 4a/07,
11a/07, 22a/03, 22a/09, 23a/16,
24a/01, 24b/14, 28b/04, 30a/01,
31b/03, 32a/01, 32b/01, 34a/09,
34b/10, 35a/08, 36a/15, 36a/17,
37a/04, 37a/06, 37b/03, 37b/07,
37b/07

o.+anın 9b/01, 33b/13, 34b/17

o.+anlar 35b/04

o.+anlara 4b/09, 8b/03, 24a/07

o.+anlardan 4b/05, 33b/02

o.+anlardur 17a/10

o.+anları 2b/09, 4b/04, 8a/14,
23b/15, 33a/13

o.+anların 33a/17

o.+anların 3a/01, 3a/17

o.+anu 23b/05

o.+anun 3b/10, 6b/03, 9a/16, 11a/03,
12a/17, 12b/03, 12b/07, 13a/14,
13b/15, 16b/03, 29b/14, 32a/16,
33a/07, 33b/10, 33b/12, 35b/03,
35b/08, 36a/02, 36a/03, 36a/04,
36b/03, 36b/15, 37a/02

o.+anunçün 7a/06, 21a/10, 35b/15

o.+anunıla 4a/11

o.+anunla 11b/17, 11b/17, 12b/11,
35b/15, 36a/12

o.+dur 7b/12, 8a/09, 33a/08, 33a/08,
35a/02

o.+durur 17a/16, 36a/16, 36b/05

o.+o 15a/04, 31b/15, 33b/13, 34a/04,
34a/10

o.+odur 23a/15, 24a/09, 34b/03,
35b/07, 35b/15, 36a/04, 36a/05,
36a/16

o.+odurur 33b/01, 37a/16

o.+onlarla 13a/07

ol-: Olmak, bir durumdan bir başka
duruma geçmek, yeni bir hâl
oluşmak.

o. 37a/01

o.-a 10b/03, 27b/13, 30b/02, 31b/03,
31b/08, 32a/04, 32a/09, 32b/03,
33a/07, 33a/17, 33b/04, 34a/02,
34a/05, 34b/01, 34b/03, 35b/04,
35b/16, 37a/01

o.-acak 17b/05

o.-amı 32a/17

o.-amıcak 36b/17

o.-an 12b/08, 20a/11, 26b/13, 29a/10,
33a/08

o.-dı 13a/03, 17b/11, /01, 28a/14,
29a/16, 32b/08, 33b/17, 34b/02,
35b/13, 35b/14, 36b/14

o.-dılar 7a/12, 7b/04

o.-dıysa 6b/15

o.-duğımı 32b/08

- o.-dugin 14b/04
o.-maga 35a/13
o.-malı 14b/09
o.-masa 13b/10, 36a/15
o.-maya 7b/11, 15a/04
o.-mayasın 37a/03
o.-maz 33b/08
o.-sa 9a/, 33a/05, 35a/05, 35b/08
o.-saydı 36a/17
o.-sun 4b/01, 13b/08, 13b/08, 29a/13
o.-up 11b/17, 36a/01
o.-updur 34a/14
o.-ur 11b/17, 13a/01, 32b/13, 33b/11,
33b/12, 34b/08, 36b/10, 37a/04,
37a/05
o.-ursa 26a/13
- oldur-:** Oldurmak, meydana getirmek,
vuku buldurmak.
o.-ur 35a/02
- on:** On, dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 11b/06, 11b/06, 11b/06, 12a/07,
19a/16, 20b/10, 23b/08, 35a/04
on altıncı ‘on altıncı’
o. 17a/12
on beş ‘on beş’
o. 3a/10, 11a/10, 11a/16, 25b/12
o.+i 17b/17
on bir ‘on bir’
o.+i 17b/15
on birinci ‘on birinci’
o. 11a/15
o.+si 25a/02
- on dört* ‘on dört’
o.+i 20a/05
o.+üne 9a/06
on iki ‘on iki’
o. 25a/02
on ikinci ‘on ikinci’
o. 11a/15, 17a/09
on sekiz ‘on sekiz’
o. 20a/07, 26a/02
o.+de 19a/16
on toktuz ‘on dokuz’
o. 16b/10, 26a/02
onuncu ‘onuncu’ Bkz.onuncu
o. 11a/15, 17a/08
onuncu Bkz.onuncu
o.+sı 24b/03
on üç ‘on üç’
o. 19a/16, 20b/03
o.+i 17a/09
on üçüncü ‘on üçüncü’
o. 11a/16, 25b/07
on yedinci ‘on yedinci’
o. 25b/14
o.+si 17a/13
- ora:** O yer, o mahal.
o.+da 26b/13
o.+dan 23a/03, 26a/14, 27a/04,
29a/05, 29a/14, 29b/09
- orta:** Meydan, sahn, ara.
o.+sı 9a/12
o.+sında 30a/04

orūc: [F.] Oruç, İslam'ın beş şartından olan ve gün boyunca yiyip içmeme ve kötü davranışlardan uzak durma ilkelerine bağlı inanç.

o.+a 9b/14

orūc tut-[F.+T.] 'oruç ibadetini yerine getirmek'

o.-mak 9b/14

'Osmān bin Sāc: Ravi.

O.4a/12, 5a/06

'Osmān bin Seyyār: Ravi.

O. 3a/02

ot: Kuru olmayan ve kışın yaprak düşen bitki.

o.+ı 24b/05, 26b/07, 29a/06, 29a/11, 29a/15

otur-: Oturmak, ayakları toplayıp kış kısmın üzerine yerleşmek.

o.-mak 28a/14

o.-mış 5b/17

otuz: Otuz, üç kere on.

o. 3b/17, 16a/10

otuz altı 'otuz altı'

o. 21b/01, 21b/14

otuz iki 'otuz iki'

o. 30a/05

otuz ikinci 'otuz ikinci'

o. 29a/16

otuz toköz 'otuz dokuz'

o. 23a/08

otuz üç 'otuz üç'

o. 16b/14

otuz üçüncü 'otuz üçüncü'

o. 29b/01

ova: Ova, düz yer, sahra.

o.+sı 24a/13, 29a/15

Ö

ödünc: Ödemek veya geri verilmek üzere alınan.

ödünc vēr- 'ödünç vermek, geçici olarak vermek'

ö.-ür 13a/13

ökçe: Topuğun arkası.

ö.+siyle 13b/17

öl-: Ölmek, yaşamaz olmak, can

vermek, vefat etmek, fevt olmak.

ö.-e 20a/02

ö.-mez 33b/09

ö.-mezdenönürdi 13b/02

ö.-miş 26b/17

ö.-se 12a/16, 12b/01, 13b/03, 13b/07, 13b/14

ö.-ürse 18b/06

öldür-: Öldürmek, ölümüne sebep olmak.

ö.-mesini 9b/06

ö.-ür 35b/05

ölüm: Ölme, vefat, mevt.

ö.+in 13b/07, 13b/08

'ömür: [Ar.] Ömür, yaşama, yaşayış, hayat.

ö. 12a/05, 31b/05

ö.+ine 31b/04

ö.+ini 33a/02

öñ: Yüze gelen taraf, ileri.

ö.+ine 5b/03

ört-: Örtmek, üstüne bir şey çekip

görünmez etmek, kapatmak,

setretmek.

ö. 18b/13

ö.-mek 19b/16

öz: Tek, kendi, nefis, zat.

ö.+üni 15b/11, 30a/13

özge: Başka, gayrı, diğer, ahar.

ö. 12b/09, 31b/03, 37a/09

P

pādişāh: [*F. pād+şāh*] Padişah,

hükümdar, büyük hükümdar,

sultan.

p. 25a/09, 25a/13, 28b/04

p.+ın 35a/15

pāk: [*F.*] Saf, temiz.

p. 22b/05

pāk et- [*F.+T.*] ‘temizlemek’

p. 18a/01

pāre: [*F.*] Parça, bölüm, kısım.

p.+sidir 11b/10

parmağ: İnsanda ve bazı hayvanlarda

el veya ayağın ucunda bulunan

boğumlu uzunca bölüm.

p.+ların 2a/13

pās: [*F.*] Sıkıntı, hüzn, keder, iç

sıkıntısı, buhran.

p. 21b/13

paşa: Osmanlı devlet düzeninde

vezirlere ve yüksek rütbeli devlet

memurlarına ve askerî erkâna

verilen unvan.

p. 25a/15, 25a/16

Payas: Menzil yeri.

P. 22a/16, 23a/05

pāye: [*F.*] Rütbe, basamak, mertebe.

p.+müz 18a/11

pek: Çok, ziyade, gayet.

p. 22b/06, 22b/13, 33b/01, 36a/16

perde: [*F.*] Irz, namus, iffet.

perde-yi şāh-ı a ‘lā [*F.+F.+Ar.*] ‘en

büyük padişahın namusu’

p. 34b/05

pervāne: [*F.*] Işığın etrafında dönmeyi

seven gece kelebeği.

p. 31b/13

peydā: [*F.*] Açık, görünürde olan,

mevcut, meydanda olan.

p. 35b/07, 36b/10

peydā kıl- [*F.+T.*] ‘görünür hâle

getirmek’

p.-dı 31b/07

peydā ol- [*F.+T.*] ‘görünmek’

p.-dun 33a/04

peygāber: [*F. peygām+ber*] Allah

adına haber getirip kullara tebliğ

eden kimse, peygamber, nebi.

p. 2b/12, 4b/11, 11b/09, 11b/12,

11b/14

p.+hazreti 2b/14

p.+inin 28a/10

peygāmber *ḥazreti* [F.+Ar.] Bkz.

peygāmber

p. 10b/01

peygāmber ḥazreti [F.+Ar.] Bkz.

peygāmber

p. 9a/10, 9a/14, 9b/15, 10a/01,
10a/15, 12a/10, 12a/15, 13a/09,
13a/17

p.+nden 9a/07

Peygāmber Eşmesi: Menzil yeri.

P. 25b/06

pezīr: [F.] Kabul eden.

pezīr ol- [F.+T.] ‘kabul olmak’

p.-saydı 37a/11

pīr: [F.] Bir tarikatın kurucusu.

p.+i 33b/10

p.+im 24a/08

Pirinç Ovası: Menzil yeri.

P. 26a/06

pīrsiz: [F.+T.] Pirin bulunmaması.

p.+lere 24a/08

pīşvā: [F.] Önder, lider, başkan, reis.

p.+mız 36a/09

pūr: [F.] Dolu.

p. 31b/10

pūr-eşām ol- [F.+Ar.+T.] ‘çok
günah olmak’

p.-sa 33a/14

pūr-ḥikmet [F.+Ar.] ‘çok bilgili’

p. 33b/10

pūr-kušūr [F.+Ar.] ‘çok hatalı’

p.+am 28a/07

R

Rabb: [Ar.] Allah, Tanrı.

R.+üm 22b/08, 27a/05, 27b/04,
28a/01, 29b/08

R.+ün 20b/15

rābi’: [Ar.] Dördüncü.

r. 29a/16

Rābi’ Eşmesi: Menzil yeri.

R. 29a/16

rabṭ: [Ar.] Bağlama, tutturma.

rabṭ et- [Ar.+T.] ‘bağlamak,
tutturmak’

r. 14b/04

rabṭ ol- [Ar.+T.] ‘bağlanmak’

r.-maz 16b/11

Ra’d: [Ar.] Kur’an’ın on üçüncü
suresinin adı.

R.+a 35a/16

rāh: (1) [F.] Yol, iz, tarik.

rāh-ı bevl [F.+Ar.] ‘idrar yolu’
r.+den 33a/04

rāh-ı tām [F.] ‘noksansız yol’

r.+a 33b/01

rāh-ı tullāb [F.+Ar.] ‘taliplerin yolu’

r.+a 32b/10

rāḥ: (2) [Ar.] Şarap.

r.+ı 36a/11

rāḥat: [Ar.] Rahat, dinlenme, huzur,
mutluluk, asude.

r. 22b/10

r.+ın 27a/05

raḥim: [Ar.] Rahim, döl yatağı.

- rahm-i māder* [Ar.+F.] ‘anne rahmi’
r.+de 31b/07
- Rahīm:** [Ar.] Merhametli, acıyan, acıyıp
esirgeyen. Allah’ın adlarından.
R. 26a/08, 26a/09
- rahmet:** [Ar.] Rahmet, esirgeme,
koruma, kollama, merhamet.
r. 10b/08, 19b/02, 19b/03, 23b/04
r.+i 13a/02
rahmete bat- [Ar.+T.] ‘baştan ayağa
kadar rahmetle dolmak’
r.-a 11b/08
Rahmetu’llāh [Ar.] ‘Allah’ın
merhameti’
R.+ı 16a/17
- ramazān:** [Ar.] Ramazan, oruç ayı.
r. 9b/16, 10a/02, 10a/04, 10a/14
r.+da 10a/11
r.+dan 9b/17
ramazān ayı [Ar.+T.] ‘Hicri
takvimde dokuzuncu ay’
r.+na 10a/02
r.+nda 10a/14
ramazān ayları [Ar.+T.] ‘Hicri
takvime göre dokuzuncu ay’
r.+nda 10a/04
- raṭb:** [Ar.] Taze, yeşil.
raṭb-i yābis [Ar.] ‘yaş ve kuru’
r. 21b/09
- ravza:** [Ar.] Ağacı, çayırı, çimeni bol
olan yer, bahçe.
r.+sın 27a/17
- Ravza-yı Faḥrı’l-Münā* [Ar.] ‘özel
yer adı’
R. 24b/07
Ravza-yı Pāk [Ar.+F.] ‘özel yer adı’
R.+i 27a/16
R.+in 27b/08, 27b/10
Ravza-yı Terk [Ar.] ‘özel yer adı’
R. 34b/08
- rāzı:** [Ar.] Rıza gösteren, boyun eğen.
rāzı ol- [Ar.+T.] ‘rıza göstermek,
boyun eğmek, karşı çıkmamak’
r.-an 21a/16
r.-up 2b/05
r.-urın 4b/05
raziya’llāhü ‘anh [Ar.] ‘Allah ondan
razı olsun’
r. 3a/09, 3b/03, 6a/14, 8b/05, 9b/07,
9b/14
raziya’llāhü ‘anhümā [Ar.] ‘Allah
ikisinden razı olsun’
r. 2b/12, 4a/07, 9b/17, 13b/12
- recā:** [Ar.] Rica.
r.+mı 27b/04
recā èt- [Ar.+T.] ‘rica etmek’ Bkz.
recā eyle-
r.-er 22a/08
r.-se 35a/11
recā eyle- [Ar.+T.] Bkz. recā èt-
r.-rse 33b/02
- recl:** [Ar.] Yaya.
recl-i aḥḳar [Ar.] ‘en aşağı yaya’
r.+ile 32b/02

redd: [Ar.] Geri çevirme, itip öteye atma, defetme.

r. 33a/13

redif: [Ar.] Hayvanın sırtına ve sürücünün arkasına binen (kimse).

r. 35a/12

ref: [Ar.] Yükseltme, yüceltme.

r. 19a/10

ref' ol- [Ar.+T.] 'yükseltmek'

r.-a 12a/13

ref' olun- [Ar.+T.] 'yükseltilmek'

r.-a 11b/07

Refref: [Ar.] Hz. Muhammed'in Miraç

gecesi bindiği dört binekten

sonuncusu.

R.+ile 34b/07

refş: [Ar.] Küfretme, ahlaksızca davranma.

refş ét- [Ar.+T.] 'ahlaksızca

davranmak veya söz söylemek,

küfretmek'

r.-mese 8b/13

reh: [F.] Yol.

reh-i şer' [F.+Ar.] 'şeriat yolu'

r.+i 33b/16, 36a/07

rehā: [F.] Kurtuluş, özgürlüğe

kavuşma.

r. 33b/07

re'is: [Ar.] Baş, kafa.

r. 19b/15

rek'at: [Ar.] Namazın kıyam ile bir rükû ve iki secdeden oluşan

bölümü.

r. 3a/07, 10a/17, 10b/15

rek'ate'l-ihrām [Ar.] 'ihram rekâtı'

r. 17b/14

rek'atān: [Ar.] Rekât olarak.

r.+dır 17a/08

remī: [Ar.] Atma, uzaklaştırma, uzağa atma.

remī ét- [Ar.+T.] 'atmak'

r.-mek 19a/05

remil: [Ar.] Kum.

r.+i 17b/09

remy: [Ar.] Atma, tüfek atma.

r.+i 17a/17, 20a/03

remy-i cemre [Ar.] 'şeytan taşlama'

Bkz. remy-i cimār

r. 17a/15

remy-i cimār [Ar.] Bkz. remy-i

cemre

r. 17a/06

Resül: Peygamber, nebi.

R. 24b/11, 24b/12, 32b/02, 33b/02, 34b/02

R.+ı 27a/17, 33a/07

R.+ıla 32a/09

Resūlu'llāhuḡ kızı ogulu 'Hz.

Muhammed'in kızının oğlu'

R. 2a/01, 2b/09

Resūlu'llāh '(Allah'ın elçisi) Hz.

Muhammed'

- R. 3a/09
R.+uñ 2a/01, 2b/09
reşk: [F.] Gıpta ile bakma, kıskanma.
reşk ét- [F.+T.] ‘gıpta ile bakmak,
kıskanmak’
r.-er 31b/15
revā: [F.] Uygun, layık, münasip, caiz.
r. 31b/05, 34a/15
r.+dır 32a/11
revā ol- [F.+T.] ‘uygun olmak’
r.-a 11b/01
reyb: [Ar.] Şüphe.
r. 32b/08, 33b/15
rızā: [Ar.] Allah’ın takdirine boyun
eğme, tevekkül.
r. 34a/03, 36b/01
r.+sın 3b/02
rızā vēr- [Ar.+T.] ‘razı olmak’
r.-mez 19a/10
rızk: [Ar.] Allah’ın verdiği nimet.
rızk-ı melbūs [Ar.] ‘kıyafet rızkı’
r. 34b/03
ridā: [Ar.] Örtü, gömlek.
r. 17b/13
r.+yı 18b/17
rīs: [Ar.] Sakal, tüy, kıl.
r. 20b/06, 20b/12
rivāyet: [Ar.] Bir haber veya olayı
nakletme, hikâye.
r. 6b/14, 12a/04
r.+de 10a/13, 14a/05
r.+dir 10a/09, 11b/02, 11b/08
r.+dür 7a/07, 9a/10, 9b/01
rivāyet ét- [Ar.+T.] ‘anlatmak, bir
başkasından duyduğunu
nakletmek’
r.-er 1b/12, 2b/11, 3a/02, 3b/03,
4a/08, 4b/13, 5a/06, 5b/15, 6a/13,
9a/02, 9a/07, 9b/15, 10a/01,
12a/14, 13a/09
r.-mişlerdir 10a/13, 10a/15
rivāyet olun- [Ar.+T.] ‘anlatılmak’
r.-ur 32b/05
riyā: [Ar.] İki yüzlülük, düşündüğü
şeyin tersini söyleme veya yapma,
yalandan gösteriş.
r. 34a/01
rub’: [Ar.] Dörtte bir, çeyrek, bir şeyin
dört kısmından biri.
r. 19a/09
r.+ı 19b/16
r.+u 19b/15
r.+udan 20a/16
rūh: [Ar.] İnsanda ve hayvandaki
hayatın özü, can, nefes.
r. 35b/13
r.+ı 36a/01, 37a/11
r.+ıla 37a/01
r.+ını 35b/12
rūh-ı ‘aql [Ar.] ‘akıl ruhu’
r.+ıla 35b/17
rūh-ı ‘ālem [Ar.] ‘âlemin ruhu,
evrenin ruhu’
r. 35b/15

- rūḥ-ı* ‘âlem idügi [Ar.+Ar.+T.]
‘âlemin ruhu olduğu’
r. 35b/09
- Rūḥu’l-Emîn:** [Ar.] Hz. Cebrail.
R. 2b/15
- ruḥşat:** [Ar.] Ruhsat, izin.
r. 18a/15
- rûz:** [F.] Gün.
r. 33a/02
rûz-i cezâ [F.+Ar.] ‘kıyamet günü’
r. 32b/09
rûze-yi rûz-i kıyâm [F.+F.+Ar.]
‘kıyam günü orucu’
r. 32a/13
- rûzigâr:** [F.] Rûzgâr, yel.
r. 24a/15
- rû’esâ:** [Ar.] Reisler.
rû’esâ ol- [Ar.+T.] ‘baş olmak,
başkan olmak’
r.-dı 33a/12
- rûkn:** (1) [Ar.] İslâm hukukunda
sözleşmenin geçerli sayılması için
bulunması gerekli şartlar.
rûkn-i a’zamı ol- [Ar.] ‘en büyük
şart olmak’
r.-dugın 14b/02
- rûkn:** (2) [Ar.] Sütun, kolon, direk.
Rûkn-i Şāmī [Ar.] ‘Kâbe’nin batı
köşesi’
R. 10b/16
Rûkn-i Yemānī [Ar.] ‘Kâbe’nin
güney köşesi’
- R 9b/13, 17b/16
R.+de 11a/12
R.+yi 11b/15
- rûmām:** [Ar.] Eski, çürümüş.
r. 16b/11
- rüşvet:** [Ar.] Rüşvet, bir memura haklı
veya haksız iş gördürmek için
verilen para ve hediye.
r.+i 25a/11
r.+ile 30a/11
rüşvet al- [Ar.+T.] ‘rüşvet olarak
verilen parayı kabul etmek’
r.-dı 25a/10
- rûtbe:** [Ar.] Rûtbe, sıra, basamak,
derece, paye.
r. 18a/09
r.+si 18a/07, 18a/08
- S**
- sa’âdet:** [Ar.] Saadet, mutluluk.
s. 32a/14
s.+e 36b/11
- sâ’at:** [Ar.] Saat, gündüz ile geceden
oluşan bir günün tamamı olan
yirmi dört parçasından biri olup
altmış dakikadan ve her dakika
altmış saniyeden meydana
gelmektedir.
s. 2a/14, 5b/01, 23a/14, 23b/07,
24a/12, 24a/14, 24a/17, 24a/17,
24b/04, 24b/04, 25a/02, 25a/02,
25b/08, 25b/10, 25b/12, 25b/14,
25b/14, 26a/02, 26a/06, 26a/10,

- 26b/06, 26b/10, 26b/14, 27a/05,
27a/07, 27a/09, 29a/06, 29a/08,
29a/10
s.+dır 23a/03
- şabır:** [Ar.] Sabır, telaş göstermeyip
bekleme, nefesine hâkim olma,
kendini tutma.
şabır ét- [Ar.+T.] ‘sabır etmek, telaş
göstermeyip beklemek, nefesine
hâkim olmak, kendini tutmak’
ş. 30a/13
- şabî:** [Ar.] Henüz memeden kesilmemiş
erkek çocuk.
ş. 32b/12, 35a/08
- şābit:** [Ar.] Sabit, yerinde duran,
hareketsiz, kımıldamayan.
ş. 25b/02, 32b/08
- şaç-:** Saçmak, dağıtmak, yaymak, parça
parça atmak, serpmek.
ş.-alar 9a/09
- şadağa:** [Ar.] Sadaka, Allah rızası için
fukaraya verilen para veya yapılan
yardım.
ş.+dur 37a/04
şadağa ét- [Ar.+T.] ‘Allah rızası için
para vermek’
ş.-mek 9b/08
- sāde:** [F.] Sade, katışıksız, halis, saf,
temiz.
s. 35a/12
- şaded:** [Ar.] Kasıt, niyet, tasarı ve
teşebbüs.
ş. 26b/08
- şad-hezār:** [F. *sad+hezār*] Yüz bin.
ş.+ı 28a/11
- şad-hezārān:** [F.] Yüz binlerce.
ş. 29b/12
- şadır:** [Ar.] En baş, en ileri.
şadr-ı tavāf [Ar.] ‘tavafın başı’
ş. 20b/02
- şāf:** [Ar.] Saf, temiz, katkısız, karışık
olmayan, halis.
ş. 16a/17, 30b/02
- şaf :** [Ar.] Sıra, dizi, silk.
ş.+fı 35a/10
şaf yap- [Ar.+T.] ‘namaz kılmak için
sıraya dizilmek’
ş.-ardı 7a/02
- şafā:** (1) [Ar.] Endişesizlik, rahat,
huzur, eğlence.
ş. 34a/02
- Şafā:** (2) [Ar.] Mekke dolaylarında hac
ibadetinin yapıldığı yerlerden biri
olup hacıların, burası Merve adı
verilen bir yer arasında Hz.
Hacer’in o dönemde yapmış
olduğu gidiş geliş hareketini dört
gidiş, üç geliş olarak aynen
uyguladığı yer.
Ş. 17a/02
Ş.+da 11a/14
- şag:** Sağ, insan ve hayvan vücudunun
işlek olan tarafı, sol karşıtı.
ş. 4a/12, 12b/03

- ş.+a 20b/12
ş.+ında 12b/05
şağla-: Sağlamlaştırmak, takviye etmek,
kuvvet vermek.
ş. 30a/13
ş.-r 22b/04
şaḥb: [Ar.] Sahipler, yakın arkadaşlar.
ş.+e 32a/02
şāhib: [Ar.] Sahip, bir mal, mülk ve
benzeri eşyayı elinde bulunduran
kimse.
ş. 18b/10
ş.+idir 36b/02
ş.+in 18a/14, 37a/12
ş.+ine 36b/13
şāhib ol- [Ar.+T.] ‘elinde
bulundurmak’
ş. 16b/08
Sa‘id bin Cübeyr: Muhaddis.
S. 5b/15
sā’ir: [Ar.] Başka, özge, diğer.
s. 22a/06
şakın: Zinhar, olmaya ki, iyi bak,
dikkat et.
ş. 28b/13, 33a/03, 34a/10, 34a/15,
34b/09, 36a/07, 36b/16
şakın-: Çekinmek, kendini gözetmek,
korumak.
ş. 33a/10
şakız: Bazı ağaçlardan sızarak çıkan
zamk gibi yağlı bir madde.
şakız çeyne- ‘sakızı dişlerin arasında
yutmadan emmek’
s.-mek 26a/03
sākin: [Ar.] Oturan, ikamet eden.
sākin ét- [Ar.+T.] ‘konuk etmek’
s. 5b/01
sākin ol- [Ar.+T.] ‘oturmak,
bulunmak’
s.-a 5b/07
şakla-: Saklamak, gizlemek,
görünmesini engellemek, örtmek.
ş.-ya 14a/10
şaklan-: Saklanmak, gizlenmek,
görünmemeye çalışmak.
ş.-a 10b/15
şalavāt: [Ar.] Salatlar, dualar, namazlar.
s. 37a/12
s.+ı 33a/17
s.+ın 37a/11
şalavāt ét- [Ar.+T.] ‘Hz.
Muhammed’i anmak’
ş.-e 11a/04
ş.-mezse 37a/13
şālih: [Ar.] İyi, yaralı, yakışır, elverişli.
ş.+dir 26a/08
şālis: [Ar.] Üçüncü, ikinciden sonra
gelen.
ş.+i 23b/05
şalla’llāhü ta‘ālā ‘aleyhi ve’s-sellem:
[Ar.] Allah onun üzerine salat ve
selam eylesin.
s. 2b/14, 7a/14, 9a/07

şalla'llāhü 'aleyhi ve's-sellem: [Ar.]

Allah ona salat ve selam etsin.

ş. 3a/09, 7a/16, 7b/02, 8b/10, 8b/15,
9a/02, 9a/10, 9a/14, 9b/01, 9b/15,
10a/01, 10a/10, 10a/15, 10b/01,
10b/04, 10b/07, 11b/02, 11b/09,
11b/12, 11b/14, 12a/10, 12a/15,
13a/10, 13a/17, 13b/16, 14a/03

şalli 'alā: [Ar.] Rahmet eyle.

ş. 26a/15

şamt: [Ar.] Sükût, susma.

ş. 34a/03

şan-: Sanmak, öyle algılamak,
zannetmek.

ş.-dılar 2a/12

ş.-ma 16b/16

şānī: [Ar.] İkinci, birinciden sonra
gelen.

ş. 20a/10, 23b/03

ş.+yi 37b/09

şānīyen: İkinci derecede, ikinci olarak.

ş. 23a/16

şar-: Etrafını çevirip dolamak.

ş.-mak 19a/01

şarf: [Ar.] Çaba, gayret.

şarf ét- [Ar.+T.] 'sarf etmek,
harcamak, masraf yapmak,
tüketmek' Bkz. şarf eyle-

ş.-en 27b/09

ş.-esin 31b/05

ş.-üp 32a/01

şarf eyle- [Ar.+T.] Bkz. şarf ét-

ş.-meyen 33a/02

şat-: Satmak, bir malı veya mülkü para
karşılığında elden çıkarmak.

ş.-ar 15b/15

şavm: [Ar.] Oruç.

ş. 37a/11

ş.+ı 33a/17

sa'y: [Ar.] Koşmak, hızlı yürümek.

s. 18a/01, 18b/13, 37a/10

s.+dur 17a/01

s.+ı 21a/10, 21a/14

s.+un 20a/05

sa'y ét- [Ar.+T.] 'Safa ve Merve
dağları arasında koşturmak' Bkz.

sa'yı ét-

s. 32b/17

s.-ene 16a/01

s.-mek 17b/09

s.-meyesin 32a/11

s.-üp 14b/09

sa'yı ét- [Ar.+T.] Bkz. sa'y ét-

s.-er 21a/13

sa'y-ı eşvāt [Ar.] 'Kâbe'yi yedi kez
tavaf etmenin sayısı'

s.+u 18a/03

şay-: Saymak, tek tek söylemek, tadat
etmek.

s.-sa 10b/05

şayd: [Ar.] Av, av hayvanı.

s. 21b/05

sāye: [F.] Gölge.

s. 37b/02

şayf: [Ar.] Yaz, yaz mevsimi.

s. 36a/09

seb‘: [Ar.] Yedi.

seb ‘-i ṭabāḳ [Ar.] ‘yedi tabak’

s. 31b/13

sebāt: [Ar.] Kararlı olma, yerinde

durma, kararlılık gösterme,

sözünden veya kararından

dönmeme.

sebāt ḳal- [Ar.+T.] ‘kararlı olmak’

ş. 20b/10, 25b/05

sebātī: [Ar. *sebāt+ī*] Sebat gösterme,

kararlılık, sözünde veya kararında

durma.

ş. 36b/06

sebeb: [Ar.] Sebep, bir şeyin

oluşumunu gerektiren durum.

s. 32b/11, 32b/16, 35a/02

s.+den 8a/04, 36b/13

s.+indendir 3b/09

sebeb ol- [Ar.+T.] ‘bir şeyin

olmasına neden olmak’

s.-dugın 1b/11

seb‘īn: [Ar.] Yetmiş.

s.+in 33a/12

sefāhen: [Ar.] Zevk olarak, eğlence

için.

s. 18b/04

sefāhet: [Ar.] Geleceği düşünmeyerek

boş yere malını harcama ve israf
etme.

s.+dir 28b/14

sefer: [Ar.] Sefer, yolculuk, seyahat.

s.+ine 13b/11

sehā: [Ar.] Cömertlik, el açıklığı.

s. 34a/02

sehil: [Ar.] Kolay, asan.

sehil ét- [Ar.+T.] ‘kolaylaştırmak’

s.-e 24b/04, 29b/03

sekiz: Sekiz.

s. 23b/08

sekizinci: Sekizinci, sekiz derecesinde

olan, yedinciden sonra gelen.

s. 11a/14

s.+ye 24a/16

sekr: [Ar.] Sarhoşluk.

s. 37a/09

s.+ini 27b/13

sel: [Ar.] Çıkarma, çekme.

sell-i seyf eyle- [Ar.+Ar.+T.] ‘kılıç

çekmek’

s.-di 35a/17

selām: [Ar.] Bir kimse ile

karşılaştığında veya bir

topluluğa girildiğinde “esenlik

dileme” sözü.

selām vēr- [Ar.+T.] ‘selam vermek,

sağlık ve esenlik dileğinde

bulunma’

s.-di 2a/01, 6a/01

s.-mege 26a/17

selāmet: [Ar.] Endişe ve korkudan uzak

olma.

- selāmet bul-* [Ar.+T.] ‘güven içinde olmak, korku ve endişeden uzak durmak’
s.-ur 25b/16
- selāşīn:** [Ar.] Otuz.
s. 29b/05
- sem:** [Ar.] Zehir, ağı.
s.+ü 37a/04
- sem‘:** [Ar.] İşitme, duyma.
s.+i 31b/12
s.+ine 7a/04
sem ‘ kıl- [Ar.+T.] ‘duyurmak’
s. 32a/15
- semā:** [Ar.] Sema, gökyüzü.
s. 32b/11, 33a/06, 35b/08, 35b/15
- semek:** [Ar.] Balık.
s. 21b/05
- semīn:** [Ar.] Yağlı.
s. 21b/10
- semt-i Merām:** [Ar.] Meram.
s.+a 29a/02
- sen:** İkinci teklik şahıs adılı.
s. 2b/10, 4a/16, 4b/07, 7a/16, 18b/04,
24b/14, 28b/12, 31b/05, 31b/06,
31b/10, 37a/01, 37a/06, 37b/03
s.+de 27b/02, 31b/12, 36b/17, 37a/11
s.+dedir 27b/02
s.+i 4b/02, 4b/04, 31b/14, 34a/11,
34a/13, 36a/08, 36a/14, 36a/15
s.+in 31b/07, 35b/16
s.+sana 2a/08, 6a/03, 6b/11, 6b/12,
14b/05, 28a/08, 31b/01, 31b/13,
31b/15, 32a/12, 32a/14, 34a/12,
34b/14, 34b/17, 35a/03, 35b/13,
36b/06, 36b/17, 37b/08
s.+sin 26a/16
s.+ün 2b/15, 4b/02, 6b/16, 27b/04
- sencileyin:** Senin gibi.
s. 4b/03
- sene:** [Ar.] Sene, yıl.
s. 35a/04
- seng:** [F.] Taş.
s.+i 25b/17, 29a/09
- seniyye:** [Ar.] Yüksek, yüce, ulu.
s. 9a/03
- ser:** [F.] Baş, kafa.
s. 20a/16, 37b/02
ser-te-ser [F. *ser+te+ser*] ‘baştan başa, hep, bütün’
s. 22b/14
ser ü pā [F.] ‘baştan aşağı, tamamen’
s. 36b/12
- serā:** [F.] Büyük konak.
s. 34b/05
- serāb:** [Ar.] Ilgım.
serāb ol- [Ar.+T.] ‘ılgım olmak’
s.-sun 23b/02
- sereṭān:** [Ar.] Yengeç, çağanoz.
s. 21b/04
- ses:** Kulağa gelen seda.
s. 37b/02
- setr:** [Ar.] Örtme, kapama.

- setr-i 'avret* [Ar.] ‘özel bölgelerin kapatılması’
s. 17a/11
- sevāb:** [Ar.] Sevap, bir hayırlı iş karşı Allah tarafından verilen mükâfat.
s. 10b/05, 16b/13
s.+ı 10a/08
s.+ın 3a/08
s.+ını 5a/05
sevāb vēr- [Ar.+T.] ‘Allah tarafından mükâfatlandırılmak’
s.-e 10b/01
- sevād:** [Ar.] Karalık, siyahlık, karartı.
s.+ıyla 32a/05
- sevb:** [Ar.] Elbise.
s.+i 20a/14
sevb-i neces [Ar.] ‘pis elbise’
s. 19a/07
- sevdā:** [Ar.] Çok kara, çok siyah.
s. 33b/14
- sevķ:** [Ar.] Alıp götürme.
sevķ-i ħüsnā [Ar.] ‘daha güzelinin gönderilmesi’
s. 36a/13
- seyf :** [Ar.] Kılıç.
s.+i 35b/01
- seyl:** [Ar.] Sel.
s. 4a/05, 4b/14
- seyyi'āt:** [Ar.] Fenalıklar, kötülükler.
s.+ın 36b/08
- Seyyid:** [Ar.] Hz. Muhammed’in soyundan gelen veya Hz. Hüseyin’in soyundan gelenler (Hz. Hasan soyundan gelenlere ise *Şerif* denilir).
S. 14b/07, 19a/12, 25a/12, 28a/06
S.+i 15b/14, 18a/16, 18a/17, 19b/09, 20a/12, 21b/13, 22a/08, 29a/02, 30a/12
S.+in 22a/05
Seyyid-i zerre [Ar.] ‘Seyyid’in zerresi’
S. 15b/05
- seyyi'e:** [Ar.] Kötülük.
s. 12a/13
- sêz-:** Sezmek, dolayısıyla ve zımnen anlamak, az çok hissetmek.
s.-er 25a/05
- sezā:** [F.] Uygun, yaraşır.
sezā kıł- [F.+T.] ‘uygun hâle getirmek’
s.-up 32b/07
- şidķ:** [Ar.] Doğruluk, gerçeklik.
şidķ-ı ihlāş [Ar.] ‘samimi, içten ibadet’
ş.+ıla 36a/06
- şifat:** [Ar.] Sıfat, bir şahsın veya nesnenin görünen durumu, suret.
ş. 21b/05, 34b/13
ş.+larla 34a/01
- şıgın-:** Sığınmak, dayanmak, iltica etmek.
ş. 33b/16
ş.-dılar 2a/13
ş.-sa 8b/06

- şihhat:** [Ar.] Sıhhat, vücudun hastalık ve sakatlıktan salim ve sağlam olması, sağlık, afiyet.
ş.+i 29b/07
şihhat bulun- [Ar.+T.] ‘sağlıklı olmak’
ş.-mak 15a/09
- şınıf:** [Ar.] Takım, bölük.
şınfi ‘ulemā ol- [Ar.+Ar.+T.] ‘âlim topluluğu olmak’
ş.-masa 32b/04
- sırr:** [Ar.] Sır, bilinmesi veya açıklanması istenmeyen, gizli kalan şey, giz.
s.+ın 34b/04
- şıyām:** [Ar.] Oruç.
ş.+ına 10a/03
- sidre:** [Ar.] En büyük makam.
s.+yi 34b/07
- şikā:** [Ar.] Su kırbası, su tulumu.
s.+sıdır 14a/13
- sīm:** [F.] Gümüş.
s. 30a/10
- sīne:** [F.] Göğüs.
s.+den 32a/13
- sīr:** [F.] Tok, doymuş.
s.+e 35a/15
- şiyāb:** [Ar.] Giyecekler.
ş.+dı 17a/11
- siyāh:** [F.] Kara.
s. 25a/11, 25b/17
- siyyemā:** [Ar.] Hele, özellikle.
s. 19b/14, 29b/04
- siz:** Birinci kişi çokluk adı.
s. 2a/11
s.+de 32b/07
s.+den 28a/09
s.+e 2b/02
s.+i 2b/08, 32b/06
- şol:** Sol, insan kalbinin bulunduğu taraf.
ş. 12b/03
ş.+ında 12b/05
- şoñ:** Son, en gerideki uç, nihayet.
ş. 18b/15
- şoñra:** Sonra, zamanca gerilik.
ş. 3b/06, 7a/09, 7b/14, 7b/15, 7b/15, 7b/15, 9a/16, 9a/17, 13b/02, 17b/14, 18b/17, 21a/06
- şor-:** Sormak, öğrenmek ve bilgi edinmek amacıyla soru yöneltmek.
ş. 23a/05
ş.-dı 2b/14
ş.-dukda 23b/01
ş.-maga 19b/08
ş.-sa 19b/07, 24a/02
- şoru:** Soru, sorma, sual.
ş.+dan 18a/11
- şoy-:** Soymak, elbisesini, eşyasını ve üstünde ne varsa çalmak, zorla almak.
ş.-an 24a/09
- şoyla-:** Sormakta ısrar etmek, inceden inceye araştırmak.

- ş.-yup 30a/13
- Söğüt:** Menzil yeri.
S. 22a/15
- söyle-:** Söylemek, konuşmak.
s. 25b/03
s.-meye 11b/05
s.-r 11b/17, 33b/06
s.-se 11b/07
- söz:** Söz, kelimelerden oluşan kavram
bütünlüğü, kelam.
s. 11b/05, 11b/07, 24a/10, 24b/16
s.+i 35a/08
s.+üm 21b/07
- şu:** Su, hidrojen ile oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün
varlıkların yaşama kaynağı olan
akıcı madde.
ş. 11b/08, 23b/02, 26b/04, 29b/04
ş.+dan 14a/16
ş.+y1 23a/15, 23b/13, 24a/13,
24a/14, 24a/17, 24b/05, 24b/09,
25b/06, 25b/11, 25b/13, 25b/14,
26a/01, 26a/04, 26b/03, 26b/07,
26b/11, 26b/14, 29a/06, 29a/11,
29a/15, 29a/16
ş.+yın 27a/05
ş.+yun 25a/03
- su'âl:** [Ar.] Sorma, soru, istifham.
su'âl olun- [Ar.+T.] 'soru sorulmak'
s.-sa 16b/12
- şubh:** [Ar.] Sabah, sabahın ilk ışıkları,
sabah vakti.
ş. 31b/13, 32a/11
- şuc:** Suç, kabahat, hata. Bkz. suç
ş.+ın 4b/03
şucin dile- 'af dilemek'
ş.-r 4b/03
- şuç:** Bkz. suç
ş.+ların 2b/07
- şüfi:** [Ar.] Kendini dünya işlerinden
arındırmış kimse.
ş. 36b/05
- Şugla:** Konya'da bulunan bir göl.
Ş. 22b/03
- sūk:** [Ar.] Çarşı, pazar, alım satım yeri.
s.+a 35a/10
s.+dan 35a/11
- Sultān-ı Cābir:** İslam kimyacılarının en
ünlüsü, tabiat filozofu ve çok
yönlü âlim.
S. 13b/06
- şunuver-:** Sunmak, vermek, uzatmak,
takdim, arz etmek.
ş.-irdi 5a/15, 6a/06
- şūr:** [Ar.] Kıyamet gününde Hz.
İsrafil'in üfleyeceği boru.
ş.+dan 37b/07
- sūre-i Kehf:** [Ar.] Kehf suresi.
(Kur'an'ın 18. suresi)
s.+i 33b/02
- şūret:** [Ar.] Suret, dış görünüş, kılık.
ş.+i 24a/04, 35b/03

- ş.+in 15a/10
 ş.+ini 31b/07
şūretini dūrüst ét- [Ar.+F.+T.] ‘dış görünüşünü tamamlamak’
 ş.-di 31b/07
 ş.+le 33a/04
şūret uğrusı [Ar.+T.] ‘iki yüzlü’
 ş. 15b/04
- şurre:** [Ar.] Hac zamanlarında padişah tarafından Mekke ve Medine’ye her yıl gönderilen para ve benzeri değerli eşyayı yerlerine götüren kimse.
 ş. 28b/05
- şusuzluk:** Suyun bulunmaması.
 ş. 14a/10
 ş.+ın 14a/11
- süd:** Bkz. süt
sūd em- ‘süt içmek’
 s.-erdi 5b/03
- süfehā:** [Ar.] Sefihler.
 s. 36a/12
- sükkān:** [Ar.] Oturanlar.
 s. 23a/14
sükkān ét- [Ar.+T.] ‘ağırlamak, konuk etmek’
 s.-erlermi 27b/13
- sükūt:** [Ar.] Susma, söz söylememe.
 s. 28b/03
sükūt ét- [Ar.+T.] ‘susmak’
 s. 29b/13
 s.-e 25b/01
- s.-me 25b/03
- sülhāfāt:** [Ar.] Kaplumbağa.
 s. 21b/04
- sünen:** [Ar.] Sünnetler.
 s.+dendür 17b/07
- sünnet:** [Ar.] Hz. Muhammed’in örnek veya ders alınan sözleri ve davranışları.
 s. 16b/10
 s.+i 33a/12
- sür-:** Sürmek, dokundurarak gezmek, mesh etmek.
 s.-diler 26a/10
 s.-er 21a/03
 s.-erdi 13a/05
 s.-erlerdi 4a/06
- sür‘āt:** [Ar.] Çabukluk, çabuk olma, acele, hızlı.
 s.+ile 28a/04
- Sürh-Ser:** [F. *sürh+ser*] Kızılbaş.
 S. 25a/14
- sürri:** Birçok, bir hayli, nice.
 s. 22b/04
- sürür:** [Ar.] Sevinç, mutluluk.
 s. 29a/09
- süt:** Yavruyu besleyici insan ve hayvan dişilerinin memesinden gelen beyaz ve sıvı gıda. Bkz. süd
 s.+den 4a/09
- süveydā:** [Ar.] Kalpteki gizli günah.
 s.+sına 37a/16
- Ş

Şa‘bu’n-Ni‘am: Menzil yeri.

Ş. 26b/10

şāh: [F.] En üstünü, en görkemlisi. Bkz.

şeh

ş. 35a/15, 36a/17

ş.+ıola 34a/10

şāh-ı ‘ukbā [F.+Ar.] ‘ahiretin

efendisi’

ş. 33b/03

şāh-ı nisā [F.+Ar.] ‘kadınların en

yücesi’

ş. 29b/09

şahādet: [Ar.] Şahitlik, tanıklık.

şahādet ét- [Ar.+T.] ‘şahitlik etmek’

ş.-er 12a/01

ş.-ün 12b/15

şahıṣ: [Ar.] Kimse, fert kişi.

ş.+a 33a/09, 34a/10

şahm: [Ar.] İçyağı.

ş. 21b/11

şākird: [F.] Öğrenci, talebe.

ş. 25a/17

Şaḳu’l-‘Acūz: Menzil yeri.

Ş. 26a/06

şāl: [F.] Şal, omuza atılmaya veya

boyuna sarılmaya yarayan yünden

kumaş.

ş. 30a/10

Şam: Özel yer adı.

Ş.+a 5b/11

Ş.+da 5b/16

Şam-ı Şerīf [Ar.] ‘Şereflendirilmiş Şam’

Ş.+e 23a/09

şart: [Ar.] Koşul, yapılması bazı

gerekçelere bağlı durum.

ş.+ı 16a/09, 16a/10

ş.+uḡ 15a/04

şart-ı İslām [Ar.] ‘İslam’ın şartı’

ş.+dan 14b/02

şart-ı şihhat li’l-edā [Ar.] ‘yerine

getirmek için doğru olmanın şartı’

ş. 15b/17

şāt: [Ar.] Koyun.

ş. 20a/07, 20a/08

şavṭ: [Ar.] Kâbe’nin etrafında dönmek.

şavṭ-ı ūlā [Ar.] ‘ilk, birinci tavaf’

ş.+da 17b/09

şāyed: [F.] Şayet, ola ki, olur ki, şayet.

ş. 34a/10

şāyeste: [F.] Uygun, yaraşır.

şāyeste-yi envār-ı şifāt [F.+Ar.+Ar.]

‘sıfatın nurlarının yakışırılığı’

ş. 34a/05

şeb: [F.] Gece.

ş. 33a/02

şed: [Ar.] Sıkı bağlama.

şedd-i hemyān [Ar.+F.] ‘heybenin

bağlanması’

ş. 21b/08

şedid: [Ar.] Şiddetli, sert, sıkı, acımasız.

ş. 13b/04

şefā‘at: [Ar.] Bir suçlunun, suçlanan bir

kimsenin veya âciz ya da zavallı

- birinin bağışlanması için aracılık yapma, yardımda bulunma.
 ş. 10a/06, 27b/02
 ş.+i 9b/02
şefâ ‘at *êt*-[Ar.+T.] ‘birini bağışlamak, yardım etmek’ Bkz. *şefâ* ‘at *vér*-
 ş.-e 9a/06, 19a/12, 25b/06
 ş.-er 13a/10
 ş.-erin 9b/03
şefâ ‘at *vér*-[Ar.+T.] Bkz. *şefâ* ‘at *êt*-
 ş.-e 10b/13
şefâ ‘at *véril*- [Ar.+T.] ‘yardım edilmek, bağışlanmak’
 ş.-ür 10a/05
şeh: Bkz. *şāh*
 ş. 32a/05
şeh-i esrār [F.+Ar.] ‘sırların efendisi, şahı’
 ş.+ı 34b/08
şeh-i Levlāk: [F.+Ar.] “*Levlāke levlāke lemā halakatü ’l-eflāk*” (*sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım*) hadiste geçen bu söz Hz. Muhammed’e hitaptır.
 ş.+e 33a/09
şehida’llāhü: [Ar.] Allah şahitlik etti.
 ş.+ye 32a/15
şehir: [F.] Şehir, büyük belde, büyük kasaba, vilayet.
 ş. 11a/10
şehir-i envār-ı ‘ālem [F.+Ar.+Ar.] ‘kâinatın nurunun şehri’
 ş.+de 28a/14
şehir: [F.] Büyük belde, büyük kasaba.
şehir-i Ergili ‘Ergili şehri’
 ş. 22b/02
şehir-i Faḥr-i Kā’ināt [F.+Ar.+Ar.] ‘Hz. Muhammed’in şehri’
 ş. 27a/08
şehir-i Koştanṭin ‘İstanbul şehri’
 ş.+den 22a/10
şehir-i nūr-ı Faḥr-i ‘Ālem [F.+Ar.+Ar.+Ar.] ‘Hz. Muhammed’in nurunun şehri’
 ş.+den 29a/04
şehir-i Şam [F.+Ar.] ‘Şam şehri’
 ş.+da 23a/10
şehirler eyle- [F.+T.] ‘oturulacak yer hâline getirmek’
 ş.-di 3b/15
şehvet: [Ar.] Şehvet, aşırı istek, tutku.
 ş.+le 19b/14
şek: [Ar.] Şüphe, kuşku, sanı, zan, tereddüt.
 ş. 19b/06, 23b/16
şem: [Ar.] Koklama, koklanma, koku alma.
 ş. 31b/12
 ş.+i 19a/06
şems: [Ar.] Güneş, gün.
 ş. 31b/13, 35b/08, 35b/09

- ş.+e 27a/15
- şer:** (1) [Ar.] Yaramazlık, kötülük, iğrençlik, hayır karşıtı.
- ş. 37a/02
- ş.+durur 15b/12
- ş.+inden 8b/01
- ş.+lerinden 33b/16
- şerr-i nās* [Ar.] ‘insanların kötülüğü’
- ş. 19b/06, 19b/07
- şer’:** (2) [Ar.] Allah’ın emri doğrultusunda dinî inançlara göre belirlenmiş kurallar.
- ş.+e 33a/15, 33b/01, 36a/14
- ş.+i 24a/09, 33a/14
- ş.+ile 25/02
- şer’-i Muḥammed* [Ar.] ‘Hz. Muhammed’in getirdiği şeriat’
- ş. 15a/13, 19a/03
- şer’-i mübîn* [Ar.] ‘besbelli olan şeriat kuralları’
- ş.+e 33b/11, 36a/16
- şer’an:** [Ar.şer’+ān] Şeriata özgü, şeriat hükümlerine uygun olarak.
- ş. 14b/05, 15a/12, 22b/12
- şeref:** [Ar.] Şeref, yüce mertebe, ululuk, yükseklik.
- ş. 33a/03, 33a/05, 36a/02
- ş.+dür 32a/09, 32b/12
- ş.+in 33a/04
- şerḥ:** [Ar.] Açma, ayırma.
- şerḥ-i şadır* [Ar.] ‘kalbin açılması’
- ş.+ı 37b/09
- şer’ī:** [Ar.şer’+ī] Şeriata özgü ve uygun olan, şeriat ile ilgili.
- ş. 16b/12, 36b/03, 36b/05
- şerī’at:** [Ar.] Kur’an’ın hükümlerine ve hadislere dayanan din kuralları.
- ş. 33b/07
- ş.+durur 36b/01
- şer’ītsiz:** [Ar.+T.] Şeriata uygun olmayan.
- ş. 19a/02
- şeş-cihet:** [F.+Ar.] Altı yön.
- ş. 34a/17
- ş.+in 31b/10
- şevk:** [Ar.] Coşku, heyecan, şiddetli arzu, keyif, neşe, sevinç.
- ş.+ıla 16b/04
- şey:** [Ar.] Nesne, madde.
- ş. 16b/13, 19a/01, 20b/04, 21a/15, 27b/03
- ş.+e 35b/06
- ş.+i 21b/05
- şey-i kem* [Ar.+F.] ‘az şey’
- ş. 16a/14
- şeyḥ:** [Ar.] Tarikat kurucusu, bir tekke veya zaviyede en üst makamda bulunan kimse.
- ş. 36a/10, 36a/15
- şeyṭān:** [Ar.] Şeytan, kötü ruhların tipik örneği, iblis.
- ş.+ı 12b/17
- şifā:** [Ar.] Şifa, hastalıktan kurtulma, iyi olma.

- ş. 14a/08, 14a/09
 ş.+dur 14a/07
şifā vēr- [Ar.+T.] ‘iyileştirmek’
 ş.-e 14a/09
 ş.-mezmi 36b/06, 36b/16
- şikāk:** [Ar.] Uyuşmazlık, anlaşmazlık, bozuşma.
 ş. 21b/10
- şimdi:** Şimdi, şu an.
 ş. 15a/15, 15a/17, 18a/09, 22b/06, 31b/15
- şişir-:** Şişirmek, şişkin duruma getirmek.
 ş.-mek 14a/14
- şitā:** [Ar.] Kış.
 ş. 36a/09
- şol:** O.
 ş. 6b/12, 16a/13, 34b/04
- şöyle:** Şu şekilde.
 ş. 3a/02, 4a/13, 4b/15, 22a/07, 23a/17, 24a/15, 25a/17, 25b/08, 26b/01, 32a/13, 34b/01, 35a/16
- şu:** Uzakta bulunan varlığı göstermek için kullanılan işaret adılı.
 ş. 32b/05
- şuğl:** [Ar.] İş, uğraşacak, meşgul olacak şey; dert, gaile.
 ş.+ı 32a/09
- şu‘le:** [Ar.] Alev, ateş ışığı.
 ş. 4a/09
şu‘le vēr- [Ar.+T.] ‘aydınlanmak’
 ş.-ürdi 4a/09
- Şu‘ür:** Menzil yeri.
 Ş. 23a/06
- şübhe:** [Ar.] Şüphe, zihnin herhangi bir şey hakkında kararsızlığı, kuşku.
 ş. 25a/05, 26a/16
şübhe ét- [Ar.+T.] ‘kuşku duymak’
 ş.-en 18a/14
 ş.-me 24a/07
- şühüd:** [Ar.] Şehitler, tanıklar.
 ş. 33b/17
 ş.+un 32a/15
- şükür:** [Ar.] Şükür, teşekkür.
 ş. 35a/01
 ş.+e 35a/01
 ş.+i 34b/17
 ş.+in 34b/17
şükür ét- [Ar.+T.] ‘Allah’a minnet duymak’
 ş. 29b/12
- şürb:** [Ar.] İçme, içilme.
 ş.+ile 37a/14
- şürü‘:** [Ar.] Başlama, girme.
şürü‘ olun- [Ar.+T.] ‘başlanmak’
 ş.-dı 1b/10
- şürüṭ:** [Ar.] Şartlar.
şürüṭı ol- [Ar.+T.] ‘şartları olmak’
 ş.-maya 21a/01
- T**
- tā:** [F.] Dek, değin, kadar.
 t. 2b/04, 2b/07, 3a/05, 3a/17, 5a/03, 6b/05, 8b/08, 12a/12, 14b/04, 22a/13, 23a/10, 25b/06, 26a/17,

- 27a/12, 29a/08, 30a/04, 30a/05,
30b/02, 32b/09, 33b/16
- ta‘addüd:** [Ar.] Hızlı çoğalma.
t.+i 8a/09
- ta‘ālā:** [Ar.] “Yüksek olsun” anlamında
bir ululama sözü.
t. 9a/05, 35a/10
- ta‘allüm:** [Ar.] Ders çalışma.
ta‘allüm ét- [Ar.] ‘öğrenmek,
okumak’
t.-megile 32a/08
- tā‘at:** [Ar.] Allah’a ibadet etme.
t. 15a/03, 37a/10, 37a/11
- Ṭaberānī:** Muhaddis.
Ṭ. 10a/12, 10a/15
- tābi‘:** [Ar.] Birinin izinden giden, onu
taklit eden.
t. 16b/15
t.+i 33b/12
tābi‘-i ma‘lūm [Ar.] ‘bilinenin
izinden giden’
t.+a 37a/06
- ṭabī‘at:** [Ar.] Yaradılış, hilkat, mizaç.
ṭabī‘at ol- [Ar.] ‘alışkanlık olmak’
ṭ.-ana 27a/01
- ṭabl:** [Ar.] Davul.
ṭabl-āsā [Ar.+F.] ‘davul gibi’
ṭ. 33b/13
- Tābūt Kūrusı:** Menzil yeri.
T. 24a/16, 24a/17
- tāc:** [Ar.] Bazı tarikat şeyhlerinin
giydiği başlık, terek.
t. 33b/17
- ta‘cīl:** [Ar.] Çabuklaştırma.
ta‘cīl ét- [Ar.+T.] ‘çabuklaştırmak,
acele ettirmek’
t.-e 13a/15
- ta‘dād:** [Ar.] Sayma, sayı.
ta‘dād ol- [Ar.+T.] ‘sayılmak’
t.-madın 15b/04
- tafşīl:** [Ar.] Ayrıntılı açıklama, detaylı
olarak anlatma.
t. 17a/16
t.+in 16b/08
tafşīl olun- [Ar.+T.] ‘detaylı şekilde
açıklanmak’
t.-dı 7b/13
- ṭağ:** Dağ, yeryüzünün yüksek kesimi.
t. 9a/16, 26b/01, 29a/09
t.+a 7a/05
t.+dan 4a/01, 5a/13
t.+lar 9a/17, 23b/11, 26b/06, 26b/09
t.+larda 6b/06
t.+lardan 5a/14
t.+ları 3b/13
ṭağ içi ‘dağın içi, mağara’
t.+nde 23a/03
- Ṭahā:** Kur’an’ın 20.suresi.
Ṭ.+y1 35b/04
- taḥalluḫ:** [Ar.] Yeni bir huy edinme,
değişik alışkanlık kazanma.
t.+a 33b/17
taḥalluḫ ét- [Ar.+T.] ‘yeni huy
kazanmak’

- t.-üp 35b/02
- taḥallül:** [Ar.] Hallolma.
taḥallül ét- [Ar.+T.] ‘hallolmak, parçaları birbirinden ayırmak’
 t.-e 21a/02
- taḥāret:** [Ar.] Kötülüklerden veya pislikten arınma, temizlenme.
 t. 17a/11
 t.+dür 17a/09
- taḥkīk:** [Ar.] Hakikati arama, gerçek olup olmadığını anlamaya çalışma, araştırma, inceleme.
 t. 2a/06, 2a/11, 13a/07, 14b/05, 33a/03, 36a/05
taḥkīk ol-[Ar.+T.] ‘araştırılmak’
 t.-maz 36b/02
- taḥlīl:** [Ar.] Çözümleme.
taḥlīl ét- [Ar.+T.] ‘tahlil etmek, çözümlemek, ayırtmak’
 t.-erüz 2a/08
- taḥşīl:** [Ar.] Elde etme, toplama.
taḥşīl-i du‘ā [Ar.] ‘duanın tahsili’
 t. 34a/17
- taḥt:** [Ar.] Aşağı, alt, fevk karşıtı.
 t. 34a/07
taḥte’l-‘arz [Ar.] ‘cehennem’
 t.+ın 33a/06
taḥt-ı aḳdām [Ar.] ‘ayakların aşağısı’
 t.+ına 32b/10
taḥt-ı estār [Ar.] ‘örtülerin aşağısı’
 t.+a 19a/02
- taḥbīl:** [Ar.] Saygıyla öpme.
 t. 17b/16
- taḳdīr:** [Ar.] Kader, yazgı.
 t.+ce 13b/04
 t.+e 22a/01
- taḳdīs:** [Ar.] Kutsama.
taḳdīs ét- [Ar.+T.] ‘kutsamak, kutsal saymak’
 t.-erüz 2a/08
- tā-key:** [F.tā+key] Ne zamana kadar, nereye kadar.
 t. 26b/16
- taḳlīd:** [Ar.] Hedy için ayrılan veya satın alınan hayvanın kurbanlık olduğunu göstermek üzere boynuna örülmüş ip veya nal gibi şeylerin asılması.
 t.+ile 34b/04
taḳlīd-i ḳurbān [Ar.] ‘kurbanın boynundaki bağ’
 t. 16b/04
- taḳşīr:** [Ar.] Kısaltma, kısma.
 t. 17a/07, 17b/03
- ṭaleb:** [Ar.] Talep, isteme, dileme, arama.
 ṭ. 32a/01
ṭaleb ét-[Ar.+T.] ‘istemek’
 ṭ.-er 32a/12
 ṭ.-üp 1b/09
ṭaleb-i ‘amel [Ar.] ‘eylem isteği’
 t. 36b/15
ṭaleb-i ‘ilm [Ar.] ‘bilme isteği’
 t. 36b/15

ṭālib: [Ar.] Talip, isteyen, arayan, talep ve arzu eden.

t. 32b/09, 35b/16

ṭālib ol- [Ar.+T.] ‘istemek’

t.-mayan 21b/15

t.-up 31b/04

ta‘līm: [Ar.] Öğretme, okutma, belletme.

ta‘līm eyle- [Ar.+T.] ‘öğrenmek, çalışmak, okumak’

t.-r 32b/09

ta‘līm-i du‘ā [Ar.] ‘duanın öğretilmesi’

t. 32a/16

tām: [Ar.] Tam, bütün, noksansız, eksiksiz.

t. 27b/08

tamām: [Ar.] Tamam, bitme, son bulma, hitam, ikmal.

t. 11a/16, 12b/06, 16b/10, 16b/16,

16b/17, 17b/03, 30a/03

tamām ét- [Ar.+T.] ‘bitirmek, sonlandırmak’

t.-dim 16b/16

tamām ol- [Ar.+T.] ‘son bulmak’

t.-acak 14b/12

t.-dı 23a/08

t.-ur 11a/17, 16b/04

tāmen: [Ar.] Tam olarak.

t. 16b/05

ṭa‘n: [Ar.] Ayıplama, kınama.

ṭa‘n eyle- [Ar.+T.] ‘ayıplamak, azarlamak, kızmak’

t.-yen 33b/15

Taḡrı: Tanrı, Allah.

T.+m 6a/02, 6a/04

T.+na 6a/03

Taḡrı ta‘ālā [T.+Ar.] ‘yüce Allah’

T.+nun 6a/14

Tarḡana: Menzil yeri.

T. 23a/14

Tarḡana Ḥānı ‘menzil yeri’

T. 23a/14

tārīḥ: [Ar.] Tarih, bir olayın meydana geldiği, bir mektup veya bir beldenin yazıldığı vakit, gün, ay ve yıl.

t.+i 30b/01

t.+ine 21b/17

tārīk: [Ar.] Terk eden, bırakıp giden.

t.+e 19a/12

ṭarīḳat: [Ar.] Allah’a ulaşmak amacıyla tutulan yol.

t. 33b/07, 36b/03, 36b/05

taṣadduḳ: [Ar.] Sadaka verme.

t. 19a/16, 19b/01

t.+dur 20b/04

taṣarruf: [Ar.] Sahip olma, sahiplenme.

taṣarruf eyle- [Ar.+T.]

‘sahiplenmek’

t. 34b/03

taṣavvuf: [Ar.] Ruhlen kendisini Allah sevgisine bağlama ve adama.

- t. 33b/06
- taşavvur:** [Ar.] Zihinde kurma.
taşavvur ét- [Ar.+T.] ‘bellekte canlandırmak, düşünmek’
 t.-e 37a/07
- taşrîh:** [Ar.] Düşünceyi açıkça ifade etme.
taşrîh ét- [Ar.+T.] ‘apaçık söylemek, düşünceyi açıkça ifade etmek’
 Bkz. taşrîh eyle-
 t.-en 16b/02
taşrîh eyle-[Ar.+T.] Bkz. taşrîh ét-
 t.-mişdir 14b/13
- taş:** Taş, yeryüzünü oluşturan kitlenin sert ve katı olan cismi.
 t. 5a/14, 6a/06, 6a/09, 6a/10, 6a/11, 6b/04, 6b/06, 6b/15, 8a/10, 12b/04, 20b/01, 30a/02
 t.+a 8a/09
 t.+ı 3b/17, 6b/08, 6b/09, 6b/10, 6b/13, 24b/05, 25b/15
 t.+lar 3b/17, 26b/06
- taşlı:** Taş bulunması.
 t. 23b/11, 24b/01
- taşsız:** Taş bulunmaması.
 t. 24a/13
- taşayyüb:** [Ar.] Koku sürmek.
 t. 20a/14
 t.+le 20a/01
- tavâf:** [Ar.] Tavaf, hac usullerinden olmak üzere Kâbe’nin çevresini yedi kere dolaşma.
- t. 16a/16, 16b/01, 17a/07, 17a/13, 17b/07, 19a/07, 19a/09, 21a/10, 30a/06
 t.+a 1b/11
 t.+ı 16b/01, 20a/09
 t.+un 19a/11
tavâf ét- [Ar.+T.] ‘Kâbe’nin çevresini dolaşmak’ Bkz. tavâfi ét-
 t. 3b/10
 t.-diler 2a/14, 3a/01, 3b/11
 t.-ene 2b/04
 t.-enlere 10b/10
 t.-erdük 1b/13
 t.-erken 4b/09, 11b/07
 t.-erler 2b/03
 t.-erlerdi 4b/17
 t.-mek 2a/02
 t.-se 10a/17, 10b/02, 10b/05, 10b/12, 11b/03
 t.-ün 2b/02, 2b/06
tavâfi ét- [Ar.+T.] Bkz. tavâf ét-
 t.-er 21a/11
tavâf-ı nezâ’ir [Ar.] ‘aynı tavaf, denk tavaf’
 t.+in 17a/12
tavâf-ı şadr [Ar.] ‘Hac sırasında cemrelerin taşlanması bittikten sonra Mina’dan Mekke’ye inildiğinde yapılan tavaf’
 t.+ı 20a/05
tavâf-ı ‘umre [Ar.] ‘umre tavafı’

- t. 21a/10
Ṭāvūs: (Ṭāvūs bin Keysān) Muhaddis.
 Ṭ. 13b/12
ṭay: [Ar.] Atlayıp geçme.
ṭay ét- [Ar.+T.] ‘atlayıp geçmek, öte gitmek’
 ṭ.-di 8a/16
Ṭayāsın Çeşmesi: Özel yer adı.
 Ṭ. 26b/14
ta‘yīn: [Ar.] İşaretleme, gösterme.
ta‘yīn ét- [Ar.+T.] ‘göstermek, belli etmek’
 t.-di 33a/13, 35b/12
ṭayyib: [Ar.] İyi, hoş.
 ṭ. 19a/06
ta‘zīm: [Ar.] Büyütme, saygı gösterme.
ta‘zīm ét- [Ar.+T.] ‘ululamak, büyük göstermek’
 t.-di 31b/14
 t.-ene 35a/06
ta‘zīr: [Ar.] Haddini bildirme, azarlama.
 t. 15a/12
teba‘iyyet: [Ar.] Tabi olma, boyun eğme, uyma.
 t. 32a/02
teba‘iyyet ol- [Ar.+T.] ‘boyun eğen olmak’
 t. 35a/03
tebdīl: [Ar.] Değiştirme.
tebdīl ét- [Ar.+T.] ‘değiştirmek, başka bir duruma sokmak’
 t.36b/13
tebdīl kıl- [Ar.+T.] ‘değiştirmek’
 t.-a 36b/08
teb‘īd: [Ar.] Ayrılma.
teb‘īd eyle- [Ar.+T.]
 ‘uzaklaştırılmak, sürülmek’
 t. 37b/07
tebren-: Bkz. debren-
 t.-ir 19b/09
tecāvüz: [Ar.] Rahatsız etme, sataşma.
 t.+dür 20a/04
tecāvüz ét- [Ar.+T.] ‘rahatsız etmek’
 t.-e 20a/03
 t.-medi 34b/07
tecdīd: [Ar.] Yenileme, tazeleme.
 t. 21b/12
tecdīden: [Ar. *tecdīd+en*] Yenileyerek, tazeleyerek.
 t. 28b/16
tecellī: [Ar.] Görünme, zahir olma.
 t.+de 33b/08
tecevvü‘: [Ar.] Aç kalma.
 t.+de 34a/04
tedārik: [Ar.] Araştırıp bulma.
tedārik ét- [Ar.+T.] ‘araştırıp bulmak, elde edip hazır bulundurmak’
 t.-er 13b/03
tedāvī: [Ar.] Kendini iyi etmeye çalışma, ilaç alma.
 t. 20a/06

tedebbür: [Ar.] Tedbirli olma, geleceği düşünme.

t. 36b/12

tedehhün: [Ar.] Yağ sürünme, yağlı görünme.

t. 20a/01

tedhîn: [Ar.] Yağlama, güzel kokulu yağ sürme.

t. 20b/01

tefārīk: [Ar.] Ufak tefek şeyler, hediyeler.

t. 30a/10

tefekkür: [Ar.] Düşünme, düşünceye dalma.

tefekkür eyle- [Ar.+T.] ‘düşünmek, düşünceye dalmak’

t. 27a/16

tefriqa: [Ar.] Kısımlar ayırma, bölme, tevzi, dağılma, ayrılma, ayrılık.

t. 23b/10

tefvîz: [Ar.] Havale etme.

tefvîz ét- [Ar.+T.] ‘havale etmek, uhdesine vermek’

t.-dim 37b/08

te’hîr: [Ar.] Geri bırakma, geciktirme.

t.+e 20a/06

te’hîr ét- [Ar.+T.] ‘geciktirmek’

t.-se 13b/02

te’hîr-i nüzül [Ar.] ‘nüzul etmenin gecikmesi’

t. 19a/04

tehlîl: [Ar.] “*Lā-ilāhe illāllāh*” sözünü söyleme ve tekrar etme.

tehlîl ét- [Ar.+T.] “*Lā-ilāhe illāllāh*”

sözünü söylemek ve tekrar etmek’

t.-meye 12b/10

tekbîr: [Ar.] Allah’ın büyüklüğünü zikretme.

tekbîr ét- [Ar.+T.] ‘Allah’ın

büyüklüğünü “*Allahü ekber*”

diyerek zikretmek’

t.-meye 12b/10

tekrâr: [Ar.] Tekrar, yineleme, bir işi bir daha yapma.

t. 17b/15, 30a/08, 30a/09

teksîr: [Ar.] Artma, çoğalma.

teksîr-ü behâ [Ar.] ‘güzelliğin artması’

t. 32b/03

telbiye: [Ar.] Hac yaparken “*Lebbeyk*” diye nida etme, bağırma.

t. 16b/01

telbiye ét- [Ar.+T.] ‘Hac yaparken

“*Lebbeyk*” diye bağırarak’

t.-e 12b/03, 12b/04, 12b/06

t.-e êde 3a/06

t.-tükleri 3a/07

temettü’: [Ar.] Kâr etme, kazanç elde etme, fayda görme.

t. 17a/16, 17a/17, 21a/08

temeyyüz: [Ar.] Benzerlerinden ayrılarak iyi bir yer edinme, sivrilme.

- t.+le 16a/02
temîz: [Ar.] Temiz, lekeli olmayan, pak, kirli karşıtı.
 t.+i 15b/01
temkîn: [Ar.] Tedbir, hazırlıklı olma.
 t. 37b/05
temmet: [Ar.] Genellikle el yazması kitapların sonuna konulan ve “*Tamam oldu, bitti*” anlamına gelen Arapça “*temm*” fiilinin geçmiş zaman çekimi.
temmeti’l-menāsik-i taḥrīren [Ar.] ‘ibadetler yazmasının bitişi’
 t. 30b/03
ten: [F.] Ten, vücut, gövde, beden, cisim.
 t.+i 23a/17
tenhā: [F.] Tenha, yalnız, tek.
 t.+da 34a/14
ten-perver: [F.ten+perver] Kendine iyi bakan, zahmete katlanmayan, tembel.
 t.+i 34a/05
ter: Derinin derinliklerinden çıkan su.
 t. 27a/01
terakḳî: [Ar.] Artma, çoğalma, yukarı çıkma.
 t.+si 28b/15
tercüme: [Ar.] Çeviri.
tercüme ét- [Ar.+T.] ‘tercüme etmek, çevirme, bir dilden başka bir dile çevirmek’
 t.-mek 1b/08
tereddüd: [Ar.] Yapacağı işte kararsız bulunma.
tereddüd ét- [Ar.+T.] ‘tereddüt, yapacağı işte kararsız bulunmak’
 t.-mesün 28b/06
terk: [Ar.] Terk, bırakma, koyuverme, salıverme.
 t. 18a/06, 20a/06
 t.+inde 20a/07
terk ét- [Ar.+T.] ‘bırakmak’ Bkz. terk eyle-
 t.-me 20a/05
 t.-megile 12a/09
 t.-mek 18a/05
 t.-mekgibidir 18a/06
terk eyle- [Ar.+T.] Bkz. terk ét-
 t.-mez 19b/02
 t.-ye 20a/03
terk ol- [Ar.+T.] ‘bırakılmak’
 t.-dı 20b/03
terk-i ‘amel [Ar.] ‘ibadeti terk etmek’
 t. 24b/14
terk-i beytütet [Ar.] ‘gecelemeyi bırakmak’
 t.+le 19a/04
terk-i ‘ilm [Ar.] ‘bilimin terki’
 t.+i 15b/09
terk-i ḳāl eyle- [Ar.+Ar.+T.] ‘konuşmayı bırakmak’
 t.-r 33b/12

- terk-i tavāf* [Ar.] ‘tavafın terki’
 t.+danda 20b/02
 t.+ı 20b/01
- tertib:** [Ar.] Sıralama, sırasına koyma,
 dizme.
 t. 16b/01, 23b/07
- tesbîh:** [Ar.] “*Subhanallah*” diyerek
 Allah’ı ululama ve kutsama.
 t.+den 11b/05
tesbîh ét- [Ar.+T.] “*Subhanallah*”
 demek’
 t.-erüz 2a/08
 t.-meye 12b/10
- teşbîh:** [Ar.] Benzetme.
teşbîh eyle- [Ar.+T.] ‘benzetmek,
 kıyas etmek’
 t-yüp 27a/15
- teşebbüs:** [Ar.] Girişimde bulunma.
teşebbüs kıl- [Ar.+T.] ‘girişimde
 bulunmak’
 t.-dı 32a/10
- teşekkî:** [Ar.] Şikâyet etme, içinde
 bulunduğu durumdan yakınma.
 t. 28b/17
- tevârih:** [Ar.] Tarihler, zamanlar.
 t.+ide 15b/02
- tevâzu‘:** [Ar.] Alçak gönüllülük,
 kibirsizlik.
 t. 35a/14
 t.+la 35a/16
- tevbe:** [Ar.] Tövbe, günah ve
 kabahatten Allah’a sığınma.
 t.+yle 28b/08
tevbe ét- [Ar.+T.] ‘tövbe etmek’
 Bkz. tevbe eyle-
 t. 15a/05
 t.-sün 28a/12
tevbe eyle- [Ar.+T.] Bkz. tevbe ét-
 t. 18a/15, 24a/10
tevbe-yi ‘abd [Ar.] ‘kulun tövbesi’
 t.+ile 36b/08
- tevellüd:** [Ar.] Doğma.
tevellüd ét- [Ar.+T.] ‘dünyaya
 gelmek, doğmak, anasının
 karnından çıkmak’
 t.-mezsen 34a/16
- tevfîk:** [Ar.] Allah’ın yardımına
 kavuşma.
 t.+ile 26a/17
tevfîk ol- [Ar.+T.] ‘Allah’ın
 yardımına nail olmak’
 t.-up 19b/07
- tevhîd:** [Ar.] “*Lā-İlāhe illa ‘llāh*”
 sözünün telaffuz ve tekrarı.
 t.+e 34b/02
 t.+i 34b/01
- Tevrît:** [Ar.] Tevrat, Hz. Musa’ya
 gönderilen semavi kitap.
 T. 2a/04
 T.+de 2b/10
- teyakğun:** [Ar.] Kesin olarak bilip
 tanıma, anlama.
 t.+la 29b/16

- teyakkun* *ét-* [Ar.+T.] ‘kesin olarak bilmek’
t. 14b/03
- teyāmün:** Her nesneyi sağından tutmak, sağından başlamak.
t. 17a/09
- teyessür:** [Ar.] Kolaylaşma, kolay olma.
t. 27a/12
- tezkîr:** [Ar.] Zikretme, hatıra getirme.
tezkîr ol- [Ar.+T.] ‘zikredilmek’
t.-ur 23a/13
- ṭîb:** [Ar.] Koku, güzel koku.
t. 21b/10
- tîre:** [F.] Karanlık, muzlim, bulanık.
t.+dedir 33b/14
- Tirmizî:** Muhaddis.
T. 10a/12
- titre-:** Titremek, çabuk çabuk fasılasız kımıldamak, oynamak.
t.-r 23a/17
- ṭoġ-:** (1) Ortaya çıkmak, hasıl olup meydana gelmek.
ṭ.-a 34a/12
- ṭoġ-:** (2) Doğmak, dünyaya gelmek, ana rahminden çıkmak.
ṭ.-dugı 8b/14
ṭ.-mış 10b/03, 12b/07
- ṭoġrı:** Doğru, yalan olmayan, gerçek.
ṭ. 3a/15, 22b/09, 36a/07
- ṭoġuz:** Dokuz, tek sayıların sonuncusu olup sekizden sonra ve ondan önceki sayı.
ṭ. 12a/07
ṭ.+dur 15b/17
- ṭoġuzuncı:** Dokuzuncu. Bkz. ṭoġuzuncu
ṭ. 11a/14, 16a/09
ṭ.+sı 24b/03
- ṭoġuzuncu** Bkz. ṭoġuzuncı
ṭ.+sı 17a/07
- ṭol-:** Dolmak, boş yeri kalmamak, artık alamamak.
ṭ.-mazmıydı 22b/14
ṭ.-mış 26a/04
ṭ.-updur 30a/11
- ṭoprak:** Toprak, evrenin üzerini kaplayan katı madde.
ṭ.+a 4a/06
ṭoprak ol- ‘ölmek, topraġa karışmak’
ṭ.-ıcaġ 27a/13
- ṭoptolu:** Büsbütün dolu.
t.+idi 19b/08
- ṭoy-:** Doymak, tok olmak.
ṭ.-dum 19b/04
- ṭoyur-:** Doyurmak.
ṭ.-a 14a/12
ṭ.-mazoldı 22b/16
- toz:** İnce un hâlinde toprak.
t. 3a/01
t.+a 2b/13
t.+dur 2b/15, 3a/01
- tozlu:** Tozu olan.

t.+durlar 12b/15
tuç: Tunç, bakırla kalay karışımı
 maden, pirinç.
 t.+dan 30a/05, 30a/05
Ṭūr: [Ar.] Dağ.
 Ṭūr-ı Sīnā [Ar.] ‘Sina dağı’
 Ṭ. 24b/07
 Ṭ.+dır 4a/02
ṭur-: Durmak, oynamamak, hareket
 etmemek.
 ṭ.-ma 36b/07
 ṭ.-ması 25b/08
 ṭ.-up 6a/09
 ṭ.-urdı 4a/04
ṭurı gel-: Temiz şekilde gelmek.
 t.-diler 6a/05
ṭut-: Tutmak, el ile yakalamak, elde
 bulundurmak.
 ṭ. 6b/13, 31b/01
 ṭ.-alar 7b/02
 ṭ.-dı 29a/13
 ṭ.-maya 22b/10
ṭutıl-: Tutulmak, el konulmak, giriftar
 olmak.
 ṭ.-an 10a/04
ṭuy-: Duymak işitmek.
 ṭ.-dukda 27b/06
ṭuyul-: Duyulmak, işitilmek, kulağa
 çarpmak.
 ṭ.-maz 15b/06

tuż: Tuz, yiyecekleri korumada ve
 onlara tat vermede kullanılan,
 suda eriyebilen billursu madde.
 t.+ı 24a/03
tüm: Tüm, bir şeyin hepsi, bütünü.
 t.+tüm 26a/07
tüy: Tüy, insan ve hayvanın teni
 üzerinde biten ince kıl.
 t.+in 13a/14

U

u: Ve bağlacı. Bkz. ü
 u. 18b/13, 19b/13, 20a/10, 27a/07,
 30b/01, 30b/01, 31b/02, 31b/05,
 31b/13, 32a/09, 32a/11, 32b/11,
 34a/01, 34a/01, 34a/01, 34b/02,
 35b/08, 35b/15, 37a/11, 37a/11,
 37b/02
‘ubbād: [Ar.] Dinin hükümlerine
 hassasiyetle riayet eden insan.
 ‘u. 28b/06
‘ubūdiyyet: [Ar.] Kulluk, kölelik.
 ‘u.+i 34b/02, 34b/04
‘ucb: [Ar.] Kendini beğenmişlik,
 hodbinlik.
 ‘u. 34a/01
uçmak: Cennet.
 u.+a 4b/04
 u.+dan 3b/04, 4a/08
‘udül: [Ar.] Yoldan çıkma.
 ‘udül ét- [Ar.+T.] ‘sapmak, yoldan
 çıkmak’
 ‘u.-meye 25a/01

ufak: Ufak, normalden küçük, büyük karşıtı.

u. 26a/06

‘uqalā: [Ar.] Akıllılar, akıllı olanlar, bilginler.

‘u. 34a/09, 35b/12, 37a/07

‘uqbā: [Ar.] Ahiret, öbür dünya.

‘u.+da 21b/15

‘u.+ya 15b/05

‘Ulā: Menzil yeri.

‘U. 26a/10, 26a/14

‘U.+ya 26a/14

‘ulemā: [Ar.] Âlimler, bilginler.

‘u. 32b/14

‘u.+dan 7a/07

‘u.+dır 32b/04, 32b/14

‘u.+ya 32b/06

‘u.+yı 33b/04

‘ulemā-yı ümmet [Ar.] ‘ümmetin âlimleri’

‘u. 32b/08

ulu: Ulu, büyük, iri.

u. 6b/02

u.+dur 24b/04

u.+sı 3a/13

u.+sın 8a/15

ulu günāh [T.+F.] ‘büyük günah’

u.+ları 13a/03

ulu’l-‘ilm [T.+Ar.] ‘büyük ilim’

u.+i 32a/15

‘ulūm: [Ar.] İlimler, bilimler.

‘u. 32a/03

‘ulūm et-[Ar.+T.] ‘ilim öğrenmek’

‘u.-irse 33a/06

um-: Ummak, ümit etmek, emelinde bulunmak.

u.-ar 19b/02, 23b/04

u.-mak 19b/03

‘umre: [Ar.] Umre, hac mevsimi

dışında Kâbe’yi ve Mekke’yi ziyaret etme.

‘u. 10a/11, 10a/14, 12a/16, 12b/08, 17b/17, 18b/15, 21a/02, 21a/03

‘u.+ye 12a/11

‘u.+yi 12b/11

‘umre ol- [Ar.+T.] ‘umre ibadetini yapmak’

‘u.-madan 18b/05

‘umūmī: [Ar.] Herkese özgü, herkesle ilgili.

‘u. 24a/01, 24a/02

umūr: [Ar.] İşler, maddeler, şeyler.

u.+ın 37b/08

umūr-ı naql [Ar.] ‘ayet ve hadis işleri’

u.+e 14b/04

ur-: Vurmak, eldeki nesneyi yere çarpmak.

u.-dı 3b/16

u.-up 35a/11

‘urefā: [Ar.] Arifler.

‘u. 35a/02

urıl-: Vurulmak, vurmak fiilinin meçhul biçimi.

- u.-ur 24a/11
- ‘urūc :** [Ar.] Yükselme, ağma.
‘urūc eyle- [Ar.+T.] ‘yükselmek,
yukarıya çıkmak’
‘u.-mege 37a/09
- ‘urve:** [Ar.] Testi kulpu.
‘urve-i vuska [Ar.] ‘sağlam kulp’
‘u. 36a/16
- ‘Uşfān:** Mekte, Medine yolu üzerindeki vadi.
‘U. 29b/05
- uvaḳ:** Küçük, önemsiz.
u. 24b/05
- uy-:** Uymak, yakışmak, uygun gelmek.
u.-a 33a/09, 33b/04
u.-an 24a/11
- uyan:** Atın başına takılan süsler, püskül ve pullar.
u. 24a/11
- uyan-:** Uyanmak, uykudan kalkmak, yeni bir güne başlamak.
u. 24a/10
u.-maya 25a/13
- uzan-:** Uzun sürmek, boyuna gitmek, alabildiğine gitmek.
u.-mışdır 9a/16
- ‘uzlet:** [Ar.] İnziva, yalnızlık.
‘u.+e 34a/03
- uzun:** Uzun, boyu çok olan.
u.+1 27b/11, 30a/01
- uzunluḳ:** Uzunluk, bir cismin boyu, en karşıtı.
- u.+1 3b/06
- ‘uzuv:** [Ar.] Organ, vücudun her bir parçası.
‘u.+dan 20b/01
‘u.+1 20a/14, 20b/08
- Ü**
- ü:** Bkz. u
- ü. 18a/13, 19a/10, 19b/13, 20b/08, 21b/11, 21b/11, 21b/11, 22a/07, 22a/14, 23b/06, 24b/15, 25a/08, 25a/08, 26a/11, 26b/12, 29b/12, 30a/11, 31b/02, 31b/04, 31b/12, 31b/12, 31b/13, 32a/02, 32a/05, 32a/10, 32b/08, 33a/02, 33a/02, 33a/03, 33a/03, 33a/03, 33a/05, 33a/11, 33b/04, 33b/05, 33b/12, 33b/15, 33b/15, 33b/17, 33b/17, 34a/01, 34a/01, 34a/01, 34a/02, 34a/02, 34a/02, 34a/02, 34a/03, 34a/03, 34a/05, 34b/04, 34b/08, 34b/12, 34b/13, 35a/08, 35a/08, 35a/15, 35b/06, 35b/06, 35b/08, 35b/09, 36a/09, 36a/12, 36a/14, 36b/15, 36b/15, 36b/15, 36b/16, 36b/16, 37a/02, 37a/02, 37a/07, 37a/09, 37a/12, 37a/12, 37b/02, 37b/02, 37b/06
- üç:** Üç, İkiden sonra gelen sayı.
ü. 2a/14, 13a/13, 16a/16, 18a/04, 20b/01, 26b/09, 29b/17
ü.+de 19a/17
ü.+i 19b/14

- ü.+ün 23b/07
 ü.+ünden 20b/13
üç yüz ‘üç yüz’
 ü. 27b/11
üç yüz on ‘üç yüz on’
 ü.+dur 30a/01
üç yüz on beş ‘üç yüz on beş’
 ü. 27b/08
- üçüncü :** Üçüncü.
 ü. 11a/12, 17a/02
- üleştür-:** Üleştirmek, paylaşmak.
 ü.-ün 12b/12
- ülfet:** [Ar.] Alışma, girişme, senli benli olma.
ülfet eyle- [Ar.+T.] ‘yakınlık göstermek, samimi olmak’
 ü. 30b/02
- üm:** [Ar.] Kadın kullar.
 ü.+e 35a/08
- ümîd:** [F.] Ümit, arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umu, umut.
 ü.+im 27b/03
- ümmet:** [Ar.] Ümmet, bir peygambere inanıp bağlanan topluluk.
 ü.+e 33b/03
 ü.+im 32b/04, 35a/14
 ü.+ümden 9b/02, 32b/02
- Ümm-i Kitâb:** [Ar.] (Kitapların anası) ‘Kur’an’
 ü. 35b/17
- ‘Üneyze:** Menzil yeri.
 ‘Ü.+dür 24b/03, 24b/04
- üns:** [Ar.] Kalpte, özde Allah’ın insana görünmesi.
 ü.tutdı 4a/11
- Üsküdar:** Menzil yeri.
 Ü. 22a/14
- üslüb:** [Ar.] Tarz, biçim, usul, yol.
üslüb kullan- [Ar.+T.] ‘yol izlemek’
 ü.ur 25a/17
- üst:** Üst, yukarı, bir şeyin yukarı kısmı, alt karşıtı.
 ü.+ine 3a/15, 4b/14, 7b/01, 9a/03
 ü.+ünde 2b/15
 ü.+üne 13b/15, 31b/13
- üzer:** Üst, her şeyin yukarısı, alt karşıtı.
 ü.+e 8a/12, 12a/04, 16b/05, 17b/10, 21a/09, 29b/17, 32b/01, 34b/02
 ü.+ilerine 2a/15
 ü.+ine 2a/16, 2b/17, 6a/08, 6b/03, 8a/10, 10b/09, 11a/04, 12a/17, 13a/05, 13b/13
- V**
- vâ:** [Ar.] Acı, üzüntü, elem ve ıstırap ifade etmek için kullanılır.
vâ ét- [Ar.+T.] ‘acı, üzüntü, elem ve ıstırap ifade etmek için söylemek’
 v.-sün 33a/02
- vâcib:** [Ar.] Yapılması gerekli olan.
 v. 17b/03, 19b/02, 20a/06, 20a/07, 20a/07, 20a/11, 20a/12, 20b/10
 v.+ün 17b/04
vâcib ol- [Ar.+T.] ‘gerekli olmak’
 v.-an 20b/04

- v.-maz 21a/05
v.-ur 20b/13, 21a/07
vācib idügin [Ar.+T.] ‘gerekli olduğu’
v. 36b/09
- vācibāt:** [Ar.] Vacip olan, yapılması gerekli olan şeyler.
v. 16b/10
- vācid:** [Ar.] Vücuda getiren, oluşturan.
v.+durur 34b/17
- va‘d:** [Ar.] Umut.
va ‘d-i likā [Ar.] ‘buluşma, kavuşma vaadi’
v. 34a/04
- Vādī’l-Ḳurā:** Menzil yeri.
V. 27a/06, 27a/07
- vāhid:** [Ar.] Tek, bir.
v. 37a/04
vāhid idügin [Ar.+T.] ‘tek olduğu’
v. 35b/12
- vaḥiy:** [Ar.] Vahiy, bir fikrin veya emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi veya gönderilmesi.
v. 30a/09
vaḥiy ol- [Ar.+T.] ‘Allah tarafından bir emrin bildirilmesi’
v.-dı 35a/14
vaḥy-i Ḥaḳḳ [Ar.] ‘Allah’ın vahyi’
v.+ıla 27b/15
- vaḳfe:** [Ar.] Hacıların Arafat’ta durmaları.
- v.+denevvel 16a/08
v.+densonra 20a/09
v.+dur 17a/05
v.+ye turmazdan evvel 18b/05
- vaḳfen:** [Ar.] Durulunca.
v. 17a/04
- vaḳit:** [Ar.] Vakit, çağ, zaman, devir.
v. 4a/09, 6a/14, 7a/02, 7a/11, 7b/02, 8a/11, 11b/12, 12a/06, 13a/04, 13b/17, 15a/03, 31b/04
v.+i 22b/03
v.+in 30a/13
v.+de 14b/05, 26a/05
vaḳt-i şürū [Ar.] ‘başlama zamanı’
v.+ında 32b/12
- vaḳtā ki:** [Ar.] Ne vakit ki, o vakit ki, olduğu vakit anlamları olan edat.
v. 3b/03, 4a/10, 6a/07, 6b/03, 6b/14
- vālideyn:** [Ar.] Ana ile baba.
v.+inden 32b/13
- vallāhi:** [Ar.ve+Allah] “Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.
v. 15b/04, 19b/06, 24a/10, 24b/16
v. 23b/08
- var:** Var, mevcut, yok karşıtı.
v. 18a/11, 19b/01, 24a/06, 24a/17, 24b/01, 24b/05, 24b/09, 24b/09, 24b/09, 26a/12, 26b/03
v.+dır 3a/14, 3a/16, 3a/17, 4a/15, 4a/16, 7a/05
v.+dur 8a/05, 25b/06

- v.+ısa 25a/05, 25a/11, 28b/16,
36a/12
- v.+idi 6b/02, 35a/16
- v.+mı 28a/08
- v.+mıdır 4a/15, 35a/12
- v.+sa 28a/03
- var ét-* ‘oluşturmak’
- v.-en 18a/12
- var ol-* ‘mevcut bulunmak’
- v.-amaz 15a/05
- var-:** Varmak, gitmek, yetişmek, vusul
bulmak, vasıl olmak.
- v. 3b/09, 5b/05, 6a/15, 6b/04
- v.-dılar 2a/13
- v.-gil 7a/01
- v.-ıcak 37a/01
- v.-ınca 12a/12
- v.-up 32b/10, 36a/06, 36b/05
- varağ:** [Ar.] Kâğıt veya kitap yaprağı.
varağ-ı ma’rifet [Ar.] ‘ilim kâğıtları,
yaprakları’
- v. 36b/01
- vārid:** [Ar.] Bir şey hakkında çıkan,
söylenen, olması beklenen,
olabileceği düşünülen.
- v.+dür 18a/02
- vārid ol-*[Ar.+T.] ‘tahmin edilmek’
- v.-dıysa 6a/15
- vāriş:** [Ar.] Ölen bir kimsenin yakını
veya vesayet yoluyla mal ve
mülküne sahip olan kimse, miras
yiyen kimse.
- v.+leridir 32b/14
- varlık:** Varlık, var olma, bulunma,
mevcudiyet.
- v.+ın 36b/13
- vaşif:** [Ar.] Nitelik, özellik, ayrıcalık,
sıfat.
- v.+a 27a/14
- vaşf-ı Kadīm* [Ar.] ‘Allah’ın sıfatı’
- v. 28a/09
- vaşif ol-*[Ar.+T.] ‘özellige sahip
olmak’
- v.-a 27a/11
- v.-an 20b/14
- vāşıl:** [Ar.] Yetişen, ulaşan, vusul bulan.
vāşıl ol- [Ar.+T.] ‘ulaşmak’
- v. 23a/09
- v.-an 23a/10
- v.-dık 29b/12
- vāşıl-ı Hağğ* [Ar.] ‘Allah’a ulaşan
kişi’
- v.+a 36b/13
- vāşıl-ı bāṭın* [Ar.] ‘sırta ulaşan’
- v. 35a/02
- vaşıl:** [Ar.] Ulaştırma.
vaşıl ét- [Ar.+T.] ‘bitiştirmek,
ulaştırmak, birleştirmek, eklemek’
- v.-er 34a/03
- vāsi:** [Ar.] Geniş, bol, engin, rahat.
- v. 23a/14, 24a/14
- vaşiyet:** [Ar.] Bir kimsenin öldükten
sonra yapılmasını istediği şey.

- vaşiyyet ét-[Ar.+T.]* ‘öldükten sonra yapılmasını istemek’ Bkz.
vaşiyyet kıl-
v.-e 13b/04
vaşiyyet kıl- [Ar.+T.] Bkz. *vaşiyyet ét-*
v.-dı 36a/17
vaşiyyet tut- [Ar.+T.] ‘vasiyeti yerine getirmek’
v. 26b/16
- važ’:** [Ar.] Koyma, konulma.
važ’ ét- [Ar.+T.] ‘koymak, konulmak’
v.-medim 32b/07
važ’ olun- [Ar.+T.] ‘konulmak’
v.-dı 9a/11
v.-mışdır 9a/17
v.-mişdur 9a/15
važ’-ı yed [Ar.] ‘bir işe veya şeye el koyma’
v. 17b/16
- ve:** [Ar.] Ve, hem, ile, dahi, de.
v. 1b/11, 2a/03, 2a/03, 2a/03, 2a/04, 2a/08, 2a/08, 2a/17, 2b/10, 2b/11, 2b/13, 3a/11, 3a/12, 3a/16, 3b/01, 3b/10, 3b/11, 3b/13, 3b/13, 3b/15, 4a/02, 4a/02, 4a/03, 4b/02, 4b/05, 4b/16, 4b/16, 5a/01, 5a/02, 5a/03, 5a/05, 5a/08, 5a/17, 5b/13, 6a/12, 6a/12, 6b/12, 6b/14, 7b/05, 7b/12, 7b/13, 7b/16, 8a/01, 8a/01, 8a/03, 8a/03, 8a/09, 8a/10, 8a/11, 8a/11,
- 8a/12, 8a/16, 8a/16, 8b/04, 8b/05, 8b/07, 8b/08, 8b/13, 8b/13, 8b/14, 9a/04, 9a/04, 9a/07, 9a/08, 9a/09, 9a/10, 9a/12, 9a/14, 9a/15, 9a/16, 9b/01, 9b/03, 9b/03, 9b/03, 9b/04, 9b/05, 9b/05, 9b/06, 9b/09, 9b/10, 9b/13, 10a/03, 10a/05, 10a/06, 10a/07, 10a/08, 10a/09, 10a/11, 10a/12, 10a/12, 10a/12, 10a/12, 10a/12, 10a/13, 10a/13, 10a/15, 10a/15, 10a/17, 10b/01, 10b/03, 10b/06, 10b/07, 10b/10, 10b/10, 10b/11, 10b/13, 10b/14, 10b/14, 10b/15, 10b/17, 10b/17, 11a/01, 11a/02, 11a/03, 11a/04, 11a/06, 11a/06, 11a/07, 11a/08, 11a/08, 11a/09, 11b/01, 11b/02, 11b/06, 11b/06, 11b/07, 11b/08, 11b/12, 11b/14, 11b/15, 11b/16, 11b/17, 12a/01, 12a/03, 12a/05, 12a/05, 12a/06, 12a/07, 12a/08, 12a/09, 12a/11, 12a/12, 12a/13, 12a/14, 12a/16, 12a/17, 12b/02, 12b/02, 12b/02, 12b/03, 12b/04, 12b/04, 12b/05, 12b/05, 12b/07, 12b/08, 12b/09, 12b/10, 12b/10, 12b/10, 12b/11, 12b/13, 12b/13, 12b/13, 12b/15, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 13a/01, 13a/01, 13a/02, 13a/05, 13a/06, 13a/07, 13a/07, 13a/08, 13a/11, 13a/12, 13a/13, 13a/14, 13b/02, 13b/03, 13b/04, 13b/05,

13b/08, 13b/10, 13b/11, 13b/12,
 13b/12, 14a/03, 14a/05, 14a/07,
 14a/09, 14a/10, 14a/11, 14a/12,
 14a/13, 14a/14, 16a/05, 19a/06,
 19b/04, 19b/13, 19b/13, 20a/17,
 20b/01, 22a/16, 24a/16, 26a/09,
 26b/05, 26b/10, 29a/06, 31b/02,
 32a/09, 32a/10, 33a/04, 33a/06,
 33a/06, 33a/07, 33a/11, 33a/12,
 33a/15, 33b/05, 33b/10, 34a/02,
 34a/03, 34a/06, 34a/16, 34b/03,
 34b/05, 34b/06, 34b/13, 36a/02,
 37a/04, 37a/04, 37a/08, 37a/08,
 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37b/05,
 37b/06, 37b/07

vebāl: [Ar.] Şiddet, ağırlık, azap.

v. 24a/05

v.+in 12a/10

vecd: [Ar.] Kendini kaybedecek

derecesinde Allah aşkına dalma.

v. 34a/01

vecd-i hālāt [Ar.] ‘kendinden geçme

hâlleri’

v. 33b/17

vecd-i şafā [Ar.] ‘eğlencenin

coşkunuğu’

v. 36b/15

vecih: [Ar.] Yüz, surat, çehre.

v.+in 20a/15

vech-i re’is [Ar.] ‘başın görünümü’

v.+in 19b/16

vedā’: [Ar.] Ayrılma, ayrılış.

v. 17a/07

vedā’ eyle- [Ar.+T.] ‘ayrılmak’

v.-r 36a/12

vefiḳ: [Ar.] Büyü, tılsım.

vefk-i rızā [Ar.] ‘tevekkülün büyü’

v. 37b/08

velākin: [Ar.] Ama, fakat.

v. 11b/11, 15a/08, 19a/15, 20a/08,

26a/11, 26b/07, 28b/15

veleh: [Ar.] Şaşkınlık, sersemlik.

v. 17b/10

veli: [Ar.] Allah’a yakın olan zat.

v. 24a/06, 24a/07, 27a/12, 27b/17,

29b/17

veliyyu’llāh: [Ar.] Ermiş kimse,

Allah’ın sevgili kulu.

v. 28b/07

vêr-: Vermek, sunmak, iletmek.

v. 6b/09, 6b/13, 22a/06, 37b/05

v.-di 6b/08, 6b/11, 6b/12, 15b/08,

20a/06, 27a/05, 28a/01

v.-e 10b/12, 14a/09, 20b/12, 25b/01,

27b/07

v.-eler 18b/16

v.-en 36b/02

v.-gil 19a/08

v.-mekle 36b/13

v.-mezidi 35a/11

v.-üp 35a/09

v.-ürdi 4a/09

verā: [Ar.] Arka, arka tarafı.

- verā-yi tavāf ol-* [Ar.+Ar.+T.]
‘tavafın ötesi olmak’
v.-a 17a/14
- véril-:** Verilmek.
v.-e 10b/05, 10b/14, 12a/12
v.-ür 10a/09
- ve’s-cud:** [Ar.] Secde etme, namazda
alnı, el ayalarını, dizleri ve ayak
parmaklarını yere getirerek dua
etmek.
v. 34b/15
- ve’s-selām:** [Ar.ve’s-selām] İşte bu
kadar, artık yeter, çok oldu,
diyecek bir şey kalmadı, işte o
kadar, son söz budur.
v. 14a/17
- veyā:** [Ar.] Veya, ya da.
v. 12a/16, 27a/14
- veyāhūd:** [Ar. ve+F.yahod] Veya,
isterseniz; iyisi.
v. 8b/09
- vezin:** [Ar.] Ölçü, tartı, tartma.
vezn ol- [Ar.+T.] ‘ölçülmek’
v.-a 32b/05
- vezir:** [Ar.] Vezaret rütbesini almış
kimse.
v. 23b/06
- vuḳūf:** [Ar.] Durma, duruş.
v. 16a/16, 16b/08, 20b/17
v.+u 16b/01
vuḳūf tur-[Ar.+T.] ‘arife günü
Arafat’ta bir miktar durmak’
v.-maktır 16b/07
- vuşūl:** [Ar.] Varma, erişme.
vuşūl-ı emr-i mahāl [Ar.] ‘yerlerin
fermanının ulaşması’
v. 34a/01
- vü:** Ve bağlacı.
v. 17b/15, 18b/16, 21b/15, 23a/04,
37a/11
- vücüb:** [Ar.] Gerekli, mecburiyet,
lüzum.
v.+ın 32a/12
vücüb-ı şart-ı hacc [Ar.] ‘haccın
şartlarının vacipleri’
v.+ı 15a/02
- vücūd:** [Ar.] Vücut, var olan nesnenin
durumu.
v. 33b/08, 36b/17
v.+ı 34b/03
v.+ın 27a/13, 27a/15
v.+ına 18a/17
v.+un 36b/12
- vürūd:** [Ar.] Gelme, geliş, varma,
yetişme.
v. 16b/05
- Y**
- yā:** Duygu ve düşüncüyü güçlendirme
veya seslenme amacıyla cümlelerin
başında kullanılır.
y. 2b/15, 2b/16, 4b/07, 5a/12, 5a/17,
6a/02, 6a/03, 6b/10, 6b/17, 7a/04,
7a/15, 11b/09, 15a/07, 16b/03,
18b/04, 19a/08, 20a/04, 21a/06,

- 22a/06, 24a/02, 24a/09, 25a/01,
26a/08, 26a/09, 28a/08, 28a/10,
28b/04, 28b/05, 29b/10, 37a/16
yā Rabbi [Ar.yārabb+ī] ‘Allah’ım’
y. 3a/04, 3b/07, 4a/14, 4a/17, 25a/07
- yaban:** [F.] Eğitilmemiş, ehil ve
terbiyeli olmayan, vahşi, garip.
y. 21b/15
- yābis:** [Ar.] Kuru.
yābis giyāh [Ar.+F.] ‘kuru ot’
y. 26a/01
- yağ:** Bazı meyve ve bitkilerden
çıkarılan yapışkan, kaygan ve
yanma özelliği bulunan madde.
y.+1 24a/03
- yaḥşi:** Yakışık alan, iyi, güzel, yaman
karşıtı.
y. 4b/07
- yāḥūd:** [F.yā+ hod] Veya, ya da,
isterseniz.
y. 8a/14, 9a/01, 13b/06, 13b/06,
20a/17
- yaq-:** Yakmak, tutuşturmak yanmasını
sağlamak.
y.-ar 27a/01
- yaḥin gel-:** Yaklaşmak, yakınlaşmak.
y.-üp 13a/07
- yaḥlaḥil-:** Yaklaşılmaq, yaklaşmaq
eylemi yapılmak.
y.-dı 26a/15
- yaḥūt:** [Ar.] Kıymetli ve pek beğenilen
bir taş.
- y.+dur 11b/14
y.+larından 11b/13
- yal:** Düz, doğru.
yal eyle- ‘düz, doğru etmek’
y. 18a/15
- yalın ayak:** Yalın ayak, çıplak ayak,
ayakları çıplak.
y. 24b/02
- yalıḡuz:** Yalnız, kimsesiz, tek başına,
münferit.
y. 33a/01, 35a/10
- yalvar-:** Yalvarmak, birine kendisini
acındırmak, ısrarla bir şey
istemek, rica ve niyaz etmek.
y. 3b/10
- yan:** Yan, civar, yakınlık.
y.+dır 24b/14
y.+ın 4a/05
y.+ına 4a/09
y.+ında 12b/03, 27b/16
y.+ındaki 12b/04
- yaḡa:** Yön, taraf, cihet, yan.
y. 6a/11, 23a/07, 29b/02
- ya‘nī:** [Ar.] Yani, demek, şu demek.
y. 2a/04, 2a/11, 2b/17, 8a/05, 8a/05,
8a/08, 8a/17, 12a/06, 14a/16,
26a/14, 26a/16
- yap-:** Yapmak, etmek, kılmak, işlemek,
gerçekleştirmek.
y. 3b/09, 6a/04, 6a/15, 6b/12
y.-acagın 6b/01
y.-aldan 5a/02

- y.-ar 6b/17
y.-ardı 5a/16, 6a/07
y.-arlar 5b/14
y.-dı 4a/01, 4a/14, 5a/13, 6b/03,
7a/09, 7b/14, 7b/15, 7b/16
y.-dılar 7a/08, 7a/10
y.-duğı 7a/08
y.-dukları 11b/12
y.-ıcak 4a/11
y.-ılan 5b/14
y.-ın 2b/06
y.-makiçün 5a/11
- yapıl-:** Yapılmak, işlenmek, imal
olunmak, mamul olmak.
y.-dı 7b/17
y.-mış 27b/12, 29b/17, 30a/04
- yapış-:** Yapışmak, dokunduğı yere
ilişip ayrılmamak.
y. 36a/16
y.-ın 33b/01
y.-mak 9b/11
- yapraq:** Yaprak, ağıaç ve benzeri
bitkilerin az çok yassı ve cinsine
göre çeşitli olan ve genellikle
kışın dökölüp baharda yine çıkan
ve özellikle terleme ve solunum
işlemi yapan organı.
y.+lar 9b/12
- yār:** [F.] Dost, arkadaş.
y.+e 28a/03
Yār-ı Ğār [F.+Ar.] ‘Hz.
Muhammed’in hicreti
- gerçekleřtirirken dūřmandan
korumak için Sevr mağarasında bir
süre birlikte kaldığı Hz. Ebubekir
için kullanılan söz’
Y. 27b/16
Y.+ları 15b/03
- yar:** Yarılmış yer, uçurum.
y.+ı 3b/13
- yaradıl-:** Yaratılmak, yoktan var
edilmek, halk olunmak.
y.-mazdanöndin 4b/08
- yaraqla-:** Araç gereç temin etmek,
teçhizat düzmek.
y.-yup 10a/07
- yarat-:** Yaratmak, yoktan var etmek,
halk etmek.
y.-acagım 2b/07
y.-dı 2a/17
y.-mışdır 10b/09
y.-up 2a/07
- yarın:** Yarın, bugünden sonra gelecek
gün, ferda.
y. 18a/12, 37b/01
- yārī:** [F.] Dostluk.
y. 27b/15
- yarlığa-:** Acımak, rahmetmek,
affetmek.
y.-dıgım 2b/08
y.-dım 12b/16
y.-dım 13a/03
y.-rın 2b/09
y.-yup 10b/06

yarlıġan-: Baġıřlanmak.

y.-a 11a/05

Yāsın: Kur'an'ın 36. suresi.

Y.+ile 35b/04

yaş: Yeşil, taze, körpe.

y. 9b/05

y.+otı 26a/01

yaş aġaç 'taze aġaç'

y.+ı 9b/05

yaş ot 'taze ot'

y.+ın 9b/05

yat-: Yatmak, yere uzanmak, uyurken

yatakta alınan vaziyeti almak.

y.-ır 27b/16

y.-maya 22b/10

yavru: Yavru, insan veya hayvanın

k c ġ .

y.+m 22a/02

yay: [Ar.] Ok atmak için alet.

yay-ı ş h d [T.+Ar.] 'şahitlerin

yayı'

y. 33b/10

yaya: Yaya, ayaklarıyla yürüyen,

piyade.

y.+n 4b/06

Yayla: Menzil yeri.

y. 23a/04

yaz-: Yazmak, kalem ve mürekkeple

k ġıt üzerine veya diġer bir aletle

her tür yüzeyin üzerine okunacak

bir şey çizmek.

y.-a 10b/07, 12a/03

y.-dılar 15b/17

yazıl-: Yazılmak, kaleme alınmak,

tahrir olunmak.

y.-a 11b/06

y.-mışıdır 28b/07

y.-ur 10a/04

y -: Yemek, aġızda iġneyerek yutmak.

y.-meden 19b/04

y.-r 22a/02

yed: [Ar.] El.

y.+inde 25a/11

yedi: Yedi, altıdan sonra gelen aded.

y. 3a/12, 5a/13, 10a/16, 10b/04,

10b/12, 11b/03, 15a/04

y.+si 3a/11, 3a/11, 3a/12

yedinci: Yedinci, altıncıdan sonra

gelen, yedi derecesinde olan.

y. 11a/13, 24a/14

y.+sid r 17a/06

y g: İyi.

y g ol- 'iyi olmak'

y.-a 32a/11

Yeh d : [Ar.yeh d+-ı] Yahudi.

Y. 13b/07

Y.+ye 13b/10

yıl: Yel, hareketli hava, r zg r.

y. 6b/01

yelken: Yelken, geminin r zg r

gücüyle hareket etmesine yol açan

ve direklere gerilen kalın bez.

y.+dir 14a/15

y n: Elbise kolu.

y.+iile 5a/15

Yeñihan: Menzil yeri.

Y. 23a/02

yêr: Yer, arz, gök karşıtı.

y. 9a/16, 9b/08, 9b/10, 11a/14

y.+de 2a/06, 5b/07, 5b/10, 6b/05,

6b/09, 9a/11, 9b/17, 11a/10,

11a/17, 15b/10, 19a/16, 20b/10,

32a/07, 32b/06

y.+den 30a/03

y.+dir 7b/17

y.+e 3a/05, 3b/04, 3b/14, 4a/04,

4a/08, 4a/17, 6b/13, 9a/15, 9a/16

y.+edek 12b/04

y.+i 3b/12, 3b/16, 4a/05, 4b/14,

5b/05, 18b/15, 22a/12, 33a/15

y.+idür 9a/15

y.+in 5a/11

y.+ine 5a/04, 6b/02, 6b/04, 7a/02,

7a/11, 7a/13, 7a/16, 7b/03,

10b/07, 12a/12, 28a/15

y.+ini 5b/13

y.+lerde 16b/03

y.+lerden 4b/17

y.+lere 31b/05

y.+leri 3b/14

y.+ün 5a/08

yêr altı ‘toprağın altında kalan kısım’

Bkz. *yêr dibi*

y.+nadegindir 3a/13

y.+ndan 26b/03

yêr dibi Bkz. *yêr altı*

y.+nden 3b/16

yêre geçür- ‘yeryüzüne indirmek’

y.-di 4a/04

yêr üsti ‘toprağın üstü’

y.+ndeidi 3b/06

yêryüzi ‘yaşam, dünya’

y. 29a/07

y.+nde 2a/09, 2b/06, 2b/07, 3a/03,

5a/10, 5a/12, 5b/14, 7b/11, 9b/08,

9b/09, 11a/09

y.+ndeki 3a/05

ye’s: [Ar.] Ümitsizlik, elem, keder.

y. 37a/08

yet-: Yetmek, kâfi olmak, elvermek.

Bkz. *yêt-*

y.-er 15b/14

yêt- Bkz. *yet-*

y.-ecek 26b/11

y.-mezmi 36b/17

yetiş-: Yetişmek, ulaşmak, ermek, vasıl

olma.

y.-di 3a/02, 5b/12, 7a/03, 7a/04

y.-irse 21a/04

yetiştir-: Yetiştirmek, ulaştırmak.

y. 26a/08, 29b/08

yêtmiş: Yetmiş, yedi kere on.

y. 4b/06, 9a/05

yêtmiş biş ‘yetmiş bin’

y. 2b/03, 9a/06, 10b/12, 10b/13,

10b/16, 11a/04

yêtmiş üç ‘yetmiş üç’

y. 33a/10

yevm: [Ar.] Gün, ruz.

yevm-i ma 'rifet [Ar.] 'marifet günü'

y. 18a/04

yevmi 'l-Minā [Ar.] 'Mina günü'

y. 19a/07

yevmü 'l-Mine [Ar.] 'Mina günü'

y. 17b/12

yevm-i nahr [Ar.] 'kurban kesme günü'

y. 17b/02

yevm-i sebt [Ar.] 'cumartesi günü'

y. 29b/11

yevmü 'l-mizān [Ar.] 'hesap günü'

y. 32b/05

yez: [F.] Bağ, bahçe, tarla ve çayır etrafına çekilen dikenli çalı.

y. +e 36a/09

yığ-: Yığmak, toplayıp küme etmek, birikirmek.

y.-dı 14a/01

yıkıl-: Yıkılmak, düşmek, devrilmek.

y.-dı 7a/08, 7a/09, 7a/10

yıl: Yeryüzünün güneşin etrafını bir kere dönmesiyle geçen zaman, sene on iki aydan ibarettir, sene.

y. 4b/08, 12a/07, 16a/03, 21a/06

y.+dır 9a/13, 16b/14

yıprat-: Yıpratmak, eskitmek, yıpranmış duruma getirmek.

y.-salar 27b/17

yırt-: Yırtmak, bezden kâğıt gibi şeyi çekip paralamak, yarmak.

y.-mışdı 4a/05

yigirmi: Yirmi, on dokuzdan sonra gelen aded, iki kere on.

y. 12a/05

y.+si 10b/10

yigirmi beş biş 'yirmi beş bin'

y. 12a/04

yigirmi dört 'yirmi dört'

y. 18b/12

yigirmi iki 'yirmi iki'

y. 16b/10, 17b/03

yigirminci: Yirminci, yirmi sırasında olan.

y. 26a/08

y.+si 17b/01

yine: Tekrar, bir daha, yeniden.

y. 4b/01, 5b/11, 7a/08, 17b/11,

24a/06, 26b/08, 26b/09, 32b/06,

33a/08, 34b/14, 35a/01, 35a/16,

35b/01, 35b/11, 36a/11, 37a/05

yitir-: Yok olmak, değersizleşmek.

y.-mek 28a/15

yok: Olmayan, var karşıtı.

y. 16b/12, 19b/06, 20b/04, 21b/07,

22b/04, 23a/12, 23a/14, 23a/15,

23b/14, 24b/05, 25a/05, 25a/07,

25b/09, 25b/11, 25b/13, 26a/01,

26a/16, 26b/01, 26b/02, 26b/07,

26b/07, 26b/15, 27b/03, 28b/03,

28b/17, 29a/07, 29a/12, 29a/17,

29b/07

yoka yok 'yok'

- y. 16b/17
y.+dur 11a/10, 12b/03, 12b/05,
12b/09, 15b/01, 15b/01, 18b/08,
23b/16, 24b/06, 27b/05, 29a/11,
29a/15, 29b/13, 33b/15, 34b/10,
37a/03
y.+durur 27b/02, 31b/02
y.+ıdı 9a/04
y.+ıken 31b/07
y.+ise 18a/08
yol: Yol, insan ve hayvanların her
zaman basıp geçtiği ve yürümeye
elverişli yer, hat, çığır.
y.+da 12a/16
y.+dan 36a/07, 36a/09
y.+ına 8a/02, 10a/07
yoldan çık- ‘doğru yoldan ayrılmak’
y.-mayuk 27a/12
yukarı: Yukarı, yüksek, yüksekte
bulunan, üstündeki, aşağı karşıtı.
y. 6a/12, 7b/02, 8a/11
y.+da 6a/08
yum-: Yummak, kapamak, sıkıp
kapamak.
y.-ar 30a/10
yumşak: Yumuşak, sert olmayan,
dayanmayan, katı karşıtı.
y. 27b/12
yumşat-: Yumuşatmak.
y.-dugıdır 8a/10
yumuğrık: Elin yumulmuşu, kapalı elin
aldığı şekil.
- y. 24a/13
yumuş: İş, görev.
y.+a 3a/03
yumuşa gönder- ‘işe göndermek’
y.-se 3a/03
yücel-: Yücelmek, yükselmek.
y.-diise 6a/08
yüksek: Yüksek, yüce, bülent.
yüksek ol- ‘yüksek olmak’
y.-dukda 8a/11
yürek: Yürek, insanda duyu merkezi,
gönül.
y.+ine 4a/11
yüreğine bas- ‘sarılmak’
y.-dı 4a/11
yüri-: Yürümek, ayakları kullanarak
hareket etmek.
y. 6b/08
y.-dügi 12b/04
y.-ye 11b/08
yürü-: Bkz. yüri-
y.-mek 17b/10
y.-mesi 25b/11, 25b/11
y.-r 28a/04
y.-ye 20a/15
yüsür: [Ar.] Kolaylık, rahat.
yüsr-i beķā [Ar.] ‘kalıcılığın
kolaylığı’
y. 37b/10
yüz: (1) Yüz, çehre.
y.+i 29b/02
y.+im 27b/05

- y.+ini 28a/04
y.+leri 9a/05
y.+lerin 4a/06
y.+lerkarası 23b/12
yüzi aķ ol- ‘tertemiz, dürüst olmak’
Bkz. *yüzün aķ ol-*
y.-ur 25a/11
yüzlerin sür- ‘aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek’
y.-erlerdi 4a/06
yüzün aķ ol- Bkz. *yüzi aķ ol-*
y.-sun 22a/11, 25b/12
yüzi kara ‘ayıplanacak kötü şeyler yapmış olmak’
y. 26b/06, 29a/01
yüz: (2) On kere on, doksan dokuzdan sonra gelen sayı.
yüz biş ‘yüz bin’
y. 9b/14, 10a/04, 27a/17
y.+e 9b/09, 9b/10
yüz on ‘yüz on’
y.+dur 30b/01
yüz yigirmi ‘yüz yirmi’
y. 10b/08
yüz yetmiş yedi ‘yüz yetmiş yedi’
y. 12a/07
- Z**
- zabb:** [Ar.] Kertenkele, keler.
ż.+ü 21b/04
zabţ: [Ar.] Ele geçirme, yakalama, hâkim olma.
ż.+a 14b/11
- ż.+ma 16a/01
zabţ ét- [Ar.+T.] ‘ele geçirmek’
Bkz. *zabţın ét-*
ż. 29a/08
ż.-endir 16a/10
zabţın ét-[Ar.+T.] Bkz. *zabţ ét-*
ż. 16b/11
zād: [Ar.] “Çok olsun, artsın, ziyade olsun!” anlamında dilek sözü.
zād eyle- [Ar.+T.] “Çok olsun, artsın, ziyade olsun!” anlamında dilek sözünü söylemek’
z.-di 33a/06
zāhib: [Ar.] Bir düşünceye uyan ve bağlanan.
zāhib ol- [Ar.+T.] ‘bir düşünceye bağlanmak’
z.-dı 8b/05
zāhil: [Ar.] İhmalci, ihmal eden, savsaklayan.
z. 28b/01
z.+ün 15b/01
zāhir: [Ar.] Görünen, aşikâr ve meydanda olan.
z. 8a/05
z.+dür 8a/02
zahîr: [Ar.] Arka çıkan, destek olan, hamî.
z.+ine 35a/11
zahîr ol- [Ar.+T.] ‘destek olmak’
z.-a 14b/07, 33a/08
z.-ur 18a/12, 23b/10

- zahmet:** [Ar.] Sıkıntı, eziyet, mihnet, rahatsızlık.
zahmet çek- [Ar.+T.] ‘sıkıntı yaşamak’
 z.-ermi 26b/04
zahmet vèr- [Ar.+T.] ‘rahatsızlık yaşatmak’
 z.-diler 26a/11
 z.-ir 27a/01
- zâ’ir:** [Ar.] Ziyaret eden, ziyaretçi.
zâ’ir ol- [Ar.+T.] ‘ziyaretçi olmak’
 z.-malı 14b/08
- zâlâlet:** Yoldan azmak, sapmak, doğruluktan şaşmak.
 ž.+ine 33b/15
- zâlim:** [Ar.] Haksızlık yapan ve zulmeden, haksız, gaddar, kıyıcı, merhametsiz.
 z.+e 22b/08, 22b/11
- zalle:** [Ar.] Doğru yoldan sapmış, günaha girmiş kimse.
zalle ol- [Ar.+T.] ‘yoldan çıkmak’
 ž.-alar 33b/05
- zamân:** [Ar.] Zaman, vakit, çağ.
 z. 4a/13, 16a/02, 33b/04
 z.+dansonra 5b/16, 7a/07, 7a/10
zamân-ı hâş [Ar.] ‘özel zaman’
 z.+da 14b/08
- zann:** [Ar.] Sanı, sanma.
zann ét- [Ar.+T.] ‘zannetmek, sanmak, öyle kabul etmek’
 z.-er 36b/05
- z.-erler 18a/09
zann eyle- [Ar.+T.] Bkz. zann ét-
 z.-me 34b/02
 z.-r 37b/03
- zarîf:** [Ar.] Zarif, zeki, kavrayışlı.
 z. 14b/05
- zarûrî:** [Ar.zarûr+î] İster istemez olan, mecburi.
 ž. 13b/06
zarûrî ol- [Ar.+T.] ‘mecburi olmak’
 ž.-up 8b/08
- zât:** [Ar.] (1) Kimse, kişi.
 z.+a 34b/13
zât-ı pāk [Ar.+F.] ‘mübarek kişi’
 z.+iyle 32a/15
zât-i eşref [Ar.] ‘şerefendirilmiş kişi’
 z. 27a/11
zât u hayvân [Ar.] ‘kişi ve hayvan’
 z. 27a/07
- zât:** [Ar.] (2) Kendi, bizzat kendi.
 z.+ına 35b/03
- Zât-ı Hacc:** [Ar.] Menzil yeri.
 z.+a 25b/07, 25b/08
- zâyi’:** [Ar.] Kaybolmuş, telef olmuş.
zâyi’ ét- [Ar.+T.] ‘kaybetmek, yitirmek’
 ž.-engibi 18a/14
- zeberced:** [Ar.] Zümrüte benzer yeşil renkli eski bir tür kıymetli taş.
 z.+den 2a/16
- zebḥ:** [Ar.] Boğazlama, kesme.

- z. 21b/05
 z.+i 17b/02
zēbh-i kurbān ol- [Ar.+Ar.+T.]
 ‘kurbanın boğazının kesilmesi’
 z.-dı 17b/01
zekā: [Ar.] Saf, temiz, iffetli ve namuslu olma.
 z. 34a/12
Zemzem: [Ar.] Kâbe yakınındaki kuyunun kutsal suyu.
 Z. 14a/06, 14a/12
 Z.+dir 11a/14
 Z.+e 29b/08
Zemzem şuyı [Ar.+T.] ‘mübarek su’
 Z. 13b/17, 14a/04, 14a/07
 Z.+la 14a/14
 Z.+nun 13b/15
Zenbakiye: Menzil yeri.
 Z. 23a/06
zer: (1) [F.] Altın, zehep.
 z. 30a/10, 35a/13
zer’: (2) [F.] Çile, sıkıntı.
zer ‘ena’l-cehennem [Ar.]
 ‘cehennem hakkında sıkıntı’
 z.+deki 33a/16
zerrāt: [Ar.] Zerreler.
zerrāt-ı cihān [Ar.] ‘dünyanın zerrelere’
 z. 34b/12
zerre: [Ar.] Zerre, bir nesnenin en küçük parçası.
 z. 27b/03, 34b/07
 z.+ce 27b/01
 z.+sin 35b/10
zevķ: [Ar.] Eğlenme, alay, keyif ve sefa.
zevķ ét- [Ar.+T.] ‘eğlenmek’
 z.-meyesin 34b/01
zevvār: [Ar.] Ziyaretçiler.
 z.+a 24b/06
zidd: [Ar.] Bir şeyin aksi, karşıt, karşılığı, muhalifi.
 z. 34b/02
 z.+ı 17b/10
zillī: [Ar.zill+ī] Gölge ile ilgili.
 z.+yi 37b/04
zikir: [Ar.] Zikir, anma, hatıra getirme, yâd.
 z.+e 19a/10
 z.+i 8a/16, 35a/01, 36b/09
zikir ét- [Ar.+T.] ‘anmak, sözünü söylemek’
 z.-dı 8a/15, 32a/15
zikir ol- [Ar.+T.] ‘söylenmek’
 z.-an 19a/15
zikir olun- [Ar.+T.] ‘söylenilmek, anılmak’
 z.-dı 7b/16
zıkr-i envā’-i du’ā [Ar.] ‘dua çeşitlerinin zikri’
 z. 18a/02
zīnet: [Ar.] Ziyinet, süs, güzelleştirme.
 z. 25a/08
zinhār: [F.] Aman, sakın.

- z. 13a/15, 26b/16, 28b/13
- zīrā:** [F.] Çünkü, şundan dolayı ki.
z. 8a/04, 27b/15, 34b/16
- zirve:** [Ar.] Uç, doruk.
zirve-yi taḳvā [Ar.] ‘haramdan kaçınmanın en uç noktası’
z.+yadur 18a/13
- ziyy:** [Ar.] Kılık, kıyafet.
z.+e 34a/08
- ziyā:** [Ar.] Aydınlık, ışık, nur.
z. 35b/16
- ziyād:** [Ar.] Çok, fazla, bol.
ziyād ol- [Ar.+T.] ‘çok olmak, fazla olmak’
z.-a 17a/13
z.-sa 16b/05
- ziyāde:** [Ar.] Artma, çoğalma.
z. 26a/03
ziyāde ét- [Ar.+T.] ‘artırmak’
z.-ün 4b/12
- ziyāret:** [Ar.] Ziyaret, kutsamak veya dua etmek maksadıyla mübarek bir yere gitmek.
z. 20b/03, 28a/01
ziyāret ét- [Ar.+T.] ‘bir yeri görmeye gitmek’ Bkz. ziyāret ol-
z.-dim 2b/16
z.-er 3a/07, 4b/03
z.-erlerdi 5a/05
z.-eyin 3a/05
z.-üp 4b/17
ziyāret ol- [Ar.+T.] Bkz. ziyāret ét-
- z.-dīcün 20a/10
ziyāret-gāh ‘[Ar.ziyāret+F.gāh]
Ziyaret yeri, türbe’
z.+i 30a/14
- zū:** [Ar.] Başına eklendiği sözlere “sahip” anlamı verir.
Zū'l-Celāl [Ar.] ‘ulu olan, azamet sahibi, Allah’
Z. 18a/10, 24b/15
zū'l-hāne [Ar.+F.] ‘ev sahibi’
z. 25a/05
zū'l-hilm [Ar.] ‘sabır sahibi’
z.+i 15a/02
- zuḥā:** [Ar.] Kuşluk vakti.
z.+dan 35b/09
- zuhūr:** [Ar.] Meydana çıkma.
zuhūr eyle- [Ar.+T.] ‘ortaya çıkmak, görünmek, oluşmak’
z.-ye 34a/12
- zulām:** [Ar.] Karanlık, bulanık.
z. 23a/09
- zulmet:** [Ar.] Karanlık. Allah’ın nurundan mahrum olma.
z. 37b/04
- zulüm:** [Ar.] Zulüm, haksızlık, eziyet.
zulm-ı zalāl [Ar.] ‘yoldan çıkmışın eziyeti’
z. 15b/09
- zümre:** [Ar.] Cemaat.
zümre-yi mürde [Ar.+F.] ‘ölülerin topluluğu’
z. 32a/17

zürriyet: [Ar.] Nesil, soy.

z.+inden 4b/02

SONUÇ

Hicri takvime göre 23 Şevval 1121 yılında Muḥammed Ebu'l Fazıl Sencārî tarafından istinsah edilen, müellifi bilinmeyen Menākıb-ı Mekke dinî konuda bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.

Türkçe olmayan kelimelerin yazımında yapılan hatalar nedeniyle, müstensihin Arapça ve Farsçaya yeterince hâkim olmadığı düşünülmektedir.

Metinde bazı örnekler dışında kalınlık incelik uyumu bulunmaktadır. Düzlük yuvarlaklık uyumu ise bulunmamaktadır.

dênîlür 36b/13

bilüp 33a/16

İkinci tekil kişi iyelik eki olarak kullanılan damak n'sinin yanında n sesinin de kullanıldığı görülmüştür.

gözünj 28b/08

üstünde 2b/15

Metinde ver-, et- gibi fiiller /i/ ile yazılırken 'yer' kelimesi bazen /i/ bazen /e/ ile yazılmıştır.

Osmanlı Türkçesi döneminde istinsah edilen bu eserde, dönemi gereği Arapça ve Farsça kelimelere çok sık olarak yer verilmiş, uzun tamlamalar kurulmuştur. Bu bakımdan, döneminin özelliğini tam olarak yansıtmaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde gelecek zaman eki olarak kullanılan -IsAr, metinde yalnızca bir kez kullanılmıştır.

1709 yılında istinsah edilen bu eser, hem dönemi olan Osmanlı Türkçesinin özelliklerini yansıtırken hem de yaklaşık olarak iki yüz yıl önceki dil dönemi olan Eski Anadolu Türkçesinden izler taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2007), “Eski Anadolu Türkçesinde Çün, Çünkü, Çünkükim Cümle Başı Edatlarıyla Kurulmuş İsim Cümleleri”, *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri – I (24-29 Eylül 2000)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 57-65.
- Armağan, L., (2000). “XVIII.Yüzyılda Hac Yolu Güzergahı ve Menziller(=Menâzilü’l-Hacc)”, *OSMANLI ARAŞTIRMALARI*, İstanbul, 73-108.
- Banguoğlu, T., (1995). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Clauson, S. G., (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University.
- Derleme Sözlüğü*, (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları .
- Devellioğlu, F., (2005). *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*. Ankara: Aydın Yayınları.
- Dilçin, C., (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Duman, M., (1999). Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair, *İlmî Araştırmalar 7*, İstanbul, 65-104.
- Ercilasun, A. B., (2004). *Türk Dili Tarihi: Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M., (2004). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Erten Bayraktar, N., (2016). “+sIz Ekinin İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme ve Dede Korkut Hikâyelerinde +sIz Eki”, *STAD*, Ankara , 47-53.
- Gülsevin, G., Boz, E., (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gülsevin, G., (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Hamilton, J. R., (2011). *İyi Kötü Prens Öyküsü*, (Çeviri: Vedat Köken). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları .
- Johnson, F. (1852). *Dictionary, Persian, Arabic, and English*, Honourable East-india Company, London.
- Kanar, M., (2008). *Farsça - Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M., (2010). *Arap Harfli Alfabetik Osmanlı Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M., (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Keleş, E., (2009). *Umre Rehberi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kocaoğlu, T., (2003). Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı e/i Meselesi, *Türk Kültürü* (Ankara), Sayı: 483-484, 266-281.
- Korkmaz, Z., (1995). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z., (2010). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurtoğlu, O., (2013). “18. Yüzyıla Ait Yazarı Bilinmeyen Bir Hac Seyahatnamesi: Menâzilü'l-Haremeyn”, *Prof. Dr. F. Tulga Ucak'a Armağan*, Ankara, 205-217.
- Mansuroğlu, M., (1998). *Eski Osmanlıca*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Özkan, M., (1995). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz.
- Parlatır, İ., (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Redhouse, S. J. W., (1992). *Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Steingass, F., (1947). *Persian- English Dictionary*. Londra.
- Şahin, H., (2013). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şemsettin, S., *Kâmûs-ı Türkî*, (2010). (Hazırlayan: Paşa, Yavuzarslan). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Timurtaş, F., (1974). *Klasik ve Eski Osmanlı Türkçesi Metinleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Timurtaş, F., (1994). *Eski Türkiye Türkçesi: XV. Yüzyıl, Gramer- Metin- Sözlük*. İstanbul: Enderun.
- Timurtaş, F., (2015). *Osmanlı Türkçesi Grameri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- User, H., (2006). *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazır, M. H., (2011). *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meâli Kelime Altı Anlamlı*. Ankara: Sefa Yayıncılık.
- Yelten, M., (2009). *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Yılmaz, E., (1997). "Çuvaşçada Eklenme Sırasında Oluşan Değişiklikler", *Türk Dilleri Araştırmaları* 7, 123-139.
- Yılmaz, E., Demir, N., (2012). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yılmaz, O., (2014). "Toprak Başa, Baş Toprağa" Tarihî Bir Türk Kargışının Klasik Türk Şiiri'ne Yansımaları", *MİLLÎ FOLKLOR* 101, 171-181.
- Yücel, İ., (1993). *Hac Rehberi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ek 1. Original Metin

كِشِي كَلْدِي آتَامَه سَلَام وُورْدِي آيْتَدِيكِه آي رَسُولُ الْمَلِكِ
 قِزِي اَوْغَلِي بَكَاخَبَر وُورْدِيكِه بُووْدَه اَوَّل طَوَافِ اِيْمَكِ نَدَانِ وُورْدِي
 وَنَجُونِ اَوْلَدِي ● وَقَدَرَه اَيْدِي وَبُو اَوْجَسِ اَيْدِي آتَامِ بُو كِشِيَه
 اِيكِي كِتَابِ اَوْفَدِكِي يَعْني تَوْرِيْتِ وَانْجِيْلِ ● كِشِي آيْتَدِي نَعَم
 اَوْقُدْمِ آتَامِ آيْتَدِي اللهُ تَعَالَى قَرَانَه بُوورْدِيكِه ● اِي
 جَاعِلُ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَه مَعْنَا سِي بُوورْدِيكِه تَحْقِيْقِ بِنِ بِرْدَه خَلِيْفَه
 اَيْلَرِيْنِ دِيْدِي ● فَرِشْتَلَرِ دِيْدِي كِرِيَه نَدَرَسِيْنِ بِيْرَادِ وَبِ
 بِيْرَسْكَ تَهْلِيْلِ وَتَسْبِيْحِ وَتَقْدِيسِ بِنِ اَيْلَمِرُوْزِ غِيْرِي كِمِسْتَه
 خَلِيْفَه اَوْلَسَه بِيْرِيُوْزِيَه فَسَادِ اَيْلَمِرَلَرِ ● قَانَلَرِ دُوْكَرَلَرِ
 حَقِّ تَعَالَى فَرِشْتَلَرِ جَوَابِ وُورْدِيكِه ● اِنِّي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ
 يَعْني تَحْقِيْقِ بِنِ بِلُوْرِيْنِ سَبِيْزِ اَيْلَمِدِ وُكَلَرِ كُوْزِي ● فَرِشْتَلَرِ
 اَيْلَه صِنْدِيكِرِيَه حَقِّ تَعَالَى كَنْدُوْلَرِه قَاوِيْدِي خِيْشِيْمِ اَيْتَدِي
 وَارِيْدِي عَرِشِ النَّبِيَّه صِيغِنْدِيْلَرِ ● بِيْرِمَقَلَرِيْنِ كُتُوْرُوْبِ
 اَعْلَشِيْدِيْلَرِ اَوْجِ سَاعَتِ عَرِشِ عَظِيْمِ طَوَافِ اَيْتَدِيْلَرِ ●
 حَقِّ تَعَالَى كَمَالِ كَرَمِ بِيْرَلَه بُوْنَلَرِ نَظَرِ قَلِيْدِي ● اَوْزُرَلَرِيْنِه
 اَيْلَمِرُوْزِي ● عَرِشِ النَّبِيَّه زَبَرَجْتَدَه دُوْرَتِ دِرَكِ اَوْزُرَلَرِيْنِه
 بِيْرِ اَوْيِرْتَدِي قِيْلِ يَا قُوْتِيْلَه اِيْبِنَه دِي ● وَبُوورْدِي

بَيْتُ الصُّرَاخِ دِيوَاكَ آدُ وِزْدِي فَرِشْتَلَرَن بِيور دِيكِه ●
 عَرْتَمِي قَوُكْ بُوَاوِي طَوَافِ اِبْدُوكِ كِه سِنَرَه كَاكَزْ بُوْدُر بُوِيغِ
 بَيْتُ الْمَعْمُورِ مِدِير ● هَر كُونِ يَتَمِشِ بِيَكِ فَرِشْتَه اِنِ طَوَافِ
 اِبْدُوكِ ● تَا قِيَا مَتَه دَكِينِ اَوَّلِ اِبْدَه نَوْبَتِ دَكَمَزْ ●
 اَللّهُ تَعَالَى فَرِشْتَلَرَكْ بُوَايَشْ نَدَن رَاظِي اُولُوبْ بُونَلَرَه اَيْتِدِيكِه
 اِبْنِكَ بَرِيوزِنْدَه بُوَاوِي بُونُكْ بَرَا بَرْتَه بَرَاوَايَاكْ طَوَافِ
 اِبْدُوكِ ● تَا بَرِيوزِنْدَه يَرَادِ جَعْمِ قَوْلَدِي صُوچَلَرِنِ يَلُوبِ
 كَلَسَه لَر اَوَّلِ اَوْجِي طَوَافِ اَيْسَلَر سِنَرِي يَار لَغْدِيغِم كِي
 اَنْلَرِي دَخِي يَار لَغْرِنِ دِي دِي ● بُو كِي شِي اَيْتِدِي اَي رَسُوكْ
 اَلْحَمْدُ قِرْنِي اَوْغَلِي تُوْر اَيْتَه وَا جَمَلَه دَخِي سَن دِي دِيكْ كِي
 بُولْدَم دِي دِي ● وَهَبْ رَوَايَتِ اِبْدُر عَبْدُ اللّهِ بِنِ عَبَّاسِ دَن
 رَضِيَ اللّهُ عَنْهَا اَيْدُر ● حَضْرَه جَبْرَائِيلِ بَر كُونِ بِيغَبَر حَضْرَه
 عَلَيْهِ السَّلَامُ كَلْدِي عَصَا بِيْلَه بَايَشِي بَغَامِشِ وَتُوْرَه عَرَفِ
 اُولِيشِ ● بِيغَبَر حَضْرَتِ صَلَّى اللّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُوْر دِيكِ
 يَارُوحِ الْاَمِينِ بُوْتَه نُوْر دُر كِه سَنُكْ اَوْسْتَكْدَه كُوْرُوْرِنِ دِي دِي
 جَبْرَائِيلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ● اَيْتِدِي يَا مُحَمَّدَ كَعْبَه اللّهِ زِيَارَتِ اَيْتِدِمِ
 فَرِشْتَلَرِ حَجْرِ اسْوَدَا وُزْر مِيْنَه فَر دَخِمِ اُولُوبِ ● يَغْنِي چُو قَلْعَلَه

طواف ایتد پلر بوتوز آنلر وک قند لریندن چقان توز در دینک
عثمان بن ستمار روایت ایدر که خبر شویله یتشد بیکه
 چقن حق تعالی یر فرشته یر یوز ناه یومشه کوندرسه
 اول فرشته دستور دپلر ● ایدر که یاریت بکا دستور
 ورتایر یوز ناه کچی اولک زیارت ایدین دیر ● کوکدن یر
 ایتر کن تلییه ایدر ایتر نته کم حاجتلا احرام طوتوب
 ایتد و کبری کچی کلوب بیت الله زیارت ایدر ● اچکی کفت
 نماز قلوب تو این ایمان اهلینه بفشتر لر **لیث** بن معاذ
 رضی الله عنه ایدر رسول الله صلی الله علیه وسلم ●
 ایتد بیکه ایشبو وحق تعالی اولر نده اون بش اودن یر سپرد
 دپدی ● یدپسی دنیا کوکدن عرشه دکین در ویدپسی
 دنیا کوکدن عرشه دکین در ● ویدپسی بو کوکدن یدپسی
 قات یر التینه دکین در غایتده اولوسپی عرش التینه
 بیت المعمور در ● هر اولک بو اوکبی حرجه وارد اکر اول
 اولردن یرسی دوشیددی طوغرجه بو اولک اوستینه دوشیددی
 ودخی هر اولک اهلی وارد در ● نیکه بو اولک اهلی دم وغللر ایدر
 آنلر وک دخی کند و لره مناسبت اهللی وارد در ● تا قیامت

قَوْجِه يَه دَكِينِ اَوْلِ اَوْلَرِي عِمَارَتِ طَوْتَرَلَرِ كِيچَه وَكُونَدُو
 حَقِّ تَعَالِي لَيْدِكِ رِضَا سَهِنِ اِسْتَرَلَرِ اِنْشَاءِ اَللّٰهُ تَعَالِي قَبُولِ اَوْلُو
ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَوَايَتِ اَيْدِي وَتَقَاتِكِه اَللّٰهُ تَعَالِي
 اَدَمِ بِيغَبَرِي عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اَوْجَا قَدَنِ بَرَه اِنْدَرِي
 اَيْسَه مَبَارَكِ بَانِي دُنْيَا كُو كِنَه بَرَابَرِ اَيْدِي اَيْكِي اَيْقَلَرِي
 بِيْتَرِ اَوْ سَتِيْدَه اَيْدِي صُكْرَه اَوْ زُوْنُغِي قِصَلَدِي اَلْمِشْرِ اَرَشُوْنَه
 دَكِنِ اَدَمِ بِيغَبَرِي عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اَيْتَدِيكِه يَا رَبِّ
 بَكَ نُوْلَدِي كِه فَرِشْتَرِ اَو اَز بِنِ اَيْشِيْدِيْمَرِ اَوْلَدِمِ اَللّٰهُ تَعَالِي
 اَيْتَدِيكِه كُنَاهِكِ سَبِيْنِيْدَنِيْرِ وَارِيْمِ اِيْجُوْنِ بَرِ اَوْ يَاطِ
 اَنْكِ چُوْرَه سِيْدَه طَوَافِ اَيْتِ بِيْحَاكِ وَبَكَ اِيلُوَارِ نِيْتَكِه
 فَرِشْتَرِ عَرَشِمَه وَيَلِيْتِ اَلْمَعْمُوْرَمَه اَيْتَدِيْلَرِ دِيْدِي اَللّٰهُ تَعَالِي
 اَدَمِ بِيغَبَرِي هِيْنْدِيْسْتَانْدَنِ مَكِيْتَه دَكِنِ بِيْرِي اِيَاغِي اَلْتِيْنَه
 دُرْدِي هَرِيْرِدَكِنِ وَهَرِيْرِي يَارِي وَطَفَلَرِي بَرِ اَدَمِ اَيْدَرِي
 هَرِيْرِي كِه مَبَارَكِ اِيَاغِنِ بَصَدِي اَوْلِ بِيْرَلَرِي حَقِّ تَعَالِي عِمَارَتَلَرِ
 وَشَهِيْرَلَرِ اَيْلَدِي چُوْنَكِه مَكِيْتَه اِيْرِيْشِيْدِي جَبْرِئِيْلُ حَضْرَتِي
 عَلِيْسْتِيْلَامِ بِيْرِي قَنَادِي اَيْلَه اَوْرْدِي بِيْرِي دِيْبِنْدَنِ بِنِيَا زَاجِدِي
 فَرِشْتَه لَرَطَا شَلَرِ كُوْرُوْرَلَرْدِي هَرِيْرَطَا شِي اَوْ تُوْرَكِيْتِي

كُوْرَه مَرِّ

كَوْرُؤُزْ لَرِ اِيْدِي اَدَمِ بِيغْبَرِ مَكَّةَ بَشِ طَاغَدَنِ يَا بَدِي ●
 بِي سِي جَبَلِ لُبْنَانِ دِيرِ ● وَ بِي سِي طُوْرِ سِيْنَا دِرِ ● وَ بِي سِي
 جَبَلِ جُوْدِ دِيرِ وَ بِي سِي مَكَّةَ دَهْ جَبَلِ حِرَادِرِ ● نُوْحُ طُوْقَانِيَا
 كِيْنِ طُوْمَرِ دِي اَللّٰهُ تَعَالٰى نُوْحُ طُوْقَانِيَا اِيْنِي بِيْنِ مَجُوْرِ دِي
 يَرْيِ دَوَهْ اُوْرْ كُوْجِي كِيْنِي قَالِدِي ● سَبَلِ اِيْكِي يَانِيْنِ بَرْتَشِي
 كَلُوْرْ لَرِ دِي اُوْلِ طُبْرَاغَهْ يُوْرْ لَرِيْنِ سُوْرْ لَرِ دِي هَرْتِ دِلِي سَهْ
 حَقِّ تَعَالٰى اِيْنِي قَبُوْلِ اِيْتَرِ دِي **اِبْنِ عَبَّاسِ** رَضِيَ اَللّٰهُ عَنْهُمَا
 رِوَايَتِ اِيْتَرِ كِهْ حَقِّ تَعَالٰى حَجْرِ سُوْدِي اُوْجَا قَانِيْنِ اِيْتَرِ دِي
 وَ قَتِ سُوْدِدَنِ اَعْدِي نُوْرِي دُوْرْتِ يَانِيْتَهْ شَعْلَهْ وَ بَرِ دِي
 ● وَ قَتَا كِهْ اَدَمِ بِيغْبَرِ كُوْرِ دِي اِيْسَهْ اَلدِي قُوْجِدِي ●
 يُوْرْ كِيْنِهْ بَا صَدِي اَنْكَلَهْ اَنْسِ طُوْتِدِي ● مَكَّةَ يَا مَجُوْرِ
 صَاغِ كُوْشِ سِيْنَهْ قُوْدِي **عُثْمَانِ** بِنِ سَاخِ اِيْتَرِ بَكَا خَبِرِ
 شُوْبِلَهْ وَ بَرِ لَدِي كِهْ اُوْلِ زَمَانِ اَدَمِ بِيغْبَرِ عَلِيْهِ السَّلَامِ
 مَكَّةَ يَا بَدِي قَارِيْغِ اُوْلَدِي اِيْسَهْ ● اِيْتَدِي كِهْ يَارِيْتِ هَرِ اِيْتِ
 اِيْشِيْنِكِ كِرَا بِيْ وَ اَرِ دِرِ بِيْمِ اِيْشِيْنِكِ دَحِي كِرَا سِي وَ اَرِ دِرِ
 دِي دِي ● حَقِّ تَعَالٰى اِيْتَدِي كِهْ نَعْمِ وَ اَرِ دِرِ سَنِ عَمَلِكُوكِ كِرَا سِي
 دِلَهْ اَدَمِ بِيغْبَرِ اِيْتَدِي يَارِيْتِ دِيْلَدِي كِهْ چَقَرِ دُوْعَكِ يِيْرَهْ ●

بِنَه إِلَه سَبْن دِنْدِي ● حَقَّ تَعَالَى اَيْتَدِنِكِه اَيْلَه اُولَسُون
 سَنِي دَخِي وَسَنُكْ ذُرْتِي كَدَن هَسَر كِشِي كِم بُو بَخْم اَوْمَه
 كَلُوب زِيَارْت اَيْدِر سِي جَلِين كَا هِنَه اِقْرَار اَيْدِر صُوحِين
 دِي لِر سَنِي دَخِي اَنَلِرِي دَخِي فَضِيل كَر فِيم بِرْلَه اَوْ جَمَاعَه قُورِين
 وَا نَلِرْدَن مَرَا ضِي اُولُورِين دِنْدِي ● اَدَم بِنَغَمِر عَلِي سِي لَوم
 هِنْد سَتَانَرَه مَكِيَه يَتَمِش كَزِي يَان حَج اَيْتَدِي فَر شِي تَلِر
 كَنْدُ وِيَه اَيْدِر لَر اَيْدِي ● يَا اَدَم حَجَا كِي حِشْتِي اَيْلَه بِي زَسَن
 بِيَا دِي لِر دَن اَو كَدِن اِبِكِي بِي ك يَبِل حَج اَيْدِر ك دِي دِي لِر ●
 اَدَم بِنَغَمِر اَنَلِر اَيْتَدِي طُوف اَيْدِر كَن نَه دِير دِي كُوز فَر شِي تَلِر
 سُبْحَانَ اَللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ
 اَوْ قُورْدُك دِي دِي لِر ● بِنَغَمِر عَلِيَه اَلْسَلَام بُونَلَه اَيْتَدِي
 لِاحْوَالٍ وَلَا فَوْقَ اِلٰهًا اِلَّا اَللّٰهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ● زِيَادَه اَيْدُوك
 دِي دِي **بِحَا هِد** رِوَايَت اَيْدِر كِه نُوْح طُوفَانِنْدَه بَيْتِ اَللّٰهِ
 كُوكِه چَقَر دِي لِر يِرِي بَر قِرْل دِي چَكْ قَالَدِي سِي ل اوسْتَنَدَه
 چَقَر اَيْدِي ● اِلْاِخْلَاقِ بِلُور لَر اَيْدِي كِه بَيْتِ اَللّٰهِ شَوِيْد
 اَرَادَه اَيْدِي ● مَظْلُومَلِر وِعْصَلُوكِشِي لِر وَا حَاجَتَلُوكِشِي لَر
 اِبْرَاقِ يِر لَر دَن كُور لَر اَيْدِي زِيَارْت اَيْدُوب طُوف اَيْدِر لَر چِي

حَقِّ تَعَالَى كَرَمَيْلَهُ دُعَاؤَيْنِ وَحَاجَتَيْنِ قَبُولِ اِبْدَرْدِي ●
 فَرَشْتَلَر مَكَّةَ وَيَا بَلَدَن اَدَمَه دَكِين ● وَأَدَمَدَن خَلِيلُ اللّٰهِ
 دَكِين تَا قِيَامَت كُونِتَه مُكَرَّم وَمُعَظَّمَدُر ● اَكْرَجِه بِرْمَلِتْ
 كِبْدُوْب يَرْيَنَه بِرْمَلِتْ دَخِي كَلُورْسَه فَرَشْتَلَر خُوْد
 اَدَمَدَن اَوَّل زِيَارَتِ اِبْدَرْدِي ● ثَوَابِي وَاجْرِي اِيْمَانِ
 اَهْلِيَه بَفَشْتَلَر لُرْدِي ● **عَمَّان** بِن سَاجِ رِوَايَتِ اِبْدَر اِبْرَاهِيْم
 خَلِيلُ الرَّحْمٰنِ مِعْرَاجِ اَوْلُنْدِي كُو كَلَرْدَن يَكَا نَظَر اِبْتَدِي ●
 بِرُوكِ مَشْرِ قَدَسْ وَمَقْرِبَتَه نِتَا كِم اللّٰهُ تَعَالَى قُرْآنِ كَرِيْمَه بُورْد
 وَكَذٰلِكَ نُرِي اِبْرَاهِيْمَ مَلَكُوْتِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُوْن
 مِنْ الْمُوْقِنِيْنَ ● الْاٰيَةُ اِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِرِوَزْنِدَه
 مَكَّةَ بِرِنِ اِخْتِيَارِ اِبْتَدِي يَا فَعْبُجُوْن فَرَشْتَلَر اِبْتَدِي لُر ●
 يَا خَلِيلُ اللّٰهُ بِرِوَزْنِدَه اللّٰهُ حُرْمِيْنَ اِخْتِيَارِ اِبْتَدِي لُر دِي لُر
 خَلِيلُ اللّٰهُ مَكَّةَ يَدِي طَاغَدَن يَا اِبْدِي ● فَرَشْتَلَر اَوْلِ
 طَاغَلَرْدَن طَا شَر كَتُوْر زُر لُرْدِي ● اِيْنَمَعِيْل عَلَيْهِ السَّلَامُ
 يَبِي اِبْلَه كَتُوْر وُوبِ اَتْسِنَه صَنُوْا وَبِرِرْدِي ● اِبْرَاهِيْمَ
 بِبَعْمَبَر بِيْتِ اللّٰهِ يَا بَرْدِي اَمَّا قِصَّه سَيِ بُورْدِكِه اللّٰهُ تَعَالَى
 اِبْرَاهِيْمَه دَخِي اِبْتَدِي كِم ● يَا اِبْرَاهِيْمَ اَوْعَلَاك اِيْنَمَعِيْل وَنَا

هَاجِرِي الَّتِي بَيْتِمْ أَوْ مَدْرَسَا كَيْنِ أَيْتِ أَوَّلِ سَاعَتِ قَرِينِ
 حَيَاتِ كُونْدَرِي بَلُوبِ حَاضِرِ أَوْلَدِي ❁ اِبْرَاهِيمِ عَلَيَسَلَامِ
 كَنْدُوا بِنُوبِ اِسْمَعِيلِ اَوْ كَيْتِه اَلدِي هَنُوزِ سُوْدِ اَقْرَدِي
 اَنَا بِي هَاجِرِي اَرْدِي نَهْ بِنْدُرْدِي ❁ جَبْرَائِيلِ بِيُوْرْدِي كِه
 مَكَّة دَر سِنَه وَ اَز دِي اَوَّلِ كُونْلَرِيكُ اللهُ مَرِي بِرَقُولِ
 دَجْحَكِ كِيْنْدِي ❁ اِبْرَاهِيمِ جَبْرَائِيلِ اَيْدِي نَعَمِ اِبْرَاهِيمِ
 هَاجِرِ بِيُوْرْدِي كِه بُوَيْرْدِه اَوْ عَلِي اَبَلِه سَا كَيْنِ اَوْلَه اَنْدِه
 اِبْرَاهِيمِ عَلِيَه السَّلَامِ اَيْدِي كِه ❁ رَبَّنَا اِنِّجِ اَسْكَنْتُ
 مِنْ دُرِّي بِي بُوَادِ غَيْرِ دِي زَرِعِ عِنْدَ بَيْتِكَ اَلْمُحَرَّمِ ❁ الْاَيَةِ
 اَنْدَنْ بُوَا كِي سِنِي بُوَا سَبْزَلِي مِرْدَه قُوْدِي كِيْتَدِي ❁ كَنْدُو
 يَتِه شَامَه كَلْدِي ❁ مُحَمَّدِ بْنِ اِسْحَاقِ اَيْدِي بَكَا خَبَرِ
 يَتَشُدُّ يَكِه بِرَقَرِشْتَه اللهُ تَعَالَى اِذْ نَبَلَه حَاجِرَه كَلْدِي
 اَيْتَدِي كِه مَلُولِ اَوْلَه بُوَقِيْلِ دَجْحَكِ بِرِي اِبْرَاهِيمِ وَ اِسْمَعِيلِ
 يَا بَرَكْرُ ❁ حَقِّ تَعَالَيْنِكَ بِرِيُوْرْدِي اَوَّلِ يَابَلُونِ اَوْيِ بُوْرْدِي
سَعْدِ بِنِ جَبْرِ رِوَايَتِ اَيْدِي اِبْنِ عَبَّاسِ دَنْ اَيْدِي كِه
 اِبْرَاهِيمِ عَلِيَه السَّلَامِ شَامَه اَكَلَنْدِي بِرِي خَه مَقَانِدِه
 صَاكِرِ مَكِّيَه كَلْدِي ❁ اِسْمَعِيلِ كُوْرْدِي اُوْتُوْرْمِيشِ ❁

دَوْحَةَ النَّيِّهِ أَوْ قَدْ مَرَّ فِي بَيْتِهِ ۝ اِبْرَاهِيمَ اِسْمَعِيلَةَ سَلَامًا
 وَبِرْذِي اِبْرَاهِيمَ اَيْتِدِي يَا اِسْمَعِيلَ تَكَرِّمِ بَكَا اِبْرَائِيْلَ بِيُوْرَدِي
 اِسْمَعِيْلَ اَيْتِدِي يَا اَنَا تَكَرِّمِي كَهْ مَطْبَعِ اَوَّلِ سَكَا نَهْ بِيُوْرَدِي اِسْمَعِيْلَ
 دَبْدِي ۝ اِبْرَاهِيْمَ اَيْتِدِي تَكَرِّمِ بَكَا بِنِ اَوِيَا پَتِ دَبْدِي
 طُوْرِي كَلْدِ بَلَرِ اَيْكِي بِلَهْ كَعْبَهْ نَكْ بِنِيَادِيْنِ قَزْدِيْلَرِ ۝ اَيْدِيْ كِهْ
 رَبَّنَا تَقْبَلْ مِثْلَ اِنْتَا اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝ اِسْمَعِيْلَ طَاشِ صُنُوْا
 وَبِرْذِي اِبْرَاهِيْمَ يَا بَرْدِي ۝ وَقْتَا كِهْ كَعْبَهْ نَكْ دِيُوَارِ لَرِي
 يُوْجَلْدِي اِسْمَعِيْلَ اِبْرَاهِيْمَ اَوْ زَرِيْنَهْ مَشَقَّتْ اَوْلْدِي يُقَارُوْدَهْ
 طُوْرُوْبِ اَشْعَدْنِ طَاشِ اَلْمَقْدَنْ اِسْمَعِيْلَ اَتَهْ سِيْنَكْ
 اَيَاغِي اَلْيَنَهْ بِنِ طَاشِ قُوْدِي ۝ اِبْرَاهِيْمَ بِنِيْغَبْرَكْ مُبَارَكْ
 اَيْقَلَرِي خَمِيْرَ بَا تَرَكِي اَوْلْ طَاشِ اِحْمِيْنَهْ بَا تَدِي ۝ هَرِيْ كَلَا
 مِيْلَ اِسْمَعِيْلَ اَشْعَهْ وَيُوْقَارُوْا يَاهْ سِيْحَهْ اِبْرَدِي وَجَقْرَدِي
 خَمَالِدِيْنِ عَرَعَرَهْ ۝ رِوَايَتْ اِبْدَرِ عَلِيْ اِبْنِ اَبِي طَالِيْدَتْ
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَيْدَرِ تَكَرِّي تُوَالِيْ نَكْ نَهْ وَقِيْتْ كِهْ اَحْرِي
 وَارِدِ اَوْلْدِ اِسْمَعِيْلَ اِبْرَاهِيْمَ بِنِيْغَبْرَكْ وَارِيْمِ اِحْمُوْنِ بَرِ اَوِيَا ب
 قُوْلَرِيْمَهْ جَاغِرْ ۝ نِتَا كِهْ كَلَامِ قَدِيْمِنْدَهْ بِيُوْرَدِي ۝ وَاَذِنْ
 فِي النَّاسِ بِالْحَيِّ يَا تُوْكَ ۝ اِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَاجِزْ

يَبْتَدِئُهَا بِسَبْعِينَ دَرَجَةً • حَقَّ تَعَالَى أَيَّتَدْبِكُهُ آيَلَهُ أُولَسُون
 سَبْعِي دَخِي وَسَنُكَ ذُرِّيَّتِكَ دَن هَسْر كَيْشِيكُم بُو بَحْم أُو مَه
 كَلُوبُ زِيَارَتِ أَيَدْرِ سَجَّالَيْنِ كَا هِنَه إِفْرَار أَيَدْرِ صَوَّحَيْنِ
 دَبَلَر سَبْعِي دَخِي أَنلَرِي دَخِي فَضِيل كَر دِم يِرْلَه أُو جَمَاعَه قَوِيرِن
 وَأَنلَر دَن رَاطِي أُولُورِين دِيدِي • أَدَم بِنَغْبَر عَلِي سَلَام
 هِنْدُ سَتَانْدَه مَكِّيَه يَتَمِش كَزِي يَان حَج أَيَدِي فَرَشْتَلَر
 كَنْدُو يَه أَيَدْرِ لَر أَيَدِي • يَا أَدَم حَجَّ كِي حَشِيئِي آيَلَه بِي زَسَن
 بِيَا دَلِي ز دَن أُو كَدِين اِبْجِي بِنَك يَبَل حَج أَيَدْرِ ك دِيد بَلَر •
 أَدَم بِنَغْبَر أَنلَر أَيَتَدِي طَوَاف أَيَدْرِ كَن نَه دِير دِي كُوز فَرَشْتَلَر
 سَبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
 أَوْ قُورْدُك دِيد بَلَر • بِنَغْبَر عَلِيَه السَّلَام بُونلَره أَيَتَدِي
 لِأَحْوَالٍ وَلَا فَوْقَ إِلَّا يَا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ • زِيَادَه اِبْدُوك
 دِيدِي **حَجَاهِد** رَوَايَتِ أَيَدْرِ كِه نُوح طُوفَانْدَه بَيْتِ اللَّهِ
 كُوكَه چَقَر دَبَلَر يِرِي بَر قَزَل دِچْجَك قَالَدِي سَبِيل أَوْ سَلْتَدَه
 چَقَر أَيَدِي • الْإِخْلَاقُ بِلُور لَر أَيَدِي كِه بَيْتِ اللَّهِ شَوِيد
 آرَادَه أَيَدِي • مَظْلُومَلَر وَعَظْمَلَر اِكْشِي لَر وَحَاجَلَر اِكْشِي لَر
 اِبْرَاق يِر لَر دَن كَلُور لَر أَيَدِي زِيَارَتِ اِبْدُوب طَوَاف اِبْدْرِ لَر دِچْ

هَذِهِ أَمَانَتُكَ وَارِثُكَ الْغَيْلُ دِي دِي بِي خَنِيكِه اِبْرَاهِيمِ وَغَلِيلَه
 كُونْدَه بِرِصَافِ يَا بَرْدِي اَوَّلِ وَقْتِكِه جَجِرِ سَوْدِي رِي بِنَه
 يَتَشِدِي نَاكَاهِ اَبَا قَبْسِ طَاغِي اَوَازِ وَبَرْدِي اِبْرَاهِيمِ
 مُبَارَكِ سَمِيئَه يَتَشِدِي اَيْتَدِيكِه يَا اِبْرَاهِيمِ كَلِ بِنَه
 اَمَانَتُكَ وَارِدِرَالِ دِي بُو طَاغِه جَبَلِ اَبَا قَبْسِ طَاغِي
 دِي بِنَدِي اَنِكِچُونَكِه جَجِرِ اَسْوَدَه اِقْتِبَاسِ اَوْلُنْدِي
 بَعْضِ عِلْمَادِنِ رِوَا يَتَدِرِكِه بِيخَه زَمَانَدِنِ صُكْرَه اِبْرَاهِيمِ
 بِيغَمَبَرِيَا دِي وَغِي يَقْلِدِي عَمَالِقَه قُوحي بِنَه يَا بَدِيلِرِ
 اَوَّلِ دَخِي يَقْلِدِي صُكْرَه جُورَهَمِ قُوحي يَا بَدِي اَوْلَدِخِي
 يَقْلِدِي بِيخَه زَمَانَدِنِ صُكْرَه قُوحي يَا بَدِيلِرِ
 جَجِرِ اَسْوَدِي رِي بِنَه قُوحي يَجَقِ وَقْتِ جَكِشِدِيلِرِ اَيْتَدِيلِرِ
 چُونَكِه نِزَاعِ اَيْتَرِ اَوْلَدِيلِرِ دِي بَدِيلِرِكِه اَوَّلِ كِه كِه بُو قُوچُو
 اَبَجِرِ وَا كَبُرْسَه جَجِرِ اَسْوَدِي رِي بِنَه اَوَّلِ قُو سُونِ
 دِي بَدِيلِرِ نَاكَاهِ كُورْدِيلِرِكِه حَضْرَه حَمْدِ مِصْطَفِي صَلَوَاتُ اللهِ
 تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَامِ كَلْدِي اَيْتَدِيلِرِكِه يَا حَمْدِ كَلِ جَجِرِي
 اَسْوَدِي رِي بِنَه سَنِ قُو دِي بَدِيلِرِ حَمْدِ مِصْطَفِي صَلَوَاتُ اللهِ
 عَلَيْهِ وَسَلَامِ بِيورْدِي بِي كَلِمِ كُتُورْدِيلِرِ جَجِرِ اَسْوَدِي

قَلْدِي بِنَجَه يَاجَجَعِين بِلِمْدِي • حَق تَعَالِي بِرِيل كُونْدَرْدِي
 سَكِينَه أَنَا بَاشِي وَارَ ايدِي كَلْدِي كَعْبَه نَك يِرِينَه
 چوكدي ايرَاهِيم أَنَا اوزرِينَه يَ ايدِي • وَقْتَا كِه حَجَر
 اَسْوَد يِرِينَه كَلْدِي اِسْمَعِيلَه اَيْتد بَكِه وَار يِر طَاش
 ايسْتَه اَشْبُو يِرْدَه قُو يَ اِين تَا كِه خَلَايِق اَقْتِدَا اِيْلَه لَر
 هِدَايْت بُولَا لَر دِيدي • اِسْمَعِيل طَاغَلَرْدَه كَر وَب طَاش
 اِسْتَرْدِي جَبْرَائِيل عَلِيَه السَّلَام حَجَر اَسْوَدِي كَتورْدِي
 اِسْمَعِيلَه و يِرْدِي • اَيْتد بَكِه يوزي بوطَاشِي اَنَا كِه
 و پَر اَوَّل يِرْدَه قُو سُون دِيدي • اِسْمَعِيل طَاشِي اَلْوَب
 ايرَاهِيمه كَتورْدِي • ايرَاهِيم اَيْتدِي يَا اِسْمَعِيل بوطَاشِي
 سَكَا كِه و يِرْدِي قَنْدَه اَلدُوك دِيدي اِسْمَعِيل اَيْتدِي
 شَوْل سَكَا و بَكَا اَو يَ اَب دِيوَ اَخْبَر و يِرَن كِشِي و يِرْدِي دِيدي
 طَوْت بوطَاشِي اَتَكَه و يِر اَوَّل يِرَه قَسُون دِيدي •
 و يِر رَوَايْتَه بُو دُر كِه وَقْتَا كِه نُوح عَلِيَه السَّلَام طَوْتَا
 اَوْلَد بَسَه حَق تَعَالِي اَبَا قُبَس طَاغِينَه اَيْتدِي بوطَاش
 سَنَك قَاتَا كِه اَمَانْت اَوْلَسُون • هَر جَنَكِيم كُو رَسَك بَنَم
 دُو سْتَم ايرَاهِيم بَنَم اَوْجِي يَا پَر اَيْتَكِيم يَا ايرَاهِيم •

وَبِكَلِمَةٍ مَكَّةَ نَكَ أَدْبِيرٌ ۝ وَبَعْضُهُمْ آيَتُهُمْ فِي بُيُوتِهِمْ كَمَا بُنِيَتْ بَيْتُكَ
 إِسْمَاعِيلَ ۝ مَبَارَكًا بَرَكَاتِي ظَاهِرٌ دُرِّكُمْ يُولِيهِ نَجْمَهُ مَا لَمْ
 خَرَجْ أَوْلَادُهُ وَنَجْمُهُ قَوْلُهُمْ أَنَا أَوْلَادُهُ ۝ وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ
 فِيهَا جَمِيعُ عَالَمِكَ قَبْلَهُ سَيِّدِي أَوْلُ سَبَبْدَنْ هُدُنْ ۝ فِيهِ
 يَعْنِي حَرَمِيَّةً ۝ آيَاتُ بَيْتِكَ ۝ يَعْنِي ظَاهِرٌ آيَاتِهِمْ وَأَرْدُ
 مَقَامِ إِسْمَاعِيلَ ۝ مَقَامِ إِسْمَاعِيلَ جُودِيَّةً مَقَامِ إِسْمَاعِيلَ
 جِهَاتِي مُتَعَدِّدٌ أَوْلَادِي آيَاتُ دِيُونِ جَمِيعِ عِبَادَةٍ فِيهِ كُنُوزٌ
 مُفَرَّدَةٌ أَيْلَهُ بَيَانٌ أَوْلَادِي ۝ يَعْنِي مَقَامِ إِسْمَاعِيلَ كِي
 مُفَرَّدَةٌ دِيرٌ وَتَعَدُّدٌ جِهَاتِي أَوْلَادِي كِي أَوْلُ طَاشَهُ أَيْ جِهَاتِي
 وَأَوْلُ طَاشُ يَوْمِشْتَدُّ وَعَبْدِي ۝ أَوْلَادِي بَيْتَهُ بَصْدُوعِي
 وَقِيَّتٌ وَيُوقِرُوا قَالِدُ وَعَبْدِي ۝ يَنَابُوكْسَكُ أَوْلَادُهُ وَبَابِي
 قَالِدُ وَعَبْدِي مُرُورٌ وَهَرُورٌ حَتَّى قَرَامِطَهُ قَوْحِي حَجَرِ
 أَسْوَدِي أَلْوَبِ مَمْلَكَتِي بَيْتَهُ التَّدْبِيرُ أَيْدِي ۝ حَقُّ تَعَالَى
 أَوْلَادِي مَقَامِ الْمُقَدَّنِ كُوزِ أَيْدِي ۝ يَا خُودُ اللَّهُ تَعَالَى جِنْسِ
 آيَاتِنِ أَوْلَادِي سَبَبْدَنْ دِكْرِي أَيْدِي كِي مَقَامِ إِسْمَاعِيلَ ۝
 وَقَوْلَانِيكَ دِكْرِي طِي أَيْدِي جُودِي أَوْلَادِي أَجَلِدَنْ ۝ وَ
 وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۝ يَعْنِي هُنَّ كَمِ حَرَامَهُ دَاخِلٌ أَوْلَادِهِ

دُنْيَا دِه آمِينِ اُولُو رَفِيْتَه لَر شَرِيْدَن ۞ نِيْتِكِه حَقِّ تَقَالِي
 فَرِيْشَه مِيْتَت اِيْدُوْب دِيْرِكِه ۞ اَوْلَه مَمَكِن هَمْد حَرَمًا اَمِيْنَا
 وَ يَحْتَفُّ النَّاسُ مِنْ حَوْهِيْم ۞ اَيَابِن اَنْلَه حَرَجِيْ اَمِيْن
 وَ بَرْمِيْجِي ۞ وَ حَالِ بُوِكِه اَطْرَافِيْدَن بَرِيْ بَرِيْن قَابِرْدِي
 وَ بُو اَجَلْدَن اِمَامِ اَبُو حَنِيْفَه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بُوِكِه ذَاهِبِ
 اَوْلَدِيْكَه ۞ بَر كِيْسَه قَان اَيْسَه قُوبِ اَرْضِ حَرَمَه صَفِيْسَه
 وَ اَكَا لَزِم كَلْسَه قِيْصَاصِ اَيْلَمَكِ اَرْضِ حَرَمَه اَيْسَه لَر ۞
 تَاكِه ضَرْوَرِيْ اُولُوْبِ اَرْضِ حَرَمَدَن جِيْقَه وَ اَرْضِ حِلَاهِ
 قِيْصَاصِ اَوْلَنَه ۞ وَ يَا خُوْدِ اَخِرْتِ عَدَا بِيْنْدَن اَمِيْن ۞
 اُولُوْر ۞ نِيْتِكِه حَضْرَتِ رَسُوْلِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ
 بِيُوْرزِيْكَه ۞ مَن حَجَّ وَ لَمْ يَرْفَتْ وَ لَمْ يَغْسُقْ خَرَجِ مِنْ
 ذُنُوْبِيْهِ كِيُوْفَرِ وَ لَدَتَه اَوْمَه ۞ مَعْنَا سِيْ بُوْدُرِكِه
 بَر كِيْسِيْ حَجِّ اَيْسَه وَ رَفَتْ وَ فَيَسُقِ اَيْسَه كُنَاهِيْدَن جِحْرُ
 بِيْحَه كِه اَنَا سِيْنَدَه طُوْعْدُوْغِيْ كُوْنِ كِيِيْ اُولُوْر ۞ وَ دَخِي
 حَضْرَتِ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بِيُوْرزِيْكَه
 مَن مَاتَ فِيْ اِحْدِي الْحَرَمِيْنَ بُوْتِ يَوْمِ الْقِيَمَةِ اَمِيْنَا ۞
 مَعْنَا سِيْ بُوْدُرِكِه هَر كِيْمِ حَرَمِيْنِ شَرِيْفِيْنِكِ بَر سِيْنَدَه

اُولَسَه قِيَامَت كُونِنْدَه آمِين تُوْبَه يَا خُوْد مُطْلَق اُولَه
 اَيْن **اصغود** ۹ رَوَايَت اِبْدُر اَيْدُر حَضِرَه رَسُوْلَدَن صَلَّى اللهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرْكُون نَلِيَه جُحُون اَوْسْتِنَه دُوْرْدِي
 وَاوُل كُون جُحُونَه دَخِي مَقْبَرَه يُوْعْبُدِي **●** وَايْتَدِي
 تَعَالِي بُوْبُقَعَه دَن يَمِيَش كِشِي قُوْبِر سَرْدِر يُوْزَلِرِي اَيْك
 اُون دُوْرْدَه بَكَزَر هَز بَر سِي يَمِيَش بِيَك كِشِيَه شَفَاعَت
 اَيْدَه **●** وَدَخِي رَوَايَت اِبْدُر بِيْغَبَر حَضِرَتِنْدَه صَلَّى اللهُ
 تَعَالِي عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيْدُر **●** بَقِيَعَه دَن وُجُوْئِنَاكَه مَكْتَبِك
 وَمَدِيْنَه نِيَك مَقْبَرَه لَرِيْدِر بُوَايَكِي مَقْبَرَه لَرَدَن جَنَّة صَحَابَر
 وَدَخِي رَوَايَت اِبْدُر بِيْغَبَر حَضِرَه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بِيُوْرزِيَه **●** اَوُل مَسْجِدِيَه بَرْدَه وَضَع اَوْلُنْدِي مَسْجِد
 اَقْصَى دُرَانْدَن مَسْجِد حَرَامْدِر **●** وَايَكِيْنِيَك اَوْرْتَه سِي
 قِرْق يَلِيْدِر نَه نَمَاز وَقْتِي اِيْر شُوْر سَه اَنْدَه قِيْل كِه فَضِيْلَت
 اَنْدَه دُر **●** وَدَخِي بِيْغَبَر حَضِرَه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بِيُوْرزِيَه اَوُل بَقِيَعَه كِه يَبَر وَضَع اَوْلْمِيَشَلِر كَهْمَه بَرِيْدِر
 صَاكِر يِرَانَك اَلْتِنْدَه اَوْرَاغْمِيَشِيْدِر **●** وَاوُل طَاغِيَكَه يِرَه
 وَضَع اَوْلْمِيَشِيْدِر جَبِيْل اَبُو قَبِيْسِيْدِر **●** صَاكِرَه طَاغَلَر

نِكَ التَّيْنَةِ ● وَدَخِيَ رَوَيْتُ دُرَّ حَضْرَةِ پَيغمبرِ صَلَّى اللهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَرْدِكِهِ أَوَّلَ شَفَاعَتِي بِنِ امْتَمَدَةِ أَهْلِ
 مَدِينَتِهِ وَأَهْلِ طَائِفَتِهِ إِذْ بَدَأْتُ بِدِي ● وَدَخِيَ
 اللهُ تَعَالَى بُوَاوِي مُشْرِفٌ وَمُفَضَّلٌ قَلْدُوعِي أَجْلَدَن
 يَأْشُ أَعَاجِي وَيَأْشُ أُوْتِنِ كَسَمَكِ حَرَامِ ابْتَدِي ● بِجَانُورِ لَيْلِي
 أَوْلَدِ مُسَيَّبِي حَرَامِ ابْتَدِي ● وَبِرَكِيْسَتِهِ بِرُشْتَتِهِ بُولَسَتِهِ
 كَتُورْمِيَّةِ الْأَجْفَرِ تَيْبِيَّةِ **حَسَنِ** بَصْرِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
 أَيُّدِرُ بِلَمَزَمِ يَرِيوُزِيَّةَ بِيَرِيكِهِ بِزَاقِحِهِ صَدَقَهُ أَيْمَكُ
 يُوُزُبِيكِهِ كَجَهِ الْأَمَلَكَةِ دَهْ ● وَدَخِيَ بِلَمَزَمِ يَرِيوُزِيَّةَ
 بِبِيَرِيكِهِ بِرَحْسَنَاتِ يُوُزُبِيكِهِ كَجَهِ الْأَمَلَكَةِ دَهْ ● وَدَخِيَ
 بِلَمَزَمِ بِرُشْتَتِهِ كِهْ أَكَايَا بِشَمَقِ جَمِيْعِ كُنَا هَلَرِ كَفَارَتِ
 أَوْلُوبِ يَبْرَاقِلَرِ أَخْخَرْدَرِنِ دُوْكَوُزِكِي الْأَمَلَكَةِ دَهْ ●
 حَجْرِ أَسْوَدِ أَيْلَهْ رِكْنِ يَمَانِي أَسْتِيْلَامِ أَيْمَكْدِرِ وَدَخِيَ مَكَّةَ
 بِرُكُونِ أَوْجِ طَمَقِ يُوُزُبِيكِ أَوْ رُوجِهْ كَجْرِ ● **ابْنِ عَمْرِو**
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَوَيْتُ أَيُّدِرُ پَيغمبرِ حَضْرَتِي صَلَّى اللهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَرْدِكِهِ مَكَّةَ ● بِرُحْمَانِ أَفْضَلْدِرِ
 بِبِكِ رَمَضَانِ غَيْرِي يَرِدَهْ ● **ابْنِ عَبَّاسِ** رَضِيَ اللهُ

عَنْهَا رَوَيْتَ إِذْ تَرَكَهُ بَيْغَمِ حَضْرَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بِيَوْمِ زَكَاةٍ بِرُكُوشِي رَمَضَانَ أَيْتَهُ أَتْرَشِسَهُ أَوْلَيْدَتِ
 آخِرُ نَبْهٍ دَكِّ صِيَامِي مَنَّهُ وَقِيَامِي مَنَّهُ أَتْرَشِسَهُ أَوْلُ كِشِيهِ
 يَوْمَ بَيْكِ أَيَّ يَازِ بَلُورِ مَكَّدَنَ غَيْرِي دَهْ طَوْتِي لَوْنِ رَمَضَانَ
 أَيْلَرِنْدَهْ ● وَهَر كُونِ اِجْجُونِ بِرِ مَغْفِرَتِ بِرِ شَفَاعَتِ
 وَ بِرِ بَلُورِ ● وَهَر كَبْجَهْ اِجْجُونِ بِرِ شَفَاعَتِ بِرِ مَغْفِرَتِ
 وَ بِرِ بَلُورِ وَهَر كُونِ اِجْجُونِ بِرَاتِ بِرِ اَقْلِيُوبِ اللَّهُ تَعَالَى
 يُولِنَهْ جِهَادَهْ كُونْدَرْمَكِ نَوَابِي حَاصِيلِ اَوْلُورِ ● وَ
 هَر كُونِ اِجْجُونِ بِرِ مَسْجَدِ دَعَا وَ بِرِ بَلُورِ ● وَ دَخِي رَوَايَتِ
 حَضْرَتِ بَيْغَمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَوْمِ زَكَاةٍ ● ر
 رَمَضَانَ بِنِ عُمَرَ حَجَّهْ بِرِ اَبْرَدِرِ بُو حَدِيثِي جُنَّارِي وَمُسْلِمِ
 وَ اَبُو دَاوُدِ وَ ابْنِ مَاجَهْ وَ تَرْمِذِي وَ طَبْرَانِي وَ اِمَامِ اَحْمَدِ
 وَ عَبْدِ الرَّزَّاقِ رَوَايَتِ اِمْتِشَارِدِرِ ● وَ بِرِ رَوَايَتِهْ اَيْرِدِ
 رَمَضَانَ اَيْتَهْ بِرِ عُمَرَ بِنَمَلَهْ بِرِ حَجِّ اِتْمَكِ كَبِيَلِرِ بُو حَدِيثِ
 طَبْرَانِي وَ حَطِيبِ رَوَايَتِ اِمْتِشَارِدِرِ ● وَ دَخِي بَيْغَمِ حَضْرَتِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَوْمِ زَكَاةٍ بِرِ كِسْتَهْ بَلِيَّتَهْ يَدِي كَرِ
 طَوَافِ اَيْسَهْ وَ اَيْكِي مَرْكُوتِ نَمَازِ قَلِيْسَهْ بِرِ قَوْلِ اَنَادِ اِمْتِشَارِهْ

ثَوَابُ وَبِرِّهِ ۝ وَدَخِيَ بَيْتَ بَعْثِ حَضْرَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 أَيُّدُرُ ۝ هَرَكِشِيكُمْ بَيْتَ اللَّهِ الَّذِي كَرَّ طَوَافُ آئِسَةِ كُنَاهِهَا
 حَقَّهُ أَنَا دَانَ طَعْمِشِ كِبِي أَوْلَهُ ۝ وَدَخِيَ حَضْرَةَ رَسُولِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّدُرُ ۝ هَرَكِشِيكُمْ بُوَيْبَيْتَهُ يَدِي كَرَّ
 طَوَافِ آئِسَةِ صَيْبَسَه بِرَقَوْلِ أَزَادِ أَتَشِيحَه ثَوَابُ وَبِرِّبَلَه ۝
 وَبِرَّيَا قِ قَالِدِيرِمَه سِينَه الْإِخْتِ تَعَا بِرُكُنَاهِيْنَ يَرْغُوبِ
 بِرَّيْبَتَه بِرْحَسَنَه يَنْ ۝ وَدَخِيَ حَضْرَةَ بَيْتِ بَعْثِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّدُرُ حَقَّ تَعَالَى بُوَيْبَيْتِ أَجُونِ يُوْزِيكِرِي حَرَّتِ
 يَا رَمَشِيْدِرِي كِه هَرَكُونِ وَهَرَكِيحَه بُوَيْبَيْتِكِ أَوْزِيْبَتَه أَيُّدُرُ
 التَّمَشِي طَوَافِ اِبْدَنْلَرَه ۝ وَفَرِي نَمَازِ قَلَنْلَرَه ۝ وَيَكْرِمِي
 كَعْبَةَ اللَّهِ نَظْرَ اِبْدَنْلَرَه ۝ وَدَخِيَ بُورُزِ كِه هَرَكِشِيكُمْ كَعْبَةَ
 يَدِي كَرَّ طَوَافِ آئِسَه هَرَقَدَمِنَه يَتَمِشِ بِبِكِ دَرَه جَه وَبِرِّهِ ۝
 وَتَمِشِ بِبِكِ شَفَاعَتِ وَبِرِّهِ ۝ اِسْتَدُّ وَكِنَه اَهْلَ بَدِيْتِنَه
 وَمَسْلَمَانِلَرَه اَكْرَ اِسْتَرَسَه دُنْيَا دَه وَبِرِّبَلَه وَاَكْرَ اِسْتَرَسَه
 آخِرَتَه صَقَلَنَه ۝ وَدَخِيَ هَرَكِشِيكُمْ حَجْرَه اِيكِي رَكَعَتِ نَمَازِ
 قَلِسَه رِكْنِ شَافِي جَهَنَّمَه يَتَمِشِ بِبِكِ كِيحَه اِحْيَا اِتْمِشِ
 كِبِيْدِرِ ۝ وَجَمِيعِ مُؤْمِنِ وَمُؤْمِنَه عَدَه رَجَحَه عِبَادَتِ

اتمش کبیدر ● و قرق مقبول حج مبرور اتمش کبیدر ●
 ودخی هر کیشیاکم کعبه قیوسنی مقابله سنده نماز قلیسه
 حق تعالی یه جمعی خلقی عبادت اتمش کبیدر ● و آنک
 اوز رینه یتیش بیک ملک صلوات آیده ● ودخی هر کیشیاکم
 مقام ابراهیم اردنده نماز قلیسه کچمش کماهی یر لغنه ●
 واردنده نماز قلندر اصغافنجه حسناک و بر بله ● و حق
 تعالی فرج اکبردن امین آیده و حق سبحانه و تعالی
 جبرائله و میکائله و جمیع ملائکته امر آیده اول کیشیه
 استغفار آیده لر قیامت کوننده دک ● ودخی یر یوزنده
 یر شهیر یوقدر که اون بش یرده دعا قبول اولای الامکده
 ایچر وسنه کیر بچک دعا ایچک مستجابدر ● ایکنجی حجر
 اسوددر ● اوچنجی رکن یمانده دوردنجی میراب التینه
 بشنجی حجر ایما عیله ● التنجی ده ملتزمدر یدنجی مقام
 ابراهیم اردنده سکر بچی یر ز من مدر ● طقوزنجی صفاده
 اوننجی مرقده ● اون یرنجی موقیف عرفاتده ● اون ایکنجی
 مشعر الحرامده ● اون اوچنجی حمرات ثلاثه تمام اون بش
 یرده تمام اولور ● هر نه دعا ایسلا قبول اولور ●

وَهَرَنه حَاجَت دِلَسَه لَرَوَا اَوْلَه ● بُو مَقَامَتَه دَه چُق
 چُق دُعَا اِبَدَه لَر ● وَ دَخِي رِوَا يَتَدِر حَضِرَه پَيغَمْبَر صَلَّى اللهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيْدُر بِر كِشِي يَدِي كَز طَوَاف اَيْتَه سُبْحَانَ
 اللهُ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلهَ اِلَّا اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ
 وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ ● بُو تَسْبِيحِدَن خَيْرِي سُو ز سُو يَمِيَه
 اُون كُتَاهِي حَوَا اَوْلَه وَاوُن حَسَنَه يَا زِيْلَه وَاوُن دَرَه جَبَر
 رَفَع اَوْلَنَه ● وَ هَر كِشِي كِم طَوَاف اِبَدَر كَن سُو ز سُو يَلَسَه
 رَحْمَتَه بَتَه اَيَا غَيْلَه صَوَا جِنَد يُو رُو يَه ● وَ دَخِي رِوَا يَتَدِر
 پَيغَمْبَر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيْدُر يَاعَا اَيْتَه حَجْرَه تَمَاز
 قَبْل بَيْتَه كِرْمَك اِسْتَرَسَك ● بِن حَجَر بَيْتَك بِر پَارَه سِيَدَر
 وَلَكِن قَوْمَك اِسْتَقْصَار اِبْدُو ب بُو چَقِر د پَلَر ● كَعْبِيَه
 يَبْدَقَلَرِي وَقِيَت ● وَ دَخِي پَيغَمْبَر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 اَيْدُر حَجَر اَسْوَد لَه مَقَام اِبْرَاهِيْم اِيكْسِي جَنَّت يَاقُوْت لَر نَارَه
 اِيكِي يَاقُوْت لَر ● وَ دَخِي پَيغَمْبَر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيْدُر
 حَجَرِي اَسْوَدِي وَر كِن يَمَازِي ۝ مَسِيح اَيْلُوك كُتَاهَلَرِي دُو كَر
 وَ دَخِي بِيُو ز لَر كِه بُو حَجَر اَسْوَد قِيَامَت كُو نِنَه كَلُو ن
 اِيكِي كُو زِي اَوْلُو ب اَنْكَلَه كُو رُو دِي اَوْلُو رِيه اَنْكَلَه سُو يَلَر

شهادت ایدر حَقْلَه اِسْتِیْلَام ایدنلر ● ودخې بیوزدیکه
 بَر کِشْتِی مَسْجِدِ حَرَامَه جَمَاعَتْلَه نَمَاز قِلْسَه حَقِّ تَعَالِی
 اَوَّل کِشْتِیَه بِنُکْ وَبَنَسِیُونَ بِنُکْ نَمَاز یَا زَه **أَبُو بَكْرٍ** النَّقَّاشِ
 الْمُفَسِّرِ ایدر بُوْر وَايْتِ اُوْر زَه مَسْجِدِ حَرَامَه بِنِ نَمَاز یَکْرُجِ
 بِنُکْ وَالَّتِی اَی وَیَکْرُجِ یَکْرُجِ عُمُرْ مَقْدَارِی نَمَاز کُجْر
 وَاکْر بَر کُونْ وَبِر کُجْرَه نَمَاز قِلْسَه یَعْنِ بِنُکْ وَوَقْتِ نَمَاز قِلْسَه
 بُوْر یَمِش یَدِی یَبِلْ دَخِ طُقُوْر اَی وَاَوْنْ کُجْرَه نَمَاز کُجْر ●
 وَمَلَّه مُشْرَفْنِکْ فَضَائِلِی غَايْتِ چُو قُلْمِ ● اِمَّا بَرِ اِحْتِصَارِ
اَبْدُوکْ الْفَضْلُ تَالِکْ بُو فِضْلِ حَجَّکْ فَضَائِلِی وَحَجَّی تَرْکْ
 اَتْمِکْلَه وَبَالِیْنِ بِيَانِ اَبْدُر ● بِنِغْبِرْ حَضْرَتِ صَلَّى اللّٰهُ
 عَلَیْهِ وَسَلَّمَ ایدر بَر کِشْتِی حَجَّه وَعُمْرَه یَه چِقْسَه هَر اَوْمَه
 تَا بَر بِنَه وَار بِنَه بِنُکْ بِنُکْ حَسَنَه وَبِر بِلَه ● وَهَر بَر اَوْمَه
 بِنُکْ بِنُکْ سَيَّه حَو اَوْلَه ● وَبِنُکْ بِنُکْ دَر جَه رَفْعِ اَوْلَه ●
 بُو حَدِیْثِ اِبْنِ عَسَاکِرْ اَبُو هَریره دَنْ رَوَايْتِ اَبْدُر ● وَدَخِ
 بِنِغْبِرْ حَضْرَتِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ بِيَوْمِ رُکْبَه بِنِ کِشْتِی
 اَوْنَه چَقْدَقَه حَجَّ وَیَا عُمْرَه نَبِیْتَه چِقْسَه وَیَوْلَاهُ اَوْلَسَه
 قِيَامَتَه دَکْ اَنکْ اُوْر بِنَه جَارِی اَوْلَه ● وَهَر کِشْتِی

حَرَمِيَّتِكَ بِرِيسِيْنَدَه اَوْلَسَه قِيَامَت كُونِيْدَه عَرْض اَوْلَمِيَه
 وَحِسَاب اَوْلَمِيَه ● وَد پلرِكِه جَنَّة كِبَره ● وَد خِي بِيُوْرزِكِه
 هِيچ بِرِ مَسْلَم بُوَقْدَر تَلِيِيَه اِبْدَه اِلَّا اَنْك صَاغ يَا نِيْدَه وَصَوْل
 يَا نِيْدَه كِي لَاش وَاَنْج وَكَسَك تَلِيِيَه اِبْدَه يُوْر پِد وُكِي يِرَه دَك
 صَاغِيْدَه وَصَوْلِيْدَه ● وَد خِي بِيُوْرزِكِه هِيچ بِرِ حَرَم يُوَقْدَر
 تَمَام كُوْنِي اَللّهُ اِجُون تَلِيِيَه اِبْدَه كُوْن بَتْنَه دَك ● اِلَّا كُوْن
 اَنْك كُخَا هِي اِبْلَه يِلَه بَتَه ● وَ اَوْل كِي شِي اِنَادَن طَغِيْش كِي شِي
 اَوْلَه وَد خِي اِيْدُر لَرِكِه اِبِكِي عَمْرَه مَا بِيْنِيْدَه اَوْلَان كُخَا هَه
 كَفَار تَلِيْر ● وَحِي مَبِر وُورُك جَنْتَه اُوْر كِه جَرَسِي يُوَقْدَر
 وَ هِيچ بِرِ خِي بِرِ تَسِيِيَح وَ بَر تَكْبِر وَ بَر تَلِيْل اَمِيَه اِلَّا
 اَنْكَلَه بِرِ بَشَارَت اَوْلَه ● وَد خِي بِيُوْرزِكِه حِجْلَه عَمْرَه يِي
 اَوْلَسَد وُورُك بُوَا يَكْسِي كُخَا هَه فَفَرِيچ كِيْدَر وُور ● نِيَكَلَه
 كُوْدُوَك دَمُوْرُك وَ التَّوْن وَ كُوْمُش جِيْبِيْن كِيْدَر وُور وَد خِي
 بِيُوْرزِكِه حَقِّي نَعَا عَرَفَه اَخْسَا مِيْدَه عَرَفَه اَهْلِيْنَه مَا وُورُكِيَه
 مَبَاهَا ت كُوْر كُوْر كِبَر لُو وَ تُوْر لُو اُوْر لَر وَ شَهَادَت
 اِبْدُوْكِيَه بِن بُوْنَلَرِي يَار لَعْدِم ● وَد خِي بِيُوْرز لَرِكِه
 شَيْطَانِي كُوْر مَدِيْلَر هِيچ بِرِ كُوْن حَقِيْر لِي وَ خُوْر لِي

وَقِيغُولُ رُوكَ عَرَفَهُ كُوْنِي كِي ۞ وَبُوَا جِلْدَن بُوِيْلَه اُولُوْرِكَه
 كُوْرُوْر حَقِّي تَعَالِيْنِك رَحْمَتِي تَا زِل اَوْلْدُو غِيْن وَحَقِّي تَعَالِي
 اُولُوَا كُنَا هَلَرِي يَزَاغْدُو غِيْن اِلَا مَكْرَبْدُر كُوْنِيْدَه بُوِيْلَه اَوْلْدِي
 اَوْل وَقْتِكَه جَبْرَا پُل عَلِيْهِ السَّلَام مَلَا نِيْكِه چَاوْشَلُوْ
 اِيْدُوْب كَقَا زَاوُر زِيْنَه سُوْر زِيْ ۞ وَدَخِي بِيُوْر زَلَرِكَه
 يِر كُوْن اَوْلِيْه كِه جَهْلَمَن چُوْ قُوْل وَخَلَا يُقْ اَزَاد اَوْلْنَه
 عَرَفَه كُوْنِي كِي ۞ وَحَقِّي تَعَالِي تَحْقِيْق يَا قِن كَلُوْب وَاَنْلَرَه
 مَلَا نِيْكِه مِيَاهَا ت اِيْدُوْب دِيْر كِه بُوْتَلَزَنَه اِسْتَر ۞ وَدَخِي
 يَزْرَا نِيْ مُوسَا ي اَشْعَرِيْ رِيْوَا يْت اِيْلَر كِه ۞ بِيْغَمْبَر حَضْرَت
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِيْلَر حَج اِيْدَن كِيْنِي شَفَاعَت اِيْلَر
 اَهْلِيْدَن دُوْر ت بِنِك كِيْشِيْه ۞ وَدَخِي بِيُوْر زَكِه بِر كِيْنِي
 حَج اِيْشَه فَرَضِيْن اَد اِيْلَر ۞ وَبِر كِيْنِي اِيْكِي حَج اِيْشَه
 اَللّهُ تَعَالِي اِيْه اُوْدِيْخ وَبِرُوْر وَبِر كِيْنِي اُوْج حَج اِيْشَه حَقِّي
 اَنْك تُوِيْن وَكُوْدَه سِيْن جَهْتَم اُوْد يِنَه حَرَام اِيْلَر ۞
 اَمَّا كَر كَدِيْر كِه زِيْنَهَا ز حَجِي تَعَجِيْل اِيْدَه ۞ قَدِيْر نِيْ اَوْلَان
 بُوْبَانِيْه اِيْهَال اِيْمَك غَايْت عَظِيْم كُنَا هَلِيْر ۞ نِيْگَه
 حَضْرَت بِيْغَمْبَر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيُوْر ۞ حَجِي اِسْتِيْجَال

ایدوک هجج بریکوز بلمین که کندویه عارض اولور ● اندن
 برکشینکه تاخپرائسه و صکره حج ائسه اولز دن اوکوردی
 فوت اولانی تدارک ایدر ● و اگر ائمدن اولسه کر کدر که
 وصیت ایدر ایتدو که تقدیرجه امرجه شدید و کناهی
 اکبدر ● و دخی بیورر لکه برکشین حجدن منع ائسه
 بر ضروری حاجت یا خود بر مرض حایس یا خود بر سلطان
 جابین حج ائیب اولسه ● ایسترائسه یهودی اولومین
 اولسون ● و ایسترائسه نصرانی اولومین اولسون ●
 بوحدیت شریف ایشارت ایدر هر کیستنه حج کوجی بئسه
 موایع شرعیته سئ اولسه اول کشین یهودی به و نصرانی
 بکر مش اولور ● حج سفیرنه همت ائیب خور و کاکر
 طو تق لقمه ابوحدیعه و مجاهد و طاووس رضی الله
 عنهما اتفاق ایدوب ایتدیلر اگر برکشینک اوزرنیه حج
 قرص اولسه موایع شرعیته سئ اولسه ● حج ائمدن اولسه
 بزاتک ارستنه غاز قلموز دبدیلر **خاتم** بوخاتمه زرم
 صوینک فصایلین بیدر ● حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
 ایدر جبرائیل علیسیدام نوقتی که او کسپله قلوب زرم

صوتی چقد پسته ایسمعیلک اناسی اطرافتہ قوم یغدی
 اگر کندی حالتہ قوسیدی آقرعین اولوب آقردی ●
 ودخی حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم بیورزک ●
 ماء زمزم لما شرب له ● معناسی بودرکہ زمزم صوتی
 نہ نیتہ اچلور اول نیت اولور ● ودخی بیر وایتہ
 زمزم شفاء من کل داء ● معناسی بودرکہ زمزم
 شفا دتر هر درده ویر حدیث آخردہ زمزم صوتی
 نہ نیتہ اچلور سہ اول نیت اولور ● اگر شفا اچون
 اچر سہ حق تعالی شفا ویر ● واکر استعاذہ اچون
 اچر سہ حق تعالی صقلیہ ● واکر صوسین لوق اچون
 اچر سہ حق تعالی صوسین لوین کسہ ● واکر اچلق
 اچون اچر سہ حق تعالی طویر ● و بوز زمزم

جبرائیلک هن منی وایسمعیلک سقا سیدر
 ویر حدیث آخردہ زمزم صوتیله قرنتہ
 شیشیرمک نفاقده بریک کندی
 یعنی منافق اولوسون
 قدرته اچر سہ

لَبَّيْكَ يَا اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
 شَرِّطَ إِسْلَامُ دَنْ يَرْبِيكَ رَكْنَ اعْظَمِ أَوْلَادِ وَعِينِ
 نَصْ خَبْرٍ وَبِرْدِي تَيَقَّنْ أَيْتِ نَدْرَجِ شَرِّفِ
 هَرَامُورِي نَقْلَهُ رِبْطِ أَيْتِ تَابِلَهُ سِنَّةِ أَوْلَادِ وَعِينِ
 أَوْلِ وَقِيَّتَهُ سَكَ شَرِّعًا دِينًا تَحْقِيقِ ظَرْفِ
 حَجَّةِ لَفْتَةِ قَصْدَهُ دِيرًا لِرَاصِطِ الْحَسِينِ بَيَانِ
 آيَلَهُ سَيِّدِ جُمْلَهُ إِخْوَانَهُ أَوْلَهُ ظَاهِرِ عِيَانِ
 فِعْلِ خَاصِ أَيْلَهُ زَمَانِهِ خَاصِدَهُ زَابِرِ أَوْلَمَهُ لِي
 أَوْلِ مَكَانِهِ خَاصِ كَيْفِ سَعَى أَيْدُوبِ أَنْدَهُ أَوْلَمَهُ لِي
 حَضْرَتِ حَجِّ شَرِّفِكَ إِصْطِلَاحِ مَعْنَا سِي بُوَا
 ضَبْطَهُ عَزَمِ آيَلَهُ عَمَلِ أَيْتِ بُوَلَهُ سِنَّ جَنْتَهُ بُوَا
 بَشْرِ كُونِ إِجْرَمِ تَامِ أَوْلَهُ جَمْعِ جُمْلَهُ أَفْعَالِ حَجِّ
 بَعْضِ قَاضِلِ بُوَيْلَهُ تَصْرِيحِ آيَلِ مَشِيدِ رَأْمَةِ لَحِ

مناسك منظومه

في بيان

فِي بَيَانِ وُجُوبِ شَرَايِطِ الْحَجِّ

فَقَدْرُ دَبْرَسَكَ وَوُجُوبِ شَرَطِ حَجِّي ذُو الْحَلِيمِ

طَاعَتِ اِسْلَامِ عَقْلِ حُرِّيَّتِ بُلُوغِ وَقْتِ عِلْمِ

بُيُودِي شَرَطِكَ بِرِي اَوْلَمِيَه قَرْضِ اَوْلَمِ اَوْحِ

عَقْلِ اَيْلَه دِينِ اَوْلَه مَرِّ وَاَرْجَحَلَه تَوْبِه اَيْتِ تَحِ

فِي بَيَانِ شَرَايِطِ الْاَدَا

يَا تَه مَعْدَا رُدْرَا دَاءِ شَرَطِ دَبْنُورِ سَه فِي الْمَسَا

بَشَرِ وَلَكِنْ مُشْتَرَكِ بَيْنِ الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ

اَمِنْ رَاَه حَيْسِ اَوْلَمَه مَقِّ صِحَّتِ بُولَمَقِّ فِي الْبَدَنِ

بُؤنلَرِ عَامِ بَا قِي نِسَا يَه خَا صُدْرُ صُورِنِ كَيْدَه

عِدَّتِ اَوْلَا مَقِّ اِي كَبْنِي عَوْرَه تَه حَرَمِ كَرَاك

كَيْدِ مَرِّ شَرَعَا يَلَا حَرَمِ كَيْدَه تَعَزِيزِ كَرَاك

بُؤيَلِدُرِ شَرَعِي حُكْمَه مَنَعَه قَا ضِرْدِرَا مَيْر

عَا لِمَه اَعَا لِمِ قَرْضِ اِحْرَا سِي لَا زِي رِلَا مَيْر

شِيمَدِي بُونلَرِ قَلْدِيلِرِ عَا مِلِرَه دَا نِشْمَه دَن

اَل دَكْرِي دَا نِشْمَه قَا سِيدِ اَيْلَه قُو نِشْمَه دَن

شِيمَدِي مِيدَانِ فَا سِيدِ كِيرِ غَا فِلَا كِيرِ جَاهِلِك

فَهَيْمُ يُوْقُ تَمِيْزُ يُوْقُ دُرِّ حَاكِمٍ اَوْلَانِ زَا هِيْلِكَ
بِقَسَمِهِ اَيْسَلُوْكَ تَوَارِيْحَهُ نَهْ اَيْدِي كَا رَلِي
عَالِيْمٍ عَامِلَلِرْ اَيْدِي جُمَّلَهْ يَارُوْغَارَلِي
اَقْلَدِي صُوْرَتِ اَوْغُرُوْسِي وَآلِدِهْ تَعْدَاذِ اَوْلَدِيْنِ
كَيْدِهْ كُوْرَعُقْبَايَهْ سَيِّدِ زَرَهْ مُعْتَاذِ اَوْلَدِيْنِ
هَيْبَتَهْ بِقَسَمِكَ طُوْنِيْمَنْ قَوْلِكَ فِعْلِ بَايَزِيْدِ
جُزِيْبَجَهْ اِمْعَانِ اِبْدَلِسْكَ فِعْلِدِرْ فِعْلِي يَزِيْدِ
اَهْلِ دُنْيَا اَوْلَهْ نَاكْسَهْ فِهْمِيْتَهْ وِبُرْدِي كَلْوَلِ
تَرْكِ عِيْمِ هَتِيْكَ عَرِيْضِ جَهْلِ اَيْلَهْ ظَلِيْمِ ضَالُوْلِ
اِهْ خُجَاخِ يِرْدَهْ قَاْمَنْ حَاكِيْمِ اِحْسِيْنِ كُوْرُوْجِي
نُصْرَتِ اَيْسُوْنِ كِبَجَهْ كُوْنْدُوْزِ خَالِيْصِ اَيْسُوْنِ اُوْرِي
جُمَّلَهْ دَنْ قَايِيْدَهْ دِيْمَكِ شَرْدُرْمَرْ عَاچِلِ جَرَا
مَاعَدَا شِيْ عِيْرَتِ اَيْسُوْنِ اَيْسُوْنِ خَلْقَهْ اَزَا
سَيِّدِي قَصْرَايْتِ يَتْرَعَارِيْفِ اَوْلَانِ اَكْلَرْدُوْتَرِ
اَكْلَهْ قَرْسَهْ اَيْنِلِ اِيْجُوْنِ جَمْعِ اَوْلِنَهْ دِيْبِيْنِ صَتَارِ
فِي بَيَانِ شَرَايِيْطِ صِحَّتِ الْاِدَا
يَا زِدِرْدَاخِي طَقُوْزِ دُرِّ شَرِيْطِ صِحَّتِ لِّلْاِدَا

ضَبَطْنَه سَعَى اِيْدَه نَه هَرَ كَمَا اَيْسَه جَانِح فِدَا
عَقْل اَيْسَلَام تَمَيِّزْلَه زَمَان اِحْرَام مَكَان
بِي جَمَاع اَوْلِيْل اَدَا فِعْلَه عَزَمِيَتْ كَيْفَ كَانَ
فِي بَيَانِ شَرَايِطٍ وَفَوْجٍ عَنِ الْقَرِيضِ
مَوْتَه دَك اِبْقَا وَايْسَلَام عَقْل حُرِيَّتْ اَدَا
كَنْدِي نَفْسِيْلَه اَكْرَقَا دِر اَيْسَه اَوْلُوْر اَدَا
غَيْرِيْدَن اَوْلِيَّه قَصْدِي دَاخِي نَيْتْ نَا فِلَه
وَقْفَه دَن اَوْلُ جَمَاع اَوْلُوْر سَه فَايْسَد غَا فِلَه
طَقُوْر نَجِي شَرْطِ بُلُوْغْدَر بَا لِيْغَه اَوْلُوْر خِطَابِ
بُو اَوْتُوْر شَرْطِ اَوْلْدِي جَمْلَه ضَبَط اِيْدِيْدَر مُسْتَطَابِ
فِي بَيَانِ الْاِحْرَامِ
اَلْاِحْرَام هُو اَلدُّخُوْل فِي التَّرَام حَرْمَه مَا يَكُوْن عَلِيْجَه لَاقِبَلِ التَّرَامِ
كَبُر مَدْر مَعْنَى اِحْرَامِ التَّرَامِيَه شُؤْلُك حَرَامِ
نَبِيْءِ كَه حَلِي مُعَيَّن اِيْدِي قِبَلِ الْاِلْتِرَامِ
فِي بَيَانِ فَرَايِضِ الْحَجِّ
فِي الْحَقِيْقَه فَرَضِ اَوْجِ اِحْرَامِ وَقُوْفِ اَيْلَه طَوْفِ
رَحْمَه اَللّٰه مَتْنِ اِيْحْرَه التَّبِيْدِيْرِ حَفِظْ اَيْلَه صَرَفِ

	تَلْبِيَّه نِيَّتْ وَقُوف تَرْتِيبْ طَوَافِ مُطْلَقْ طَوَافِ نِيَّتِي تَصْرِحْ اِيْدَنْ مَشْنِ مُصَنِّفِ اِيْمَه لَاف
	فَرَضْ اَوْلَانِ يِرْلَرْدَه كَبِيكْ يَا اَنْكْ مِثْلِي اَيْلَه فَرَضْ تَمَامْ اَوْلورْدَخِي تَقْلِيدِ قُرْبَانِ شَوْقِيَه
	اَوْقِنَه تَامَا اَوْلورْدَا اَوْزَرَه زِيَادْ اَوْلَسَه حَسَن بُونْدَنْ اَكْسِكْ اَوْقِنَه مَكْرُوهْ اَوْلورْدَا اَوْلَمْرَحَسَن
	نِيَّتَه قَصْدِ دِيْدِيلِرْ جُرْ نِيَجَه طُورْ مَقْلِرْ وَقُوفِ مَاعَدَا تَقْصِيْلِنِ اِمْعَانِ اَيْلَه اَوْلِ صَاحِبِ وَقُوفِ
	فِي بَيَانِ الْوَاجِبَاتِ
	وَاجِبَاتِ يَكْرِيحِي اِيكِي اَوْلَنْ طَقُوزْ سِنْتِ تَمَامْ حَاجَتِكْ سَه ضَبْطِنِ اَيْتِ جَهْلِ اَيْلَه رَيْطَا اَوْلَمْرَمَامْ
	حَاجِيْمِ دِيْرَسِكْ سُوْالِ اَوْلَسَه يُوْقْ شَرِيْحِي جَوَابِ جَهْلِ اَيْلَه نِيْيِي حَاصِيْلِ اَوْلَمْرَقَدَه بُولورْسِنْ نُوْبِ
	اَوْلُوزْ اَوْجِ يِلْدِيْرَا شِيْمِ حَقَه بُوْخَلْقِي حَقِ اَيْلَه دَعُوْتِ اَمَّا بُولْدُمْ اَنْ حَقَه تَابِعِ حَقِ اَيْلَه
	صَنْمَه كِيْمْ كَنْدِيْمِ تَمَامْ اَيْتِيْمِ اِبْتِيْمِ بُولْدِي تَمَامْ يُوْغَه يُوْقْ جُرِيْ قُصُوْرِمِ حَدِّ كَمْشِدْرِ تَمَامْ

	<p>أَوْ لِي مَيْقَاتِدَنْ أَحْرَامَ سَعِيدُ بَيْنَ الصَّفَا دَاخِي وَالْمَرْوَةِ أُوجُجِي اِبْتِدَاسِي مِنْ صَفَا</p>
<p>اِسْتِدَامْتَدُرُ نَهَارًا لِلْغُرُوبِ فِي الْوُقُوفِ أَوْ لِمِيَّةٍ وَقَفًا نَهَارًا جُزْؤُ مِنْ اللَّيْلِ دَهْ وَقُوفُ</p>	
	<p>مُزْدَلِفَهُ دَهْ وَقَفَهُ دُرْ بَعْدَ الطَّلُوعِ جُزْءِ نَهَارٍ بُودُرِ التَّجْسِي يَدِ نَجْسِي دُرْ رَحِي جَمَارِ</p>
<p>حَلَقَ تَقْصِيرِ طُقُوزِ نَجْسِي وَدَاغِ اِبْجُوعِ طُؤَافِ فِي الطُّؤَافِ مَشَى أَوْلَدِي أَوْ نَجِي رَكْمَتَانِدِرِ لَطُؤَافِ</p>	
	<p>أَوْ نِ اِبْكَفِي طَهَارَتَدُرُ تِيَامِنِ أَوْ نِ أَوْجِي عَاكْسِ اِيَدِرِ بَعْضِ كَاؤِبِ أَنْلُرْدُرَايْتِكِ أَرْدَقِي</p>
<p>سَاثِرِ عَوْرَتِ قَدِيرِ مَا يَسَاثِرُ طَهَارَتِ مِنْ ثِيَابِ دِي أَوْ نِ التَّجْسِي طُؤَافِ تَرَايِرِنِ أَوْلَدِي مَثَابِ</p>	
	<p>أَوْ نِ يَدِ نَجْسِي طُؤَافِ أَكْثَرِ أَوْلِهِ زِيَادِ أَوْلِ طُؤَافِ أَوْلِهِ وَرَاءِ فِي الْخَطِيمِ اِبْتِ اِعْتِيَادِ</p>
<p>قَبْلَ حَلْقِ رَحِي جَمْرَةٍ فِي النَّخْرِ مَعْنَى دَهْ عَامِ مُفْرِدِ قَارِنِ تَمْتَعِ أَوْلَدِهِ تَفْصِيلِ عَامِ</p>	
	<p>رَحِي حَلْقِ بَلِينَدِهْ قَارِنِ لَهُ تَمْتَعِ جُونِ جَزَا</p>

	زِيحُ قَرَبَانَ أَوْلَدِي يَكْرِ مَيْحَسِي كَسْرًا مَهْ آذَا
بُوايَكْبَنِكَ زِيحُ يَوْمَ نَحَرَ اِجْتِدَهُ دُرَامًا	
حَلَقَ تَقْصِيرًا فِي الْحَرَمِ يَكْرِ مِي وَيَكْبِي وَجِبْتَامَ	
وَاجِبُكَ حُكْمِي لِرُؤْمِ دَمِّ دُرْزَابِتِ اِجْتِرَاذَ	
تَهْ أَوْلَجَقْ دَيْمَرِ حَيْثَا اَيْدِرَاوَلَانَ اَهْلَ اِجْتِرَاذَ	
	فِي بَيَانِ سُنَنِ الْمُؤَكَّدَةِ
مُفْرَدِي بِالْحَجِّ اِجْمُونَ دِينْدِي سُنْدَنْدُرْ طَوَافَ	
قَارِنِ اَقَاقِيَهْ دُرَاوَلْ قَدُومَ بَرِ اِخْتِلَاوَفَ	
سَوَاطِ اَوْلِيَهْ رَمَلِ سَعِي اِجْرَهْ اَتَمَّكَ هَرُ وِلَهْ	
هَيْدَتِ اَوْزَرَهْ يَوْمَكَ بَاقِيَهْ ضِدِّ هَرُ وِلَهْ	
مُرْدَلِفَهْ دَهْ اَوْلَدِي بَشِيحَسِي بَيْتُوتِ بَيْتَهْ	
اَوْلَدِي التَّخِي مَبِيَّتِ جَانِمِ اِشْتِ يَوْمَ اَلْمِدَهْ	
عِنْدَ اَلْاِحْرَامِ غَسَلَ اَيْلَهْ لَبْسِ اِزَارِيَهْ رِدَا	
رَكَتِ اَلْاِحْرَامِ مُقَدَّمِ صُكْنِ اِحْرَامِ اَيْتِ اَدَا	
اَوْنَ بَرِي تَكَرَّرَ لَبِيَّتِكَ اِبْتِدَا وَاِسْتِ اَلْوَمِ	
وَضَعِ يَدَ تَقْبِيلِ اَيْلَهْ رَكْنِ يَمَانِي اِسْتِ اَلْوَمِ	
فِي طَوَافِ اَلْحَجِّ عَمَرَهْ اَضْطَبَا عَدْرَاوْنَ بَشِي	

اِسْتِلاَمِ اَيْتِ سَعْيِ اَيْلِهَ بَيْنَ الطَّوَافِ بِاَكْ اَيْتِ اِبْتِ اِبْتِ	
ذِكْرِ اَنْوَاعِ دُعَا وَا رِدْدُرْ اَفْضَلِ فِي الطَّوَافِ سَعْيِ اَشْوَاطِ مَوَالَاتِ اَوْلَدِي بَيْنَ الطَّوَافِ	
خُطْبَه اَوْجِ مَوْضِعَه فِخْصُوصِ غَسْلِ يَوْمِ مَعْرِفَتِ حَاكِمِ سِتْتَدِيرِ اِسَاءَتِ مَاعِدَادَه اَوْ لِي تَرَكَ	
فَرِيضِ تَرَكَ اَيْمَكَ كَيْبَدِيرِ جَاهِلَه اَوْلَايِ تَرَكَ قَلْدِي بَيْلَه مَكَلَه اَصْلَا حَاكِمِ شَرْعِكَ رَبِّسِي	
دِرْ مَكْنُونِ اَوْلَسَه دَكَلَمَنْ يُوْقِ اَيْسَه رُتْبَه سِي ظَنْ اِبْدَرْتَرِ شَهْمَدِي رُتْبَه مَالِ اَيْلَه جَاهِ جَمَالِ	
عَقْلِكِي يَا شَيْكَه اَلْ بَقِ بُوَيْلَه حِي دِيرْ ذَوْلِ اَوْلِ مَالِ جَاهِ يَا يَه مَوْزَوَارْ دِي بُوَا بُونَدَه صُورْدَنْ	
يَارِنِ اَنْدَه ظَاهِرِ اَوْلُورْتَه اَشْتَرَا كَا وَا رَا يَدَه عِلْمِ وُفْضَالِ وُزْرَوَيْه تَقْوَا يَه دُرَانَدَه نَظَرِ	
شَبَهَه اَيْدَه صَا حَجِي بِيْنَ ضَا يَعْ اَيْدَه كِي كَزَرِ كَزْمَه رُحْصَتِ اَلَه اَيْكَنْ تَوْبَه اَيْلَه يَا اَلَه	
سَيِّدِي كَلْ عَامِلِ اَوْلِ اِبْتِشِ بِيْتَمَزْ اَصْلَا قَالِ اَيْلَه سَيِّدِي دُونِ مَقْصَدَه وُيَرْقَه وُجُودِي كَه اَلْمَمِ	

جُوْقَه اِظْهَارِ اَيْمَه حَقِّي خَصْمَ الْبَدَنِ دُرْقَم	
فِي بَيَانِ الْمُفْتَسِدِ	
مَفْسِدِي جَدُّ جَمَاعِ دُبْرِ قُبْلَه بِنِي نِيْرَاعِ كُرْبِي كَا حَا يَا سَفَاهَا دِكَلَه سَنَ اَهْلِ قِنَاعِ	
وَقَفِيَه طُوْرَمَز دَنْ اَوَّلِكَ اَكْثَرُ عَمْرَه اَوْلَادَه كُرْ اَوْلُوْرَسَه بُودَنْبِلَانِ قَلْدِي اَوْلِ خِي اَوْلَادَه	
مُحْرَمِ اَيْكَنْ هَرِ بِيْرِي اَيْسَه جَمَاعِي كَيْفَ كَانَ هَرِ بِيْرِيْكَ حَجِّي قَا سَيْدِ اَوْلَادَه يُوقَدْرُ كَمَا نَ	اَنْسَا اَعْلَمُ مَكْرَهَا
لَا زِيْرَ اَوْلْدِي جُمْلَه سَيْتَه اَيْلَمَكْ جَحِيْنِ قَضَا قَارِنْ كُرْمَعْتَمِرْ حُكْمِ اَيْلْدِي صَا حَيْبِ قَضَا	
فِي بَيَانِ الْمَكْرُوْهَاتِ	
جُمْلَه مَكْرُوْهَاتِ حَجَّه دِيْدِيْ بِلَرِ يَكْرِيْ دُوْرَتِ نَظْمِنَه سَعِيْ اَيْلَه لُطْفِ اَيْتِ بَقْضِ عَضِيْبَا بِنِكِيْ اَوْرَتِ	
اَشْهَرُ جَدَّنْ مُقَدَّمِ كَيْمَه دُرْ اِحْرَامِ بِيْرِي قَارِنْكَ اِحْرَامِ حَجَّه عُمْرَه صُوْكَ مَكْرُوْهِيْرِي	
وَيْتَه لَرِ اِحْرَامَه اِزْنِ چَا يَه وُعَيْدِنَه مَنْعِ اَيْدَه صُكْنَه اَزَا اِبْلَه رَدَا بِيْ عَقْدِنَه	

<p>كُوْدِيَه بِرِثِيَّ صَارَ مَقَّ اِنْتِقَاعِ اِبْلَه دُخُولِ تَحْتِ اسْتَارَه حَذْرَابَتْ اِمَمَه شَرْعِيْسِرْ دُخُولِ</p>	
<p>بُوَيْلَه دُرْشَرَعِي حَمَدَ دَخَلَ اِبْدُوْب اَوْلَمَه فُضُو تَرَكَ بَيْتُوْنَلَه خُطْبَه دَاخِي تَاْخِيْرُ نُرُوْكَ</p>	
<p>مَسِيْدُ جَمْرَه حَصَايْنِ رَجِي رَجِي اَتَمَكْ كَبِيْر مَسْ طِيْبٌ نَيْمٌ وَقَوَاكِيَه دَاخِي كَسِيْر اَتَمَكْ كَبِيْر</p>	<p><i>في باب ما جاء في ايام منى</i></p>
<p>تَوْبٌ بَحْسِ اِبْلَه طَوَافٌ بَيْتُوْتَه فِي يَوْمِ اِلْمِي قِيْلَ مَيْسَرٌ يَا اِلْهِي جُمْلِيَه وَيُرِكَلْمَتِي</p>	
<p>حَلَقَ رُبْعَ اِبْلَه طَوَافٍ اِبْتِدَاً غَيْرِ الْحَجْرِ رَفَعَ ذِكْرَه فِي الطَّوَافِ وَيُرْمَزُ اَرْضَايْنِ حَجْرَ</p>	<p><i>الوقوف بعلمج بين الصلوتين</i></p>
<p>بَيْنَ الْاَسْبُوْعِيْنَ طَوَافِكْ جَمِيْعٌ مَكْرُوْهُ فِي صَلَوَه تَارَكَه سَيِيْدُ شَفَاعَتِ اَيْدِه فُخْرَه كَاثِنَات</p>	<p><i>اي تارك الكروما</i></p>
<p><i>في بيان ما يحرم على المحرم</i></p>	
<p>حُرْمَه اِحْرَامِ اِبْلَه اَوْلَانِ حَرَامٌ قِرْقُ بَشِ حَرَامٌ دُوْرُ بُلُوْكَ الْوَلْدِي وَلَئِنْ ذَكَرْ اَوْلَانِ قِرْقُ بَشِ حَرَامٌ</p>	
<p>اَوْنِ سَكَزْدَه دَمِ تَصَدَّقْ اَوْ اَوْجِ اَوْنِ بَرْدَه هَا بَا فِي قَاوُنِ اَوْجَه جَاخِ جَبْرِ نَاقِضٌ لِبِهَا</p>	

	دَمَّ تَصَدَّقَ قِيَمَتِ أَيْلَهَ جَابِرٍ نَقْصَانِ هَرَبَةَ وَازِ جَمَلَهُ وَاجِبَ جَمَلِيَّةَ تَرَكَ أَيْلَمَزَ رَحْمَتِ أُمَامَرِ
	رَحْمَتِ أَوْفَمَقِّ اجْتِنَابِ أَيْمَكِ سِرْبِنِ دِينَ دِحَالِ إِبْجَهَ دَنْ قَنْدَمِ وَطَوَيْدِمِ يَنْمَدَنْ دَيْمَكِ حَحَالِ
	بَابِهِ أَنَّهُ دَيْلِنِيَّاهُ أَكْمَقْدَنْ قَلْدِي نَاسِ بَاعِيَّتِي وَاللَّيَّةَ شَكَّ يُوْقُ دَيْلُورِسَهَ شَرِنَاسِ
	شَرِنَ نَاسِ كَيْمَدَرِ دِيَوَاتُوفِيَقِ أَوْلُوبِ صُورِدِيرِ كَيْشِي كُتُبِ اِسْتِلاَوْفِ طُوْبُطُلُوْ اَيْدِي صُورَمَغَهَ قُورِسَهَرِي
	كُلِّ حَرَامَهَ سَيِّدِي دَبْرَمَهَ دَرْدِكِ تَبْرَهَ نِي جُرْبِيَجَهَ فَهْمِي اَوْلَانِ اَكْلَرْمَرَادِي دَبْرَهَ نِي
	حَقِّ بِلَيْمَزِ خَلْقِ اَيْلَهَ يَلِ خَلْقِ بِيْلِيَرْحَقِ اَيْلَهَ بُوَيْلَهَ دُرْحَاكَمِي سَلَفِ مُبَلَّتِ دُرْبُوْحَقِ اَيْلَهَ
	اَوْلَا اَيْمَكِ جِمَاعِ وَاْمَسُ وُقَيْلَهَ عَانَقَهَ اَوْجِي شَهْوَتَلَهَ مُقَيَّدِ سَيِّمَامَعَانَقَهَ
	قِصِّ حِيَّيَهَ رُبْعِ رَاسِ حَلِيقَلَهَ لَيْسِ قَمِيصِ وَجِيَهَ رَاسِيكَ رُبْعِ كَلْنِ كَامَالَهَ اَوْرَمَكِ دَسِيْسِ
	فِي بَيْتِ اٰخِرِ

	تَطِيلُهُ تَدَهْنُ لَيْسَ ثَوْبٌ مَطْبُوعٌ مُطِيبٌ مَكَرٌ مَغْسُولٌ أَوْلَهُ مَصْبُوعٌ بَوْلُهُمِيهٌ مُطِيبٌ
دَخِيَ تَرَكَ أَيْلِيهِ رَجِي تَجَاوَزَ أَيْدَهُ مَيْقَاتِي بِأَلَا إِخْرَامَ تَجَاوَزَ دُرُجِكُهُ كُونِيهِ أَكْثَرُ أَوْ قَاتِي	
طَوَافٌ صَدِيرٌ سَعِيكَ أَكْثَرُ بِنِ تَرَكَ إِتْمَهُ أَوْ نِ دُورِدِ تَدَاوِي تَرَكَ وَاجِبٌ أَحْمَلُ طَيْبٌ تَأْخِيرُهُ وَبِرْدِي	
بَوْمَعْدُ وَدَاوُنٌ سَكَنٌ وَاجِبٌ بُونُكَ تَرَكَ كَيْدَهُ وَاجِبٌ شَاةٌ وَلَكِنْ أَيْكِي أَيْمَنْ نِيلُ سَاءَتْ	
طَوَافِي حَلْقَانِ أَوْلٌ وَقْفَهُ دَنْ ضَاكِرُهُ جَمَاعُ جُنَا جُنُبٌ حَيْضٌ وَنِقَاسِئِلُهُ زِيَارَتُ أَوْلَدِ جُونَانِي	
بُؤَايِكِي فِعْلٌ عَضِيئَانَةٌ بَقْرَلَهُ أَيْلِ أَوْلَانِ وَاجِبٌ حَدْرُ أَيْتِ سَيْدِي نَظْمُ أَيْتِ نَدْرِي أَيْتِ قَالُوا وَاجِبٌ	
تَطِيبٌ عَضُو نَقْصَانِي كَيْهَ مَعْتَادَا أَوْلَانِ نُوِي يُورُويَ بَاشِ وَجْهَيْنِ دَاخِي كُونْدَنْ أَوْلَهُ حُوِي	
رُبُوعْدَنْ أَرْيَ حَلِقِ أَيْدُوبِ دَخِي غَيْرِيهِ حَلْقُوسَرِ وَهُمَّ قِصِّ أَلْمَا فَيْرِ بَاشْدَنْ أَرْيَا خُودِ أَوْلَهُ أَكْثَرُ	

عُضُودُنْ أَرْزُدْ هَيْنْ وَدَخِي أَوْجْ طَاشِرْ بَرِينْ تَرَكِي طَوَافِي نَقْلْ أَيْدِنْ حُدُوثْ دَخِي صَدِيرْ طَوَافِ تَرَكِي	
طَوَافِدَنْدَهْ زِيَارَتْ چُونْ أَقَلِي تَرَكْ أَوْلَدِي أَوْجْ أَوْجْ تَصَدُقْدَرِ أَوْلَانْ وَاجِبْ بُولَارْدَهْ غَيْرِ يَوْقْ شَيْخْ	
فِي بَيَانِ مَا لَزِمَ مِنْهُ الْقِيَمَةُ	
قَتْلْ صَيْدِي بَرَهْ إِشَارَتْ كَسِيرْ بَيْضَهْ تَنْفِيرِشْ دَخِي ائْتَمَكِيرْ دَلَالَتْ كَرِ اَيْدِرْسَهْ بَاطِلْ اَيْشْ	
كَسِيرْ قَطْعْ وَعَضُوبْ جَرَحْ قَطْعْ شَجَرْ دَخِي ثَبَاتْ	
قِيَمَتِي وَاجِبْ بُولُونْ بَرْدَهْ عَمَلْ اَيْتْ قَلْ ثَبَاتْ	
فِي بَيَانِ مَا يَجِبُ فِيهِ جَيْرُ النِّقْصَانِ	
جَرَحْ تَنْفِيرِشْ اَيْدُوبْ صَبَاغَهْ وَبَرَهْ نَقْصَانْ آكَآ بُولُوجُنْدَنْ وَاجِبْ اُولُورْ جَيْرُ نِقْصَانْ آكَآ	
وَصَفْ اَوْلَانْ قِرْقْ بَشْ حَرَامْ اَوْلَدِي بَيَانْ اَيْلِرْمَامْ بِجَهْ ائْتَمَكْ حُرْمَتِي رَبِّكَ دِيدِي بَيْتِ الْكِرَامْ	
فِي بَيَانِ احْكَامِ قَوْتِ الْحَجِّ	
وَقُوفْ قَوْتِ اَوْلَمَقْ اَيْلَهْ قَوْتِ اَوْلُورْ حَجِّ	

	شُرُوطِيْ اَوْلِيَّهٖ بَا طِلْ اَوْلُوْرَجْ اَكَا لَازِمٌ تَحْلُلُ اَيْتِهٖ عُمَرُ
سُوْرَرَا فَعَالِ عُمَرَهٗ اٰخِرَ عُمَرَهٗ مِيْنَهٗ كُوْنِيْنَهٗ يَلِيْسِيْرَسَهٗ اَوْلُ حَاخْ	
	كِيَهٗ قُوْرَبَانْ وَّلَجِيْبْ اَوْلَزْ كَلْ كُوْرَكْ اَجْ كَلَنْ يِيْلْ يَادَخِيْ صُكْرَهٗ قَضَا سِيْ
اَوْلُوْر وَّاجِبْ بُوْدُر حَقْ قَضَا تَمْتَعْ مَفْرُوْدْ اَوْلُوْر سَهٗ بُوْ اَحْكَامْ	
<i>بِطَوْفِ الْعَمْرِ اِي سَعْيِ لَهَا</i>	اَوْلَهٗ قَارِيْنْ اَوْلُوْر عَاكِيْسْ اَوْزْرَهٗ اَحْكَامْ طَوَافِ عُمَرَهٗ سَعْيِ اَيْدِيْر اَنْكْ چُوْنْ
اَيْدِيْر حَجْكَ فَوَاتِيْ اِيْچُوْنْ طَوَافِيْ خُدَا مَسْرُوْر اَيْدِهٖ اَهْلِ طَوَافِيْ	
	اَيْكِيْسِيْ چُوْنْ دَخِيْ خَلْقْ اَيْلَهٗ سَعْيِ اَيْدِيْر اَسْقَا طِ دَمْ حَلْقْ اَيْلَهٗ سَعْيِ
كِيَهٗ حَجْدَنْ غَيْرِ شَيْءِ قَالَنْ قَضَا يِهٖ دِيْرَا مَتَا اَوْلَانْ رَاظِيْ قَضَا يِهٖ	
	<i>فِي بَيَانِ مَا يَبَاحُ لِلْمَحْرَمِ وَلَا يَلْزَمُ بِفِعْلِهِ شَيْءٌ</i>

	<p>اوتوز التي اولدي جانم حممه اولان مباح لازم اولمز برجاتت بودرز حاكمي مباح</p>
<p>قتل حيه قاره عقرب كلب غراب نمل بعوض حدان سرطان قرط زب براغيث سلفات</p>	<p>غرم دجاج ابن قهر ١٧ ١٦ ١٥ ١٤</p>
<p>دورت نبي زنج ايله صيد سمك جاتر صفات غسل ايدوب حمامه كبرمك داخي جاتر درر كودم</p>	<p>١٩</p>
<p>حميل فسطاط استظلال بديه يوق سوزوم شد هيان لبس خاتم قطع اثجار خشيش</p>	
<p>رطب يابس في الحرم جاتر دكول اولسه خشيش اكتال من غير طيب دهن شقاق اكل سمين</p>	
<p>دهن و لحم و شحم و الفاء عبا اتمك جبان غسل ثوب قصه نظافت داخي جدد بد لباس</p>	
<p>عزم خلوص ايت قلمه سين قلبكده پاس بو اوتوز التي مباح اولدي بيان ايله عيان</p>	<p>سیدی</p>
<p>علمه طالب اولميان دنيا و عقباده بيان ليلى</p>	
<p>بيك يوز اون تاربخنه اولدي مصارف عزم حج</p>	

حق تعالی

حَقِّ تَعَالَى وَبِرْدِي قَلْبَتْ اَوْلَه مَرْتَقَدِيْرَه لِح
اِيَكِي يورِم قودم اوده بيرا و قورا و قودر

اَوَّل يِرِي اَوْ قور اَوَّل اِنِي كَاهِي كَاهِي قَا قَدِيْر
اِيَكِسِيْنَكِه كَمَالِن كُو سْتَرَه خَلَاوِق هُو

سَيِّدِن بَاش مَقْصَدِي حَقْدَن دَكِل اِلَا كِه بُو
دَاخِي سَايِر اَهْل حَقِّ اَوْلَادِنَه وَيَسِر يَا اِلَه

عِلْمٍ وَفَضِيل شُؤْيَلَه كِم دَفْع اِيْدَه لَر دُنْيَا دَه آه
سَيِّدِي اِيْدَر رَجَا كِيْم اِيْسِيْدَن اَمِيْن دِيْه

اَز عَمَل اِيْلَه اِنِي حَقِّ عَالِي مَقَامَا تَه قُوْيَه
كُل قَرَامَه شَهْر قَسْطَنْطِيْنَه جَمْلَه تُو نَاق

نَظْمَه اَل هَر بَر بِن عَوْن حَقْلَه اَوَّل سَوْن يُوْرُكْ اَق
حَا جِيْنِك بَاش مَقْصَدِي عِلْم مَنَاسِيْكَ بِيْرِي بُو

اِيَكِسِيْن اِيْلَه بَيَان تَا بُوْلَه سِيْن جَسْتَرَه بُو
اَسْكَدَار وِيْ كِي بُوْرَه دَر بِيْتَدَا ز نِيْكَ لَفَا كِه خَان

سُو كُوْت اَسْكَي شَهْر قَاضِي خَسْر وَ خُوْشِيْجَه جَان
فِي الْحَقِيْقَه بِيْرِي بَا يَاد بِيْرِي بُوْلَا وَ دِيْن

اَق شَهْر دَن اَوَّل اِيْتِمَا قَلِي بُوْلَه مَا دِيْم دَا دِيْن

	<p>الغبن لا دكله تونيه اسمد قاره بيكار موطيم شهري اركلي آنده در عالي بيكار</p>
	<p>وقت كل كده جوشار حاجت كسيلسه صوغار نعمته حد يوق سوري جوق كچه كوزر صاغار</p>
	<p>اعتقادې پاك قوم اكسيك دكل قوزي قونلري حمد لله شهدي بك كرتله در دوز كونلري</p>
	<p>اسكي قوز غون كوچدي توبت كلدي يل عالمين آيليه ربه هدايت كوچوچاك ظالمين</p>
	<p>فكر اسلاف ايموب هر برنج طومر كتميه حق كاوهي طوميه بر كچه راحت يا تميه</p>
	<p>عالمين استغنا ده اولسه ظالميه ميل اتمسه اقتضا اولسه شرعا هنج برينه كتمسه</p>
	<p>بك كوزل اولمز ميدي جاهل كمال بولمز ميدي عالميه جمله عدالت سرتسر طومنز ميدي</p>
	<p>بو خطا بد جمليه مخصوص دكلر كسه باش اولان عالملري طومنز اولدي بيك كسه</p>
	<p>آكلدكي انهداي دينه باعيت اوله ني</p>

<p>أَكْمَرَسَكَ نَفِيَهَ عَزَمَ ابْتِ قَبِيضَ رُوْحَهَ كَلَهَ فِي كُلِّ مَرَامَهَ مَسْقُطِ رَأْسِيْمِ اَوْلَا نَدِيْرِي كِي خَانَ</p>	
<p>الَّتِي سَاعَتَدِيْر اُوْرَادَنْ طَاغِ اِبْجِيْدَهَ حَفِيَهَ خَانَ خَانَ يِيْلَا وَجَقِطِ عَالِمِ لَرِي جُوْقِ اَدْنَهَ</p>	
<p>مَسِيْنِيْسَ تُوْرْدِ قُوْلُغِي بِيَاْسَ بِلَاكِ صُوْرِكِيْدَهَ عَنْطَاكِيَهَ زَنْبِيْقَهَ شُوْعَرِ مِيْدِقِ حَمِيَهَ</p>	
<p>خَمِيْصِ اِيْكِي قَايُوْلِي كِيْرَجِقِ اُوْبِيْرِنِدَنْ يِكَا يِيْنَكِ اَبْلَهَ دَحِي قَدْ يَفَهَ اَوْلَدِي اُوْتُوْرْطُوْرْتَامِ</p>	
<p>وَاصِلِ اَوْلِ شَامِ سُرَيْفَهَ قَلْمَهَ سِيْنِ قَلْبَهَ ظَلَامِ شَهْرِ شَامِدَنْ نَاْمَرَامَهَ وَاصِلِ اَوْلَانِ مَنَزَلِنِ</p>	
<p>جَمَلَهَ سِيْنِ نَظْمِ اِيْلَسَكِ هَرَكْسِ بِلُوْرْدِي مَنَزَلِنِ قَلْبِ حِجَاجَهَ قَرَحِ الْقَايَسْتَهَ يُوْقِ اِشْتِيْبَاهِ</p>	
<p>بَاعِيْتِ تَذَكِيْرِ اَوْلُوْرْ اِيْلَهَ دَعَايِي اِشْتِيْبَاهِ نَاْمِ خَانَ تَرْحَنَهَ سَكَاْنِ يُوْقِ وَايِسَعِ قَضَا</p>	<p>بَعْدَ حَايِي سَاعَهَ</p>
<p>مَنَزِلِ اَوْلِ اُوْدُرْجِقِ صُوْبُجِي يُوْقِ اَنْتَهَ اَنَا ثَانِيَا دَبْلَهَ دِيْنُوْرِيْزِ قُوْمَدِقِ كَجْدِيْكَ اِنْجِي</p>	
<p>جَوْرَهَ سَبِي شُوْبِيْلَهَ هَاوَاكِ كِيْمِ كُوْرِيْكَ نِيْتَرْتِي</p>	

	حَكَمَيْنِ صُورٍ دَقْدَه دِيدِ بَلَّ عَرَبٍ اَيْتَدِي هَالَاكُ بَنِّ دِيدِمِ بُولْمِيَه نِعْمَتِ كُوْرَسْتَه صَوُوْلَسُوْسَرَبِ
	قُوْنِيَاوْنِ نَاخِي كَنْبِيَه اَرْضِ نِعْمَتِ بِي شِيْمَاوْ بُوِيَه بَرِيَادِ اَيْلِيْنِ حَقْدَنْ بِنَجَه رَحْمَتِ اُوْمَادِ
	ثَالِثِي اَنْكُ مَزِيْرِبِ مَبْدَا جُوْلِ بِي نَظِيْرِ جَمْلَه خَلْقِ اَنْدَه مُسَاوِي كَرَفَقْبَرِ وَاكْرُوْرِبِرِ
	بُوَاوْجِكُ تَرْتِيْبِ اِبْلَه سَاعَاتِ قَبْجِ دَبْرَسَكُ جُوْبِ بِيْشِ اُوْنِ اِيْكِي سَكِيْرُ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ
	دَاخِي دُوْرِدِيْجِي مَزِيْرِيَانَه قَالِقِيْجَه مَفْرَقَه طَاهِرِ اُولُوْر كُوْتَه كُوْتَه اَوْلِ قُوْنَاقَه تَفْرَقَه
	دَقَه اُوْجِيْ جُوْقْدَرِ اَنْدَه طَاشِيْ طَاغْرَارَه سِي جُوْقُ كِيْشِي قَايْمَنْ نَمَازِي دَاخِي يُوْزُرَقَارَه سِي
	بِحْتَه اُوْلَسُوْنِ عَيْنِ زَرْقَه دِيْرِيْشِيْجِي صُوْبِيْ جُوْقُ اَنْدَه قَايْمَنْ نَمَازِي دِيْنَسِيْرِكِ هِيْجِ نُوْرِيْ يُوْقُ
	حَاكِيْمِكُ كُوْرَمَزِ كُوْرِيْ كِيْمِ بِيْلَه بُوْلَه اَنْلَرِيْ دُوْرْتِ مَدَاهِيْبِ اِيْجِرَه شَكِ يُوْقْدَرِ مِيَا حِيْرَقَانْدَرِيْ
	حَاجِيْتِكُ دِيْنِ اَطْيَايْنِيْ اَه اَيْدِرَه كُوْنَدَه بِيْتِكِ

	<p>آپے منع ایلدیرسه اگر آرتترعموئی کونده بیک یا چوون آرتترعموئی دیو صورسه برکیشی</p>
<p>طوزی چوق قور یاغی دوگر اریق چالرتیمز آشی ایشیم عکام صورته انسان گز حیوان مثال</p>	
	<p>بوتلر بیلگه بوبلا حاکم ترک جمله وبال بعض نوز سیز واز نماز قلمنینه تاجی و بی</p>
<p>شبهه ائمه آنلره دیمز و بی الا دلچ خز سیره خیر لو دیوب پیر سیز لره پیرم دین</p>	
	<p>شیر منگردر یا جا هلییر اودر خلقی صویان سوز بودر والله جاهل توبه ایله کل او یان</p>
<p>باکه کتم الو پرمز ائسم اوز بود اغزه او یان عین نرقه دیر قوناق التنجیدر بلق اووسی</p>	<p>بلق اووسی ساعت ۱۳</p>
<p>صوتنجیو مفروق کینلر لیک طاش سیز اووسی خان قیطراندر یدنجی صوتنجی خوش واسع قصا</p>	<p>قطران خان ساعت ۱۲</p>
<p>شویله اسندی زوکار مهتر اولان چکد چاذا سیکرننجی یه خصا دیش و تا بوت قورسی</p>	
<p>ایکی ساعت صوتنجی وارچوق قوزو قویوم سوروسی</p>	<p>بوت قورسی ساعت ۱۳</p>

<p>اِبْنِي وَارِئِدِي حجاج طاشلي موضع بي شمار يا لئ اياق اكرتيا قوم جا هل كالجار</p>	
<p>طقوز نجسي عتيزه درا ونجسي معان سهل ايله قياض مطلق اولور چون مستعان</p>	<p>عتيزه سابع ۱۲ معان سابع ۹</p>
<p>قاره طاشي وارا ووق يوق اوچي صونجي امان خوش كلوروز واره بر حال تدبير بوقدمر كمان</p>	
<p>بيت اكرم طور سبتار ووضه خير المنى مطلب اوله نيجه خوش كلمز اكل كل عنا</p>	
<p>صوتيه وار خند قند اقرا نجر خور مانيه وار حق بودر جمع اولش انده حر جهل حر نار</p>	
<p>جهل ايله دين اولدوغين بلديران بين رسول دير بولر حاشا بوقيل ايله كه بن دندير رسول</p>	
<p>دئمه دئمي اوله مغرون قينيم ايله عمل سن اينه كجدي كني خنزير ياندير ترك عمل</p>	
<p>افخار اولمز نسيله ديددي حجي و ذوالجال اول بي عمل اچ كوزكي و الله بوسوز كالين لال</p>	
<p>مال جاء قوه انساب ايله خيرايمك</p>	

فعل كافرور

عقبه باشه ساعت ۱۸	فِعْلٌ كَا فِرْدِرْ عُدُولِ اَمِيَه قِيلَجْ يَا كُورُكْ
چغمان ساعت ۱۲	اُون بَرِجِسِي بَلَه بَاشِيه جَغْمَان اُون اِيكِي
	اِبْتِلَا دِرْ بُو اِيكِيه قُورُومِشْ صُورُوكْ كُوكِي عَاجِرْ زَمَرِيْمْ بُو حَاجْ قُولَاكْ اَيْلَه نَظَرْ
	شِبْرَه يُوُقْ ذُو لِحَانَه دَارِنَاهَه وَارِنِسَه سَرَرْ مَنْكَرَاتِ طُيْمِ فِسَقَه قَلْمَه مِشْ اَصْلَا عَادَدْ
	دَقِيَقَه يُوُقْ قُدْرَتِمْ عَفْوَايِلَه يَا رِي مَدَدْ زِيَدَنْتْ وَهَائِي حَشَمْ حَا كَلَرِي قَالْمِشْ عَرِيْقْ
	پَا دِشَاه چَكْسِيْن عَذَابِيْن قَلْدِي اَيْقَاه عَرِيْقْ رُشُوَه الدِّي بَرُو بَحْرِي بِتَمَلَه قَلْدِي كِيَاه
	اَقْ اُولُورْ يُوُزِي يَدِنَاه وَارِنِسَه رُشُوَه سِيَاه كَلْ مَرَامَه جُوْشَمَه سَيِيْد دَرْدِيكَه آرَه عَاجِجْ
	پَا دِشَاه اُوِيَا مِيَه بَرِ بَرْدَه بُولْمَنْ عَاجِجْ سُرُخْ سَرَايْدِي اِحَاطَه عَالِي بَاشْدَنْ بَشَا
	دِقْتِ اَيْسَكْ عَالِيَا اَنْدَنْدُرُوكْ پَا شَنْسَا قَنْدَرُوكْ پَا شَاخَوَاصْ عَدَاوَلِنَا نَدَه بِي شُمَارْ
	شُوَيْلَه اَوْ سَلُوْبْ قُولَاوْ نُوُرْ شَاكْرْ دَرْ كَلْ اَهْلْ هَمَارْ

	<p>حَقَّ جَزَا سَيْنَ وَبَرَّ هَرَكِم بِيْلَه دَه اِبَرَه سَكُوْت لَعْنَتَ اَوْلَقْ مُسْرَعِلَه ثَابِت دَخِي بُولْمَا يَه قُوْت</p>
<p>سُوَيْلَه لُطْفَ اَيْلَه دَخِي دُنْيَا اِبْجُون اِقَه سَكُوْت اَوْلَه مَظْهَر اَعْنَتَه لُطْفَ اَيْلَه بُونَصِيْم طُوْت</p>	
<p><i>دِينِ اِبْرَاهِيْمِ صَوِي وَارِد</i></p>	<p>كَنْدِكَه كَنْدِكْ كَرْكَسَه حَقَّه دَايِم قِل ثَبَات تَا قِيَا مَتَدَه شَقَاعَت اِبَرَه فَخْرِي كَا ثَبَات</p>
<p><i>فَاتِ الْجِ سَاعِد</i></p>	<p>اَوْن اَوْجِي ذَات حَجَّه بَقِيضُ بَقِيضُ خَرْمَا سِي خَرْمَا لِب شُوَيْلَه كِم قَابِل دَكْلِي رَطُورَم سِي</p>
<p><i>قَاعِ السَّيْطِ سَاعِد ١٣</i></p>	<p>قَوْمِ جُوقِ حَصُولِ يُوُقْ اَنْدَه قُوْنَا قَاعِ السَّيْطِ قَاعِ بِيْسْرَا ط دَاخِي دَبْرَلَر مَاعَدَا قَاعِ السَّيْطِ</p>
<p><i>عَامِر ١١ سَاعِد</i></p>	<p>صُوِي يُوُقْ اَمَّا كُوْرَل يُوْرُوْمَسِي قُوْلَا يِ قُوْنَا ق عَا صِي خَرْمَه اَوْن بَشِي نَظْم اَوْلَسُوْن يُوْرُكْ اَق</p>
<p><i>مَفَا يِر سَاعِد ١٩ حِيْدَر قَلَم ٦ سَاعِد</i></p>	<p>كُوْجَلِكِيْنِكْ يَاشِي مَقَا يِر صُوِي يُوُقْ هَم بَلْعَه سِي اَوْن يِدِي صُوِي جُوْقَلَر اِيْنِيْم حِيْدَر قَلَم سِي</p>
	<p>فِي الْحَقِيْقَه اِيْنِمَا كَه لَا يِقْ مَقَا يِر جُوْقْ لَهَا سِي اَز كِيْنِي بُوْلُوْر سَا لَمَت اَكْتَر يِدَه اَعْرَبَا يَشِي</p>
	<p>اِيْكَ يَاجَانِيْن اِحَا طَه اِيْمِيْش سَتِيْكَ سِيَا ه</p>

صُوِي

<p>بلکہ معظم شاعر ۱۸</p>	<p>صوبی چوق یاش اوچے یوق اما کہ چوق یاش کیاہ اون سیکز بولکہ معظم دایر حسراون طقوز</p>
	<p>آنتنی حد دن زیادہ چیتمک جائز صاقیز بلکہ صوبے ماہ و رحمت ایلہ طوئیش مالا ماک</p>
<p>دارجہ و شوق العجز ۱۹ و پینچ اوومہ دیر</p>	<p>چوق و قیدہ دیدیلر کورلمئیدیر بونہ حال دایر حسرا بیاوق فرمر چقلا بی قضا</p>
	<p>چون سہی تووم تووم قیا لراقتضا ایش قضا مدن صالحلیر بکر مینی یئشیدیر یار حیم</p>
<p>علا ساعیت ۱۷</p>	<p>قبل میسر جمله حاجی قوللریکە یا رحیم دایر حسرا دن عالیہ قومدیلر سور دیلر</p>
	<p>ایش و حیوانہ ولکن حیایی زحمت و بردیلر قایہ دن کسایمہ عالی خانہ لر وارچے عداد</p>
<p>یعنی عیور قور ۲۰</p>	<p>جمله نظم اولق اولور سہ حایلیجہ لازم میداد اوره دن قالدقار منزل نامنه دینمش علا</p>
	<p>یا قلا شیلدی باش مرامہ دینہ لوم صیل علا هر مرادہ شبرہ یوق سنین مبلغ قوللری</p>
	<p>تاسلام و برماکہ توفیق ایلہ جمله دللری</p>

یعنی دارجہ اون

<p>خُرْمَاسِي طَاغْ چَا مِ كَبِي شُو بِلَه بِتَمِشْ حَدِي يُوُق لِيكْ بِرِ اسْفَلْ مَكَانَه دُو شَمِشْ اصْلَامَدِي يُوُق</p>	
<p>صُو بِي وَارَا قَرِي تَتِي دَن كَهِي كَا هِي چَقَر صُو بُولِي تَه بِرِ حَلَه كِشِي زَحْمَتِ هِي چَكْر</p>	
<p>مطران ساعت ۱۶</p>	<p>قُو نَدَقِ مِطْرَانْدَن كِ حَدِكْ وَ قُو نَدَقِ بِرِ قَر ايكِي جَانِبِ طَاغْ طَا شَلَرِ جَمَلَه نَكْ يُوَزِ قَر</p>
<p>اُو چِي صُو بِي يُوُق وَلَكِن يُوُق مَعِيَانَه عَدَد جَمَلَه سِي يَبِي تَه قَرِي مَن جُو نَكِه اَعْلَا دِرِ صَدَه</p>	
<p>ودخی شمس انعم دېولر براسمده ساعت</p>	<p>اُو چِ قُو نَاقِ اَلْدَبِقِ اِيكِي تَه يَبِي تَه اُولِ طَا غَرِ مَدِي اُولِ قُو نِي اَوْنِ مَوْضِعَه دِي يَبِي قَرِي بِرِ جَدِي</p>
<p>حَمْدُ لِلّٰهِ يَبِي تَه جَكْ مِقْدَارِي صُو بِي بُولِي لَر خَمْرُ وَ هَمْدَن قُو رِ تِلُوْبِ هَرِي مَسْرُورِ اُولْدِي لَر</p>	
<p>هدايه شمس ساعت ۱۸</p>	<p>اُو رَا دَه اُولَانْ مَنزِلَه دِي لَر هَدِي تَه اَشْمَسِي صُو بِي دَشْدَكُرَه چَقَارِ اِي چِسَه طِي اَسِي چَمَشِي</p>
<p>عَيْنِ اِي چَمَه صُو بِي اَسِي هَالِ اِي تَه دَه يُوُقِ اَسِي تَبَاه اِي چَمَه زِي نَهَارِ طُوْتِ وَ صِي تِ دِي مِي تَه سِنِ تَاكِ آه</p>	
<p>دَوَه اُو لِي شِ حَدَن اَفْرُونِ لَامِشَه سِي دَا خِي قُو قَار</p>	

ترطیبت

	تَرْطِبَتْ أَوْلَدَهُ زَحْمَتٍ وَبِرْدِ بِلَاكِهَ يَقَادُ
بَنَ حَقْبِرَ جَاكِدِمَ أَلَمَ دَفَعَ أَيَّدِي مَوْلَايَ رَحِيمِ إِلْتِجَاؤُكَ دُرُّ قَوْلِ لَوْلَا وَنُكْحَالِيْنَ عَلِيمِ	
خَلْتَيْنِ سَاعَةً ١٨	أَوْرَهُ دَنْ قَالِقُدْقَرَهُ مَنْزِلِ نَامِنَهُ دِبْرُ خَلْتَيْنِ صُوبِيْنَ إِجْدُوْكَ وَبِرْدِي رُبْمَ كُوْتَهُ رَحِيْنِ
بَعَاةُ بِنِ مَنْزِلَهُ كَلْدِكِ أَدِي وَادِي الْقُرَيْيِ حَدِّي كَمِشِشِ حَدِّي رَاخِي زَادِ حَيَوَانِ بِي مِرَا	وَادِ الْقُرَيْيِ سَاعَةً ١٤
مَدِينَةُ مَنْوَرَهُ سَاعَةً ١٥	قَلْبِقِقِ أَنْدَنْ مَنْزِلِ شَهْرِي فَرْجِي كَانِيَاتِ صَلِّ يَا رَبِّ عَلَيْهِمْ وَأَفِئْ عَنَّا سَيِّئَاتِ
نَمْمَكِيْنَ وَصَفِ أَوْلَهُ أَوْلِ ذَاتِ أَشْرَفِ بُوَيْلَهُ بِرْدِ لَدَنْ وَلِيْ مَهْمَا تَيْسُرُ أَكَالُومِ تَا حَقِيْمِيْقِ يُوْلَدَنْ	
وَجُوْدِيْنَ مَسْ أَيْدَنْ طِبْرَاقِ أَوْلِحِيْ جَمَلَهُ دَنْ أَفْضَلِ دَخِيْ وَصَفَهُ نَحَا جَتِ دِيْنَلَهُ قَا ضِلُّ وَ يَا أَفْضَلِ	
خَدَا جُوْدِيْنَ وَجُوْدِيْنَ شَمْسَهُ تَشْبِيْهِ اَيْلِيُوْ بِيْ اَيْدِيْ نَا يَا نِ رَوْضَهُ بَا كِيْ تَفَكَّرِ اَيْلَهُ بَقِ نَهْ اَيْدِيْ	
بِحْهَ يُوْزُبِيْكَ رَسُوْجِيْ رَوْضَهُ سِيْنَ حَقِّ اَيْلِيْ اَيْ اَحْفَا	

	<p>بُو فَضِيلَ فِكْرٍ اَيُّهَا جَانَةَ قَلْبِي ذَرَّةً جَهَّ حَفَا شَفَاعَتِ سَنَدِهِ دُرِّ سَنَدِهِ لِيَا قَتَّ يُوْقَدُ مَرْبُدَهُ</p>
<p>اُمِّدِمِ اعْتِرَافِي لِمَدِيرِ دَخِي يُوْقُ ذَرَّةً شَيْبِي بَنَاءَهُ رَجَائِي كَسَمَرَمِ رَحْمِ سَنَدِكَ احْسَانِ بَحْرِكِدَانِ</p>	
	<p>بُو زَمِيرِ يُوْقَدُ كَاهِمِ جُوقِ بَنِي حِفْظِ اَيْلِهِ تَهْرِكِلَهُ نِيَا زَمِيرِ جَمَلِهِ حُجَّاجَانِ بُو فِي طُوَيْدِ قَدَرِهِ هَبْ اَمِينِ</p>
<p>دِيْبَهُ لَرِ دِيْبِيْنَهُ جَمَلَهُ وَبِرَهُ مَقْصُودِيْ اَمِينِ عَمُوْدِيْ رَوْضَهُ بِاَكْكَ عَدَدَدَهُ اَوْجِيُوْزَاوَنِ بَشِيْرَتَامِ</p>	
	<p>بُو مَالِي صَرَفِ اَيْلِهِ جَانَةَ حُدَا احْسَانِ اَيْلِهِ عَامِ اَدْمِلَهُ اَيْكِيُوْزَايَكِي اَبْنِيْنِ اَوْلِ رَوْضَهُ بِاَكْكَ</p>
<p>اَوْزُوْنِيْ اَوْجِيُوْزَاوَنِ اَدْمِلِرِ بَشِيْرَتَهُ دَوْلَتِ اَوْلِ خَاكِكِ قِرْلِ قَوْمُدِرِ اَبْنِيْ يُوْمَشَقُّ يَا بِاَمِشِ دُوْرَتِ كَا رِيْدَهُ</p>	
	<p>مَنَارَهُ سَكْرِيْ سَكَا اَبْدِرِ لَرِيْ اَوْلَهُ دَارِنَدَهُ قَبُوْسِيْ دُوْرَتُدِرِ اَلْبِرِيْسِيْ جَمَلَهُ دَنِ قَا ضِلِ</p>
<p>كِيْ زِيْرَاوَحِي حَقِيْلَهُ كَا مِشِ اَنْدَنِ يَارِيْ جَبْرَائِيْلِ يَا زِيْرَاوَحِي يَارِ غَارِ اَيْلِهِ هَمَّ حَضْرَةِ قَارُوْقِ</p>	
	<p>كُوْرَهُ مَرِيْجَهْ كَيْسَلَرِ وَايِي يَبْرَسَلَرِ چَارُوْقِ</p>

<p>گرم لطف ایلوب نغم زيارت نعمتین و بردي دروغده فقط باقی قیلاش کافرک دردي</p>	
<p>کوزمه کوردم ای مؤمن چن وارسه قریب یاره یورر سرغیله دینسین دونلر هر یوزنه دیوانه</p>	
<p>کجه کوندوز نیان ایله حواله ایله عفار جبالک قلمدی سید جزای قهر قهار</p>	
<p>پر قصورم عاجزم هیچ جریمه اولمایه عد اعترا فی ساکه معلوم لطفکاه یا وارچی حد</p>	
<p>یز قولون یزدن خطا سیزدن عطا و صفت قدیم اول کوزل پیغمبریک خاطر ایچون یا قدیم</p>	
<p>صد هزار عیبیان فیسقه عفو ایله ایله نظر بعاره توبه ایسون اتسون جمله عیبیان حد</p>	
<p>و شری انور عالمه اولدی برکون او تورقی نمکین دفع اوله آرزو حقوق یبرینه یتیمک</p>	
<p>قلیدی جمعه او قوندی حدیث حکیم انصاف حضور ی حضرته عالیده عکس ایدیلر انصافی</p>	

	<p>نَهْ يَلْسِنَ زَاهِلَ جَاهِلِ بُوَحَالَاتِهِ دِيَهْ مُنْكَرُ يَلْنِ دَاخِي نَهْ مَكْنَدِيرِ دِيَهْ حَاشَا أَكَا مُنْكَرُ</p>
<p>سُكُوتِ اَنَارِي يُوُقْ غَيَّرِي اِيَكِيخِي دَا حَيْبِ جَاهِ اَجْنِي دَفْعِ اِيَمْنِ اَلْمَهْدِي يَاقْصِدِ اِيَدِهْ پَا رِشَاهِ</p>	
	<p>جَوَايَا صَرَعِ جَرْمِي قَلْبِ لَرَبْنِ هَبْ اِيَمْنِي بَرِيَادِ نَدْنِ دِيرِ سَكِ چَكْرَقَانِي تَرْدِ اِيَسُونِ عِبَادِ</p>
<p>يَا زَلْسِدِيرِ كَبِيرِدَهْ فِرَا رَا اِيَتْدِي وَايِي اَللّٰهُ مُظَالِمِيرِ كَبِيرِدْنِ اَجْ كُوْزِكِ تَوْبِيلَهْ اَيْلَهْ اَهْ</p>	
	<p>بِيُورْدِي حَضْرَهْ سَعَهْ كِيَهْ بَرِ لَقْمَهْ بَرِ قَرْنَهْ قَبُولِ اَوْلَمَايَهْ دِيرِ قِرْقِ عَامِ نَظْرَايِدِي دَبِ بُوَقْرَهْ</p>
<p>جَنَابِ حَضْرَهْ شَارِعِ دِيَهْ بَرِ مُنْكَرَهْ مُنْكَرُ اَو مُنْكَرِ دِرِ عَلَيِ اَلْتَّائِبِ بِيَدِ كُوْرَسَكِ سَنِ دِيَخِي فَا اَنْكَرُ</p>	
	<p>جَهَالَتْدِيرِ صَقِيْنِ زِنْهَارِ دَهْمَهْ كِيَهْ بُوْنَدَهْ جَانِزِ بُوَا اَكْرَدِ بَرِ سَكِ سَفَاهَتْدِيرِ بُوَلَا سِنِ جَنَّتِ اِيَجْرَهْ بُوَا</p>
<p>تَرِ قِيَسِي مُقَدَّرِدِرِ وَا لَكِنْ بُوْنَدَهْ عَضِيَانِكِ حَزْرَا بِيْتِ اِيْدِي تَجْدِيْدًا اَكْرُوَارِ سِنَهْ عَضِيَانِكِ</p>	
	<p>نَشَاكِي حَضْرَهْ اَللّٰهُ قَلْدِي غَيْرَهْ يُوُقْ چَارَهْ</p>

<p>وَبِنِ عَاجِلِ جَزَائِسِي بِلْبِنَه كِم يُونُزِي قَالَه دُون اِيْدِي سَيِّدِي سَمْتِي قَرَامَه بَاقِي اَعْلَام</p>	
<p>اَبَدَه اَوْلُ مُنْتَضِرْ بَر كُون دِي كِلُوْر حَضَرَه اَعْلَام شَهْرِي نُورِي اَعْلَام دِن قُونُق قَرِي قَبُوْر</p>	<p>مَدِينَه مَنُوْرَه دَه ذَوَالْحَلِيْفَه مَاعِيَه</p>
<p>اُوْرَدَن مَنَزِلِ جَدِيَه بُولُوق اَنْوَاغِ حُبُوْر صُوْتِي اُوْتِي قَاوِيَه خَرْمَاسِي وَقَرَبُوْرِي جُوْق</p>	<p>قَبُوْر شَهْرِي سَاعِيَه ١٣</p>
<p>قَرَزَعَه حَاصِيْلِ اُوْرُوْر جَا بَر جَمَن بَر يُونُزِي يُوْق تَا جَدِيَه مَنَزِلَه كَلْجَه ضَبْطِ اَيْتِ مِيْنِ قَبُوْر</p>	<p>جَدِيَه سَاعِيَه ١٤</p>
<p>سَنِيَكِ اَسُوْدِ طَاغِ عَالِي قَلْبِيَه هِيْجِ كَلْمَن سُرُوْر نَا مِ بَدِيْر اَوْلَانِ مَكَانَه اَيْنْدِيَكِ اَنْدَه جِي اَلَم</p>	<p>نَا مِ بَدِيْر سَاعِيَه ١٥</p>
<p>اُوْطِي صُوْتِي قَرَبُوْرِي كَثْرَتَه هِيْجِ يُوْقْدُرُ اَلَم كَرْ مَاهِ جَا دِرْ جَلِيْر عُوْرْتَلَرِيْدَه يُوْق حَيَا</p>	
<p>جَهِيْلِ قَسُوْتِ عَالِي طُوْنْدِي نِيْجَه اَوْلَسُوْنِ حَيَا قَاعَه كَلْدِيَكِ اُوْرَدَن بَر نَا مِ مِيْمُوْنِ اُوْوَه سِي</p>	<p>نَا مِ مِيْمُوْنِ سَاعِيَه ١٦</p>
<p>صُوْبِي يُوْقْدُرُ كَرْجَه اَمَّا اُوْتِ جُوْق دُوْر اُوْوِي اُوْلْدِي اُوْتُوْر اِيَكِيْجِي مَنَزِلِ اَيْنِيْمِ رَابِعِ صُوْبِي جُوْق</p>	<p>رَابِعِ اَيْنِيْمِي سَاعِيَه ١٧</p>
<p>كِيْر دِيْلَرِ اَخْرَامِ حُجَاغِ دِيْمَه كِم كِيْمَرِي يُوْق</p>	

<p>کوئی طرح بود کہ درختی بود ساعت ۷</p>	<p>اوتوز او چینی خلیص داخی قدیدہ دینوز اکا دوندی حجاجک یوزی مقصودی اقصا دنیکا</p>
<p>خیز عالم حرمتہ سہل ایدہ خالق ہوا ہر نعم کثرتہ بولدق سیماقا زبوز صوا</p>	
	<p>منزل اربع ثلثین دیندی عصقان قومراق قیوسینہ خرنیہ عالمائیس القاء بزاق</p>
<p>صحیحی امدی مقرر لذتینہ یوق کمان زمر مہ داخی یثیدیر بز لری ربیم امان</p>	
<p>فاطمہ وادبسی ساعت ۱۶</p>	<p>اورہ دن قالقد قلہ منزل وادپے شافی نسا یا الہی قل میسر بیتیکی عند المسی</p>
<p>یوم سبت ایچرہ دخول اولدی فیسر کعبیہ صد ہزاران حمد شکر ایت واصل اولدق کعبیہ</p>	
	<p>منکراتینہ سکوت ایت دفعہ چون یوقدر حال کلمد کچہ حضرتہ مہدی آنک دفعی محال</p>
<p>در کلر بشیوز اون دورتدر تیقتلہ کمر لر در کلر اوزرہ پاپلمش وپ اوچ قات کمر لر</p>	

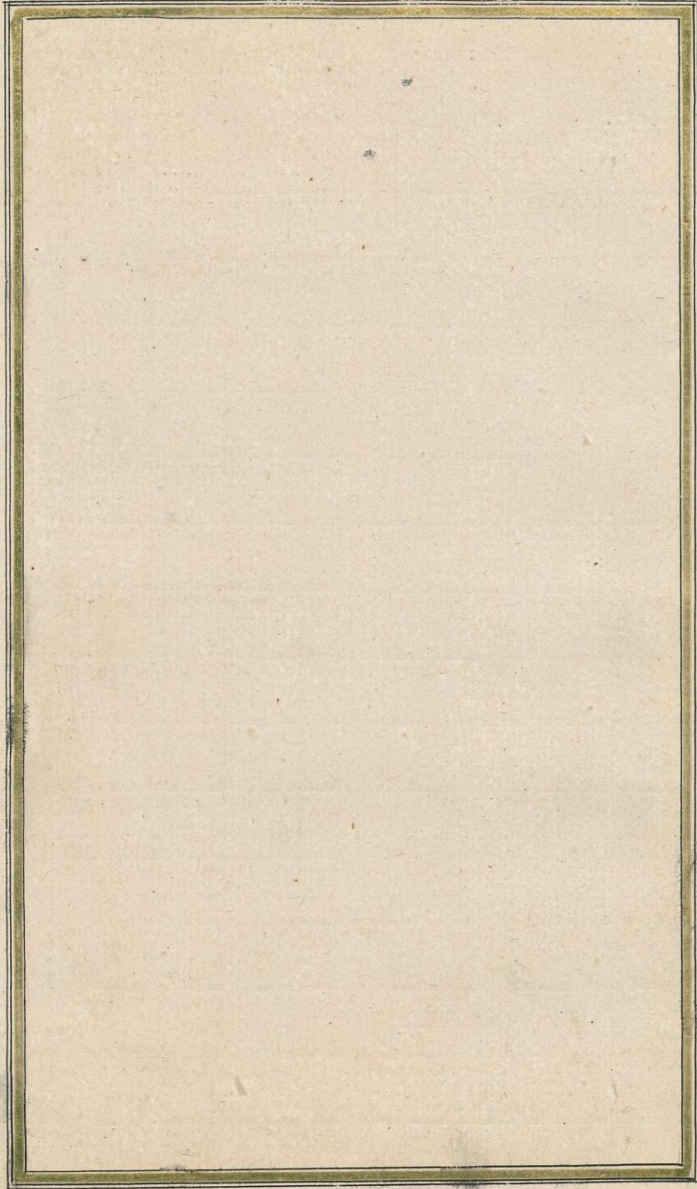
	<p>اُزۇنچى اوجبوزا اوندراپى ايكبوز بىكرى كىچ طاش ايله مېنى اولرېن چوغى دىكرى</p>
	<p>تمام قىرق يىردن اچيلور قېوسى حضرتىنىك ياپمىش حضرتى بيت اول حرامىك اورته سنده تا</p>
	<p>اوتوز ايكى دىك طوجده طوجده دىلمىش چوره سنده تا طواق اچون دوشمىش مرم ايله هر جوا نىلر</p>
	<p>نه حالندىر چوغىن كوزدم قىزلباش اچا نىلر مقابىل بايه كلر كده آيا قاورىن بصر تىكرار</p>
	<p>وچى چون على كىم دى دىر غىظ ايله تىكرار يوقر حاكىملىن كوزن تفارىق شال قوشق سىمزر</p>
	<p>جهان رنىو تىله مالا مال طولوبىر جملة چىروبر قىرب اولوق كرك مەدى خروچى سىدى اغله</p>
	<p>خدا وقتىن بلور صبر ايت اوزوكى صوبىلئوب صاغله زيارت گاه عالملىر كوردى قلمدى حسرت</p>
	<p>جنان لاىزا لپاره كور بىك دفع اوله حىرت منازل باب حجاجك مناسىك امرىن اجمال</p>
	<p>بيان ابدونكى حجاجده دعا مقصود على الاجال</p>

بُونُك تَارِيحُ يُوْز اُوْنْدُر اِشَارَتِ بَا اَغِيْنِ وَقَافِ
 خُلُوْصَه اُوْلَفْتِ اَيْلَه تَا اَوْلَه بُوْقَا نِي قَلْبِكِ صَرَفِ

عَتِّ الْمَنَائِيْكَ تَحْرِيْرًا لِي ١٢١٥

31

اخلاق رسول الله منظومه

کوش هو شک طوت یا جوهر حکمت جویا
 کئی آیات وحدیث و کئی اخبار کرام
 دنیہ کیم فرر عتہ الآخرۃ دیر قلمہ ہیا
 بن نفس عمر نیکہ خور بقمہ کحشر اولدغی
 نہ روا بوخیلین عمر کرا غایہ کی سن
 ان الانسان لفی خسیر فی کوش اقم سن
 ریخ ما درده سنیک صوریکی اشد در
 آنده اول نہ ابدک خاطر نیکہ کلید چھیج
 بصیر قلبک آچوب کورنہ در اول نفسک
 نور حقیقلہ جھان بزور اولہ تیر کورین
 نیہ کلدک بر بچک عالمہ فکر اقمین
 نہ در سمع بصیر ششم و کارہ فی سندانہ
 دور ایلدر سبع طباق اوستکہ بر وانیشا
 سنیچہ احسن تقویم ایلہ تعظیم اندی
 اول غنیمت کرا کار شک ایلدر اصحا قبولد

سکا بود زیری نظم ایلیوب انتم اهدا
 یوقد زور بونہ بخم کند کارم قطعاً
 اوز کہ فرصتدیر آچی بولیم سن بر دم اول
 انس و جن طالیب اولوب بولیکر فرصت اکا
 ایدہ سن هزل و عبث یر کرہ صرافینا
 اعظم الخسر مضمی الوقت بهزل هو
 خبرک بهج یوغنیکن قلب عیبده پید
 مرجعک نولسه کرک کند بک بیلک اول
 بعاد ایلہ نظر نولسه کر کثیر دینا
 کیدہ سین بویلہ همان شش جھان غفلت اول
 کلمیہ خاطر نیکہ میدا فرج قطعاً
 اکلد کچی ندر عالم نوم و رویا
 سکا خدمت ایلہ یور شمس و فرج و مسأ
 کلدی حقالده کلام و لقد کرمتنا
 حمد لله کیمیسر در اودم شید سکا

طلب

طَلَبَ عِلْمًا أَنْ يَصْرَفَ لِيَدِّ وَأَوْلَى جَهْدًا
إِذْ تَدَارَى عَمَلِ آيَاتٍ وَحَدِيثِهِ صَحْبَهُ

دَقِّ أَبْوَابِ قِرَائِنِ
ادْخُلُوا هَا بِسَلَامٍ

قَلْبِكَ الْعِلْمَ أَمَامَ الْعَمَلِ حِينَ إِصْفَا
بِأَمْبِيَّةٍ نَحْوَهُ فَمَكَّنَ تَبَعِيَّتِ آيَا

عُلُومِ آيَاتِهِ مَدَامَ
دِينَهُ لَنْ يَرْكُوعًا وَلَا

كُوُزِ سَوَادِيْلَهُ بِيَاظِيْرَةَ اشْتِدَادِ اقْرَبَ
عِلْمُهُ جَوْنِ بِلْيُوْرٍ حَضْرَةِ قِرَانِ عَظِيْمٍ
بُوْنِكِيْلَهُ بُوْلُوْرٍ اللَّيْحِي هَرِيْرِدَهُ كَيْفِي
عِلْمِ قِرَانِ تَعْلَمُ دَخِي دَرِيْسِ اِمْتِكِيْلَهُ
نَهْ شَرَفْدُرِ بُوْكِهِ قِرَانِ وَحَدِيْثِكَ شَخِي
حَبْلِ قِرَانِ وَاحَادِيْثِهِ تَشَبُّثُ قَلْبِي
نَوْمِ عَالِمِيْكَ اَوْلَهُ جَاهِيْكَ اِحْيَا سِيْنَةَ
اَلْطَبِيْبِ الْعَالِمِ مِيْنَ اَلْمُهَيِّدِ اِلَى اَللَّيْدِ دَخِي
رُوْزِهِ رُوْزِ قِيَامِ شَبِيْلِهِ بِرِسْنَهُ دَهْ
اَوْلِ سَعَادَتِ سَكَا بَسْتِيْرِكُمْ اِيْرَهُ مَخِي
ذَاتِ پَاكِيْلَهُ اَوْلُو الْعِلْمِ مَعَاذِ كِرَاتِيْ
رَبِّ زِيْدِيْ عَمَّاوُ كَلْمِيْ تَعْلِيْمِ دَعَا
زَمْنِهِ فَرْدَهُ نِيْفَادِ جَهْلِهِ عَالِمِ اِيْلَهُ

جَهْلِي اِلَى الْكُفْرِ خَيْرٌ وَبِرِدِّ شَهْ اَوَادِنَا
بُوْنِكِيْلَهُ بِلْيُوْرٍ مَعْجَزِ شَمْسِ هَدَا
بُوْنِكِيْلَهُ كُوْرِدِ اَوْصَافِ خَدَايِ بِيْنَا
بَكَا مَنَسُوْبِ اَوْلِكُوْزِ بُوْتَلِيْلَهُ دِيْدُ خَدَا
كَلِمَاتِ اِيْمَلِكَ اَللّٰهُ وَرَسُوْلِيْلَهُ اَوْلَا
كَمَلِ اَهْلِ صِفَا خُلُصِ اصْحَابِ وَ قَا
نَهْ رَوَادِرِ اَكَا سَعِيْ اَقِيْمَهُ مِيْنَ مَخِي
طَلَبِ عِلْمِكَ اِيْلَهُ سَاكِهِ وَجُوْبِنِ اِنْمَا
نَظْرِ الْعَالِمِ خَيْرِ دِيْدِيْ حِيُوْبِيْ خَدَا
نَهْ دِيْمَا كِيْدِيْ نَظْرِيْ اِيْتِ يَلِيْمُهُ لَلْسَعُوْدَا
شَهِيْدِ اَللّٰهُ يَهْ قُلْ سَمِعْ شَهُوْدِكَ اَلْقَا
نَيْصِ قَا طُوْعِيْرِكَ فَضِيْلَتِهِ زِيْدِيْ عِلْمَا
بِهِيْجِ مَسَاوِيْ اَوْلَهُ دِيْمَا كَالْمِيْدَرِ خَدَا

وَلَا تَأْزِلْ أُولَانَ أَيَّتَ قَرَادِرُ كَيْفِمْ
 فَضِيلَ عَالِمِي حَيْهَ دُرُ عَائِدُ أَبْلَهَ دِيكِرُ سُو
 دِبْدِ أَعْمَالِ كَثِيرَهْ أَوْلَهْ جَهْلِيْلَهْ قَلِيْل
 بِأَعْيُنِي عَيْضَمَتِ مَتِّ عِلْمَاوِرِ دِبْدِ هَمَّ
 هَمَّ رِيَايَتِ أَوْلُورُ وَزْنُ أَوْلَهْ يُووَالِيْرَا
 دَخِي يِرِيْرَدَهْ يُووَرْدِي عِلْمَايَهْ دِي حَيْ
 يِيْرَدَهْ وَضَعِ اَلْمَدِّ عِلْمِي عَدَابِ اِنَالِيْمِ
 اَوْلَادِي اَنَارِلَهْ نَابِيْتِ عِلْمَايِ اُمْتِ
 بَعَثِ اَوْلُورَا يَكِي مَلَكِ قَبِيْرَهْ تَعْلِيْمِ اَلِيْر
 تَحْتِ اَوْلَادِيْمَهْ قَرْنِ اَلِيْلَهْ تَرَا جِيْرِيْنِ
 كِهْ عِلْمِيْر سَبَبِ خَلْقِ نِيْظَامِ اَلدَارِيْنِ

يَسْمُ رَبِّ اْوَزْرَهْ اِيْنِيْ قَلْبِيْ مَقْدَمِ مَوْلَا
 اُمْتَمَانِ رَجُلِ اِحْقَرَا بِلَهْ بِنِ مَثَاو
 عَمَلِ جَزِيْعِيْ بُوْلُوْرِ عِلْمِيْلَهْ تَكْتِيْرِيْهَا
 اُمْتَمِّ هَا لِيْكَ اَوْلُورَاوِ نَسَهْ ضَعِيْفِ عِلْمَا
 نَسُوْمِيْدِيْ عِلْمَا بِلَهْ دِمَاوِ شَهِيْدَا
 سِيْرِيْ اَوْلِ بِلُوْبِ اِتْدَمِ بِيْنَهْ عِلْمِيْ اَعْطَا
 جَمَلَكُوْرُ مَغِيْرَتِ اِتْدَمِ قَلْبِيْ اِحْسَانِ نَسَا
 اَشْرَفِ اَهْلِ بَهِيْشْتِ اَوْلَادِيْ وَجِيْرِيْ
 قُوْتِ اَوْلَانَ طَالِبِ دِبْدِ تَارُوْرِ جَرَا
 رَاهِ طَالِبِيْ وَارُوْبِ حَيْلِ مَلِكِ اَلْحَيْضِ
 بَاعِيْتِ تَشْرِكِيْتِ مَرْدَمِ اَرْضِ وَتَمَا

تَهْ شَرَفِيْ كَرِيْمِيْ
 وَالِدِيْ نَسْرَهْ اَوْلُوْرُوْ

وَقْتِ شَرْوَعِيْدَهْ اَمَا
 وَجَلَهْ اَنَامِ جَدَا

عِلْمَاوِرِ وَجُوْنِيْقُوْتِ بِيْجِيْ اِنْسَرَا اَيْلِ
 مَا خَلَقْتِ اَيْتِيَهْ قَلْبِيْكُمْ اَمْعَانِ نَسْر
 يِعْرِفُوْنِيْ دِي مِيْوَبِ لَفْظِ عِبَادَتِهْ اَعْرَضِ
 اِمْدِيْ عِلْمِيْكَ عَمَلِ اَلِيْلَهْ مَقَارِسِيْ اَيْلِ

اِنْبِيَا نِيْكَ دِيْدِيْ وَارِيْلِرِيْدِيْ هَمَّ عِلْمَا
 يِعْرِفُوْنِ بِلَهْ بِيَانِ اَوْلَادِ عِبَادَتِ اَمَا
 سَبَبِ مَعْرِفِيْ طَالِبِيَهْ اَيْلِرَا اِمَا
 اَبِكْسِيْلَهْ بُوْلُوْرِ اَيْنَهْ ذَاتِ خَلْدِ

اَبِكْسِيْ

ابيكسي بر برينه لازم اولوبدركيم
 عمنه علم و عمل جمعونه صرف ايامه بن
 باعيت و غير و شرف علم و عمل تحقيق
 شرفك كالندير هيكل و صورته ايسه
 ماله اولسه شرف احمد و موسى ذنا عز
 بخين زاد ايلدي قارونه و اذير علوم
 حاصلني مادخي الله و رسوله اوله چون
 عالم اولدركه اكانا هراوله عين قديم
 دخي جاهل ديمه اول شخصه كه قولني
 اعتقادك صديق انا رنجي ولدني بيان
 بن اول فرقه بلديركه فعلني و قولني
 دخي اشين و سبعينك ايجنده سنتني
 فهو سر دخي راي انلري تعين اندي
 مؤمن معتمد شرع بر انا م اولسه
 اعتقادني سن شرعه خالف اولسه
 قد ذرا ناچكهم ده كي اسرارني كورن
 بن قبيله كله كه امانه قري اوليه كر

بر سبيله يا ليكوز مصلحت اولنجد
 حاك بر سر قلوب آسون شنب روز
 كنت كنز نظر ايت قلم صديق چون و
 ابكي كز راه بولنه چقوت اولدك پيدا
 كه ابو جهليله فرعون اولور دكاشنا
 بر عي تحت لاد صين و بر ما فوق سما
 بجه فمكندير انك فضيلتي اتمك انشا
 بونده اعلم اولان اولدريته انه اعلم
 اعتقاديله خصالي شه لولا كه اويلا
 بيمش اوخ فرقه دن انجني بر پير اهل
 اعتقاد و علمي خط شرع ايجي اوللا
 فرقه ضالته نك خيلنه اولدي رؤسا
 الحمد لله بر برينه عالم اولوب قلم خطا
 منزل اخري عقبا ده جنان عليا
 كندي كا فرعي لغو و مرج تا ايد
 كمد مر بله اهل بلوب ايترا فاشنا
 انلك صوي صلوتي زيد چوق اوللا

كَلْدِي اَوْلَدِمَاكِه دَبِنْدَلِدْ كَمَرَا لَدَجَا لَوْن
 اَيْرَسُوْرَه عَكْهِيْف اَوْ قَسُوْن دَبِكْر سُوْل
 دَخِي بِلْدِر دِي عَلِيْكُمْ سِيُوَادِ اعْظَم
 هَم بِيَان اِتْدِي بِنِيْن كِيْم عَلَمَائِي قُوِيْنَاَس
 وَيْن لَر جَهْلِيْلَه فَوِي اَوْلَا لِرْضَا اَوْ مُضِل
 دَبْدِي حَضْرَه اَلله رَسُوْلِي اَصْحَابِي
 نَه نَسْرِيُوْت نَه طَرْفِيْت نَه حَقِيْقَتَه جَبْر

اَلْحَمْدُ لَكَ يَا بَيْتِكَ شَرَعَه دَخِي اُوْدُر دَاه
 هَر كِيْم اَنْلَر دِن اَمِيْن اَوْلَعَه اَيْلَر سَه رَجَا
 حَفِيْظ دَبِن اِتْمَكِيْمُوْن اُمَّه شَاه عَقْبَا
 بَر زَمَان اَوْلَه كِه جَمَالَه اُوِي بَاي وَا كَدَا
 كُوْر مَسَارِقَه فَضَلُوْا وَاصْلُوْا كِيْم اَوْلَا
 اَوْل كَلُوْجِي كِه تَصَوَّف دِي سُوِيْل رَجَا
 كَفْرِي اَنْدَبَر اَوْ قِيُوْب دَبْر كِه حَقِيْقَتَه

مَرْق نَارِي بِيْجِي
 مَا هِي بَجْر حَقِيْقَتَه

وَجُوْد اَوْلَا زَهِيْج
 اَوْلَان اَوْلَز كُوِيَا

بِيْر بَر حِكْمَت وَمَسْتَفْرَقْدُر يَا سُوُو
 دَبْدِي حَضْرَت كِه حَقِيْقَتَه بِنِم اَحْوَالِيْد
 قُوِي مَشْرُوْع وُ حَقِيْقَتَه اَوْلُوْر اَحْوَالِ عُوُو
 قَبْل وُقَالَ اَيْلَه اُو كِيْم بَحْت حَقِيْقَتَه اَيْلَر
 بُوْنقُوْش سِيَه اَيْلَر دِي سُوُوَادِي عِيْم
 اَهْل ظَاهِر دِيُوَاطْعِن اَيْلِيْن اَهْل شَرِيف
 سَر لَوْن صِفَتِن اَلله رَهِي شَرِي كُوْر
 وَجِدِ حَالَات تَخْلِيْقَه سُوُوْد وُ جَرِيْبَه

دَبْدِي حَقِيْقَتَه اَنْك كَلِ السَّيْن دَانَا
 دَخِي اَقْوَالِيْم اَوْلُوْر شَرِيْح مَبِيْتَه جَبْر
 تَرِيْكَ قَال اَيْلَر اَنْك تَابِعِي فَا مَزْدَعِي
 بِيْ خَبَر دِر دَلِي خَالِدِيْر اَنْك طِيْل اَسْلَا
 كَلِيْم نَبِيْن دَه دِر اَب حِيَا ت مَعْنَا
 يُوْ قَدْر اَلْحَاد وُ ضَاه لَتِيَه هِيْج رِيْب وُ
 دَبِن اِيْمَانِكِي حَفِيْظ اَيْلِيَه تَا كِيْم مَوْلَا
 قَبْل وُقَالَ اَوْلَدِي بُو كُوْن قَرَق اَيْلَر تَا عِيَا

وَجَدُو

74

وَجَدَّ وَحَالَه بُوَصْفَتْلَرَه وَصُوْلِ اِحْصَالِ
 حَرَمِ عَالَمِ لَاهُوتِه اَبَرْدِ كِهْمَه اَوْلَا
 وَصَلِ اَبْدَرِ عَالَمِ قُدْسَه بُوَخِيصَالِ اَحْسَرِ
 بَطْنِ جَاوِيْدَه دُرُرِ حِكْمَتِ اَوْنُوْرِ خُدَا
 هِيْجِ بُوْمَمْلِكِي كِي تَنْ بَرُوْرِحَالِ جَنَسِ
 اَهْلِ قَارُوْدَه وَاَبْجَانِسِ بُوْمَثَالِي وَاَلْمَنِ
 نَظْرِ اَيْلِكِ دَعِي لَا يَمِيْرُ فُهْمُ غَيْبِيَه

كَبِيْرُوْبِعْضُ وَحَسَدُوْلِهْرُصُ وَجَمَلُ غِيْرِيَا
 عِلْمُ وَحَايْمُ وَاَدَبُ خَلْقِ وَسَخَاوَجِدُوْ
 قَلْبَتِ اَكْلِ وَاَنْوَمِ عَزَلْتَه صُمْتِ وَاِرِيضَا
 هَمِّ اِسْتِدْكَ كِه جَمْعَاهُ دُرُوْرِعِدْلِقَا
 اَوْلَاهُ شَايِسْتَه اَنْوَارِ صِفَاَتِ وَاَيْسَا
 جُوْمَه مَلِكِ جَانَه قِيْلُوْرِمَا نِيْرَه نُوْرِعِدْلَا
 اَوْلِيَا تَحْتِ قُبَاَبِ اَلْبَحْرِ اَوْلُوْرِلْ خِفَا

كَبِيْرُوْرِ اَوْلِ زِيَه كِه
 عَقَاوْ اَبْنِ اَلْبَحْرِ قَدَه

هِيْجِ قِيَاَسِ اَوْلِيَه سِنِ
 قَاوْبِدَرِ حَمَقَا

اِبْدِي هَرِ شَخْصَهه صَمِيْنِ قَلْمِ حَقَارَتَاهُ
 يَزِ نَفْسَهه سَخِي مِيْتِ اَيْكَنْ اِحْيَا اَيَا رِ
 سِيكَا اَلْهَارَا اَبْدَرِ اَحْوَالِي قِيَاَمِ حَشْرِي
 دَاخِلِ حِيْتِ فِرْدُوْسِ اَبْدَه دُنْيَا دَه سَخِي
 لِيَكِ بُوْنَدَه حَشْرِ اَبْتِ مُنْكَرَا وَاَوْلِيَه سِنِ
 هَرِ بَرِي اَبْتِيَه دِرَاخِرَه اَزْ عَاَنِ اَيْلَه
 مَلَكُوْتِ قَلَكِ وَاِرِضَهه دُخُوْلِ اَعْرَاسِكِ
 شَشِ جَمْتِ جَمْلَهه فَيُوْضَاَتِ اَلْهِيْدَهه دُرُوْرِ

شَايِدِ اَوْلِيَه بَقَا نَكِ اَوْلَدَه بَرِ شَاخِي وَاَوْلَا
 نَفْسِ هُرُشِيْدِ كَامِلْدَهه اِنْفَاَسِ خُدَا
 جُوْطَهوْرَا لِيْبِيَه عَيْسِي طُوْرَهه مَقْرَبِيَهه
 جُوْنِكِه اِحْيَا اَوْلَه سِنِ بَعْدَه قِيَاَمِ اَوْلَا
 قَتِي جُوْقِ كَيْسَهه بُوْتِه رَاهَه اَوْلِيَه اَهْلِكَا
 بَرِ بِنِ اِنْكَارِ اَبْدِ وَاِبِ اَلْحَادِ صَمِيْنِ كُوْرْمِه وَا
 دَفْعِيْتِيْلَهه نُوْلِدَه اَكْرَا اَعْرَاسِكِ اَحَا
 قِيْلَه اَن اَخْدِ فَيُوْضَاَتِ اَعْمَاكِه حَخِيصَالِ اَعَا

<p>شوييله كج جمع مع الفرقه ذوق يقين باب توحيد عبوديتي ظن ايمه ضد عبود و در كانه تصرف ايله ملك او ايج شوكه تقليد ايله قال ايلر انا الحق سرتن بي ادبيرا كافي شك و مراد الحرام بوانا نيت و عقيله محال اولدوغي اتمدي سندر في بر زره تجاور جبريل شه اسرار معاني صفات و اسما عالم بر چه كجوب بحر دخول ايلرسك چونكه اول بحر نهايت دخي غايت يقد ايجاد ايله حوله حذرت اوله قريب</p>	<p>وله توحيد قياس ايد و كان الحاد هو عبده اولدي رسول او زره مقدم ايتنا رزق ملبوس و وجودي دخي مولانا هم عبوديتي كند يده ايدس دور وجد حريم خاص سرا پرده شاهي اعلا خرن موسى هيعقا ايتي ايلر ايتها دفر قبله بولور مرتبه او ادنا دوضمه ترك دو عالمه ولو جبر كنه صفتين امواج قياس ايمه عين در با عين در يادن لني بل دكل عيني خاشا اول دكل كم اوله مستلزم اثبات سوا</p>
<p>جملة ذرات جهان عيني وغيره دكل</p>	<p>مظهر اسما و صفات ذاته صفات و اسما</p>
<p>چون يقايله ابره بن يند فنادن صكره وا سجد ايله عمل ايت بوند در اول خوف ان شكركم لا زبديناكم انعامندن سكا اول شكري نصيب ايد و كبري تعال</p>	<p>سكا لا بد درز البته بما ايجر فنا ان الانسان ليظني ان راه استغنى بهره دار اول اكا اظهار بحر دن در با شكرن انك دخي و جبره امر ايمك ابقا</p>

لازم

<p> عَرَضَ حَجْرًا أَيْدِيكَ سَلَبَ أَوْلَادَ عَرَفَا جَنِّمَنَّهُ فَأَتَّبَعُونِي فِي قَوْلِهِ كَلَّ جَلَا كَهْدَهُ أَوْلَ خُلُقِي بُولُورِ سَكِّ بَعِيثَ أَوْلَا بُجُونِ أَيْدِيكَ بُوَانِي شِي دَهْدِي بَرَكْرَا تَرَدَهُ أَوْلَسَه جُلُوسَ أَيْلَرِ دِي بِي بِرَوَا دَكَلَمِ مِيرِ مَلِكِ بَلَكَلَدِ بِي عَبْدِ خُدَا حِرْقَه كَدَدِي دِي كُوبِ غَسَلِ اَيْدِي اَيْرُ دِي دَعَوْتَ اَيْضَا أَصْحَابِ وَصَبِي عَبْدِ وَآمَا أَكَلِ اَيْدِي وَبِ خَادِمِي اَيْلَرِ دِي كَسَنَ قَدَا يَا لِكُوزِ سَوْقَه چِمُوبِ اَيْلَرِ اَيْدِي بِي شَرَا كَيْسِي دِه بَر مَز اَيْدِي هَر نَقْدَر اَنْسَرَا بِر بِي بِي بَز دِه بُونَكِ وَار مِيلِرَا اَبُودَر دَا دَخِي دَسْتِنْدَه اَيْكُنْ جَمْلَه غَنَا يَمِ جَمْعَا بَكَا وَحَيَا اَوْلَادِي تَوَاضَعِ دِي اَيْلَرِ دِي نَدَا جَمْلَه بِي بِر پَادِشَاهِكِ قَوْلِ لَرِ سِرِ شَاهِ وَكَلَا رَعَا اَخَذَ اَيْلَرِ دِي كَمِ نَظَرِ اَنْسِي دِي اَكَا سَلَّ سَيْفِ اَيْلَرِ اَوْلَا حَضَرِ بِي بَر كُوفَتَا </p>	<p> لَا زِيَمَ اَوْلَ شَاكِرَه بِي شَاكِرِ دِي كَرْتَمِ قَتَمِ وَاصِلِ بَا طَبَنِ حَضَرِ اَوْلَانِ اَوْلَادِ مَرْتَدِ سَكَا اَخَاوِقِ رَسُوئِي دِي هِ يَمِ بِر مَقْدَارِ بُوهر تَرِيه بِيور رَاوُ سَنَه خُدَيْتِ اَيْدِي اَلْبِي كَيْسِيَه اَوْبُرِ مَكِي مَتَعِ اَيْلَرِ اَيْدِي اَكَا تَعَطُّمِ اَيْدِي تَه دِي اَيْدِي اَنَا اَبْنِ اَمْرَاوِ بُو بِي جَه اَشْرَافِ مِيَا نِ بَسْتَه اَيْكُنْ خُدَيْتِ هَر كَيْسِيَه خُد مَتَبِنِ اَيْدِي وَبِ سَوْزِ لِيكِ اَيْدِي عَلْفَنِ نَاوَه سِنَه كَدَدِي وَبِ رُوبِ بَقَلِ اَيْدِي جَلِيسِ كَلَسَه قَلُوبِ صَبَقِ تَعَالَى بِر حَجِ سُوفَدَنِ حَمَلِي ظَهْرِي تَه اَوْزِ وَحَامِلِي هَمِ نُبُوتِ سَادَه حِمَارَه دَخِي اَيْلَرِ دِي دَرِيغِ اَكَا زَرَاوَلْمَغَه عَرَضِ اَوْلَادِي جِبَالِ مَكَه اَمْتَمِ هِيچِ بِر بِي بِي بِي رِي تَه فَرَا اَيْمَسُونِ اَيْفِي نَا زَا اَيْمَكُوزِ اَلْمُؤْمِنِ كَلِ اَخِي بُو تَوَاضَعَلَه بِي تَه شُو بِلَه مَهَابَتِ وَار اَيْدِي قَصْدِ اَيْدِي وَبِ حِيَّتِ اَبَلَه كَلَسِي دِي اَكَا بَرُو </p>
--	--

جسمه لرزه دوشوب سببی دوشتر تیلان
 بوخصال ایله تخلق ایدوب اصحاب عظام
 ذاتنه نسبت اولسیده انک صورتی ک
 بیلور اول کیمسه کین ایله طه بیلور
 اولدو ره حی موخیه حقیقت جویان
 مخرن کتر وجود و قلم لوح ظهور
 ایسم اعظم اور اول نور ایله خالق
 منقطع اولسه انک نور حجابده بران

روح عالم ایدوکی
 ماه بر دره بین اعلا

دیدی بر کونکی قلم اول مخلوق اولد
 دفعه نالته ده روحی تعین ایدی
 عالم اکبر روح اولدو چو عقل اول
 نفس کلته دخی عالمه قلب اولشدر
 انکون بدیلر عالمه انسان کبیر
 اکراول مهن حقیقت سنه ای طاق
 روح عقیده مسمی اولسن اتم کمان

حضرت اوب قین پنه بیلور اکا عطا
 بولدیلر ولت عطا درجات عتیا
 هیچ بومقدوریشیر میک نظر فایق اکا
 اکراول کیمیکه ن والقلمی کراولا
 اب حیواند عطشان فیافه فنا
 مطلع شمیس حقیقت شنه اقام بقا
 کاولدیا اول نور یله جموعی خاره نو پید
 حق اولور شمس قمر انسیله جن رضو

شمس و خاندن اظهر
 ایله یسم قیل اصفا

پنه بر دفعه ده عقل اولدوغن ایدنا
 جمله ولید ایدوکن بدیلر اولدم عقلا
 اولسنه عقل محمد ایدوکی دیندسکا
 اولدو هم نفس فروزیه و شاه عقبا
 روح عالم اور ا نکله در رض و سما
 مطلع قلبیکه بر کونکه ضیا کوستراولا
 لوح محفوظ اوله من قلبیکه نعم البشری

هم

<p>رُوحِ فِرَاوْرِحَسَادٍ وَقَوِي رُنِيَا مُسْتَهَائِي رُسُلٍ وَكَمَلِ أَرْبَابِ صَفَا بِخَه هُم كَيْدِي أَنْكَ فَضِيلِي أَيْمَكَ أَمَلَا كُنْ هَيْبِي كَيْسَه أَنْكَ بَلِيدِي الْإِكْرَادَا كَانَ مَنْ أَيْلَه تَحْقِيقُ أَكَا أَيْلَرِ أَيْمَا حَرَمِ قَلْبِهِ وَأَرْوَبِ عَرْشِ مَعَادِهِ آدَا</p>	<p>هَمُّ أَوْ لُوبِ نَفْسِي لَه حَجْرَةٌ حَوَّالْبَانُ أَشْيَايِ نَجَارِي شَرَفِ نَفْسِي أَنْكَ عَلِيمٌ قَطْرَه دِكَلِ أَوْلِ دَخِي كَمَرُ قَالَه أَيْمَكَ أَوْلِ نُوْرٍ عَالِمِي كَرِهْ أَوْدُرْ جَنِّمِ حَبِيبِ بَلِيدِي مَنْ أَوْدُرْ دَاخِلِ مَسْعُوْدِي حَقِ صِدْقِ إِخْلَاصِي لَه عَيْنِ لَيْلِي سَيْكِ أَوْلِيكِ</p>
<p><i>بِرْمِه رِي شَرِي كُورْتِ أَخْدَايِدُ وَيَايِلَرِ أَشْيَا</i></p>	<p><i>طُوخِي كُورْتِ يُوْرَه صَقِينِ سَبِي قُطَاعِ طَرَفِ</i></p>
<p>أَكَا بُو يُولَدُنِ أَيْرِ رَفَائِلَه لَر صِيْفُو مَنْوَسِي سِيْدَه بِيَانِ أَيْلَدِي چُونِ مَوْلَانَا دَوْرِ أَيْلَرِ سَيْكِ بِنْدَه بَرَعَضَه دَه چُونِ قَلْبِي دِينِ وَأَيْمَانَه وَدَخِ أَيْلَرِ أَنْكَلَه سَفْعَا أَقْتِدَا قَبْلِ أَكَا هُو كَمِ أَيْدَه سَوْحَسْتِي أَحْتِرَا زَابْتِ سَبِي أَخْدَايِلَه دَنْ نَالَطِي سَبِي أَضَالَلِ أَيْلِسِ قَاوْرِ أَهْلِ شَقَا أَوْلَمِرِ عَرَقِ وَوَقْفِي أَوْجُوْدَه مَوْلَا أَنْدَه أَنْفَعِ أَكْرَاوَلْسِي دِي وَوَرْدَه أَيْصَا</p>	<p>بِشُو أَهْزِيَه بَرَنْجِ مَعِينِ قَالْدِي نِيخِ نَاقِصَمِرِ أَوْ قُطَاعِ طَرَفِ كِ بَرِي كَنْدِ كِي قُطْعِ مَرْتَبَه قِيَاسِ أَيْلَرِ سَيْكِ أَعْقَادِنْدَه حَلَلِ وَارِسَبَه حُوْدِ حَوْفِ لَيْكِ بُوْلَه دِي وَجَمْلِيَه مَنكَرِ أَوْلَه قَوْلِ وَفِعْلِيَه أَكْرَشَعَه خَالِفِ كُورْتِ أَوْلَسَه أَصْبَايِ أَكْرَشَخِ أَجْهْ أَقْرَدِي دِي بِكِ يَاطِشِ شَرِي مَبِينَه كِي وَوَرْدِ حِيلِ مَبِينِ أَجْهْ أَمْرِ أَيْدِي خُدَا قَلْبِي وَصِيْتِ أَوْلِ شَاهِ</p>

كَيْ تَسْرِبَتْ دُرّاً عَضَابِي طَرِيقَتِ دِيكَ
غَضَبِي أَوْ رَاقٍ غَزَبِي نَجْمِ أَوْلِيَانِ تَحْقِيقِ

بِالْمِنْ شَرِّهِ طَوْبَقَتِ
مَعْرِفَتِ إِجْرِهِ حَقِيقَتِ

وَرَبِّ مَعْرِفَتِ أَمَّا حَقِيقَتِهِ رِضَا
جَمَلِيهِ لِيكَ وَبِرَّنْ صَاحِبِيهِ نَشْوَانِ

أَنْتَ إِجْرُهُ عِرْفَانِ
بِوَجْهِ بِلِ اِمَّةِ خَطَا

ظَنُّ أَبَدٍ صَوْفِي طَرِيقَتِ وَارِوَالِ أَوْلِي
جَمَلَتِكَ مَظْهَرِ بَدِيرِ حَضْرَةِ قُرْآنِ عَظِيمِ
أَمِثَالِ أَيْلِهِ يَكُونُ آيَتِ فَيَلِيكُوا أَيْدِي
سَيِّئَاتِكَ حَسَنَاتِ تَبْدِيلِ قَلْبِهِ أَوْلِ أَنْ
فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا أَمْ عَمَلٍ
كُوزَةٍ جَكَ فَاعْتَبِرُوا لِكَلِمَتِي حُبُّوبِ أَوْلِي
عَامِلِ أَوْلِ مَنْ يَتَوَكَّلِ أَيْلَهُ سَعَادَتِ دَارِ
إِذْ رَمِيَتْ آيَتِي أَيْلَهُ تَدَبَّرْ هَرَّانِ
وَأَرْوِيكَ صَاحِبِيْنِهِ وَبِرْمَكَلِهِ تَبْدِيلِ
أَوْلَادِهِ لِأَحْوَالِ وَلا فَوْقَ الْإِيَابِ اللَّهُ هَاهُ
طَلَبِ عِلْمِ وَعَمَلِ جَمَلِهِ أَنْتَ أَحْسَابِي
غَرَبِ أَوْلِيَةٍ عَمَلِ وَعِلْمِ وَكَرَامَاتِ صَفِيْنِ
بِنَجْمِ مَعْرِوَرِ أَوْلِيَةٍ مِنْ سَنَدِ وَجُودِ أَوْلِيِي حَقِيقِ

أَوْلَادِهِ أَهْلِ طَرِيقَتِ كَالِيهِ شَرِّهِ إِجْرِ
كَيْهِ إِلَى سَبْعَةِ أَبْطِنِ سَكَ وَبِرْمَكَلِهِ شِفَا
كَلِمَتِكَ اسْتَرْسَكَ أَلْطَوْرُ مَهْمَانِ أَيْدِي
تَوْبَةِ عَبْدِ أَيْلِهِ لِرِزَانِ أَوْلُو عَرَشِ عَالِي
ذِكْرِي وَاجِبِ أَيْدِي وَكَيْنَ هَرَنْفَسِ أَيْلِي أَيْمَانِ
جَمَلِهِ وَفِكْرِ آيَتِ فِي أَنْفُسِكُمْ دَنْ بَيْدِ
فَارِغِ أَوْلِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكَلِمَتِي قَدْرًا
جَكَ وَجُودِكَ أَرَادَنْ أَلْتِ حَقِ أَوْلِ سِرْوَانِ
أَوْلِ سَبِينَتِهِ دِينُورِ وَاصِلِ حَقَقِهِ بَدَلِ
عَدِيمِ قَلْبِيَةِ تَابُودِ وَجَدِكَ كُوِيَا
جَزِيَةِ وَوَجْدِ صَفَا كَسِيفِ عَطَا حُرُوقِ
أَمِيرِ بَلْبِيسِ أَيْلِهِ وَبِرْمَكَلِهِ شِفَا بَاعُورِ
مَا زَيْجِي مِنْ أَحَدِ آيَتِي يَتَقَرُّ فِي سَكَ

عَمَلِكَ

عَمَلِك رُوْحِيَه دَر رُوْح اَبْسَه خُوْد اَخِر
 جَمَلَه خَلُوْجِه اَنْك عِلْم وَّعَمَل خَيْرَه نَسْر
 لِيْكَ بُوْنَه حَذْر اَبْت مَا يَلْجِبْ اَوْ لِيْئِيْنَ
 قِيْض حَق وَّاحِد وَّفِرْق اِيْلِيْكَ اِسْتَعَا
 بِيْكَ كَدَم يَتَه كَدَم اُولُوْا زَنْ اَر
 عَايِيْ سُبُوْع قَصَابِل اَبْت مَسْتَوِيْ قَدْر
 عِلْم وَّعِلْم خُدَا هِيْج بَر مَجْهُوْلَه دِكَل
 كُوْر وَّ لَا يِيْا س لَا يَامَنْ مَكْر اَللّٰه
 سَكْر وَّ مَخُوْع حَضْرَه قُدْسَه عَرُوْج اَلْمَلَكَه
 بُوْكَاسِيْ اَيْلَكِه لَا اَعْبُد رِبَّ اَلْمَاْن
 طَاعَتْ وَّ مَدُوْم وَّ صَلُوْا لِيْكَ اَكْر اَلْسِيْكَ
 حَق تَعَالِيْ دِيْكَ قُرْآن مَجِيْدِيْ اَنْ مَلُوْج
 نَزِيْ فَخْشَا اَبْلَه مُنَاكْر اَكْر اَتْمَزَسَه صَاوَه
 كَر مِيْسْرَا وَّ اَله عِرْفَان وَّ خَلُوْص نِيْلَت
 نِيْت اَلْمُوْمِن خَيْر اَبْلَه نُوْم اَلْعَالِم
 مَخْلِيْص وَّ عَارِف اُوْد رَا وَّلِيْا يَه نَزْدِيْكَ قَرِيْب

صَلِيْتَه وَّ اِيْحَق اُوْل كُوْر هَلَسَنْ كَسْبِيْ اَوْلَا
 قَادِر وَّ اَقَاعِل مَطْلَقِيْ اَبْلَه كَيْفَ يَشَا
 كِه قِيُوْضَات اَلْهِيْهَه يُوْقَدْر اَبْطَا
 مَا اَسْم وَّ صَدَقَه دِيْر اُولُوْر اَطْلَر حِيَا
 مَقْتَضَا اَبْسَه هَرَسِيْكَ اِيْلِيْ اِيْدَا
 عَايِيْ تَا يَج مَعْلُوْمَه يَلُوْب اَقَمَه خَطَا
 نِيْجَه مَكَا نِيْدِيْ اَبْلَه جَبْرِيْ نَصُوْر عَقَا
 اَلْحَذْر يَا س وَّ اَمِيْنَدَنْ كِه بُوْد رَا مِرْخَدَا
 مُوْمِنِيْكَ اُوْر كِه جَنَّا حِيْنَ دَر رُوْحِيْ جَا
 حَقِيْ حَاضِر كُوْر وَّب اَنْدَه طَاعَتْ اَكَا
 رُوْح نَفْسِيْكَ بَر اُولُوْب قَلْمَر اَبْلَه سَدَا
 صَا جِيْن مُنَاكْر وَّ فَخْشَا دَنْ اَبْلَه نَزِيْ وَّ دَهَا
 بِيُوْر حَضْرَه اَكَا اَلْمَزِيْد اِلَّا بَعْدَا
 اَكَل نَسْر اَبْلَه مَنَا مِيْكَ عَمَل صَالِح اَوْلَا
 بَاغ عِرْفَان وَّ خَلُوْص لِيْجَه اُولُوْ جُوْه
 حَرِيْم حَاضِر سُوْب اَسِيْنَه اَسِيْكَ اَلْسِيْوَا

دِل عَدْنِيْ هَه عِيَان
 اُولُسَه اَلرَعِيْن قَلِم

<p>اَجْرَهُ اَوْلُوْر كَسُوْر عَطَا</p>	<p>كِه يَا رِيْن جِيْتِي عَدِي</p>
<p>قِيْل بُوْهَسَايِي كِي اَنُوَارِي مَبْدَلِي سَرُوْبِيَا دِيكَل اَوَّل نُوْرِي كِي طَن اِيْلِي لِي اِهْلِي غِيْطَا عَرَفِي نُوْر اِيْلِي دُوْب اَوَّل نُوْر اِيْلِي اَوَّل سُوْنِي لُجِي مَجْرِي حَقِيْقَتِي وَبِر اَسَايش اَكَا بَرِيْمِي وَبِي وَرَقِي وَمَكَانِي اَكَا قِيْل جَايِي صَفَا دَرِي مَجْرِي صُوْرَتِي وَبِي رَنَكِي اِيْلِي قِيْل اَلْقَا اِخْتِيَارِي اِيْلِي اَرَادِي قِيْل وَفِي رِيضَا</p>	<p>نُوْر سَس بُوْجِيَان سَايِي وَهَسَايِي نُوْر بِلِي دِي سَن نُوْرِي اِيْتِي مَدَا طَلِي حُوْا بِلِي وَبِي ظَلَمْتِي طَلِي كُوْرِي دُوْر اِيْتِي جَمْعِي وَتَمَكِيْن اِيْلِي مُوْجِيْتِيْن اِيْلِي اِيْلِي حِي اِيْلِي جَرِيْمِي اِيْلِي لَا يِعْقِلِي وَهَسَايِي اِيْلِي دَر عَرَا صُوْرَدَن اِيْلِي تَبَعِيْد اِيْلِي جَمَلِي فَضْلِي مُوْرِيْن سَكَا تَعُوْبِيض اِيْلِي</p>
<p>اِيْلِي شَرِيحِي صَلِي اِيْتِي لَا نِيْم اَوْلُوْر كَسُوْر بِيَقَا</p>	<p>ثَانِي وَ اِن مَع اَلْقَسَمِي فَ اِيْلِي فِي اللّٰه اَوْلِي</p>
<p></p>	<p></p>

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 18/06/2018

Tez Başlığı / Konusu: Menâkıb-ı Metke (İnceleme - Metin - Dizin)

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 251 sayfalık kısmına ilişkin, 18/06/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 3. 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

18.06.2018

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ebru KARAMAN

Öğrenci No: N14129884

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Prof. Dr. Nesrin Bayraktar Erten

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı..... ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 18/06/2018

Tez Başlığı: Menâkıb-ı Mevke (İnceleme - Metin - Dizin)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

18.06.2018

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ebru KARAMAN

Öğrenci No: N14129894

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili

Statüsü: Yüksek Lisans Doktora Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Prof. Dr. Nesrin Bayraktar Erten

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr